vin

Theologi

T. IV.

BIBLIOTECA

.....

BIBLIOTECA
Montefusco
SALA Aula Magna
SCAFFALE III
NUMERO 153

BIBLIOTECA
Monte Fusco
SALA Aula Magna
SCAFFALE III
NUMERO 163

BIBLIOTECA O. F.
MONTEFUSCO
(Av)

BIBLIOTECA DEI MIN. CAPPUCCINI
MONTEFUSCO
LETT. B. PALC. N. 4.
VOLUME N. 3

ad ſecundùm Tractatum de Eccleſia tribus Capitibus abſolvitur, de Eccleſia nimirùm, de Pontifice, & de Conciliis. Prima ſubdividitur in tria Capita, quæ de Eccleſia in ſe conſiderata loquuntur, de Notis Eccleſiæ, de Oppugnatoribus, & Propugnatoribus ejuſdem: Ubi habentur hæreſes cujuslibet ſæculi, & Patres, ſeu Doctores, qui illas extirpare conati ſunt. Secunda Diſputatio agit de Summo Pontifice, in qua, per duodecim ampliſſimas Quæſtiones, & totidem Quæſtiunculas videntur, ni fallor, cuncta, quæ in hac materia ſcitu digna ſunt. Tertia denique Diſputatio eſt de Conciliis, in quatuor Capita digeſta, ut videamus primò, quid dicendum ſit de Conciliis in genere; ſecundò agitur de Conciliis generalibus; tertiò de Conciliis particularibus cujuslibet ſæculi; quartò denique ſubjungimus brevem, & accuratam Pontificum Chronologiam.

INDEX

INDEX

CAPITUM, DISPUTATIONUM, ET QUÆSTIONUM

QUARTÆ PARTIS.

TRACTATUS PRIMUS.

De Virtutibus Theologicis.

DISPUTATIO I. DE FIDE.

Caput I. De Natura Fidei. fol. 7.

Quæst. I. *Quid sit Fides?* 8
2. *Quotuplex sit Fides?* 10
3. *Utrùm Fides sit virtus in intellectu residens?* 13
4. *Quomodo Fides à Charitate pendeat?* 16
5. *Utrùm Fides debeat esse integra?* 19
6. *In quibus existat Fides?* 21
7. *A quo sit Fides?* 24
8. *Quinam sint effectus Fidei?* 26

Caput II. De objecto Fidei.

Quæst. I. *Quodnam sit objectum formale Fidei?* 32
.. *Quidnam sit objectum materiale Fidei?* 35
.. *Utrùm dentur aliqua motiva, quæ reddant objectum Fidei aliquo modo credibile evidenter?* 38
— *Quænam sit regula Fidei.* 41
Utrum Traditiones admittendæ sint pro

BIBLIOTECA O. F. M. CAP. MONTEFUSCO (Av)

regula Fidei? 44
6. *Utrùm Ecclesia sit regula Fidei?* 49
7. *De Symbolo Fidei.* 53

Caput III. De Actu credendi. 58

Quæst. I. AN *sit necessariò credendum?* 59
2. *Quanam necessariò credenda sunt necessitate medii.* 64
3. *Quanam necessariò credenda sunt necessitate præcepti?* 71
4. *Utrùm Fides, quæ omnibus est necessaria, possit haberi ab omnibus?* 74
5. *Utrùm sit obligatio ad actus externos Fidei?* 76
Cap. ultimum. De Vitiis Oppositis Fidei. 84

Quæst. I. QUid *dicendum sit de Infidelitate?* 84
2. *Quid dicendum sit de Hæresi?* 91
3. *Quid dicendum sit de Apostasia?* 96
4. *Quid dicendum sit de Blasphemia?* 98

Disputatio II. De Spe. 100

Quæst. I. QUid *sit Spes?* 100
2. *Quodnam sit subjectum proximum Spei?* 101
3. *Quodnam sit subjectum remotum Spei?* 105
3. *Quodnam sit objectum?* 106

Disputatio III. De Charitate. 112

Caput I. de Natura Charitatis. 113
Quæst. I. QUid *sit Charitas?* 114
2. *Quodnam sit objectum Charita-*

S. I. D. ADSTOLICI

ritatis? 116
3. *A quo sit Charitas?* 118
4. *Utrùm detur præceptum Charitatis circà Deum?* 124
5. *Utrùm detur præceptum Charitatis circà proximum?* 127
6. *Utrùm detur præceptum de diligendo inimico?* 129
7. *Utrùm debeat esse aliquis ordo in actibus Charitatis.* 131
8. *Quisnam sit ille ordo, qui extare debet in actibus Charitatis.* 134
9. *Quo ordine debeamus diligere proximos nostros?* 140

Caput II. De effectibus Charitatis. 143

Quæst. I. *De Eleemosyna.* 144
2. *De correctione Fraterna.* 153

Cap. III. De Vitiis oppositis Charitati. 159

Quæst. I. *De Schismate.* 161
2. *De Scandalo.* 166
3. *De Bello.* 170

TRACTATUS II. De Ecclesia.

Disputatio I. de Ecclesia. 180

Quæst. I. *Quid sit Ecclesia?* 181
2. *Quando incæpit Ecclesia?* 183
3. *Utrùm universalis Ecclesia possit errare in fide?* 188
5. *Quinam ad Ecclesiam pertineant?* 194
6. *Quas prærogativas habeat Ecclesia supræ*

Synagogam? 199

Caput II. de Notis Ecclesiæ. 203

Quæst. I. *De prima nota Ecclesiæ, quæ est* Unitas? 203
2. *De secunda Ecclesiæ nota, qua est* Sanctitas. 207
3. *De tertia nota Ecclesiæ, quæ est* Universalitas. 212
4. *De ultima nota Ecclesiæ, quæ* Apostolica *dicitur.* 216
5. *Quænam sunt rationes aliæ, quibus ostenditur veritas Ecclesiæ Romanæ, & falsitas reformatæ.* 222

Caput ultimum. De Oppugnatoribus, & Propugnatoribus Ecclesiæ. 231

De Hæresibus, & Doctoribus primi sæculi. 232
De Hæresibus, & Doctoribus secundi sæculi. 233
De Hæresibus, & Doctoribus tertii sæculi. 235
De Hæresibus, & Doctoribus quarti sæculi. 238
De Hæresibus, & Doctoribus quinti sæculi. 242
De Hæresibus, & Doctoribus sexti sæculi. 244
De Hæresibus, & Doctoribus septimi sæculi. 246
De Hæresibus, & Scriptoribus octavi sæculi. 248
De Hæresibus, & Scriptoribus noni sæculi. 250
De Hæresibus, & Scriptoribus decimi sæculi. 253
De Hæresibus, & Scriptoribus undecimi sæculi. 254
De Hæresibus, & Scriptoribus duodecimi sæculi. 255
De Hæresibus, & Scriptoribus tertiidecimi sæculi. 259

De

INDEX.

De Hæresibus, & Scriptoribus quartidecimi saculi. 261
De Hæresibus, & Scriptoribus quindecimi saculi 263
De Hæresibus, & Scriptoribus sextidecimi saculi. 265
De Hæresibus, & Scriptoribus hujus saculi. 275

Disputatio II. de Summo Pontifice. 278

Quæst. I. *Quanam regiminis forma alteri præferenda est?* 281
2. *Utrùm regimen Monarchicum vigeat in Ecclesia?* 284
3. *Utrùm gubernatio Ecclesiastica sit Aristocratia temperata?* 290
4. *In quo resideat potestas Ecclesiæ?* 295
5. *Utrùm suprema Petri potestas transmissa sit ad Pontifices Romanos.* 305
6. *Utrùm Papa possit dici Episcopus universalis?* 315
7. *Utrùm è Summo Pontifice derivetur immediatè potestas Episcoporum.* 326
8. *Utrùm in rebus fidei & morum definiendis Papa sit infallibilis?* 333
9. *Utrùm Papa tanquam privata persona possit esse Hæreticus?* 349
10. *Utrùm Papa hæreticus deponi possit?* 352
11. *De Pontificibus, quos in errorem lapsos esse dicunt hæretici.* 355
Appendix quæstiuncularum, *quæ adhuc ad Summum Pontificem spectant.* 365

INDEX.

De Conciliis noni ſæculi. 483
De Conciliis decimi ſæculi. 484
De Conciliis undecimi ſæculi. *ibid.*
De Conciliis duodecimi ſæculi. 486
De Conciliis tertii-decimi ſæculi. 487
De Conciliis quarti-decimi ſæculi. *ibid.*
De Conciliis quinti-decimi ſæculi. 488
De Conciliis ſexti-decimi ſæculi. 489
De Conciliis decimi-ſeptimi ſæculi. *ibid.*

Caput IV. Brevem Summorum Pontificum Chronologiam continens. 491

De Pontificibus primi ſæculi. *ibid.*
De Pontificibus ſecundi ſæculi. 492
De Pontificibus tertii ſæculi. 494
De Pontificibus quarti ſæculi. 497
De Pontificibus quinti ſæculi. 499
De Pontificibus ſexti ſæculi. 502
De Pontificibus ſeptimi ſæculi. 504
De Pontificibus octavi ſæculi. 508
De Pontificibus noni ſæculi. 510
De Pontificibus decimi ſæculi. 511
De Pontificibus undecimi ſæculi. 514
De Pontificibus duodecimi ſæculi. 517
De Pontificibus tertii-decimi ſæculi. 519
De Pontificibus quarti-decimi ſæculi. 522
De Pontificibus quinti-decimi ſæculi. 524
De Pontificibus ſexti-decimi ſæculi. 526
De Pontificibus decimi-ſeptimi ſæculi. 528

FINIS.

THEO-

THEOLOGIÆ SCOTI

QUARTA PARS.

TRACTATUS

De Virtutibus Theologicis.

VIrtutum Theologicarum, quæ propriè noſtri ſunt inſtituti explicationem aggredientes, à Virtutis definitione in genere, ipſiuſque diviſione ordiri, nil rectius; ut ab univerſalibus ad particularia deſcendentes, poſt. quam viderimus, quid ſit Virtus in ſe, & quotuplex, aperiamus poſteà, quid dicendum ſit de Virtutibus Theologicis in ſpecie.

Primò ergo dicendum eſt, quòd Virtus multis modis uſurpetur; aliquando pro potentia activa, ſic Medici diſcurrunt de virtutibus plantarum, aliquando pro actu talis potentiæ, unde Zoel dicit, cap. 2. *Ficus, & vinea dederunt virtutem ſuam*: ſed propriè ſumitur pro habitu inclinante ad actus bonos, homo enim à naturali rectitudine

deſle

deflectens per peccatum, necesse habuit recuperare aliqua media, quibus ad Deum rediret; quæ quidem media nihil aliud sunt, quàm virtutes.

Secundò, quantùm ad Virtutis divisionem revocandum est, quod jam diximus in Tractatu de Incarnatione, c. 8. qu. 11. ubi Virtutem divisimus; Primò, ratione principii, in Infusam, & Acquisitam. Illa est quam nobis largitur Deus: illa verò est ea, quam acquirimus naturaliter per frequentationem actuum. Secundò, ratione subjecti dividitur Virtus in Intellectualem, quæ residet in Intellectu: & in Moralem, quæ sedem habet in Voluntate: Virtutes autem intellectuales inclinant intellectum ad verum cognoscendum sicut morales voluntatem ad bene videndum secundùm dictamen rationis: & tam intellectuales, quàm morales ad operationem bonam inducunt; sed illæ ad operationem bonam in genere naturæ, istæ ad operationem bonam in genere moris: Unde qui habet virtutes morales, potest dici bonus simpliciter: & qui habet intellectuales, potest tantùm dici bonus secundùm quid, ut bonus Philosophus, bonus artifex, &c. Tertiò ratione objecti, Virtus dividitur in Theologicam, & Cardinalem: Theologicæ respiciunt Deum, ut objectum præcipuum, & Cardinales respiciunt media, quibus homo ad Deum accedit.

Theologicæ virtutes rectificant partem superiorem animæ, eamque dirigunt immediate in ultimum finem. Virtutes Cardinales, quæ sunt veluti januæ ad Deum conducentes, rectificant partem animæ inferiorem, ut rationi subiiciantur. Prudentia enim Rationem dirigit in vitandis, & eligendis: Fortitudo Appetitum Irascibilem rectificat in per-

in perferendis molestiis, & superandis difficultatibus in operatione boni passim occurrentibus. Temperantia Appetitum Concupiscibilis inclinat, ut à delectationibus pravis coerceatur. Justitia verò totum hominem ordinat ad reddendum unicuiq; quod suum est. Licèt virtutum Cardinalium examinatio præcisè ad Philosophos Morales spectet, quædam tamen de illis ex occasione dicere, nunc otiosum forte videbitur, antequam ex professo Virtutum Theologicarum naturam examinare suscipiamus.

Prudentia, quæ ex nomine idem est, ac procul videntia, inquantum est certa quædam futurorum prævisio, præteritorum recordatio, & præsentium intuitio, secundum rem est habitus inclinans intellectum ad judicandum quid agendum, vel omittendum sit hic, & nunc, hoc est in particulari. Per primam particulam apparet Prudentia, quæ est actus intellectus, distingui ab aliis virtutibus Moralibus, quæ sunt actus voluntatis: Per secundam objectum Prudentiæ indicatur, quod est scilicèt omne faciendum, vel omittendum, cum Prudentia impellat voluntatem ad bonum, & avertat à malo: Per tertiam denique, distinguitur Prudentia à Philosophia Morali, quæ judicat quidem de omittendis, & faciendis, sed tantum in genere ubi Prudentia ad particulares circumstantias descendit. Prudentia tres species agnoscit, sicut Moralis Philosophia: nempe Prudentiam politicam, quæ versatur circa gubernationem Reipublicæ, Oeconomicam, quæ respicit directionem familiæ & Monasticam, quæ circa directionem hominis privati versatur: Cum hoc discrimine (ut diximus) quod hæ species prudentiæ dirigant

actio-

actiones in particulari, ſpecies verò Moralis dirigant tantùm in genere.

Juſtitia eſt habitus inclinans voluntatem ad reddendum unicuique quod ſuum eſt. Aliquid pertinet ad aliquem vel jure naturali, quomodò vita pertinet ita ad unumquemque, ut jus habeat illam conſervandi, & defendendi: vel jure poſitivo, quo prædium v.g. ita ad dominum pertinet, ut illud conſervare, vendere, & ab uſurpatore repetere valeat, vel jure conſuetudinis, in quantum conſuetudo vim legis obtinet, modò conditiones requiſitas habeat. Juſtitia duplex eſt, Generalis ſcilicet, quæ perſonam publicam reſpicit, qua Judex v. gr. decernit unicuique quod ſuum eſt; & privata, qua unuſquiſque alteri tribuit quod eſt ſuum. Subdividitur juſtitia in Commutativam, & Diſtributivam. Commutativa inclinat ad reddendum alteri æquale pro æquali ſecundùm proportionem Arithmeticam, ut patet in contractibus, v.g. in venditione; quæ eſt traditio rei alicujus pro alia æquivalente: in emptione, quæ eſt acceptio alicujus pro æquivalente: in locatione, quæ eſt acceptio rerum utendarum, mediante aliquo pretio; &c. juſtitia diſtributiva inclinat præſertim Perſonas Publicas ad reddendum unicuique quod ſuum eſt ſecundum proportionem geometricam; id eſt conferendo præmia, vel pœnam infligendo juxta meritum, vel demeritum perſonarum, quæ benè, vel malè egerunt. Juſtitia enim Diſtributiva dividitur in Remunerativam, quæ virtuti præmium reddit, & in Punitivam, quæ crimini infligit pœnam.

Fortitudo eſt Virtus, quæ voluntatem inclinat ad labores perferendos, & juſta pericula aggredienda. Medium tenet inter audaciam,

ciam, & timiditatem, quia consistit in perpessione laborum, quos fugit timiditas: & in aggressione justorum periculorum: ubi Audacia ad omnia pericula inclinat, sive justa, & honesta sint, sive non. Duplex est species Fortitudinis: alia enim est vera, quæ inclinat ad justos labores perferendos, & recta pericula aggredienda, solius honestatis, & publicæ utilitatis gratia, in his servando mediocritatem: alia verò est apparens, quæ exercetur, non intuitu honestatis, aut publicæ utilitatis præcisè, sed sub alio nomine, aliisque de causis. Sic aliquando cives patriam defendunt ad damnum vitandum, aut præmia consequenda: sic milites adeunt pericula ob stipendia, vel spolia: sic iracundi ex odio, & vindicta, sic etiam imprudentes, qui nescientes pericula, actiones periculosas aggrediuntur. Duo præcipui sunt Fortitudinis actus, nimirum Aggredi, & Sustinere.

Temperantia denique est virtus inclinans voluntatem ad moderandum appetitum circà voluntates corporis, & præsertim Gustus, & Tactus. Omnes quidem delectationes animæ, & aliorum sensuum moderatione indigent, ne in excessum, aut defectum impingant: sed propriè ille tantùm Intemperans dicitur, qui immoderatè fertur in delectationem Gustus, aut Tactus; Unde aspectus mulieris intemperantiam tantùm induc cit, in quantùm excitat ad libidinem, quæ spectat ad delectationem tactus: sic etiam olfactus, & visus ciborum intemperantem faciunt, quia ad eos appetitum provocant. Ideò autem Temperantia versatur præcipuè circa tactum, & gustum; quia horum sensuum delectationes sunt difficillimæ, ut regulentur; in quantum delectatio gustus inducit ad con-

ser-

ſervationem individui, mediante ſcilicet alimento: delectatio autem tactus reſpicit conſervationem ſpeciei; mediante generatione, potiſſimùm verſatur Temperantia circa tactum: quia quiſque ſentit majorem eſſe difficultatem, dum reſiſtitur Tactui, qui per omnes corporis partes diffunditur, quam Guſtui, qui in ſola linguæ cuſpide reſidet. Temperantia quatuor, habet ſpecies, quarum prima eſt abſtinentia, quæ reprimit delectationem in cibo: ſecunda eſt Sobrietas, quæ delectationem in potu moderatur; tertia eſt Charitas, quæ voluntatem regulat, ut ordinatè tantum appetat voluptates licitas; quarta denique eſt Pudicitia, quæ regulat voluntatem circa actiones externas, unde orir poſſunt voluptates venereæ, uti ſunt amplexus, & oſcula. Nunc ad virtutes Theologicas progrediendum eſt, & primò ad explicationem fidei.

DISPUTATIO PRIMA.

De Fide.

LIcèt Charitas ordine excellentiæ Fidem precedat, *juxta* D. Paulum, 1. Corinth. 13. *Fides, Spes, Charitas; tria hæc; major autem horum eſt charitas*: ordine tamen generationis primum locum obtinet Fides: unde ipſemet Apoſtolus illam ante Spem, & Charitatem collocat, & hoc jure merito; quandoquidem cognitio objecti ſpem, & amorem precedit, cum voluntas in incognitũ tendere non valeat. Nil mirum ergo, ſi de Virtutibus Theologicis agere intendentes à Fide ſumamus exordium; hoc in præſenti diſputatione, quæ in plura capita dividetur; nempe in quatuor, quorum

rum

rum primum erit de natura & proprietatibus Fidei: secundum de objecto Fidei; tertium de actu interno, & externo Fidei; quartum denique de vitiis Fidei oppositis.

CAPUT PRIMUM.

De naturâ Fidei.

VArias acceptiones nomen Fidei habet in sacra Scriptura. Primò sumitur pro fidelitate in promissis Roman. 3. *Numquid incredulitas eorum fidem Dei evacuabit?* id est veracitatem. Secundò, usurpatur pro promissione, idest ad Timoth. 5. *Juniores vidua primam fidem irritam fecerunt*: idest, inquit Augustinus, voverunt, & promiserunt Deo, & non impleverunt promissum. Tertiò pro fama, qua quis habet, ut credatur, sic Eccl. 27. *Qui denudat arcana amici, fidem perdit*; idest non amplius existimatur fidelis. Quartò, pro conscientiæ dictamine; Rom. 4. *Quod non est ex fide, peccatum est*. Quinto, pro fiducia consequendi id, quod desideratur: Matth. 14. *Modice fidei quare dubitasti?* Sexto pro assensu, quem præbemus dictis, quæ nobis proponuntur à veraci homine; sic dicitur communiter, probis adhibendam esse fidem. Septimò denique, & ad propositum, Fides sumitur pro Virtute Theologica, quæ est quædam qualitas supernaturalis in intellectu residens, quo disponitur ad credendum Deo, & illis, quæ nobis divinitus revelantur. De ea sic sumpta discurrendum est.

BIBLIOTECA D. F. M. C. MONTEFUSCO (Av)

ſicut in fide humana aſſentimur propoſitioni factæ ab aliquo, ob authoritatem dicentis, quem veracem credimus, ſic in fide divina aſſenſum præbemus illi, quæ Deus revelavit, & Eccleſia nobis credenda propoſuit, propter Dei revelantis authoritatem, qui ſummè verax eſt in dicendo; & hoc magis explicatur poſteà, ubi agitur de objecto formali, ſeu motivo fidei.

QUÆSTIO II.

Quotuplex ſit Fides?

TRiplicem admittunt Calviniſtæ, hiſtoricam ſcilicet, qua creditur, omnia eſſe vera, quæ Deus in ſcripturis revelavit: Miraculorum, qua creditur nihil eſſe, quod à Deo fieri non poſſit: & Promiſſionem, qua creditur veras eſſe promiſſiones Dei de remiſſione peccatorum, & adoptione gloriæ cœleſtis per merita Chriſti. Dicunt poſteà, fidem hiſtoricam reſpondere Divinæ veritati, fidem miraculorum D. potentiæ, & fidem promiſſionum D. Bonitati. Aſſeverant denique has tres fides eſſe inter ſe diſtinctas realiter, adeòque unam poſſe inveniri ſine alia. Antequam reſolvamus contra illos ſciendum eſt, fidem poſſe ſumi pro habitu infuſo, qui in Chriſtiano permanet, vel pro actu, quo fidelis credit hanc, vel illam veritatem revelatam à Deo, & ab Eccleſia propoſitum.

CONCLUSIO.

LIcèt fides actualis poſſit eſſe multiplex, habitualis tamen eſt una tantùm, & unus tantùm habitus. Quòd fides actualis ſit t

mul

multiplex, patet ex eo, quod uno actu creditur unus articulus, alio alius : & sic sunt plures actus fidei, pro multiplicitate veritatum, quæ creduntur. Illi actus fidei sortiuntur diversa nomina, prout objecta partialia, quæ creduntur, diversa sunt; Unde alia Fides vocatur Fides Historica, alia vocatur Fides Miraculorum, alia denique Fides Promissionum : quatenus scilicet prima fertur in Historias à Deo revelatas : secunda in potentiam Dei, quæ potest in quocunque genere edere miracula, & tertia in ipsius bonitatem, quæ salutem hominibus promittere voluit.

Probatur autem quòd fides habitualis sit una specie, ex D. Paulo ad Ephes. 10 *Unus Deus, una fides.* Et 2 ad Cor. 4 *Habentes eundem spiritum fidei :* Sicut & 10. *Omnes eandem escam spiritualem manducaverunt, & eundem potum spiritualem biberunt* : quod intelligitur de fide, quæ fuit eadem essentialiter apud Judæos, & Christianos, licèt fuerit diversa accidentaliter, in quantum credebant futura, quæ nobis sunt præsentia, & multa implicitè tantùm, quæ explicitè credimus. Ratio hujus est, quia objectum fidei, tum materiale, tum formale, est unum, nimirum Deus in se, & Deus ut revelans, ut probabitur in Cap. sequenti : ergo fides est etiam una : quandoquidem unitas specifica Virtutis petitur ab unitate objecti formalis.

Obiic. primò, fidem partialem de uno articulo esse distinctam specie à fide partiali de alio articulo, sicut quælibet scientia partialis est distincta specie ab alia, ut potè in physica, ubi scientia de elementis est distincta à scientia de corpore. Resp. non esse parem rationem, quia illæ partiales scientiæ habentur per diversas rationes, nec ac-

quiruntur per eadem argumenta, unde sunt diversæ ; fides verò tantùm unam credendi rationem adhibet, quia scilicet Deus per scripturas: & per Ecclesiam hoc, vel illud revelavit : ergo licèt scientiæ partiales distinguantur inter se specificè, & essentialiter : attamen fides partiales non distinguuntur specificè, nisi tantùm materialiter, & objectivè. Unde dicendum est ad Calvinum supra allegatum, Fidem Historicam, Miraculorum, & promissionum esse eandem; in quantùm res gestæ, miracula, & promissiones ideò creduntur, quia creduntur in scriptura. Non immeritò ergo de illis loquens Maldonatus in c. 9. Matth. ait: *Istæ triplex fides, quam nuper invenerunt, figmentum est : & si unam haberent fidem, omnem haberent : qui triplicem habent, nullam habent.*

Obiic. secundò, Fidem Vivam differre specie à Mortua. Resp. differre tantùm accidentaliter, & extrinsecè: nam licèt Fides viva differat à mortua in ratione meriti (inquantum illa meritoria est, non ista) non differunt tamen substantialiter. Dices in uno fides est major, in alio minor : nam plura credunt Christiani, quàm Judæi. Resp. fidem habitualem posse augeri intensivè, in quantùm unus homo firmiùs adhærebit credendis quàm alius ; non tamen potest augeri extensivè, quasi unus credat aliquid, quod alter non credit, nisi explicitè, qui enim habet habitum fidei, paratus est omnia revelata, & revelanda credere : & si aliquid dicatur credere de novo, quod illi revelatum est, quia credit aliquid explicitè, quod anteà tantùm implicitè credebat, ita quòd tota extensio fidei sit tantùm respectu fidei actualis explicitæ, non verò respectu implicitæ; qui enim credit

dit per fidem divinam, credit saltem implicitè omnia, quæ Deus revelaturus est.

QUÆSTIO III.

Utrùm Fides sit virtus in intellectu residens.

SUb hoc titulo duæ proponuntur difficultates : utrùm primò fides sit virtus, quod intelligitur tum de Fide viva, quæ conjungitur cum Charitate, tum de Fide Mortua, quæ est in peccatore. Utrum secundò illa Virtus fidei sit in intellectu, tanquam in subjecto ; & hoc proponitur ob opinionem Calvini, dicentis Fidem Justificantem consistere in certa quadam fiducia, qua quis credit omnia peccata sibi remissa esse propter merita Christi, se esse justum coram Deo, securumque de sua salute, unde multis in locis, & præsertim l. 3. Instit. c. 2. §. 5. dicit, *Fidelis non est, nisi qui suæ salutis securitati innixus diabolo, & mori confidenter insultat*. Cùm autem fiducia pertineat ad voluntatem, quoniam nihil est aliud quàm firma spes de re consequenda, & spes secundùm illos sit habitus voluntatis, ex hoc concludunt Hæretici, fidem residere, non in intellectu, sed in voluntate, tanquam in subjecto.

CONCLUSIO PRIMA.

FIdes tum Viva, tùm Mortua est virtus.

Ratio primæ partis est, quia virtus est habitus perficiens potentiam, & illam ordinans ad eliciendum actus perfectos in suo genere ; sed fides viva perficit intellectum

& ipsum inducit, ut credat certò ea quæ Deus revelavit. Ergo fides est virtus, maximè, cùm ille actus credendi sit perfectus, utpotè da cælestem gloriam conducens, quam in meretur de condgino.

Probatur secunda pars, quæ majorem præsefert difficultatem. Primò, quia Fides, etiam Mortua, substantialiter, & Physicè sumpta, est habitus intellectum determinans ad firmiter credendum ea, quæ Deus revelavit, cum ordine saltem remoto ad vitam æternam, ad quam conducit, quandoquidem est principium Justificationis remotum: Ergo ipsa est virtus. Secundò quia infidelitas positiva est vitium; ergo Fides, qualiscumque sit, est Virtus, quoniam utraq; opponitur Infidelitati; & oppositorum oppositæ est consequentia. Tertiò, quia fides mortua non differt physice à viva, sed tantùm moraliter; immò Charitas, quæ fidem mortuam vivificat, extrinseca est fidei: ergo non dat illi, nec tollit ab ea, quòd sit virtùs.

Obiicies ex D. Thoma. Fidem Mortuam *non esse* Virtutem & ex D. August. l. 5. contra *Julianum*, cap. 3. *nullam* Virtutem vocari debere, *nisi in eo, qui fuerit justus*, nec censendas esse virtutes, *quæ nihil* prosunt ad beatitudinem, Resp. ad utrumque, fidem mortuam, nec quamcumque virtutem sine gratia, esse Virtutem in gradu perfecto: quia ultimum complementum Virtutis illi deest, in quantùm, nec reddit hominem simpliciter *justum*, nec conducit immediate ad vitam; est tamen fides mortua virtus entitativè. & substantialiter, quia conducit saltem remote ad vitam æternam; hoc modo explicat Cajetanus D. Augustinum.

CON;

CONCLUSIO SECUNDA.

FIdes residet in Intellectu, tanquam in subjecto, quia Theologi omnes docent, fidem esse habitum quo credimus, & agnoscimus ea, quæ Deus revelavit esse vera: credere autem, & agnoscere, ad intellectum spectat: ergo Fides in Intellectu residet; unde fidei viatorum succedit visio beatorum.

Objicies. Præbere assensum pertinet ad voluntatem, sed per fidem prębemus assensum omnibus, quæ à Deo revelantur; ergo fides ad voluntatem spectat. Resp. quod consensus possit ferri ciaca bonum, & circa verum: fertur circa bonum, quando aliquod bonum utile jucundum, vel delectabile desideramus, & in illo adepto complacemus, & tunc spectat ad voluntatem præbere assensum: Consensus secundò fertur circa verum, cùm judicamus, & sentimus aliquid esse verum, & tunc consensus ad intellectum pertinet, & proinde fides qua sentimus, & existimamus ea esse vera, quæ Deus revelavit vel per scripturam vel per Ecclesiam.

Addendum est, quod licet fides formaliter spectet ad intellectum: attamen requiritur aliquis actus Voluntatis, quo captivetur intellectus in obsequium Fidei, et cum D. Paulo loquar; cum enim actus credendi sit circa res obscuras, requiritur aliquis actus Voluntatis imperantis intellectui, ut judicet, & credat esse verum id, quod credendum proponitur: & hoc facit voluntas per virtutem obedientiæ, & humilitatis, quæ vocatur studiositas, aut humilitas. Ex quo dicendum est, quòd fides non consistat in sola apprehensione rerum creditarum, quoniam multa cognoscimus, & ap-

prehendimus, quæ sunt falsa, & hæretica; sed consistit in cognitione cum firmo assensu ad ea, quæ revelantur, & ille assensus imperatur à Voluntate, licèt sit actus intellectus.

QUÆSTIO IV.

Quomodo Fides à Charitate pendeat.

SEctarii clamitant, Fidem ita à Charitate pendere, ut sine Charitate nulla existat Fides; & ideò infirmant illam divisionem Fidei, in Vivam, & Mortuam, quam admittunt Catolichi asserentes, quod revera fides maximam perfectionem desumat à charitate, attamen illam posse realiter existere sine illa, quod videndum est, antequam quæstioni respondeamus.

CONCLUSIO PRIMA.

FIdes existere potest sine Charitate. Sic Concil. Trid. Sess. 6. de Justificatione Can. 38. *Si quis dixerit, amissa per peccatum gratia, simul & fidem semper amitti, aut fidem quæ remanet, non esse veram fidem, licet non sit viva, aut eum, qui fidem sine charitate habet, non esse Christianum, anathema sit.* Hoc est conforme D. Paulo 1. Cor. 1. *Si habuero omnem fidem, ita ut montes transferam, charitatem non habuero, nil mihi prodest.* Ubi Apostolus dicit, se Fidem sine charitate posse habere, quæ tamen non prodesset. Ratio in promptu est, quia illæ Virtutes à se invicẽ separari possunt, quæ residen in diversis subjectis, & quarum una est prior altera; Fides autem est in intellectu; & Charitas in voluntate: & illa præcedit istã ordine saltem naturæ: Ergo.

Obii.

Objiciunt Hæretici, & dicunt primò, textum Pauli nihil probare, quia loqultur tantùm de fidè Miraculorum, quæ potest esse sine Charitate, non de fide Promissionum, quæ semper justificat, & proinde Charitati conjungitur. Resp. negando hanc responsionem prorsus commentitiam; dicit enim, *si habuero omnem fidem*. Dicunt secundo, Jacobum cap. 2. suæ Epist. vocare Fidem sine operibus mortuam: ergo non est vera fides, sicut homo mertuus non est verus homo. Resp. esse mortuam moraliter, quia caret forma moraiis, in quantum non habet principium merendi: non est tamen mortua physicè, quoniam sine Charitate habet semper suam entitatem. Ad Patres dicentes, fidem sine operibus non esse veram fidem. Resp. per hoc ipsos significare tantum, quod non sit viva, & perfecta sine operibus. Dicunt tertio hæretici, apud Scripturam & Patres justificationem semper attribui fidei, & proinde semper esse cum charitate, sine qua nemo justificatur. Resp. Fidem justificare, sed non solam; justificat quidem fides inchoative, & dispositive, in quantum fides, sine qua impossibile est placere Deo, docet ea quæ sunt agenda; Charitas verò justificat formaliter; unde dicendum est, quod Fides sit principium iustificationis, & Charitas consummatio illius.

CONCLUSIO SECUNDA.

FIdes à Charitate pendet, non entitativè, sed meritoriè: ita quod Charitas sit forma extrinseca perficiens fidem in ordine ad meritum condignum; sine Charitate tamen, quæ est mortua, confert ad meritum congrui.

Hæc conclusio multas continet partes. Primò

dicit, fidem non pendere entitative à charitate, quoniam etiam mortua habet entitatem distinctam ab entitate Charitatis, ut habetur ex conclusione præcedenti.

Secundò vult conclusio, quòd fides pendeat à Charitate meritoriè: quoniam D. Jacobus c. 2. habet; *Sicut corpus sine spiritu mortuum est, ita fides sine operibus* (supple charitatis) *mortua est*. Et D. Paulus 1. Cor. 13. *Si habuero omnem fidem, ita ut montes transferam charitatem autem non habuero, nihil sum.* Unde Augustin. 15. de Trinit. c. 17. dicit fidem sine charitate esse posse, prodesse non posse.

Tertiò, in conclusione habetur, quod charitas sit forma extrinseca perficiens fidem, sicut enim forma perficit materiam, sic Charitas Fidem; cum hac distinctione, quod forma perficiat materiam intrinsecè, & Charitas Fidem extrinsecè, non in ordine ad se, sed in ordine ad meritum.

Quartò, dixmus, quòd charitas det fidei meritum condignum; nemo enim dubitat, quin actus fidei Charitate formatus mereatur de condigno vitam æternam, juxta id Joan. 6. *Si quis credit in me, habet vitam æternam*. Et Hebr. 11. *Sancti per fidem vicerunt regna, &c.*

Quintò addimus, Fidem sine Charitate mereri de congruo; in actu enim credendi, qui est à Gratia supernaturali, & à libero arbitrio captivante intellectum, reperitur Humilitas, & Obedientia quædam erga Deum, dum homo propter reverentiam ejus majestatis credat ea, quæ Deus revelavit, etiamsi mentis humanæ captum longè excedant; ex quo æquissimum videtur, & planè congruum justitiæ D. ut aliquod meritum saltem inchoatum tribuatur Fidei, licèt non sit adhuc informata Charitate.

Obiic.

Obiic. dictum D. Pauli: *Si charitatem non habuero, nihil mihi prodeſt*. Diſt. quantum ad meritum condignum, concedo; quantum ad meritum congruum, nego. Sic Reſpon. ad Concil. Trid. Seſſ. 6. c. 8. dicens: *Nil eorum, quæ juſtificationem antecedunt, ſive ſit fides, ſive opera, merentur juſtificationem*. Hoc intelligitur, inquam, de merito condigno, non congruo.

QUÆSTIO V.

Utrum Fides debeat eſſe integra.

ALi ſub alio titulo hanc quæſtionem proponunt, utrum ſcilicet in Hæreticis remaneat Fides: ſi enim Hæreticus, qui unum articulum Fidei negat tantummodò, remaneat adhuc Fidelis, quia alios fatetur, non requiritur integri, ut ſalvetur Fides ſimpliciter.

CONCLUSIO.

REquiritur integritas in Fide, ita quòd ſines per quemlibet actum Infidelitatis amittatur ſimpliciter; & Hæreticum, qui plures articulos fidei recipit, & unum reſpuit poſitivè, non amplius dici, aut cenſeri debeat Fidelis. Hæc concluſio eſt cõtra Durandũ.

Probatur primò ex Scrip. & Concil. Trid. Nam ad Epheſ. 4. habetur, *Una fides unus Deus*: ſi autem diuideretur fides, non eſſet ampliùs una juxta D. Hilarium, qui lib. 1. ad Conſtantium Auguſtum, explicando hunc locum dicit; *Cùm unus ſit Deus, & una fides: ubi plures fides ſunt, jam incipit fides eſſe nulla*. Deinde Paulus 1. Timoth. 1. dicit, Alexandrum, & Himenæum, qui in aliquo errave-

rant, naufragasse circa Fidem, & inferis excidisse à Fide: qui autem naufragatur circa Fidem, jacturam facit fidei. Tandem in Conc. Trid. Sess. 6. c. 15. asseritur, Fidem infidelitate amitti; Hæresis autem est infidelitas.

Probatur secundò ex Patribus: Tertul. qui cap. 37. Libri de Præscriptionibus Affirmat, Hæreticos non posse esse Christianos, D. Cypriano Epist. 52. *Quisquis ille est, qualiscunq; est, Christianus non est in Ecclesia non est*: Hæretici autem non sunt in Ecclesia: ergo nec sunt Christiani, nec Fideles. Ex August. etiam, quilib. de Fide, & Simbolo cap. 20. dicit: *Hæreticos non pertinet ad Ecclesiam Catholicam*. Et Quæst. 12 in Matth. *Qui falsa de Deo credit, vel de aliqua parte doctrinæ, hæreticus est, & foris est animo* (id est extra Ecclesiam) *quamvis intus esse videatur*.

Probatur tertiò, ratione. Primò, quia fides, de qua loquimur, esse debet Catholica implicitè vel explicitè, idest debet esse universalis; sed non est universalis in hæretico, qui aliquid credit, & aliquid negat. Ergo non est propriè fides. Secundò, quia quando hæretici aliquid credere dicuntur, non habent formam, seu motivum Fidei, quia non credunt propter Deum revelantem per Scripturam, aut per Ecclesiam, aliàs omnia revelata crederent, sed credunt privato judicio. Ergo non habent fidem. Tertiò, quia fides illa non est vera, supernaturalis, & infusa, quæ aliquid verum credit, & aliquid falsum; sed Hæreticus credit aliquid verum, & aliquid falsum; Ergo ipsis Fides non est supernaturalis.

Objicies primò. Potest quis retinere habitum alicujus scientiæ, licèt erret in aliqua con-

clu-

clusione illius scientiæ: Ergo Hæreticus potest retinere Fidem, licèt erret in aliquo articulo. Negatur paritas; quia diversæ conclusiones scientiæ cognoscuntur per diversa media, & sic potest una cognosci, & non alia. Omnes autem veritates fidei cognoscuntur unico medio, nempè per revelationem: ergo omnes creduntur saltem implicite; vel nullæ creduntur. Dices: Hæreticus æquè faciliter credit post Hæresim, ac ante, ea, quæ non negant. Resp. hanc facilitatem non procedere à fide divina, quæ amissa est per Hæresim, sed ex longa, & pristina consuetudine, quam habet credendi illa. Quòd si post hæresim firmiter hæretici adhuc credant; procedit ex illorum pertinacia. Si dicatur. Quando post Hæresim aliquis credit adhuc Deum esse trinum, talis fides est supernaturalis. Distinguo: est supernaturalis objectivè, quia est de objecto supernaturali: non est verò supernaturaliter entitativè, quia non est ampliùs illa Fides divina, quæ erat ante Hæresim, sed fides prorsus humana, quæ substituitur divinæ.

QUÆSTIO VI.

In quibus existat Fides.

IN quæstione tertia diximus intellectum esse subjectum *quo* inhæsionis fidei; quia fides residet in intellectu, & in voluntate; nunc loquendum est de subjecto *quod* ipsius, & quærendum, utrùm Angeli, & primi parentes habuerint Fidem: utrùm etiam Fides adhuc existat in Purgatorio, in Cælo, & in Inferno. Quantùm ad Hæreticos, ex conclusione præcedenti patet, ipsos non retinere fidem.

CONCLUSIO PRIMA.

IN Angelis, & primis parentibus reperta fuit Fides in sua creatione. Utrumque in communi probatur primò, quia Angelus, & homo habuerunt Gratiam in prima sui conditione; ergo & fidem, quæ conjungitur cum gratia Secundo, quia uterque accessit ad Deum, & Deo placuit; Hæbr. 11.6 *Accedentem autem ad Deum oportet credere: & sine fide impossibile est placere Deo.* Tertiò quia & Angelus, & homo cognoverunt mysteria Gratiæ per revelationem, quæ debuit esse obscura. cùm non essent adhuc Beati, nec comprehensores; quæ quidem obscuritas fuit conveniens illorum statui, ut mererentur.

Objicit Durandus pro Angelis, quòd non habuerint fidem; quia illorum cognitio non erat obscura, sed evidens, in quantùm sciebant Deũ, qui non potest mentiri, illis suas cognitiones revelasse. Resp. Licèt cognitio Angelorum habuerit evidentiam in attellante, idest licèt cognoverint Deum illam revelasse, attamen illa cognitio fuit obscura in se; sicque non minùs habuerunt fidem; aliàs Patriarchæ, & Prophetę non habuissent. Deinde, potuit dubitare Angelus; an esset aliqua creatura superior, quæ produxisset illam cognitionem in intellectu suo, à qua posset decipi; licet enim naturaliter primus Angelus, & quilibet cognoscat omnem creaturam; Deus tamen potuit illi abscondere & existentiam, & efficaciam ejus.

CONCLUSIO SECUNDA.

IN dæmonibus, & aliis damnatis non est propriè Fides infusa, quæ est virtus Theologica;

cà; Tum quia Fides infusa est donum Dei, & sua natura ordinatum ad beatitudinem obtinendam, damnati autem spoliati sunt omni spe beatitudinis: Tum etiam quia Fides est virtus, qua intellectus credit propter solam authoritatem Dei, cui accedit pia affectio voluntatis captivantis intellectum in obsequium Dei & fidei; damnati autem non credunt revelationem Dei, sed *credunt, & contremiscunt*, coacti per manifestam experientiam, videndo diversos Hæreticos damnatos esse propter diversas hæreses, ex quo concludunt manifestè, Fidem Catholicam esse verissimam: Et quantum ad voluntatem, nullam habent affectionem se submittendi, immò *superbia eorum ascendit semper*. Tùm denique quia Fides, quæ est virtus, est quoddam animæ, & mentis ornamentum, quo indigni prorsus sunt & damnati, & dæmones.

Objicies Aug. lib. de Fide & Operibus c. 14. Comparatur fides peccatorum fidei dæmonum: sed illa est vera & infusa fides: ergo & ista. Resp. in hoc stare comparationem, quòd sicut fides demonum nihil prodest illis, sic nec peccatoribus, quantùm ad meritum condignum. Dices Animæ damnatorum, quæ in hoc mundo fuerunt fideles, non distinguntur ab aliis in inferno, nisi per fidem, quæ remansit. Resp. distingui per caracterem Baptismi. Dices Damnati, qui nullum infidelitatis actum exercuerunt, non debent spoliari Fide. Resp. spoliari ratione status, quia repugnat Fides damnatis ob rationes allatas.

CONCLUSIO TERTIA.

BEati non habent Fidem circa Deum: habent enim cognitionem illius evidentem,

quæ evacuat Fidem, juxta D. Paulum 1. Cor. 13. *Cùm venerit, quod perfectum est, evacuabitur, quod ex parte est.* Et infrà: *Videmus nunc per speculum, & in enigmate, tunc autem facie ad faciem.*

Quantùm ad aliquas veritates, quas non cognoscunt Beati, puta circa diem judicii, circa prædestinationem particularem alicujus hominis, & similes veritates, probabile est. illos posse habere actum fidei: quia illas non vident intuitivè, & illas credunt propter authoritatem Dei revelantis. Hoc est conforme Tertulliano, qui libr. de Patientia circa finem dicit, *Dilectio nunquam excidet; nam cætera evacuabuntur. Exhauriuntur linguæ, scientiæ, prophetiæ; permanent fides, spes, dilectio.* Sic & Irenæus lib. 2. adversùs Hæreres c. 47. dicens Paulum asserere Fides, Spem, & Charitatem manere in cœlo.

Quantùm ad animas existentes in Purgatorio: cùm nondum sint in patria, nec Deum clarè videant: Dicendum est, quòd fides in illis remaneat: quia ibi adhuc sperant, & fides, est substantia rerum sperandarum. Unde, si dicatur, illas esse in termino: sunt revera in termino meriti, sunt tamen in via satisfactionis.

QUÆSTIO VII.

A quo sit Fides.

SI credatur Manichæis dicentibus nihil credendum nisi, quod naturali ratione demonstrari possit, fides est à natura. Si consulantur Pelagiani, respondebunt, solas naturæ vires sufficere ad credendum, posita exteriori prædicatione Evangelii; Catholici

lici verò dirent contra hos hæreticos, Fidem esse simpliciter à Deo; quod intelligitur tum de Fide viva, tum de fide informi.

CONCLUSIO.

FIdes est absolutè à Deo. Ephes. 2. *Gratia estis salvati per Fidem, & hoc non ex vobis, donum enim Dei est.* Ad Philip. 2. *Misericordiam consecutus à Domino, ut sim fidelis* Jo. 6. *Hoc est opus Dei, ut credatis.* Conc. Arausic. Can. 7. *Hæretici sunt, qui dicunt nos posse per naturæ vires assentiri rebus Fidei.* Aug. Epist. 105. *Fides ad Christum nos trahit: quæ nisi desuper gratuito munere daretur, non ipse diceret. Nemo venit ad me, nisi Pater meus traxerit eum.* Ratio in promptu est, quia supra naturam est, assentiri his, quæ rationem superant. Unde si dicere videatur Scotus in 3. dist. 23. q. unica, actum credendi quoad substantiam esse naturalem, loquitur de actu credendi, in quantum est actus vitalis intellectus.

Quantum ad fidem informem, eadem ratione & testibus Scripturæ patet, ipsam esse etiam à Deo, cujus donum est: Nam fides mortua est eadem essentialiter cum viva, & differunt tantùm extrinsecè per Claritatem, scilicet, quæ conjungitur modò cum fide, & modò separatur per peccatum. Quòd sit eadem fides, quæ remanet post peccatum, patet ex Conc. Trident. Sess. 6. Can. 28. ubi determinatum Fidem remanere post peccatum: non autem infunditur nova fides: ergo antiqua remanet, quæ vitam amisit; ergo utraque est à Deo.

Objicies, si fides mortua est à Deo, infunditur à Deo quod est falsum: quia est imperfecta.

Resp.

Resp. Fidem mortuam, ut sic, non infundi à Deo, sed infundi fidem charitate vivificatam à Deo, quæ postea desinit esse viva, advenien. te peccato.

QUÆSTIO ULTIMA.

Quinam sint effectus Fidei.

NOn loquimur hìc de effectibus physicis fidei, sed de moralibus; moralia enim sunt moraliter accipienda; unde quæstio est de certis quibusdam consequentiis, quæ resultant ex Fide.

CONCLUSIO.

LIcèt Divus Thomas det Fidei duos tantùm præcisè effectus, nempe timorem, & Puritatem cordis: attamen dici potest, quòd omnes virtutes infusæ, quæ communicantur homini per Justificationem, sunt fidei effectus; quia Fides est initium justificationis, & proinde aliquo modo principium omnium virtutum. Quod tamen Timor, & Puritas attribuantur specialiter Fidei, patet primò, quoad timorem: quia Fides ex una parte suggerit infirmitatem nostram & ex alia summam Dei majestatem: & ex utraque resultat timor; qui timor est filialis, si sit à fide viva, quia oritur ex amore & reverentia; & est servilis, & ortus ex metu pœnarum, si sit à fide informi. Non est tamen negandum quin timor servilis conjungatur aliquando in justis cum Fide viva; sed sæpius timor servilis oritur à Fide informi.

Quantùm ad Puritatem causatam à Fide; hoc testatur Paulus ad Titum. *Omnia munda mundis, infidelibus autem nihil est mundum.*

Ra-

Ratio est, quia Fides etiam mortua docet foeditatem peccati: purgat ignorantiam intellectus, & accendit voluntatem ad prosequutionem charitatis.

Quæres, an fides sit prior aliis virtutibus. Similes quæstiones brevitatis causa compendiosè hìc proponemus, quæ concernunt naturam fidei. Ad illam respondeo cum distinctione. Primò non est prior ordine dignitatis, juxta D. Paulum, *major autem est Charitas*. Secundò non est prior ordine temporis; quia parvulis baptizatis, immò & adultis recenter conversis communiter simul infunduntur virtutes. Tertiò, non est etiam prior natura propriè: quia non est propriè causa, nec dispositio absolutè requisita ad alias virtutes; aliæ enim possunt absolutè infundi sine illa. Quartò, asserendum est, fidem esse priorem Spe, & Charitate, inquantùm actus Fidei communiter requiritur ad actus aliarum virtutum: nam Fides pollendit finem supernaturalem, ad quem tendunt aliæ virtutes. Aliqui vocant hunc ordinem, ordinem naturæ, alii ordinem originis; sed quæstio est de nomine, & semper attendendæ sunt responsiones præcedentes.

Quæres, an fides sit unus specie habitus in homine, & Angelo. Resp. primò, actus Fidei esse multiplices specie in hominibus, & in Angelis; quia aliqui actus sunt assensus, & alii dissensus circa propositiones affirmativas, & negativas. Resp. secundò, habitum fidei esse unum specie in omnibus hominibus, ut probavimus in quæst. 3. Est etiam eadem in homine, & Angelo; quia ratio formalis fidei est eadem in utroque, nempe revelatio divina, quæ est motivum, quare ho-

à ſancto Victore lib. de Sacram. par. 2. cap. 10. dicit: *Fides eſt certitudo animi de rebus abſentibus, infra ſcientiam ſupra opinionem conſtituta.* Hanc utramque reſponſionem aliis terminis, explicant aliqui Doctores, dum dicunt, fidem eſſe certiorem in ſe qualibet ſcientia, incertiorem quoad nos, qui non præbemus tam firmum aſſenſum rebus creditis, quam viſis, quia illæ ſunt obſcuræ, iſtæ evidentes; illis credimus liberè, iſtis neceſſariò.

Quæres, utrùm aliquis certò ſcire poſſit ſe habere fidem? Reſp. affirmativè, modò ſciat ſe eſſe baptizatum; qui enim ſcit certò ſe eſſe baptizatum, certò ſcit ſe habere habitum fidei, qui Baptiſmo confunditur etiam in pueris: dum autem aliquis ſemel habitum fidei recipit, certò ſcit ſe illam non amiſiſſe, cùm ſciat ſe non incidiſſe in peccatum infidelitatis, quo ſolo tollitur fides, & non alio, ut patet ex hoc, quod diximus *qu.* 3. ſtatuentes in peccatore Fidem infuſam reperiri, mortuam, tamen: ergo qui ſcit ſe eſſe baptizatum, ſcit ſe habere habitum Fidei, immò ſcit etiam ſe habere actum Fidei, quando credit myſteriis revelatis propter Deum revelantem, juxta D. Auguſt. 13. de Trin. cap. 1. *Fidem ipſam videt quiſque eſſe in corde ſuo, ſi credit: vel non eſſe, ſi non credit.* Quod ſi Scotus in 3. Sent. diſt. 13. qu. unica, dicere videatur, nullum poſſe ſcire ſe habere Fidem, loquitur de cognitione evidenti, quæ cauſatur ab ipſa Fide, quod dici nequit: Fides enim eſt donum ſupernaturale, quod cognoſci non poteſt niſi per revelationem: at Deus non revelavit huic, aut iſti homini, an fidem habeat: licet certum ſit, fidem eſſe in Eccleſia in communi; non negavit autem Scotus, Fidem poſſe cognoſci arguitivè, mediante Baptiſmo, qui illam conferr

rit infallibiliter. Adde quod quicumque du-
tare potest de validitate Baptismi: Unde di-
„ fidem solùm posse cognosci certò, suppo-
ne certitudine Baptismi.

Quæres, utrùm fides possit esse maior in
no, quam in alio? Hoc intelligitur tum de Fi-
e habituali, tum de Actuali, tum de Implicita,
um de Explicita. Resp. 1. Fidem habitualem
ille esse majorem in uno quam in alio inten-
ve; quia habitus fidei, sicut & quilibet ha-
itus supernaturalis augeri potest, quatenus
augetur meritum, & sic etiam in eodem ho-
mine fides potest esse major, & minor. Resp. 2.
Fidem actualem posse esse majorem intensivè
in uno, quam in alio: si enim habitus sit major,
actus etiam erit major intensivè, quia erit
fortior, & promptior. Resp. tertiò, Fidem
Actualem explicitam posse esse majorem ad-
huc: quia in uno homine potest extendi ad
plura objecta, quam in alio, prout plures ve-
ritates cognoscuntur explicitè ab uno. Resp. 4.
Fidem Actualem Implicitam non esse exten-
sivè majorem; quia quilibet Fidelis debet cre-
dere omnia ministeria Fidei, saltem impli-
citè.

CAPUT II.

De objecto Fidei.

POstquam loquuti fuimus de Fide in se
considerata, quæ est habitus intellectus,
loquendum venit postea de objecto, in quo
versatur ille habitus, sed antea dicendum est,
Fidem dividi in Catholicam, & privatam. Pri-
ma est ea, quæ nititur revelationi factæ omni-
bus, quæ dicitur Catholica, seu Universalis.
Secunda nititur revelationi factæ alicui priva-
to.

to. Fides in Verbum incarnatum, in Eucharistiam, & alia mysteria est Catholica, quia sufficienter hæc proposita sunt omnibus; quando verò Abrahæ revelatum fuit, quod haberet filium, Fides erat privata. Quia autem per accidens fit, quod una veritas proponatur omnibus, vel aliquibus tantùm, ideò istæ fides non differunt essentialiter, sed accidentaliter. Qui non crederet revelationi privatæ, esset quidem infidelis: quia Deo revelanti negaret assensum; non esset tamen hæreticus, quia non haberet pertinaciam voluntatis contra determinationem Ecclesiæ. Dividitur insuper Fides in Implicitam, & Explicitam; Implicita est ea, qua creditur aliquid non in se, sed in alio, in quo continetur; & sic illi, qui aliàs credebant, Deum esse remuneratorem animarum, credebant implicitè animarum immortalitatem. Vel Fides Implicita est ea, qua aliquid tantùm in confuso creditur: quam fidem habent rustici de omnibus mysteriis, dum credunt, quidquid credit Ecclesia. Explicita est ea, qua aliquis distinctè, & expressè cognoscitur, ut Verbum Deum incarnatum esse.

QUÆSTIO PRIMA.

Quodnam sit objectum formale Fidei?

Fides, & actus fidei duplex habet objectum, nempè materiale, & formale. Materiale est propositio quæ creditur: Formale verò est ratio, propter quam creditur, & utrumque tradimus in definitione fidei. Dum enim diximus, fidem esse habitum, quo creduntur veritates revelatæ, hoc exprimit objectum materiale; dum verò additur pro-

pter

pter autheritatem Dei revelantis, exprimi-
tur objectum formale. Nunc loquimur de
objecto formali.

CONCLUSIO.

OBjectum formale fidei est Deus, quatenus est prima veritas revelans: ita quod Deus in quantum revelans, qui nec fralli, nec fallere potest, sit objectum & motivum, seu ratio formalis, cur credamus. Ubi alii spectantes Deum, ut Deus est, dicunt eum esse objectum materiale fidei, & Deum ut revelantem, & summe veracem esse objectum formale. Nos verò majoris claritatis causa dicemus, veritates revelatas esse objectum materiale fidei, & Deum ut revelantem esse objectum formale.

Probatur conclusio: Illud est objectum formale fidei, propter quod credimus articulos fidei; sed propter Deum revelantem, qui nec falli, nec fallere potest, credimus articulos fidei: ergo Deus ut revelans est objectum formale fidei. Et hoc est conforme D. Paulo ad Galat. 4. *Notum vobis facio Evangelium, quia non est secundùm hominem, nec illud accepi ab homine: nec didici: sed per revelationem.* Ubi Apostolus pro ratione sui Evangelii credendi nil aliud assignat quam Deum revelantem. Dixi Deum non posse falli, propter suam summam sapientiam, quæ decipi non potest; nec fallere, propter summam bonitatem, quæ decipere nequit.

Obiic. 1. Revelationem posse competere scientiis naturalibus, quas Deus posset revelare, si vellet; ergo non esse rationem formalem Fidei. Resp. pro tunc illas cognitiones pertinere ad fidem, si crederentur solùm

pro.

propter authoritatem Dei revelantis. Deinde, illis scientiis revelatio esset tantùm accidentaria, quia possent haberi naturaliter; at cognitio nostrorum mysteriorum est essentialis, quia non possunt cognosci nisi per revelationem. Dices, D. revelatio non sufficit ad credendum, sed requiritur aliquid ex parte voluntatis; ergo non est objectum formale Fidei. Resp. illum actum voluntatis captivantem intellectum, esse quid veluti extrinsecum ad fidem, quæ formaliter & intrinsecè est actus intellectus.

Obiic. 2. Deum posse mentiri per se, & de facto mentitum esse, cùm prædixit ruinam Ninivitarum, mortem Ezechiæ. Resp. in hoc non mentitum fuisse Deum: quia hæc non prædixit absolutè, sed primò sub conditione, quod non agerent pœnitentiam, & secundò juxta cursum causarum naturalium. Quod autem Deus possit mentiri, patet: quia ubi est prima veritas, non potest esse mendacium; nam *omne mendacium ex veritate non est*, 1. Joan. 2. Deus autem est summè verax & in essendo, & in cognoscendo, & in dicendo: ergo mentiri non potest.

Obiic. 3. Deum mentitum fuisse per alios, quos fefellit, & in ore quorum posuit mendacium: Ezech. 24. *Ego Dominus decepi prophetam illum.* Et 3. Reg. 22. *Dedit Dominus spiritum mendacii in ore omnium Prophetarum, qui hìc sunt.* Resp. Deum non posse etiam mentiri per alios; quia illos deciperet, & deceptio est contra Charitatem, & proinde mala per se: Dicendum ergo est, præcedentes textus intelligi permissivè, in quantum permisit illos decipi: non verò effectivè, & formaliter, quasi ipsos decerperit, aut infuderit in illis errorem. Hæc omnia sunt contra

Pri-

Priſcillianiſtas, putantes Deum de facto mentiri; & contra Catholicos aliquos, aſſerentes ipſum mentiri poſſe, non de potentia ordinaria, ſed abſoluta.

QUÆSTIO II.

Quodnam ſit objectum Materiale Fidei?

VUlgò Theologi diſtinguunt obiectum materiale Fidei in Complexum, & Incomplexum. Obiectum materiale Incomplexum eſt res, de qua aliquid creditur; ut Deus. Complexum verò eſt propoſitio, quæ creditur, ut cùm dicitur, Deus eſt trinus, eſt incarnatus, &c. Inter propoſitiones à Deo revelatas, aliæ ſunt præcipuæ, & cardinales, quæ vocantur Articuli Fidei; aliæ ſunt minus præcipuæ quæ dicuntur ſimpliciter Propoſitiones Fidei, non articuli Fidei.

CONCLUSIO.

OBjectum materiale fidei eſt omnis res à Deo revelata, quæ nobis credenda proponitur, ſive illa res habeatur ex Scriptura, ſive ex traditionibus, ſive ex Conciliis, quæ omnia ſunt regula fidei. Hæc propoſitio ex ſe patet, unde ſupereſt tantùm, ut quaſdam dilucidemus difficultates, quæ ſuboriri poſſunt ſuper tale obiectum.

Quæres primò, utrum obiectum materiale Fidei ſit Complexum? Reſp. ſi nomine obiecti intelligatur res ipſa, quæ creditur, quatenus extra intellectum exiſtit, tunc objectum eſt ſimplex, & incomplexum; quia nihil eſt aliud quam res ipſa credita, quæ ſimplex eſt; quoniam de ipſa non fit affirmatio,

aut

aut negatio: ut Deus, Verbum Dei, &c. Si verò nomine obiecti intelligitur Assensus, mediante quo, res cognita dicitur esse in cognoscente, tunc obiectum est Complexum; ut quando in mente nostra concipimus Deum esse, Deum esse Trinum, Verbum esse Incarnatum, & postea assentimur talibus propositionibus, tunc obiectum fidei est Complexum; est enim tale obiectum quædam propositio, quæ affirmat, vel negat. Sic conciliandi sunt Doctores, quorum aliqui dicunt obiectum esse Complexum, alii dicunt esse Simplex.

Quæres 2. an obiectum materiale sit fidei certum & infallibile? Jam de hoc locuti fuimus in additionibus quæstionis ultimæ cap. præcedenti; iterùm tamen Resp. veritates Fidei, quatenus subsunt revelationi D. esse infallibiles & certissimas, ob summam Dei veritatem in dicendo; unde nulla hæsitatio, aut fluctuatio in Fide admittenda est: Immò qui verè credit rationes omnes Fidei, contrarias respuere debet; unde in hoc Apostolus laudavit Abraham, quod crediderit suam uxorem esse parituram contra rationem naturalem, non considerans corpus suum emortuum, ut & uxoris suæ, cùm ferè esset centum annorum.

Quæres 3. utrum obiectum materiale fidei possit esse obiectum sensuum? Resp. obiectum Fidei non posse cadere sub sensibus: *Fides enim* ex 1. Hebr. *est rerum non apparentium*; & ex August. Tract. 40. in Joan. Fides est credere quod non vides. Ratio est, quia sola materialia sunt obiectum sensuum: obiectum verò Fidei est quid spirituale, & supernaturale, scilicet res revelata a Deo. Si dicatur, Fidem esse ex auditu, hoc verum est in ratione signi, in quantùm per ver-

verba, & per prædicationem proponitur res credenda: non verò in ratione objecti. Si dictum fuerit D. Thomæ, *Quia vidisti me, Thoma, credidisti*: hoc sic dictum est, quia Thomas aliud vidit, aliud credidit: vidit hominem, & credidit Deum.

Quæres 4. utrùm objectum fidei possit esse objectum scientiæ? Resp. negativè, quia scientia est de apparentibus, & evidentibus. Fides autem de iis, quæ non apparent, juxta D. Gregorium Homil. 29. in Evangelia. *Fides illarum rerum est, quæ apparere non possunt*; quæ autem apparent, jam non fidem, sed cognitionem habent. Deinde Fides per se includit obscuritatem, & scientiæ evidentiam postulat. Tandem Scientia nititur rationi naturali, & Fides revelationi divinæ. Nihil prohibet tamen, idem objectum posse aliquando cognosci per Fidem, & per Scientiam diversis mediis; sed ille actus non erit simul scientificus, & actus Fidei, hoc enim non potest esse per rationes allatas; sed erit scientifica cognitio, si habeatur per lumen naturale; & fidei, si habeatur per lumen fidei Hoc patet in hac propositione, *Deus est*, quæ modò ad fidem spectat, ut ait D. Paulus 11. Heb. *Accedentem ad Deum oportet credere quia est*; & modo ad scientiam, quoniam à Philosophis multis rationibus existentia Dei comprobatur.

Quæres 5. utrùm objectum Fidei sit evidens? Hæc responsio patet, non esse evidens, sed obscurum. Resp. tamen quòd licèt objectum Fidei non sit evidens per se, & in se: potest tamen esse evidens in attendante: cùm enim evidenter cognoscamus, Deum esse veracem in dicendo, evidenter cognoscimus, ea, quæ revelavit esse vera: Si er-

go Deus vellet ostendere, se revelasse mysteria nostra, pro tunc illa mysteria essent evidentia in attestante: ideſt evidens esset ea, quæ testatur, esse vera: quia evidens nobis est, Deum non posse falsum testari. An autem supposita evidentia Dei attestantis aliquam propositionem, haberetur Fides de illa, quæstio est de nomine: Si enim per fidem intelligatur cognitio undequaque obscura, pro tunc non erit Fides. Si autem intelligatur per Fidem, cognitio rei obscuræ in se, licèt evidentis in attestante, illa cognitio erit Fidei. Et hoc non immeritò dicitur: B. Virgo enim, Moyses & Prophetæ habuerunt illam evidentiam in attestante, in quibus tamen non est neganda Fides.

QUÆSTIO III.

Utrùm dentur aliqua motiva, quæ reddant objectum Fidei aliquo modo credibile evidenter?

QUòd Fides nostra non sit de veritatibus, quæ sunt evidenter credibiles, & convincant intellectum, ut illis assentiatur, satis patet ex difficultate, quam sentit humana ratio in tali assensu. Non quærimus ergo, utrum dentur motiva, quæ evidenter reddant veritates Fidei in particulari credibiles, sed tantum petimus, utrum dentur aliqua motiva, quæ reddant Fidem Christianam, & Catholicam (quæ est Romana) saltem credibile in communi.

CONCLUSIO.

FIdes Catholica habet aliquam rationem credibilitatis in communi, quæ aliquo modo est evidens, juxta Psalm. 92. *Testimo-*

nia

suis suis credibilia facta sunt nimis. Cuius ratio petitur ex diversis solidis argumentis, quorum aliqua movent Judæos, ut Christiani fiant, de quibus loquuntur Lactantius, Justinus Martyr, Tertullianus, Chrysostomus, & alii, & quæ hic recensere prolixius esset: Alia movent Catholicos, ut in sua Fide permaneant: Alia denique persuadent Hæreticis, ut ad fidem Catholicam redeant. Horum omnium aliqua breviter recensenda sunt.

Primum argumentum, quo probatur, fidem Christianam esse credibilem, deprimitur à multitudine, & authoritate illorum, qui eam amplexati sunt. Sic enim dicit Aristotel. 1. Eth. 20. *Quod universis videtur, nos sale dixerimus*, nonne fides adhibenda est Religioni Christianæ, quam omnes penes gentes, & innumerabiles viri libenter receperant, quorum alii summa authoritate, summo ingenio & doctrina, alii denique summa virtute præditi fuere? Augustinus ait: *Tenet me in Ecclesia consensus populorum, atque gentium, tenet authoritas miraculorum inchoata*, &c. Si ergo Augustinus, quem pauci Patres præcesserunt, hac ratione motus fuerit, nos ipsi, qui & Augustinum, & prædecessores Augustini, & quotquot ipsum sequuti sunt habemus, nonne ex tanta virorum scientia, & virtute illustrium authoritate, de veritate Religionis convincemur, quam libenter receperunt, & veluti per manus tradiderunt?

Secundum argumentum petitur ex qualitate illorum, qui religionem nostram à Christo institutam plantaverunt, qui fuerunt paucissimi viri, non potentes, non sapientes, non eloquentes, sed illiterati, rudes, & plebeii, qui non in humanæ sapientiæ verbis, nec ar-

morum impetu, nec divitiarum larga effusione, sed in paupertate, & humilitate subtilissimos Philosophos confuderunt, clarissimos Senatores devicerunt, debellarunt mirabiliter potentissimos orbis Principes, quos ad fidem Crucifixi converterunt, qui anteà erat Gentibus stultitia, & Judæis scandalum; ipsis absolutè præcipientes odium sui, dilectionem inimici, deliciarum fugam, æternarum perquisitionem, & cætera hujusmodi; quæ omnia fuissent prorsus imperfusibilia, si Deus illorum prædicationi favere non voluisset; quod profectò veritatem Evangelii, & Religionis Christianæ demonstrat.

Tertium argumentum hauritur ex miraculis factis in confirmationem doctrinæ Christi, Matth. enim 11. Christus volens probare se esse Messiam, & suam doctrinam mereri, ut reciperetur, multa miracula edidit coram Discipulis Joannis, dicens posteà: *Euntes renuntiate Joanni, quæ audistis, & vidistis: cæci vident, claudi ambulant: surdi audiunt, &c.*

Quartum argumentum petitur ex sana doctrina existente apud Christianos, quæ sanctissima est; Nam etiamsi in Ecclesia Romana plerique existant, & semper extiterint pravis, & corruptis moribus, attamen ex Ps. 11. *Eloquia Domini, eloquia casta*, Et Ps 18. *Lex Domini immaculata convertens animas.* Immò Religio Christiana pœnas acerbissimas proponit vitio, & mercedem eximiam virtuti.

Quintum argumentum desumptum à constantia numeri pene infiniti Martyrum, qui crudelissima tormenta passi sunt, & mortem acerbissimam, in confirmationem Fidei Romanæ: inter quos tenerrimæ ætatis juvenculæ tortorum, & tyrannorum derisserunt ferocitatem: quod sanè impossibile fuisset, nisi

nisi Deus ipsarum debilitatem corroborasset potentissimis gratiæ auxiliis, & hoc, ut confirmaretur religionis veritas.

QUÆSTIO IV.

Quænam sit regula Fidei.

CUm Fides formaliter sumpta nitatur revelationi divinæ, ipsa revelatio nobis innotescere debeat; hìc quærimus à quo nobis proponenda sit illa revelatio, seu res revelata, quæ est objectum materiale fidei. Anabaptistarum aliqui (qui propter hoc illuminati dicti sunt) nullam scripturam admittebant, sed fingebant, aut Spiritum sanctum, aut Angelum sibi apparere, à quo omnia credenda discerent. Lutherani, & Calvinistæ solam Scripturam pro regula fidei admittunt, quam privato judicio interpretari audent; unde suas opiniones pro dogmatibus fidei assumunt: cùm ergo illorum opiniones sint particulares, illorum etiam fides est privata, & non Catholica: Ex quo oritur tanta credendi varietas inter hæreticos, ut vix duo illorum inter se consentiant in omnibus credendis, licèt omnes in expugnanda Catholicorum fide conveniant.

CONCLUSIO.

SCriptura sacra non est sufficiens regula fidei: contra Lutherum in cap. 1. ad Galat. & Calvinum lib. 4. Instit. cap. 8.

Probatur primò ex Scripturæ obscuritate. Regula fidei debet esse perspicua, ita ut omnes illam cognoscant: aliàs fides, quæ

eſt ignota, per ignotum regularetur: Sed Scriptura ſacra eſt obſcura: ergo non poteſt eſſe regula fidei. Probatur minor ex 2. Petri 3. *Quædam ſunt in Epiſtolis D. Pauli difficilia intelligu, quæ indocti homines, & inſtabiles, ſicut & cæteras ſcripturas, depravant ad ſuam ipſorum perditionem.* Ex quo patet, Epiſt. D. Pauli (maximè ad Roman.) ſicut & cæteras Scripturas nec eſſe Sole clariores, ut volunt hæretici, nec tantam perſpicuitatem habere, ut Sartores, Sutores, Ruſtici, & Mulierculæ illas de facili, & ſine ulla explicatione intelligere valeant. Nec dicant hæretici hoc intelligi de profundioribus fidei quæſtionibus, quarum cognitio non eſt neceſſaria ad ſalutem; nam quid magis neceſſarium, quam cognitio Baptiſmi? Attamen quando dicitur: *Niſi quis renatus fuerit ex aqua*, quærunt diverſas explicationes, ut aqua poſſit intelligi figuratè pro gratia, nec debeat eſſe aqua elementaris; unde alii dicunt, fidem parentum ſufficere infantulis; alii dicunt, quemlibet liquorem ſufficere, ex quo fieri poſſit balneum. Quid etiam plus neceſſarium eſt, quam Sacramentum Euchariſtiæ, de quo Joan. 6. habetur: *Niſi manducaveritis, &c.* Tamen hæc verba eſſe obſcura oſtendunt hæretici, dum dicunt illa intelligi de manducatione per fidem. Maneat ergo quod Scriptura obſcura ſit, & proinde non poſſit eſſe regula fidei, niſi explicetur ab Eccleſia.

Probatur 2. Quia regula fidei debet eſſe certa, ita ut non acceptetur una regula pro alia; ſed poteſt oriri dubium ſuper Scripturam ipſam, an ſecundum ſe totam, vel ſecundùm partes revelata ſit à Deo, quæ dubitatio non poteſt tolli per Scripturam; ergo Scriptura non eſt ſufficiens regula fidei, aliàs

non,

non esset controversia inter nos, & hæreticos, quinam libri essent canonici, & qui non. Calvinus lib. 1. Instit. cap. 7. §. 2. respondet, Scripturam canonicam à non canonica per se ipsam dignosci, discernique posse sicut album à nigro, frigidum à calido, & dulce ab amaro. Sed si hoc ita sit, quorsùm tanta disputatio de librorum canonicorum numero, nedum inter Calvinum & nos, sed inter Calvinum & Lutherum, quem Lutherum vocat Calvinum nobilem Christi apostolum, & purioris Evangelii ministrum lib. 2. contra Vuestphalum, & lib. de necessitate Ecclesiæ reformandæ: Attamen Lutherus epist. B. Jacobi, primam D. Petri, & Apocalypsim Joannis rejicit; approbat verò Calvinus.

Probatur tertiò, quia si Sac. Scriptura esset sufficiens regula Fidei, omnia credenda, & facienda doceret, quod falsum est. Ubi enim docet Scriptura mutandum esse sabbatum in diem Dominica? Ubi permittit manducare animal suffocatum, & sanguinem, quòd utrumque prohibitum est. Act. 25. Ubinam Scriptura habetur, parvulos esse baptizandos necessariò? Baptismum esse validè collatum ab Hæreticis: Judæis, immò & mulieribus ipsummet baptismum nullo modo esse iterandum? Certè, cùm Scriptura non tradat sufficienter, Patrem divinum esse Ingenitum, Spiritum Sanctum procedere ex Patre & Filio, ejus productionem non esse Generationem, & similia, quæ ad fidem spectant, sanè dicendum est, Scripturam solam non esse sufficientem Fidei regulam.

Obiic. 1. id quod habetur Joan. 5. *Scrutamini scripturas*, quasi in illis omnis difficultatis solutio reperiatur. Resp. præmissis aliis

solutionibus, hoc verbum *Scrutamini*, non esse imperativi modi, quasi Deus præcipiat lecturam Scripturæ, sed indicativi: quasi dicat: Vos scrutamini Scripturas, sed illæ de me testimonium perhibent. Si habeatur Psal. 18. *Præceptum Domini lucidum, illuminans oculos*: hoc intelligitur, modò accedat priùs Ecclesiæ explicatio. Si dicat Chrys. Homil. in 2. ad Thessal. *quæcumq; necessaria sunt ad salutem, esse perspicua in Scriptura*: hoc est exposita explicatione Ecclesiæ, non verò sine illa. Si habeatur 1. Joann. 2. *Non necesse habetis, ut aliquis vos doceat, sed unctio docebit vos de omnibus*: ibi Apostolus alloquitur tantùm Baptizatos, qui erant satis imbuti per prædicationem Evangelii, & aliis Doctoribus non indigebant. Deces obscuritas esset imperfectio in scriptura. Negatur, sed hoc innuit ipsius altitudinem, & ostendit nostram imbecillitatem, ac humilitatem, quæ inducit, ut recurramus ad Ecclesiam, quam libenter audire debemus, ipsiusque determinationi acquiescere.

QUÆSTIO V.

Utrùm Traditiones admittendæ sint pro regula fidei.

TRaditionem asserere tanquam regulam Fidei præcisam, ridiculum esset; pro hoc hac enim regula à fidei Scripturam arceremus, quod nullus cogitabit; sed utrum admittendæ sint Traditiones de quibus aliqua credenda eruantur ab Ecclesia? Negant Hæretici, & affirmant Catholici, ut jam patuit ex præcedenti quæstione, ubi ostendimus, Scripturam non exprimere omnia, & singula,

singula, quæ sunt de necessitate fidei. Plura sumus dicturi de traditionibus initio tractatus de Conciliis.

CONCLUSIO.

TRaditiones quædam admittendæ sunt, ad quas recurrere debemus, tamquam ad partialem regulam fidei. Quod intelligendum est, non de Ecclesiasticis, sed de divinis, & Apostolicis, quæ parem, vim habent, ac Scriptura S. sicut enim mandatum Principis æquale est, dum voce profertur, & dum scripto mandatur: sic & verbum Dei, sive sit scriptum, sive non scriptum, sed tantùm ab Apostolis traditum nobis continua successione. Quod autem Traditio Apostolica sit verbum Dei, constat; quia, sicut id quod scripserunt Apostoli, erat verbum Dei, quia à Deo inspiratum fuerat; sic & doctrina, quam tradiderunt Apostoli viva voce, dicenda est verbum Dei, quoniam Deus eam revelavit illis.

Conclusio nostra habetur ex Concil. Trident. Sess. 4. in decreto de Canonicis Scripturis, ubi præter Scripturam admittuntur Traditiones. Sic D. Paulus 1. Corint. 2. *Laudo autem vos, fratres, quia per omnia mei memores estis, & sicut tradidi vobis præcepta mea, tenetis*; Ubi eloquitur de præceptis, quæ dederat Corinthiis verba, antequam illis scriberet: erat enim prima Epistola. Dicit etiam 2. ad Thessal. 1. *Itaque, fratres, state, & tenete traditiones, quas à dicistis, sive per sermonem sive per Epistolam nostram*. Act. 15. 5. *Beatus Paulus, Sila comite, præambulabat Syriam, & Ciliciam confirmans Eccle. siam, & præcipiens custodire præcepta Apostolorum, & Seniorum*. Illa autem præcepta non

erant ſcripta, ſed voce edocebantur.

Probatur 2. ex Patribus. Epiphanius de hæreſi, *Oportet autem & traditione uti: non enim omnia a Divina Scriptura poſſunt accipi. Quapropter aliqua in ſcriptis traditione S. Apoſtoli tradiderunt, quemadmodum dixit S. Apoſtolus: Sicut tradidi vobis.* Chryſoſt. in cap. ad Theſs. ubi habetur: *Tenete traditiones*, ait: *Hinc patet, quòd non omnia per epiſtolam tradiderit, ſed multa etiam ſine litteris; eadem ergò fide digna ſunt tam iſta, quam illa.* Baſil. in lib. de Spiritu Sancto ſic ſcribit: *Dogmata, quæ in Eccleſia ſervantur, partim ex conſcripta doctrina habemus, partim Apoſtolorum traditione ad nos delata recepimus.* Origenes in cap. 6. epiſt. ad Roman. *Eccleſia ab Apoſtolis traditionem accepit, etiam parvulis baptiſmum dare.* Auguſt. lib. 10. de Geneſi ad litteram, c. 23. *Conſuetudo matris Eccleſiæ in baptizandis parvulis nequaquam ſpernenda eſt, omninò nec credenda, niſi Apoſtolica eſſet traditio.* Traditioni ergo credendum eſt.

Confirmatur eadem concluſio ex hoc, quòd omnia ad fidem pertinentia non contineantur in Scriptura. In quo enim loco Scripturæ habetur, Scripturam veteris & novi Teſtamenti eſſe verbum Dei? quod tota Sacra Scriptura ad nos pura, & integra pervenerit? quodque habeamus legitimum ejus ſenſum? Unde hæc omnia à nobis creduntur, niſi quia docentur ex Traditione Apoſtolica? Deinde, ubinam Scripturæ habetur, Symbolum Fidei eſſe Catholicum & Apoſtolicum? Sabbatum mutari debere in diem Dominicam? Aquam eſſe commiſcendam vino ad exemplum Chriſti in ſacrificio Miſſæ? Baptiſmum non eſſe reiterandum? Baptizatos ab hæreticis non rebaptizandos? Frontem

ſignari debere ſigno crucis? In Baptiſmo debere dici: *Ego te baptizo, &c.* quod in Scriptura non reperitur, ſed tantùm præceptum baptizandi in nomine Patris, &c. ſicut præceptum petendi in nomine Chriſti. Licèt autem dicat Chriſtus: *Si quid petieritis Patrem in nomine meo, dabit vobis*, non vult tamen ut dicamus: *Peto in nomine Chriſti*. Sic licet præcipiat baptizare in nomine Patris &c. non jubet tamen expreſsè, ut dicatur, *Ego te baptizo in nomine, &c.* Hæc ergo forma Baptiſmi, quæ non eſt expreſsè in Scriptura, unde nam habetur, niſi ex traditione Apoſtolica, quæ proinde meritò admittenda eſt?

Obiic. 1. ex ad Galat. 8. *Licet non nos Angelus de cœlo evangelizet vobis, præterquamquod evangelizo vobis, anathema ſit*. Reſp. hoc non eludere vim Traditionum, quia non ſunt præter, neque contra id, quod docuit Paulus, quoniam ipſemet Traditiones admittit, dum dicit: *Tenete traditiones noſtras*, 2. ad Theſs. 1. 2. Deinde per hoc inſtituit Paulus Galatas, ut non crederent falſis quibuſdam Apoſtolis, qui ipſos volebant divertere à doctrina, quam illis antea tradiderat, quod ſcilicet Ceremoniæ Moſaycæ erant abrogatæ, & neminen poſse juſtificari per illas, ſed tantum per Fidem Chriſti. Illi autem falſi Apoſtoli Galatis perſuadere volebant cum illa Fide in Chriſtum jungendam eſse neceſſariò Circumciſionem. Ad alios textus quos allegant hæretici, v. 6. Deuter. 12. *Quod tibi præcipio, hoc tantùm facito, nec addas quicquam, nec minuas*; hoc non intelligitur de traditionibus, ſed loquitur Deus de præcepto cerimonialis ſacrificii, in cujus ceremoniis Deus vult nihil addi de execrationibus, quæ fie-

bant in ſacrificiis idolorum ; Hoc liquet ex verbis antecedentibus. Quando etiam dicunt ex Deuter. 4. *Non addetis ad verbum , quod loquor vobis , nec auferetis ab eo* : ex hoc non ſequitur quòd nihil addendum ſit verbo ſcripto, aliàs immeritò dixiſſet Paulus ; *Tenete traditiones noſtras* ; ſed ex hoc textu , qui intelligitur de præceptis Ceremonialibus, & judicialibus datis Genti Judaicæ, ſequitur , quòd illis nihil addendum ſit aut detrahendum ut uno verbo fiat ſatis ſimilibus textibus, nihil addendum eſt Scripturæ ; quod illi ſit contrarium , concedo : quod ſit magis explicativum eorum, quæ non expreſsè commemorat, nego.

Obiic. ex Matth. 15. *Irritum feciſtis mandatum Dei propter traditionem veſtram* . Reſp. ibi Matthæum non loqui de traditionibus novi Teſtamenti, ſed veteris: non adhuc de Moſaicis, quæ erant legitimæ , ſed de Phariſaicis , quarum aliquæ erant bonæ in ſuo genere , aliæ indifferentes : ſed omnes vituperabantur à Chriſto, & Apoſtolis, quia illa obſervabant ob vanam gloriam , & per hypocriſim : unde vocantur hypocritæ , & ſepulchra dealbata. De illis traditionibus agetur in tract. de Conciliis . Quoad Paulum ad Coloſſ. 2. *Videte , ne quis vos decipiat per Philoſophiam , & traditionem hominum* : nil contra nos , qui agimus tantùm de Traditione D. inſpirata Apoſtolis. Petrus dicens: *Redempti eſtis de paterna traditione*, loquitur ut ſuprà . Auguſtinus clamans , alios libros , præter Canonicos, non eſſe fide dignos : hoc dicit non per comparationem ad Traditiones, ſed ad humanos authores . Si videatur dicere idem Auguſtinus extra Scripturam , nullam veritatem Catholicam inveniri, ibi latè ſumit

Scri-

Scripturam pro omni revelatione, quæ recipitur ab Ecclesia, sive illa scripta sit, sive non, sed solo verbo tradita. Si denique dicatur in veteri Testamento, nullas fuisse veritates præter conscriptas. Respondetur, multas fuisse ex ore Prophetarum, & antiquorum Patrum ab avis ad nepotes devolutas sine scripto, quas traditiones Hebraicè vocabant *Cabalam*, & Latinè *Receptionem*: quia juniores illas recipiebant à majoribus.

QUÆSTIO VI.

Utrum Ecclesia sit regula Fidei.

OBjectum materiale nostræ Fidei, de quo loquimur in Præsenti cap. seu veritates credendæ, non possunt securè credi, nec infallibiliter, nisi ad credendum nobis legitimè proponantur. Hæretici, ut jam diximus, Scripturam solam, sine Traditionibus, & determinatione Ecclesiam Normam, & Judicem faciunt. Jam vidimus Scripturam non sufficere in penultima quæstione, præcedenti stabilivimus necessitatem Traditionum hìc statuendum est, quòd Ecclesia sit regula difficultatum oriundarum, & circa Scripturam, & circa Traditiones.

CONCLUSIO.

VEra regula fidei nostræ est Ecclesia, quæ nobis credenda proponit infallibiliter. An autem hoc intelligatur de illa, ut congregata est in Consilio universali, necne; hoc ad tractatum de Conciliis pertinet, & utraque opinio discutietur.

Nostra assertio patet ex dictis: cum enim re-

gulæ

gula fidei non sit Scriptura sola, nec etiam Scriptura cum Traditione, quandoquidem ad Ecclesiam pertinet judicare de Traditionibus, an sint Apostolicæ, vel tantùm Ecclesiasticæ; remanet dicendum, quod Ecclesia sit regula Fidei, & quod ad illam, tanquam ad judicem pronunciare super controversias fidei pertineat; quod facit vel juxta Scripturam, cujus sensum aperit, vel juxta Traditiones quas declarat esse Canonicas. Hoc est conforme D. Paulo ad Eph. 4. *Christus ascendens in cœlum, dedit dona hominibus; & alios constituit in Ecclesia Prophetas, alios Doctores & Pastores ad consummationem Sanctorum, ut non simus sicut parvuli fluctuantes, nec circumferamur omni vento doctrinæ*. Multos tales contextus Scripturæ adhibere possem, utpote Matth. 18. *Qui non audierit Ecclesiam, sit tanquam Ethnicus & Publicanus*, & similes; sed istæ præ cæteris sufficientes videntur, ni fallor.

Stant omnes Patres Orthodoxi ab hac opinione, & tam unanimiter pronunciant pro Ecclesia, ut aliquos enumerare non deceat. Hoc confirmat perpetua Ecclesiæ praxis, dum videmus hæreticos damnatos fuisse vel à Summis Pontificibus, vel à Conciliis, utpote Arius in Concil. Nicæno 1. Macedonius in Constantinopol. 1. Nestorius in Ephesino, Eutiches in Chalcedonensi, & (ut alios omittam) Lutherus & Calvinus in Tridentino. Corroboratur denique nostra conclusio ex usu veteris Testamenti, ubi controversiæ super legem ortæ, saltem majores, à summo Pontifice dirimebantur, & non à Scriptura. A summo Pontifice (inquam) definitiones emanabant, quibus sub pœna mortis obedientia debebatur.

Qbi-

Objiciunt primi hæretici, Deum in Veteri Testamento remittere dubitantes de fide *ad legem magis, & ad testimonium*. Isai. 8. non ad Pontificem, nisi pro legalibus. Resp. ibi agi contra illos, qui in futuris eventibus solebant consulere Pythonissas, & Ariolos, quos Deus remittebat *ad legem*, quæ id prohibebat Deuteron. 18. & ad testimonium Prophetarum, qui à Deo constituti erant, ut prædicerent futura; ita quod magis recurrendum esse ad legem, & Prophetas, quàm ad Ariolos. Quando autem dicitur, Pontificem judicare tantùm de legalibus, hoc fallum est: quia, quando dubitatum fuit an Messias natus esset tempore Herodis, (quæ quæstio erat de fide) *Rex turbatus est, & omnis Jerosolyma cum illo; & congregans omnes Principes Sacerdotum, diligenter scisciabatur ab eis, ubi Christus nasceretur? At illi dixerunt: In Bethleem Judæ, &c.* Matth. 2. Deinde sciendum est, quòd apud Judæos erant duo tribunalia, unum minus in qualibet urbe, compositum ex viginti tribus personis, Deuteronom. 16. & 2. Paralip. 19. in quo faciliores controversiæ judicabantur; & aliud majus, vocatum *Sanedrin*, existens in Jerusalem, quod dirimebat majores difficultates, quæ oriebantur ex lege Decalogi, vel ex mandatis aliis moralibus, vel ex præceptis cæremonialibus ad Divinum cultum spectantibus, vel denique ex præceptis cæremonialibus, externam pacem & justitiam conservantibus, sicut fertur 2. Paralip. 19. ubi præceptum est, quod omnes causæ, sive essent *de lege, de mandato, de cæremoniis, & de justificationibus*, judicarentur à Pontifice cum septuaginta Personis, ex quibus *Sanedrin* componebatur.

Objic. 2. Joann. 5. Christum remittere ad Scri-

Scripturam, dum dicit, *Scrutamini Scripturas*, Jam respondi in solut. Object. 1. quæst. 4. hoc non dici imperativo, sed indicativo modo, ut videre est in textu: Quasi dicat Christus; *Vos scrutamini Scripturas*; sed illæ de me testimonium perhibent. Hoc confirmatur usu Ecclesiæ à tempore Apostolorum, quo orta est controversia, an novi Christiani recipientes Evangelium, deberent adhuc circumcidi, & servare Legalia. Judæi recenter conversi volebant, quòd Gentiles non possent salvari per Fidem Christi, nisi antè circumciderentur; Paulus & Barnabas asserebant, hoc non esse necessarium. Ad tollendam difficultatem ex utraque parte, profecti sunt aliqui Jerosolymam ad Apostolos, qui inito Concilio, ore Petri pronunciarunt, Circumcisionem non esse necessariam, nec Legalia. Similiter post tempora Apostolorum controversiæ ortæ decisæ fuerunt authoritate Summi Pontificis, vel Conciliorum: utpotè, quando multi ex Asia Pascha cum Judæis celebrare voluerunt decima quarta die mensis Martii, qui propterea Quatuordecimani dicti sunt, ubi alii volebant celebrari Dominica die sequenti, ut nunc fit: pronunciatum fuit in favorem illorum per Victorem Summum Pontificem ann. 108. Ex quibus patet. Judicem, & Regulam non esse Scripturam præcisè, sed Ecclesiam per Summum Pontificem, vel per Concilia.

Objiciunt 3 regulam Fidei debere esse infallibilem, cùm ipsa sit infallibilis; Ecclesia autem non est talis, cùm sit collectio hominum, quorum quilibet est mendax ex David. Resp. omnes homines esse mendaces, quando agunt de privato judicio, non verò quatenus à Spiritu S. diriguntur ad instin-

ctio.

ctionem aliorum, quales fuerunt Moyses cum Senatu seniorum Num. 11. Pontifices, qui eum sequuti sunt, Deuteron. Prophetæ, Jerem. 1. Apostoli Joan. 15. *Mittam vobis à Patre Spiritum veritatis, qui vos docebit omnem veritatem*: Talis denique est Ecclesia, quæ 1. Timoth. dicitur columna, & firmamentum veritatis, & de qua etiam Matth. 16. *Portæ inferi non prævalebunt adversùm eam*. Plura sumus de hac materia dicturi in tract. de Ecclesia, & Conciliis.

Quæres; quænam sit resolutio Fidei? Resolutio fidei nil aliud est, quàm reductio actus fidei ad id, quod movet intellectum ultimò ad assensum fidei. Respondeo ergo, Fidem resolvi in veritatem Dei. Si enim quæratur, quare credimus Verbum Dei incarnatum fuisse? Respondetur, quia Deus hoc revelavit vel per Scripturam, vel per Ecclesiam. Si petatur ulteriùs, Quare credis Deo revelanti? dicetur, quia est summè verax. Si autem petatur insuper, Cur credis Deo summè Veraci? ridicula erit hæc quæstio: eo enim ipso quòd aliquis est summè Verax, ipsi credendum est: Fides ergo resolvitur in veracitatem Dei formaliter, & effectivè in Deum, & in habitum Fidei, quia actus Fidei ab utroq; elicitur.

QUÆSTIO VII.

De Symbolo Fidei.

EA, quæ diximus hucusque in hoc Capite, respiciunt in universum objectum materiale Fidei, sub quo continentur omnes veritates revelatæ, quæ nobis credendæ proponuntur: Sed quia inter illas aliæ sunt majores,

mo-

momenti, quæ continentur in Symbolo, ideò de illo aliqua nobis ,dicenda sunt brevissimè.

Dico primò, nomen Symboli significare *Notam*: Ita quòd, quòd sicut in castris milites habent quamdam notam, & tesseram militarem, qua hostes à sociis discernuntur; sic apud Fideles est nota quædam, qua distinguuntur ipsi ab infidelibus, quæ nihil est aliud quàm professio veritatum Religionis Christianæ, quæ continentur in Symbolo. Nomen Symboli significat etiam *collationem*: in quantùm componitur ex sententiis inter Apostolos collatis, & examinatis, antequam ad prædicationem Evangelii progrederentur, sive singuli Apostoli singulas sententias contulerint, sive omnes unanimiter, & collectivè omnes illos articulos in Symbolum redegerint. Augustinus Serm. 115. affirmat, singulos Apostolos singulos articulos confeciſſe, & nominatim cuilibet illorum unum articulum assignat; sicut & D. Leo Epist. 13. ad Pulcheriam. De hoc tamen dubitant alii, licèt omnes fateantur ex Tradit. ipsum esse ab Apostolis.

Dico secundò triplex statui communiter Symbolum Apostolorum, ita dictum; quia ipsum composuerunt Apostoli. Cùm enim illi post Spiritus S. missionem accepissent mandatum eundi in universum mundum prædicandi Evangelii causa, quamdam formulam Christianæ Fidei composuerunt, ut idem omnes sentirent, & proponerent illis, quos ad unitatem Fidei vocaturi erant; Cujus Symboli partes vocantur Articuli, quia sunt velut artus, & membra, quibus Symbolum constat. Secundum Symbolum est Nicænum, quod in Missa solemni decantatur, & quod dicitur Ni-

cæ-

cænum; quia inchoatum est à Patribus Conci. lii Nicæni contra Arianos negantes divinitatem Filii; Auctum verò in Concilio Constantinopolitano contra Macedonianos, qui negabant divinitatem Spiritus S., & finitum in Concilio Florentino, ubi Græci cum Latinis convenerunt de Spiritus S. processione ex Patre, & Filio. Tertium denique fuit Symbolum D. Athanasii, de quo loquens D. Gregorius Nazianz. Orat. de Laudibus Athanasii, ait, *Ipsum esse perfectissimam Fidei confessionem, quam totus Oriens, & Occidens veneratur*. Hoc Symbolum non habet infallibilem veritatem, ut editum ab Athanasio, sed ut receptum ab Ecclesia, quæ illud ut orthodoxum amplectitur.

Dico tertiò, Symbolum Apostolorum maximæ esse utilitatis. Primò, ut esset ubique Fidei uniformitas apud omnes Gentes; sic S. Irenæus lib. 1. cap. 5. Secundò, ut sublevaretur rusticorum imbecillitas, qui cùm non possint Scripturas legere, in qua videant ea, quæ sunt illis credenda, maximam facilitatem reperiunt in illo Symbolo, in quo pauc s verbis omnia credenda constringuntur. Sic Augustin. l. de fide, & Symbolo cap. 1. & Cyrillus Jerosolymitanus. Tertiò, ut adhibeatur cautela contra Hæreticos, qui cum facilè fidem corrumpant, utilissimum est, certam credendi formulam habere; sic adhuc Augustinus loco cit. Quantum ad Articulorum numerum, alii statuunt quatuordecim, quia dividunt Articulos Conceptionis & Nativitatis Christi, & Articulos de descensu ad inferos, & de resurrectione: Communior tamen est modus illorum, qui conformiter Catechismo Concilii Tridentini; & Augustin. Serm. 115. *de Tempore*, numerant

rant tantùm duodecim articulos, & addunt; *Sanctam Ecclesiam Catholicam*, *Sanctorum Communionem*.

Dico quartò, Symbolum non continere explicitè omnia credenda: benè autem implicitè. Primum patet oculis; nullam enim facit mentionem de Sacramentis, de Eucharistia, de invocatione Sanctorum, de Purgatorio, de Indulgentiis, &c. quia si de omnibus his, & similibus loqueretur, non esset propriè Symbolum, seu Compendium Fidei, nec infirmorum juvaret memoriam. Quoad secundum, patet ex eo, quòd Symbolum Apostolorum continet Articulos, qui sunt fundamenta, & generalia Fidei nostræ principia, ex quibus principiis aliæ veritates elici possunt; v. gr. omnia, quæ citata sunt, reducuntur ad Articulum, quo credimus sanctam Ecclesiam; credendo enim Ecclesiæ, credere oportet Indulgentias, Purgatorium, & similia, quæ Ecclesia tanquam orthodoxa determinavit.

Dico quintò, quantùm ad illam quæstionem quæ hic proponi solet, an omnia, quæ nunc creduntur, fuerint semper credita in Ecclesia Dei? Resp primò, omnia quæ nunc creduntur explicitè, fuisse semper credita implicitè, quia semper in Ecclesia duo credi debuerunt de Deo, nimirum quòd Deus sit, & omnium rerum curam, & providentiam habeat, juxta illud ad Hebr. 11. *Accedentem ad Deum oportet credere, quia est, & quòd sit remunerator*. In primo horum includuntur omnia, quæ dicuntur de Deo *ad intra*; & in secundo involvuntur ea, quæ concernunt Creationem, Conservationem, Justificationem, Glorificationem, & omnia *ad extra*; ergo omnia quæ creduntur nunc explicitè, fuerunt semper credita implicitè. Resp. 2. quòd omnia,

nis, quæ nunc creduntur explicitè, non semper explicitè credita fuerunt; Fides enim paulatim cœpit fieri illustrior, & nunc multa credimus explicitè, quia determinata sunt ab Ecclesia, quæ anteà solùm implicitè credebantur; quia super illa nondum determinationem tulerat: Immò Judæi multa tantùm credebant de Christo implicitè, quæ Christiani explicitè credidérunt, jux a Paulum ad Ephes. 5. *In prioribus generationibus mysterium Christi non est agnitum, sicut nunc revelatum est sanctis Apostolis, & Prophetis*. Hanc quæstionem proponunt alii sub his verbis, an articuli Fidei crescerint aliquando? Cui respondent, crescisse secundùm modum, non secundùm substantiam, sed hæc omnia coincidunt.

Dico sextò, veritates Fidei perfectius cognitas fuisse ab Apostolis, & ab illis, qui proximè Apostolis successerunt, quam à posterioribus. Quod hoc verum sit de Apostolis, colligitur ex Joan. 24 *Paraclitus, quem Pater mittet in nomine meo, ille vos docebit omnia*. Et 36. *Cùm venerit ille Spiritus Sanctus, docebit vos omnem veritatem*. Ratio est, quia Christus constituit Apostolos tanquam universales Magistros, qui credenda proponerent, ex Marci ultimo, *Prædicate Evangelium omni creaturæ*. Ergo perfectissimè omnia cognoscere debuerunt. Quoad alios, qui Apostolis successerunt; de facili probatur; quia fides auditione percipitur, & sic Patres Apostolis succedentes facilius, & imperfectius cognitionem Fidei acceperunt, & hæc omnia contra Abbatem Joachimum D. Benedicti Monachum, asserentem, Articulos Fidei perfectiùs nunc intelligi, & prædicari, quàm tempore Apostolorum; in quantùm (inquit) ab Adamo ad

Chri-

Christum lex tantùm carnalis data est, à Christo lata est lex spiritualis, carnaliter ab Apostolis intellecta, cujus sensum spiritualem obtinuit D. Benedictus. Si dicatur contra nostram resolutionem, Ecclesiam per sæcula plura determinasse, quæ antea non cognoscebantur. Resp. Ecclesiam illa determinasse ex Scriptura & traditione, quæ clarè innotescebant Apostolis. Quod si aliquando licitum fuerit dubitare de aliquibus veritatibus, quas tenemur credere; hoc non est, quasi illæ veritates non fuerint unquam cognitæ in Ecclesia; sed quod fuerint, quasi obrutæ hominum malitia, vel ignorantia, donec Ecclesia suam authoritatem interponeret.

CAPUT III.

De Actu Credendi.

QUandoquidem actus eliciuntur ab habitibus, vel potiùs à potentia instructa habitu, consequenter ab intellectu, habitu Fidei firmato, & corroborato actibus credendi. Unus est interior, in intellectu subjectivè residens, quo quis assentitur veritatibus à Deo revelatis; alius exterior, qui declaratur exterioribus signis: Et de utroque nobis agendum est in præsenti Capite, si prænotaverimus, quod actus credendi Deum respiciens possit considerari sub triplici respectu: Primò, in quantum habet Deum pro objecto materiali. Secundò, ut habet Deum pro objecto formali. Tertiò, ut respicit Deũ tanquam finem ultimum. Hinc aliud est credere Deum, credere Deo, & credere in Deum. Credere Deum, est credere ipsum, ut rem revelatam: credere Deo, est crede-

re

re ipsi, ut revelanti, & veritatibus, quas revelavit: & credere in Deum, est Deum credendo diligere: Hoc perbellè dicitur ab Augustino Serm. 181. *de Temp.*

QUÆSTIO PRIMA.

An sit necessario credendum?

MUltoties diximus, aliquid esse necessarium dupliciter, necessitate scilicet præcepti, vel Medii. Theologi dicunt necessitatem præcepti oriri solùm ex præcepto, & cum præceptum non obliget, dum res præcepta est impossibilis, vel ignorata invincibiliter; ideò, quòd est necessarium sola necessitate præcepti, omitti potest in hac duplici occasione. Necessitas medii oritur ex ipsa re, quæ est medium ex voluntate D. ita absolutè necessarium ad salutem, ut sine ipsa nullo modo salus haberi possit, Eucharistia est primo modo necessaria, & Baptismus secundo.

CONCLUSIO.

NEcessarium semper fuit omni adulto compoti rationis, cui efficienter proponuntur mysteria Fidei, illa credere. Dixi primò, *omni adulto*; quia infantibus Fides habitualis sufficit. Dixi secundò, *compoti rationis*; quia si esset adultus baptizatus impos rationis; pari jure salvatur per fidem habitualem in Baptismo infusam cum gratia, quam supponimus non perdidisse. Dixi tertiò, *cui sufficienter proponuntur mysteria Fidei*, quia si infans v. g. apud Barbaros esset baptizatus, & fieret postea compos rationis, deinde moreretur, antequam illi mysteria credenda proponerentur.

ventur, tunc salvaretur, mediante Fide habituali, & gratia iustificante recepta in Baptismo; & non perdita, ut supponimus.

Conclusio nostra est contra Manichæos, contendentes nihil esse credendum, quod non possit ratione naturali demonstrari. Est etiam contra Vegam *lib.* 6. super Concil. Trident. *cap.* 17. & 20. ubi dicit, ad suavem Dei providentiam pertinere; ut si quis faciat conformiter rationi ea, quæ facienda dictat ipsa ratio, salutem primam, & secundam valeat adipisci etiam de lege Dei ordinaria, modò ea, quæ nobis sunt credenda, *invincibiliter* ignoret. Per salutem primam, intelligit Justificationem; & per secundam, Beatitudinem;

Probatur nostra conclusio primò ex Scriptura & Concilius. Ad Hebr. 11. *Accedentem ad Deum oportet credere*; &, *sine fide impossibile est placere Deo*. Ephes. 2 *Salvati estis gratia Dei per fidem*. Joan. 3. *Qui non credit, jam judicatus est*. Marci ult. *Qui crediderit, & baptizatus fuerit, salvus erit; qui verò non crediderit, condemnabitur*. Ubi notat Gamachæus Scripturam in ultima particula non dixisse: *Qui non crediderit, & non baptizatus fuerit, condemnabitur*; sed solùm dixisse: *Qui non crediderit*, ut denotetur, adultos posse salvari sine Baptismo in actu, modò sit in voto, non verò ullum salvari posse sine Fide actuali. Quoad Concilia, Milevitanum Can. 4 & Arausicanum Can. 5. asserunt, fidem ad salutem necessariam esse donum Dei. Et Tridentin *sess.* 6 *cap.* 7. ait: *Causa instrumentalis justificationis nostræ est Baptismus, qui est Sacramentum Fidei, sine qua nulli unquam contingit justificatio*. Et *cap.* 8. dicit, quod fides sit *Humanæ salutis initium, fundamentum, & radix omnis justificationis*.

Pro-

Probatur secundò ex Patribus & ratione: Omnes Patres cujuscumque sæculi afferri possent; sed tres tantùm adducendi sunt, nè tollatur brevitas. Irenæus lib. 5. c. 20. propter necessitatem affirmat, extra Ecclesiam, in qua hæc fides traditur, non esse viam salutis. D. Leo serm. 4. de Nativit. Christi dicit; *Sine fide impossibile est placere Deo, & nihil sine illa sanctum, nihil castum, nihil vivum*. Sic etiam August. serm. 38. de tempore: *Fides est humanæ salutis initium, sine hac nemo ad filiorum Dei consortium potest pervenire: quia sine ipsa nec in hoc seculo quisquam justificationis consequitur gratiam, neque in futuro vitam possidebit æternam*. Nonnè ex hoc clariùs Sole patet contra Vegam, sine fide nec salutem primam, nec secundam posse obtineri. Quantùm ad rationes; nulla Theologica, & convincens afferri potest, quia Deus voluntate absoluta potuisset omnes salvare; attamen ratio congruentiæ exigit, ut disponerentur in hac vita per Fidem, Spem, & Charitatem, intellectus & voluntas illorum, qui elevari deberent in patria ad visionem, & amorem D. essentiæ. Ex his omnibus patet, fidem omnibus esse necessariam eo modo, quo explicatum est in Conclusione. Est primò necessaria Fides habitualis necessitate medii, quia nullus absolutè salvari potest sine gratia justificante, nemo autem justificabitur, quin illi infundantur habitus Fidei, Spei, & Charitatis. Secundò, Fides actualis est etiam necessaria necessitate medii saltem adultis, in peccato mortali existentibus; quia justificatio est medium necessarium ad salutem, & adulti peccatores non possunt justificari sine actuali fide, quæ est radix, initium, & fundamentum justificationis,

ex Concil. Trident. Tertiò, utraque, fides, tum habitualis, tum actualis, est necessaria necessitate præcepti naturalis, quo tenemur ea facere, quæ ducunt ad vitam æternam, & divini, ex 1. Joann. 3. *Hoc est mandatum ejus, ut credamus in nomine Filii ejus*. Quod intellige de illis adultis, qui sunt in peccato, & quibus proponuntur sufficienter credenda: illis enim, qui gratiam Baptismatis receperunt, & qui illam non amiserunt per peccatum mortale, non est necessaria fides actualis necessitate medii, quando non proponuntur illis credenda; quia sine illa possunt salvari, ut diximus: Immò nec est necessaria necessitate præcepti, quia Deus nihil præcipit impossibile, & fides actualis in tali statu est impossibilis; *Quomodo enim crederent sine prædicante?* Quartò Fides actualis, quam dicimus esse necessariam, debet esse supernaturalis, non tantùm effectivè, in quantùm elicitur, mediante auxilio supernaturali; sed etiam objectivè, in quantum debet tendere in objectum cognitum supernaturaliter, &per revelationem.

Obiicies primò, ex 11. ad Hebr. sufficit ad salutem, ut cognoscamus Deum esse, & Remuneratorem esse. *Accedenti ad Deum oportet credere, quia est, & quia remunerator est*; quod cognosci potest per lumen naturale: Ergo frustra fides supernaturalis. Resp. Apostolum non agere de sola naturali cognitione, qua cognoscatur Deus, ut author naturæ, remunerans bona opera naturalia donis naturalibus: sed etiam ut auctor gratiæ & gloriæ, remunerans opera meritoria beatitudine supernaturali. Deinde, licèt Apostolus dicat ista duo esse credenda, non exprimit tamen illa sufficere. Dices, ex ad Rom. 2. *Gen-*

tes

res naturaliter, quæ legis sunt, faciunt. Quasi dicat, illas potuisse salvari sine Fide. Resp. per *(gentes)* non intelligi infideles, sed Gentes, quæ in Deum credebant, ex Lirano & Salmerone, vel gentes, quæ etiam in Christum credebant, ex Aug. Fulgent. & Prospero; & sic textus non est ad propositum. Deinde, esto loqueretur de infidelibus, vult tantùm per hoc Apostolus, quòd infideles potuerint observare quædam legis præcepta; vult tamen, quod propterea possint salvari sine fide.

Obiicies. 2. Ergo educati apud Barbaros, quibus numquam proposita sunt fidei mysteria, damnarentur; quod videtur repugnare Bonitati D. Resp. hoc non magis repugnare, quàm quod parvuli non baptizati damnentur. Deinde, si illi servarent legem naturæ, pro tunc Deus per se, vel per Angelum vel per illuminationem specialem, cognitionem credendorum infunderet, tanquam aliquid disponens ad gratiam recipiendam; nec pro tunc hoc debet dici miraculum, quia est quid consequens ad legem ordinariam Dei quæ ex una parte statuit, neminem salvare sine Fide, & ex alia neminem relinquere sine medio necessario ad salutem; & sic in tali suppositione, quòd quis ex auxilio supernaturali servaverit totam legem naturæ, debet illi cognitionem credendorum infundere, sive per se, sive per alium; ut patet de Cornelio Centurione, cui Angelus apparuit, act. 10. dicens illi, ut iret ad Simonem Petrum, à quo deberet instrui.

Obiic. 3. Sicut dicitur Marci ultimo; *Qui non crediderit condemnabitur*; sic dicitur Joan. 3. *Nisi quis renatus fuerit, ex aqua & Spiritu sancto, &c.* Sed sufficit Baptismus in vo-

cognoscenda distinctè omnia, & singula Fidei arcana. Adde, quòd ea omnia, quæ nunc creduntur, semper credi debuerunt: at multa fuerunt explicata ab Ecclesia de novo, quę anteà non erant expressè determinata, ut Spiritum S. à Patre & Filio procedere, B. Mariam esse Matrem Dei, in Deo posse dici tres hypostases, & similia: Ergo antequam hæ veritates essent expressę, credebantur tantùm implicitè: Ergo Fides implicita, quam dicimus necessariam ad omnes veritates fidei, non est ridicula, quidquid clamitet Calvinus contra Scripturam, & rationem.

CONCLUSIO SECUNDA.

SEmper & in omni lege necessarium fuit adultis credere, quòd, Deus sit, & quòd sit remunerator bonorum operum; Hoc habetur ex ad Hebr. 2. *Accedentem ad Deum oportet credere, quia est: & quòd inquirentibus eum remunerator sit.* Utriusque ratio est, quia si quę Fides explicita habenda sit, maximè ista, sine qua alia credi nequeunt. Quando diximus: necessariò esse credendum, quòd Deus existat, loquimur de Deo, non sub omni conceptu particulari, hoc enim fieri non debet necessariò, aliàs nemo haberet illam Fidem explicitam, sed sub aliquo communi ipsi proprio, ut v.g. quod sit primum principium omnium rerum, finis omnis creaturæ, & summè bonus; ita ut creaturæ rationales ipsum amare, & revereri debeant.

Cùm diximus, de Deo credi debere, quod sit remunerator; hoc est remunerator non tantùm in bonis naturalibus & temporalibus, sed etiam supernaturalibus & çternis; ita quod decernit prçmia bonis, &

ſupplicia improbis, non ſolùm in hac vita, ſed & in alia: Unde Paulus loquens de Fide, quam habere debemus, ipſam vocat Hypoſtaſim rerum ſperandarum, & Argumentum non apparentium.

Porrò, dicentes ſemper neceſſariam fuiſſe Fidem explicitam de exiſtentia Dei: hoc intelligitur de illa cognitione, quæ nititur revelationi divinæ, aliàs non eſſet Fides; nec meritoria ſalutis. Licèt tamen aliunde poſſet cognoſci Deum eſſe per demonſtrationem, hoc non impedit, quin talis cognitio ad fidem pertineat, in quantum habetur ex Deo revelante: & tunc dicendum, quòd objectum fidei poſſit eſſe objectum ſcientiæ, diverſis motivis; licèt actus Scientiæ non poſſit eſſe cum actu Fidei, ut volunt plures Scotiſtæ, in quantùm ille, qui credit Deum exiſtere ex motivo revelationis, non ſe applicat actu ad demonſtrationem à poſteriori, qua ex cognitione creaturarum colligit exiſtentiam Dei.

CONCLUSIO TERTIA.

POſt lapſum Adæ neceſſaria ſemper fuit neceſſitate medii fides explicita Mediatoris, & Redemptoris, ſeu quòd Deus mitteret aliquem, qui redimeret genus humanum à peccatis, & quo mediante, poſſent homines acquirere beatitudinem. Aliqui hanc fidem vocant fidem Chriſti implicitam. Hæc Concluſio, quæ eſt Scoti contra aliquos, probatur ex Paulo, qui in Epiſt. ad Rom. nil aliud contendit probare, niſi quòd nemo poſſit juſtificari niſi per Fidem in Chriſtum: unde addit Galat. 3. *Scriptura concluſit omnia ſub peccato, ut promiſſio ex fide Jeſu Chriſti daretur credentibus*: Per

promissionem intelligitur beatitudo. Augustinus multis in locis docet, justos Veteris Testamenti non fuisse liberatos nisi per eundem fidem Mediatoris, per quam & nos liberamur, ut videre est lib. 1. contra duas Epistolas Pelagianorum c. 7. Ratio nostra est, quia Deus non vult salvare homines sine illorum labore: vult ergo, ut mediatorem desiderent: at non possent illum desiderare, nisi ipsum cognoscerent futurum.

Obiicies. Ergo ab Initio mundi lapsi debuit revelari Mediator futurus, cujus futuritio tantùm revelata fuit Abrahæ his verbis: *In semine tuo benedicentur omnes Gentes.* Genel. 2. Resp. non factam fuisse primò illam revelationem Abbrahæ; sed tantùm ipsi revelatum est, quòd ille Mediator esset ex semine ejus. Revelatus verò fuit illi Mediator venturus primò Adæ, à quo fides illius transmissa est ad posteros quorum aliqui semper in omni statu, & in omni Gente conservabant fidem ipsius, alii verò illam neglexerunt, & tradiderunt oblivioni; ita quod sese privaverunt medio proximè necessariò ad salutem, licèt habuerint semper media remota, nempe gratiam Dei, qua potuissent servare legem, & inde venire ad aliquam notitiam Messiæ, ut diximus de Fide.

CONCLUSIO QUARTA.

FIdes explicita Mediatoris venturi non fuit necessaria ad salutem respectu Divinitatis, & mortis ejus: Hoc est, in Veteri Testamento erat quidem necessarium credere, Mediatorem esse venturum, sed non erat necessarium credere explicitè, quòd ille Mediator esset Deus, & mortem subiret pro

pro homine redimendo. Ratio est, quia si talis Fides esset medium necessarium ad salutem, Divinitas & mors ejus debuissent revelari saltem aliquibus, & præsertim Judæis, quod tamen est falsum; immò scandalizabantur, quando Apostoli prædicaverunt Jesum Crucifixum, 1. Cor. 13. *Prædicamus Christus Crucifixum, Judæis scandalum*, &c. Immò & Apostoli non intelligebant Christum loquendum de morte sua; quod est signum, ipsos pro tunc non credidisse ipsum moriturum. Post tamen sufficientem promulgationem Evangelii, necessarium fuit necessitate medii; *Qui enim non crediderit, condemnabitur*. Mar. 15. idest, qui non crediderit Evangelio, damnabitur. Evangelium autem docet, Christum esse Deum, pro omnibus mortuum fuisse, & resurrexisse; ergo hæc omnia necessariò debent credi, & illorum fides explicita est necessaria necessitate medii post promulgatum Evangelium.

CONCLUSIO QUINTA.

Sicut mox dicebamus, fidem explicitam de Incarnatione Christi esse necessariam necessitate medii ad justificationem & ad salutem post Evangelium sufficienter promulgatum: sic fides explicita de Trinitatis mysterio necessaria est necessitate medii, & consequenter præcepti, post illam promulgationem non autem anteà. Primum probatur: quia si debet explicite credi Mysterium Incarnationis, ut diximus anteà: ergo debet etiam credi Mysterium Trinitatis; quoniam Incarnatio non potest intelligi sine Verbo, nec Verbum sine Trinitate, cujus est secunda persona. Deinde hoc Mysterium spe-

ſtat ad ſummam Catholicæ Fidei; quoniam Baptiſmus, qui eſt janua Eccleſiæ conferetur in nomine trium Perſonarum. Tandem hoc Chriſtus innuere videtur, dum præcipiens Apoſtolis Evangelii prædicationem, juſſit primò, ut docerent omnes Gentes *Baptizantes eo in nomine Patris, & Filii, & Spiritus ſancti*, ut inculcaret fidem hujus Myſterii tanquam ſaluti neceſſariam, Quando dicit Scotus in 3. diſt. 25. q. 1. rudes non poſſe concipere, quid ſit natura, & perſona; per hoc non vult impugnare neceſſitatem credendi explicitè hoc Myſterium: ſed denotare tantùm rudes non habere conceptum diſtinctum de quidditate hujus Myſterii, & de nominibus naturæ & perſonæ: ut tamen quod in confuſo teneantur credere tres eſſe perſonas in una natura, nempe in divinitate, quarum una non eſt alia.

Quantum ad ſecundum, probatur etiam ex antecedenti concluſione: Si enim non fuerit neceſſaria Fides explicita Incarnationis, non etiam fuit neceſſaria Fides Trinitatis; non invenitur enim hoc Myſterium in novo Teſtamento niſi ſub obſcuris verbis ſcriptum, quod Deus non permiſiſſet, ſi eſſet neceſſariò credendum. Adde quòd Judæi erant ita ad Idololatriam proni, ut facilè credidiſſent tres Deos, ſi illis propoſita fuiſſet fides de tribus perſonis. Melius eſt ergo ſi dicamus, Fidem diſtinctam hujus Myſterii fuiſſe tantùm in Rectoribus populi, in Scribis, Phariſæis, & Doctoribus.

QUÆ.

QUÆSTIO III.

Quænam necessariò credenda sunt necessitate præcepti?

EA, quæ credi necessaria sunt necessitate medii, etiam necessaria sunt necessitate præcepti; Jus enim naturale & divinum obligat Fideles, ut operentur ea, sine quibus salus æterna haberi nequit. Sed quia multa sunt necessaria ad salutem necessitate præcepti, quæ non sunt necessaria necessitate medii, ideò postquam vidimus: quænam sunt credenda necessariò necessitate medii, inquirimus nunc, quæ necessariò necessitate præcepti credi debeant.

CONCLUSIO PRIMA.

OMnes adulti tenentur, saltem ex præcepto, credere Omnes Articulos Fidei in Symbolo contentos. Dixi, *saltem*: quia Articuli de Existentia Dei, de Incarnatione & de Trinitate credi debent necessitate medii, & præcepti. Hæc conclusio est contra Rosellam, qui dicit, simplicibus sufficere, ut credant, quod credit Ecclesiæ: Contrarium tamen habetur ex Catechismo Pii V. qui docet, quòd omnes Christiani teneantur credere, quæ Apostoli certis articulis comprehenderunt. Usus Ecclesiæ hoc confirmat, dùm proponit hos articulos credendos; & prohibet, ne adultus ad Baptismum admittatur, nisi Symbolo sit instructus: Unde etiam Confessarii neminem hos Articulos ignorantes absolvere præsumunt. Si aliqui essent ita rudes & idiotæ, ut non possent concipere, nec retine-

re, quæ continentur in illis Articulis, non minùs salvarentur; credentes in genere, quod credit Ecclesia; hæc enim necessitas credendi hos articulos est tantùm præcepti, & ad præceptum observatu impossibile Deus non obligat: quod alios tamen, ad hoc tenentur.

Non quòd teneantur distinctè, & exactè intelligere omnia, quæ docti intelligunt per illos Articulos, nec cum ordine, sed sufficit si sensum verborum capiant, & non modò verba. Ad hoc tenentur tum ex præcepto naturali jubente ob bonum nostrum inquiri debere ea, quæ sunt ad salutem necessaria: Tum ex præcepto D. Marci ult. *Qui non crediderit, condemnabitur*. Tum ex præcepto Ecclesiastico, ut ex Catechismo Rom. colligitur, & ex multis decretis, quæ commemorat Gratian. de Consecrat. *dist.* 4. & ex Conciliis Agaten. Bracharensi 2. & Cabilonensi.

Quia sunt aliqui Articuli, & maximè sequentes in Symbolo, qui præseferunt aliquam difficultatem, dico, quod quando dicitur de Christo, *Descendit ad inferos*, hoc est, ad aliquas inferiores terræ partes. Quando dicitur, *Sedet ad dexteram Patris*. In quo est metaphora, sufficit credere, ipsum cum Patre esse constitutum in summa potestate. Ut satisfiat huic præcepto, *Credo in Spiritum sanctum*, sufficit credere unam tertiam personam præter Patrem & Filium, quæ est unus Deus cum utroque. Dum dicitur, *Sanctam Ecclesiam*, credendum est dari congregationem Fidelium institutam à Christo, quæ sancta est; quia proponit sanctam doctrinam, sanctas leges, & extra illam nulla est sanctitas. Dum dicitur *Catholicam*, hoc est universalem: Primò ratione loci, quia *in omnem terram*

exivit

exivit sonus Apostolorum: Secundò ratione temporis & universitate; duratura enim est usque ad finem mundi, sicut ab initio mundi fuit semper aliqua Ecclesia. *Asserendo Communionem Sanctorum*, credere sufficit, quòd sit communicatio orationum & suffragiorum inter Sanctos, qui sunt in cœlo, & fidos, qui in terra sunt, & animas in Purgatorio existentes. Reliqua sunt facilia.

CONCLUSIO SECUNDA.

NOn sufficit Fidelibus credere Articulos Fidei, qui in *Symbolo* continentur, sed ulterius debent explicitè credere septem Sacramenta, & præsertim Eucharistiam, Pœnitentiam, & Baptismum, tenetur credere celebrationem Festorum; Observationem Decalogi, Christum esse mortuum pro nobis, vitam æternam non posse acquiri sine bonis operibus, & similia, quæ credere debent etiam rudiores.

Quantùm ad Parochos, Prædicatores, & Confessarios, specialem habent obligationem cognoscendi distinctiùs Fidei Mysteria, quæ solent proponi credenda Fidelibus, & hoc necessitate etiam medii, qua tenentur fungi muneri suo. Nam officium eorum est exponere illa & explicare, ac etiam aliqualiter defendere contra objectiones communes Hæreticorum; quod non possent facile, nisi distinctam cognitionem haberent. Crederem tamen istis omnibus satis esse, si habeant talem notitiam Misteriorum, ut sentiant se nihil proponere, quod sit contra Fidem, & habeant sufficiens aliquod motivum ob quod judicent, hoc, aut hoc esse de Fide, v. g. quia hoc audierunt à Magistris suis, vel ab

Fidei, saltem internum, elicere. Resp. 1. ad hoc teneri, quoties teneatur elicere actum Charitatis, & Spei; & quia sine Fide illi actus non possunt elici. Quando autem illi producendi sint, dicetur suo loco. Resp. 2. ad hoc teneri, quoties aliquis teneretur ad actum Fidei externum; qui aliàs mentiretur, si diceret externè se credere, & internè non crederet. Resp. 3. Scotum in 3. dist. 23. asserere, quemlibet Fidelem ad actum internum Fidei teneri singulis diebus festivis, non tantùm quatenus tenetur in illis diebus elicere actum Charitatis; sed etiam quia non est potior ratio, cur teneatur Christianus diligere Deum, quàm credere in illum. Ratio doctoris est, quia illi dies sunt specialiter instituti ad cultum Dei, qui principaliter consistit in actibus Fidei, Spei, & Charitatis.

QUÆSTIO V.

Utrùm sit obligatio ad actus externos Fidei?

ACtus externus Fidei est Confessio, qua quis externa voce profitetur, quod in animo sentit. Ille Actus externus, qui conjungitur cum assensu interno, procedit ab habitu Fidei, qui inclinat ad talem actum, & non tantùm ab habitu veracitatis, quo quis inclinatur ad loquendum conformiter menti suæ, aliàs qui negaret Fidem, argueretur tantùm mendacii, & non infidelitatis, ergo ille actus, quo quis fatetur Fidem, nedum est actus Veracitatis, sed etiam Fidei. In hac quæstione multa dicenda sunt; nè tamen solitæ nostræ brevitati officiant, breviter ea constringemus.

CON-

CONCLUSIO.

EXterna professio Fidei necessaria est ; non tamen semper . Primum habetur Rom. 10. *Si confitearis in ore tuo Dominum Jesum, & in corde tuo credideris salvus eris . Corde enim creditur ad justitiam, ore autem confessio fit ad salutem*; Super quod ait August. *Fides à nobis exigit officium cordis , & lingus*. Secundum patet ex hoc, quòd præceptum credendi sit præceptum affirmativum, quod non obligat semper , sed certis tantùm occasionibus, ut videbitur infrà. Ex conclusione multa sequuntur explicanda in sequentibus resolutionibus.

Dico primò , præceptum confitendi Fidem esse necessarium , ut numquam liceat hanc negare , etiam si mors immineat, ex Matth. 10. *Quisquis negaverit coram hominibus, negabo, & ego coram Patre meo*. Hoc confirmant Martyres, qui omni ætate gravissima tormenta , & mortem subierunt , ne Fidem negarent . Hoc determinavit Sanctus Cornelius Papa , qui in Concil. Romano condemnavit publicè Helsceitas Hæreticos, qui dicebant, negari posse fidem exteriùs instante persecutione ; quàm hæresim sequuti sunt Priscillianistæ aliàs , & recenter Anabaptistæ . Ex hac resolutione sequitur , quod etiam non liceat negare se esse Christianum , aut dicere se esse Infidelem, aut Hæreticum , quia hoc est negare Christum ; potest tamen quis negare se esse Sacerdotem, aut Religiosum , quia non negaretur Fides , sed status immò , posset quis negare se esse Papistam, aut Christianum ad evitanda incommoda inferenda, non ratione Fidei , sed ratione nationis;

eo

eo quod v. g. interrogans aliqua damna paſſus eſſet ab illa natione, & vellet proinde quoſcumque Papiſtas, vel Chriſtianos exterminare, non ratione Fidei, ſed injuriæ illatæ: ſi enim illa incommoda imminerent ratione fidei, eſſent ſufferenda, & numquam neganda Chriſtiani qualitas. Porrò, ſi aliquis negaret fidem exteriùs, quæ maneret in corde, graviter peccaret; Primò ratione mendacii; ſecundò, ratione inobedientiæ, tertiò quia iret contra honeſtatem Fidei: Non tamen eſſet infidelis propriè, aut Hæreticus: quia fidem retineret in mente.

Dico 2. duas occaſiones eſſe, in quibus Fidelis debet confiteri Fidem: quando ſcilicet illa confeſſio neceſſaria eſt ad honorem Dei, vel utilitatem proximi; ita quod utraque ceſſante, liceat illam diſſimulare, non tamen mentiri. Ratio utriuſque eſt, quia tunc actus alicujus virtutis eſt neceſſarius ex præcepto, quando neceſſarius eſt ad gloriam Dei, vel ſalutem proximi; ergo confeſſio Fidei eſt neceſſaria in hac duplici occaſione. Confeſſio Fide contribuere dicitur ad honorem Dei, quando ex diſſimulatione ejus aliquis putaretur non credens, aut fides ipſius falſa conducit verò ad utilitatem proximi, quando ex diſſimulatione ejus aliqui averterentur à Fide. Extra has occaſiones poteſt fidelis celare ſuam fidem, ſeu non confiteri illam facto nec dicto.

Dico tertiò, quòd ſi Chriſtianus à publica perſona interrogetur de ſola Fide, debeat illam fateri ſine tergiverſatione, ſit illud Luc. 9. *Qui me erubuerit coram hominibus, hunc Filius hominis erubeſcet, cùm venerit in majeſtate ſua*. Ratio eſt, quia non poteſt

ipotest major esse necessitas, quàm in hoc casu, in quo honor Dei, qui conjunctus cum honore Fidei, exigit confessionem: nam si sic interrogatus, fidem Christi fateatur, defert illi maximum honorem, cùm pro eo paratus sit mortem subire: Si verò non confitetur, præfert se submittere inimicis Christi, quàm Deo, qui talem confessionem exigit. Si verò interrogans sit persona privata, potest interrogatus tacere, vel eludere, maximè quando aliquod damnum timetur; quia persona privata habet jus interrogandi, sicut publica, cui consequenter responsio debetur. Licèt enim Princeps sit infidelis, tamen Christianus debet illi confessionem in suo regno in quo est possessor bonæ Fidei authoritatis examinandi. Quòd si, dum aliquis interrogatur ab Hæreticis privatis, respondeat coram Christianis, qui ex dissimulatione scandalizarentur, aut coram infidelibus, aut aliis hæreticis Fidem Christianam amplecti volentibus, qui ob hoc deviarent ab intentione sua, pro tunc dissimulatio non esset licita.

Dico quartò, quòd fideles possint tempore persecutionis fugere, ut mortem evadant, quæ illis parata esset, si fidem profiterentur: hoc enim fecerunt quamplurimi Pontifices, immò & Paulus ipse, qui libertatem non habens exeundi à civitate, per murum demissus est in sporta, 2. Cor. 12. Cujus fugæ hæc afferri potest ratio, quòd ille, qui fugit, non neget fidem, sed potiùs fugiat, ne metu tormentorum Fidem neget: vel ideò fugit ad exemplum D. Pauli, ut diutiùs vivat, ad Fidem propagandam. Pastores tamen, præsertim majores, qui super candelábrum positi sunt ut luceant, etiamsi dispendium vitæ immineat,

fuga

fugere non possunt, maximè quando præsentia Pastoris necessaria est subditis, & quando fuga Pastorum verteretur in dedecus Fidei, & ab hoc infideles insultarent Christianis, & contemnerent eorum Religionem.

Dico quintò, quòd numquam liceat simulare seriò professionem externam falsæ religionis; licet possit fieri per repræsentationem in Comœdiis. Hoc probat Eleazarus 2. Machab. c. 6. nolens acquiescere consilio illorum, qui ipsi suadebant, ut carnem suillam in lege prohibitam manducaret. Quibus respondit dicens, *præmitti se velle in infernum: non enim ætati nostræ dignum est fingere*. Ratio hujus resolutionis est, quia mendacium ex sua natura est illicitum, & ille qui fingit, aut simulat falsam religionem, mentitur, si non verbo, saltem facto; cùm per actus simulationis significet se esse Infidelem, cùm non sit talis. Adrianus in 4. Sentent. qu. 1. de Baptismo in respons. ad 5. argum. asserit licere Christiano apud infideles existenti simulare se per signa externa falsam eorum religionem profiteri, ad mortem evitandam, modò hoc fiat cum animo tantùm simulandi, & non profitendi falsam sectam. D. Hieronymus etiam simulationem dicit esse utilem, & assumendam in tempore, in cap. 2. ad Galat. Gregorius de Valentia hanc opinionem probabilem dicit, licèt nostram tanquam probabiliorem sustineat contra Adrianum, numerans omnes penè alios Theologos contra Hieronymum, nempe Irenæum, Origenem, Tertullian. Cyprian Augustin. & alios.

Dico sextò, quod signa externa Infidelitatis sint in duplici differentia. Alia primariò, & per se instituta sunt ad profitendam falsam Religionem, ut sacrificia Paganorum, Thura, Libationes, Circumcisio inter Judæos,

Cæ-

Cœna inter Calvinistas, &c. talia signa usurpare nullo modo licet : quia hoc esset negare Fidem, quod semper prohibitum est, cùm sit præceptum negativum. Assertio nostra probatur exemplo Eleazari, qui sollicitatus ut fingeret se manducasse carnes suillas, & alias immolatus Idolis, 2. Mach. 2. *Respondit se malle præmitti in infernum*. 1. in Limbum Patrum : Confirmatur exemplo Marcellini Summi Pontificis, qui cùm metu mortis incensasset idola, factus illicò pœnitens ad Concilium Sinuessanum convolavit ad peccati sui absolutionem, cui Patres dixerunt, *Judica te ipsum, suprema sedes à nemine judicatur*, & postea sua sponte ad tyrannum reversus, se martyrio obtulit, quod revera passus est. Hoc denique habetur ab exemplo Martyrum, qui mortem vitare potuissent simulatè sacrificando, quod tamen facere unquam noluerent.

Dico septimò, ut respondeam objectionibus, quod & Naaman Syrus recenter conversus cum rege ingrediens Templum, 4. Reg. 5. & ante Idola genuflectens, hoc non fecerit ad cultum religiosum ; sed ad famulandum Regi Syriæ, cujus mos erat innitendi humeris famuli, sive in foro, sive in templo ; ita quod staret, vel ambularet, aut genuflecteret, ad stationem, ambulationem, vel genuflexionem Regis. Peccabat ergo Rex genuflectendo ob idololatriam, non verò Naaman famulus, qui hoc faciebat, ut famulatum domino præstaret : Unde ipsi Naaman petenti ab Elisæo, ut illi permitteret Templum ingredi, respondit Elisæus : *Vade in pace*. Sic Abulensis, Lyranus, & Azor. Quando affertur exemplum Jehu 5 Reg. 10. qui, ut deciperet

Sa-

etiam cum illis, nam si Princeps hæreticus juberet, ut omnes cujuscumque Fidei simul orarent, hoc esset licitum Catholicis, modò non fieret in odium Religionis, cujus contemptum nulla de causa offendere debent Fideles dixi, in resolutione ex natura rei; quia aliundè hoc prohibetur ab Ecclesia.

CAPUT ULTIMUM.

De vitiis oppositis Fidei.

QUatuor vitia Fidei opposita enumerant Doctores quæ sunt Infidelitas, Hæresis, Apostasia, & Blasphemia, de quibus seorsim dicendum est breviter.

QUÆSTIO PRIMA.

Quid dicendum sit de Infidelitate?

LIcèt infidelitas secundum nomen denotare videatur aliquem pravum habitum oppositum Fidei, quo illi omnes, qui non habent fidem dicuntur infideles, attamen duplex est infidelitas, negativa, & positiva. Negativa est ea, qua aliquis dicitur infidelis, ob hoc quòd careat fide, de qua nihil unquam audivit. Positiva est ea, qua quis dicitur Infidelis; quia cùm audierit mysteria Fidei, illis credere contempsit, vel noluit.

Dico primò, infidelitatem positivam esse peccatum; de illa enim habetur Marci ultimò. *Qui non crediderit, condemnabitur.* Quod intelligendum est de adultis, qui credere potuerunt, & noluerunt; & ista infidelitas positiva vocatur Pravæ Affectionis, & negativa Puræ negationis. Infidelitas purè nega.

negativa, respectu eorum, qui nihil audierunt de Deo, nec audire potuerunt, non est peccatum: ignorantia enim invincibilis à peccato excusat. Quod si contrarium sentire videantur Augustin. lib. de Gratia, & Lib. Arbit. c. 3. & D. Prosper lib. 2. de Vocat. Gentium c. 5. per hoc tantum volunt ignorantiam legis, & fidei, non impedire, quominus iustà torqueantur in inferno, non propter infidelitatem, sed ob peccat in legem naturæ commissa. Resolutio nostra probari potest ex Joann. 11. *Si non venissem, & loquutus eis non fuissem, peccatum non haberent*: ergo; cum non habuerint Evangelium, nec habere potuerint, in Evangelium non peccaverunt. Quòd si Evangelii sonus in omnem terram exierit; hoc est ad principales partes, non in omnibus adde quòd potuerit extingui, ubi publicatum est.

Dico 2. Infidelitatem positivam dividi in Paganismum, Judaismum, & Hæresim. Paganismus est infidelitas eorum, qui nullo modo Christum profitentur, neq; venturum, aut iam venisse. Judaismus est infidelitas eorum, qui profitentur Christum venturum, postquam fides dictat ipsum venisse. Hæresis est infidelitas eorum, qui credunt quidem Christum venisse, sed in aliquibus Articulis Fidei discordant. Infidelitas formaliter sumpta non est omnium peccatorum pessimum, nam odium Dei maius est: materialiter autem sumpta est maximum, quia habet annexam privationem Charitatis, & aliorum habitorum infusorum. Inter has infidelitates gravior est Hæresis, quia Hæretici resistunt veritati formaliter receptæ; Judæi resistunt veritati susceptæ in figura, & Pagani nullo modo susceptæ: in

primis est major contemptus, in secundis minor, & in tertiis minimus.

Dico tertiò quòd disputatio cum infidelibus, & hæreticis sit illicita, quando suscipitur temerè obstentationem sui, etiamsi sit privata. Est etiam illicita, si fiat cum animo dubio, ita ut disputans paratus sit Fidem suam relinquere, si rationes contrariæ magis illi placuerint. Est tertiò illicita, quando nulla speratur utilitas. Eccl. 32. *Non debet effundi sermo, ubi auditus non est*; ne peccatum Infidelis augeatur per accidens resistendo Fidei. Disputatio publica illicita est, nisi de consensu Prælatorum, ex Concil. Calced. act. 3 ad illos enim spectat conservare, & propagare Fidem. Quantùm ad communicationem cum infidelibus, illicita est in rebus civilibus, & politicis, & illicita in his, quæ pertinent ad cultum infidelitatis. Primum habetur ex 1. Cor. 7. *Si quis frater uxorem habet infidelem, & hæc consentit habitare cum illo, non dimittat illam*. Secundum ex Cor. 6. *Nolite jugum ducere cum infidelibus*.

Dico quartò: Principes Christianos non posse cogere Infideles sibi non subditos ad fidem, aut baptismum; hoc enim prohibetur in jure Canonico Cap. *Majores* extra de Baptismo. Unde ait Augustin. Lib. 2. contra literas Petiliani cap. 83. *Nullus invitus ad fidem cogendum est* Quod si Lucæ 14. Christus dicat, *Compelle intrare*; hoc intelligitur de fidelibus ex Augustin. Epist. 50. Idem à fortiori dicendum est de Prælatis, quod non possint cogere ad Baptismum ex 1. Cor. 5. *Quid enim mihi de iis, qui foris sunt?* Per quos intelliguntur infideles. Possunt tamen cogere hæreticos, quia licèt sint extra Ecclesiam, quan-

quantùm ad internam unionem, quæ fit per fidem; sunt tamèn subjecti Ecclesiæ ratione Baptismi: sicque illos Censuris cogere possunt. Quantùm ad infideles subditos Principibus, Scotus tenet posse ab illis cogi ad fidem, quia, inquit laudatur in Conc. Tolet. 3. Princeps Sisibutus, qui Judæos sibi subditos ad fidem compulit. Alii negant ex metu Sacrilegii, & dicunt zelum Sisibuti fuisse laudatum, non factum. De hac difficultate loquuti fuimus in disp. de Bap. Licèt Judæi, & pagani non possint cogi ad fidem directè, possunt tamen cogi indirectè. Primo, negando illis habitationem in regno, nisi prædicationem audiant, quod habetur ex praxi Ecclesiæ; Romæ enim jubentur Judæi ad Catechismum venire certis diebus: Secundo imponendo illis majora tributa, quàm Christianis, intra tamen limites justitiæ; Tertiò, eos expellendo à regnis fidelium, dum est periculum subversionis. Unde in Concil. Tolet. 6. de consensu Regis Hispaniæ, & Procerum, statutum est, ne quis sederet in throno, antequam à regno infideles expelleret. Ubi nota, quod si infideles expellantur, non possint privari bonis suis, quia illorum sunt domini, & sic debent illa auferre. Porrò, licitum est Principi, ut det infidelibus sibi subditis libertatem exeundi ex regno, vel baptismum recipiendi; quia tunc non est cogere, sed jubere: nec Ecclesia est particeps sacrilegii, quia non imperat directè Baptismum, & sic intelligendus est Scotus, dum dicit posse infideles cogi.

Dico 5. quantum ad tolerantiam Rituum, & Librorum Infidelium, tria esse vera, 1. ritus, & ceremonias infidelium non subditorum Principibus Christianis tolerari posse quia

primis est major contemptus, in secundis minor, & in tertiis minimus.

Dico tertiò quòd disputatio cum infidelibus, & hæreticis sit illicita, quando suscipitur temerè obstentationem sui, etiamsi sit privata. Est etiam illicita, si fiat cum animo dubio, ita ut disputans paratus sit Fidem suam relinquere, si rationes contrariæ magis illi placuerint. Est tertiò illicita, quando nulla speratur utilitas. Eccl. 32. *Non debet effundi sermo, ubi auditus non est*; ne peccatum Infidelis augeatur per accidens resistendo Fidei. Disputatio publica illicita est, nisi de consensu Prælatorum, ex Concil. Calced. act. 3 ad illos enim spectat conservare, & propagare Fidem. Quantùm ad communicationem cum infidelibus, ilici a est in rebus civilibus, & politicis, & illicita in his, quæ pertinent ad cultum infidelitatis. Primum habetur ex 1. Cor. 7. *Si quis frater uxorem habet infidelem, & hæc consentit habitare cum illo, non dimittat illam*. Secundum ex Cor. 6. *Nolite jugum ducere cum infidelibus*.

Dico quartò: Principes Christianos non posse cogere Infideles sibi non subditos ad fidem, aut baptismum; hoc enim prohibetur in jure Canonico Cap. *Majores* extra de Baptismo. Unde ait August. Lib. 2. contra literas Petiliani cap. 83. *Nullus invitus ad fidem cogendum est* Quod si Lucæ 14. Christus dicat, *Compelle intrare*; hoc intelligitur de fidelibus ex August. Epist. 50. Idem à fortiori dicendum est de Prælatis, quod non possint cogere ad Baptismum ex 1. Cor. 5. *Quid enim mihi de iis, qui foris sunt?* Per quod colliguntur infideles. Possunt tamen cogere hæreticos, quia licèt sint extra Ecclesiam, quan-

quantùm ad internam unionem, quæ fit per fidem; sunt tamen subjecti Ecclesiæ ratione Baptismi: sicque illos Censuris cogere possunt. Quantùm ad infideles subditos Principibus, Scotus tenet posse ab illis cogi ad fidem, quia, inquit laudatur in Conc. Toletet. 3. Princeps Sisibutus, qui Judæos sibi subditos ad fidem compulit. Alii negant ex metu Sacrilegii, & dicunt zelum Sisibuti fuisse laudatum, non factum. De hac difficultate loquuti fuimus in disp. de Bap. Licèt Judæi, & pagani non possint cogi ad fidem directè, possunt tamen cogi indirectè. Primo, negando illis habitationem in regno, nisi prædicationem audiant, quod habetur ex praxi Ecclesiæ; Romæ enim jubentur Judæi ad Catechismum venire certis diebus: Secundo imponendo illis majora tributa, quàm Christianis, intra tamen limites justitiæ; Tertiò, eos expellendo à regnis fidelium, dum est periculum subversionis. Unde in Concil. Toletano 6. de consensu Regis Hispaniæ, & Procerum, statutum est, ne quis ederet in thromo, antequam à regno infideles expelleret. Ubi nota, quod si infideles expellantur, non possint privari bonis suis, quia illorum sunt domini, & sic debent illa auferre. Porrò, licitum est Principi, ut det infidelibus sibi subditis libertatem exeundi ex regno, vel baptismum recipiendi; quia tunc non est cogere, sed jubere: nec Ecclesia est particeps sacrilegii, quia non imperat directè Baptismum, & sic intelligendus est Scotus, dum dicit posse infideles cogi.

Dico 5. quantum ad tolerantiam Rituum, & Librorum Infidelium, tria esse vera, 1. ritus, & ceremonias infidelium non subditorum Principibus Christianis tolerari posse quia

nulla de his illis incumbit cura ſpecialis; immò & debent tolerare, ſi ſint tantùm contra legem naturalem; ſi ſint verò illi ritus contra religionem Chriſtianam, aut contra vitam innocentium, tunc impedire illos poſſunt Principes Chriſtiani; qui habent jus defendendi, & propagandi Fidem, & impediendi ex jure naturæ, nè innocentes opprimantur, nec proinde immolentur ab infidelibus 2. Principes Chriſtiani tolerare poſſunt ritus infidelium ſibi ſubditorum, vel ad vitandum majus malum, ut perturbationem reipublicæ: vel ne impediatur majus bonum, ut ſi ſperetur illorum converſio; vel denique dum ſperatur aliqua utilitas ſpiritualis, quo fit, ut tolerentur Judęi, quorum ritus confirmant noſtram fidem, cujus figuram continent: Unde dicit Auguſt. lib. 18. de Civit. Dei c. 46. Judęos non fuiſſe extinctos, ſed permiſſos diſpergi per mundum, ut ab inimicis noſtris teſtimonium noſtræ Fidei haberemus, Libri Judęcorum, continentes, ſimplicem expoſitionem veteris Teſtamenti, tolerandi ſunt; illi verò, quos ſcripſerunt Rabini contra Chriſtum, & Fidem, comburi debent.

Dico 6, controverti inter Doctores, an liceat bellum inire contra infideles, non ſubditos; & eorum terras armis invadere, propterea ſolùm; quia Infideles, & Barbari ſunt. Hoc affirmant Hoſtienſis, Panormitanus, Joannes major, Antonius, & alii: negant verò Cajetanus, Victoria, Covarruvias, & quamplurimi, quos facile approbarem, dicendo, ſolo titulo Infidelitatis non poſſe invadi, nec debellari Infideles: quia non obſtante Infidelitate, domini ſunt ſuorum bonorum, Matth. 22. *Reddite, quæ ſunt Cæſaris, Cæſari*, & Luc. 12. *Reges Gentium dominantur eorum*. Non poſ-

ſunt

sunt ergo Principes Christiani illis vim inferre, nisi titulo Charitatis, se vel suos defendendo ab Infidelium injuriis, vel titulo Justitiæ vindicativæ, puniendo aliquam iniuriam ab illis illatam, quorum neuter titulus bellandi reperitur in nostra hypothesi, ubi supponimus nullam iniuriam irrogari Fidei ab infidelibus; Ergo solo titulo Infidelitatis non possunt debellari Infideles. Hoc confirmatur ex lege *Christianis* codice *de paganis, & sacrificiis* Alexander II. Can. *Dispar.* affirmat iuste bellum geri contra Saracenos, propterea quòd Christianos persequantur: non contra Judæos, quia servire sunt parati, Paulus denique III. apud Bannem definivit, Indos Occidentales non esse vi privandos suarum rerum dominio. S. Cyprianus tracto de exhortatione ad martyrium c. 5. censuit Infideles quatenùs Infideles, aut Idololatras non posse vi coerceri; sed quatenus Apostatas. Augustinus serm. 6. de verbis Domini affirmat, necessariam esse potestatem, & authoritatem in infideles, qui compescendi sunt. Mox solventur obiectiones.

Dico septimò: Propter alias causas possunt oppugnari infideles, nempè si occupent terras ad Christianos pertinentes, si Christianos iniuriis afficiant, si mortalium genere pernicioſi sint, ut qui carnes humanas devorant, aut sacrificant idolis, si Fidei susceptionem, aut prædicationem impediant; nam Ecclesia habet ius prædicandi Fidem per universum orbem, iuxta id: *Prædicate Evangelium omni creaturæ.* Marci 16. Ergo habet potestatem compellendi infideles, ut non impediant ipsius prædicationem, nec susceptionem Baptismi. Si dicatur contra præcedentem resolutionem, quòd iustè Israelitæ de-

ellarint Gentiles, qui infideles tantùm e. rant. Resp. hoc fecisse ex voluntate, & præcepto Dei, ut vindices justitiæ divinæ. Si dicatur Eccles. 10. *Regnum à Gente in Gentem transfertur propter injustitias*: Hoc non est contra nos; non fit enim mentio de translatione regni ab infidelibus ad fideles, sed de quacumque: tum à fidelibus ad fideles, tum ab infidelibus ad infideles, quam Deus permittit propter peccata, sive invadentes occupent licitè: sive non. Si Gregorius Papa laudavit Gennadium Exarcham Africæ, quòd debellaverit infideles, ut apud illos Evangelium prædicaretur; illi erant Apostatæ, & Hæretici, ut patet ex Epist. 72. ipsius Gregorii; ergo compelli poterant ab Ecclesia. Dum Alexander VI. concessit Regi Hispaniæ Ferdinando, & Elisabethæ insulas Occidentales ab *ipsis* repertas aut quæ posteà reperirentur, *per hoc* non concessit illis dominium illarum; sed tantùm licentiam mittendi ad illas Prædicatores quibus converti possent, & posteà patrocinium, & intendentiam super illos, quando essent conversi: Quòd si dedisset illis dominium, in hoc facto particulari errasset. Si contrarius offeratur Cyprianus loco pro nobis anteà citato, loquitur de Apostatis. Si dicatur, infideles propter injuriam Deo factam posse puniri: à Deo concedo: ab hominibus semper, nego. Si dicatur, posse puniri propter injuriam factam hominibus, & à fortiori propter factam Deo; negatur quia Deus punire solet vel in hac, vel in altera vita.

Dico ultimò. Quantùm ad dominium infidelium, quòd infideles Principes retineant super Fideles recenter conversos dominium antiquum, quod habebant super illos, ante-

quam

quam essent conversi ; nam jus dominii est de jure Gentium , & distinctio Fidelis ab Infideli est tantùm de jure divino positivo , quod cedere debet juri Gentium. Quantùm ad dominium novum , non debent Principes , nec domini Infideles acquirere ullum super Fideles. Hoc enim prohibetur ex decreto , & in decretalibus: quia hoc cederet in scandalum , & in periculum Fidei , Certum est , Ecclesiam posse privare infideles dominio illo antiquo , quando illi infideles subditi sunt Principibus Christianis : & ideò servi Judæorum apud Christianos existentium liberi fiunt, dum convertuntur. An autem Ecclesia possit privare Infideles fidelibus non subditos illo dominio antiquo : affirmat D. Thomas propter suam infidelitatem . Negant alii rectùs , quia nullam Fideles habent jurisdictionem in Infideles; Si tamen Principes Christiani viderint Principes Infideles afferre aliquod obstaculum suis subditis fidelibus , né saluti vacarent , possent vi , & armis illud semovere , & dominio privare; sed hoc est per accidens,& in pœnã injuriæ , quã inferrent Fidei.

QUÆSTIO II.

Quid dicendum sit de Hæresi.

HÆresis , secundùm nomen idem est , ac electio , ita quòd omnis opinio quam quis eligit , sive bona , sive mala , sit Hæresis , juxta verò usum communem , in malam partem sumitur pro opinione Fidei contraria.

Dico primò , quod Hæresis sit error Fidei contrarius cum contumacia in homine baptizato existens. Dicitur 1. *Error* , quia omnis falsitas est error , & Hæresis includit assensum

falsum. Dicitur 2. *Fidei contrarius*; sic error in scientiis naturalibus non est Hæresis. Dicitur 3. *Cum pertinacia*; unde qui falsam opinionem nondum determinatam defenderet sine obstinatione, & paratus esset corrigi, non esset hæreticus formaliter. Dicitur 4. *In baptizato existens*: ille enim, qui non est baptizatus, non recepit fidem; & qui non recepit fidem, non est Hæreticus, sed infidelis. Hic notandum est, Hæresim, & pertinaciam hæreticam non consistere in mora, & duratione temporis, sed in deliberato assensu voluntatis, quo aliquis ita determinatus est ad talem propositionem credendam quod illi vellet assentiri, etiamsi oppositum esset ab Ecclesia determinatum.

Dico 2. quod differentia sit inter propositionem hæreticam, erroneam, hæresim sapientem, temerariam, & scandalosam. Propositio Hæretica ea est, *quæ docet aliquid contra fidem, & definitionem Ecclesiæ*: modo illa definitio cognoscatur, qui enim ignoraret, *non esset hæreticus*: etiamsi ignorantia esset vincibilis. Sic Vasques in 1. 2. Disput. 126. cap. 2. Propositio erronea est ea, quę docet *aliquid, cuius contrarium*, licèt non sit ex fide, tamen ex principiis fidei sequitur. Propositio sapiens hæresim est ea, quæ licèt in se tolerari possit, attamen ex circumstantia personæ loquentis, aut loci, aut temporis, de hæresi suspecta est. Propositio temeraria est ea, quæ in re gravi à communi Theologorum conventu dissentit. Propositio denique scandalosa est ea, quæ avertit à bonis operibus, & proinde scandalum parit: ut si quis doceat multa sequi incommoda ex confessione, vel jejunio. Propositio Schismatica est ea, quæ nata est introducere Schisma,

id est,

ſi eſt, diviſionem inter membra Eccleſiæ; Propoſitio blaſphema eſt ea, quæ docet aliquid contra Honorem, Majeſtatem, vel Bonitatem Dei, ut Chriſtum non eſſe mortuum pro omnibus; ubi propoſitio Hæretica eſt contra ejus veritatem. Porrò una propoſitio aliquando eſt ſimul hæretica, blaſphema, ſcandaloſa, &c.

Dico 3. tres requiri conditiones, ut aliquis dicatur hæreticus. Primo requiritur, ut aliquando profeſſus fuerit Fidem Chriſtianam ut jam diximus; non eſt tamen abſolutè neceſſarium, quòd ſit baptizatus, ſed ſufficit, quòd ſit Cathechumenus. Secundò requiritur, ut in intellectu habeat judicium internum contra Fidem: unde qui ore tantùm Articulum fidei negaret, quem crederet mente, non eſſet verè hæreticus, nec ſubjaceret excommunicationi latæ contra hæreticos licèt poſſet puniri, ut hæreticus. Tertiò ut aliquis ſit verè hæreticus, requiritur ut error internus ſit cum pertinacia, ut explicuimus in prima aſſertione. Hic quæri poteſt, an dubium circa fidem ſufficit ad hæreſim? Ad quod reſpondeo, quòd qui poſitivè judicat articulum fidei eſſe dubium, hic eſt verè hæreticus; quia una veritatum fidei eſt, quòd omnia, quæ creduntur, ſint certa, & non dubia; & ſi quis judicat articulum ſibi propoſitum eſſe dubium, errat in fide, & eſt Hæreticus: Qui verò tantùm negativè dubitat de articulo Fidei, ſuſpendendo ſuum actum, nec ſe determinando ad alteram partem, non eſt hæreticus; quia hæreſis conſiſtit in aſſenſu, vel diſſenſu poſitivo.

Dico 4. Hæreticos, & Apoſtatas à fide poſſe ſimpliciter ad fidem revocari: modò hoc non obſit pacì Eccleſiæ; immò & poſſunt morte puniri, niſi reſipiſcant. Hoc factum

fuit in veteri Testam. Deuteron. 13. 17. & 18. falsi Prophetæ, ii, qui à vera fide recedebant, *jubebantur occidi*; ergo & idem fieri, potest *nunc*, cùm peccatum Hæreticorum, & Apostatarum sit gravius: quandoquidem veritas est illustrior. Hanc conclusionem trahit D. Cyprianus libr. de Exhortat. ad martyrium cap. 4. ex Novo Testamento. Matth. 7. Joann. 10. Act. 20. ubi Hæretici vocantur fures, & latrones: qui licitè interfici possunt. Idem habetur in Jure Canonic. cap. *ad Abolendum*: extra de hæreticis, & in Concil. Constant. Sess. 15. ubi contrarius error Joannis Hus damnatus fuit; & in Concil. Calced. Act. 1. ubi dixit Dioscorus Episcopus Alexandrinus, *Si Eutiches præter dogma Ecclesiæ sapit, non solùm pœna dignus est, sed & igne.* Augustinus multis in locis, sed præsertim libr. 2. contra litteras Petiliani cap. 83. probat, magistratum habere authoritatem animadvertendi gladio in hæreticos. Jus civile hoc etiam pronunciat. *Quicumque*, *L. Ariani*, & *L. Hæretici*. Ratio hæc omnia confirmat: quia hæresis non minùs turbat pacem Reipublicæ, quàm Furtum; Homicidium, & Adulterium, quæ pœna capitis plectuntur.

Dico 5. quòd Ecclesia non possit censuram excommunicationis infligere in hæreticos purè internos, quorum hæresis non manifestata fuit signo externo; quia Ecclesia, quæ est visibilis, non judicat nisi de actibus externis, vel internis per externos manifestatis, ut cum absolvit culpas internas, mediante Confessione. Quando hæresis prodiit signo externo, potest hæreticum excommunicare Ecclesia; & est prima pœna inflicta contra illos, ut habetur ex jure Canon. cap. *Cùm Christus*, & cap. *Excommunicatus*. Hanc pœnam.

nam incurrunt Hæretici ipso facto; debet tamen Hæresis esse manifestata exterao signo, ut diximus. Qui propter Hæresim incurrunt excommunicationem, privantur non quidem Potestate ordinis, quæ est à Caractere, sed potestate Jurisdictionis, quæ datur, & aufertur ab Ecclesia: Unde possunt validè consecrare, licèt non licitè; non possunt verò hæretici externi absolvere, nec licitè, nec validè. Hoc tamen intelligitur de publico hæretico non tolerato; quandiù enim ab Ecclesia toleratur, manet in jurisdictione sua. An propter hæresim amittatur dominium temporale, respondetur communiter non amitti jure naturali, quia dominium non fundatur in Fide: non amittitur etiam jure D. quod nullum extat in veteri, aut novo Testamento: sed de jure Ecclesiastico, dubitatur, an summus Pontifex possit privare Regem suo regno, dum in hæresim lapsus est: non intendimus aliquid concludere; alii affirmant, negant alii.

Dico 6. fidem servandam esse hæreticis, sive in contractibus, sive in Matrimonio, sive in Bello, sive in Causa Religionis, sive in salvo conductu. Prima patet; sed pro ultimo nobis objiciunt hæretici, quòd contra hanc veritatem combusti fuerint in Concil. Constant. Joannes Hussius, & Hieronymus Pragensis, non obstante salvoconductu Imperatoris Sigismundi: Immò & dicunt Patres hujus concilii definivisse fidem non esse tenendam hæreticis, ob quam causam ipsi noluerunt acceptare salvum conductum, ut accederent ad Concilium Tridentinum. Ad hæc, Respondeo primò, quod Imperator dederit tantùm salvum conductum de jure communi, quod datur securitas eundi, &

& redeundi contra violentiam, quæ contra ius potuisset afferri, salva semper iustitia, & executione iuris: Hoc autem servavit Concilium, & Imperator, nihil enim iniusti passi fuerunt illi hæretici, immò iuste damnati; tùm quia Hussius clam fugam arripuit contra prohibitionem Imperatoris tum quia hæresim suam noluit abiurare, & sic non violavit Hussio fidem Imperator, sed è contra. Quoad Pragensem, non accepit salvum conductum ab Imperatore, sed citatus à Concil. Constant. oblato salvoconductu sub forma communi, & cum hac clausula, *Salva semper justitia* ex Sess. 6. comparuit convictus est, abiuravit hæresim Sess. 19. in hæresim relapsus fugit, reductus est, & combustus. Sess. 21. Resp. 8. nobis falsò imponere hæreticos, quod Patres Concil. Constant. doceant non esse servandam fidem hæreticis; verba enim Concilii, quæ habentur Sess. 19. *Presens sancta Synodus, &c.* docent tantùm, quod læcularis potestas non possit impedire Ecclesiasticam, & exercere munus suum non obstante salvoconductu Principis: Et insuper docet, quòd Princeps promittens securitatem, à promissione solutus sit, dum facit, quod in se est.

QUÆSTIO III.

Quid dicendum sit de Apostasia?

APostasia nihil aliud est, quam recessus à Deo; cum ergo aliquis possit esse coniunctus Deo quadrupliciter, nimirum per Fi-

dem,

diem, per Obedientiam mandatis eius, per statum clericalem, & per Statum Religionis: ideò quadruplex est Apostasia, seu recessus à Deo; scilicet Apostasia a fide, ab obedientia, à statu clericali, & à Religione.

Dico primò, quòd Apostasia à fide est ea, qua quis fidem susceptam deliberate respuit: & hæc est Apostasia propriè dicta: quæ est species Infidelitatis, & vitium fidei impositum in intellectu residèns, ubi aliæ tres fidem habent in voluntate. Non differt essentialiter ab Hæresi, quia habet idem obiectum nempè fidei dogmata; in Jure Canon. habetur idem titulus de Hæreticis, & Apostatis; sed differt tantum accidentario, & ratione gravioris offensæ, in quantum communiter Apostata omninò recedit à Fide, licèt aliquando recedat tantum ab aliquibus veritatibus quoniam, qui de Catholico fit Calvinista, Apostata dicitur, saltem latè.

Dico 2. Apostasiam ab obedientia esse recessum ab obedientia mandatis divinis debita, & sic, qui mortaliter peccat declinando à mandatis divinis dicitur Apostatare, iuxta id, quod habetur Eccl. 10. *Initium superbiæ hominis apostatare à Deo*. Et Jerem. 9. *Dereliquerunt legem meam., & non audierunt vocem meam.*

Dico 3. Apostasiam à statu clericali proprie non committi, dum quis recedit à moribus, aut à tonsura clericali; sed tantum, dum recedit à maioribus, quibus annectitur cælibatus. Unde dum in minoribus existens ducit uxorem, aut iudicaturam suscipit, non peccat mortaliter, salvo contemptu.

Dico 4 quòd Apostasia à Religione, sit recessus à Religione post votum solemniter emis-

sum

sum cum dimissione habitus, & animo se eximendi ab obedientia. Qui habitum dimittit cum animo redeundi, non est apostata, peccat tamen mortaliter, & subjacet Excommunicationi latæ à Bonifacio VIII. Quam Excommunicationem incurrunt, ex Cajetano illi, qui ita suum habitum occultant, ut percipi non possit, quia est materialis dimissio habitus. Qui habitum retinet, & fugit ab Ordine cum animo se eximendi ab obedientia, est propriè Apostata, quia deserit id, quod est essentiale Religioni: non tamen incurrit Excommunicationem latam cap. *Periculosa* contra Apostatas, quia hoc decretum includit dimissionem habitus.

QUÆSTIO ULTIMA.

Quid dicendum sit de Blasphemia?

DIco 1. Blasphemiam *juxta ethymologiam nominis* sumi pro omni convitio, quo detrahitur de honore alicujus secundùm vero usum communem Doctorum, blasphemiam esse improperium in Deum, falsè dicendo aliquid inesse, quod illi non inest; vel illi deesse, quod inest reverà. Ratione primi blasphemant Calviniste, dum dicunt, Deum esse authorem peccati: Ratione secundi, blasphemant Judæi negantes divinitatem in Christo. Qui etiam attribuit creaturæ aliquam perfectionem Dei; v. g. qui dicit Regem esse omnipotentem: quia hoc est negare implicitè, attributa esse soli Deo propria.

Dico 2. licet Blasphemia stricte sumpta sit aliquid dictum externum contra Dei honorem tamen blasphemia late sumi potest pro dicto interno, & verbo mentali, quo quis concipit

pit Deum esse aliquid, quod non est, vel non esse id, quod est; pro tunc enim hæc concep. tio est blasphemia, licèt propriè blasphemia consistat in dictione externa, opponitur enim confessioni fidei. Porrò blasphemia potest fieri, vel in indicativo, dicendo v. g Deus est miser; vel in optativo, utinam Deus esset miser! & hæc ultima est gravior, utpotè involvens formale odium Dei.

Dicò 3. Blasphemiam formaliter opponi virtuti Religionis, & ex accidenti opponi fidei. Primum patet, quia blasphemus detrahit honori, quem per virtutem Religionis Deo debet: & secundum constat, quia sicut per fidem debemus credere, & fateri ea, quæ Deo conveniunt, & non crèdere, quæ illi repugnant, contrarium facit blasphemia, & sic est contra confessionem Fidei. Licet blasphemia sit propriè contra Deum, dicitur tamen aliquando esse contra Sanctos, quorum honor, & dignitas est à Deo.

Dico 4. quod blasphemia in Spiritum sanctum, quæ Matt. 12. Marci 3. & Luc. 12. dicitur irremissibilis, diversimodè sumitur, sed tribus modis principaliter. Primò ab Origine, & Novatianis pro quocumque peccato commisso post acceptam Spiritus sancti gratiam in baptismo, juxta ad Hebr. 6. *impossibile est, eos qui semel illuminati sunt, iterum renovari ad pœnitentiam*, sed hoc est hæreticum, 2. sumitur ab Aug. Ser. 12. de verbis Domini, pro finali impœnitentia: hoc est pro perseverantia in peccato usque ad mortem; & sic sumpta, est irremissibilis in hoc sæculo, & in futuro, suppositò, quòd quis perseveret in peccato, usque ad mortem inclusivè, sic & Scotus, 3. Sumitur à Magistro sentent in 2. Dist. 43. pro omni peccato, in quo est gradus malitiæ

pecti-

particularis quæ malitia opponitur Spiritui ſancto, cui appropriatur bonitas, & iſta peccata ſex numerantur communiter, nempè deſperatio, præſumptio, impugnatio veritatis agnitæ, invidentia fraternæ gratiæ, impœnitentia, ſeu propoſitum non pœnitendi, & obſtinatio, ſeu voluntas adhærendi peccato. Si ſic ſumatur blaſphemia in Spiritum ſanctum, non eſt remiſſibilis abſolutè, ſed difficillimè remittitur.

DE SPE.

SPes dicitur à Paulo *ſubſtantia rerum ſperandarum*, in quantum per fidem nobis innoteſcunt ea, quæ ſperare, & ad quæ aſpirare debemus, unde diſputationi de Fide aliam de Spe meritò ſubjungimus.

QUÆSTIO PRIMA.

Quid ſit Spes.

SPes ſumitur primo pro objecto, quod ſperatur, *Spes, quæ videtur, non eſt ſpes.* Rom. 8. 2. Pro actu ſperandi. Roman. 8. *Spe ſalvi facti* ſumus 3. Pro habitu ſpei. 1. Corinth. 13. *Nunc autem manent Fides, Spes, Charitas.* De Spe hoc tertio modo ſumpta noſtra currit quæſtio.

CONCLUSIO.

SPes eſt virtus Theologica, qua à Deo expectatur beatitudo noſtra obſcurè cognita, ipſaque ardua, captum naturæ ſuperans poſſibilis tamen ex gratia. Dicitur primo, *Virtus*, quia concurrit ad reddendum hominem Deo gratum, & reddit ejus opera bona.

Dici.

Dicitur 2. *Theologica*, quia habet idem objectum ac Theologia nempè Deum, ut excedentem facultatem naturalem, licet enim aliquo modo sperare possimus naturaliter in Deum, ut auctorem beatitudinis naturalis, non tamen possumus sperare naturaliter in Deum, ut oportet, & ut est author beatitudinis supernaturalis; & hoc juxta Conc. Trid. sess. 6. cap. 3. *Si quis dixerit hominem sine Spiritus sancti gratia, & ejus adjutorio posse Credere, Sperare, & Diligere, sicut oportet, Anathema sit:* Ex quo patet, Spem esse virtutem Theologicam, & supernaturalem. Dicitur 3. *Qua expectatur à Deo beatitudo nostra*, quia solus ipsam conferre potest. Dicitur. 3. *Obscurè cognita*; quæ speramus.

QUÆSTIO II.

Quodnam sit subjectum proximum Spei?

HIc loquimur de subiecto *quo* spei; id est, de potentia in qua Spes immediatè resideat. Primo intuitu me rapuit communis modernorum, ut cum illis dicerem Spem esse in voluntate, tanquam in subiecto inhæsionis, quam opinionem probabilem indicat Scotus dicens, Spem nihil aliud esse, quàm desiderium alicuius boni absentis: nihil tamen maturius consideranti, & exactè perpendenti, maximam esse differentiam inter has locutiones, *spero beatitudinem*, & *desidero beatitudinem*: visum est, ipsam Spem potius consistere in intellectu, quàm in voluntate.

CONCLUSIO.

HAbitus Spei est in intellectu, & proinde actus eius est actus intellectus; quia sperare

tatis, unde ipsum desideremus: bonum verò desideratum, ut à nobis possidendum potest esse objectum intellectus, dum scilicet illud speramus opinantes nos aliquando ipsum possessuros.

QUÆSTIO III.

Quodnam sit subjectum remotum Spei?

POstquam assignavimus subjectum proximum Spei, seu subjectum *quo*, nimirum intellectum, in quo Spes inhæret immediatè, loquendum venit de subjecto mediato, seu de subjecto *quod*, & hoc est quærere, quænam sint personæ in quibus Spes reperiatur, an in solis Viatoribus, an in omnibus, an in beatis, an in damnatis, an in Animabus Purgatorii, an in Hæreticis.

DISPUTATIO PRIMA.

SPes est in solis viatoribus, non omnibus, quia non est in illis, qui non habent Fidem, cum Fides sit fundamentum Spei: unde Judæi, Turcæ, & Hæretici non habent propriè Spem ex defectu veræ Fidei. Non est etiam Spes omnibus Catholicis, quia illi, qui desperant de sua salute, Spem amiserunt, nam sicut habitus Fidei deperditur per quemlibet actum infidelitatis, ita habitus Spei etiam deperditur per quemlibet actum, quo quis desperat de salute, vel mediis ad salutem, manet probata prima pars conclusionis.

Probatur alia pars, quia in Beatis, & in damnatis non reperitur Spes: ergo est in solis viatoribus. Quod Spes non sit in Beatis, patet, quia Spes est boni futuri & absentis, Rom. 8.

Spes,

bes, quæ videtur, non est Spes, Beati autem
un beatitudinem possident. Deinde Spes
ist circa arduum: quod verò possidetur non
mpliùs arduum est. Tandem Spes est mo-
is Metaphoricus, quo quis tendit in Deum
motus autem cessat, dum mobile est in ter-
mino: ergo in Beatis non est Spes. Quòd non
speriatur etiam in damnatis, evidens est,
uia Spes tendit ad bonum, quod apprehen-
itur possibile, & futurum, sed certò sci-
nt damnati, se numquam esse salvandos,
ed in æternum damnandos, aliàs non essent
olutè miseri, ergo in damnatis non est
es, immò sola in illis viget Desperatio,
uæ opponitur Spei.

Obiic. In Beatis esse Spem non quidem
espectu obiecti primarii nempè Dei actu
ossessi, sed respectu obiecti secundarii nem-
è respectu gloriæ corporis, & respectu bea-
tudinis aliorum quam speramt. Alii hoc
oncedunt, facilius negarem, quia expecta-
o, quam habent de gloria corporis, non
st illis ardua, ut beati sunt, nec incerta.
Quantum ad beatitudinem aliorum, est qui-
em ardua respectu beatificandorum, non
espectu illorum, qui iam beati sunt. Quan-
o dicitur, quod sperent continuationem
r beatitudinis, non est propriè Spes cir-
a illam, quia Spes est semper cum timore.

CONCLUSIO SECUNDA.

ANimæ in Purgatorio existentes habent
Spem, non verò Hæretici. Primum pa-
et, quia expectant beatitudinem, quam co-
noscunt obscuram, futuram, absentem & ar-
uam, utpotè acquirendam per pœnas quas
atiuntur, non quidem merendo per illas, sed
satis-

ſatisfaciendo: Deinde, tempus, quo perve-nient ad beatitudinem, eſt illis incertum, li-cet ſint certæ de beatitudine in ſe. Secun-dùm probatur ex hoc, quòd Spes Theologi-ca fundetur in Fide Theologica infuſa & ſu-pernaturali: ſed non habent Fidem Theolo-gicam ſupernaturalem, ſed tantum huma-nam, ergo non habent Spem Theologicam & Supernaturalem, ſed tantùm Spem hu-manam, qua ſibi fingunt ſalutem poſſe adi-piſci. Quòd ſi dicatur. Hæreticos non deſ-perare de ſalute ſua; hoc verum eſt poſiti-vè, & contrariè: quia non habent actum deſ-perationis; falſum tamen eſt negativè, & pri-vative, quia carent actu verè Spei Theologicę, quia illa fundatur in Fide, quam non habent.

QUÆSTIO IV.

Quodnam ſit objectum Spei?

LIcèt contra clamores Hæreticorum Spem noſtram collocare poſſimus in bonis o-peribus ex gratia factis, quandoquidem nos conducunt ad beatitudinem ex 2. Petri c. 1. *Satagite, ut per bona opera certam veſtram vocationem faciatis*, & etiam in Sanctis quo-rum interceſſione gratia obtinere poſſumus à Deo: non tamen hæc omnia ſunt obje-ctum noſtræ Spei, ſed aliud quærimus, & illud docebit.

CONCLUSIO.

OBjectum totale & adæquatum Spei eſt omne bonum ſupernaturale, quod à Deo expectare poſſumus concernens beatitudinem. Illud autem objectum totale dividunt Do-

ctores

ctores in objectum primarium, & secundarium. Objectum primarium est Deus possidendus per visionem, & amorem; & objectum secundarium sunt auxilia ad beatitudinem necessaria, gloria corporis, & aliorum beatitudo, quæ omnia à Deo expectantur. Hoc constat ex se; sed ne diutius immoremur, procedamus per certas quæstiunculas ad examinationem eorum, quæ supersunt dicenda de Spe, & vitiis illi oppositis.

Quæri potest utrùm Sperare possimus in homine. Ad quod Resp. primò, nec beatitudinem, nec dona supernaturalia sperari posse ab homine, tanquam à causa principali, juxta Jerem. cap. 17. *Maledictus homo, qui confidit in homine*: Homo enim non potest conferre alteri beatitudinem, nec dona supernaturalia, quorum solus author est Deus. Resp. 2. hæc omnia posse sperari ab homine tanquam à causa instrumentali; in quantùm unus homo potest à Deo impetrare gratiam pro alio homine, & proinde beatitudinem; quo sensu D. Gregorius lib. 4. dialogorum cap. 8. docuit prædestinatum juvari precibus Sanctorum, & Augustinus serm. 18. de Sanctis, ita cum Virgine loquitur: *Tu es spes unica peccatorum, per te speramus delictorum veniam: & in te, beatissima, nostrorum est expectatio præmiorum.*

Quæres utrum spes debeat dici certa? Spes aliqua potest intelligi certa dupliciter; primò, quando id, quod speratur, certò & infallibiliter evenit, sive ponantur media, sive non ponantur; & hoc modo Spes Christiani de beatitudine acquirenda non est certa, quia beatitudo sane non dabitur nisi illis, qui media ad illam necessaria adhibebunt. Secundò potest Spes intelligi certa, quæ nititur

mediis

BIBLIOTECA D. F. M. MONTEFUSCO (Av)

mediis ita infallibilibus, ut illis positis, id, quod speratur certò & infallibiliter eventurum sit; & hoc modo Spes nostra certissima est, ex ad Rom. 5. *Spes autem non confundit.*

Quæres 3. quodnam sit motivum Spei; Resp. motivum Spei esse liberalitatem & misericordiam Dei: ideò enim speramus, nos aliquando esse consecuturos beatitudinem, quia Deus illam nobis per suam bonitatem promisit, & auxilia ad illam acquirendam necessaria nobis pollicitus est. Ratio nostra petitur ex proportione ad Fidem; sicut enim in Deum credimus propter Deum summè veracem in dicendo, ità quòd Deus sit obiectum materiale Fidei. & veritas eius sit obiectum formale illius, seu motivum ob quod in Deum credimus; sic etiam beatitudo, seu Deus possidendus, est *objectum* materiale Spei, & liberalitas eius conjuncta cum Fidelitate in largiendo ea, quæ promisit, est obiectum formale, seu motivum, propter quod speramus.

Quæres 4. Utrùm liceat operari intuitu mercedis æternæ? Hoc negant Hæretici, affirmant Catholici in Concil. Trid. sess. 6. Cano. 11. *Siquis dixerit hominem justificatum peccare, dum intuitu mercedis aeternæ bene operatur, anathema sit.* Unde ipsemet Deus proponit hoc motivum bene operandi. Deut. 12. *Observa & audi omnia, quæ præcipio, ut benè sit tibi*: Luc. 16. *Facite vobis amicos de mammona iniquitatis* &c. 1. Facite eleemosynas, *ut recipiant vos in æterna tabernacula*, Sic & David Ps. 18. *Inclinavi cor meum ad faciendas justificationes in æternum propter retributionem.* Ratio nostra est, quia operari bene ob mercedem nec est ex se malum nec ulla legè prohibetur. Si Bernardus dicat,

Deum

Deum esse diligendum absque mercedis intuitu, loquitur de Charitate perfecta. *Sic Joan* 10. vituperantur pastores mercenarii, ibi fit mentio de illis Pastoribus, qui sola Spe mercedis temporalis laborant, & tempore persecutionis deserunt laborem.

Quæres 5. utrùm Fidelis possit sperare beatitudinem ex meritis suis, quæ sunt à gratia? Resp. affirmativè contra Hereticos, ex D. Paulo 2. ad Tim. 4. *Bonum certamen certavi*, &c. *in reliquo reposita est mihi corona justitiæ*, &c. Et ex multis locis Scripturæ, ubi gloria vocatur merces, bravium, retributio; sed non potest esse merces, nisi quia illam meremur: ergo possumus sperare beatitudinem ex meritis nostris, Attamen in hoc gloriari non debemus, quia merita nostra sunt à gratia; & quando Deus coronat merita nostra, nil coronat nisi dona sua, ex Aug. An autem meriti nostris gloria debeatur ex condignitate operis, negavimus aliàs loquendo de merito; sed debetur ex fidelitate Dei, qui pro sua bonitate promisit beatitudinem exiguo operi.

Quæres 6. quænam sint ea, quæ conjunguntur cum Spe. Respondeo, duo reperiri inter alia, nempe desiderium, quod antecedit Spem, & timorem, qui sequitur illam. Desiderium, inquam, beatitudinis antecedit, ex quo Spes oritur, sicut ipsum desiderium sequitur ex amore concupiscentiæ, quo Deum possidendum amamus. Timor etiam resultat ex Spe, quia timemus privari beatitudine, quam speramus. Totum ergo negotium spei sic se habet; Primo amamus Deum, & beatitudinem amore concupiscentiç; ideſt, quia nobis est bonus, & non quia in se est bonus, in quo consistit amor amicitiæ. Secundò, Deum

nobis bonum desideramus possidendum. Tertiò speramus, quòd aliquando illum simus possessuri, utendo auxiliis ad hoc necessariis, quæ nobis offert pro bonitate sua. Quarto denique timemus, nè privemur possessione boni sperati, non sectando media ad illud conducentia. Sed quia multiplex est timor, dubitari potest quinam sit actus Spei.

Quæres 7. quisnam Timor sit actus Spei? Resp. primò duplicem esse Timorem, nempe Servilem & Filialem, ut omittam Mundanum, quo mala temporalia timentur, ut paupertas. Servilis timet offensam metu pœnæ; Filialis timet offensam amore Dei, & virtutis; iste dicitur Filialis, quia filii ingenui hoc more timent offendere parentes: & dicitur etiam castus, quia hoc timore mulier casta timet offendere sponsum. Ille dicitur servilis, quia servi metu verberum timent offendere dominos. Servilis duplex est, nempe servil ter servilis, & servilis simpliciter. Primus est, quo aliquis timet offensam propter solam pœnam, ita quòd amittat semper complacentiam in peccato, & vellet perseverare in peccato, si pœna non mulctaretur: & hic est vitiosus, & non est consequens actus Spei, quæ est virtus. Servilis simpliciter est ille, quo quis ex metu pœnæ timet peccatum, itaut nullam complacentiam retineat ad illud, & hunc esse bonum, tenent omnes, & esse actum Spei.

Quæres 8. quotuplex sit vitium oppositum Spei? Resp. duplex vulgò assignari, nempè Desperationem, quia aliquis peccat in Spem ex defectu; & Præsumptionem, qua alius in Spem peccat per excessum, Desperatio non consistit in fuga voluntatis, qua voluntas fugit beatitudinem tanquam impossibilem, si-

cut

cut dicunt illi, qui Spem esse in voluntate sen. tiunt; sed consistit in judicio erroneo, quo intellectus falsò judicat beatitudinem esse acquisitu impossibilem, vel quia gratia deest, vel quia peccata sunt majora, quàm ut venia possit illis tribui. Præsumptio etiam consistit in judicio erroneo, quo aliquis falsò judicat, se posse salvari sine gratia, vel ex gratia sine operibus, vel se facile veniam adepturum, quantumcumque gravia sint peccata. Hìc quæritur, num aliquando possit esse desperatio sine peccato? Ad quod Resp. quod si Deus alicui revelaret absolute suam reprobationem, posset ille desperare de sua salute; immò & deberet desperare, quia non licet opinari contra revelationem D. quæ infallibilis est.

Quæres ultimò, utrùm necessaria sit Spes? Resp 1. esse necessaria necessitate medii, quia sine illa non fit justificatio, quę est medium necessarium; Ad Ephes. 2. *Spem non habentes sunt sine Deo in hoc mundo*. Resp. 2. esse etiam necessariam ex præcepto. Ps. 4. *Sacrificate sacrificium justitiæ, & sperate in Domino* 1. Timoth. 6. *Divitibus hujus sæculi præcipe non sublime sapere, neque sperare in incerto divitiarum, sed in Deo vivo*. Si dicatur actum sperandi esse imperfectum, quia refert Deum ad nos: Respond. quod non referat Deum ad nos, tanquam simus finis Dei, hoc est enim blasphemum: sed tantùm dici potest, quod Deus, ut objectum Spei nostræ induat relationem rationis ad nos, nempe beatificantis ad beatificatum. Porrò sicut datur præceptum de Spe, sic & præcipitur Timor, qui Spem comitatur, Psal. 32. *Timete Dominum omnes Sancti ejus*. Et Luc. 12. *Timete eum, qui potest mittere in gehennam*. Quantum ad

tempus: quo urget præceptum ſperandi: dico nunquam licitam eſſe deſperationem, quia eſt præceptum negativum: & ſperare debet quis non ſemper, quia eſt præceptum affirmativum, ſed quando Deum orat: prohibetur enim orare ſine Spe veniæ, & dum agit pœnitentiam, quæ ſine Spe veniæ nulla eſt; & dum tentatur de deſperatione, quia pro remedio Spem adhibere debet: denique dum tenetur elicere actum Charitatis, qui produci non poteſt ſine Spe.

DISPUTATIO TERTIA;

De Charitate.

NEminem latet, quin *Fides* ſit origine prior *Spe*, & *Spes* Charitate; quia per *Fidem* oſtenduntur, quæ ſperari debent, & per *Spem*, qua expectamus bona illa ſperata, accenditur Charitas. Ideo ergo volumus *Fidem* eſſe origine priorem *Spe*, & *Spem* Charitate, quia actus unius excitat ad actum alterius. Quantum ad prioritatem perfectionis; D. Paulus has virtutes Theologicas enumerans, ab imperfectiori ad perfectiorem tendit, & ſic *Spes* tenetur perfectior Fide, & Charitas utraque: ex Paulo 3. Cor. 13. *major autem horum eſt Charitas*. Quantùm ad diſtinctionem; diſtinguuntur illæ virtutes ſpecificè, ob diverſam rationem formalem objecti; licèt enim objectum materiale ſit idem, nempe Deus attamen illæ virtutes diverſimodè Deum reſpiciunt. Fides reſpicit illum quatenus eſt ſummè verax *in dicendo*; *Spes*, quatenus eſt ultimus finis à nobis poſſidendus; Charitas denique circa illum tendit, ut eſt ſummè bonus. In his

ergo

ergo virtutibus explicandis, more Apostoli ab imperfectiori ad perfectionem tendentes, postquam egimus, primò de Fide, secundò de Spe, tertiò agendum venit de Charitate: de qua tria capita instituentur: nimirum de natura Charitatis, de effectibus illius, & de vitiis illi oppositis.

CAPUT PRIMUM.

De natura Charitatis.

PEr Charitatem, Amor mutuus intelligitur ac honestus, quo aliqui se invicem diligant. An Amicitia reperiatur inter Deum, & hominem, dicendum est reperiri veram, & perfectam Amicitiam, non quidem æqualitatis, quia nihil creatum est æquale Deo, sed proportionis, in quantum Deus talem gradum amoris, & honoris tribuit homini, quo iste dignus est. Hoc patet ex Jo. 15. *Vos amici mei estis*; Et ibidem, *Jam non dicam vos servos, sed amicos*. Illa amicitia dicit mutuam benevolentiam, nam homo aliquando amat Deum propter seipsum; & Deus amat hominem, ut illi faciat bonum, in quo est benevolentia, quæ non impeditur per hoc, quod Deus referat illud bonum ad suam gloriam, nam honesta Amicitia non impedit, quin omnia referantur ad ultimum finem. Porrò si Deus nos amet & nos Deum, est perfecta Charitas, & Amicitia; si verò Deus non amet, & non redametur, est tantum Benevolentia, non amicitia, aut perfecta Charitas.

QUÆSTIO PRIMA.

Quid ſit Charitas?

MAgiſter Sententiarum ſibi aliàs perſuaſum habuit, Charitatem habitualem non eſſe donum aliquod creatum, nec virtutem infuſam, ſed eſſe Spiritum ſanctum, qui actum dilectionis ſine virtute intermedia operatur. Sic habet in 2. Sent. Diſt. 17. littera B. quod clarius explicat littera S Contra ipſum clamat Scriptura dicens ad Gal. 5. *Fructus autem Spiritus eſt Charitas.* Et 1. Joan. 4. *Diligamus nos invicem, quia Charitas ex Deo eſt.* Et ad Rom. 5. *Charitas Dei diffuſa eſt in cordibus noſtris per Spiritum ſanctum, qui datus eſt nobis.* Hæc omnia ergo dicunt Charitatem non eſſe Deum, ſed eſſe effectum Dei: Unde ſi Jo. 4. habeatur, *Deus Charitas eſt:* hoc dicitur de Charitate, qua Deus nos diligit. Si etiam Auguſtinus lib. 8. de Trinit. c. 7. & 8. dicat dilectionem, qua nos invicem amamus, eſſe ipſum Deum, hoc intelligitur effectivè, ſicut dicitur Chriſtus juſtificatio noſtra, quia illam operatus eſt, non formaliter, alias non poſſet Charitas creſcere, minui, amitti, recuperari, quæ tamen vera ſunt. Cùm ergo Charitas non ſit formaliter Deus, quærimus quid ſit.

CONCLUSIO.

CHaritas eſt *Virtus Theologica omnium Virtutum excellentiſſima, qua Deus propter ſe diligitur, & proximus propter Deum.* Dicitur 1. *Virtus Theologica*, quia reſpicit Deum qui eſt objectum Theologiæ, & ut etiam ex-

clu-

ciudatur ab amore, quo Deum naturaliter diligimus ut authorem naturę, qui amor non eſt virtus Theologica, nec conſequenter Charitas.

Dicitur 2. *omnium Virtutum excellentiſſima*, quia dum Mattheus c. 22. loquitur de præcepto charitatis, vocat illud *primum & maximum mandatum*. Ad Coloſs. etiam habetur, *Super omnia hæc mutuam charitatem habete, quæ eſt vinculum perfectionis*. Quod verum eſt, nedum de charitate erga Deum, ſed & erga proximum; quia eſt tantùm una Charitas, quia Deum propter ſe, & proximum propter Deum diligimus: licèt in Charitate ſint duo actus, ob quos ſtatuuntur duo mandata, de dilectione Dei, & proximi: Quod Charitas ſit omnium virtutum maxima, patet: quia virtutes Theologicæ ſunt aliis præſtantiores, & inter Theologicas Charitas præcellit, quia magis Deo adhæret: Deinde eſt omnium virtutum forma, ſaltem extrinſeca, & in ratione meriti, ut diximus q. 4 cap. 1. de fide. Si martyrium ſit perfectiſſimum: hoc eſt, quia imperatur à Charitate ſicut paupertas voluntaria.

Dicitur 3. *qua Deus propter ſe diligitur*: quia ſi Deum diligamus propter nos, hic amor complacentiæ potius ſpectat ad Spem ut diximus; quam ad Charitatem perfectã. Per charitatem debemus amare Deum ſuper omnia appretiativè, quia debemus illum præferre omnibus bonis, quibus infinitè nobilior eſt: non tamen tenemur ipſum amare ſuper omnia intenſivè, quaſi amor erga Deum debeat eſſe intenſior, quam circa omnia aliud bonum, cum enim hoc non poſſit ſcire homo. ſemper ſcrupulis turbaretur, an amaret Deum ſuper omnia. Ut ergo impleatur præceptum de diligendo Deo ex toto corde, ſufficit quòd

Deus ametur sincere, quòd anteponatur omnibus, & quòd quis præferat omnem pœnam offensæ, quæ frangeret amicitiam cum Deo.

Dicitur 5. *& proximus propter Deum*: per quod denotatur aliquid quod est tantum accidentale Charitati; non enim est de essentia Charitatis, ut ametur revera proximus: si enim esset tantùm unus homo in mundo, ille per veram Charitatem Deum amaret, & ipsius objectum esset simpliciter perfectum; posito tamen, quod sint homines in mundo, debemus per Charitatem Deum diligere propter se & proximum propter Deum: & tunc Charitas habet duo objecta, unum primarium & absolutum, nempe Deum: aliud secundarium & relativum nempe proximum, qui propter Deum diligitur.

QUÆSTIO II.

Quodnam sit objectum Charitatis?

NOn proponimus quæstionem de subjecto in quo inhæreat Charitas, quia constat satis subjectum proximum ejus esse voluntatem, quæ *cor* communiter vocatur. Rom. 5. *Charitas Dei diffusa est in cordibus nostris*. Et Luc. 10. *Diliges Dominum ex toto corde tuo*: Subjectum verò remotum est Angelus, vel homo, sive in via, sive in patria: nam *Charitas nunquam excidit*. 1. Cor. 13. In demonibus nulla est charitas, immò Deum odio prosequuntur; nec etiam in Deo, quia in Charitates est aliquod accidens. De subjecto ergo Charitatis non multa dicenda sunt, sed de objecto plura.

CON.

CONCLUSIO PRIMA.

OBjectum materiale charitatis sumptę extensivè, est quidquid amari potest propter Deum, Objectum verò charitatis intensivè sumptæ primarium, & absolutum, etiam adæquatum, est Deus.

Probatur primum, quia illud cadit sub objecto charitatis extensivè, quod potest amari ex motivo charitatis, sed quid amari potest propter Deum; amator ex motivo charitatis, nempe propter Deum ergo objectum charitatis extensivè est quidquid propter Deum potest amari.

Probatur 2. Per objectum primarium, adæquatum, & absolutum intelligitur, quod potest primariò, & proper se amari, sed solus Deus primariò, & propter se amatur; & omnia alia propter Deum; ergo solus Deus est primarium, absolutum, & adæquatum objectum charitatis.

CONCLUSIO SECUNDA.

OBjectum formale charitatis est quælibet perfectio divina, propter quam Deus amatur, ita quod. dum amatur Deus ut sapiens, sapientia sit objectum formale hujus charitatis, si ametur ut misericors, misericordia est objectum formale, si ametur ut sapiens, simul & misericors, sapientia, & misericordia simul apprehensæ eruont objectum formale illius amoris. Ratio est, quia objectum formale nihil aliud est quàm motivum, ob quod actus elicitur, sed quæcunque perfectio divina est motivum, propter quod elicimur actum amoris circa Deum: ergo

ergo est objectum formale.

Obiicies: ergo dantur amores Dei diversi specie, si sint in Deo diversa objecta formalia. Respondent alii, hoc esse verum: alii negant, quia omnes illi actus conveniunt in ratione communi, scilicet in hoc, quod semper ametur quælibet perfectio divina propter se.

QUÆSTIO III.

A quo sit Charitas.

ALius est amor Dei naturalis quo Deum diligimus, ut authorem naturæ, & proinde nostrum conditorem, alius est supernaturalis, quo diligimus, ut authorem gratiæ, & gloriæ. Omnes fatentur, primum amorem esse naturalem, quoniam natura proprio pondere, amore fertur in benefactorem suum: De secundo autem Pelagiani fatebantur quidem, Fidem esse à Deo, hoc autem negabant de Charitate: Unde contra illos arguit Augustinus lib. de Grat. & lib. Arbit. cap. 19. dicens: *Non audiunt Apostolum dicentem*, 1. Corinth. 8. *Scientia inflat, charitas ædificat. Quid enim inepcius, & ab ipsa charitate alienius, quam confiteri ex Deo esse scientiam, quæ sine charitate inflat, & ex nobis esse Charitatem, quæ facit ut scientia inflare non possit.*

CONCLUSIO.

CHaritas à solo Deo, qui gratuito in voluntate nostra illam infundit, ex ad Rom. 5. *Charitas Dei diffusa est in cordibus nostris per Spiritum S.* & 1. Joann. 4. *Charitas ex Deo est.* Sic Concilia, Milevitanum Canon. 4. sub.

sub Innoc. I. Arausicanum II. Can. 25. & Tridentinum sess. 6. c. 6. & Can. 3. sic etiam Patres, & maxime Augustinianus loco citato. Ratio nostra est, quia per Charitatem amamus Deum, ut objectum supernaturale, nempe, ut authorem gratiæ, & gloriæ, & per illam meremur ipsum possidere; ergo ipsa debet esse supernaturalis; alias nos ipsos discerneremus, contra D. Paulum? *Quis te discernit.*

Obiic. Ex D. Thoma charitatem esse tantùm secundùm modum supernaturalem: ergo secundùm substantiam est naturalis. Resp. si sumatur actus Charitatis materialiter, & vitaliter, est quidem naturalis, sed pro tunc non est vere Charitas; si sumatur vero formaliter pro actu illo amoris, qui tendit meritorie in Deum per Fidem cognitum, tunc est supernaturalis secundùm suam essentiam moralem. Si ab Augustin. Charitas dicatur introduci per timorem servilem, qui est naturalis? Resp. ex ipsomet aliquem timorem servilem esse donum Dei; deinde ab illo timore non producitur, nisi dispositive, sicut nec à Fide, aut Spe: sed à solo Deo formaliter infunditur.

Quæres, an charitas possit augeri? Resp. 1. non posse augeri secundùm essentiam, quia essentiæ rerum sunt indivisibiles sicut numeri: charitas in quarto gradu non est magis Charitas, quàm in secundo, licet sit major. Resp. 2. quod Charitas habitualiter sumpta non possit augeri objectivè; quia inclinat voluntatem ad amandum omnia, quæ sunt amabilia propter Deum, & præter ea, quæ sunt amabilia propter Deum, nihil potest amare Charitas. Resp. 3. quod Charitas actualis possit augeri objective, in

ergo est objectum formale.

Obiicies: ergo dantur amores Dei diversi specie, si sint in Deo diversa objecta formalia. Respondent alii, hoc esse verum: alii negant, quia omnes illi actus conveniunt in ratione communi, nempe in hoc, quod semper ametur quælibet perfectio divina propter se.

QUÆSTIO III.

A quo sit Charitas.

ALiuses amor Dei naturalis quo Deum diligimus, ut authorem naturæ, & proinde nostrum conditorem, alius est supernaturalis, quo diligimus, ut authorem gratiæ, & gloriæ. Omnes fatentur, primum amorem esse naturalem, quoniam natura proprio pondere, amore fertur in benefactorem suum: De secundo autem Pelagiani fatebantur quidem, Fidem esse à Deo, hoc autem negabant de Charitate: Unde contra illos arguit Augustinus lib. de Grat. & lib. Arbit. cap. 19. dicens: *Non audiunt Apostolum dicentem*, 1. Corinth. 8. *Scientia inflat, charitas ædificat. Quid enim inepsius, & ab ipsa charitate alienius, quam confiteri ex Deo esse scientiam, quæ sine charitate inflat, & ex nobis esse Charitatem, quæ facit ut scientia inflare non possit.*

CONCLUSIO.

CHaritas à solo Deo, qui gratuito in voluntate nostra illam infundit, ex ad Rom. 5. *Charitas Dei diffusa est in cordibus nostris per Spiritum S.* & 1. Joann. 4. *Charitas ex Deo est.* Sic Concilia, Milevitanum Canon. 4. sub

sub Innoc. I. Arausicanum II. Can. 25. & Tridentinum sess. 6. c. 6. & Can. 3. sic etiam Patres, & maxime Augustinianus loco citato. Ratio nostra est, quia per Charitatem amamus Deum, ut objectum supernaturale, nempe, ut authorem gratiæ, & gloriæ, & per illam meremur ipsum possidere; ergo ipsa debet esse supernaturalis; alias nos ipsos discerneremus, contra D. Paulum? *Quis te discernit.*

Obiic. Ex D. Thoma charitatem esse tantùm secundùm modum supernaturalem: ergo secundùm substantiam est naturalis. Resp. si sumatur actus Charitatis materialiter, & vitaliter, est quidem naturalis, sed pro tunc non est vere Charitas; si sumatur vero formaliter pro actu illo amoris, qui tendit meritorie in Deum per Fidem cognitum, tunc est supernaturalis secundùm suam essentiam moralem. Si ab Augustin. Charitas dicatur introduci per timorem servilem, qui est naturalis? Resp. ex ipsomet aliquem timorem servilem esse donum Dei; deinde ab illo timore non producitur, nisi dispositive, sicut nec à Fide, aut Spe: sed à solo Deo formaliter infunditur.

Quæres, an charitas possit augeri? Resp. 1. non posse augeri secundùm essentiam, quia essentiæ rerum sunt indivisibiles sicut numeri: charitas in quarto gradu non est magis Charitas, quàm in secundo, licet sit major. Resp. 2. quod Charitas habitualiter sumpta non possit augeri objectivè; quia inclinat voluntatem ad amandum omnia, quæ sunt amabilia propter Deum, & præter ea, quæ sunt amabilia propter Deum, nihil potest amare Charitas. Resp. 3. quod Charitas actualis possit augeri objective, in

quantùm plures perfectiones divinæ cognoscuntur, & proponuntur amandæ, sicut & plures proximi. Resp. 4. licèt Charitas non possit augeri essentialiter, potest tamen augeri entitativè, ita ut Charitas modo major sit, modò minor. Sic habetur ad Philipp. 1. *Ut Charitas vestra magis, & magis abundet*. Favet Augustinus Tract. 5. in prim. Joannis, *Charitas nata nutritur, nutrita roboratur, & roborata perficitur*.

Quæres, quomodo augeatur Charitas; Alii dicunt augeri per radicationem in subjecto, quatenus tenacius, & firmius adhæret subjecto, sed hoc falsum est, quia calor ferri candentis longe major est, quam calor manus, ex temperamento: attamen calor firmius in manu adhæret, cùm difficilius evanescat ?. Unde Resp. charitatem, sicut cæteras qualitates intendi per additionem novorum graduum, qui distinguuntur à præexistentibus, & cum illis constituunt unam numero qualitatem quia augeri, est realiter perfici: Illud autem quod perficitur realiter, recepit aliquid reale de novo, & sic dum augetur charitas, non recepit tantum novum modum quo perfectiùs se habeat, sed novam perfectionem, & novum gradum quo evadat perfectior. Sic Scotus contra D. Th in Sent. Dist. 17.

Quæres, à quo producatur augmentum charitatis? Alii dicunt hominem dici posse effectivè concurrere ad illud augmentum, & non tantùm moraliter, sed & meritoriè quia (inquiunt) sicut homo per actus virtutum naturalium, V. G. Temperantiæ producit effectivè augmentum temperantiæ, sic in virtutibus supernaturalibus, quando Deus produxit in illo charitatem per actus charitatis potest illam augere, Alii, ni fallor, melius

resp.

respondent, hominem non concurrere nisi moraliter ad illud augmentum in quantum eliciens actum charitatis, meretur, quòd Deus Charitatem augeat, addendo illi novum gradum. Et ratio petitur ex hoc, quod debeat esse eadem causa rei, & augmenti. Cùm ergo solus Deus sit causa effectiva Charitatis, ex Aug. lib. 2. de Lib. Arbitr. c. 18. & 19. dicente de virtute infusa, quòd sit *bona qualitas mentis, quam Deus in nobis sine nobis operatur*, ergo etiam solus ipse est causa effectiva augmenti, maximè cùm augmentum Charitatis teneat locum præmii.

Quæres, an Charitas possit augeri per actus remissiores ipsa charitate: Alii negant dicentes Charitatem ut quatuor augeri non posse per actum amoris ut duo. Alii dicunt posse reverà augeri per actus remissiores illa Charitate, modò sæpiùs repetantur: Ego verò respondeo, per quemlibet actum remissum intendi Charitatem: Primò, quia medium illustratum majori lumine magis adhuc illustratur, dum lumen minus majori additur. Secundò, quia augmentum gratiæ est merces meriti: ergo cuilibet actui Charitatis, qui est meritorius, debetur augmentum Charitatis. Tertiò, quia ex Scoto in 4. dist. 22. q. unica art. 2. *quilibet actus Charitatis quantumvis primus, & remissus, debet habere augmentum gloriæ essentialis*: Sed gloriæ essentiali datur per proportionem ad Charitatem: ergo augetur Charitas per quemlibet actum remissum. Quartò, illi gradus remissi non debent sæpiùs iterari, ut augeatur Charitas; ex hoc enim sequetur, quod deberet differri collatio augmenti gratiæ, donec alii actus elicerentur; quod falsum est; quia nulla est causa dilationis, nec ex parte

Dei,

Dei, qui liberalissimus: est nec ex parte hominis, qui, cum sit justus, est capax recipiendi augmentum, nec ex parte actus, qui est ejusdèm rationis, & meriti, ac sequens.

Quæres, an Charitas possit semper augeri in hac vita? Aliqui asserunt, Scotum id negasse, & voluisse capacitatem voluntatis esse in certo gradu limitatam; & sic non posse amplius esse subjectum ulterioris Charitatis: sed Scotus voluit tantùm hoc intelligi de capacitate naturali voluntatis, non verò de potentia obedientiali, quam habet voluntas ad recipiendum à Deo quemcumque gradum Charitatis, etiam in infinitum syncategorematicum. Resp. ergo, quòd Charitas possit semper, & semper augeri sine termino dum sumus in hac vita: non est enim repugnantia ex parte agentis, & producentis, qui Deus est; est enim infinitæ virtutis ad perficiendam Charitatem: Neque ex parte formæ, quia nullam Charitas habet determinatam mensuram, maximè ut subest potentiæ Divinæ: Neque ex parte subjecti: quò plus enim Charitas augetur, eò plus auget capacitatem voluntatis nostræ; unde dicit Paulus, Charitatem dilatare, Charitas ergo ex dictis potest semper augeri, quantùm est ex parte Charitatis, & per respectum ad potentiam Dei absolutam.

Quæres, an possit minui Charitas? Altisiodorensi, Victoria, & quidam alii tenent peccata venialia vim habere minuendi Charitatem: tamen vulgò sentiunt Theologi, illa minuere tantùm ardorem, qui reperitur in actibus Charitatis, ob quod dicitur Prov. 14. *Septies in die cadit justus*; id est, cadit in languidiorem usum Charitatis: Unde resp. de po-

ten-

tientia Dei absoluta Charitatem habitualem posse minui entitativè, quia Deus potest separare unum gradum ab alio, sicut unum addidit alteri: de lege tamen ordinaria non minuitur habitus Charitatis, sed totus conservatur, aut totus deperditur. Si enim minueretur Charitas, vel hoc fieret per actus bonos remissos, quòd non potest esse, cùm actus boni à Charitate procedentes, etiam remissi, non habeant vim alterandæ Charitatis: vel minueretur per actus malos venialiter (quia actus mortales illam destruunt); quod etiam non potest, quia si unum peccatum veniale tolleret unum gradum Charitatis, aliquando per multa venialia destrueretur tota Charitas, & sic peccata venialia mortem animæ afferrent, proindeque essent mortalia.

Quæres, utrùm penitus extingui possit Charitas: Resp. affirmativè contra Jovinianum, Pelagium, Begardos, & Beguinas censentes hominem in hac vita ad talem gradum Charitatis posse ascendere, ut redderetur impeccabilis, propterea quòd damnati sunt in Concil. Vien. contra etiam Wicleffum, Lutherum, & Calvinum lib. 3. Instit. cap. 4. Probatur nostra resolut. ex Ezech. 28. *Si averterit se justus ab justitia sua, & fecerit iniquitatem, omnes justitiæ ejus non recordabuntur amplius.* 1. ad Cor. *Qui bene stat, videat ne cadat.* Ex quibus patet, Justitiam, & Charitatem posse amitti, & quod aliquando amissa fuerit revera. Hoc probat lapsus Luciferi, Adami, Davidis, Salomonis, &c. Objicint hæretici ex Joan. 10. *Oves meæ vocem meam audiunt, & nemo rapiet illas de manu mea:* Et 1. Joan. *Si fuissent ex nobis, mansissent utique nobiscum.* 2. Joan. 3. *Omnis, qui natus est ex Deo, non facit peccatum: quia se-*

men ipsius in eo manet, & non potest peccare. Ad primos contextus dicendum, illos intelligi de prædestinatis; tertius verò intelligitur in sensu composito, non in diviso; idest, qui natus est ex Deo, quatenus natus ex Deo, non potest peccare, quod non impedit, quin per liberum arbitrium à Deo recedat, aliàs non diceret Paulus 1. Corinth. 9. *Castigo corpus meum, &c. ne cum aliis prædicaverim, ipse reprobus efficiar.* Hæc omnia confirmat Conc. Trid. sess. 6. Cant. 13. *Si quis dixerit, hominem semel justificatum, amplius peccare non posse, atque ideò eum, qui labitur, & peccat, numquam fuisse verè justificatum, Anathema sit.* Maneat ergo quòd charitas penitus destrui possit, & destruatur actualiter per quodcumque peccatum mortale, ob repugnantiam formalem peccati cum charitate. Peccatum, inquam, destruit Charitatem moraliter & demeritoriè; quatenus per peccatum homo sit Dei inimicus, & ideò Deus tollit Charitatem, qua erat amicus. Si dicant aliqui, hominem corrumpere effectivè Charitatem per peccatum; hoc est quia concurrit effectivè ad peccatum, cujus forma opposita est Charitati. Si dicat Paulus, *Charitas numquam excidit*, loquitur de Charitate patriæ: ut patet ex 1. ad Cor. 13. ubi hoc habetur.

QUÆSTIO IV.

Utrùm detur præceptum Charitatis circa Deum?

CHaritatem esse necessariam necessitate medii, constat; quia sine illa nullatenus potest obtineri beatitudo, ex Apostolo, 1. Cor.

Cor. 14. dicente : & *Si linguis hominum lo-quar . &c. Charitatem autem non haluero , factus sum velut æs sonans*, & posteà , *Nihil sum* , & deinde , *Nil mihi prodest* . Quæri-mus autem , an desur præceptum formale de Deo diligendo ; & quid nobis præcipiatur per illud ?

CONCLUSIO PRIMA.

Licèt in Decalogo habito 20.cap. Exaudi ; non habeatur præceptum formale de Deo diligendo, habetur tamen Deuter. 6. *Diliges Dominum Deum tuum* , & Matth. 22. *Diliges Dominum tuum ex toto corde tuo , ex tota anima tua , & ex tota mente tua* : Licèt autem hoc præceptum non sit expressè in Decalogo , pertinet ad illud virtualiter , & antecedenter , quatenus omnia præcepta Decalogi deducuntur ex amore Dei.

Ex hoc præcepto tenemur primò : numquam Deum odisse : nec moraliter offendere , quia odium Dei, & quodcumque peccatum mortale est oppositum mortaliter tali amori , Tenemur 2. Deum aliquando , amare actualiter , producendo scilicet actum amoris super omnia , ita quòd non sufficiat amare illum virtualiter , martyrium subeundo propter Deum , aut præcepta observando. Quando-nam hoc debeat fieri, mox dicetur . Tenemur 3. ipsum amare super omnia , nisi intensivè , saltem appretiativè , ut diximus quæst. 2. & ex charitate supernaturali cum gratia conjuncta ; quia hoc est necessarium ad salutem . Non tenemur tamen ad observandum in hac vita præceptum charitatis , secundùm omnem perfectionem quam sibi proposuit Deus in tradendo hoc præcepto : quia

quia dicendo homini : *Diliges Dominum ex toto corde*, &c. per hoc voluit, ut semper homo adhæreat Deo per amorem, & numquam cessaret ab illo, quod tantùm implendum est in patria ex August. lib. de Spiritu, & Littera.

CONCLUSIO SECUNDA.

IN qualibet die Dominica nos teneri ad actum amoris Divini docet Scotus in 3. dist. 17. nisi ignorantia, aut opinio probabilis de opposito excuset Fideles : quia excellentia, & bonitas Divina exigit ut pro beneficio Creationis, Conservationis, & Redemptionis ipsum frequenter amemus : ergo præsertim debemus illum amare illo die, quem ipsemet assignavit pro cultu sibi reddendo. Confirmatur ex opinione adversariorum, qui fatentur, Fideles in hac die teneri ad abstinentiam operum servilium & ad aliquem cultum Deo exhibendum : quisnam autem cultus nobilior, quàm amoris divini, sine quo, vel habituali, vel actuali, omnis cultus est inutilis ? Quod si Fideles non accusent se in confessione, de transgressione hujus præcepti ; hoc est, quia existimant se ad illud non teneri : vel quia sequuntur opinionem contrariam, quam probabilem tenent.

CONCLUSIO TERTIA.

MUltæ aliæ occasiones assignantur, in quibus docetur, debere elici actum amoris divini. Primò tenetur quis amare Deum, quando pervenit ad usum rationis, & illi proponitur Deus amandus, & præceptum de illo amando. Secundò, cùm qui adul-

adultus suscipit Baptismum, quia cùm se dicet Deo, tunc debet firmare suum propositum pei amorem ipsius. Tertiò, cùm tenetur habere contritionem: quia ex amore procedit. Quartò, quando homo recipit à Deo aliquod singulare beneficium, cùm enim sit signum specialis amoris Dei circa nos, tunc probabile tenetur à Soto quod debeat redamari: Quintò, quando est necessitas subeundi Martyrium, quia est Sacramentum amoris ad quod accedere sine amore indignum esset. Septimò, instante morte, quo tempore opus est, ut se Fidelis conjungat Deo per actus Fidei, Spei, Charitatis, & alia tũ virtutum mè in æternum ab illo separetur. Porrò, cùm hoc præceptum affirmativum sit, & non constet liquidè de tempore, quo urgeat, consultissimum est, ut Fidelis se acculet sub dubio de omissione ejus.

QUÆSTIO V.

Utrùm detur præceptum Charitatis circa proximum.

EX Conclusione præcedenti. Deus est diligendus juxta cap. 6. Deuteron. *Diliges Dominum ex toto, &c.* quo loco Deus jussit Judæis, ut semper meditarentur in hoc præcepto, sicut in aliis, narrarent illa filiis, ligarent ea quasi signum in manu sua, scriberentque in eo limine, & in ostiis domus suæ: Unde apud eos usus erat, ut scriberent legem in duabus membranis, quarum una affigebatur ostio domus; alia affigebatur fronti, vel brachio, vel fimbriis, ubi illam portabant Scribæ, & Pharisæi, de quibus dicit Christus, Matth. 23. *Dilatant philacteria sua.*

ſua: ideſt, membranulas, in quibus circa caput, brachia, & fimbrias geſtabant legem, ut haberetur ob oculos; Sed intelligebant nimis litteraliter præceptum, quod intelligi debebat ſpiritualiter, non de ſcriptione materialis legis, ſed de ſpirituali, & continua meditatione ejuſdem. Poſito ergo quòd Deus diligendus ſit ex charitate, quærimus, utrùm debeat etiam proximus diligi.

CONCLUSIO.

EX charitate debet proximus diligi. Sic habetur Levitici 19. *Diliges amicum tuum ſicut teipſum* Matth. 22. *Diliges Dominum Deum ex toto corde tuo, & proximum ſicut te ipſum*, Joann. 15. *Hoc mandatum habemus à Deo: ut qui Deum diligit, diligat & fratrem*. Quòd autem debeamus diligere proximum ex charitate, patet ex hoc quòd illa præcepta conjungantur in Scriptura: Unde ſicut tenemur diligere Deum ex charitate, & propter ſeipſum, ſic etiam ex charitate debemus diligere proximum ſcilicet propter Deum & amore ſupernaturali.

Quando dicitur, *diliges proximum tuum ſicut te ipſum*: non præcipitur æqualitas amoris; debet enim ſe quiſque magis diligere, quàm alium: ſed præcipitur ſimilitudo, ut videlicet fidelis amet proximum ſimiliter, ac ſeipſum: Primò ex parte finis, diligendo proximum in ordine ad Deum, & bona ſpiritualia ſicut ſe ipſum, & in hoc ſancta eſt dilectio proximi. Secundò ex parte objecti, nihil deſiderando proximo, quod ſit illi malum, ſed tantum quod eſt illi bonum: & ſic dilectio eſt juſta. Tertiò, ex parte modi diligendi, ut ſcilicet proximus diligatur, non

in

in perniciem sui, sed tantùm in utilitatem, & in hoc dilectio est vera: & illa amicitia non est vera, quæ cedit solùm in utilitatem, & delectationem diligentis.

QUÆSTIO VI.

Utrùm detur præceptum de diligendo inimico?

INimicus sumptus reduplicativè non præcipitur diligendus: quia inimicitia non potest esse motivum amoris: sed quæstio est de inimico specificativè sumpto: id est de illo homine, qui nobis inimicus est, & malum nobis irrogat: de quo potest, quæri, an sit amandus; quia Evangelium præcepit solam dilectionem proximi, & inimicus noster non remanetur nobis proximus, quia dum Luc. 10. Pharisæus à Christo quæreret, quis esset proximus, Respondit Christus. *Qui fecit misericordiam cum illo*, sed quia hoc non obstante, alii erant etiam proximi, ideo erit.

CONCLUSIO.

PRæceptum datur de diligendo inimico; Matth. 5. *Diligite inimicos vestros*. Quod Christus præcepit sub peccato gravi quia Matth. 18. habetur, quod nec Pater cœlestis dimittet nobis peccata, nisi priùs dimiserimus fratri nostro de cordibus nostris. Hoc præceptum nedum est juris positivi divini, sed etiam juris naturalis: quia jus naturale dictat aliis faciendum esse, quod nobis volumus fieri, & unusquisque vult sibi bonum fieri ab alio, etiam ab inimico.

Non

Non obstet illud. *Matth. 5. Dictum est antiquis, odio habebis inimicum*, hoc enim non est dictum à Deo, neque à natura, nisi corrupta: unde Lyranus in cap. 5. Matth. cum Doctore, & aliis tenent, id non fuisse præceptum nec permissum antiquis, nisi quatenus pœna rationis introducta est ex authoritate justitiæ, qui exigebat, ut dens daretur pro dente, quod nunc non licèt. Semper tamen præceptum fuit ut homo hominis optaret bona spiritualia, & æterna, quantumcumque damnum temporale ab ipsis passus esset, in quo consistit verus amor.

Ex hac conclusione sequitur exhibenda esse inimico obsequia necessaria, & valde utilia quæ illi exhiberentur, si non esset inimicus, v.g. si esset in extrema necessitate bonorum, vel necessitate gravi corporali, & multò magis spirituali. Quantùm verò ad obsequia non necessaria, nec maximè utilia, nullus tenetur ad illa præstanda inimico: nam ad hoc, ut dicatur diligere inimicum, sufficit quòd illi non velit malum, & quod ei exhibeat obsequia necessaria, & multùm utilia, modò non adsit scandalum.

Nullus ergo præcisè tenetur salutare inimicum, (quia hoc non debet etiam amico) nisi in casu scandali inimici, aut astantium, vel nisi esset in tanta authoritate constitutus, ut illi salus debeatur. Non tenetur etiam ipsum invitare ad convitum generale, quod tamen feciset cessante inimicitia, nec orare pro eo, quando orat pro amicis particularibus, nec ipsum diligere tanto amore, quanto diligebat eum anteà, nec illi tot exhibere signa benevolentiæ, quia hæc omnia sunt signa specialia amicitiæ, quæ sunt libera, sicut & habere liberam conversationem cum illo.

illo. Quod semper intelligendum est cum exclusione scandali; unicuique enim mandatum est de proximo. Si unus salutet alium: ille tenetur ad resalutandum, nisi esset tantæ authoritatis ut justè exigeret salutem, quam non teneretur reddere.

Quando ab inimico venia petetur humiliter, Jesus debet illam conferre: ex Charitate enim debet facere id, quod maximè conducit, ut proximus deponat inimicitiam, hoc tamen non esset verum, si probabiliter se ex ponere periculo gravioris injuriæ: & hoc etiam non impedit quin satisfactionem exigat, non ex timetu vindictæ, sed ex affectu justitiæ; non tenetur enim cedere juri suo. Si duo sibi mutuò offensam intulerint, qui priùs offendit, priùs debet petere veniam, quia priùs læsis, & alter priùs acquisivit jus petendi satisfactionem; quod intelligitur, cæteris paribus, qui priùs enim levem injuriam intulit: ex quia secuta est major, non tenetur ad hoc.

QUÆSTIO VII.

Utrùm debeat esse aliquis ordo in actibus Charitatis?

QUlta sunt objecta, quæ debent ex Charitate diligi, sivè diligantur secundùm se ut Deus, Angelus, & Homo: sive diligantur in ordine ad alium, ut sanitas, & gratia, quam volumus amico, primò objectum principium Charitatis est Deus, ut diximus. 2. Debemus amare nos ipsos, non quidem amore amicitiæ, qui est ad alterum, sed dilectione simplici. Debemus amare proximum, & consequenter Angelos, quos Augustinus lib. de doctrina Christiana cap. 30. vocat pro-

proximos nostros; non verò dæmone, nec damnati sunt ex charitate diligendi, nisi quasi quatenus sunt entia à Deo creata; non autem ut damnati, quia à Deo separati sunt, & sic non possunt amari propter Deum. 4. Debemus ex charitate corpus nostrum diligere, quia est pars nostri, & via, quia est capax beatitudinis. 5. Peccatores sunt etiam amandi, quia sunt proximi nostri, qui ad beatitudinem pervenire possunt; & sic illis optare debemus gratiam, & gloriam 6. Tenemur ex charitate diligere inimicos, ut probabimus mox. 7. Licèt creaturæ rationis expertes non possint directè amari ex charitate, quia non sunt proximus noster, cùm non communicent nobiscum in natura intellectuali, nec sint capaces gratiæ, aut gloriæ: attamen possunt indirectè, tanquam media utilia ad salutem proximi. Cùm ergo hæc omnia cadant sub præcepto charitatis, & consequenter à nobis diligi debeant, quærimus, utrùm debeat esse aliquis ordo in charitate nostra, ita ut unum objectum debeamus plus amare, quàm alterum: posteà visuri in sequenti quæstione, quænam objecta sint aliis præferenda.

CONCLUSIO PRIMA.

DEbet reperiri aliquis ordo in charitate, secundùm quem tenemur unum objectum charitatis perfectioris diligere, quam aliud.

Probari potest ex Matth. 22. *Hoc est primum, & maximum mandatum, diliges Dominum Deum tuum*; debet ergo: primò diligi Deus. Dum postea verò additur: *Secundum autem simile huic: diliges proximum tuum: sicut te ipsum*; ex

hoc

hoc habetur, quod post amorem Dei, debeamus nos diligere, & postea proximum. Ratio hujus clara est, quia conferendo Deum cum creaturis, & creaturas inter se, constat Deum in æstimatione infinitè excedere creaturas, & proinde longè perfectiùs debere amari. Constat etiam unam personam debere præferri alteri, cæteris paribus, v. g. Parentes extraneis personis, Regem subdito, & Rempublicam privato homini: cùm inquam, talem ordinem recta ratio persuadeat, hoc etiam dictat Charitas quæ naturam non destruit, sed potiùs perficit.

CONCLUSIO SECUNDA.

ILle ordo Charitatis, quo præferendus est Deus creaturis, & unà creatura alteri, est ex præcepto; & ipse ordo manebit aliqualiter in cœlo.

Primum patet ex Scriptura, nam quando Matth. 22. habetur, *Diliges Dominum Deum tuum, & proximum sicut te ipsum*; præcipitur quod primò ametur Deus, deinde nos ipsi, denique proximus. Cùm etiam 1. Joann. 3. habetur? *Nos debemus pro fratribus animas ponere*: præcipitur, ut salutem proximi præferamus vitæ propriæ. Dum rursus dicitur ad Gal. 6. *Operemur bonum ad omnes, maxime ad domesticos fidei*, innuitur præceptum de præferendis melioribus quod confirmatur ex 2. ad Timoth. *Qui suorum, & maxime domesticorum curam non habet, fidem negavit, & est infideli deterior*.

Secundum probatur ex 1. Cor. 13. *Charitas non excidit*: ergo manet Charitas in cœlo, & proinde ordo Charitatis, quo quilibet beatus volet majus bonum amore complacen-

tiæ illi, qui maius reverà possidebit. Eodem ordine magis appretiativè Deus diligetur quocumque alio: Posteà quilibet Beatus se magis diliget appretiative, & deinde illos, qui sibi sunt coniunctiores, non quidem coniunctione procedente ex naturalibus: sed ex præstantiore coniunctione cum Deo per gratiam, & gloriam, quæ coniunctio præponderat omnibus aliis affectibus; quod non impedit tamen; quin amore aliquo accidentario minus sanctus diligatur propter antiquam vitæ huius honestam amicitiam, ex D. Cypriano Serm. de mortalitate: *Magnus illeno expectas charorum numerus, parentum, fratrum, & filiorum, ad horum conspectum venire quanta illis, & nobis lætitia?*

QUÆSTIO VIII.

Quisnam sit ille ordo, qui extare debet in actibus Charitatis.

DE fide est, Deum ex Charitate supernaturali debere plus diligi, quàm nos ipsos, aut quemcumque proximum: tum ratione bonitatis, quæ infinita est in Deo, & per essentiam, finita verò in qualibet creatura, & per participationem: tum ratione modi, quo præcepit Deus, ut amaretur ab hominibus, *ex toto corde, ex tota anima, & ex tota mente*. Ex quo inferunt Doctores, Deum plus aliis diligi debere, primò obiective, in quantum debemus illi velle maius bonum, nempe infinitum; secundò, appretiative in quantum debemus Deum præferre omnibus creaturis, & tertiòintensive, saltem secundum Scotum in 3. Dist. 27. Sed. *De primo* dico, in quantum actu intensiori Deum diligere debeamus,

mus, quam ullam creaturam *. Contrarium tamen sentiunt omnes ferrè Doctores, immò & noster Pontius aliàs Scotilla, Quæst. 3. de natura Charitatis Concl. 2. Turma in. qua n, Doctorum tenet, quòd ut ametur Deus super om nia, & ex toto corde, sufficiat, si sincero corde omnibus præferatur, & addunt non esse verisimile, quod Deus præcipiat, ut homo amet Deum super omnia intensivè, cùm multi probi homines videantur, qui centies mortem præferrent peccato, attamen aliquid intensius amant quàm Deum, v. g. filios.

CONCLUSIO PRIMA.

NEdum ex charitate supernaturali Deum plus debemus diligere, quàm cætera omnia, de quo omnes conveniunt; sed etiam secundùm inclinationem naturæ Deum præferre debemus nobis metipsis, & proinde omnibus. Hæc conclusio est D. Thomæ, Scoti in 3. Dist. 27. q. un. & aliorum, contra D. Bonav. Albertum Magn. & Gabrielem putantes unumquemque magis se diligere, quàm Deum secundum inclinationem naturæ.

Probatur hæc conclusio; Primò, quia, si homo ex natura propenderet ad diligendum plus seipsum, quàm Deum, Charitas, quæ inclinat ad præferendum Deum sibi, repugnaret naturæ, quod falsum est; nam Charitas est instituta, ut perficiat hominem ut est naturæ intellectualis; ergo non ut destruat suam inclinationem intellectualem, qua inclinaretur ad se præferendum Deo Secundò, quia lex naturalis præcipit, ut amemus Rem. publicam plusquam nos ipsos: ita ut moriamur, si opus sit, pro illa conservanda: ergo à fortiori debemus amare Deum plusquam nos,

etiam ex proscripto solo naturæ, cum ab illo plus pendeamus, quàm à Repub. Tertiò, quia omnis pars magis amat totum, à quo dependet, quam seipsam, ut patet de manu, quæ se exponit periculo, ut totum conservet: ergo debet creatura sibi præferre Deum, cujus est pars, & in quo conservatur. Quod si filius se plus diligat, quàm patrem, cujus est pars; hoc est, quia pater non est totum, in quo contineatur filius, & à quo dependeat in conservari.

Obiicies. Si ex inclinatione naturæ Deus est super omnia diligendus: ergo viribus naturæ, & sine gratia potest super omnia amari; quod tamen falsum est. Resp. si attenderetur pura voluntas hominis, & solum hoc præceptum de diligendo Deo super omnia, verum esset antecedens: si attendantur verò difficultates extrinsecæ, quæ reperiuntur in observatione hujus præcepti, utpote passiones, & concupiscentiæ, hoc præceptum non potest observari naturaliter. Si bonum proprium sit præferendum bono alieno, hoc verum est per respectum ad alia bona particularia, non verò ad bonum universale, quale est Deus.

CONCLUSIO SECUNDA.

QUoad bona spiritualia, quæ necessaria sunt ad salutem tenetur homo magis se diligere, quàm proximum; non verò quantùm ad illa, quæ non sunt ad salutem necessaria. Ratione primi quilibet tenetur sibi magis optare, Fidem, Spem, Charitatem, gratiam, & perseverantiam, quam alteri; Et ratione secundi, non tenetur sibi optare donum virginitatis, Statum Ecclesiasticum: nec gratias

tias gratis datas ; quæ dantur in utilitatem proximi . Primum habetur ex Matth. 16. *Quid prodeſt homini , ſi univerſum mundum lucretur?* Et ex Matth. 22. *Diliges proximum ſicut te ipſum ;* ubi dilectio ſui eſt regula Dilectionis proximi, & regula eſt prior regulato. Si 1. Corinth. 13. habeatur, *Charitas non quærit , quæ ſua ſunt ;* nocendo proximo, conc. quoad legitima , nego. Si Paulus Rom. 9. dicat ; *Optabam eſſe anathema pro fratribus meis ;* hoc eſt in foro externo, quantùm ad commercium humanum ; non in foro conſcientiæ , & ex peccato . Si Moyſes Exod. 32. dicebat ; *Aut dimitte illis hanc noxam , aut dele me de libro viventium* ; loquitur de libro vitæ præſentis ex Hieron. vel de privatione beatitudinis ad tempus ex Aug. vel loquebatur per exaggerationem , confidens quòd Deus illis parceret.

Ex hac aſſertione multa concludit de Valentia ; Primò , quòd non liceat ullum peccatum committere propter ſalutem alterius nec etiam pro ſalute Communitatis, ex Auguſtino in Pſalm. 5. Secundò, quòd non liceat velle carere Gratia, aut Charitate, vel in perpetuum, vel ad tempus, propter ſalutem alterius, nec etiam Communitatis. Tertiò quod non liceat velle carere beatitudine in perpetuum propter eandem rationem eſto dicat licitum eſſe velle carere illa ad tempus. Fundamentum illius petitur ex Matth. 18. *Quid prodeſt homini , ſi univerſum mundum lucretur , animæ verò ſuæ detrimentum patiatur ?* Quibus verbis dicit Chriſtum ſatis judicare , perverſum eſſe anteponere ſaluti propriæ, & proinde gratiæ, quæ ad illam conducit, ſalutem aliorum. Et certè ſi ideò tenetur homo ex Charitate optare ſalutem proximi

ximi, quia sibi conjunctus est à fortiori suam debet præferre, cùm sit sibi magis conjunctus, quàm toti Communitati.

Si comparatio fiat inter bona corporalia sua, & bona spiritualia alterius, tenetur quilibet præferre bona spiritualia proximi suis bonis temporalibus; sicque in causa necessitatis exponere vitam suam pro salute aliorum, in hoc sequendo exemplum Christi, qui sic mortuus est, & jussit fieri similiter. Joann. 15. *Hoc est præceptum meum, ut diligatis invicem, sicut dilexi vos.* Unde Augustinus lib. de mendacio cap. 6. ait; *Temporalem vitam suam pro aterna vita proximi non dubitabit Christianus amittere.* Ratio sumitur ex hoc, quòd simus omnes membra ejus corporis, cujus Christus est caput; & quòd ratio dictet, unum membrum debere de facili expendere id, quod sibi minùs utile est, ut acquirat alteri id, quod est illi utilissimum.

Quoad bona temporalia, quæ aliquis debet sibi optare, & communitati, cujus est pars: si sint ejusdem rationis, debet quis magis *diligere* communitatem, quàm seipsum: *Unde quilibet civis pro salute Reipublicæ vitam exponere debet temporalem*, quia bonum commune est præstantiùs bono privato. Nec idem dicendum est de bono spirituali Communitatis, & hominis privati, quia privatus homo pendet quidem à Communitate, cuius est pars, quantum ad bona temporalia, non verò quantùm, ad bona spiritualia, sed tantùm pendet à Deo tamquam à causa principali, & à Christo ut à causa minùs principali, & sic licet debeat anteponere bonum temporale Communitatis bono suo privato temporali cæteris paribus, tamen non debet præferre salutem communitatis suæ saluti propriæ,

priæ, cum ſalus non dependeat ab illa principaliter, ſed tantùm inſtrumentaliter à Sacerdotibus, qui ſunt in illa. Cùm verò Chriſtus etiam, ut homo ſit cauſa principalis, à qua pendet noſtra ſalus, tum in fieri, tum in conſervari, tenetur quilibet magis diligere Chriſtum, quàm ſeipſum, & præferre illius ſalutem noſtræ.

Si bona temporalia unius privati hominis comparentur cum bonis temporalibus alterius, tunc cæteris paribus, tenetur quis magis ſe diligere quàm proximum, & præferre ſua bona temporalia bonis temporalibus proximi, ob maiorem ſcilicet coniunctionem quam habet ſecum. Ex hoc ſequitur, quòd ex Charitate non debeamus exponere noſtram vitam temporalem pro vita temporali alterius, ex D. Aug. cap. 6. lib. de Mendacio, dicente: *Si quis exponat vitam corporalem propriam pro vita corporali alterius, jam non diligit proximum ſicut ſeipſum, ſed pluſquam ſeipſum, quæ doctrina regulam excedit.* Licèt autem hoc non debeat fieri ex amore vitæ alterius, quæ eſt ſimile bonum vitæ propriæ, poteſt tamen fieri ob amorem virtutis, nempè generoſitatis, & fortitudinis, quæ eſt ſuperioris ordinis: Unde Ariſtoteles Ethic. cap. 8. dicit: *Qui pro aliis mortem obire conſueverunt, eligunt quoddam magnum honeſtum ſibi ipſis*, In hoc conciliatur opinio Doctorum, quorum alii dicunt, non eſſe vitam aliorum anteponendam propriæ, & alii ſuſtineant, licitum eſſe mori pro proximo. Adde quod, ſi hoc ultimum non debeat fieri ex Charitate, fieri tamen poteſt ex amicitia, quam laudat in hac actione D. Ambroſius lib. 3. Offic. cap. 12. & Auguſtinus lib. de Amicitia cap. 10.

QUÆSTIO IX.

Quo ordine debeamus diligere proximos nostros.

EX antecedentibus liquet, talem esse ordinem in actibus Charitatis per comparationem Dei ad omnem creaturam, & comparationem nostri ad proximum. Primò debemus diligere Deum super omnia. Secundò debemus præferre nostra spiritualia bonis spiritualibus aliorum, etiam totius mundi. Tertiò debemus anteponere bona spiritualia proximi bonis corporalibus nostris. Quartò, præferri debet bonum corporale. Communitatis bono privato. Quintò denique, præponere debemus privatum bonum proprium privato bono alterius, cæteris saltem paribus. Quia autem dilectio nostra tendere potest solum ad proximos, hìc quærimus, quo ordine alii sunt diligendi.

CONCLUSIO.

CUm proximi nostri sint à nobis diligendi, quia nobis conjuncti sunt, & cum diversimodè conjungamus cum illis, ideò in dilectione nostra alii aliis sunt præferendi: non tantùm, quoad affectum externum, seu quantum ad signa, & affectus amicitiæ, sed etiam quoad affectum internum, contra Dominicum Bannem, qui voluit affectum internum Charitatis debere esse parem, effectum verò dissimilem. Sed hoc falsum est sicut enim odium internum unius proximi est gravius peccatum, utpotè patris, quàm odium alterius, ita debemus magis amare amo-

amore interno parentes, quàm extraneos. Ex hac concluſione.

Dico primò, qui ſunt meliores, ſunt magis objectivè, æſtimativè diligendi, quia bonum, quod poſſident, debet magis æſtimari quàm bonum aliorum, quod eſt minus, & ille amor eſt complacentiæ, quo favemus bono poſſeſſo proximi, qui quidem amor non impedit, quominùs amore deſiderii poſſimus optare proximo majus bonum. Ratio aſſertionis petitur ex hoc, quòd ubi eſt major bonitas, ibi eſt objectum magis æſtimativè diligendum. Unde Deus magis amat meliores.

Dico ſecundò, Amore intenſivo, & appretiativo magis diligendi ſunt, qui nobis ſunt propinquiores; quia amor intenſivus ſumitur à perſona, ſicut æſtimativus ſumitur à dignitate objecti: unde quo magis nobis conjuncta, eſt perſona, eo intenſivè magis diligitur. Et ratio, cur plus diligamus intenſivè res ſenſibiles quam ſpirituales, eſt quia objecta ſenſibilia majorem habent affinitatem cum ſenſibus noſtris, & proindè cum intellectu, & voluntate, cum anima pendeat in operari à ſenſibus in hac vita.

Dico tertiò in genere, quod cæteris paribus, primò diligendus ſit Pater, cùm ab eo acceperimus quicquid habemus 2. Mater, à qua etiam ducimus originem 3. Uxor, quæ una caro reputatur cum Sponſo 4. Filii, qui ſunt conjunctiores, utpotè de ſubſtantia parentum 5. conſanguinei cum ſuo ordine, ita ut præferantur extraneis, & diligantur primò, qui ſunt coniunctiores. 6. amici ſunt magis diligendi inimicis. Dixi, cæteris paribus; nam ſi v. gratia Mater eſſet filio beneficientiore patre ſpiritualibus, vel temporalibus, poſſet plus diligi. Si etiam pater compararet

tur ad Rempublicam, vel ad Personam absolutè necessariam ad illam, pro qua & ipse Pater, mori tenetur: posiponendus esse pater.

Dico quartò. In extrema necessitate priùs subveniendum est Patri, aut Matri, quàm Filiis; quia sicut Pater dedit Filiis esse, sic Filii debent reddere illud Parentibus, dum sunt suam existentiam amissuri. Extra casum tamen extremæ necessitatis, potiùs debent curare de filiis, quam de parentibus ex 2. Corinth. 12. *Non debent filii thesaurizare parentibus, sed filiis.* Quia amor est instar ponderis, *amor meus pondus meum*, ex Augustin. 13. Confess. cap. 9. Pondus verò suaptè natura descendit, quod est causa, cur videamus communiter Parentes maiori affectu complecti Filios, quàm Patrem, aut Matrem: quod non impedit, quin pietas, & charitas magis tendat in parentes in extrema necessitate, & semper, quantùm ad honorem, & reverentiam. Notant tamen Doctores inversionem huius ordinis non esse peccatum mortale, modò absint contemptus, & odium.

Dico quintò, patrem esse magis diligendum matre, ex Hieron. in cap. 44. Ezech. quia vir est caput mulieris, & pater nobilius concurrit ad generationem. Quantùm ad coniugem; debet æstimative plus diligere parentes altero coniuge; quia est maior dignitas in parentibus, à quibus accepit bonum sui esse, non à Coniuge: intensivè verò debet præferre coniugem unde maiori affectu adhærent sibi coniuges, quam parentibus. Ad Ephes. 5. *Vir diliget uxorem tanquam carnem suam*, & Matth. 19. *Jam non sunt duo, sed una caro.* Simulque habitare debent, illis dimissis, iuxta illud Genes. 2. *Relinquet homo patrem, & matrem, & adhærebit uxori suæ.*

Por-

Porrò quantùm ad ſubventionem: in extrema neceſſitate, ſuccurrere debet coniux parentibus prius, quàm coniugi ſuo, ſecus extra neceſſitatem. Aliqui tenent coniugem eſſe poſtponendam filio; alii meliùs præferunt quia ſi filius eſt coniunctus parenti, hoc eſt mediantè coniuge, quæ facit completum principium Filii. Deinde 1. Reg, 5. Elcana ſic conſolatur Annam in ſterilitate, *Numquid non ego tibi melior ſum, quàm decem filii?*

Dico ſexto, inſignem amicum nullo modo eſſe præferendum patri, aut matri, ex Ariſt. 8. Ethic. cap. ult. *Diis, parentibuſque non poſſunt reddi æqualia*. Per reſpectum verò ad conſanguineos, debet præferri inſignis amicus, cui eximiis beneficiis devincimur, illis etiam, qui ſunt in primo gradu; non enim illis debemus, quod ſimus conſanguinei amicis autem debemus, quod eximia illa beneficia dederint, utpotè defenſionem vitæ aut conſervationem honoris: Unde Auguſtinus vocat amicum dimidium animæ 4. Confeſſ. 4. & Ariſtoteles ait 9. Ethic. 9. *Amicus eſt alter ego*. Quod intellige de conſanguineis, ut ſunt ſimpliciter conſanguinei, non verò ut etiam amici ſunt.

CAPUT II.

De effectibus Charitatis.

EX Charitate multi effectus reſultant, quorum alii ſunt interni, alii externi. Inter primos, proximus, & immediatus eſt amor actualis, ſeu dilectio Dei, & proximi; & ex quo ſequuntur Gaudium, Pax, & Miſericordia. Per *gaudium* intelligitur delectatio quædam interna in voluntate reſidens, quæ

ipsa voluntas delectatur, dum quiescit in Deo possesso per amorem; unde ad Galat. 5. Gaudium numeratur inter fructus Spiritus sancti, qui procedunt ex Charitate. Per *Pacem*, intelligitur consensio appetitus sensitivi cum voluntate aliorum. Unde dicitur de Justis, Psalm. 118. *Pax multa diligentibus legem tuam*, & de peccatoribus Isai. 48. *Non est pax impii*: in se enim caro, semper concupiscit adversùs spiritum, & ipsi cùm aliis semper habent jurgia. Quòd si justi aliquando inter se dissentiant, ut Paulus & Barnabas Act. 15. sicut Hieronymus, & Augustinus; dicendum est diversitatem opinionum posse consistere cum unione voluntatum. Per *Misericordiam* denique intelligitur dolor, seu tristitia de malo alieno involuntario, apprehenso ut proprio, cum voluntate ipsum sublevandi. Alii dicunt, hunc actum esse à Charitate, quæ cùm proximum diligat, ipsius mali miseretur; alii volunt, quòd si ille dolor se extendat ad malum pœnæ, sit actus Misericordiæ, quæ distinguitur à Charitate, à qua tamen imperatur: si verò se extendat tantùm ad malum culpæ, sit actus Charitatis, porrò actus externi Charitatis solemnioris, sunt Eleemosyna, & Fraterna Correctio, de quibus nobis est agendum.

QUÆSTIO PRIMA.

De Eleemosyna.

QUi diffusè de Eleemosyna discurrere voluerit, habebit plurima, tùm ex Patribus Græcis, Basilio in Concione super hæc verba Lucæ, *Destruam horrea mea*, Gregorio Nyss.

Nysseno Basilii fratre, oratione de pauperibus amandis, Gregorio Nazianzeno in Oratione de pauperum amore, & D. Chrisostomo lib. de Eleemosyna, & Misericordia: tùm ex Patribus Latinis, Cypriano lib. de Opere, & Eleemosyna, Ambrosio lib. 1. de Officiis c. 30. & ex August. Enchiridii c. 69 Hic autem summè necessaria tantùm tractabimus, nostræ brevitatis solitæ semper memores.

Dico 1. quòd Eleemosyna sit actus, quo damus alteri in miseria constituto aliquid, ad sublevandam illius necessitatem. Quòd si hoc fiat ex amore Dei, est actus Charitatis: si fiat ex naturali compassione, est actus Misericordiæ naturalis. Sicut miseria proximi duplex est, nempè corporalis, & spiritualis, sic duplex est eleemosyna corporalis, & spiritualis. Eleemosynæ corporales continentur hoc versu, *Visito, poto, cibo, tego, colligo, condo*, & spirituales illo, *Consule, castiga, solare, remitte, fer, ora*. Hæc verba ex rudimentis Fidei patent. Notandum tamen est, præter has species Eleemosynæ, alias reperiri: sed illæ numerantur tanquam præcipuæ.

Dico secundò, Eleemosynam multas conferre utilitates, quarum aliæ sunt communes illi, & omnibus virtutibus simul, aliæ verò sunt ipsi propriæ. Primæ utilitates sunt, quòd habeat honestatem Virtutis, quòd habeat vim merendi, si fiat in gratia ob amorem Dei, & quod satisfaciat pro pœna debita peccato: Tria enim opera satisfactoria assignant Theologi loquentes de Pœnitentia nimirum Orationem, Jejunium & Eleemosynam. Utilitates propriæ Eleemosynæ sunt, quod remittat peccata, ab inferno liberet, & præservet à peccatis. Tobiæ 4, *Eleemosyna ab omni*

omni peccato, & à morte liberat, i. æterna, *& non patietur animam ire in tenebras*, i. peccati.

Dico tertiò, Eleemosynam non habere vim remittendi peccata *ex opere operato*, ut habent Baptismus, & Pœnitentia: quia si hoc esset, haberetur ex Scriptura, vel ex judicio Ecclesiæ explicantis Scripturam, Ecclesia autem tantum determinavit de Sacramentis, quod conferant gratiam *ex opere operato*; ergo ex natura sua Eleemosyna non delet peccatum. Non delet etiam per modum dispositionis præviæ, qua posita, gratia conferatur, & tollantur peccata, ut faciunt Contritio, & Amor Dei super omnia; quia, posita Eleemosyna, & sublatis actibus cujuscumque virtutis, gratia conferretur, quod falsum patet ex Paulo, 1. Cor. 13: *Si distribuero in cibos pauperum omnes facultates meas, charitatem autem non habuero, nihil mihi prodest*.

Dico ergo 4. Eleemosynam conferre suos effectus impetrativè, & per accidens. Primò Impetrativè, quia cùm rectè fit impetrat à Deo quasdam gratias actuales, quibus homo efficaciter movetur ad resurgendum à peccato, & perseverandum in bono. Secundò, per Accidens, quando nimirum Eleemolyna procedit ex actuali Dei amore, propter quem Eleemosyna erogatur, Hęc assertio, sicut præcedens, est contra illos, qui tempore Augustini, dicebant, Eleemosynam promittere certam peccati remissionem, & impunitatem, licèt aliud flagitiosa esse vita, ut ipse Doctor testatur 25 de Civitate, Dei, cap. 22. & 27. & fundabantur illi super contextum superius allatum Tobiæ, & in illo Danielis 4. *Peccata tua Elemosynis redime*: Et Luc. 11. *Date Elemosynam, & ecce omnia mun*[illegible]

sunt.

sunt vobis. Quæ omnia debent intelligi, ut diximus impetratotiè, & per accidens, non formaliter, & per se.

Dico 5. Eleemosynam esse sub præcepto Divinò, Eccl. 14. *Eleemosynam pauperis ne fraudes*, Et post ea, *Declina ad pauperem sine tristitia animam tuam, & redde debitum tuum*. Ratio assertionis petitur ex natura Charitatis, ad quam pertinet, non solum velle bonum proximo, sed etiam illi bonum facere, ex Joan. 5. *Non diligamus verbo, neque lingua, sed opere, & veritate*. Adde; quod si Eleemosyna non esset præcepta sub peccato mortali, non diceret Christus reprobis, Matth. 25. *Discedite maledicti*, &c. *Esurivi enim*, &c. Non obligat tamen hoc præceptum, si non habeas, unde des Eleemosynam: vel si habeas, & non cognoscat necessitatem pauperis; vel si habeas & cognoscas, credis tamen alium sublevaturum esse pauperem; vel denique, si cum his omnibus non possis subvenire pauperi in extremis degente, nisi illa erogando, quæ tibi, vel parentibus in pari necessitate positis necessaria sunt. Porro, Eleemosyna est etiam de Jure Naturali, sicut & proximi dilectio juxta illud principium, *Quod tibi vis fieri, alteri feceris*.

Dico 6. Quemlibet teneri facere Eleemosynam proximo in extrema necessitate constituto, modò illa necessitas nota sit; non tantùm ex relatione indigentis, qui suspectus est in sua causa; nec Parochiani, aut Confessarii, qui potuerunt decipi: sed ex assertione alicujus, qui talem necessitatem viderit: In dubio tamen inquirendum est de illa. An extra illam necessitatem, quis teneatur Eleemosynam largiri? Ut ad hoc respondeatur, notandum est, quòd bona, ex quibus fieri

potest eleemosyna, vel sunt necessaria vitæ dantis, vel sunt superflua vitæ & necessaria ad ejus statum, vel superflua tum vitę, tum statui. Si bona sint necessaria vitæ, nullus tenetur illa errogare proximo, Charitas enim à seipso incipit; si tamen indigens sit persona publica, necessaria ad salutem Communitatis, & in extrema necessitate posita, tunc debet illi subveniri de bonis necessariis propriæ vitæ.

Dico 7. Quantùm ad bona, quæ sunt superflua vitæ, & statui, 1. ad conservandum decenter suum statum, aliqui tenuerunt non debere fieri eleemosynam ex illis bonis, ex præcepto, nisi in extrema, aut quasi extrema necessitate, extra quam dixerunt, illam esse tantùm de consilio. Sic Alensis, Turrecremata, Panormit. Antonin. Durandus & alii: Nos verò cum D. Thoma, Cajetano, Abulensi, Lyrano, & multis, dicimus divitem habentem superflua, neque ad vitam, neque ad decentiam status necessaria, teneri sub peccato mortali errogare de illis, pauperibus, non tantùm in vera, sed communi paupertate existentibus. Quia divisio rerum de communi gentium usu introducta cederet in prejudicium pauperum, si divites habentes superflua non tenerentur de illis errogare pauperibus. Adde quòd ille non censeretur amare proximum, quem videret necessitate communi pressum, si illi non succurreret de superfluis naturæ, & statui. Et hoc insinuat D. Thomas, 2. 2. Quæst. 32. Art. 5. dum dicit, dare eleemosinam de superfluo esse in præcepto, & dare eleemosynam in extrema necessitate, quę duo distinguit.

Dico 8. aliam esse contrarietatem inter Doctores

ctores quoad bona, quæ sunt superflua naturæ, & necessaria staqui : Alii enim tenent de talibus bonis non esse necessariò faciendam eleemosynam neque in gravi, neque in communi necessitate, sed tantùm in extrema. Sic Bonac. Disp. 3. Quæst. 6. Puncto 6. Num. 11. ubi Plures Authores allegat : Valentia verò cum aliis Disp. 3. Quæst. 9. de eleemosyna, Puncto 4. tenet quòd in gravi necessitate proximi, licèt non extrema, debeat fieri eleemosyna de bonis statui suo necessariis, quando quis minori suo incommodo notabile proximi incommodum avertere potest : Charitas enim, & amicitia Christiana violaretur, si amicus non averteret grave incommodum amici, cum levi tantùm suo incommodo, Per *gravem necessitatem* prædictus author intelligit illam, quam patiuntur ii, quibus immineret longa incarceratio, captivitas, magna calamitas, vel si aliqui excideren à sua dignitate.

Dico 9 ex præcepto Charitatis faciendam esse eleemosynam omnibus, sive sint amici, aut inimici sive fideles, aut infideles; Deus enim *Solem suum oriri facit super justos, & injustos*. Hoc est contra Vvicleffum soiis justis eleemosynam fieri volentem, ex Eccl. 12. *Bene fac humili, & ne dederis impio* : Sed hoc intelligitur de implo, ut impius est, non ut proximus : idest ne des impio eleemosynam, ut per illam foveantur in impietate. Licèt inimicis privatis danda sit eleemosyna, nisi ex hoc tibi immineat incommodum : inimicis tamen Reipub. etiam in extremis non est erroganda, si periculum sit, ut illi noceant. Non satisfacit huic precepto, qui laboranti necessitate extrema dat aliquid,

quid, non gratis sed ratione mutui aut contractus, quia non sufficit, ut succurratur necessitati alterius quocumque modo fiat, sive Eleemosyna, sive mutuo, ut vult Adrianus: sed necesse est, ut hoc fiat per actum præceptum, nempe per Eleemosynam cujus aliter præceptum destrueretur; alias non tenetur jejunare, qui per alias afflictiones corpus suum maceraret. Si tamen aliquis esset tantum pauper Parisiis, & dives Lugduni, sufficeret pro tunc mutuum: Si etiam aliquis indigeat tantùm aliqua re, usu, non consumptibili, ut equo, veste, lecto, &c. mutuum sufficit: secus de re consumptibili usu, ut potu, & cibo. Idem dicendum, si indigeat tantùm pro tali tempore, & non pro alio, v. g. si quis à latronibus captus indigeret centum nummis, ut liberaretur quos tamen de facili posset recuperare. Porrò, qui non dedit Eleemosynam, non tenetur restituere, quia talis obligatio oritur tantùm ex præcepto justitiæ: deinde; præterita necessitate ipsa cessat obligatio: Unde nec tenetur extinguere debitum, quod eum aliis contraxit pauper, dum erat necessitate pressus. Quoad Ecclesiasticos, habentes bona Ecclesiæ, si de illis non faciant Eleemosynam, credunt aliqui, ipsos ad restitutionem teneri, quia illam debent ex justitia, in quantum, licèt sint domini fructuum, quos percipiunt, quoad eam partem, quæ est necessaria ad status sui honestam substentationem; tamen sunt tantùm dispensatores, quoad aliam partem, quæ est superflua personæ & statui: Unde, si illam non expendant in pia opera, ad restitutionem tenentur. Sic Alensis. Paludanus, Major, & inter alios Navarrus, qui hoc conatur probare in Tract. de redditibus.

bus Eccle. Aliis hæc opinio rigidior videtur; unde dicunt, Beneficiarios esse dominos bonorum suorum, & sic debere quidem superflua personæ; & statui expendere in pias causas sub peccato mortali, & non tamen teneri ad restitutionem, si hoc non faciant. Sic cum plurimis D. Thomas.

Dico 1o. Eleemosynam debere fieri ex bonis propriis, quia est actus dominii, in extrema tamen necessitate, ubi bona propria desunt, fieri potest ex alienis, quia tunc omnia sunt communia. Qui habet bona aliena sibi deposita, potest ille dare in extrema necessitate, absque obligatione restituendi: modò non habeat propria, ob rationem allatam Qui non habet propria, potest capere aliena, ut subveniat alteri in extrema necessitate, quia iste alienum capere posset, nec ullus horum tenetur ad restitutionem, quia illa bona debentur pauperi. Meretrix, quæ pretium meretricii accepit, potest de illo bono Eleemosynam erogare, quia aquisivit dominium ejus per voluntatem dantis. De bonis, quæ acquisivit Simoniacus per Simoniam, fieri potest Eleemosyna, quia illa non sunt acquirentis, nec debent restitui illi, qui ea dedit, quia dignus est, ut in pœnam criminis illis privetur; Ergo possunt tradi pauperibus.

Dico ultimò Eleemosynam posse fieri ab illis, qui habent dominium, seu plenam administrationem bonorum temporalium, & ab eis, qui consensum habent ab illis, sive expressum, sive tacitum. Ex quo sequitur, Prælatos Religiosorum, habentium administrationem bonorum, quæ illis elargita sunt, posse ex eis facere Eleemosinam, licet apud Mendicantes non habeant dominium. Hoc possunt etiam facere Religiosi inferiores, cum

consensu saltem tacito Superioris, se
non possunt, immò si ipso invito donent
tabilem quantitatem bonorum Monas
alicui externo, peccant mortaliter, & da
& recipiens tenetur ad restitutionem, q
ille injustè dedit, iste injustè accepit, te
tur reddere Monasterio rem, si extet,
id, in quo factus est ditior; si non exte
ille verò tenetur admonere, recipienten
ut restituat, vel, si non velit, tenetur cur
re specialiter, ut refarciatur bonum M
nasterii, Filius, Uxor, & Servus possu
de bonis Patris, Mariti & Domini da
aliquid cum consensu eorum saltem tacito
& sine consensu, potest Uxor dare de su
bonis paraphernalibus, non de dote, cuj
administratio ad Maritum spectat, immò
si Maritus nollet dare Eleemosynam, debere
illam facere Uxor de bonis communibus
bi, & sponso, Filius potest invito Patre
elargiri de bonis Castrensibus: aut quasi Ca
strensibus. Per bona Castrensia, intelliguntu
illa, quæ Filius acquisivit in bello, vel e
donatione Regis: per quasi Castrensia, inte
liguntur ea, quæ habent privilegium bonorum
Castrensium, ut quæ acquiruntur ex officio
publico, v. g. Advocati, Judices, Medici,
Professoris alicujus scientiæ, ex beneficio,
& ex exercitio septem artium liberalium.
Servi denique, de bonis, quæ sibi acqui-
sierunt, consentiente domino, possunt tra-
dere. Tutores, & Curatores moderatas
Eleemosynas possunt elargiri de bonis pupil-
orum, quorum administrationem habent,
hoc enim est conforme rationabili domino-
rum voluntati, in quorum utilitatem ver-
gat Eleemosyna. Ille, cujus bona sunt ip-
so facto addita Fisco ob crimen, potest ante
sen-

ſententiam Judicis, de illis elargiri, ſaltem quantùm exigit neceſſitas pauperibus, quia ante illam Sententiam poteſt illa inſumere in ſui, & familiæ ſuſtentationem; cùm mondum careat dominio; ergo neceſſitati poteſt aliquid diſtribuere, modò hoc non ſiat in fraudem Fiſci. Sic Bonacina contra Beccanum.

QUÆSTIO II.

De correctione Fraterna.

PEr correctionem Fraternam, intelligitur actus externæ Charitatis, quo quis ſubvenit neceſſitati ſpirituali proximi, nitendo ipſum revocare à peccato ad virtutem per ſermonem ad id idoneum. Differt à correctione juridica in hoc quod correctio juridica primò, & per ſe ordinatur ad bonum communitatis, cujus ſcandalum reparatur per punitionem, Correctio verò Fraterna tendit ad bonum peccantis. Correptio & Correctio pro eodem actu ſumuntur licèt in rigore Latinitatis, Corrigere ſit impellere efficaciter ad bonum, & revocare à malo ex Eccleſ. *Perniciosi difficile corriguntur*, Corripere autem ſit tandem eniti emendare proximum verbis, reprehendendo ſcilicet, vel hortando, vel increpando, vel docendo, ſive emendatio actualis ſequatur, ſive non.

Dico primò, correctionem fraternam eſſe de Jure Naturali & Divino, primò eſt de Jure Naturali, ſicut Eleemoſyna, cujus eſt ſpecies, natura enim poſtulat ex 1. Cor. 12. ut *Si quid patitur unum membrum, compatiantur omnia membra*. Secundò eſt de Jure Divino, Levitici 19. *Non oderis fratrem tuum*

in

in corde tuo, sed publice argue eum, i. est apert
Eccl. etiam 19. *Corripe amicum, ne iterum ad*
fat facere. Denique Luc. 17. *Si peccaverit in*
te frater tuus, corripe illum, Ubi Notandum
quòd particula, *in te*, duplicem sensum ha
beat apud Expositores, modo enim idem e
ac *contra te*, & modo idem sonat, ac *te scie*
te. Correctio ergo ex his censetur præce
pta sub peccato mortali, modo adsint cert
quedam circumstantiæ de quibus postea: quo
est contra illos qui apud Augustinum Li.
de Correptione, & Gratia Cap. 3. nolebat
corripi, Hanc necessitatem Correctionis Fra
ternæ perbelle insinuat Augustinus. Ser. de
Verbis Domini dicens; *Si peccaverit in te*
frater tuus, corripe illum inter te & ipsum so
lum: si neglexeris, pejor es, ille injuriam fe
cit, & injuriam faciendo, gravi seipsum vul
nere percussit, Tu vulnus fratris tui contem
nis? Tu eum vides perire, & negligis? Pe
jor es tacendo, quam ille convinciando.

Dico 2. Quando quidem Correctio Frater
na est de Jure Naturali, ad ea consequen
ter tenentur omnes, nedum Christiani, sed
etiam infideles, qui nisi per ignorantiam in
culpabilem, vel per inadvertentiam excusen
tur, peccant mortaliter, correctionem omit
tendo; quia ad præcepta Juris naturæ te
nentur infideles. Licèt omnibus incumbat
corrigendi proximum necessitas, hæc tamen
magis spectat ad superiores, & Prælatos, qui
ex officio debent, nedum corrigere pecca
ta, cum illa cognoscunt, sed etiam de illis
inquirere, cum sint instituti animarum vi
giles, juxta dictum D. Gregorii, Epist. 53.
ad Joannem Epis. Constantinop. *Quæ potest esse*
Pastoris excusatio, Si lupus oves comedit, &
Pastor nescit? Correctio etiam specialiter debet
fieri

fieri à viris Religiosis, qui profitentur se in negotio salutis opem laturos proximo. Inter alios denique eò strictius tenemur ad corrigendum proximum, quo nobis est conjunctior; ordo enim correctionis sequitur ordinem Charitatis. Inferiores tenentur corrigere Superiores humili, & deprecatorio sermone, licèt non habeant authoritatem super illos; quia talis correctio non est juridica, sed fraterna. Adde quòd illa superioritas non impedit, quin sint alter alterius membra, & quin teneantur se invicem diligere. Non solùm justi, sed & peccatores ad corrigendum tenentur, ob rationes aliatas; & quia peccatum mortale non liberat ab observatione mandati alterius; Ob hoc optime dicitur à Scoto; quòd non teneatur præcisè peccator ad pœnitentiam sui criminis, ut corrigat alienum. Quod si Christus dicat, Matth. 7. *Hypocrita! eiice primum trabem de oculo tuo, & tunc videbis eiicere festucam de oculo fratris tui*, per hoc arcetur illorum modus corrigendi, qui non reprehendebant alios sincere, & ob bonum finem, sed per hypocrisim, & superbiam, ut sanctiores aliis apparerent.

Dico 3. sequentes circumstantias requiri, ut quis teneatur ad correctionem fraternam. Primò, debet scire certò, vel saltem probabiliter peccatum: nec tenetur privata persona, sed bene Prælatus inquirere de peccato proximi. Secundò, correctio non est necessaria, quando scitur, quod peccator resipuerit. Tertiò, debet esse spes emendationis; qui enim certò, aut probabiliter scit, se nihil effecturum esse per correctionem, ab illa dispensatur: & multo magis si sciat per correctionem delinquentem fieri deteriorem. Quartò, cùm quis novit, peccatorem se esse emenda-

turum

turum ſponte ſua , vel per correctionem alterius , quam probabiliter ſcit eſſe futuram , tunc à correctione liberatur ; ſicut nec ille tenetur ad Eleemoſynam faciendam Pauperi , quem prævidet eſſe ſublevandum ab alio ; quia tunc non indiget ille tua Eleemoſyna , nec ille tua correctione ; Quintò , non tenetur quis corrigere pro tali , aut tali tempore , ſi prævideatur , quòd in alio efficacior erit correctio . Sextò , peccatum debet eſſe mortale , vel veniale aliquod ; ex quo ſequatur ſcandalum , vel occaſio proxima peccandi mortaliter . Quoad peccatum ergo veniale ſimplex , nemo tenetur ad illius correctionem ſub peccati mortalis pœna ; quia præceptum Chriſti de corrigendo proximo intelligitur per reſpectum ad peccatum mortale : dicit enim Chriſtus , Matt. 18. *Si te audierit lucratus eris fratrem tuum* , nimirum , qui perierat per peccatum mortale , & addit , *Si te non audierit , ſit tibi tanquam ethnicus , & publicanus* ; quòd non fieret , niſi propter peccatum mortale . An autem teneamur ſaltem ſub peccato veniali corrigere proximum peccantem venialiter ; negat Bannes : quia fieri , nequit , ut abſtineatur à peccato veniali . Sed meliùs affirmant Navarrus , & Valentia ; quia ſicut debes amovere à proximo leve damnum temporale , & hoc ex Charitate ; à fortiori leve damnum ſpirituale amovere debes . Deinde , quiſque deberet reſpectu ſui velle ſe immunem facere à peccato veniali , & hoc ſub pœna peccati venialis : ergo idem velle debet reſpectu proximi . Nec ratio allata urget : nam licèt ſit in nobis quædam neceſſitas cadendi in peccata venialia ; tenemur tamen hoc , vel illud determinatè vitare ,

& ſic

& sic debemus facere, ut per correctionem fraternam proximus nosset illud, & illud peccatum veniale vitet.

Dico quartò, modum, quo communiter debeat fieri correctio, traditum fuisse à Christo, Matth. 18. *Si peccaverit in te frater tuus, vade, & corripe eum inter te, & ipsum solum: si te audierit, lucratus eris fratrem tuum: si si te non audierit, adhibe tecum adhuc unum, vel duos, ut in ore duorum, vel trium testium stet omnes verbum. Quod si non audierit eos, dic Ecclesiæ, si autem Ecclesiam non audierit, sit tibi tanquam Ethnicus, & Publicanus.* Per hæc verba Christus non tulit distinctum præceptum à præcepto naturali de corrigendo proximo, nec distinctum modum corrigendi; quia sic correctionem fieri docet natura, & doceret vir prudens, si tale præceptum non extaret, ut emendaretur proximus, & conservaretur proximi fama, sed præceptum naturæ tantùm explicavit Christus. Fatentur enim Theologi, Christum Dominum nil addidisse ad præcepta naturæ, nisi explicationem, sed tantùm præceptis ipsius naturæ subjunxisse præcepta de Fide, & Sacramentis. Dixi in assertione, hunc corrigendi modum esse observandum communiter: possunt enim reperiri casus, in quibus præterimitti potest ille ordo: v. g. si peccatum sit publicum, publica potest fieri correctio: Si peccatum cedat in damnum communitatis, & periculum sit in mora, nec speretur statim emendatio ex correctione secreta: Quando peccatum occultum cedit in majus detrimentum alicujus quàm sit fama delinquentis, utpote si machinetur mortem ejus, nec sit spes, quòd desistat, nisi admonendo Superiorem: Quando peccatum est ita contagiosum, ut se citius

diſleminet, niſi illico poteſtas Superioris interveniat, Sunt & alii caſus in quibus prudentia dictat prætermitti debere admonitionem privatam, ut ſi probabiliter ſciatur, ipſam non eſſe profuturam.

Dico quintò. Quandoaliquis tantum dubitat, an correctio ſit profutura, debet facere correctionem, ſicut Medicus debet adhibeat medicamentum, de cujus utilitate dubitat. Si autem dubitet, nedum an profutura ſit correctio, ſed etiam an obfutura, prævidendo quod ſic correctus ad maximam iracundiam provocabitur, & aliquando ad blaſphemiam, pro tunc omittenda eſt; ſicut Medicus non debet porrigere pharmacum, quod dubitat obfuturam. Si quæratur, an quid debeat corripere proximum, etiam quando imminet periculum vitæ; Alii negant, ad ſe trahentes Auguſtinum lib. 1. de Civit. Dei c. 9. dicentem, quoſdam juſtos amore propriæ vitæ omittere interdum correptionem: alii affirmant; quia ex ordine Charitatis debet præferri utilitas ſpiritualis proximi vitæ corporali propriæ. Nos melius, ni fallor, diſtinguimus aſſerentes in extrema neceſſitate, ubi evidenter ſalus proximi periclitatur. Correctionem Fraternam debere fieri, ſi illa prævideatur abſolute neceſſaria; extra tamen illam neceſſitatem, poteſt non fieri cum diſpendio vitæ: quia licèt aliquis ſit actu in peccato mortali, alia via quam per Correctionem Fraternam poteſt emendari, nimirum per inſpirationes Divinas.

CA-

CAPUT TERTIUM.

De Vitis oppositis Charitati.

MUlta sunt Vitia, quę directè, vel indirectè opponuntur Charitati, nempe Odium Dei, aut proximi, Acedia, Invidia, Discordia, Contentio, Rixa, Seditio, Scandalum, Schisma, & Bellum. De tribus ultimis diffusius loquemur; de primis pauca tantùm, cum sint exigui momenti. Odium duplex est, Dei, & proximi; & utrùm opponitur directe Charitati, quam debemus habere erga utrumque. In odio Dei, parvitas materię non excusat à peccato mortali, quia quilibet talis actus pugnat cum bonitate divina, quę infinita est: in odio vero proximi excusat parvitas à tali peccato.

Acedia est quędam tristitia voluntatis afferens negligentiam in operibus dilectionis, & opponitur Charitati; quia sicut proximum Charitatis est afferre gaudium in exercitio actionum, quæ concernunt amorem Dei, & proximi; sic proprium Accediæ est tristitiam afferre in his actibus, Acedia est peccatum mortale ex suo genere, posita gravitate materiæ, & plena deliberationem, nam 2. Cor. 7. Paulus dicit; *Tristitia seculi mortem operatur*, Si tamen quis tristaretur de aliquo bono spirituali, non secundum, se, & absolutè, sed propter circumstantiam aliquam, sive loci, aut temporis, à mortali excusaretur; ut potè si tristetur, quod jejunandum sit alio tempore. Remedium contra hoc vitium capitale utilissimum est, quod sine morà agrediamur faciendum opus, quod instat. Porrò Acedia habet pro objecto bonum, non se, sed quatenus molestum est.

Invidia eſt inordinata triſtitia, qua quis dolet de bono proximi, quatenus videtur diminuere propriam excellentiam invidentis. Dicitur primò, *inordinata triſtitia de bono proximi*; quia ſi occaſione boni proximi aliquis triſtetur, non quòd proximus habeat tale bonum, ſed quod careat tanto bono, ſibi tale bonum cupiens, ſine præjudicio alterius, non eſt Invidia, nec pauperes in hoc ſunt invidi; quia non eſt triſtitia inordinata. Sicut nec quando videns proximum virtute præditum, quis triſtatur, quòd talem virtutem non habeat; immò tunc eſt ſancta æmulatio. Qui etiam triſtatur, quòd proximus habeat aliquod bonum temporale, cujus eſt indignus; non propriè habet invidiam. Dicitur 2. *Quatenus videtur diminuere propriam excellentiam*, quia ſi quis triſtetur de bono proximi, quatenus ejus perſona diſplicet, non eſt invidia, ſed odium proximi; invidia autem quis triſtatur de bono proximi, quatenus videtur diminuere propriam excellentiam; ut dum quis dolet de virtute, aut doctrina alicujus, quia aliena virtus videtur diminuere de ſua propria. Porrò, invidia, quæ ex ſe eſt peccatum mortale, eo modo quo diximus de Acedia, opponitur Charitati, quia ſicut Charitas affert gaudium de bono proximi, invidia affert triſtitiam.

Diſcordia eſt diſſentio voluntatis unius à voluntate alterius cum quo tenetur conſentire, v. g. ſi Petrus velit aſſequi bonum, tu verò non cupias, ut ipſe aſſequatur: & hoc vitium opponitur paci quæ eſt effectus Charitatis. Contentio eſt altercatio quædam verborum cum proximo ad impugnandam veritatem, quam ipſe ſuſtinet, quod etiam opponitur paci. Rixa eſt privatum quoddam bellum

inter

inter perſonas ex odio reſultans, odium enim ſuſcitat rixas. Prov. 10. Dicitur rixa à ringendo, quia ſicut canes ex ira ſibi invicem excandeſcentes dicuntur ringi, ſic & homines. Hæc omnia eſſe peccatum mortale ex ſuo genere, patet ex D. Paulo ad Galat. 5. *Contentiones, iræ rixæ, diſſentiones, & his ſimilia, regnum Dei non poſſidebunt.* Seditio denique eſt quædam diſſentio inter cives, ab his duobus vocabulis, *Seorſim, & itio*, quia aliqui cives in diſſentione dicuntur ſeorſim ire: Hoc vitium, quod opponitur paci politicæ, eſt, ex ſuo genere peccatum mortale ex parte commoventis ſeditionem, ſicut rixa ex parte rixantis, non verò ex parte illius, qui invaditur. Supereſt, ut loquamur diffuſius de Schiſmate, Scandalo, & Bello.

QUÆSTIO I.

De Schiſmate.

NOmen Schiſmatis venit à nomine Græco χίσμα, quod ſciſſionem ſignificat, ita quòd Schiſma, ut hìc ſumitur, nihil aliud ſit, quàm quædam ſeparatio ab Eccleſia, quæ eſt una, & non habet niſi unum caput, à quo omnia membra dependent in actionibus, quæ ab ipſo corpore myſtico dependent, putà in doctrina Fidei, in Cultu, in Legibus, &c. Unde, qui ab Eccleſia, aut ipſius Capite ſe ſeparat, dicitur Schiſmaticus à Schiſmate.

Dico primò: Schiſma eſt voluntaria diſceſſio, qua quis ſe ſubtrahit ab unione Eccleſiæ. In Eccleſia eſt duplex unio membrorum Eccleſiæ: ſeu Fidelium inter ſe, quatenus ſcilicet conveniunt in Fide, in Cultu, &

aliis actionibus : alia est unio membrorum Ecclesiæ cum suo Capite i. cum Pontifice, cui obedire tenentur Fideles, & à quo si separentur, ut est caput Ecclesiæ universalis, dicuntur Schismatici. Ex hac duplici unione facile conciliantur authores, quorum aliqui dicunt, Papam posse esse Schismaticum, alii negant dicendo scilicet, quod si Schisma sumatur pro divisione membrorum Ecclesiæ inter se, pro tunc Papa potest esse Schismaticos (saltem in opinione eorum, qui dicunt Papam posse fieri hæreticum) quia Papa est taliter caput Ecclesiæ, ut sit etiam membrum: & proinde, in illorum opinione, posset se separare à communi fidelium cœtu, sicque fieri Schismaticus; Si sumatur verò Schisma pro separatione à Capite Ecclesiæ, non potest fieri Schismaticus, quia non potest se separare à se ipso.

Dico secundo, quia Schismaticus communiter se separat à Summo Pontifice, ut est caput universalis Ecclesiæ, ideò nec Religiosus se subtrahens ab obedientia Superioris, nec subditus negans Principem, nec populus Episcopo obedire non volens, sint proprie Schismatici. Sicut nec qui separantur per peccatum mortale à Charitate Ecclesiæ, quia non est propria separatio; cum maneant semper in fide, & in voluntate obediendi Summo Pontifici; nec qui separantur ab Ecclesia per excommunicationem, quia illa separatio non est voluntaria. Qui ob injuriam à Summo Pontifice passam ipsius præceptis obedire negat, non est Schismaticus, quia illa rebellio non fit Summo Pontifici, ut Pontifex est, sed oritur ex vindicta in personam Pontificis, quem semper agnos-

agnoscit Pastorem universalis Ecclesiæ, non est etiam Schismaticus, qui præceptum Pontificis exequi recusat, in quantum est nimis difficile, modo nihil faciat quo ostendat indirectè, se velle subtrahere ab obedientia Pontificis, quia obedientiam non negat Pontifici, ut Pontifex est, inquiunt D. Thom. Cajetan. & alii. Ille non est Schismaticus, qui se abducit ab obedientia Pontificis, quem probabiliter tenet non esse canonicè electum, benè autem illi, qui se, vel alios à Summo Pontifice avocarent, qui non vellent communicare cum ovibus Summi Pontificis, aut Synodos generales contra ipsius voluntatem celebrare intenderent.

Dico tertiò, quòd Schisma differunt ab Hæresi, primò, quia Hæresis opponitur Fidei, & Schisma opponitur Charitati: nam per Charitatem debemus velle proximo bonum, sed unio inter omnia membra Ecclesiæ est quoddam bonum commune omnibus Fidelibus: ergo Schisma, quod tollit talem unionem, destruit illud bonum, sicque Schisma opponitur Charitati. Secundò, quia Heresis latius patet Schismate, in quantum omnis hæreticus est Schismaticus, non è contra, si enim v. g. Græci tenerent tantùm obedire Pontifici Romano, ut adhærent suo Patriarchæ, & omnia crederent, quæ credunt Romani, essent quidem Schismatici, non Hæretici. Licèt Schisma differat ab Hæresi, & sit peccatum minus grave, attamen est peccatum ex suo genere mortale; quo potest quidem fieri veniale ob indeliberationem actus, & ob inadvertentiam; non ob vero parvitatem materiæ; sicut nec Infidelitas, aut heresis, aut perjurium, aut blasphemia: qui Schisma est formaliter se-

ſeparatio ab Eccleſia, quæ ſeparatio abſolvit bonum commune Eccleſiæ, de quo loquitur David. Pſal. 132. *Ecce quàm bonum & quàm jucundum habitare fratres in unum* Unde Chryſoſtomus, Hom. 11. in Epiſt. ad Epheſ. ait; *Nihil ita Deum irritat, ſicut Eccleſiæ diviſio, & ſi in numera bona operati fuerunt non minores tamen pœnas dabimus quàm qui corpus ejus præſciderunt.*

Dico quartò, quòd ſint pœnæ canonicæ quibus ſubjacent Schiſmatici: Licèt enim non amittant poteſtatem ſpiritualem procedentem à charactere, qui indelebilis eſt, & confertur in Baptiſmo, Confirm. & Ord. ammittunt tamen poteſtatem juriſdictionis, quæ datur, & tollitur ab Eccleſia. & ſic non poſſunt Abſolvere, Excommunicare, Indulgentias concedere, nec conferre beneficia; quia cùm ſeparaverint ab Eccleſia: non eſt juſſum, quòd poteſtate ipſius gaudeant. Secundò, Schiſmatici ipſo facto incurrunt Excommunicationem Cœnæ Domini, non tamen fautores, aut defenſores Schiſmaticorum; quia de illis mentionem non facit Bulla, ſicut de fautoribus hæreticorum, & odia ſunt reſtringenda. Tertiò Schiſmatici contrahunt in habilitatem ad beneficia impetranda, etiamſi reſipuerint, modò non advenerit diſpenſatio Summi Pontificis in Schiſmate, manifeſto, aut Epiſcopi in occulto, ex cap. *Qua diligentia*, de electione. Quantum ad beneficia poſſeſſa; illis non privatur, qui cum Schiſmate non habet Hæreſim conjunctam. Quod ſi ſimul ſit Schiſmaticus, & Hæreticus, propter Hæreſim privatur beneficio poſſeſſor, modo interveniat ſententia Judicis; delinquens enim non tenetur ſolvere pœnam, niſi poſt ſententiam declaratoriam

riam delicti , aut nisi appareat talem esse Legislatoris intentionem , dicendo verbi gr. *Beneficium vacet in conscientia* , & non sufficiunt illa verba , *Sic privatus ipso jure , facto , eo ipso* , &c. Hoc probat usus , qui est legum interpres ; Doctorum turma hoc asserentium , etiamsi crimen ita notorium sit, ut possit celari . Bonac. de legibus disp. 3. quæst. 1. p. 7. §. 2. Propositt. n. 8. Qui Ordines suscipit à Schismatico , suspensionem ab usu ordinum incurrit , cap. 1. de Schism. ubi dicuntur Ordines irritari , idest quoad usum . Qui beneficium , vel dignitatem à Schismatico recipit , privari debet illis, cap. de Schismaticis .

Dico quintò , controversiam esse inter Doctores , an Schismaticus careat jurisdictione , antequam nominatim fuerit denuntiatus. Alii tenent , Schismaticum privari potestate jurisdictione eo ipso , quod in Schisma incidit , sive occultum , sive manifestum , licèt non sit denunciatus quia cùm sit actus extra Ecclesiam , non debet gaudere ipsius potestate . Unde inquiunt per sententiam , Ecclesiæ Schismaticos , aut Hæreticos non deponi , sed declarari jam depositos à Deo ; sic Turrecremata, Silvester , Paludanus. Alii tenent , non amitti potestatem jurisdictionis, si Hæretici, aut Schismatici sint tantùm occulti : amitti verò, si sint manifesti , & notorii per sententiam Ecclesiæ , aut per apertam Ecclesiæ impugnationem : sic Valentia . Alii denique cum Bonacina, Cajetano, Soto , & aliis quorum opinionem probabiliorem judico, sentiunt, nec Hæreticum, nec Schismaticum occultum , vel manifestum privari potestate jurisdictionis , sed illam potestatem amitti per sententiam Ecclesiæ , quia ex

Conc. Conſtantienſi nullus eſt vitandus, ex v
prohibitionis Eccleſiæ, niſi ſit notorius cleri
ci percuſſor, aut niſi ſit nominatim denuntiatus

QUÆSTIO II.

De Scandalo.

SCandalum ſumitur in ſe pro offendiculo =
, quod in via obiicitur, vel pro læſione fa=
cta ab illo: Ut verò ad noſtrum propoſitum=
ſpectat, *Eſt dictum, vel factum minùs rectum
dans proximo occaſionem ruinæ*. Dicitur, *Fa=
ctum, vel dictum*, quia in interiori cogita=
tione non eſt ſcandalum, cùm non cogno=
ſcatur à proximo. Dicitur, *Minus rectum*;
quia ratio ſcandali eſt in actu, qui ſaltem=
habet aliquam ſpeciem mali, unde ſcanda=
lizatur proximus. Dicitur, *Dans proximo
occaſionem ruinæ*, & non cauſam; quia à
nulla cauſa efficaci moveri poteſt voluntas
humana ad peccandum, niſi à ſeipſa. Ex
hac pericula colligitur, quod ſcandalum ſit
oppoſitum Charitati, qua debemus conſu=
lere ſaluti proximi, & per ſcandalum illi
aliquod obſtaculum ponimus. De ſcandalo
quædam nobis ſunt dicenda.

Dico primò, duplex eſſe ſcandalum, ni=
mirum activum, & paſſivum. Scandalum
activum, quod ſe tenet ex parte illius, qui
ſcandalizat, eſt illud de quo loquuti ſumus,
*Dictum, vel factum minus rectum, prebens oc=
caſionem ruinæ*. Scandalum paſſivum eſt lapſus,
ſeu peccatum illius, qui ſcandalizatur. Quòd
ſi ſcandalizetur ex opere malo, ut de blaſ=
phemia, vel de opere licito, quod illici=
tum putavit, ut quando quis habet neceſſi=
tatem, aut diſpenſationem de manducanda
carne=

carne in quadrageſima, tunc eſt ſcandalum datum; quia oritur ex actione habente ſpeciem mali: Si verò Scandalum paſſivum oriatur ex actione bona non habente ſpeciem mali eſt tunc ſcandalum acceptum non datum qui enim benè agit, non dat alteri occaſionem peccandi, ſed ille accipit. Ex quo patet, ſcandalum paſſivum duplex eſſe, datum videlicet, & acceptum.

Dico ſecundò, duplex eſſe Scandalum activum, nimirum generale, & ſpeciale. Scandalum generale eſt, quando quis ex aliqua actione præbet alteri occaſionem ruinę, hoc non intendens; Scandalum verò ſpeciale, quandò aliquis facit actionem, ſive pravam in ſe, ſive habentem ſpeciem tantùm mali, intendens per illam ſcandalizare proximum, & illi præſtare occaſionem ruinæ ſpiritualis. In hoc ultimo eſt peccatum; eſt enim dictum, vel factum pravum, vel ſaltem minus rectum præbens occaſionem peccandi; quæ omnia dicunt aliquid peccaminoſum: in primo verò quòd eſt ſcandalum tantùm per accidens, non eſt peccatum, ſi actio ſit bona, nec ſit intentio ſcandalizandi nec prævisio de ſcandalo futuro. Si dicatur, Scandalum non eſſe peccatum, quia neceſſarium eſt Matth. 18. *Neceſſe eſt, ut veniant ſcandala*, hoc non dicitur abſolutè, ſe conſiderans hominum perverſitatem.

Dico tertiò: Scandalum paſſivum dividi communiter in datum, & acceptum: primum oritur ex fundamento, ſcilicet ex actione, quæ habet aliquam ſpeciem mali: acceptum eſt ſine fundamento, quando actio eſt bona, nec ſpeciem mali induit. Melius dividit Becanus ſcandalum paſſivum, in ſcandalum ex malitia, ex ignorantia, & ex

infirmitate. Si oriatur ex opere bono, est scandalum ex malitia, quod dicitur Phari. saicum; quia Pharisæi ex actionibus rectis Christi sumebant occasionem vituperandi ip. sum. Si oriatur ex aliquo opere, quod videtur habere speciem mali, attamen non habet, scandalum ex ignorantia: Est denique ex fragilitate, quando oritur in illis, qui non possunt videre peccatum alterius, quin illicò conturbentur, & excitentur ad peccandum. Verò scandalum activum est peccatum mortale, dum qui scandalizat per peccatum mortale, si hoc prævideris, & illi, coram quibus peccat, non sint ita perfecti, ut per hoc excitentur ad peccandum: est verò tantùm veniale, dum scandalizat solo veniali; nisi scandalizans sit talis conditionis, ut committendo peccatum veniale, det occasionem peccandi mortaliter: quod potest evenire Religiosis, & in Eccle. siasticis.

Tria hìc quæri solet, an sit Scandalum activum suadere alicui minus malum, ut vitetur majus: an opera, quæ sunt de præcepto, possint omitti ad vitandum scandalum aliorum; an denique possint omitti actus boni, & utiles, qui non sunt præcepti.

Resp. ad primum, hoc licere: Loth enim Gen. 19. & Levites Judic. 19 suaserunt fornicationem illis, qui peccatum Sodomiæ committere volebant: Ex quo sequitur, quòd si homo aliquis esset positivè determinatus ad patrandum adulterium, posset illi consuli simplex Fornicatio: & tunc non esset velle, aut consulere malum, ut malum est, sed quatenus induit aliquam ratione boni: nam bonum est, impedire maius bonum.

Respondeo ad secundum, quòd illa opera, quæ non possunt omitti sine peccato mortali,

non

non ſunt dimittenda pro vitando ſcandalo ; nec ea ſunt facienda ad vitandum ſcandalum , quæ ſine peccato committi non poſſunt ; ſalus enim propria ſaluti alterius præponenda eſt : Poteſt tamen fieri aliquando aliqua actio prohibita ſub peccato per præceptum poſitivum , ut vitetur ſcandalum : ſed tunc non cenſetur amplius prohibita : ſic enim dicitur , quòd poſſimus tacere aliquod peccatum in confeſſione , ſi ex hoc prævideretur ſcandalum eſſe futurum in Confeſſario ; quia pro tunc non præcipitur integritas materialis in Confeſſione.

Reſp. ad tertium , quòd ad vitandum ſcandalum futurum ex malitia , non tenemur vitare opus utile ſpiritualiter, aut temporaliter ; modò actio non habeat ſpeciem probabilem mali . Ad vitandum tamen ſcandalum futurum ex ignorantia, vel infirmitate , tenemur omittere opus utile , vel ſaltem differre illud , quod non habet ullam ſpeciem mali , quia licèt non teneamus conſulere malitiæ alterius, ubi adeſt noſtra utilitas attamen debemus miſereri infirmitatis, & ignorantiæ proximi ; ob hoc mulier deberet domi manere , & non ire ad ſacrum in die feriali, ſi prævideret , Petrum debere ſcandalizari ob ejus intuitum , non verò hoc deberet facere in die Feſto , ob rationem ſuperius allatam . Si dicatur , quòd aliquis diſpenſetur à Miſſa , data occaſione ſuccurrendi vitæ corporali proximi : ergo à fortiori , ubi agitur de vita ſpirituali . Reſp. eſſe diſparitatem in hoc quòd in primo caſu proximus eſt innocens , & invitus patitur , & ſic ex jure naturali debemus illi ſuccurrere ; in ſecundò autem culpabiliter mortem patitur , ſciens , & volens .

QUÆ.

QUÆSTIO III.

De Bello.

POstquam diximus plura de aliis vitiis, quæ Charitati opponuntur, loquendum adhuc est de bello quod unum etiam horum vitiosum est. Bellum autem dicitur à belluis, qui bellatores pugnas feroces bestiarum imitantur; vel taliter nominatur per antiphrasim, quia bellum omnia acerba, & nihil bellum habet. Bellum non est tam armorum conflictus, quàm professio, & status contligendi, & nocendi parti adversæ vi, & armis. Duplex est bellum, unum offensivum, quod suscipitur ad vindicandam injuria, aliud defensivum, quo quis se tuetur contra invasores. Plura de bello nobis sunt explicanda.

Dico primò; tres præsertim fuisse hæreses circa belli susceptionem. Manichæi, quorum sectator fuit Vvicleffus, in genere damnantes bellum ex sua natura, tanquam impios accusabant Moysen, Josue, Davidem, & alios Reges, & Principes veteris Testamenti, quia bellum gesserant, Secundò, Anabaptistæ interdicebant bellum saltem Christianis, fundati in illo textu Scripturæ Matth. 26. *Omnis, qui occiderit gladio, gladio peribit*; & in hoc sequebantur Julianum Apostatam, qui ut impediret, ne se defenderent Christiani ab injuriis, quas illis inferebat, solitus erat eis obiicere hos contextus; *Si quis te percusserit in una maxilla: præbe illi & aliam*, Matth. 5. ad Rom. 12. *Nulli malum pro malo reddentes*. Lutherus tertiò omne bellum non prohibebat, sed dicebat illicitum esse in particulari contra Turcas;

in.

in articulis enim damnatis à Leone X. ait: *Præliari adversùs Turcas est repugnare Deo visitante iniquitates nostras per illos*: hoc tamen revocavit, & tale bellum commendavit Principibus Christianis; si enim non liceret se eripere à captivitate tyrannica, quomodo in libro Judicum, judices, & duces populi sæpius pugnallent ad Judæos eripiendos à servitute Gentium? Super est ergo tantùm, ut confutemus duas primas hæreses, sed anteà

Dico secundò, Bellum esse licitum ex natura sua, modò certas quasdam conditiones habeat. Primum probatur ex praxi, in universo orbe ulitata, & in quodlibet tempore: quod certè non contingeret, si haberetur à natura prohibitio ejus, aut à jure divino, vel humano. Ratio nostra est, quia ex natura ipsa competit hominibus jus propulsandi injurias, impediendi nè inferantur, & aliquando ulciscendi in injuratores, ut cives tuti maneant in posterum, quod non potest sæpe fieri sine bello, quando maximè nullus est superior utrique parti, Confirmat Scriptura bellum esse licitum. 1. Quia illud Deus impetravit contra Madianitas. Num 25 & contra Amalecitas 1. Reg. 15 2. Quia, Deus opem tulit præliantibus Exod. 17. Deuteron. 1. & 2. Paralip. 20, & Ps. 17. 3. Quia Joannes Baptista Luc. 3. bellum approbat, præscribens leges militibus, ut non perderent salutem animæ. 4. Quia Deus interdum stupendis miraculis præliantium adjuvit conatus, quando V. G. Josue 9. ad clangorem tubarum corruerunt muri civitatis Hierico, & 4. Regum 19. Angelus Domini percussit una nocte centum octoginta quinque millia Assyriorum in illorum castris.

Dic-

Dices tertiò ; tres requiri conditiones ; ut bellum fiat licitè ; nempe legitimam authoritatem indicendi bellum , causam justam, & intentionem rectam . Si una harum conditionum desit , bellum est illicitum ; si prima absit , vel secunda , bellum est contra Justitiam , & onus restitutionis incurritur ; & tantùm desit tertia , bellum est contra Charitatem & restitutio non est necessaria. Authoritas illa est in Principe , aut in Republica perfecta , quæ non habet Superiorem , à quo reparationem injuriæ exigere possit : quòd intelligitur de bello offensivo , quantùm enim ad defensivum , cuilibet privato homini licitum est naturaliter se defendere. Quantùm ad justam causam , est , cùm reperitur necessitas impediendi, aut repellendi , aut ulciscendi injuriam: Non est autem justa causa , quando reperitur alia via injuriam vindicandi , aut propulsandi; quia tot , & tanta mala oriuntur in bello , ut ad illud recurrere non liceat , nisi urgente necessitate . Quantum denique ad rectam intentionem , ipsa requiritur ; quia si quis Princeps injuriam passus esset ab alio Principe , posset uti juste vi , & armis , ut repararetur illa injuria ; si tamen præliaretur ex motu vindictæ , bellum esse illicitum, non tamen injustum , modò haberet aliam duplicem causam .

Dico quartò, bellum licitum fuisse in veteri Testamento, & etiam in novo . Ratio utriusque est , quia Bellum ex sua natura est illicitum , ut probavimus , ergo non potest fieri illicitum , nisi per legem prohibentem , quæ nulla invenitur in Veteri , aut in Novæ Lege. Deinde si Bellum esset nobis illicitum , vel esset propter damna , quæ ex bello oriuntur, vel propter obligationem, quam habemus diligendi pro-

proximos, etiam inimicos, vel quia tenemur condonare offensam. Non primum, quia plura mala possunt impediri per bellum quàm ex illo sequerentur; posset enim tota Respublica in potestatem venire inimici, qui plurima damna afferret. Non secundum quia debemus nos præferre inimicis. Non tertium, quia possumus ex justitia exigere satisfactionem injuriæ. Quantum ad textus Scripturæ, qui videntur bellum interdicere, sic solvendi sunt. Quando dicitur Matt. 5. *Si quis te percusserit in una maxilla, præbe illi & aliam*; hoc non est absolutè necessarium, aliàs fecisset Christus, qui tamen dixit; *Cur me cædis?* Sed per hoc privatam vindictam vult arcere; ita quod accepta una injuria, parati simus ad aliam, potiùs quàm vindictam sumere. Sic etiam intelligenda hæc verba, *qui gladium acceperint, gladio peribunt*, supple ex motu privatæ vindictæ, quod tamen non prohibet bellum, quæ suscipitur authoritate publica. Quando dicit Isaias c. 2. *Non levabit Gens contra Gentem Gladium*, per hoc tantùm indicat, non fore bellum in adventu Messiæ. Si in Concil. Nic. Can. 11. præcipitur, ut Christiani, qui anteà malitiam reliquerant, & posteà ad illam redierant, sint decem annis in pœnitentia: hoc intelligitur de conversis, qui militiam Licinii, aut Diocletiani Imperatorum infidelium relinquerant, ut se darent Christo, & posteà ad eandem militiam reverti prætendebant, abnegando fidem receptam.

Dico quintò, posita justa causa, non posse bellum offensivum indici, nisi prius satisfactio petatur ab adversario; quæ si offeratur, non debet indici bellum. Immò si postquam inchoatum est, offeratur satisfactio, bellum

lum ceſſare debet, modò, cum reparatione injuriæ, bona in bello expenſa reſarciantur. In bello juſto licitum eſt facere hoſtibus omnia, quæ ducunt ad finem belli, ad recuperationem rei ablatæ, ad injuriæ reparationem, ad pacem ſtabiliendam, & reducendam hoſtes, ut non valeant in poſterum damna afferre reipublicæ, quæ omnia ſunt finis belli. Ex eo poſſunt hoſtium bona diripi, uſque ad ſufficientem compenſationem injuriæ, & non ultra, excepta præda quam accipiunt milites, quæ ex jure Gentium pertinet ad milites capientes illam: niſi lex regni, vel conſuetudo velit, quod ſpolia militum ad ducem afferantur, ut dividantur pro merito præliantium, ſicut fecit David 1. Reg. Poſſunt etiam interfici hoſtes, bonis ſpoliari, carcere detineri, & in ſervitutem redigi, exceptis Chriſtianis à Chriſtianis captis; & hoc in gratiam fidei. Quantum ad innocentes, non licèt eos occidere, Exod. 23. *Inſontem, & juſtum non occides* niſi accederet mandatum ſpeciale Dei, ut 1. Reg. 15. ubi dixit Deus Sauli; *Percuto Amalech, & interfice à viro uſque ad mulierem, & parvulum, atque lactentem*; per accidens tamen poſſunt occidi, cum ſine diſtinctione tormenta bellica plures occidunt. Quoad bona ipſorum, idem picendum eſt ac de vita, quòd licèt non tolli non poſſint, niſi per illa bonum præſtari poſſit nocentibus hoſtibus, quod facit, ut aliquando ſpoliari poſſint navibus, frumento, & equis. Ratio noſtra eſt, quia ſicut Rex in ſuo regno non poſſet ſpoliare vita, aut bonis ſuos ſubditos innocentes, ita nec alios, quando non nocent; aliqui tamen, ut noſter Pontius, putant, innocentes poſſe vita, & bonis privari, dum conjuncti ſunt par-

particulariter cum nocentibus (ut mulieres, filii , singulares amici) modò etiam tanta sit injuria, ne competens vindicta sumi non possit de nocentibus, nisi cum illis occidantur personæ singulariter conjunctæ. Quoad Ecclesias denique, semper suâ immunitate gaudent, nisi ad illas fugiant hostes, ut se defendant; unde non debent muniri ad oppugnandos hostes, bene autem ad conservandos Ecclesiasticos, & Laicos innocentes.

Dico sextò, ut jam anteà, bellum non posse fieri sine justa causa; sed sciendum est ex Bonacina, quòd si milites sint subditi Regi bellanti, vel ejus stipendiarii, ante bellum sufficit, ut sciant bellum non esse injustum; nam in dubio præsumendum est pro Rege, & illi obediendum; si tamen fama communis diceret, bellum esse injustum, inquirendum esset de rei veritate, aliàs esset ignorantia crassa. Ut tamen non subditus, vel stipendiarius accedat ad bellum, debet habere cognitionem moralem de justitia belli: quia nulla necessitas illum cogit ad se dandum Principi alieno, cum periculo inferendi damnum injustum suo proximo; illa autem cognitio erit sufficiens, si credat Principem ita æquum, ut non esset bellum injustum suscepturus. Bellum sæpè est ex utraque justum formaliter; quando scilicet uterque Princeps, re maturiùs examinata, credit se habere justam causam belland: Non potest tamen ex utraque parte esse justum materialiter, quia utraque pars non potest habere justam causam à parte rei. Quando causa belli est dubia, hæc sunt digna notatu. Primò, si alter Principum sit in possessione, verbi g. urbis in contestatione existentis, non tenetur, qui illam possidet, alteri tradere

deer quidam eſt poſſeſſor bonæ fidei, & in d
bio melior eſt conditio poſſidentis : alter e
am non poteſt propterea hoc illi bellum d
clarare, quia jus favet poſſeſſori, quod p
tunc violaretur per bellum. Unde iſte deb
ret rationibus: declarare jus ſuum illi, q
etiam eas deberet audire ; per quas rati
nes, ſi non eſſet convictus, non teneretur c
dere urbem, nec alter poſſet illi propter
bellum inferre, ſi maneat dubius de jur
ſuo, ob rationem allatam. An autem debe
ant deferre hanc controverſiam ad arbitrur
negatur communiter; quia Principes ſupre
mi ſunt judices in ſua cauſa, & ſic deben
tantùm ſequi regulam juris; unde Poſſeſſo
poteſt illam urbem retinere, quia jus fa
vet poſſeſſori, & Actor non poteſt bellum
declarare, quia violaret jus, quod habe
alter; Si tamen uterque conveniſſet de ar
bitrio, deberet ſequi ipſius determinatio
nem. Secundò, ſi principum alter veni
in poſſeſſionem urbis illius poſt bellum in
choatum, non cenſetur poſſeſſor bonæ fi
dei; & ſic cùm uterque maneat dubius,
debet fieri diviſio illius; & compoſitio litis
pro quantitate dubii. Tertio, ſi neuter prin
cipum eſt in poteſtate rei controverſæ,
idem dicendum: quòd, manente dubio, de
beat compenſatio, aut diviſio fieri, quia nul
lus poteſt præliari. Quartò ſi poſt obitum Re
gis. quilibet heredum prętendat ſucceſſionem
tunc Reſpublica eſt ſuperior, quæ litem di
rimere debet, ſicut in Schiſmate Eccleſiæ.

Dico ſeptimò, jure Eccleſiæ prohibitum eſſe bellum Clericis, & Monachis, ita quòd propria manu pugnare non poſſint; ex cap. *Eos qui.* 20. qu. 3. & Cap. *Quicumque ex Clero.* 23. qu. 8 quod habetur 2. Timoth. 2. *Nemo*

milit.

militans Deo implicat se negotiis secularibus: Possunt tamen suadere bellum, Principem sæcularem evocare ad bellum suscipiendum pro defensione suæ Ecclesiæ, bellum indicere, & ducem constituere, qui bello præsit; similiterque bello interesse ad ferenda subsidia spiritualia, & in illo hortari milites, ut fortiter dimicent, sine intentione formali sanguinis effundendi; unde, cùm Innocentius III. ait enormiter peccare Clericum, qui alios ad pugnandum incitat, intelligitur de bello injusto. Possunt Clerici, & Monachi ex licentia Summi Pontificis in Extrema necessitate pugnare propria manu, & consequenter hostes occidere, spoliare, & facere omnia alia, quæ licitè faciunt alii milites; & hoc ver. g. quando aliis pugna necessaria est ad defensionem sui iam reipublicæ, aut exercitus, qui sine ea esset periturus; Immò etiam ad hoc tenentur, non expectata Pontificis licentia, quia hoc est de jure naturæ; nec in his occasionibus incurrunt irregularitatem, quoniam ipsa non contrahitur nisi in casibus à jure expressi, quando scilicet aliquis alium occidit illicitè, vel dat operam rei illicitæ, ex qua mors sequitur, vel denique licitè occidit tanquam Minister publicus justitiæ, in his inquam contrahitur irregularitas ex defectu perfectæ lenitatis, non verò in casu proposito, rigores enim non debent extendi, aliàs qui justè occidat alium in defensione sui esset irregularis, contra Clement. *Si furiosum* de homicidio. Adde quod, in his casibus Clericus censetur habere licentiam interpretativam Pontificis, qua cessat Irregularitas. Si Bellum sit injustum, omnes, qui causa sunt, sive consilio aut auxilio, ut fiat, sunt irregulare, si ex

si ex eo homicidium sequatur, etiamsi illud non fecerint, quia ad homicidium injustum cooperari sunt. Clerici verò, licèt bellum sit justum, sunt irregulares, si pugnent sine licentia Pontificis, vel extra casus necessitatis præallegatos, hoc enim illi prohibet Ecclesia sub pœna Irregularitatis. Hìc quæri solet, an Clericis prohibeatur bellum ex jure naturæ, negat Becanus, sed melìùs affirmat Valentia Disp. 3. quæst. 16. Punct. 3. de bello, extra casus necessitatis, pro tunc enim duo præcepta naturæ urgent Clericos; per primum tenentur secundùm dictamen rationis vivere conformiter suo statui, & proinde non se implicare negotiis temporalibus, & per aliud tenetur defendere se, & Rempublicam, quæ absolutè indiget defensione Clericorum, quod ultimum præceptum præponderat primo; unde concludit Valentia ff. *Nec verò*, extra casus necessitatis, invalidam esse dispensationem Summi Pontificis, qui nihil potest contra jus naturæ; sed tantùm valere in illis casibus, ubi non constaret evidenter, si opera Clericorum essent absolutè necessaria Reipublicæ, tunc enim hoc explicaret Pontifex.

Dico octavò; pro solutione aliquarum quæstionum, quæ explicandæ remanent, quòd si quæratur primò, an possit fieri bellum contra Hæreticos, Respondendum erit posse fieri, modò Hæretici turbent pacem Ecclesiæ, vel Reipublicæ, habetur enim exemplum Moysis, qui interfecit tria millia hominum, quando pars populi commisit Idololatriam. Quantùm ad infideles. Si sint subditi de facto Christianis, ut sunt Judæi in Italia, illis potest fieri bellum, quando obsunt bono communi, & crimina committunt. Si

sint

nt tantùm de jure, & non de facto subdi
Principibus Christianis, ut sunt Turcæ,
otest illis bellum declarari, & ab illis aufer.
i terras, quas habent à Principibus Chri.
ianis. Hoc potest, inquam, fieri ab illis
rincipibus, qui ex successione habent jus ad
las terras; immò & ab aliis, maximè si ac.
edat consensus, saltem interpretativus, Sum.
ni Pontificis. Si denique infideles non sint
bjecti Principibus Christianis de jure, nec
e facto, non potest cum illis iniri bellum,
ullum enim jus habetur super illos: nisi im.
ediant prædicationem Evangeliis, ut dixi.
ius, agendo de Fide, Dum quæritur secun.
ò, an licitè possint Christiani ad auxilium vo.
are infideles contra fideles. Distingui debet,
dici, hoc non esse illicitum ex natura rei:
uia, cùm infideles possint ex justa causa prę.
ari cum fidelibus, sic et am possunt voca.
, ut juvent contra fideles: David enim 1.
eg. 28. præbuit Achis Regi Philistinorum
uxilium contra populum Israel: Ratione ta.
en scandali, & periculi hoc est sæpè illici.
m: unde Deus prohibuit Israelitis, nè ini.
nt fœdus cum infidelibus: ideò punivit Asa
gem Juda 2. Paralip. 16. & Josaphat etiam
gem Juda, quia iste præbuit auxilium Re.
Achas 2. Paralip. 16 & ille accepit à Bena.
b Rege Syriæ. Si quæratur tertiò, an
mper liceat bellare? Respondeo affirmati.
, excepto tempore induciarum unde in die
sto licita est pugna, si necessaria sit, aut
portunior ad obtinendam victoriam: immò
aimsi ita commodè possent obtineri die se.
emti, non esset prohibita sub peccato
rtali, modò audiatur Missa, ajunt Cano.
læ: quia bellum non est opus servile,
m etiam exerceatur à Principibus, si cap.
1. de

1. de *Tregua*, & *Pace* prohibeatur bellum à Septuagesima ad octavam Paschæ, hic canon non est in usu.

TRACTATUS SECUNDUS.

De Ecclesia.

CUm Fides sit anima Ecclesiæ, qua omnia ipsius membra vivunt, ordo doctrinę postulare videbatur, ut agentes de Fide etiam ageremus de Ecclesia, tanquam de principua regula Fidei. Quia tamen hæc omnia tractata simul, aliquam attulissent confusionem, distinctiùs procedere volentes, congruum sanè visum est; istum ab illo tractatum separare, ut confusorum distinctio claritatem pariat. Tractatus autem ille tribus disputationibus componetur, quarum prima erit de Ecclesia in se, secunda de Summo Pontifice, tertia de Conciliis, in quibus examinantur difficultates, quæ sæpiùs oriuntur in Ecclesia.

DISPUTATIO PRIMA.

De Ecclesia.

PRobavimus aliàs Scripturam solam aut solas Traditiones non esse sufficientes fidei nostræ regulas; cùm Scriptura sit multùm obscura, & non contineat, omnia, quę ad salutem necessaria sunt ut vidimus agendo de Fide, de traditionibus verò non possumus indubitanter cognoscere, an sint divinę vel Apostolicæ, vel humanæ; ideò dedit nobis Deus aliam regulam prorsus infallibilem, Ecclesi-

Ecclesiam nimirum, quæ clarè, & distinctè determinat de omnibus credendis, & quæ nullo modo deficere potest, cum ex promissione Christi portæ inferi non possint prævalere adversùs eam.

QUÆSTIO PRIMA.

Quid sit Ecclesia.

ECclesiæ nomen à verbo Græco derivatur, quod est evocatio, seu invocatio; ita quòd Ecclesia sit cætus vocatorum: Fidelium scilicet, qui non intrant Ecclesiam proprio motu, nec propriis viribus, sed quatenus Dei vocatione præveniuntur. Sumitur in bonam, & in malam partem: alia est Ecclesia malignantium: *Odivi Ecclesiam malignantium*, alia est Ecclesia Sanctorum: *Laus ejus in Ecclesia Sanctorum*. Psalm. 88. Tamen communiter Scriptura illam sumit in bonam partem. Hic loqui non intendimus de Ecclesia sumpta pro loco, ubi aggregantur Fideles, Judith. 6. *Omnis populus per totam noctem orabat*, sed de ipsa aggregatione Fidelium, ad Rom. 16. *Salutant vos omnes Ecclesiæ Asiæ.*

CONCLUSIO

ECclesia strictè, & propriè sumpta, est congregatio, seu cœtus hominum, qui uniuntur in eadem Fidei professione, & Sacramentorum participatione, sub legitimo Pastore, Christi in terris Vicario. Sic excluduntur ab Ecclesia illi, qui nunquam habuerunt fidem: ut Pagani, Turcæ; Judæi: & illi, qui à vera Fide recesserunt, ut Hæretici, quia nostra Ecclesia est cætus fidelium

lium. Excluduntur etiam Catechumeni, & Excommunicati, qui non admittuntur ad participationem Sacramentorum. Excluduntur insuper Schismatici, qui verum Pastorem non agnoscunt. Quia ex dictis sonat Ecclesiam esse omnium Fidelium, ideò errant Pelagiani dicentes Ecclesiam esse tantùm multitudinem perfectorum, qui nullum habent peccatum, de quibus August. lib. de Hæres. cap. 88. Errant 2. Vvicleffitę, dum putant solos prædestinatos facere Ecclesiam, Ex Conc. Constantiensi sess. 15. art. 5. Errant 3. Novatiani, & Donatistæ, qui asserunt non quidem omnes peccatores excludi ab Ecclesia, sed illos, qui lapsi sunt circa fidem, & ejus professionem, ex Cypriano l. 4. Epist. 2. & August. lib. de Hæres. cap. 69. Errant denique Calvinus, & Lutherus, qui Ecclesiam volunt tantùm componi ex justis prædestinatis, tenent enim nobiscum Fideles esse in Ecclesia, & afferunt contra nos, quòd illi, qui semel fidem acceperunt, ea non possint carere, nec ulla peccata mortalia, aut venialia illis imputari.

Quæres, utrùm Ecclesia ante Christum dicatur una cum nostra. Resp. quod etiamsi diversa appareat in lege naturæ sub Prophetis, in lege scripta sub Sacerdotibus, Levitis, & Prophetis, & in lege gratiæ sub Summis Pontificibus, attamen secundùm essentiam est una cum illis, quia omnes populi sub his legibus existentes profitentur eamdem Fidem de Deo, & de Christo, & eadem sacramenta participant, licèt illi haberent ea tantùm in figura, nos in veritate, & realitate, licèt etiam nos distintiùs habeamus credenda, quàm illi: Attamen, licèt: Ecclesiæ non differant

se.

secundùm naturam, diversæ tamen sunt secundùm statum, sicut alius est status hominis in infantia, alius in pueritia, & alius in juventute.

QUÆSTIO II.

Quando incæpit Ecclesia.

ALii censent, Ecclesiam ortum habuisse ab Adamo, & Eva, alii verò à tempore Abelis, qui à Patribus dicitur primus justorum, sed licèt dicatur primus justorum, hoc est, justorum, qui nominantur in Scriptura; probabile tamen est, quòd Adam statim post peccatum pœnitentiam egerit. Sapient. 10. *Adam peccavit, & eductus est à delicto suo*; quod de Eva credendum est etiam, quæ in omnibus virum suum sequebatur: Adde, quòd licèt Abel fuisset primus justorum, non propterà Ecclesia duxisset ab illo principium, quia, ut diximus, Ecclesia non est collectio ustorum, sed Fidelium: Hoc ergo non probat Ecclesiam incœpisse ab Abel.

CONCLUSIO.

ECclesiam in statu imperfecto incœpit ab Adamo, & Eva, & tempore Abelis ratione utentis perfectionem accepit Primùm probatur primò, quia Adamus, & Eva fidem interiùs habebant, quam exteriùs profitebantur. 2. quia Adamus erat ex se dux Ecclesiæ, cùm ipse esset suos filios eruditurus in Fide unde ab illo potiùs, quàm à filiis incepit Ecclesia. 3. quia extra Ecclesiam nullum est verum Sacrificium; & probabile est Adamum toto tempore inter peccatum, & liberorum

pro creationem non fuiſſe ſine aliquo ſacrificio, quod offerebat ad expiationem peccati, ad gratiæs agendum Deo, & ipſum glorificandum, in quo Abel imitatus eſt patrem. Secundùm evidens eſt; quia ex duobus non poteſt fieri ſocietas Eccleſiæ, juxta Canoniſtas, *tres faciunt Capitulum*, ita ut unus ſit ſuperior, alteri inferiores.

Objicies: Si Eccleſia fuit tempore Adami, tota defecit; tum in juſtitia, quoniam ambo peccaverunt; tum in fide: quia uterque erravit putans ſe fore ſimilem Deo. Reſp. ad primum; Eccleſiam reverà retinere ſemper aliquid boni; nam ſecundùm ſe totam non habet maculam, neque rugam ex Scrip. ſed hoc intelligi debet de Eccleſia in ſtatu perfecto. Ad ſecundum dico, primos parentes erraſſe quidem, qui enim peccat, errat, *errant omnes, qui operant iniquitatem*; non erraverunt tamen in fide, quia non crediderunt ſe poſſe deos fieri, ſed tantùm majorem excellentiam, quæ eſt aliqua Dei ſimilitudo, appetierunt.

QUÆSTIO III.

Utrùm Eccleſia ſit viſibilis.

HÆretici noſtri contendunt, Eccleſiam non eſſe viſibilem; Aliàs fateri cogerentur ſe non eſſe de Chriſti Eccleſia, cùm nullum poſſit præteritis temporibus illuſtrem cœtum hominum indicare, in quo fuerit Orationum, Religionis, atque Doctrinæ forma, quam in ſæculo præcedenti introduxerunt. Unde ut ſe filios tenebrarum oſtendant, Eccleſiam, quam ſe obtinere dicunt, ſua luce privant; aſſerentes illam pluribus ſæculis

culis detuliſſe uſque ad Lutherum, Calvinum, & alios. Catholici autem ſic in luce, & conſpectu hominum poſitam eſſe Eccleſiam aſſeverant, ut quovis ſæculo evidenter non fuerit illa congregatio, quam Eccleſiam Chriſti eſſe credimus.

CONCLUSIO.

ECcleſia Chriſti eſt viſibilis, 1. quia Pſal. 18. *In Sole poſuit tabernaculum ſuum.* quod de Eccleſia intelligit Auguſt. in hunc Pſal. & Epiſt. 166. ad Donatiſtas, *Ipſa Eccleſia in Sole poſita, hoc eſt, in manifeſtatione, omnibus nota uſque ad terminos terræ* 2. quia in Evangelio comparatur Eccleſia à Chriſto ſagenæ miſſæ in mare, & ex omni genere piſcium congreganti: comparatur convivio nuptiali, ad quod boni, & mali congregata ſunt: comparatur decem virginibus, quarum quinq; erant ſapientes, & quinque fatuæ: comparat denique Apoſtolus domui, in qua ſunt vaſa in honorem, & in contumeliam: hæc autem omnia ſunt viſibilia 3. quia illa Eccleſia eſt viſibilis in qua convocantur Concilia, ſanciuntur Canones, Paſtores viſibiliter docent ſubditos, Subditi obediunt Paſtoribus, Sacramenta ſenſibilia adminiſtrantur &c. 4. quia præcipit Chriſtus, ut quando frater noſter eſt incorrigibilis, dicamus Eccleſiæ, Matth. 18. quomodo autem hoc poſſet fieri; ſi Eccleſia eſſet inviſibilis? ex quibus omnibus patet, Eccleſiam Chriſti eſſe viſibilem, quidquid dicant Lutherani, & Calviniſtæ cum Donatiſtis. Unde Auguſt. Epiſt. 48. ad Vincentium. *Ipſa eſt Eccleſia, quæ aliquando obſcuratur, & tanquam obnubilatur ſcandalorum multitudine, ſed etiam tunc in infirmitate eminet.*

Obiicies ex Jerem. 31. distinguente Ecclesiam Novi, & Veteris Testamenti, per hoc quod Ecclesia veteris Testamenti sit congregatio externa, cujus lex scripta erat in tabulis materialibus; & nova sit cœtus internus, cujus lex est in cordibus, *Dabo legem meam in cordibus eorum, & ero eis in Deum, & ipsi mihi erunt in populum*. Resp. Prophetam velle tantùm ostendere, animam veteris Testamenti esse tantùm doctrinam exteriorem, animam verò Novi esse Charitatem: *quæ diffusa est in cordibus nostris per Spiritum S.* Quando etiam Scriptura dicit regnum Dei Luc. 15. non venire cum observatione, intra nos esse, non consistere ceremoniis exterioribus, & sensibilibus, non loquitur de Ecclesia, sed de anima Ecclesiæ, quæ est Fides Gratia, & Charitas. Si lex dicatur invisibilis, sicut Sacerdotium, & Hostia, ex hoc non sequitur, Ecclesiam esse invisibilem, sed tantùm, quod in ea est principalius.

Obiicies 2. Fides non est visibilium; at. qui credimus Ecclesiam, *credo in Ecclesiam*: ergo est visibilis, aut dicendum est, videre, seu clare cognosco Ecclesiam. Resp. quòd duo sint in Ecclesia; quorum unum est manifestum, nempè congregatio Fidelium, Deum in Sacramentis, & Sacrificiis sensibilibus colentium, & hoc proprie non creditur; aliud est obscurum, quod creditur, nempe quòd regatur à Spiritu sancto, quòd Sacramenta Ecclesiæ conferant gratiam invisibilem, quòd extra eam nemo possit salvari, quòd sit infallibilis, &c. Primum non creditur, benè autem secundum, sicut Christus cognoscebatur secundùm humanitatem, & credebatur secundùm divinitatem.

Obii-

Obiicies; Eccleſiam tempore Heliç latuiſſe; ita ut Helias ſe ſolum relictum putaret? Tempore etiam Antichriſti ita latebit Eccleſia ut nullus auſurus ſit Chriſtum confiteri ; Reſp. aliquando uno tempore illam minus eſſe conſpicuam , vel in uno loco , ita fuerit cognitu difficilis , juxta Hilarium contra Auxentium , admonentem tempore Arianorum , non fuiſſe tunc Eccleſiam in exteriori pompa quærendam , ſed potiùs in carceribus , & ſpeluncis ; non fuit tamen, aut erit tempus , in quo ita obſcura ſit Eccleſia , quin ſemper habeat actus ſuos viſibiles , ut ſunt prædicatio Evangelii , oblatio Sacrificii , Sacramentorum adminiſtratio , &c. licèt omnia aliquando non fiant cum apparatu . Quod ergo dicitur de Helia , ſolvi poteſt , quod licèt fideles , qui erant ſub dominatione Achab , eſſent occulti , reſpectu Heliæ , inter ſe tamen erant cogniti . Adde quod in aliis duabus tribubus , quæ non parebant Achab , erant multi fideles , nempe in tribu Beniamin , & Judæ. Quoad tempus Antichriſti , licèt in eo non futura ſit libera profeſſio fidei , fiet tamen occulta .

Quæres , an Eccleſia ſit viſibilis materialiter , vel formaliter ? Reſp. utroque modo eſſe viſibilem . Primò materialiter , quia cœtus hominum Deo ſervientium in Eccleſia viſibilis eſt . Secundò formaliter , quia licèt fides , quæ eſt forma Eccleſiæ , non videatur per ſe , ſicut ſubſtantiæ videntur , cognoſcitur tamen per externam ſui profeſſionem , quæ fit per verba , aut per actus , ſicut ſubſtantia cognoſcitur per accidens : Ergo Eccleſia eſt viſibilis etiam formaliter , ſaltem arguitivè .

QUÆSTIO IV.

Utrùm universalis Ecclesia possit errare in fide.

TItulo quæstionis apparet nos non loqui de tota Ecclesia collectivè sumpta, quatenus ex Fastoribus, & Ovibus conflata est, constat enim aliquam partem Ecclesiæ, seu Christianos aliquos errasse reverà. Erravit Arrius negans Christi divinitatem: erravit Macedonius negans divinitatem Spiritus S. Erravit Nestorius asserens duas in Christo personas; erravere Eutyches, & Dioscorus asserentes in Christo unicam naturam; erraverunt Pelagani negantes peccatum originale, &c. An autem tota Ecclesia defecerit, vel possit deficere à fide, hoc quærimus.

Lutherani, & Calviniste fatentur Ecclesiam Christi, seu Romanam per primos quingentos annos fuisse veram Christi sponsam, nec ullo modo errasse toto tempore illo: sed posteà cepisse paulatim deficere à vera fide, & religione, ac tandem omnino apostatasse, factamque esse adulteram. Sed hoc nemini mirum videri debet; cùm enim Ecclesia hæreticorum errores semper damnaverit: si ejus infallibilitatem in fide admitterent, nihil illis ampliùs supereslet, quo suas tuerentur hæreses.

CONCLUSIO.

UNiversalis Ecclesia secundùm se totam non potest deficere in rebus ad salutem necessariis, neque in Fide, neque in moribus. Matth. enim 16. *Portæ inferi non prævalebunt adversùs eam*. Unde Aug. lib. 1. de Sym-

Symbolo ad Catechumenos, *Ipsa est Ecclesia sancta, Ecclesia una, Ecclesia Catholica, contra omnes hæreses pugnans: oppugnari potest, expugnari non potest: Hæreses omnes de illa prodierunt, tanquam sarmenta inutilia de vite præcisa, ipsa autem manet in radice sua, in charitate sua, porta inferorum non vincent eam*. Ubi Augustinus loquitur de Ecclesia visibili, ex qua hæretici prodierunt; non de invisibili, in qua sunt soli prædestinati. Frustra ergo Calvinus asserit, Ecclesiam invisibilem, ex solis prædestinatis compositam non posse errare; bene autem visibilem ex bonis, & malis, ex prædestinatis, & reprobis constatam, errasse actualiter. Matth. etiam 28. promittit Christus se semper Ecclesiæ suæ adfuturum per directionem, & gubernationem, *Ecce ego vobiscum sum usque ad consummationem sæculi*. Quo argumento Aug. utitur contra Donatistas Conc. 2. in Psal. 101. qui dicebant sicut Lutherani, & Calvinistæ, *Ecclesia Catholica jam non est, sed fuit*.

Probatur 2. Ecclesia est sponsa Christi, quam Christus sibi indissolubiliter conjunxit. Oseæ 2 *Sponsabo te mihi in sempiternum*, & Ephes. 2. *Propter hoc relinquet homo patrem, & matrem, & adhærebit uxori suæ, & erunt duo in carne una: sacramentum hoc magnum est, ego autem dico in Christo, & in Ecclesia*. Sponsus autem non debet à sponsa separari; ergo nec Christus ab Ecclesia: Sponsa etiam relinquere non debet sponsum, ergo nec Ecclesia directionem Christi; Unde Cyprianus lib. de Unic. Eccl. *Adulterari non potest sponsa Christi, incorrupta est, & pudica*. Deinde Christus Matt. 16. dicit se ædificaturum Ecclesiam supra Petram, in quam portæ inferi non prævelebunt; non ut insipiens Architectus,

de quo fit mentio, Matth. 7. qui super arenam ædificat, & quando oritur vehemens aliqua tempestas, statim corruit. Tandem, Ecclesia dicitur *columna veritatis*; columna autem est firma, & stabilis, quæ à veritate deflectere non potest.

Probatur 3. Extra Ecclesiam nemo salvari potest; at semper aliqui salvantur, aliàs omnes majores nostri, qui à quinto sæculo vixerunt usque ad Lutherum, periissent, quod nemo, nisi impius dixerit: ergo remansit semper Ecclesia, in qua saltem aliqui salvi fierent. Secundò, si in dogmatibus fidei aut morum erraret Ecclesia, hoc attribueretur Christo, & Spiritui sancto, qui Ecclesiam regunt, Joan. 16. *Spiritus Domini docebit vos omnem veritatem*. Ad Ephes. 1. *Dedit Deus ipsum*, nempe Christum, *caput Ecclesiæ, quod est corpus ejus*. Et c. 3. *Vir est caput mulieris, sicut Christus Ecclesiæ*: Blasphemum autem est dicere, Christum non conservare sua membra, nec suam uxorem, & Spiritum sanctum contra veritatem Catholicam aliquid inspirare. Tertiò, tenentur fideles assentiri Ecclesiæ, Matth. 18. *Si autem Ecclesiam non audierit, sit tibi sicut Ethnicus, & Publicanus*. Sed nimis purum esset, ad illud astringere Fideles, si Ecclesia posset docere falsum. Quartò, Patres huic veritati subscribunt, ut videre est apud Irenæum lib. 3. c. 4. apud Aug. disputantem contra Donatistas, qui totam Ecclesiam visibilem Christi periisse dicebant, & solum remansisse in aliquibus justis in Africa: apud Bernardum Serm. 79. in Cant. in illud, *Tenui illum, nec dimittam*: & alios.

Objicies primò: Synagoga Judæorum sæpè defecit à fide; ergo & Ecclesia. Negatur con-

œconsequentia, quia Ecclesia habet promissionem de firmitate. *Porta inferi non prævalebunt adversùs eam*, non Synagoga: Dmünde, difficile est ostendere Synagogam totam defeciſſe: nam si dicatur tempore Moysis populum, Exod. 32. orasse: in adoratione vituli aurei; nec Moyses, qui tunc erat dux Ecclesiæ, illum adoravit, neque Levitæ. Si dicatur, quòd solus Helias remanserit fidelis; hoc solutum est *quæst. præced.* Si dicatur, Synagogam defeciſſe tempore Christi, hoc œst, quia repudiata fuit ceremoniis suis, & loco ejus substituta est Ecclesia. Si dicatur, quod Ecclesia deficiet tempore Antichristi, 2. Thessal 2. *Nisi advenerit discessio primùm*, hoc intelliguntur quantùm ad aliquos, non quantùm ad omnes. Si dicatur Daniel. 9. *Deficiet hostia, & sacrificium*, hoc est, Synagoga, non in Ecclesia. Si dicatur, quòd Concilium Basilienſe deposuerit Eugenium IV. & loco ejus creaverit Felicem, & quod posteà Eugenius in Sede irrepserit sine Canonica electione, à quo ortum habuerunt subsequentes Pontifices Episcopi, & Sacerdotes: ergo saltem ab illo tempore defecit Ecclesia. Resp. licèt hoc concilium initio fuerit legitimum, dum in illo aderant legati Pontificis; ex quo tamen ipsi sunt revocati ab Eugenio, cessavit Concilium, & factum est Conciliabulum Schismaticum. Si Ecclesia denique comparetur Lunæ, quæ aliquando deficit: in hoc non stat comparatio; sed in hoc, quòd sicut Luna initio mensis exigua est, sic Ecclesia in ortu suo; sicut etiam Luna desumit lumen à Sole, sic Ecclesia fidem, & sanctitatem à Christo.

Objicies secundò: non minùs promissa est sanctitas Ecclesiæ, quam Fides, quia sanc-

ctitas est una ex notis Ecclesiæ, sanctitas autem potest deficere in omnibus Prælatis. Resp. quòd licèt sanctitas deficeret in Prælatorum congregatione (quod tamen non est probabile) attamen non deficiet in congregatione omnium Fidelium. Deinde, perseverantia in fide magis promissa Prælatis, quàm in sanctitate; quia si errarent in deficiendo, omnes Fideles errarent, qui tenentur obedire Prælatis suis: ex corruptione autem Prælatorum non nasceretur ruina Populorum, cùm non secundùm opera eorum teneantur agere, sed secundùm dicta. Dices, promissum est tantùm Ecclesiæ quod non deficeret in fide; sed error inculpabilis in fide non destruit fidem, quoniam Cyprianus docuit baptizatos ab hæreticis debere rebaptizari, & non fuit infidelis: ergo tota Ecclesia saltem inculpabiliter potest errare in Fide. Resp. licèt hoc possit accidere respectu privatorum (unde aliud est errare in Fide, & aliud deficere à fide) attamen totam Ecclesiam, quæ est columna veritatis, numquam permittet Deus definire aliquid contra Fidem; ipse enim Christus, & Spiritus sanctus censerentur definire contra fidem: nam ut ait D. Th. 3. q. 12. art. 2. Solut. ad 3. Christus est caput Ecclesiæ, & Spiritus sanctus ejus cor; actiones autem vitales corporis naturalis attribuuntur capiti, & cordi, ergo si Ecclesia proponeret aliquid contra fidem, Christus, & Spiritus sanctus illud definire censerentur. Dices, Ecclesia potest errare, si vult, quia Fides est libera. Res. Deum numquam permittere, quòd tota Ecclesia errare velit. Dices, infallibilitas non debetur Ecclesiæ, nisi post disquisitiones, & consultationes, quas pos-

sunt

unt omittere omnes Prælati : ergo. Resp. Deum, qui promisit infallibilitatem Ecclesiæ uæ, mediante disquisitione, numquam permissurum, quod illa omittatur.

Ut hæc quæstio intelligatur distinctiùs, Dico primò, quòd Ecclesia tota orbe diffusa, in rebus necessariis in fide; aut in moribus non possit errare errore culpabili; & sic non loquimur de Papa, aut Concilio Generali, sed de universa Ecclesia dispersa. Hoc probatum est in Concluf. Dico 2. nec etiam totam Ecclesiam posse errare errore inculpabili credendo, aut definiendo aliquid contra Fidem, ut diximus; quia licèt non destrueretur illius fides, rueret tamen tota certitudo fidei; dubitaret enim quilibet, an in tali articulo, vel tali non laboraverit Ecclesia errore inculpabili. Dico; omnes Prælatos collectivè sumptos non posse proponere aliquid contra Fidem, sive culpabiliter, sive inculpabiliter: cùm enim populus teneatur doctrinam Pastorum sequi, rueret tota fidei certitudo, si Prælati, & populus in errorem laberentur, sicque Providentia Dei non debet permittere, ut omnes Prælati deficiant. Dico 4. probabile esse, quòd omnes Pastores, & Doctores simul sumpti non possint personaliter errare in fide; si enim omnes sentiret aliquid esse de fide, quod non est, vel è contra, periculosissimum esset, ne idem sentirent populi, illud eis proponendo credendum. Licèt enim credamus Deum impedire, ne Summus Pontifex Hæreticus proponat suum errorem credendum, tale miraculum non est admittendum in singulis Prælatis.

QUÆ-

QUÆSTIO V.

Quinam ad Ecclesiam pertineant.

HÆc quæstio de pluribus intellgi potest, nimirum de infidelibus, de Judæis, de Hæreticis, de Schismaticis, de Excommunicatis, de reprobis, de non Perfectis, de magnis Peccatoribus, & de Infidelibus occultis, Quæri, inquam, potest, an omnes isti sint membra Ecclesiæ, quod solvetur, brevitatis causa, per resolutiones sequentes. Unde.

Dico primò, Infideles, & Judæos non baptizatos nequaquam pertinere ad Ecclesiam Christi (de Catechumenis loquemur posteà); quia Fides, & Baptismus sunt janua Ecclesiæ, & sic non sunt illius membra, 1. Cor. 5. *Quid mihi de his, qui foris sunt, judicare?* id est, de Infidelibus. Nisi fortè dicantur esse de corpore Ecclesiæ, saltem in potentia, quomodo asseruit D. Thom. Christum esse illorum caput.

Dico secundò, Hæreticos non esse membra Ecclesiæ, sicut nec Apostatas; qui in hoc differunt, quod Apostatæ nihil retineant de fide, sed sint in Judaismo, aut Paganismo. Hæretici verò in aliquibus tantùm articulis errant, & alios, saltem fide humana, retinent, ut diximus agendo de Fide. Assertio nostra est Concilii Nic. ubi Hæretici dicuntur posse recipi in Ecclesiam, si redierint; ergo sunt extra illam, eo ipso, quo sunt hæretici. Ex Concil. etiam Lateran. Capit. *Firmiter* de Summ. Trin. & Fide Catholica: Ecclesia est congregatio Fidelium, & illi nullo modo sunt infideles, ut probavimus Cap. de Fide.

Sic.

Sic Patres omnes, inter quos solum Aug. referam lib. de Unitate Ecclesiæ, Cap. 4. *Quid non credunt, Christum in carne venisse, & resurrexisse, non utique sunt in Ecclesia.* & Cyprianum in Epist. ad Jubajanum dicentem, hæreticos, cum sint extra Ecclesiam, sibi vindicare authoritatem Ecclesiæ moro simiarum, quæ cùm homines non sint, vollunt tamen homines videri. Dum dicit Alphonsus à Castro, hæreticos, & apostatas esse in Ecclesia, tanquàm membra mortua, quia habent caracterem Baptismi, subjiciuntur pœnis Ecclesiæ, & Paulus 2. ad Timot. 2. ait, *In magna domo sunt vasa aurea, argentea, lignea, & fictilia*: negatur Alphonsus: Carracter enim non facit esse actu in Ecclesia, aliàs damnati essent in illa; sed significat saltem aliquando fuisse in Ecclesia. Quod si puniantur hæretici, hoc est, ut ad Ecclesiam redeant. Paulus denique per vasa lignea, & fictilia intelligit perversos, & reprobos homines. Quòd si intelligas hæreticos, ut volunt aliqui, per domum illam non intelligitur Ecclesia, sed mundus.

Dico tertiò, Schismaticus non esse in Ecclesia, quia Schismaticus idem est ac divisus; est ergo ab Ecclesia separatus, qui est Schismaticus. Deinde, de ratione Ecclesiæ est, ut reperiatur unio membrorum inter se, & membrorum cum capite; hanc autem unionem tollit Schismaticus, dum se separat ab aliis Fidelibus, vel à Summo Pontifice: ergo quoquomodo fiat illud Schisma, semper ab Ecclesiâ separationem facit. Denique accedit testimonium Ecclesiæ, quæ in dies sancta Veneris orat pro Hæreticis, & Schismaticis, ut possint ad Ecclesiam redire. Quod si Schismatici dicantur Catholici, & Ecclesia di-

catur

catur Catholicorum congregatio, non proinde sunt in Ecclesia; quia non sunt propriè Catholici, cùm non faciant professionem fidei in Ecclesia Catholica, à qua separantur. Dices, partes vestis scissæ æque manere partes ac anteà; ergo licèt Schismatici sint scissi ab Ecclesia, non minùs sunt ejus partes. Resp. Schismaticos scindi ab Ecclesia non ut partes vestis, sed ut ramos ab arbore, qui statim moriuntur, ipsa vivente.

Dico tertiò, Excommunicatos non esse de Ecclesia, ut docet Catechismus Romanus in expositione Symboli, & sacra Scriptura, Matth. 18. *Si Ecclesiam non audierit, sit tibi tanquam ethnicus, & publicanus*, id est, si propter suam contumaciam ab Ecclesia excommunicatus sit, sit tibi tanquam Ethnicus qui non est intra Ecclesiam, & tanquam Publicanus, qui licèt sit intra Ecclesiam, tamen ejus conversatio ab omnibus vitatur: Deinde 1. Cor. 5. jubet Paulus incestuosum eiici extra Ecclesiam, id est excommunicari. Adde, quòd, in die Parasceves Ecclesia orat pro illis, ut possint redire ad Ecclesiam. Si dicas. Excommunicatum retinere baptismum fidei professionem, & subjectionem Prælato: Resp. quòd, ut aliquis sit propriè in Ecclesia, præter has conditiones requiritur, quòd communicet cum aliis in vero cultu divino, quòd non faciat Excommunicatus: Unde Aug. dicit lib. de Unit. Ecclesiæ cap. ult. *excommunicari, est visibiliter præscindi ab Ecclesia*. Instabis: Si excommunicatus post pœnitentiam ante absolutionem moriatur, salvus erit; sed extra Ecclesiam non est salus; ergo Excommunicatus est in Ecclesia; Resp. pro tunc esse intra Ecclesiam affectu, & desiderio, unde salvari potest; non

est

esse tamen in ecclesia externa communicatione, quod requiritur, ut quis sit in Eccclesia visibili. Aliqui non obstantibus his, tenent Excommunicatos esse tantùm extra Ecclesiam in actu secundo, qui privantur beneficiis Ecclesiæ nempe orationibus publicis; re ipsa tamen, & in actu primo, sunt intra Ecclesiam: unde si tradantur Sathanæ; hoc est; quia sævit in eos fortiùs Sathanas, dum illos videt auxiliis Ecclesiæ destitutos.

Dico quartò quantùm ad Cathecumenos; quòd si nullo modo sint instructi, sed tantùm sinant se instrui, non sunt absolutè in Ecclesia, quia nec habent Fidem, nec Baptismum. Si verò, per instructionem præcedentem fidem habeant, possunt dici esse intra Ecclesiam, saltem potentialiter, cùm fidem habeant, eamque exteriùs profiteantur, & parati sint recipere Baptismum, qui est janua Ecclesiæ; cùm illum tamen nondum habeant, non sunt actu in illa, nisi imperfectè, & inchoativè, sicut fætus in utero matris dicitur homo. Unde dicit Nazianzenus; Orat. in sanctum Lavacrum, eos esse in vestibulo pietatis, nec posse dici Fideles, nisi intùs ingrediantur. Alii dicunt, quòd si per votum Baptismi, & gratiam, & fidem habeant sunt de ecclesia, quantum ad meritum: quia ut sic salvari possunt: non verò, quantum ad numerum; quia soli baptizati propriè numerantur inter Fideles. Dices, quòd in veteri Testamento Gentiles, ut potè Job, Melchisedech, & alii erant de ecclesia, quoniam salvi evaserunt sine Circumcisione, quæ erat figura Baptismi. Resp. pro tunc extra Synagogam fuisse salutem, quia circumcisio, & ceremoniæ erant tantùm pro Israelitis, Baptismus autem est pro omni-

omnibus janua Ecclesiæ, & Paradisi.

Dico quintò, quòd reprobi sint intra Ecclesiam, saltem aliqui, sicut & imperfecti, & magni peccatores. Primum est contra Calvinum, Vvicleffum, & Hussitas, contendentes solos prædestinatos Ecclesiam componere, & probatur ex hoc, quòd Judas dum Christum sequebatur, erat de Ecclesia, quia erat Apostolus. Deinde comparatur Ecclesia decem virginibus quarum quinque dictum est, *Nescio vos*, comparatur etiam campo, in quo est bonum granum cum zizania, & ista tandem comburitur: comparatur domo, in qua sunt vasa in honorem, & in contumeliam, comparatur denique convivio, à quo eiiciuntur, & proiiciuntur in tenebras exteriores, qui non habent vestem nuptialem, per quos intelliguntur Reprobi, quoniam Christus concludit, *Multi sunt vocati, pauci verò electi*. Quòd si Ecclesia comparetur arcæ Noe, in qua omnes salvati sunt in hoc stat similitudo, quod extra Ecclesiam non sit salus, sicut nec extra arcam. Secundum, quod est contra Pelagianos, & Anabat. patet, quia numquam fuisset Ecclesia, si solis perfectis componeretur; soli enim Christus, & Maria fuerunt perfecti, & duo non faciunt Ecclesiam. Tertium denique probatur ex comparationibus præcedentibus de arca, de campo, de convivio, & domo.

Dico sextò, Hæreticos occultos, qui interiùs non habent Fidem Christianam, exteriùs tamen illam profitentur, frequentando Sacramenta; esse membra Ecclesiæ, licèt arida, & mortua. Sic Valdensis, Driedo, Soto, Valentia, & Bellarminus, & alii contra aliquos: Non quod internam conjunctionem habeant cum illa per Fidem, sed quia con-

conjunguntur illi visibiliter per externam professionem: sicut membra corporis, quæ vita carent, dicuntur tamen membra ejus, quandiu exterius illi adhærent. Ratio præcipua hujus assertionis est, quia non potest esse caput Ecclesiæ, qui non est membrum illius: atqui Summus Pontifex, aut aliquis Episcopus non desinunt esse capita Ecclesiæ propter hæresim mentalem; ergo sunt adhuc membra illius, licèt nihil de fide teneant. Major ex se patet, & minor habetur, cap. *audivimus*, 24. quæst. 1. Deinde, omnes actus hæreticorum occultorum sunt validi ex eodem cap. ut Absolutiones, administrationes Sacramentorum, beneficiorum collationes, &c. Nemo autem potest exercere actus jurisdictionis Ecclesiæ, nisi sit in Ecclesia; qui enim sunt extra Ecclesiam, nullam jurisdictionem habere possunt in Ecclesiam, ut habent Cyprianus lib. 1. Epist. 7. Hieronymus in dialogo contra Luciferianos. Augustinus in Enchyridio. Cap. 65. & alii. Dicendum ergo est, quod in Ecclesia aliqua sunt membra, quæ habent Fidem, & Charitatem: alia, quæ habent solam Fidem: alia denique, quæ habent tantùm externam fidei professionem. Si dicatur, quòd forma Ecclesiæ sit Fides, hoc est falsum, aliàs Ecclesia non esset visibilis. Tandem hæc quæstio bene intellecta potiùs est de nomine, quam de re.

QUÆSTIO VI.

Quas prærogativas habeat Ecclesia supra Synagogam.

NOn sumitur hìc Synagoga pro congregatione malorum, quo sensu accipitur

Pe-

Pſ. 85. *Deus, iniqui inſurrexerunt ſuper me, & Synagoga potentium, quæſierunt animam meam*: Non ſumitur etiam pro illis ædificiis, in quibus Judæi ſolebant Scripturam explicare, ut Matth. 4. *Circuibat Jeſus totam Galilæam, docens in Synagogis eorum*: Sec ſumitur pro congregatione, ſeu eccleſia Judæorum, quatenus conſtabat ex populo, & Sacerdotibus, cui eccleſiæ Judæorum ſucceſſi Eccleſia Chriſtiana, quæ habet Chriſtum inſtitutorem, ſicut Synagoga habebat Moyſem, non quidem pro authore, ſed propublicatore, de qua eccleſia Chriſtiana quærimus, num habeat quaſdam perfectiones, quas Synagoga non habuit.

CONCLUSIO PRIMA.

IN multis perfectior eſt eccleſia noſtra quàm eccleſia Judæorum. Primò, Synagoga fuit ancilla, ad Gal. 4. *Non ſumus filii ancillæ, ſed libræ* 2. Synagoga, ut ancilla, fuit repudiata, ad Galat. 4. *Eiice ancillam, & filium ejus*, eccleſia autem: cum ſit domina, nunquam repudiatur; Iſaiæ 54. *Noli timere, quia non confunderis, neque erubeſces.* 3. Synagoga accepit à Moyſe nudam legem quæ præcipiebat; eccleſia autem accepit à Chriſto legem præcipientem, & gratiam adjuvantem: Joan. 1. 4. Synagoga fuit exigua, & intra Paleſtinæ terminos comprehenſa: eccleſia verò eſt Catholica, & toto orbe diffuſa, *In omnem terram exivit ſonus eorum*. 5. Synagoga non fuit mater omnium fidelium, quia multi extrà illam ſalvabantur ut Ninivitæ: eccleſia autem eſt mater omnium, & extrà illam nemo ſalvari poteſt: Unde Cyprian. lib. de Unit. eccleſiæ, *Nos*

hos.

habet Deum Patrem, qui Matrem non habet Ecclesiam. Quod confirmat Aug. lib. de Unit. eccles. 19. *Ad ipsam salutem nemo pervenit, nisi qui habet caput Christum, habere autem caput Christum nemo poterit, nisi qui in ejus corpore fuerit, quod est Ecclesia.* Cujus veritatis rationem adducit Ser. 18. quia in sola ecclesia immolatur Hostia redemptoris, in sola vinea laborantes mercedem denarii accipiunt, omnes, qui erant extrà arcam Noè, diluvio extincti sunt, &c.

Obiiciunt non obstantibus his rationibus hæretici, probare contendentes æqualibus Synagogam fuisse cumulatam favoribus à Deo, ut exinde concludant, quòd sicut Synagoga in fide periit, ita etiam Ecclesia defecerit à fide.

Obiiciunt, inquam, id quod habetur Deut. cap. 4. *Non est alienatio tam grandis, quæ habeat Deos appropinquantes sibi.* Et Ps. 147. *Qui annunciat verbum suum Jacob, justitias, & judicia sua Israel, non fecit taliter omni nationi.* Respondeo, has prærogativas fuisse concessas Synagogæ per præferentiam ad alias Gentes, quæ tunc erant, non verò prout respectum ad Ecclesiam, quæ nunc est; Nam aliæ gentes, ut plurimum habebant quidem responsa dæmonum, qui in idolis falsa, & ambigua loquebantur, habebant etiam legem Decalogi in cordibus suis, sed penè deletam propter peccata sua; non verò habent legem Decalogi ita recentem, non responsa Dei, qualia Judæi habebant. Quantùm verò ad Ecclesiam Christi, superat in his Synagogam; nam isti Judæi habebant Deum loquentem per Angelos in tabernaculo fœderis, Ecclesia habet ipsum Filium Dei Incarnatum, qui in propria persona locutus est Apostolis. Heb. 11.

No-

Novissimè diebus istis locutus est nobis in Filio.

Obiiciunt secundò, 3. Reg. 9. *Sanctificavi domum hanc* (inquit Dominus ad Salomonem) *quam ædificasti, ut ponere nomen meum ibi in sempiternum, & erunt oculi mei & cor meum tibi cunctis diebus.* Et Psal. 13. *Elegit Dominus Sion in habitationem sibi hæc requies mea in saculum saculi, &c.* ubi præclaras promissiones fecit Deus Synagogæ quales nunquam, inquiunt, fecit Ecclesiæ. Respondeo, hæc dici respectu aliarum gentium non respectu Ecclesiæ, de qua ad Hebr. 8. habetur; *Nunc autem melius sortitus est ministerium, quantò melioris testamenti mediator est, quod in melioribus repromissionibus sanctum est.* Ubi patet, Ecclesiam Christi meliores promissiones habuisse, quàm Synagoga, cujus promissiones fuerunt conditionatæ, ut patebit legentibus primam promissionem, cui subjunctum est: *Si autem aversione averst fueritis, auferam Israel de superficie terræ, templum, quod sanctificavi, projiciam à conspectu meo, eritq; Israel in proverbium, & fabulam cunctis populis.* Respectu etiam secundæ promissionis, additum est, *Si custodierint filii tui Testamentum meum, & testimonia mea, quæ docebo eos.* Promissiones autem filiæ Ecclesiæ plures sunt, quam duæ, & hæ absolutæ, ita ut de earum effectu non dubitandum sit. Hæ autem promissiones factæ sunt Ecclesiæ in veteri Testamento, & in novo. In Veteri quidem, apud Isa. 54. ubi promittitur Ecclesiæ Fœcunditas vers. 1. Amplitudo vers. 2. Firmitas, & Perpetuitas vers. 4. & sequentibus. Victoria denique contra hostes, vers. 16. quæ omnia intelliguntur expressè de Ecclesia Christi, inquit Hieron-

ron-

ronymus cum aliis, & Paulus ad Galat. 4. In novo Teſtamento multæ adhuc promiſſiones factæ ſunt, quarum prima habetur Matth. 16. *Super hanc Petram ædificabo Eccleſiam meam, & portæ inferi, &c.* Secunda habetur; Matth. 28. *Euntes ergo docete omnes gentes, baptizantes eos &c. Et ecce ego vobiſcum ſum uſque ad conſummationem ſeculi.* In quo promittitur remiſſio peccatorum per Baptiſmum, & ſempiternam proteſtationem Dei contra Eccleſiæ ſuæ perſecutores. Tertia promiſſio facta eſt Joann. 6. inter alias, quæ videntur in tranſcurſu Scripturæ, ubi Chriſtus promittit propane ſe daturum corpus ſuum.

Multa de lege Molayca diximus in præcedenti volumine, agendo de Ordine in tract. de Sacramentis, & agendo de Lege divina Tract. de Legibus.

CAPUT II.

De Notis Eccleſiæ.

DIxiſſe non ſufficit, quid ſit Eccleſia, quando incœpit, quòd ſit viſibilis, quòd non poſſit errare in fide, quænam ſint membra illius, & quas prærogativas habeat ſupra Synagogam, quæ fuit Eccleſia veteris Teſtamenti: ſed videndæ ſunt notæ, quibus vera Eccleſia à falſa diſcernitur; & hoc eſt, de quo dicturi ſumus in hoc capite.

QUÆSTIO PRIMA.

De prima nota Eccleſiæ, quæ eſt unitas.

PEr notas Eccleſiæ intelliguntur quædam qualitates, quæ ſunt ita propriæ veræ

Eccle-

Ecclesiæ, & legitimæ Sponsæ Christi, ut nullo modo adulterinis Ecclesiis competere valeant. Quinque admittit Lutherus, quæ ad numerum binarium, nimirùm veram, & incorruptam prædicationem Evangelii, & Sacramentorum administrationem reducit Calvinus. Catholicorum alii admittunt quindecim notas Ecclesiæ, ut Bellarminus; Alii pauciores, alii denique admittunt tantùm quatuor, quæ veram Ecclesiam infallibiliter designant, & hoc conformiter Symbolo Concilii Constantinopolitani: quæ sunt Unitas Sanctitas, Catholicitas, seu Universalitas, & quòd sit Apostolica; unde prima hujus capitis quæstio est de Unitate Ecclesiæ. Porrò non tantùm probabimus ad adstruendum veritatem Ecclesiæ Romanæ, quòd hæ quatuor qualitates illi conveniant, sed insuper probaturi sumus illa deesse Ecclesiis hæreticorum, & præsertim Lutheranæ, & Calvinianæ.

CONCLUSIO PRIMA.

VEra Ecclesia, quæ Romana est, est una. Quod verum est, non solùm de Ecclesia novi Testamenti, sed etiam, ut consideratur ab initio mundi usque ad consummationem sæculorum; ita ut credentium universalitas, quæ fuit ante Legem, sub Lege, & sub Evangelio, semper eadem fuerit: Unde nil refert, quòd alia sit forma nunc colendi Deum, alia Sacramenta, aliaque ratio Fidei; hæc enim non tollunt unitatem Ecclesiæ, sed solùm indicant diversos status, & diversas ætates, manent semper Ecclesia eadem: antte legem enim erat infans, divinis inspiraionibus, velut lacte nu-

nutrita : ſub Moyſe erat veluti parvula paulatim creſcens ſub Lege, & Prophetis tanquam ſub Pædagogis : ſub Evangelio denique, tanquam adulta, libertate Chriſtiana donata eſt, duo ubera habens, ſcilicet utrumque Teſtamentum, quibus lacte cœleſtis ; doctrinæ cepit fecundior eſſe, ut mundum impleret prole fidei, quæ poſteà impletura eſſet cœlum. Sicut ergo nullus homo eſt alius à ſe, ob diverſas qualitates, ætatum, aut incrementa membrorum, ita nec Eccleſia in diverſis illis tribus ſtatibus, non minus una, & eadem cenſebitur. Probatur concluſio ex Concilio ſupradicto. *Credo in unam ſanctam Eccleſiam, Catholicam, & Apoſtolicam*. Quæ quidem Eccleſia multiplici ratione una eſt; Primò, eſt una, ratione finis, nempe beatitudinis æternæ ; ad quam omnes Fideles à Deo ipſo vocati, & ordinati ſunt : Unde Tertullianus 39. Apologet. & alii Patres reſpondebans Pagapis mirantibus, quòd Chriſtiani ſe Fratres nominarent, ob unionem inter illos exiſtentem, dicendo hoc non mirum debere videri, quia unum Patrem Deum agnoſcebant, unum Spiritum ſanctitatis habebant, & ad eandem hæreditatem aſpirabant; ex Arnobio Apolog. contra gentes. Secundò, una eſt Eccleſia, unitate principii, nempe Dei vocantis, & Chriſti fundantis, & inſtruentis Eccleſiam. Tertiò, eſt una ratione mediorum ad hæreditatem Fideles perducentium, quibus utuntur; quæ media, vel ſunt interna, ut Fides, Spes, & Charitas, vel ſunt externa, ut Sacramenta, Sacrificium Euchariſtiæ, & Lex Evangelica. Unde Actuum, 4. dicit Paulus; *Credentium erat cor unum & anima una in Domino*. Quartò Eccleſia eſt

una ad unitate capitis, nedùm invisibilis, qui est Christus, sed etiam visibilis, qui est Romanus Pontifex Christi vices gerens in terris; ita quòd sicut regnum dicitur unum ab uno rege, familia dicitur una ab uno patre, & exercitus unus ab uno duce: sic ab uno Summo Pontifice Ecclesia dicitur una: *Neque enim aliundè*, inquit Cyprianus, *Hæreses ortæ sunt, aut natæ schismata, quàm quòd Sacerdoti Dei non obtemperatur: nec unus in Ecclesia ad tempus Sacerdos, & ad tempus judex vice Christi, cogitatur*. Quintò Ecclesia dicitur una ratione doctrinæ, de qua loquens Aug. dicit: *Qui volunt unam linguam, veniant ad Ecclesiam: quia in diversitate linguarum carnis, una est in fide lingua cordis*. Unde Irenæus lib. de unit. Fidei, c. 3. *Neque quæ in Germania sunt, fundatę Ecclesiæ aliter credunt, aut aliter tradunt, neque hæ quæ in Oriente, neque hæ quæ in Ægypto, neque illæ quæ in Lydia, neque hæ quæ in medio mundi sunt constitutæ: Sed sicut Sol creatura Dei in universo mundo unus, & idem est, sic & lumen, & prædicatio veritatis ubique lucet*.

Objicies Scripturam plures Ecclesias commemorantem, ut in Apocalyp. *Joannes septem Ecclesiis, quæ sunt in Asia*. Resp. hanc plúralitatem non intelligi respectu Ecclesiæ universalis, quæ una est in toto mundo, sed respectu Ecclesiarum particularium, quæ sunt diversa membra Ecclesiæ universalis.

CONCLUSIO SECUNDA.

PRæcedens nota veræ Ecclesiæ non repetitur in Ecclesiis reformatis Lutheranorum, aut Calvinistarum; immò Lutherus & Calvinus in multis dissentiunt; præsertim in

in fide, in Canone ſcripturæ, & in Sacramentorum adminiſtratione. Differunt primò in Fide: Matthias enim Lutheranus in libello, quem nuper Lipſiæ prælo commiſit, ſeptemdecim articulos enumerat, in quibus Lutherani à Calviniſtis diſſentiunt, de quorum uno tantùm dicam. Quòd in Euchariſtia Lutherani agnoſcant realem præſentiam corporis Chriſti cum pane; Calviniſtæ verò credant eſſe ſolùm corpus Chriſti in figura, & non manducari, niſi ſpiritualiter, & per fidem. Differunt ſecundò in Canone Scripturæ; nam in ſuo Calviniſtæ ponunt Epiſtolas ad Hæbræos, B. Jacobi, & B. Judæ, quas excludunt Lutherani, & vice verſa, aliquos libros admittunt Lutherani, quos rejiciunt Calviniſtæ. In quo diſſentiunt à Catholicis, quorum Canon antiquiſſimus eſt, & quem acceperunt per traditionem ab Eugenio in Concilio Florentino: Eugenius à Gelaſio, in Concil. Romano, Gelaſius ab Auguſtino, Auguſtinus à Concilio Carthaginenſi tertio, & Patres hujus Concilii ab Innocentio I. ut diximus aliàs. Tertiò diſſentiunt in ritibus Sacramentorum, nam Lutherani adminiſtrando Baptiſmum, exorciſmum admittunt, & aliquas ceremonias, qua ridiculas ſentiunt Calviniſtæ.

QUÆSTIO II.

De ſecunda Eccleſiæ nota.

EX antedictis habemus unicam eſſe Eccleſiam, velut Arcam Noè, in qua quiſquis non fuerit, peribit, regnante diluvio: Unde multùm errant, qui unumquemque in ſua Religione, & fide poſſe ſalvari putant,

BIBLIOTECA O. MONTEFUSCO (Av)

tant, indifferenter conversando cum Hæreticis, & Catholicis, modòque sumendo Agnum verum in Eucharistia cum illis: modò cœnam ridiculam cum illis: Videndum nunc est utrùm sicut Ecclesia est una, ita sit sancta.

CONCLUSIO PRIMA.

ECclesia Christi sancta est. Primò, quia nemo in eam ingreditur, nisi per Baptismum ablutus, & sanctificatus: 2. Quia omnia ipsius instituta, Ceremoniæ, Sacramenta, & doctrina ad Sanctitatem ordinantur, quoniam per ea vel sanctificamur, vel in sanctitate crescimus. 3. Quia tota Deo dicatur, & inservit in pietate, & justitia: ita ut planè sine macula existat. Quia Christus, qui est caput, & sponsus Ecclesiæ, est Sanctus Sanctorum. 5. Quia extra eam non potest inveniri vera sanctitas: quoniam sanctitas ad beatitudinem ducit, ad quam nulla via est pro illis, qui sunt extra Ecclesiam. 6. Quia doctrina, quæ traditur in Ecclesia, prorsus sancta est, tùm in fide, tùm in moribus. Unde de illa dici potest; *Tota pulchra es, amica mea, & macula non est in te*. Est, inquam, tota pulchra in doctrina Fidei, & macula morum in ea nequaquam reperitur, sicut fit in doctrina hæreticorum nulla enim est secta Paganorum Philosophorum Judæorum, Turcarum, & Hæreticorum, quæ non contineat permultos errores rectæ rationi contrarios. Hoc constat de Paganis, qui innumera admittebant in suis ritibus flagitia. De Philosophis antiquis hoc patet etiam, quoniam legibus Licurgi permittebantur adulteria, Persæ admittebant incestas nuptias cum matribus, & sororibus; Apud

Massa-

Maſſagetas, propinqui devorabant eos, qui vicini erant morti : Hircani projiciebant cadavera Hominum canibus : Platonis legibus, quæ viſæ ſunt omnium optimæ, vel laudabantur, vel præſcribebantur vitia, ut communio uxorum, extinctio conceptuum, & Infantium cædes : Mahumetani docent, beatitudinem conſiſtere in cibo, potu, & uxorum multitudine multaque abſurda ſtatuunt in ſuo Alcorano: Judæi, qui ſcripſerunt poſt adventum Chriſti, multos errores admiſerunt in ſuo Talmud, quod eſt ipſorum verbum Dei non ſcriptum: Nam Rabbi Salomon maximi nominis apud Judæos in illud Geneſis 2 *Hoc nunc os de oſſibus* : dicit Adamum cognoviſſe omnes beſtias, libidinemque non potuiſſe extinguere, quoadusque Evam habuerit, ipſumque Adam tantæ fuiſſe ſaturę, ut capite cœlum tangeret.

Quantum ad Hæreticos, exploratos etiam errores habuerunt Gnoſtici enim luxuriam omnem præſcribebant, vitabantque conceptum : qui ſi ſequeretur, fœtum extrahebant de utero, & contuſum in mortario cum melle, & pipere devorabant ; Montaniſtæ ſacrificium efficiebant ex ſanguine infantis unius anni, quem æreis aciculis totum exprimebant : Manichæi æquale peccatum eſſe volebant præſcindere folium de arbore, ac interficere hominem : Donatiſtæ de montibus ſe præcipitabant, vel ſuffocabant aquis, vel in ignem ſe conjiciebant, ut efficerentur martyres.

Lutherani dicebant, infantes uti ratione, dum baptizantur, audire verbum Dei, credere, & diligere, quòd eſt ſanè ridiculum. Anabaptiſtæ in contrarium error inciderunt, aſſerendo infantes baptizari non poſſe, niſi uſus rationis in illis adfuerit ;

Tandem Calviniſtæ omnia abſoluta neceſſitate evenire dicebant, Deumque faciebant authorem peccati. Ex quibus patet, omnes Hæreticos multa contra rationem admiſiſſe, quod nullo modo reperitur in Eccleſia Catholica, quam ſanctam proclamat Conc. Conſtantin.

Objicies, in Eccleſia multos paſtores, & oves quamplurimas reperiri, in quibus nulla prorsùs eſt ſanctitus: ergo vel illi non ſunt in Eccleſia, vel ipſa Eccleſia non eſt ſancta. Reſp. non dici ſanctam, quaſi ſolos juſtos contineat, ut volunt Hæretici, quoniam eſt veluti Arca Noè, in qua animalia munda cum immundis admittebantur: vel ut in antea, in qua triticum reperitur cum palea: vel ut ovile in quo ſunt oves, & hœdis. Sed dicitur Sancta in ſe propter rationes allatas, licèt admittat in ſuo corpore membra putrida. Eſt, inquam, ſancta Eccleſia noſtra, tum ſanctitate intellectus, quæ conſiſtit in carentia erroris in Fide; tum in ſanctitate voluntatis, & affectibus, quæ conſiſtit in perfecta cordis munditia, qua quilibet Chriſtianus ad Deum convertitur. Si quis dicat. A majori parte ſumitur denominatio, major verò pars Eccleſiæ in peccatoribus conſiſtit, multi enim ſunt vocati, pauci verò electi. Antecedens falſum eſt, quando maximè major illa pars non eſt nobilior; homo quippè dicitur pulcher quando faciem habet pulchram, licèt in aliis artibus aliquas habeat deformitate. Adde quòd licèt omnia membra Eccleſiæ ſanctitatem non affectent in actionibus ſuis eum tamen profitentur; ideoque Eccleſia ſemper ſancta dicenda eſt, ſicut omnes profeſſi alicujus Ordinis non minus Religioſi dicuntur,

tur , licèt ſuæ Religionis tranſgrediantur præcepta .

CONCLUSIO SECUNDA.

ECcleſia Reformatorum non eſt ſancta , quia tradit doctrinam ſanctitati repugnantem , dum docet Deum eſſe authorem peccati , nullum peccatum ab homine committi , niſi Deo iuſſigante , & impellente , præcepta Decalogi eſſe impoſſibilia , nec ab ullo , quantumvis juſto , ſervari poſſe ; bona opera nullius eſſe valoris apud Deum , ſed eſſe ſordes , & inquinamenta ; prædeſtinatos , & reprobos neceſſariò ſalvari , vel damnari . Quòd hæc omnia ſint contraria ſanctitati , patet ; Dicet enim aliquis intrà ſe , ſi Deus impellit ad peccatum , cur illi reſiſtam ? Si præcepta Decalogi impoſſibilia ſunt , non eſt , cur caveam à peccatis ; nec quòd ſollicitus ſim de præceptorum Dei obſervatione . Si bona opera nullius meriti: ſint , immò inquinamenta , & ſordes , vitari potiùs debent , quàm accumulari . Si prædeſtinati neceſſariò ſalventur , & neceſſariò damnentur reprobi , cur voluptatibus non indulgeam , ſi ſim prædeſtinatus? ſi verò ſim reprobus , quid fruſtra bonis operibus ſtudebo ?

Confirmatur , quòd ſanctitas non reperiatur in Eccleſiis Reformatorum , quarum capita , nimirum Lutherus , & Calvinus fuerunt perverſa , ubi inſtitutores Eccleſiæ Romanæ nimirùm Patriarchæ , Prophetæ , Apoſtoli , Martyres , Doctores , Confeſſores , & alii ſunt tam ſancti , caſti , & pii , ut nil habeant quod reprehendi poſſint ab Hæreticis . De Luthero , conſtat illum fuiſſe in-

tamen, nam cum duplici Castitatis voto astr. ctus fuerit (fuit enim Monachus, & Sacerdos) utrumque votum violavit, dum relicto Monasterio, sacrilegas cum Moniali contraxit nuptias, reliquoque vitæ decursu, in damnato concubitu perseveraverit, quod sine dubio maximam infamiam redolet. Quantùm ad Calvinum, quis ipsius infamiam contestari potest? quippe qui Noviodani in Picardia propter crimen Sodomiæ, publico judicio condemnatus fuit ad pœnam ignis, quæ intercessione Episcopi in ustulationem ferri candentis mutata est. Sic Hieronymus Bolsecus Medicus Lugdunensis in vita Calvini c. 5. Sic etiam Laurentius ad an. Christi 1538. & Thum Stapletonus, in Promptuario Catholico, Sabbato hebdomadæ tertiæ in Quadragesima.

QUÆSTIO III.

De tertia nota Ecclesiæ, nempè de universalitate.

ITa proprium est Ecclesiæ, quòd sit universalis, seu Catholica, ut inter alia, quæ tenebant Augustinum in gremio Ecclesiæ, erat hæc qualitas; in cap. enim 9. Joannis ait: *Multa sunt quæ in gremio Ecclesia me tenent. Tenet me consensus populorum: tenet authoritas miraculis inchoata, spe nutrita, charitate aucta, vetustate firmata: tenet successio sacerdotum ab ipso Petro: tenet denique ipsum Catholicæ nomen, quod ista inter tot hæreses Ecclesia sola obtinuit, ut cùm omnes hæretici se Catolicos dici velint, quærent, tamen peregrino alicui, ubi ad Catholicam Ecclesiam conveniatur, nullus hæreticorum Basilicam suam*

audeat ostendere. Conformiter ergo Augustino erit nostra.

CONCLUSIO I.

ECclesia dicenda est Catholica, seu universalis. Est, inquam, Catholica tribus de causis. Primò ratione loci, quia per universum orbem diffusa est; ratione temporis, quia semper duravit, & durabit; 3. ratione hominum salvandorum, qui omnes ad Ecclesiæ gremium vocãtur, si salvari peroptant.

Primò, est Catholica seu universalis rãtione locorum, cùm sit per totum orbem diffusa, neque unius regni, aut Provinciæ terminis definita, ut hæreticorum cetus: unde Augustinus docet, Ecclesiam esse ubique, & hæresim pariter, cum hoc discrimine, quod Ecclesia est ubique una: hæresis verò ubique diversa. Hæc assertio fundatur in illud Evangelii: *in omnem terram exivit sonus eorum*; unde nullium est regnum. nulla natio nobis cognita, quæ hanc Religionem vel non habet adhuc, vel aliquando non habuerit, vel non incipiat habere, ut videre est apud Indos, Japones, Persas, Mahumetanos, Tartaros, Brasilios, Mexicanos, & alios omnes, apud quos reperiuntur templa, vel saltem altaria, imagineſque Christi, & Sanctorum, & celebrantur Missæ, sicut & administrantur Sacramenta, & hæc per prædicationem Apostolorum, & virorum zelo incredibili animatorum qui Evangelium Christi in quemlibet terræ angulum portavere.

Dicitur 2. Catholica, quia semper fuit, & semper erit, ubi aliæ sectæ post eam inceperunt, sensimque interiore; Author enim cujuslibet, locus, ortus, oppugnatio,

& damnatio facilè ostenduntur ; pro vera autem Ecclesia, ad Deum initio mundi, ad Christum in medio sæculorum recurrendum est, & ad finem usque temporum. Ex ipsomet ore hæreticorum Religio, seu Ecclesia nostra per mille annos absque ulla interruptione duravit à tempore scilicet D. Gregorii (quòd ultrò jure negavimus) ubi vix ullam hæresim reperies, quæ per unum sæculum duraverit, sine maxima sui diminutione? Adde, quòd continua successio Pontificum à D. Petro, ostendit ipsius Ecclesiæ antiquitatem. Si enim Irenæus l. 3. c. 3. qui numeret Episcopos Romanos à Petro ad Eleutherium, qui suo tempore sedebat, ac dicat, per hanc successionem confundi omnes hæreticos, quantò magis nunc confundi debent, ubi successionem non interruptam habemus plusquam ducentorum Pontificum?

Dicitur 3. Catholica, ratione personarum salvandarum, quia vocat, & recipit homines cujuscumque status, & conditionis, neque alligata est familiæ particulari, sicut erat familiæ Jacob Ecclesiæ veteris Testamenti; Immò non est distinctio Judæi, & Græci; Indi, & Ægyptii; quoniam quilibet potest effici membrum Ecclesiæ per spiritum sanctum vocantem, & per Spiritum Christi regenerantem in Sacramento Baptismatis. Ostendi potest hæc universalitas tertiò, per hoc, quod dixit Joannes, se vidisse turbam magnam beatorum ex omnibus gentibus, populis, & linguis; ad Ecclesiam enim triumphantem nemo transferri potest, nisi priùs fuerit sub vexillo Christi in Ecclesia Militante.

CON.

CONCLUSIO SECUNDA.

ECclesia reformata, non est dicenda Catholica, quia toto orbe non est diffusa, nec duratura usque ad finem mundi, nec denique ratione salvandorum. Primò, non est toto orbe diffusa, cùm non reperiatur in Asia, Africa, India, Hispania, Lotharingia, Lusitania; nec in melioribus partibus Italiæ, Galliæ, Poloniæ, Germaniæ, aut Belgii: immò verisimile est, numquam fore, ut per totum orbem diffundatur, cùm Ministri reformati non se conferant in exteras nationes, plantandi Evangelii causa. Unde non apparet, illos non esse afflatos eo spiritu, quo olim erant Apostoli, quibus dictum est, *Euntes in mundum universum, prædicate Evangelium omni creaturæ*, sed hunc spiritum retinuerunt Catholici, cùm nullum sit regnum, nec ulla gens tam barbara, ad quam non penetrent solo ardore Legem Evangelicam promulgandi.

Secundò, Ecclesia reformata non est Catholica ratione temporum; quoniam vera Ecclesia antiquior est falsa, sicut Deus ante fuit, quàm diabolus esset: seminatum enim legimus priùs bonum semen, quàm Zizania, Matth. 13. Et nulla est hæresis; cujus author non reperiatur post Christum, & cujus initium non appareat; cœpit enim Ariana hæresis in Ægypto anno Domin. 334. Nestoriana in Thracia ann. 431. & Lutherana in Saxonia ann. 1517. Hæc omnia denotant quaslibet sectas initium ducere, & sic non sunt Catholicæ, nec universales à parte ante. Non etiam sunt tales à parte post, juxta dictum Pauli 2. ad Timoth. 2. *Sed ultrà non proficient*:

unde dicit Cyprianus lib. 3. Epist. 2. Schismaticos semper initia ferventia habere, incrementa verò habere non posse, sed statim cum sua prava æmulatione deficere. Hoc verificari potest in Lutheranis, qui vix nati arescere cœperunt, cœpit enim Lutherus an. 1517. vixque septem annis pacificè regnavit, quoniam anno 1525. surrexit Zuinglius, & biennio post Anabaptistæ, qui majorem Lutheranorum patrem ad se traxerunt, & ita immutata est hæc secta, ut vix puri Lutherani inveniantur. Quantùm ad Calvinum, is error tam brevi duravit, ut plenè natus, penè divisus fuerit, nimirum per Libertinos in Gallia, per Puritanos in Anglia, per Trinitarios in Polonia, & Samosatenos in Transylvania.

Tertiò, Reformatorum Ecclesia non est Catholica ratione salvandorum; nam omnes qui salvantur, in Ecclesia reformata non salvantur; alias ante Lutherum, & Calvinum per mille quingentos annos nullus evasisset salvus. Immò nullus in ea salvari potest; salvaretur enim, vel per Fidem solam, vel per Fidem operibus conjunctam. Non primum, quia Jacob. 2. *fide sine operibus mortua est*, & nemo potest salvari mortua fide; Nec secundum, quia si aliquis salvaretur Fide, & operibus simul, non esset Lutheranus, aut Calvinista, sed purè Catholicus, quoniam Ecclesia in Christianis tantùm exigit fidem, & opera.

QUÆSTIO IV.

De ultima nota Ecclesiæ, quæ Apostolica dicitur.

Licèt ex præcedenti conclusione Ecclesia Christi sit universalis, & Catholica, non minus

minus tamen Romana dicenda eſt, & in hoc hæreticis non licitum eſt nos arguere, quod ad locum particularem definiamus Ecclesiam, quæ universalis eſt; Nam Ecclesia dupliciter potest sumi; primò pro Ecclesia particulari, quæ Romæ fuit ab initio, & nunc eſt: Secundò pro tota collectione omnium Fidelium: qui toto orbe diffusi Romano Pontifici adhærent. Primo modo sumpta, Ecclesia Romana, non eſt universalis, sed ad summum Patriarchalis, solum Patriarcharum occidentalem continens, sumpta verò secundo modo (ut sumitur revertà) eſt universalis: quia toto orbe diffusa eſt & Romana dicitur, quia Romanus Pontifex illi præeſt, sicut totius orbis Christiani Ecclesiis. Non sui autem sine speciali cura factum, ut caput Ecclesiæ Romæ sederet, ad quam primò Christus destinavit Petrum, ut scilicet potentiam virtutis suæ ostenderet Christus, collocando principes regni sui spiritualis, ubi mundus universi imperii caput collocaverat. Non clament ergo hæretici, Romam esse meretricem illam, cui nomen datur Babylon in Apocalypsi: licèt enim talis fuerit aliquando, pro tempore, quo gentilis erat, omnium gentium imbuta erroribus, contra Deum blasphemans, & effundens Sanguinem Sanctorum ex Hieronymo, & Tertul. postquam tamen nomen Christo dedit, non amplius meretrix, sed sponsa fidelis fuit nominanda: scriptam enim in fronte blasphemiam Christi confessione delevit, inquit Hieronym. Non obstante ergo hoc clamore hæreticorum, Ecclesia jure dicenda eſt Catholica, unde videre nobis remanet, an sit Apostolica, in quo consistit ultima nota Ecclesiæ.

CON

CONCLUSIO PRIMA.

ECclesia verè Apostolica est tribus de causis, nimirum, quia ab Apostolis fundata est, quia doctrinam, quam habet, ab Apostolis accepit: & ratione successionis continuæ Pontificum ab Apostolis.

Primò, Ecclesia Apostolica dicitur quia per Christum, qui est Apostolus, per duodecim in Apostolos à Christo institutos, & per D. Paulum post Christi ascensionem in Apostolum electum fundata est. Quod Christus author, & fundator nostræ Ecclesiæ dicendus sit Apostolus, patet quia Apostolus idem est ac missus; Christi autem à Patre missus est ad homines redimendos, & educendos. Joann 20. *Sicut misit me vivens Pater, &c.* Quòd etiam D. Paulus ut Apostolus fundaverit Ecclesiam, patet, quia multos Fideles Ecclesiæ genuit per prædicationem. 1. ad Cor. 4. *Per Evangelium ego vos genui.* Et ad Gal. 4. *Filioli, quos iterùm parturio.* Quibus positis, facile videre, Ecclesiam esse Apostolica, quia tum Christus, tum Paulus, tum Apostoli Ecclesiam fundarunt prædicatione, & sanguine: ita quòd illi Spiritum Dei habentes, illum communicaverint Ecclesiæ, sicque sunt secundaria fundamenta illius civitatis Dei viventis.

Secundo, Ecclesia est Apostolica, quia. Nedum Ecclesiam Apostoli fundarunt, sed etiam per totum orbem propagarunt juxta id, quod habetur ad Rom. 10. *In omnem terram exivit sonus eorum*, sed quia Apostolorum doctrinam semper retinuit, & retinebit. Ad Gal. *Licet nos aut Angelus de cœlo evangelizet vobis, præter quod evangelizavimus, Anathe-*

habena sit: quod de sola Ecclesia Romana intelligit potest: non vero Ecclesiis reformatis, quarum pastores nec secuti sunt mores nec doctrinam Apostolorum: Apostoli enim secuti sunt continentiam, & castitatem amplexantur: Reformati verò Castitatem impossibilem dicentes omni libidini immersi sunt, & vota perfectionis non solum irrita, sed & impia, & non servanda proclamant. Quantum ad doctrinam Apostolicam, omnino illi adversantur, quia repudiant bona opera contra Petrum dicentem, *Satagite, ut per bona opera certam vestram vocationem faciatis*, "Traditiones reiiciunt, contra D. Paulum clamantem, *Tenete traditiones, quas didicistis à me*: Extremamque Unctionem ex numero Sacramentorum tollunt, estò Jacobus dicat vocandos esse Presbyteros Ecclesiæ, ut ungant infirmos.

Tertiò, Ecclesia est Apostolica ratione successionis continuè Prælatorum ab ipsis Apostolis; hæc enim Pontificum successio à Clemente IX. nuper vivis sublato, deduci potest usque ad Linum, Cletum, Clementem, & Petrum. Hoc nullo modo asseverare possunt hæretici nostri, quorum capita, & institutores fuerunt Lutherus, & Calvinus in precedenti tantum sæculo nati: Nec dicant illi, se habere successionem doctrinæ ab Apostolis, licèt non habeant viros Apostolicos sibi invicem fine interruptione succedentes: hoc enim fieri non potest: nam tempore intermedio ab Apostolis ad Lutherum, & Calvinum, ubi erat illa doctrina; certè debuit existere, cùm sit accidens in aliquo subjecto, tanquam aliquod depositum deducendum à Majoribus ad pastores: attamen à primis quin gentis annis, quo Ecclesia Romana cor-

corrupta est, ut prætendunt, nullus erat Fidelis, nec ulla visibilis Ecclesia, quæ talem doctrinam retineret. Melius est si concludamus, Ecclesiam nostram non verò Reformatam, esse Catholicam. Hic notandum est, quòd ut successio personalis sit essentialis nota veræ Ecclesiæ, debeat conjungi cum successione in doctrinam, unum enim sine altero non sufficit; nam licet in quatuor Ecclesiis Patriarchalibus Orientis enumerari possint Antistites sibi invicem succedentes, in qualibet tamen harum Ecclesiarum non viget, & sæpè viguit hæresis. In Ecclesia Constantinopolitana, Macedonius, Nestorius, Anthimius. Sergius, & alii plures sederunt In Anthiochena Paulus Samosatenus. Ulalius Petrus Gnafeus, & alii Hæresiarchæ visi sunt. In Alexandrina Georgius Cappadox, Lucius, Dioscorus, & cæteri. In Hierosolymitana denique Salustius, Arsenius, Heraclius, & alii sedem tenuerunt. In Romana verò nullus unquam sedit hæreticus immò deficientibus illis quatuor, semper immobilis remansit. Unde de ea verificari potest illud Isa. 19. *Erunt quinque civitates jurantes per Deum exercituum, verumtamen civitas Solis una vocabitur*: ideſt, quatuor patriarchales Ecclesiæ in cultu Christi olim florentissimæ, paulatim in hæresim defecerunt; Ecclesia verò Romana, solis, à qua lux veritatis undequaque effunditur, semper manet, stabilisque manebit.

CONCLUSIO SECUNDA.

ECclesia Reformata non est ullo modo Apostolica; non est enim fundata ab Apostolis, nec propagata; sed in Luthero, & Calvi-

Calvino initium habuit, & ab illorum discipulis propagata est: Non habuit etiam successionem Prælatorum ab Apostolis usque ad Calvinum, & Lutherum progenitores suos: nec denique habet Apostolorum doctrinam, ut jam probabimus, quòd ultrò confirmari debet. Primò, Apostoli docent Deum neminem incitare ad peccatum cùm malorum intentator sit: Calvinus verò Lib. 1. Instit. Cap. 18. §. 4. docet, peccatores esse certa Dei destinatione ad peccandum impulsos. Secundò, 2. Petri 3. Scriptura dicitur in multis difficilis intellectu; & Lutherus in præfatione assertionis omnium articulorum à Leone X. damnatorum, dicit, Scriptura ipsa per se est certissima, facillima, & sui ipsius interpres. 2. Homo habet usum liberi arbitrii, 1. ad Cor. 7. *Potestatem habens suæ voluntatis*: Lutherus verò art. 36. scribit, quòd liberum arbitrium est figmentum in rebus, seu titulus sine re: quia omnia sub Deo sunt, contra quem nihil possumus: Et Calvinus 4. Instit. Cap. 23. §. 9. affirmat reprobos non posse evadere peccandi necessitatem, cùm ipsis ex Dei ordinatione iniiciatur. 5. Paulus 1. ad Timoth. 3. docet Deum velle omnes salvos fieri, & neminem perire: Calvinus verò Lib. 3. Instit. Cap. 21. §. 1. ait. Palam est Dei nutu fieri, ut aliis ultrò offeratur salus alii ab ejus aditu arceantur. 5. Fidem sine operibus mortuam dicit Jacobus cap. 1. Lutherus verò dicit lib. de Captivit. Babyl. cap. de Baptismo, fidem sine operibus sufficere sicut Calvinus lib. 3. Instit. c. 4. §. 28. Multa hujusmodi quæ prolixius esset retexere, contraria Apostolis admittunt Hæretici.

QUÆ.

Supereſt oſtendendam, eos, qui fuerunt miſſi extraordinariè, probaſſe ſuam Miſſionem miraculis, quòd omninò neceſſarium eſt; tùm ex parte ejus, qui mittitur, tum ex parte eorum ad quos mittitur. Si enim aſſerat aliquis à Deo ſe miſſum eſse, quod tamen probare non poteſt, ut impoſtor habebitur: ſi etiam illi, ad quos fit miſſio, credant aliquem à Deo mitti ſine probatione ſuæ miſſionis, non prudenter æſtimabunt. Primò, Moyſes ad Pharaonem miſſus à Deo, multa coram illo edidit miracula, ut patet Exod. 3. Secundò, quod dicitur de Moyſe, verum eſt de Prophetis, qui ſuam miſſionem ad populum miraculis confirmarunt: nam tempore Achab Regis fuit diſceptatio inter Eliam, & Prophetas Baal, 3. Reg. 18. & cùm hi omnes eſſe legitimè miſſos affirmarent, dixit Elias, ſe confirmaturum eſſe miſſionem ſuam evidenti miraculo, quod Prophetæ Baal facere non poſſent: Duo enim boves in fruſtra conciſi, & ſuper ligna poſiti ſunt in holocauſtum, alter pro Elia, & alter pro Prophetis Baal: Hi invocato nomine Deorum ſuorum, non potuerunt à Deo obtinere ignem, quo ſuum Holocauſtum conſumeretur: Elias autem invocato Deo Iſrael, impetravit; quo miraculo permotus populus interfectis Prophetis Baal, tanquam impoſtoribus, Eliam, tanquam à Deo miſſum, acceptavit. Tertiò, ſuam miſſionem coram populo confirmarunt Apoſtoli, utpotè loquendo variis linguis, dæmonia expellendo, morbos umbra, vel verbo curando, mortuos revocando ad vitam, juxta illud Marc. 16. *Prædicaverunt ubique, Domino cooperante, & ſermonem confirmante ſequentibus ſigno*, Quod de ſe in particulari teſta-

tur

tur Paulus 2 ad Corinth. 12. *Signa Apostolatus mei facta sunt super vos in prodigiis, & virtutibus*. Quartò, probavit etiam suam missionem Christus per miracula, licèt pro se habuerit vaticinia omnium Prophetarum, licèt habuerit testimonium Jo. Baptistæ, licèt de eo dixerit Pater cœlestis; *Hic est filius meus dilectus*, &c. tamen adhuc opus illi erat miraculis, quibus refertum est Evangelium juxta illud Joann. 14. *Non creditis, quia ego in Patre, & Pater in me est? alioquin propter opera ipse credite.*

Ex his concludendum est, quòd hæretici nostri, qui non habuerunt missionem ordinariam, quoniam illos non elegerunt Prælati, ut contra mores, & ritus Ecclesiæ declamarent, qui etiam non habuerunt missionem extraordinariam, quam probare possint, ridiculos absolutè videri, dum nobis proponunt novam Ecclesiam, quæ in sponsam Christi insurgere prætendit, affirmantes Ecclesiam Christi à multis jam sæculis in Fide errasse, majores nostros quotquot in ea vixerunt, damnatos esse, nos omnes, qui in ea jam vivimus, in errore, & tenebris versari, neminemque omnium nostrum salvari posse. Cum hæc omnia maximi sint momenti, non leviter his impostoribus credendum est; aliàs ut fatui haberemus, si plus illis, quàm Prophetis, & Apostolis adhiberemus fidem quippè qui nullum miraculum, nullum testimonium divinum, nec ullum signum evidens obtinere possint. Nec dicant adversarii, sufficiens suæ missionis testimonium esse, quòd infiniti probè homines doctrinam Lutheri, & Calvini amplexi fuerint à principio, & hoc sine miraculis; hoc enim mirum videri debet, quia sicut in

veteri

veteri Testamento infiniti ferè homines adhærebant falsis Prophetis, quia grata prædicabant, sicut etiam in Novo major pars orbis Mahumeto adhæret, inquantùm blanda sensibus omnia proponit: sic etiam nil mirum est, si voluptuosi sequuntur Calvinistas, & Lutheranos, qui castitatem mortificationem jejunia, confessionem auricularem, & similia repudiant.

Dico secundò, falsam esse Reformatorum Ecclesiam, quandoquidem in multis articulis sibimet contradicunt, quod non est proprium Ecclesiæ, quæ cùm verum semper edoceat, nusquam sibi contradicit. De contradictionibus Lutheri, quæ propè infinitæ sunt, scribit Joannes Cochleus in libro, qui inscribitur. *Lutherus septiceps*: Modò dicit Lutherus, Ecclesiam multis annis fuisse invisibilem, & undequaque dispersam; modò sustinet illam fuisse semper visibilem. Super Psal. 109. Resol. 26. Missam sacrificium esse agnoscit, postea illam inventionem diaboli nuncupat. Sermon. de Nativit. S. Joan. Baptist. orationes pro mortuis recipit, & contrarium docet Serm. de Lazaro. Super Eucharistiam triginta ter opiniones omninò contrarias in mente habuit. Quantùm verò ad contradictiones Calvini, permultæ sunt, quarum aliquas tantum referam: Primò, lib. 1 Institut. cap. 18. docet Deum esse authorem peccati; contrarium verò astruit in Instructione contra Libertinos, cap. 14. ubi ait, *Temulenti isti à Deo omnia fieri perstrepentes, tum mali authorem constituunt*. Et infrà. *Cùm Deo nil magis proprium sit, quàm sua bonitas, ipsum à se abnegari oportet, & in diabolum transmutari, ut malum efficeret, quod*

ei

ei *ab illis tribuitur* . Secundò , ad cap. 1. Joan. v. 1. docet Christum esse verum Deum, & ejusdem essentiæ cum Patre : Contrariu-n tamen insinuat lib. contra Valentinum Gen. tilem , ubi tria asserit : 1. Nomen Dei per excellentiam ad solum Patrem pertinere : 2. Solum Patrem propriè dici Creatorem Cœli , & Terræ , impropriè Filium : 3. Improprium , ac duram esse locationem Symboli Nicæni . *Deum de Deo* , *lumen de lumine* , in quibus facit Patrem Filio majorem , & excellentiorem , & proinde verum Deum negat Filium , & Patri consubstantialem ; Unde illud Joan. 10. *Ego* , *& Pater unum sumus*, interpretatur eodem modo, quo Arium ; dicens in Commentar. *Abusi sunt hac loco veteri* , *ut probarent Christum esse Patri consubstantialem* , *neque enim Christus de unitate substantiæ disputat* , *sed de consensu* , *quem cum Patre habet*. Tertiò , sibi contradicit Calvinus supra limbum Patrum , in quo Patriarchæ , tanquam in carcere detinebantur ante adventum Christi , illum enim, cum Catholicis admittit contra Anabaptistas in Physicopanichia , cùm ait , *Nec verò miretur quisquam includi carcere Sanctos Patres*, *qui Redemptionem Christi expectabant* . Eundem tamen negat lib. 2. Institut. Caput 16. paragr. dum dicit . *Nescio* , *quid factum sit ut posteritas locum putaret esse subterraneum* ; *cui affingit nomen Limbi* , *sed hæc fabula tametsi magnos authores habet* , *nisi tamen quàm fabula est* . Unde Calviniste per Christum descendentem ad Inferos , intelligunt descensum corporis ejus in sepulchrum. Quartò , fatetur Calvinus extare præceptum Christi de Baptismo aquæ lib. 4. Instit. cap. 15. parag. 19. hoc tamen negat in Commentario

illius

ilius loci; ubi dicit Joannes 4. *Nisi quis renatus fuerit ex aqua*, &c. dum ait : *Nullo modo adducor, ut Christum de Baptismo verba facere credam*. Et ibidem, Spiritum, & aquam pro eodem posuit. Sunt, & aliæ multæ contraditiones in doctrina Calvini, sed hæ sufficiunt, ut ostendatur veritatem non reperiri in Calvini doctrina, quando quidem veritas semper sibi eadem veritas nullisque contradictionibus subiicitur.

Dico tertiò, falsam esse Reformatorum Ecclesiam, quia non conspirat cum Ecclesia antiqua, quæ primis quingentis annis Apostolicam Doctrinam retinuit ex ipsa voce Hæreticorum, Hoc modo compescuit hæreticos Theodosius Imperator ex Sozomeno lib. 7. c. 12. jubens sectarum principes convenire, à quibus postulavit, an existimarent antiquos Patres, qui Ecclesiam rexerant ante dissidium illud, quod tunc de Religione ortu fuerat, recte conscripsisse, & vere Apostolicos fuisse, quod cum illi affirmassent, sub. junsit: Examinemus ergo Doctrinam vestram ad illorum scripta: & si cum illis consenserit: retineatur: si minus, abiiciatur Et hoc patet, doctrinam veram in fidem non esse, nisi conformis sit antiquæ, qualis non est Doctrina Hæreticorum, maxime Calvini, qui toti antiquitati omninò repugnat. Hoc habetur primò, ex lib. 2. Instit. cap. 2. paragr. 4. ubi ait : *Semper apud Latinos nomen liberi arbitrii extitit, & apud Græcos, ego verò* (paulo infra) *hujusmodi vocem, nequeo usurpare velim, & alios si me consulant, abstinere optarim*. Secundò; Institut. lib. 2. c 14. fatetur se toti antiquitati repugnare dicens §. 3. *Non potest excusari veterum error; qui dum ad Mediatoris*

Patris personam non attendunt, totius doctri-
ne, quæ in Evangelio Joannis legitur, jeju-
nium observat sensum, seseque implicant multi-
loquiis. Tertiò, loquendo de Satisfactione, Instit. lib. 3. c. 5. §. 38. *Omnes fere veteres*, inquit, *quorum libri extant, aut in hac parte lapsi sunt, aut nimis asperè locuti.* Quartò, magis de oratione pro defunctis, Instit. lib. 3. c. 5. §. 10. ait: *Ante mille, & trecentos annos usu receptum fuit, ut precationes fierent pro defunctis, sed veteres omnes, fateor, in errorem earepti sunt.* Quintò, lib. 4 Instit. c. 15. §. 20. habet; *Multis adhinc seculis, adeòque ab ipso fere Ecclesiæ exordio, usu receptum video, ut in periculo mortis laici baptizarent, non video quo possit ratione defendi.* Similia videri possunt apud Calvinum multis in locis. Lutheriani etiam, seu Centuriatores Magdeburgenses docentes eadem dogmata ab antiquis Patribus tradita fuisse: qualia nos hoc tempore tuemur, quibus tamen ipsi sese opponunt: ex quo apparet doctrinam tum Calvinistarum, tùm Lutheranorum omninò derogare doctrinæ, Patrum, qui in primitiva Ecclesia floruere.

Confirmatur hæc veritas ex praxi Calvinistarum, qui, ne adesset aliqua conformitas inter Ecclesiam primitivam, & suam, voluerunt reformare Ecclesiam, sacram Scripturam, doctrinam sanctorum Patrum, Sacramenta, Catholicorum Templa, Festa, & Jejunia; de quibus omnibus parùm dicere convenit. Primò, reformarunt, vel potiùs deformarunt Ecclesiam, decernentes ipsius regimen ad Consistorium, & ad Reges, & ad Principes sæculares pertinere, Secundò, sacram Scripturam reformarunt, illam spoliantes traditione, quæ illi germana soror est, illam pri-

privantes aliquot partibus, seu membris, & ipsam tot versionibus transmutantes, ut non sit amplius sibi ipsi similis. Tertiò, Reformarunt Symbolum Fidei, negando Christum ad Limbum descendisse : Unde per *Descendit ad Inferos*, intelligunt, Corpus ipsius in sepulcro fuisse depositum. Quartò, reformarunt Doctrinam sanctorum Patrum, ipsi repugnando, ut in præcedenti assertione visum est. Reformarunt quintò, Sacramenta, duo tantùm esse contendentes, nimirùm Baptismum, & Eucharistiam, quod asserit Augustinum tenuisse Plesæus lib. 3. de Eucharistia cap. 1. quod falsissimum est : Augustinus enim l. 2. contra litteras Petiliani c. 104. agnoscit Confirmationem, quam vocat Sacramentum : agnoscit etiam Ordinem lib. 2. contra Epistolas Parmeniani cap. 3. agnoscit Pœnitentiam lib. 1 de adulterinis conjugiis cap. 16 & 28. agnoscit Matrimonium lib. 2. de Nuptiis, & Concupiscentia, c. 10. agnoscit denique Extremam-Unctionem Sermon. 215. de Tempore. Ex quibus facile apparet injuria, quam irrogat Plesiæus Augustino. Reformarunt sextò Ministros Ecclesiæ tollendo Ordinem, & Hierarchiam Ecclesiasticam, liberando eos à Cœlibatu, & novas leges Ecclesiasticas præscribendo illis. Reformarunt septimò Templa, & Monasteria, aliqua destruendo, alia profanando; ab aliis imagines eliminando, & incestas nuptias Monachorum, & Monialium faciendo. Reformarunt octavò Catholicorum Festa ipsa reducendo ad diem Dominicam, ut impleretur, quod dictum est per Prophetam Psalm. 37. *Quiescere faciamus omnes dies Festos Dei à Terra*. Reformarunt nonò Jejunia, hoc fundamento moti, quòd debeant esse

esse libera, non coacta; unde sustulerunt Jejunium Quadragesimæ, Quatuor temporum, Vigiliarum, & abstinentiam à carnibus Feria Sexta, & Sabbato.

CAPUT ULTIMUM.

De Oppugnatoribus, & Propugnatoribus Ecclesiæ.

EOdem ferè momento, quo Ecclesia nata est ex Christo in Cruce pendente, Infernus livore ululans ipsam prævidendo tanquam Arcam Noè, ab æternitate destinatam, ut hominum universalitas à diluvio æterno liberaretur, in ipsam insurrexit, ut eam ad interitum reduceret; unde ferocitatem Imperatorum suscitavit, qui in gratiam Paganismi, quem profitebantur tormentis pluribus, sed inauditis, incessanter conabantur membra hujus Ecclesiastici corporis exterminare. Unde ex supputatione aliquorum, plusquam undecim milliones Christianorum Tyrannorum gladio occubuerunt, qui numerus sufficeret, ut qualibet die anni celebrare posset Ecclesia plusquam triginta millia Martyrum festum diem. Pagani tamen, & Idololatræ non fuerunt crudeliores Ecclesiæ adversarii, immò quolibet sæculo plus sæviit in illam hæresis, quàm Imperatorum barbaries, & plures animas damnaverunt Hæresiarchæ, quàm persecutio occiderit corpora; quòd Deus prospiciens, ut ipsam conservaret, quolibet etiam sæculo Apostolos, Apostolicosque Doctores protulit, qui doctrina, & virtute ipsius defensionem ad conservationem suscepere. In hoc capite non intendimus omnes omninò hæreses enumerare; sicut

nec omnes Patres, qui se se erroribus opposuerunt, sed eas solùm hæreses, quę majoris nominis fuerunt, & Patres cujuslibet sęculi illustriores, sumus, Deo dante, allaturi.

De Hæresibus, & Doctoribus.

PRIMI SÆCULI.

PRimi sæculi hæreticorum primus fuit *Simon Magus*, qui existimavit donum Dei pecunia obtineri posse, mundum non esse creatum à Deo, non esse liberum arbitrium, bona opera non esse necessaria, animas de corpore migrare, esse Deum, qui apparuit in Samaria ut Pater, in Judæa ut Filius, in Gentibus ut Spiritus sanctus, & similia, in quibus multos habuit discipulos. Fuit deinde *Menander* easdem tenens opiniones addens se esse Salvatorem mundi, Baptismum in suo nomine conferri debere, & nullam fore Resurrectionem carnis. *Nicolaita* dicti à Nicolao, uno ex septem primis Diaconis, docuerunt licere fornicari, vesci Idolothytis, & luminaria suffocabant in conviviis suis, ut libentius sua committerent adulteria. *Cerinthus*. & *Ebion* Jesum esse purum hominem ex Josepho natum docuerunt. Fuerunt & plures alii; quos omitti vult nostra breviras.

Sicut in primo sæculo fuerunt plures Hæresiarchæ contra Ecclesiam, sic pro illa tuenda multi fuerunt Apostoli, Sancti & Doctores, quorum aliquos referemus. Inter alios fuerunt *D. Paulus*, qui per cœlestem revelationem in Evangelio plenissimè doctus quatuordecim scripsit Epistolas. *S. Joannes Apostolus*, qui scripsit Evangelium Apocalypsim, & Epi.

& Epiſtolas tres *S. Matthæus*, qui ſcripſit Hebraicè Evangelium, *S. Jacobus*, qui Epiſtolam unam edidit; *S. Judas*, frater Jacobi, qui unam brevem ſcripſit, *S. Marcus*, qui breve conſcripſit Evangelium. *D. Lucas*, qui protulit Actus Apoſtolorum. *D. Clemens*, qui multa ſcripſiſſe fertur. *D. Dionyſius Areopagita*, Pauli diſcipulus, qui plura edidit de cœleſti Hierarchia, de Eccleſiaſtica Hierarchia, de DD. Nominibus, de Myſtica Theologia, & quaſdam Epiſtolas, *S. Ignatius*, Epiſcopus Antiochenus, qui plures Epiſtolas conſcripſit, quarum ſeptem enumerat Euſebius lib. 3. Hiſt. c. 30.

De Hæreſibus, & Doctoribus.

SECUNDI SÆCULI.

HÆreſiarchæ majoris nominis, qui apparuerunt in hoc ſæculo, fuerunt *Saturninus*, à quo Saturniani. Hi erant diſcipuli Simonis, & Menandri, quorum hæreſes ſuſtinebant *Chiliaſtæ*, *ſeu Millenarii*, qui dicebant ſanctos regnaturos mille annis poſt Reſurrectionem, cum Chriſto in terris: *Carpocratiani* à Carpocrate Alexandrino, docente Jeſum Chriſtum eſſe ex Joſeph natum, Mundum fuiſſe creatum ab Angelis, legemque & opera non eſſe neceſſaria Fidelibus, ſemper ſequebatur cum Marcellina ſua meretrix. *Valentiniani* à Valentino, qui factus eſt hæreticus, quia Epiſcopatum obtinere non potuit: Hic dicebat, Chriſtum tranſiſſe per uterum virginis, tanquam per canalem, non verò ſumpſiſſe ab ea carnem. Hi propter ſuam inſignem doctrinam ſe dicebant Gnoſticos, ſeu ſapientes, & cognoſcentes. *Cajani*,

indidicti sunt, quòd Cainum, Sodomitas, Chore, Dathan & Abiron salvatos esse dicerent; Negabant carnis Resurrectionem, Judamque, ut aliquid divinum agnoscebant, quia tradendo Christum, agnoscebat quantùm ipsius mors esset profutura. *Ophitæ*, sic dicti, quod crederent, serpentem, qui Adam decepit, fuisse Christum: Serpentem verum conservabant, quem adorabant, & faciebant incantationibus ascendere super altare, ubi oblationes lambebat, & regrediebatur posteà in cavernam. *Cerdonistæ* duos agnoscebant Deos sibi contrarios, unum misericordiæ, Patrem Christi, & authorem Evangelii; alium justitiæ, creatorem mundi, & authorem veteris legis. *Marcionistæ*, in eodem errore fuerunt: erat enim Marcion Cerdonis discipulus, cujus opiniones Romæ sustinuit, negabatque cum illo Incarnationem Christi, dicens ejus corpus fuisse de cœlo, non de Virgine: carnes, & usum Matrimonii damnabat, volebatque Christum in descensu ad inferos liberasse animas Reproborum. *Montanistæ*, à Montano Phryge, unde Cathaphrygæ dicti sunt discipuli ejus propter perversam vitam ipsius Montani, cujus nomen, quod ab initio acceperant, reprobarunt posteà: Ipse Montanus se Paracletum dicebat, plures seduxit, & inter alios Tertullianum. *Quartadecimani*, vel *Paschaitæ* semper volebant Pascha celebrari quartadecima Luna Martii, quod Catholici celebrant Dominica sequente. *Adamitæ* sequebantur nuditatem Adami; credebant non esse licitum hominibus, nec fœminis vestitos adesse in suis comitiis, quæ erant verus Paradisus, matrimonium repudiantes tanquam diabolicum; simul se conjungebat in tenebris, volebantque preces ad Deum,

Deum, omnia cognoscentem esse inutiles; Multis aliis hæresibus refertum est hoc sæculum.

Inter sanctos Patres secundi sæculi fuere *Justinus Martyr*, an. 150. cujus scripta ad nos pervenerunt, quæ recenset Eusebius lib. 4. hist. c. 17. *Althenagoras* an. 255. qui insigneni pro Christianis Apologiam scripsit. *Egesippus* an. 177. qui scripsit Historiam Ecclesiasticam usque ad sua tempora. *S. Ireneus* Episcopus, & Martyr an. 180. multa scripsit, sed ad nos pervenerunt tantùm quinque libri adversùs Valentinum; probabilius est ipsum Græcè scripsisse; quàm Latinè.

De Hæresibus, & Doctoribus.

TERTII SÆCULI.

SUrrexerunt in hoc tertio sæculo *Origenis*te ex Origene, qui *Adamantius* vocabatur ob constantiam, quam habuit tempore persecutionis; credebat solos Eunuchos possessuros esse Regnum cœlorum; unde se castravit non ferro, sed pharmaco, & quia litteraliter interpretabatur hunc textum. *Sunt Eunuchi, qui se castraverunt propter Regnum cœlorum*, Personarum Divinarum æqualitatem negabat, Filiumque ita à Patre distantem dicebat, ac Apostolos à Christo: Filium Dei, licèt ex essentia Patres, creaturam tamen reputabat; sicut Spiritum sanctum. Asserebat, homines non posse videre Angelos, nec Angelos Spiritum, nec Spiritum sanctum Filium, nec Filium Patrem. Animas longè ante corpora creatas fuisse volebat, & ad corpora missas propter peccata. Perpetuitatem status mortuorum negabat, credens animas ad cor-

pora reversuras de cœlo, & de inferno, & in mundo conversaturas; vel, ut alii dicunt, dæmones, & damnatos, fore beatos post annos mille: Omnes hæreses, quæ præcesserant, refutabat, & in deteriores incidit: Continentiam maximè affectabat: unde alii hæretici, Originiani dicti, & inhonesti vocati, seu impudici, non ab Origene Adamantio, sed ab alio ejusdem nominis traxerunt originem. Non desunt tamen magni momenti authores, ut inter alios Picus Mirandulanus, qui originem justificari conati sunt, ut diximus, agendo de Conciliis. *Tertullianistæ* dicti à Tertulliano, qui cùm non posset fieri Episcopus Carthaginensis in odium Victoris Papæ, Compatriotæ sui, in Ecclesiam Romanam, & Prælatos ipsius invexit: Traditiones impugnabat. Animas licèt immortales, faciebat corporeas, & animam Filii ab anima Patris dicebat progenitam, Deum licèt nullius figuræ, corporeum tamen asserebat: Animas damnatorum sustinebat converti in diabolos post mortem: nullum esse dicebat Baptismum ab hæreticis collatum, occasionemque dedit Agrippino Episcopo Carthaginensi, uni ex prædecessoribus sancti Cypriani idem sentiendi: Se reddidit Montani fautorem, quem Paracletum æstimabat: sed postea ambitione motus ipsum deseruit, ut se in principalem Hæresiarcham erigeret. *Elseitæ* à falso Propheta Elsi in omnibus judaizabant; docebantque licitum esse, fidem ore negare: modò in corde retineatur. *Novatiani* à Novatiano Presbytero Romano Antipapa, & à Novato Presbytero Carthaginensi dicti, docuerunt non esse in Ecclesia potestatem remittendi peccata post Baptismum commissa:

missa : Secundas nuptias illicitas asserebant. Nolebant baptizatos sacro Chrismate esse confirmandos : unde ipse Novitianus , qui usque ad mortem Baptismum distulerat , noluit confirmari . Rebaptizabant eos , qui in nostra Ecclesia receperant Baptismum . Voluerunt vocari *Cathari* , id est puri , & mundi : unde alba veste induebantur . Novatianus à suis exigebat , ut in sua communione protestarentur semper se tales remansuros esse , & numquam communicaturos cum Papa Cornelio . Porrò Novatianismus nostrum Regnum turbavit ministerio Marciani Arelatensis Episcopi, qui Novatiano amicitia conjunctus erat . *Sabelliani* dicebant , unam tantùm esse in Divinitate personam , quæ tanquam Pater in veteri testamento legem dederat : in Novo incarnata fuit ut Filius , passa , & mortua , & ut Spiritus sanctus descendit super Apostolos . Ideò dicti sunt *Patripassiani*, quòd Pater scilicet mortuus fuerit, quia erat eadem persona , cum Filio : inter alia improbabant Catholicos , quòd se Monachos facerent. *Angelici* mundum ab Angelis factum credebant . *Apostolici* seu Encratitæ, hoc nomen usurpabant , quia nihil possidebant , nec matrimonio conjungebantur . *Paulonistæ* , seu *Samosateni* à Paulo Samosateno , dicebant , Christum esse purum hominem , justum tamen , nec baptizabant in nomine Trinitatis ; unde ex Augustino Concilium Nicænum iussit , ut rebaptizarentur , qui hunc impotterum deseruerant . *Manichæus* à Mane , qui duo docuit principia esse æterna , unum bonum , alterum malum . Omnia esse corporalia, & nihil spirituale . Hominum non esse liberi arbitrii . Se esse Spiritum sanctum ,

quem Christus promisit : Carnem, & vinum esse res ex se immundas, & ideò ab iis esse abstinendum ; Animas de corpore in corpus migrare, & quamplurima ridicula.

In hoc sæculo vixerunt Tertullianus An. 203. initio Catholicus, deinde in Montani hæresim prolapsus. *Clemens Alexandrinus*, presbyter An 204. *Minutius Felix*, An. 206. *Origines Adamanticus* Clementis Alexandrini discipulus. An. 226. Hujus opera ascendunt ad sena millia : teste Ephiphanio, quorum perierunt plurima. *Gregorius* Episcopus Neocæsariensis, ob magnitudinem miraculorum dictus Thaumaturgus Anno 233. *Cyprianus*, Anno 250. *S. Zeno* Episcopus Veronensis, An. 260. *S. Methodius* Episcopus Tyri, an. 285; *Arnobius*, an. 285. qui ex Pagano Christianus, scripsit contra gentes. *Lactantius Firmianus*, anno 290. &c.

De Hæresibus, & Doctoribus.

QUARTI SÆCULI.

DOnatus primò apparuit ex Numidia oriundus: Schisma initio fecit, quia condemnatus fuit ab Ecclesia, eò quòd injustè accusasset Cæcilianum Carthaginensem Episcopum de traditione Bibliæ Idololatris : postea factus est hæreticus, rebaptizans eos, qui à Christianis veniebant ad Donatistas. In Ecclesia solos justos contineri dicebat, volebatque Ecclesiam in suis solis discipulis contineri. Ipsum acriter oppugnavit Optatus Milevitanus. *Meletiani*, nolebant convenire in orationibus cum conversis, qui durante persecutione ceciderant : & quod pejus est, cum Arianis se conjunxerunt. *Arius*.

Alex.

Alexandrinus Presbyter docuit Filium Dei esse creaturam, non esse coæternum Patri, nec coessentialem: Verbum tenere locum animæ in Christo, ipsum crevisse in cognitionibus, ut cæteros homines. *Ariani* Catholicos ad se convenientes rebaptizabant, more hæreticorum nostrorum nunquam utebatur nomine Jesu Christi, sed tantùm Christi, Concil aque generalia etiam approbata esse fallibilia, & actu Concilium Nicænum crassè asserebant. *Semi-Ariani* filium Dei, dicebant non ejusdem substantiæ, cum Patre, sed similis: non ὁμοούσιον, sed ὁμοιούσιον, quod veri Ariani negabant: conveniebant tamen inter se, ut bellum Ecclesiæ inferrent. *Anthropomorphitæ* Deum faciebant corporeum, ad formam hominis, quia dixerat Deus, Genes. 1. *Faciamus hominem ad imaginem nostram*. Pascha celebrabant more Judæorum, quartadecima Lunæ Martii. Improperabant Episcopis Catholicis, quod temporalia haberent, &c. *Circumcelliones*, sic dicti, quia pauperculas incolebant cellulas, Martyres prædicabant eos, qui sibi mortem inferebant, de facilique trucidabant illos, quia in sua opinione non stabant. *Photinus* Sirmiensis Episcopus, Christum purum hominem faciebat, Deumque negabat trinum. *Macedonius* Episcopus Constantinopolitanus, Spiritum Sanctum Deum non esse, sed puram Creaturam, asserebat. *Ætius*, & *Eunomius* in eodem errore fuerint, nisi in quantùm Filium Patri omnino dissimilem faciebant, & Macedonius similem, ipse Ætius, cùm Episcopus fieri non posset Presbytero docebat esse æquales Episcopis, Sacrificia non esse offerenda pro defunctis, nec Ecclesiæ jejunia observanda. *Julius*.

sus Apostata Monachus, ab Ecclesia, & Monachatu separatus, se Summum Pontificem declaravit, ut cultum Idolorum restauraret : Destruxit Christi imaginem, quam hemorriſſa Evangelii apud Cæsaream collocaverat, ejus pedibus, nascebatur quædam herba omnibus incognita, quæ omnes morbos curabat, modò attingerent fimbriam vestimenti imaginis. Licèt illis maximè odio esset sancta Crux, & ejus imago; aliqua tamen die, cùm in templo esset ad consulendum oraculum, visionibus extraordinariis turbatus, se signo Crucis munivit. *Priscillianistæ*. Priscilliano Gnostico sic dicti, cum omnibus præcedentibus hæreticis participarunt; nimirùm Manichæis, Sabellianis, Arianis, Marcionistis, & Quartodecimanis. Corpus per se malum à malo principio nimirum diabolo, esse dicebant; & sic negabant corpora resurrectura; Matrimonium detestabantur, credentes pueros semine carnali procreatos ad Deum pertinere non posse, sed tantùm illos, qui concipiebantur de Spiritu sancto: Animas asserebant esse de substantia Dei, licitumque dicebant jurare, & pejerare, potiusquam prodere secretum. *Elvidius* B. Mariam sentiebat alios filios genuisse post Christum. Sic *Jovinianus* qui insuper matrimonium æquale virginitati dicebat, & omnia crimina æqualia sicut beatorum præmia. *Apollinaris* in Christo corpus coessentiale, cum verbo Prædicabat, fundatus, in hæc verba, Joan. 1. *Verbum caro factum est*. Sunt & quamplurimæ aliæ hæreses, quibus hoc sæculum abundat.

In hoc quarto sæculo ab an. scilicet 300. ad 400. floruerunt *Eusebius Cæsariensis*, & *Sanctus Athanasius. Episcopus Alexandrinus.*, cujus

cujus opera quatuor tomis continentur, An. 340. *S. Hilarius* Pictavorum Episcopus, an. 355. qui jam provectæ ætatis Christianus factus, tamen brevi in Ecclesiastica doctrina ita profecit, ut Ecclesiæ Catholicæ columna sit meritò nominandus. *S. Optatus*, Episcopatus Milevitanus an. 365. septem libros adversus Donatistas edidit. *S Cyrillus* Hierosolymæ Episcopus, an. 465. sæpe de sede ejectus fuit, & sedi restitutus postea. *S. Ephrem* Diaconus Edessenus an. 365. scripsit plurima opera, quæ teste Hieronymo lib. de Scrip. Eccl. post lectionem Scripturæ in Ecclesis legi solebant. *S. Basilius Magnus*, Archiepiscopus Cæsarienses in Cappadocia, an. 370. Hujus præclara opera quatuor continentur tomis. *S. Gregorius Nazianzenus Episcopus*, an. 370. *S. Epiphanius*, an. 370. Salaminæ in Cypro Episcopus fuit. *S. Ambrosius Mediolanensis*, an. 374. quinque tomos conscripsit impressionis Parisiensis. *S. Gregorius Nyssenus*, S. Basilii frater. *S. Hieronymus* an. 390. Presbyter, & Ecclesiæ Doctor fuit. Hujus opera in editione Lugdunensi novem tomi continentur. *Ruffinus* Presbyter Aquilejensis S. Hieronymi quondam amicissimus, deinde æmulus factus, libro duos ad historiam Eusebii Cælarienſis addidit, an. 390. *S. Joannes Chrysostomus*. primum in foro versatus. Monasticam postea vitam exercuit, ab illa ad clerum vocatus, Presbyter Anthiochenus factus est: deinde Episcopus Constantinopolitanus. In quinque tomo illius opera dividuntur, an. 298.

De Hæresibus, & Doctoribus.

QUINTI SÆCULI.

ECclesiæ bellam intulerunt sequentes hæretici, *Pelagios* Brito Monachus, ann. 415. cœpit docere peccatum Adami illi soli nocuisse, nullum in posteritate sua fuisse peccatum originale: Mandata Dei, solis naturæ viribus posse observari; Orationes ad Deum inutiles dicebat ad bene agendum, quòd poterat ex se liberum arbitrium: admittebat tamen Baptismum, ut infantes de bono in melius progrederentur: Mortem dicebat non esse pœnam peccati, sed conditionem naturæ, ita ut mortuus fuisset Adamus, etiam non peccans: Sacerdotalia, & Episcopalia vestimenta denique improbabat. Ipsum secutus est Cælestius hæreticus. *Semipelagiani* dicebant; liberum arbitrium se posse determinare ad bonum; ut tamen bonum operaretur, indigere gratia, sicque initium salutis, & prædestinationis in nobis reponebant. *Secundinus*. Discipulus Manichæi, Deum mutabilem credebat, Christum Filium Dei naturalem negabat, malamque faciebat substantiam. Ad Augustinum scripsit, ut ad Manichæismum rediret; cui respondit Augustinus eloquenti libro, qui habetur 6. tomo. *Vigilantius* docuit inanem esse invocationem Sanctorum; cultum qui reliquiis fertur, esse idololatriam; Ecclesiastica jejunia, sicut Cœlibatum Sacerdotum, reiiciebat. *Nestorius* Episcopus Constantinopolitanus in Christo duas personas asserebat esse, Virginem, ut Matrem Dei, nolebat agnosci; & in pane fermentato, cum duabus spe-

ſpeciebus, conſecrabat, & communicabat. *Euthyches* Abbas Conſtantinopolitanus, ut Neſtorio contradiceret, unam tantùm perſonam, ſicut unicam naturam, in Chriſto admittebat, irridebatque Concilia, Maximè Epheſinum, & Calcedonenſe. *Dioſcorus* pecunia ſuſcepit perfectionem, & juſtificationem Eutychetis, *Pacificantes* dicti ſunt illi, qui authore Zenone Imperatore, unionem quandam faciebant, inter Catholicos, & Euthychianos; ita ut ex una parte Anathema dicerent Eutycheti, & ex alia Concilium Chalcedonenſe, ubi damnatus fuerat, contemnerent. *Petrus Cnapheus* Epiſcopus Antiocheus ſentiebat, totam Trinitatem fuiſſe crucifixam: unde in Triſagio, ſic loquebatur: *Sanctus Deus, Sanctus fortis, Sanctus & immortalis, qui crucifixus es pro nobis*, *Prædeſtinati*, ſeu *Prædeſtinatiani* bona opera non prodeſſe, nec mala obeſſe aſſeverabant, omnia in prædeſtinationem, & reprobationem referentes, quæ prorſus ſunt infallibiles.

In quintò ſæculo apparuerunt *D. Auguſtinus*, anno 420. qui initio doctrinam Manichæi amplexus eſt, poſteà vero Catholicus factus multa excellentiſſima dedit Eccleſiæ opera, quæ novem tomis continentur. *S. Maximus* anno 420. qui plura ſcripſit. *Syneſius* ſanctiſſimus, & doctiſſimus Epiſcopus Ptolemaidis, anno 420. *S. Paulinus* Epiſcopus Nolanus. *Severus Sulpitius* S. Paulini amiciſſimus an. 420. *Paulus Oroſius* Præsbyter Hiſpanus, Diſcipulus Auguſtini, anno 415. *Sedulius* præsbyter Scotus, anno 430. qui compoſuit hymnos duos de Chriſto, quorum unus ſit incipit; *A ſolis ortus cardine*, &c. *S. Cyrillus*

Alex-

parte tres Deos admittebant, & ex alia confundebant naturas in Christo. *Jacobitæ* à Jacobo Syro dicti, dogmata sua componebant ex erroribus Dioscori, Eutychetis, & aliorum; uno digito faciebant signum Crucis, ut obstenderent esse tantum unam in Trinitate personam, pueros denique baptizabant, cum pirotino fronti, vel genis applicato.

In hoc sexto sæculo visi sunt *S. Fulgentius Carthaginensis*, Ruspensis Episcopus anno 500. *Andreas* Episcopus Cesareæ, anno 500. *Ennodius* primò Diaconus, posteà Episcopus Ticinensis, anno 503. *Boetius Severinus*, anno 528. Senator clarissimus, qui multa de re Philosophica, & Theologica scripsit. *Dionysius exiguus* nomine, sed doctrina, & sanctitate maximus, anno 525. *Anastasius Sinaita*, anno 544. *Procopius in Gazæus*, anno 560. *Evagrius*, qui scripsit historiam Ecclesiasticam libris sex ab eo tempore, in quo desit Sozomenus, anno 596. *D. Gregorius Turonensis* Episcopus anno 596.

De Hæresibus, & Doctoribus.

SEPTIMI SÆCULI.

MOnotelitæ, authore *Cyro*, Patriarcha Alexandrino, unam tantum in Christo voluntatem asserebant. Ipse Cyrus Sergium Patriarcham Constantinopolitanum ad suum errorem adduxit. Anno circiter 725. *Mahumetus* ex vili gente Arabica oriundus, sectam novam ex omnibus Religionibus coagmentatam suscepit ministerio Sergii cujusdam, non præcedentis, sed alterius Monachi Ariani, & Nestoriani, Mahumetus

ius Epilepsi gravatus populo suadebat, quod sui lapsus erant tot extases, in quibus Deo communicabat, ministerio Gabrielis Archangeli, qui illi credenda proponebat, ex quibus Alcotanum refertum est. Sibi ingentem prædonum copiam adjunges, potentissimum se fecit; ita ut Arabes *Sarraceni* dicti, eum in Regem habuerint, cum proposito totum destruendi Christianismum. Tot ab eo sunt producta somnia, ut ea non liceat enumerare. *Armenii* ex Jacobitis, & Eutychianis oriundi, Deum mendaci, blasphemiæ, ac sacrilegii accusabant: Spiritum sanctum à solo Patre asserebant: Pascha suum in manducatione, non Corporis Christi, sed boum, & agnorum colebant: Peccatum nolebant esse à libero arbitrio, sed à Sathana: Peccatum originale negabant; Omnes homines ante passionem Christi damnatos esse dicebant per peccatum Adami nullo modo in illis existens: Vim gratiam conferendi tollebant à Sacramentis; Rebaptizabant eos, quos baptizaverant Romani: Cum solo fermentato pane consecrabant: Christum ad inferos descendentem dicebant liberasse omnes damnatos: Fæminas in sexu virili resurrecturas prædicabant, bellumque continuo inferebant Summo Pontifici. *Pyrrheus* Patriarcha Constantinopolitanus errorem Monothelitarum profitebatur; sicut & *Maronita*, & *Macharius Patriarcha* Anthiochenus cum *Theodoro Patriarcha* Constantinopolitano, qui fuerunt duo Principes Monothelitarum: solum Honorium Papam æstimabant, quod crederent falsò in Monotheliſmum incidisse.

In hoc sæculo apparuerunt *D. Gregorius*, Papa

pa ſanctiſſimus, & Doctor Eccleſiæ, qui meritò appellatus eſt Magnus, an. 600. *Heſychius, ſeu Hiſychius* Epiſcopus Jeroſolymitanus, an 601. *S. Sophronius* Epiſcopus Jeroſolymitanus, an. 630. *Leontius*, an. 730 *Jonas* an 630. non Aurelianenſis, ſed *Hibernus* qui Angliam, Gallias, & Italiam multum illuſtravit. *Iſidorus* Hiſpalenſis Epiſcopus, an. 630. *S. Eligius* Epiſcopos Noviodunenſis, an. 640. *S. Maximus* Monachus Conſtantinopolitanus. & Martyr *eximius*. an. 650. *S. Idelphonſus* qui factus eſt Epiſcopus Toletanus, an. 658. Plura de B. Virgine ſcripſit. *S. Julianus* Epiſcopus Toletanus, an. 680 *Anaſtaſius*, Nicæenus Epiſcopus, qui vixit poſt Concilium Trullanum nuncupatum Quinisextum, quia Canones addidit Conciliis generalibus quintò, & ſextò.

De Hæreſibus, & Doctoribus

OCTAVI SÆCULI.

IConomachi, ideſt, oppugnatores ſacrarum Imaginum, contra Eccleſiam maxime graſſati ſunt, in hoc ſæculo, Idololatriam imputantes illis, qui eas in templis adorarent; unde *Leo Iſaurieus* Imperator, dictus propterea *Iconomachus*, ſeu Iconoclaſta, edictum propoſuit, ut ubique ſacræ Imagines tollerentur de templis. *Agonyclitæ* ſuperſtitioſos reputabant illos, qui flectebant genua inter orandum, undè erecti ſemper orabant *Aldebertini* ab Aldeberto Gallo, credebant ſanctiſſimas, ſed incertas reliquias, authori ſuo allatas fuiſſe ab extremis terris, miniſterio Angeli, ipſum credebant ſimilem Apoſtolis,

Crucis, ejus capillos, & ungues æqualiter colendos esse dicebant ac reliquias D. Petri; Credebant ipsum cognoscere omnia peccata, quæ committebant, & posse ille remittere sine confessione aliqua. *Albanenses* duo principia, unum bonum, aliud malum tenebant; Aliquem ante adventum Christi justum fuisse negabant; Deum credebant, malum non providere, nisi ministerio diaboli, Mundum faciebant æternum, & in æternum duraturum: Deum non creare animas de novo; sed animam mortui in alterum corpus transmigrare: Nullo modo juramentum esse licitum; Nullum extare originale peccatum; Sacramenta nullam vim habere, dum à malis conferuntur ministris: Necessitatem in confessione esse nullam: Nullum perversum posse episcopari; Matrimonium esse illicitum; ab Ecclesia nihil possidendum esse, nisi in communi: Tandem Resurrectionem corporum negabant. *Elipandus* Christum solum filium Dei esse adoptivum tenebat. *Paulianista* à Paulo, & Joanne sic dicti, præter Manicheismum, quem profitebantur, tenebant formam Baptismi in his verbis consistere. *Ego sum aqua viva;* & Eucharistiam in isti, *Accipite, & manducate, & bibite*, cultum S. Cruci negabant; Sacerdotes nostros reiiciebant; seque Christianos vocabant, nos verò Romanos.

In hoc sæculo Ecclesiam multùm illustraverunt, *S Gregorius* junior Papa 2 anno 714. *S Marcellinus* Presbyter, & vir Apostolicus, anno 717. *S. Germanus*, Constantinopolitanus Episcopus, anno 720. *V. Beda*, Presbyter Anglus anno 731 qui plura scripsit operis nomis contenta. *S. Joanne. Damascenus*, anno 731. vir magnæ doctrinæ, & sanctitatis, qui Orientem illustravit eo tempore, quo V. Beda

chus S. Benedicti, qui fuit discipulus . V. Bedæ, scripsit librum, in quo dicere videbatur, solam figuram corporis Christi esse in Eucharistia; unde hic liber damnatus est in Concilio Vercellensi, ut testatur Lanfrancus Episcopus Cantuariensis: propter hoc Alanus, & alii Joannem Scotum Sacramentorum authorem putant, quod non verisimile tenet Bellarminus lib. de Euch. c. 7.

In hoc sæculo fuerunt *Alcuinus Anglus*, V. Bedæ æqualis, anno 800. quem in Galliam evocavit Carolus Rex Francorum, hic multa scripsit. *S. Nicephorus* Episcopus Constantinopolitanus, qui Chronologiam fecit, & quatuor Opuscula scripsit contra Iconomachos. anno 811. *Usuardus* Monachus natione Gallus Alcuini discipulus, qui Martyrologium satis accuratum, quo multæ Ecclesiæ usæ sunt, conscripsit, anno 812. *S. Luigerus*, ann. 812. primus Episcopus Monasterienſis: qui cum à Carolo Magno Imperatore vocatus esset pluries, ire recusavit; quia occupatus erat in laudibus Dei recitandis; unde postea Imperatori dixit, quòd majori Domino obsequium tunc præstaret. Factum hoc multùm laudavit pius, ac religiosus Imperator. *Jonas Aurelianensis*, anno 820. qui scripsit tres libros contra Claudium Taurinensem Episcopum pro defensione sacrarum Imaginum, signi S. Crucis, & peregrinationum ad loca sancta. *S. Theodorus Studites*, qui fortiter dimicavit pro imaginum cultu, an. 820. *Rabanus Maurus*, natione Germanus, an. 835. Episcopus fuit Moguntinus, *S. Eulogius*, Martyr, & Episcopus Toletanus, an. 850. *Simeon Metaphrastes*, an 858. qui scripsit vitas Sanctorum per singulos menses, in quibus tamen multa addidit ex proprio ingenio,

sio, non ut gesta fuerunt, sed ut geri po. uerunt *Anastasius bibliothecarius*, & Abbas Romanus, anno 855. scripsit vitas Pontifi. um à D. Petro usque ad Nicolaum I. *Hinc. marus Rhemensius*, an. 850. alios omitto.

De Haresibus, & Scriptoribus

DECIMI SÆCULI.

IN hoc sæculo pauci reperti sunt Hæresiarchæ, nisi illi, qui incæperunt in præcedenti, sed in illo maxima fuit continuatio schismatis Græcorum.

Scriptores, qui apparuerunt, fuerunt *Leo VI.* Imperator, qui dictus est *sapiens*, quod scripserit Insignem Epistolam ad Regem Sarracenorum de veritate fidei Christianorum, & Sarracenorum impietate, ubi diserte affirmat, Spiritum sanctum à Patre, & Filio procedere, an. circiter 911. Hoc sæculum illustravit, alioqui valde obscurum, hic Imperator: *Marcus Heremita*, an. 906. præcedenti Imperatori decennium vitæ prædixit, illumque curavit saucium. *Berno* Abbas Augiensi, an. 1014. quo tempore cœpit Symbolum Fidei in Missa decantari. *Hermanus*, Monachus Augiensis, valde pius, *Contractus* dictus à membrorum ferè omnium debilitate. De eo dicitur, quòd scripserit antiphonas *Salve Regina*, & *Alma redemptoris Mater*, sicut prosam, *Veni sancte Spiritus*, an. 1050. *Sanctus Leo*, Papa IX. ex Episcopo Tullensis Sed Apostolicam occupavit. Scripsit insignem Epistolam ad Michaelem Episcopum Constantinopolitanum contra Græcorum errores, ann. 1050. *Moses Barcepha*, Episcopus Syrus, scripsit librum de Para-

dilo in duas parte divisum, qui cautè legendus est.

De Hæresibus, & Scriptoribus

UNDECIMI SÆCULI:

BErengarius Archidiadonus Andegavensis docuit in Eucharistia Corpus Christi non existere nisi figurativè. Cum posteà hunc errorem revocasset, docuit substantiam panis esse cum corpore Christi, additque parvulos non esse baptizando. *Zuingliani* in primo errore, Lutherani in secundo, & Anabaptistæ in tertio eum secuti sunt. Resipuit tamen, & in Fide Catholica mortuus est. Simoniaci venditionem, & emptionem reddituum Ecclesiasticorum licitam proclamabant. *Reordinantes* e contra Sacerdotes Simoniacos admittere nolebant, nisi priùs reordinarentur. *Incestuosi* licitum asserebant Matrimonium in quarto gradu consanguinitatis celebratum contra Canones Ecclesiæ.

Scriptores hujus sæculi fuerunt *S. Fulbertus Carnotensis*. *S. Odilo*, Abbas Cluniacensis. *S. Burcardus*, Episcopus Vormacensis *S Odo* Abbas Cluniacensis, suisque ordinis in Gallia reparator. *Luit prandus Tibonensis* Diaconus, & posteà Cremonensis Episcopus. *Humbertus* Cardinalis, Episcopus, Sylvæ Candidæ, à Leone X. Legatus Constantinopolim missus est, tanquam Græce, & Latine doctissimus. *Petrus Damianus* ex Monacho S. Benedicti, S.R.E. factus Cardinali Episcopus Ostiensis. Cùm esset austeræ vitæ amator ardentissimus, non semel petiit à Nicolao II. Pontifice facultatem redeundi ad eremum; sed non impetravit. *S. Anselmus Mantuanus*, Epi-

Epiſcopus Lucenſis creatus ab Alexandro II. cum in Monaſterium ſe abdidiſſet, à Gregorio VII. ad Epiſcopatum revocatus eſt. Multa poſt mortem edidit miracula. *S. Anſelmus*, Cantuarienſis Archiepiſcopus, natione Italus, profeſſione Monachus, ſanctitate admirandus, diſcipuluſque & ſucceſſor Lanfranci. *Georgius Cedrenus*, Hiſtoriogra. phus Græcus. *Ado Trevirenſis*, de quo dubitatur quidem, an Martyrologium Adonis ſit ejus, an adonis Viennenſis. *Joannes Curopalates*, qui ſcripſit hiſtoriam ab an. Dom. 811. uſque ad 1081. *Theophilatus*, Archiepiſcopus Bulgarorum, qui ſcripſit in Prophetas Minores, in quatuor Evangelia, & Epiſtolas Pauli, in quibus ita ſecutus eſt Chryſoſtomum, ut ipſius Abbreviator dici poſſit. *Lanfrancus* Archiepiſcopus Cantuarienſis, qui Conc. Romano diſputavit cum Berengario, quem ita convicit, ut Berengarius librum ſuum projecerit in ignem; ſed cùm ad ſuum vomitum rediret Berengarius, ſcripſit Lanfrancus in illum inſignem librum de realitate Corporis Chriſti in Euchariſtia. In eodem ſæculo vixerunt, *Guidmundus* Epiſcopus Adverſanus. *Adelmanus* Epiſcopus Brixienſis. *Anſelmus Lugdunenſis*, *Bertholdus Constantienſis Micrologus*, *Cecumenius*, *Marianus Scotus*, *D. Bruno*, *Ivo Carnotenſis*, & *Samuel Mazzochianus*, qui ex Judæo Chriſtianus factus multa contra Judæos ſcripſit.

De Hæreſibus, & Scriptoribus

DUODECIMI SÆCULI.

IN duodecimo ſæculo *Marſilius de Padua* volebat Papam non eſſe ſucceſſorem

carnis, lactis, & ovorum Duo principia, unum bonum, aliud malum admittebant, nostraque corpora esse à Dæmone: Deum singebant habere duas uxores, ex quibus filios, & filias procreat: duosque Christos fuisse, unum bonum in regione incognita natum, alium malum in Bethleem Juda. *Coretii* erroribus Petrobusianorum addebant V. Mariam fuisse Angelum; Corpus Christi fuisse corruptum; & animas non esse glorificandas ante Resurrectionem. *Joachimus* Abbas docebat, in Trinitate ens generare ens, ob quod damnatus fuit in Concil. Oecumenico Lateranensi sub Innocentio III.

In hoc sæculo multi Scriptores apparuerunt: præsertim *Sigebertus* Historiographus an. 1100. *S. Bernardus* Abbas Claræ-vallensis, an. 1130. scripsit multa opera, quorum aliqua illi tribuuntur, quæ non sunt eius. *Petrus Cluniacensis* an. 1130. *Hugo de S. Victore* Monachus an. 1130. *Ricardus de S. Victore* Monachus ann. 1130. *Gratianus* Monachus S. Benedicti ann. 1145. Scripsit decretum, sive concordantiam discordantium Canonum, in quo Canones plurimos collegit ex Scripturis, Responsis Pontificum, Conciliis, Patribus. *Petrus Lobardus* Episcopus Parisiensis an. 1145. collegit Theologorum sententias in quatuor libros; unde dictus est Magister sententiarum. *Arnoldus Carnotensis* an. 1171. *Petrus Blesensis* an. 1177. *Guerricus* Abbas Ignacensis an. 1180. *Theodorus Balsamon* an. 1191. Patriarcha Antiochenus, qui fuit Schismaticus, & Romanæ Ecclesiæ insensissimus.

De

De Hæresibus, & Doctoribus.

TERTIIDECIMI SÆCULI.

GUillelmus *à Sancto Amore* Doctor Parisiensis ab Alexandro IV. condemnatus, odio Religiosorum mendicantium docuit paupertatem actualem esse illicitam, & sufficere habitualem, nempe eam, qua quis in corde paratus est omnia relinquere propter Christum. Omnes Religiosos indifferenter vocabat vivere de operibus carnium suarum: nec licitum esse Ordinem ingredi, qui saltem in communi non haberet possessiones. Scripserunt contra eum D. Thomas & D. Bonaventura. In eodem errore fuit Desiderius Longobardus. *Flagellantes* dicebant Baptismo aquæ successisse Baptismum sanguinis, unde se usque ad sanguinem flagellabant, dicentes, hoc esse majoris meriti, quam martyrium, quia talis flagellatio erat libera. *Fraticelli*, authore Hermanno, tenebant authoritatem R. E. propter malitiam Prælatorum cessasse; se solos esse in vera Ecclesia volebant; nulli obedientiam deberi asserebant, exercebant copulationem indifferenter; pueroſque ex illa procreatos occidebant. *Beguardi*, & *Beguinæ*, authore Bogonato, erant Monachi, & Moniales sine votis, docebant, hominem posse esse in hac vita impeccabilem, & ampliùs non teneri ad jejunia, immò in gratia crescere posse. Viros perfectos, & Ecclesiasticos ab omni obedientia liberos asserebant. Sustinebant illum peccare, qui mulierem deosculabatur, non verò, qui eam carnaliter cognosceret, quia ad hoc inclinat natura, non ad illud. *Lotardus Galterus*

docuit luciferum injustè à Deo damnatum. In fine hujus sæculi Vvicleffus Vvicleffitarum caput, natione Anglus, professione Sacerdos, artium Magister, multos errores edidit, qui enumerantur in Sess. 8. & 45. Conc. Constant. sub Martino V. qui ejus ossa exhumare fecit, & extra Ecclesiam ejici. In particulari docebat, substantiam panis manere in Eucharistia; Christum non esse realiter præsentem in illa. Episcopum, aut Sacerdotem in peccato mortali non conferre ordines, nec consecrare, nec baptizare. Confessionem exteriorem esse superflam contrito. Nullum excommunicari debere, nisi anteà à Deo excommunicatus credatur; Nullum esse dominum temporalem, nec Prælatum, si sit in peccato. Decimas esse puras eleemosynas, quibus frustrari possunt propter peccata. Quòd largientes eleemosynam mendicantibus Religiosis, sunt excommunicati ipso facto. Quòd Religiosi viventes in Religione privata non sint de Religione Catholica. Quòd Sancti peccaverint instituendo Religiones particulares. Quòd omnia fato eveniant, *Sagarellus*, Pseudo-Apostolorum c. an. 1296. se, & suos dicebat Apostolos, quia paupertatem profitebantur. Dicebat, bona opera sine voto esse majoris meriti, quàm alia. Nihil debere asservari de uno die pro alio, Ecclesias consecratas non esse aptiores ad orandum, quàm alia loca. Dissolubilia tenebant Matrimonia iis, qui suam sectam amplecti volebant.

Scriptores hujus sæculi fuerunt *Innocentius* III. vir multæ pietatis, & doctrinæ. *S. Antonius de Padua* appellatus, quia in hac vitate multa sanctitatis edidit signa, ibidem obiit, & sepultus mirificè honoratur ann. 1220. *Guillelmus Altissiodorensis* Episcopus an. 1224.

1224. *Guillelmus Parisiensis* anno 1240. vir admodum pius, & doctus, *Alexander Alensis* anno 1245. natione Gallus, Ordinis S. Francisci, vir doctus, qui jussu Innocentii Papæ IV. Summam Theologiæ egregiè scripsit. *Vincentius Bellovacensis* anno 1250 Ordinis Prædicatorum, Naturale, & Morale. *Robertus Sorbon.* vir multæ doctrinæ, & pietatis, qui Collegium Sorbonæ toto orbe celeberrimum Parisiis instituisse dicitur anno 1265. *Albertus Magnus*, an. 1265. *Thom. Cantipratensis* ann. 1265. *D. Thom. Aquinas* ann 1265. hujus omnes norunt sapientiam & sanctitatem. *D. Bonaventura, Doctor Seraphicus*, an. 1265. Ordinis S Francisci, Minister Generalis, postea Albanensis Episcopus, & deinde Cardinalis creatus à Gregorio X. *Petrus Tarentanensis*, anno 1265 cum D. Bonaventura Cardinalis creatus, & Gregorii successor sub nomine Innocentii V. *Ægidius Romanus*, anno 1290. *Remundus Lullus* anno 1290. qui multa scripsit. Accusatum fuisse scribunt, quòd plusquam trecentos errores continerent ejus opera, immò aliqui ipsum hæreticum dicunt; plurimi tamen eundem colantur ut S. Martyrem, & scripta ejus orthodoxa prædicant. *Richardus de Mediavilla*, natione Anglus, Ordinis S. Francisci, anno 1190. *Henricus Candavinsis*, anno 1290. vir doctissimus.

De Hæresibus, & Scriptoribus.

QUARTIDECIMI SÆCULI.

JOannes *de Poliaco* sustinebat, Confessionem factam Regularibus reiterandam esse

Paſtori, poſito Canone, Omnis utriuſque ſexus. Dicebat, nec Papam, nec Deum ipſum poſse diſpenſare à Confeſſione ſuorum peccatorum Parocho. Aſserebat etiam, nec Papam, nec Deum poſse dare licentiam generalem alicui Sacerdoti, ut omnes indifferenter audiat. *Michaelem ad Ceſena* à Papa Joanne XXII. vel XX. condemnatus, prædicabat, nec Chriſtum, nec Apoſtolos, nec ipſorum ſectatores habuiſse aliquid in particulari. *Jacobus Juſti.* & *Bononatus* Begardorum authores pro Martyribus colebant eos, qui condemnati fuerant propter talem hæreſim. *Richardus Armacanus*, Ordinis S. Franciſci infenſus, mendicitatem voluntariam repudiabat, Sacerdoteſque ſimplices in abſentia Epiſcoporum omnia eorum munera exercere poſſe ſuſtinebat, ut conſecrare altaria, conferre Ordines &c. *Bertoldus de Borbaco*, Begardinus, inter alia affirmabat, Chriſtum in ſua Paſſione ita fuiſse derelictum, ut de ſua ſalute dubitavit. *Turlupini* ſub Gregorio XII. igne exterminati, dicebant nullum verecundari debere, omnes corporis ſuis partes etiam ſecretas oſtendere, innumeraſque patrabant impudicitias.

Hoc ſæculum illuſtre fecerunt. *Joannes Duns Scotus*, Ordinis noſtri. Plura ſcripſit ſubtiliter, unde *Subtilis* dictus eſt. Inter alia. Scriptum Oxonienſe in quatuor libros Sententiarum, Scriptum Pariſienſe in totidem libros, Librum Quolibetorum, & alia, tùm in Theologia, tùm Philoſophia. *Auguſtinus Anconitanus* 1301. *Nicephorus Caliſtus*, qui ſcripſit hiſtoriam à Nativitate Chriſti ad annum 625. *Idiota*, qui proprio nomine ſuppreſſo, plura edidit. *Petrus*, *Aureolus*, *Antonius*, *Andreas*, uterque ex Ordine

Minorum. *Durandus*, *Franciſcus Maironic*, *Guillelmus Ocham*, *Nicolaus Liranus*, qui ex Judæo Chriſtianus factus, Ordinem Minorem aſsumpſit, in quo ſcripſit commentarium ſive poſtillam in Bibliam univerſam. *Pelagius Alvarus* Ordinis Minorum. *Petrus Paludanus*, *Ludolphus Carthuſianus*, *Joannes de Barone*, *Robertus Hilcot*, *Gregorius Ariminenſi Franciſcus Patriarcha*, & alii, plurimi.

De Hereſibus, & Doctoribus.

QUNTICIMI SÆCULI.

IN hoc ſæculo Boemiam infecerunt Huſſitæ, ſic dicti à Joanne Hus Boemo ann. circiter 1407. qui Joannes in Concilio Conſtantienſi damnatus, & igne combuſtus fuit com ſuo complice, & compatriota Hieronymo Pragenſi. Huſſitæ ſubſtinebant Eccleſiam continere tantùm prædeſtinatos. D. Petrum nunquam fuiſse Eccleſiæ caput, nec Paulum membrum Sathanæ, dum perſequebatur Chriſtianos, licèt actiones perpetraverit ſimiles actionibus malignorum. Papam Imperatori ſubiici, nec eſse caput Eccleſiæ, aut Chriſti Vicarium; Epiſcopos carnifices eſſe, dum tradunt brachio ſæculari ſibi inobedientes. Multa inſuper talia ſuſtinebant, ut videre eſt in Concil. Conſtant. Illis ſe junxit Hieronymus Pragenſis. In varias ſectas diviſi ſunt Huſſitæ, quorum alii *Orobitæ* dicti ſunt, alii *Thaborita*, alii *Orphani*, alii *Adamitæ*, ſive *Picardi*, authore quodam Picardo, Gallo, qui ſuis ſectatoribus præcipiebat, ut nudi incederent. *Ruthonii*, aut *Ruſſiani* ſchiſma fecerunt ab Eccleſia Romana, ut Græcos ſequerentur. Unde cum velle eos

ad Ecclesiam revocare Polonorum Rex, cujus ditionis erant se Imperatori Moscovitarum sui schismatis protectori subjecerunt. Petrum negabant verum fuisse Pontificem; Ecclesiam Romanam aliarum caput non esse dicebant; scripta Patrum Latinorum rejiciebant, sicut determinationem Conciliorum. Excommunicationem, Purgatorium, & Sacramenta Confirmationis, & Unctionis extremæ. *Petrus de Osma* Salmaticensis profes. sor Theologus negabant confessionem institutam esse à Deo, sed tantum esse ex institutione hominum. *Hermanus Rissuick Batavus*, affirmabat, Angelos non esse à Deo creatos; Animam perire cum corpore. Non esse infernum. Christum fuisse seductorem: fabulam esse Scripturam, & Evangelium falsissimum propter tales blasphemias ignis addictus est.

Vixerunt in eodem sæculo *Vincentius Ferrerius*, *Joannes Capreolus*, *Franciscus Zorabella* Cardinalis ab Alliaco, *Joannes Gerson*, *Thomas Valdensis*, *Augustinus de Roma*, *Henricus Kalteissen*, qui in Concilio Basileensi, disputavit contra Hussitas. *S. Bernardinus Senensis*, doctrina, & miraculis clarus, qui multa conscripsit. *B. Capistranus*, qui Ecclesiam acriter defendit contra Turcas, fuit ex Ordines Minorum. *Alphonsus Tostatus* Episcopus Abulensis. *Nicolaus Panormitanus* Archiepiscopus, & tandem Cardinalis. *S. Antoninus Florentinus* Archiepiscopus. *Æneas Silvius* Secretarius Imperatoris, Episcopus Senensis, Cardinalis, & denique Summus Pontifex sub nomine Pii II. obiit dum expeditionem maximam adversùs Turcas moliretur. Quæ scripsit juvenis pro Concilio Basileensi, retractavit Senex, & Pontifex. Maximus. *Laonicus Chalcondila*, qui historiam

Tur-

Turcarum scripsit. *Joannes de Bassolis*, Ordinis Minorum. *B. Laurentius Justinianus* Venetiarum Episcopus. Cardin Turrecramata. *Nicolaus de Cusa* Card *Dionysius Carthusianus*, *Thom. à Kempis*, *Gabriel Biel*, *Joannes Picus Mirandulanus*, Comes, ingenio & doctrina maximus. *Marsilius Ficinus*.

De Hæresibus, & Scriptoribus

SEXTI DECIMI SÆCULI.

TOta in pace composita erat Ecclesia, cùm Lutherus in Saxonia nascitur Anno 1482. qui eam perturbavit totaliter. Vocatus fuit primò *Ludder*, idest, prædo, & irrisor, unde assumpsit nomen Lutheri, idest, puri. Quodam die deambulans cum socio, qui ictu fulminis percussus fuit, timore, & non devotione commotus in Monasterium Augustinianorum Erfordiensium se contulit anno 1504. Leo X. videns Selimum Turcarum Imperatorem, qui undequaque Ecclesiam persequebatur, misit in totum orbem Christianum Indulgentias Cruciatæ: ut ad defensionem Ecclesiæ excitarentur Principes Christiani. *Albertus Brandurgbens.* Archiepiscopus, cui devolutæ fuerant illæ Indulgentiæ, deputat Dominicanum quemdam ad illas prædicandas, cum exclusione *Augustinianorum*; quibus hic honor deferri solitus erat. Hoc audiens Vicarius Generalis Augustinianorum, *Stambis* nomine, excitavit Lutherum, ut Cathedras ascenderet contra

Indul-

Indulgentias declamaturus; quod fecit revera ille anno 1517. à quo tempore bellum semper Ecclesiæ intulit, totam Germaniam infestavit, pluresque, & diversas suscitavit Hæreses. Moritur ipse Lutherus An. 1545. Vvitembergisque sepultus est, cujus tumulo apposuerunt illius discipuli hunc versum, quem anteà fecerat: *Pestis eram vivus, moriens ero mors tua, Papa!* In multis Lutheranorum templis constructa videtur effigies ipsius cum his verbis, Divus, & sanctus Doctor Martinus Lutherus Propheta Germaniæ. Immò eò impudentiæ devenerunt sectatores Lutheri, ut dicere ausi fuerint, D. Ambrosium, & D. Augustin annuntiasse tempus, quo Ecclesiam impugnaturus esset, dum dixerunt in suo Hymno, *tibi Cherubin, & Seraphin In Cessabili Voce proclamant*; quasi illæ litteræ numerales designarent Annum 1517.

Miserè in suo errore mortuos est Lutherus, postquam hæreses plurimas adinvenit: utpote, hominem sola fide justificari; Liberum arbitrium peccato Adami periisse; Papam esse Antichristum, in Eucharistia remaneret substantiam panis cum corpore Christi; Indulgentias esse invalidas: Purgatorium esse puram diaboli inventionem: Sacramenta gratiam non conferre: peccata non remitti, aut deleri per pœnitentiam, sed tantùm non imputari, & Sectatores Lutheri in duas divisi sunt: ex quibus infinitus prope Hæresiarcharum numerus pullulavit: Alii enim sunt Lutherani molles, qui duce *Melanctone* Confessionem Augustanam profitentur: & hi dicuntur *molles*, quia aliquas opiniones Lutheri, maximè illam de libero Arbitrio, temperare conati sunt. Alii dicun-

tur

tur *Severi*, quia tali non utuntur moderatione, ut Centuriatores Magdeburgenſes.

Andreas Carloſtadius natus Franconiæ, Archidiaconus Vvitembergenſis, factus eo tempore, quo ſe in hanc Eccleſiam Lutherus intruſit, fuit primus Lutheri diſcipulus, & primus Sacerdos, qui ſe uxori connubio junxit, Anno 1524. ſe in novæ hæreſis authorem erexit, quæ *Sacramentariorum* dicitur: poſt Berengarium enim primus publicavit in Euchariſtia nihil aliud eſſe præter figuram Corporis, & Sanguinis Chriſti Ab, ſente Luthero ab Urbe Vvitembergenſi, cum ingenti ſociorum copia Eccleſiam Vvitembergenſem ingrediens, demolivit imagines prophanis manibus dedit Euchariſtiam, ſolum in ea panem eſſe prædicans, altaria confregit, carnis indifferentem permiſit uſum, & ubique libertatem proclamabat Chriſtianam. Quod audiens Lutherus, ejus audaciam verbis aſperrimis reprimere conatur: quæ correctio, cùm eſſet inutilis, adverſus Carloſtadium, omnes commovet Lutherus: quod tamen nihil proficit, quia novi hujus Hæreſiarchæ doctrina omnibus pergrata videbatur. Carloſtadius amore omninò accenſuſſe matrimonio opulavit publico, quo die celebratum fuiſſe Miſſam teſtatur Florimundus novo ritu compoſitam, in cujus introitu hæc verba decantata fuerunt, *Dixit Dominus Deus: Non eſt bonum hominem eſſe ſolum, faciamus adiutorium ſimile ſibi* Hujus Miſſæ oratio compoſita erat ad excitandos alios Sacerdotes, ad matrimonium, quæ ſic habet: *Deus, qui poſt tam longam, & impiam Sacerdotum totam caecitatem, Beatum Andream Carloſtadium ea gratia donare dignatus es, ut primus, nullo*

haki-

habita Papistici juris ratione, uxorem ducere ausus fuerit: da, quæsumus, ut omnes Sacerdotes recepta sana mente, ejus vestigia sequentes, ejectis concubinis, aut eisdem ductis, ad legitimi consortium thori convertantur. Per Dominum nostrum, &c. Tali matrimonio summè Lutherus gavisus est, qui jam à longo tempore Monialem quandam Catharina *de Bora* nomine, in uxorem ducere prætendebat, quod tamen nondum fuerat ausus, nè Saxoniæ Dux ipsius protector in illum iraſceretur, ipso tamen mortuo, ad tales convolavit nuptias. Porrò, sicut Lutherus Vvitemburgum elegit in sedem suæ Ecclesiæ, sic Carlostadius primò ad urbem Orlamondam se contulit, ex qua expulsus authoritate Ducis Saxoniæ suscitati à Luthero, apud Zurichenses confugit.

Zuinglius Constantiensis Canonicus in regione Helvetiorum An. 1525. hæresim suam attulit, in omnibus quasi similem erroribus Carlostadii: Dicebat enim Eucharistia nihil aliud reperiri præter signum Corporis, & Sanguinis Christi; sed sui signi rationem diversam faciebat à Carlostadio Cùm non posset carnis petulantiam continere, sua vendidit beneficia, ut uxorem duceret, & familiam valeret sustentare. Quçdam die nimirum 13. Apr. anxius hærens in explicatione horum verborum, *Hoc est Corpus meum*; apparuit illi phantasma aliquod, inquit ipsemet, de quo se non meminisse dicit an nigrum esset, vel album, quod illi dixit, hæc verba sic intelligi debere, *Hoc significat Corpus meum*, sicut Exod. 12. habetur est enim Phase Domini id est, hoc significat transitum Domini.

Joannes Oecolampadius monachus apostata, qui

qui fuit Præceptor filiorum Comitis Palatini. Zuinglio maximè auxiliatus est, an. 1525 in Eucharistia solum signum Corpus Christi esse dicebat. Sic apud Zurichenses Pontificatum suum constituit Zuinglius, sic apud Basileenses Oecolampadius sedem suam fundavit, novam erexit Ecclesiam, veteremque, & veram totaliter destruxit, quod in causa fuit, cur Erasmus Basileam deseruerit cùm non posset approbare novitates, licèt non semper fuerit in hac mente.

Philippus Melancton Lutheri discipulus, & ipsi fidelis Achates, Confessionis Augustanç author, Luthero viventi nunquam illi contradixit, licèt illis opinio esset eadem ac Carlostadii, Zuinglii, & Oecolompadii. Ipsum semper in honore habuit Lutherus: unde vulgò dicebat contemptibilem animam esse, quæ contemnit Philippum: e contra verò Philippus, qui ore tenus suum ministrum vocabat Lutherum, clam tamen eum probabat maximè: Mortuo Luthero, *Melancton* opinionem Sacramentariorum propagavit, licèt servaverit semper integrum sui magistri honorem. In confessione Augustana opinionem Lutheri temperavit recipiendo liberum arbitrium, non reiiciendo Sacrificium Missæ, nec Confessionem, docendo Corpus Christi fieri verbis sacramentalibus: unde illi, qui talem sequuntur Confessionem Lutherani *molles* vocantur.

Anabaptistarum secta à Luthero orta est an. 1527. authoribus *Baltazaro*, *Pacimontano*, & *Bernardo Rormano* Præsbytero apostata. Baltazarus ille primò suum errorem ab. juravit in urbe Zurichensi, in qua carceri mancipatus fuit: sed ad suum vomitum revertens, & in Moravia prædicans Anapaptismum,

mum, igne combustus est. Illi successit *Muncerus* Apostata Sacerdos, qui iisdem erroribus totam Germania perturbabit, & hic erat discipulus *Carlostadii*: Suam sedem habuit Anabaptismus sicut Lutheranismus, in Saxonia videlicet. Ubique proclamabat Muncerus, se vulgò communicationem habere cum Gabriele Archangelo, & specialiter inspiratum esse, ut severam Papę Religionem, & libertinam Lutheri sectam destrueret. Anabaptistarum præcipuus error erat, quòd parvuli non essent baptizandi, & quòd deberent rebaptizari, si anteà Baptismum recepissent. Talis sectæ prniciem conspiciens Georgius Saxoniæ Princeps, Muncerum apprehendi jussit, ipsumque damnari ad mortem, in qua maximam constantiam testatus est. Mortuo Muncero, illius errores in diversas Provincias sparsi sunt, & pullulant quotidie maximè in Frisia Orientali, & Occidentali, Prusia, Silesia, Moravia, Boemia, & Polonia, non verò in Gallia, neque in Germania aut Hispania, ubi Catholici, & Lutherani dominantur. Neminem pro fide violentandum putant: Christianos nulla de causa morti damnandos, sed tantùm excommunicandos asserunt: Cùm Zuinglianis realitatem corporis Christi negant, Cænamque tantummodò faciendam volunt in testimonium mutuæ Charitatis inter Christianos, & ad renovandam memoriam Passioni Christi.

Ex hæresi Lutherana multi alii Hæresiarchæ exorti sunt, nimirum *Ubiquitarii*, qui authore *Brentio*, humanitatem Christi, ubique præsentem esse dicebant, *Majoristæ*, à *Georgio Majore*, docente nec etiam parvulos salvari posse sine bonis operibus, *Osiandritæ* ab *Andrea Osiandro*, voleute in Eucharistia

corpus

corpus Christi pati. *Augustiniani* in Boemia docentes nullum Paradisum ingredi ante finale judicium. *Adamita* à quodam Adamo, cujus sectatores nudi incedunt. *Sabbat arisani*, qui reiiciebant diem Domini, tanquam non repertum in Scriptura, & Sabbatum sanctificabant. *Clanculari*, qui solo corde Religionem profitebantur, & credebant preces majoris esse efficacitatis in domo, quàm in Templo. *Davidista*, a *David Joris* Batavo, qui se Messiam à S. Spiritu missum vocabat. *Mennonista* à *Mennone* quodam ex Frisia, Christum, attulisse carnem à Cœlo, non ex Maria volebant. *Deista*, seu *Triteita* tres Deos gradu differentes fingebant sibi. *Antitrinitarii*. Trinitatem personarum & duas naturas in Christo negabant, ab authore *Michaele Serveto* orti sunt, quem comburi fecit Calvinus apud Genevenses, ut per hoc justificaretur, quod nullo modo faveret Arrianis, de quo accusabatur, eo quòd hanc Orationem improbabat. *Sancta Trinitas unus Deus, miserere nobis*. *Antimariani* virginitatem Mariæ negabant, cui plures dabant filio, quoniam Scriptura muntionem facit de fratribus Christi, non attendentes, quod illi, qui sunt ex eadem familia, fratres in Scriptura nominentur, ut Loth, qui dictus est frater Abrahæ. *Antimoniani* legem reiicientes, requirebant tantùm fidem *Infernales*. Christum asserebant descendisse tantummodò in sepulchrum, omnemque negabant infernum præter malam conscientiam *Quintinista*, à *Quintino Picardo*, omnes reiiciebant Religiones, in hoc similes illi *Lucianista*, qui librum conscripsit adversus tres Impostores, quorum nomina incipiunt per M-

hoc

peperiſſe, more aliarum, Chriſtum diſſuliſſe quantùm potuit, executionem officii Redemptoris; Ipſum morientem inconſideratè dixiſſe, *Pater, ſi poſſibile eſt, &c*, quaſi oblitus fuiſſet ſe eſſe miſſum, ut per mortem Redemptoris officio fungeretur; ipſum timuiſſe pro ſua ſalute, immò & vocem miſiſſe deſperationis clamando, *Deus, Deus meus! ut quid dereliquiſti me?* denique tormenta ſuſtuliſſe damnatorum: Chriſtum mortuum non migraſſe ad Inferos, ſed tantùm ad ſepulchrum deſcendiſſe: Purgatorium non exiſtere, neque Lymbum Patrum, nec proindè preces requiri pro mortuis: Chriſtum non reſurrexiſſe de ſepulchro clauſo, nec ad diſcipulos intraſſe ſine apertura: Eccleſiam quę inviſibilis eſt, ſolos ſanctificatos continere, ipſamque poſſe errare & revera erraſſe, totaliterque eſſe corruptam: Papam non eſſe Petri ſucceſſorem, ſed verum Antichriſtum: Eccleſiam non poſſe condere leges obligatorias in conſcientia, Monachatum, & Religioſos Ordines Chriſtianiſmo repugnare mendicitatem Religioſorum inventam fuiſſe à diabolo; Omnem ſuperioritatem eſſe reiiciendam: Hominem libero carere arbitrio, quo bonum poſſit operari, & malum vitare queat: Primos motus concupiſcentiæ etiam conſenſum prævenientes eſſe peccata. Faciem eſſe diſtinctionem peccatorum mortalium à venialibus, ſed omnia eſſe mortalia reprobis, & venialia Prædeſtinatis; Peccata non deleri ab anima, ſed tantùm non imputari: Hominem juſtificari ſola fide ſine operibus; Fidem in beatis remanere: Nullum ſperandum eſſe præmium pro bonis operibus Precum reiterationem eſſe prohibitam: Orationes publicas fieri debere idiomate populari:

Nul-

Nullum esse meritum in observatione mandatorum : Nullo modo Sanctos invocari debere, nec Imagines, aut reliquias Sanctorum coli. Jejunia, & abstinentias carnium certis diebus observari non debere ; Duo tantùm esse Sacramenta , Eucharistiam , & Baptismum, quæ adhuc non habent justificandi virtutem : Corpus Christi contineri tantùm in figura in Sacramento altaris : Benedictiones Ecclesiasticas, ut aquæ , panis , & aliarum rerum esse ridiculas : Cæteras Calvini opiniones omittam brevitas causa , sicut & alios hæreticos, qui in hoc sæculo Ecclesiam persecuti sunt , quippè qui sunt tantùmve. lluti rami harum pessimarum arborum Lutheri, & Calvini.

Inter Scriptores, qui hoc sæculum exornarunt, floruerunt primò RR. PP. Societatis Jesu , quorum Ordo initium duxit à tempore, quo Lutherus, & Calvinus insurrexerunt in Ecclesiam. Deindè apparuerunt etiam *Joannes Trithemius* , *Thomas Cajetanus* , *Baptista Mantuanus* , *Joannes Franciscus Picus* , *nepos Joannis Pici* , *Joannes Almaynus* Doctor Parisiensis. *Joannes Major* , *Franciscus Lychetus* Ordinis nostri, *Joannes Echius* , qui fortiter se opposuit Luthero disputationibus , & scriptis , *Franciscus Titelmanus* , Minorita , *Joannes Faber* , *Joannes Driedo* , *Joannes Cochlaus* , acerrimus fidei propugnator , qui multa scripsit contra Lutheranos. *Dominicus Soto* : *Ambrosius Catharinus* , *Marcinus Navarrus* , & quamplurimi alii.

De Hæresibus , & Scriptoribus hujus sæculi.

Calvinismus admixtus Sectæ Reginæ Angliæ, cui nomen erat Elisabeth , ortum edit in Anglia Puritanis , qui se Calvini-

sta,

ſtas Reformatos dicebant : taliterque nomi. nabantur , vel quia ſequebantur purè Scri. pturam, vel quia puriſſimos, & ſanctiſſimos ſe proclamabant. Illi, ſicut Calviniſtæ à fine Pſalmorum ſuſtulerunt Verſum, *Gloria Patri, & Filio, &c.* quem in illis appoſuerat Eccle. ſia contra hæreticos, qui Filium cum Patre adorare nolebant. *Antipuritani* adhuc in An. glia opinionibus Puritanorum omnino oppo. nuntur. *Pacificatores*, authore Joanne Stur. mio, Religionem Calviniſticam à Catholica eſſentialiter non differre dicunt; unde Mini. ſter Anonymus quidam ſub nomine Chriſtia. ni Conſtantis ſcripſit plura de conformitate utriuſque Eccleſiæ. *Arminiani*, ſeu *Remon. ſtrantes*, aut *Molles Calviniſtæ*, ortum duxe. runt à Jacobo Arminio Miniſtro Amſtero. dami, qui factus fuit poſteà Profeſſor Theo. logiæ Calvini in Academia Leydena apud Batavos, cujus Cathedram anteà tenuerat Franciſcus Gommarus. Hìc Arminius, Cal. viniſta ſemper reputari volebat, licèt mul. tas opiniones multùm diſtantes à Calvino, & Calviniſtis Rigidis ſuſtineret. *Contra Remon. ſtrantes*, ſeu *Rigidi Calviniſtæ* Authorem ha. bent *Gommarum*, qui diſputationem aggreſſus eſt contra Jacobum Arminium. Hi ſeque. bantur rigorem opinionum Calvini de li. bero Arbitrio de Gratia, de Reprobatione, & aliis. *Conradius Vorstius* Miniſter batavus perfectiones divinas conteſtabatur, utpotè, Simplicitatem Dei, Infinitatem ejus, Immen. ſitatem, & æternitatem; Quòd maximam di. viſionem Reformatis Bataviæ affert, etiam his temporibus *Metaphoriſtæ* omnia ad Meta. phoras reducentes Filium Dei dicebant, non eſſe propriè nec Verbum Patris, nec ima. ginem, ſed per Metaphoram. *Marcus Anto.*

nius

nius de Dominis, qui le fraude intruſit in Archiepiſcopatum Spalatenſem in Dalmatia, authoritatem Papæ deprimere ſemper conatus eſt : De ipſo loquuti fuimus diſputationibus de Conciliis, & Summo Pontifice : In Batavia, Boemia, Germania, & Anglia novæ Sectæ oriuntur continuò, quarum numeratio eſt impoſſibilis.

Noſtro ſæculo non defuerunt Illuſtriſſimi viri, ut potè, *Cæſar Baronius* Cardinalis. *Robertus Bellarminus* Cardinalis. *Petronius*, Cardinalis. *Franciſcus à Rupefalcata*, *Franciſcus Pervadentius* Minorita, *Florimundus Raymundus*, *Franciſcus Saleſius*, & innumeri alii, quorum ſufficientiæ recens eſt memoria.

Antequam finem faciamus Capiti de Hæreſibus, non omittendum eſt, majores Hæreſiarchas infelicem ſemper habuiſſe exitum : *Simon Magus*, cùm volare vellet, orationibus B. Petri dejectum, ſibi tibia fregit : & paulò poſt, cum ſumma ignominia mortuus eſt. Sic Egeſip. lib. 3. c. 2. de Excidio Jeroſol. & Arnobius lib. 1. contra gentes. *Manichæus* unius excoriatus eſt à Rege perſarum, quia filium Regis curaturus occidit, ex Epiph. Hæreſi 66. *Montanus*, *Theodotus*, & *eorum Prophetiſſæ* ſeipſos laqueis necaverunt. Euſebius lib. 5. Hiſt. cap. 16. *Donatiſtæ* ab iisdem canibus lacerati ſunt, quibus Euchariſtiam proiiciebant. Optatus lib. 2. contra Parmenianum. *Arius* in Eccleſiam intrare volens, ſubito alvi motu ad latrinas publicas accеſſit, & ſimul cum excrementis intestina omnia effudit, & animam. Ex Athanaſ. Orat. 1. contra Arianos : & ex Rufino lib 10. Hiſt. c. 13. *Valens* Arianus vivus à Gothis crematus eſt, ex Ruf. lib. 11. Hiſt. cap. 13. *Neſtorius* lingua impia à vermibus conſumpta, miſer.

miserri.mè interiit, ex Evagrio lib. 1. Hist. cap. 6 *Anastasius* Imperator Eutichianorum fautor, fulminis ictu interiit ex Cedreno, & Zonara *Lutherus*, cùm vespere opiparam sum. psisset cœnam, lætus & sanus, & omnesque facetiis suis ad risum provocans, eadem nocte mortuus est, ex Cochlæo in vita Luthe. ri, *Zuinglius* in bello contra Catholicos truci. datus est. *Oecolampadius*, cùm vesperi sanus cubitum iviſſet, manè inventus est ab uxore mortuus in lecto, ex Cochl. in actis Lutheri An. 1532. *Carlostadius* à dæmone est interfectus. Sic Ministri Basileenses in Epist. quam ediderunt de morte Carlostadii. *Joannes Calvinus* denique horrendis, & sensibilibus morbis gravatus, vermibus consumptus, expiravit, ut testatur Jeronym. Bolsecus in ejus vita, addens, eum blasphemantem obiisse, dæmonibus invocatis. Hæc est finis miseranda eorum, qui Ecclesiam Christi persecuti sunt; nobis concedat misericors, & omnipotens, Deus, ut firmi, & constantes vivamus, & moriamur in ejus gremio.

DISPUTATIO SECUNDA.

De Summo Pontifice.

TRiplex hominum status est ab orbe condito ad nos usque distinguendus, vixit enim homo, vel in lege naturæ, nempe ab Adamo ad Moisen; vel in lege scripta, à Moyse ad Christum; vel in lege Gratiæ; à Christo scilicet usque ad finem mundi. In primo statu omnes Primogeniti erant Sacerdotes, & cultui D. specialiter dedicati: In lege Mosaica voluit quidem Deus primogenitos sanctificari, sed in illorum locum ex duo.

Duodecim Tribus Israel elegit sibi Tribum Levi, quam divino servitio applicavit præ ceteris, juxta id, quod habetur Num. 3. *Tuli Levitas pro cunctis Primogenitis filiorum Israel, ut serviant mihi in tabernaculo, & orent pro eis.*

Licèt in hac Tribu omnes dicerentur Levitæ, attamen ex usu scripturæ Levitæ distinguebantur in tres ordines; quorum primus erat Levitarum simpliciter, qui Sacerdotibus ministrabant: alter erat Sacerdotum, qui offerebant Sacrificia super Altare Holocausti; nutriebant perpetuum ignem, subiiciendo illi quotidiè ligna, vesperè, & manè; adolebant incensum super Altare Thymiamatis, effuso oleo olivarum hi in die concinnabant lucernas, quæ erant prope idem altare in candelabro aureo: singulis Sabbatis panes calidos ponebant supra mensam Propositionis, veteresque removebant ad suum usum: adjurabant mulieres in casu Zelotypiæ, immolabant Vacam Rufam extra castra: discernebant inter Lepram, & Lepram: emundabant Leprosos, Seminifluos, Puerperas & Menstruatas; denique legem Deitemebantur scire, & docere.

Præter hunc duplicem ordinem Levitarum, & Sacerdotum, in tertio constituebatur Pontifex, qui & Summus Sacerdos dicebatur. Præcedentes functiones illi erant communes cum aliis Sacerdotibus, sed insuper quatuor alia officia illi erant propria. Semel in Anno intrabat in Sanctuarium ad publicam expiationem populi, ut habetur Levitici 16. 2. consecrabat Levitas, & Sacerdotes. 3. in Controversiis Legalibus ultimam ferebat sententiam: 4. in rebus dubiis magni momenti Deum consulebat; à quo accipiebat responsum,

ſive per Angelum, ut volunt aliqui; ſive per revelationem, ut dicunt alii: ſive, ut vult Joſephus, per ſplendorem gemmarum in Rationali ſupra pectus Pontificis inſertarum: quæ ſi plùs ſolito ſplendeſcebant, ſignum erat felicis eventus: ſin minùs, res ſignificabatur male ſucceſſura: ſic nec plùs, nec minùs denotabatur per hoc, Deum nolle reſponde. re. Porrò, probabile eſt, hunc modum con. futendi Deum per Summum Pontificem ceſ. ſaſſe ab initio Captivitatis Babylonicæ, quo tempore propter ſua peccata ſpoliati ſunt Ju. dæi libertate, Sacrificio, & Oraculo.

Sicut ergo in veteri Lege, quæ vocari po. tuit Eccleſia Molaica, erant Levitæ, Sacer. dotes, & Summus Pontifex: ſic in Eccleſia Chriſti reperiuntur Levitæ, nimirum Dia. coni, & Subdiaconi ad miniſtrandum Sacer. dotibus inſtituti; reperiuntur Sacerdotes ſu. pra Corpus Chriſti naturale, & myſticum potentiam habentes; Sacerdotes, inquam, ſimplices, & majores, quales ſunt Epiſcopi, Archiepiſcopi, Primates, & Patriarchæ, ſuper quos omnes denique præeminet Summus Pontifex, de quo hanc diſputationem inſti. tuimus, plures quæſtiones continentem, quarum reſolvemus plurimas, alias majoris momenti judicio doctorum reſervantes, cùm hactenus controverſæ fuerint, præſertim in Gallia; unde mentis noſtræ tenuitas illarum ſolutionem afferre non præſumet, ſibi ſat eſſe perſuadens, ſi utriuſque partis rationes affe. rat, relicta cuilibet libertate eligendi alte. rutram.

QUÆ-

QUÆSTIO PRIMA.

Qua nam regiminis forma alteri preferenda est?

NObis loquuturis de Summo Pontifice, Ecclesiam Universalem regente, de regimine ipso in se considerato priùs dicendum est. Unde sciri debet in primis: quòd triplex sit regendi forma, nimirum Monastica, Oeconomica, & politica. Monastica est, qua homo privatus seligit, & componit suos mores: Oeconomica est ea, quæ caput familiæ suos subditos ducit: politica est ea, qua populus, seu Respublica gubernatur.

Politica forma regendi Rempublicam triplex est, scilicet Monarchica, Aristocratica, & Democratica; Monarchica est quando tota regendi potestas residet apud unum: Aristocratica est, quando pauci, & ipsi optimates regunt: Democratica est, dum totus populus regimen habet, vel saltem aliqui, tum ex plebeis, tum ex nobilibus, ex populi electione. De his ultimis tribus regendi formis quærimus nobiliorem, & utiliorem. Calvinus ex Bellarmino Monarchicum regimen expellere nititur ab Ecclesia, dum ipsum deterius censet Aristocratico, & Democratico, præsertim si in toto mundo, vel in tota Ecclesia constitui attentetur: Unde Ecclesiasticam potestatem cœtui seniorum tribuit, regimen civitatum approbat, quæ excusso principum jugo, à populo, & senatu gubernantur; ut fit apud Genevenses.

CONCLUSIO

NObilior, & perfectior gubernandi forma est Monarchica. Sic inter Gentiles Philosophos. Plato in Politica post medium; Aristoteles lib. 8. Ethic. c. 10. Homerus lib. 2. Iliados, Herodotus lib. 3. Hist. Plutarchus Opusculo toto de Monarchia. Inter Iudæos idem sentit Philo lib. de confusione linguarum. Ex Christianis Patribus denique hoc pariter habent Justinus Oratione Exhortatoria ad Gentes, Cyprianus tract: de Vanitate Idolorum. Hieronymus Epist. ad Rusticum, Augustinus denique inter cæteros Serm. 25. de Verbis Domini, ad confirmandam hanc sententiam rectè ait: *Da unum, & populus est: tolle unum, & turba est; quid enim est turba, nisi multitudo turbata?*

Probatur hæc veritas primò ratione; quia natura, quæ tendit semper in perfectum, principatum unius expetit, ut patet ex Cypriano, qui tract. de Idolorum Vanit. dicit, quod *Rex unus in Apibus, Dux unus in Gruibus, & in Armentis Rector unus.* Hoc idem innuit Hieronymus Epist. ad Rusticum, *Grues unum sequuntur ordine litterato.* Nec hoc debet irridere Calvinus, dum lib. 4. Instit. c. 6. §. 9. dicit, non ex toto orbe confluere Apes, ut regem eligant, immò suis alvearibus contenti sunt singuli reges apum; & in Gruibus quælibet caterva proprium regem habet: sic, inquit, singulæ Ecclesiæ debent sibi attribuere singulos Episcopos. Quàm fragilis sit illa responsio, patet ex hoc, quòd unum alveare non sit unum cum alio, & sic quodlibet exigit suum regem; quælibet autem Ecclesia est una cum alia, & ideò debet

bet habere unum rectorem cum illa.

Probatur secunda ratione; quia scilicet gubernatio Monarchica perfectiùs regimen Dei imitatur; sicut enim omnia soliùs Dei imperio subjacent, sic in Monarchia omnes subditi Principis legibus obsequuntur. Adde quòd Monarchicam instituit gubernationem Deus in populo Judaico, apud quem fuerunt primò Patriarchæ, ut Abraham, Jacob, & cæteri, qui erant veluti Principes: Deinde fuerunt Duces, ut Moyses, Josue, &c. tum Judices, ut Jamnes, Samson, & alii: posteà Reges, ut Saul, David, Salomon; postremò adhuc Duces, ut Zorobabel, & Machabæi; & hæc omnia duraruntusque ad Christum natum, qui regnans super omnes terminos orbis terrarum, unico visibili Monarchæ voluit suos populos esse obsequentes, nimirum D. Petro, ejusque successoribus.

Probatur tertia ratione; vel potiùs pluribus coadunatis, brevitatis causa; Primò, quia Monarchia respicit bonum Reipublicæ tanquam proprium, & sic omnem curam adhibet ad illud comparandum. Secundò, quia fortior est Respublica, ubi major est civium conjunctio; vires enim unitæ fortiores sunt dispersis; atqui magis inter se conjunguntur cives, qui dependent ab uno imperante, quàm si à multis dependerent, quia pro tunc partialitates oriuntur; Ergo melior est Monarchia. Tertiò, quia, quando multi regunt, nascitur ambitiosa contentio inter illos, ita ut alii alios impediant; vel saltem unus alium respiciens, in collegam suum onus reiiciat; & sic nemo bono communi intendit, immò privato tantùm invigilat.

Obiicies; Illud regimen est deterius, quod facilius vergit in tyrannidem; Monarcha autem

tem, qui nullius ſubditus emendationi, faciliùs deviabit, & cùm deviaverit, difficiliùs emendabitur: Ergo, &c. in aliis autem regiminibus, timor aliorum quemlibet ab inſolentia impediet; & ſi deviaverit, ab aliis corripietur: Ergo gubernatione deterior eſt Monarchia. Reſp. quòd revera ratione ſummæ poteſtatis, faciliùs Monarcha poſſit in tyrannum mutari: difficilius tamen hoc ñat, quia reſpicit bonum commune ut ſuum, & ſic illud conſervare nititur; Optimates verò, cùm ultra publicum bonum, privatum etiam habeant, vergent faciliùs in Tyrannidem, ut ex aliorum devaſtatione bonum proprium augeant. Dices: Cùm populus Iſrael Regem petiit, reſpondit illi Samuel, *Neſcientis, quid petatis*. Ad hoc dico, Deum non damnare moderamen Regis, cùm ipſe ſe regem regum nominet; ſed populum condemnat, qui abjecto regimine Dei, hominem pro Rege habere peroptat.

QUÆSTIO II.

Utrùm regimen Monarchicum vigeat in Eccleſia.

NEmo dubitat, quin ſit in Eccleſia aliquod regimen, cùm ipſa Cant. 4. ſit ut *caſtrorum acies ordinata*, & Act. 20. *Spiritus ſanctus poſuit Epiſcopos regere Eccleſiam Dei*. Neminem enim latet, quin regimen Eccleſiaſticum ſit ſpirituale, & non politicum; quoniam non ſe extendit ad necem, & vitam, nec regulariter ad bona temporalia. An ſit autem Monarchicum præter Calvinum, & alios hæreticos, *Edmundus Richerius* Doctor Theologus, & Collegii Cardinalitii Archidiadaſca-

daſcalus, & *Simon Vigorius* Regius Conſiliarius in majori Conſilio, adversùs ſacratiſſima Summi Pontificis jura exardeſcentes, inſinuare niſi ſunt circa annum milleſimum ſexcenteſimum undecimum, Regimen Eccleſiaſticum non eſſe monarchicum, ne ſuprema authoritas in manus Pontificis devolveretur: Hoc videns Cardinalis *Perronius*, Archiepiſcopus Senonenſis, ſuæ provinciæ Epiſcopos congregavit, decretumque tulit contra hanc doctrinam, quæ in populo magnum ſcandalum generabat, quod quidem decretum Paulus V. confirmavit.

Quantum ad Richerium, uno aut altero ante obitum anno laudabiliter reſipuit, propoſitiones à ſe adductas vehementer condemnans, cujus rei Declarationem propria manu conſcripſit, quam voluit apud Eminentiſſimum Cardinalem Richelium obſignari in teſtimonium ſuæ obedientiæ erga ſedem Apoſtolicam. Hoc inſtrumentum conſcriptum fuit anno Domini 1629. die Veneris 7. Decemb. præſentibus magiſtro Carolo Talon. Parocho S. Gervaſii Pariſienſis, & patre Joſeph Pariſienſis Ordinis Capucinorum utroque ſubſignato cum Richerio. Inſuper inſtante morte, ſumpto à Parocho viatico, coram illo, & multis aſſantibus publicè profeſſus eſt ſe ſponte, & ſine metu (ut ſuſurrabant aliqui) prædictam declarationem ſcripſiſſe, & eam adhuc ratam habere quod verum eſſe declararunt anno Do 1631. coram Petro *le Gay* S. Sedis Apoſtolicæ Notario, Leonardus *Fourment* Presbyter, Collegii Cardinalitii rector, Joannes *du Tour*, Doctor Theologus, & Carolus *Ternois* Baccalaureus, tanquam præſentes declarationi prædicti Richerii. Utraque certificatio habetur apud D. *Duval*

in Tractatu, quem edidit de suprema Summi Pontificis potestate.

CONCLUSIO.

REgimen Ecclesiæ est Monarchicum. Probabilissimum enim est, quòd Christus suæ sponsæ, pro qua mortuus est, nobiliorem, & utiliorem inter tres gubernandi rationes reliquerit, nempe Monarchicam; unde in Scriptura Ecclesia insignitur multis titulis, qui Monarchiam redolent; modò enim, Daniel 2. vocatur *Regnum*, modò *exercitus ordinatus* Cant. 4. ad Timoth. 3. comparatur *domui*, 1. Petri 3. *Navi*, & Joan. 20. vocatur *Ovile*, quæ omnia gubernantur ab uno moderatore. Nec respondendum est, quòd habeat unum Regem nempe Christum, quod sufficit, ut Ecclesiæ status dicatur Monarchicus; hoc enim non sufficit, quia licèt Christus sit Rex invisibilis Ecclesiæ, in quam invisibiliter influit per gratiam, assistentiam, & directionem internam, cùm tamen Ecclesia sit visibilis, debet habere Pastorem visibilem ad quem confugiat in necessariis.

Probatur 2. quia omnes Ecclesiæ per totum orbem dispersæ unam debent constituere Rempublicam, aliàs Ecclesia non esset una. Ut autem ex omnibus Ecclesiis resultet una, & non sufficit unitas Fidei, & Sacramentorum, sed opus est aliquo tribunali & rectore, qui controversias oboriri solitas inter Ecclesias particulares dirimere possit; quia ad hoc non possunt instituì omnes Episcopi collectivè sumpti, qui omnibus difficultatibus simul præsto esse non possent, nec etiam possunt instituì Principes sæculares, cùm.

cùm sint oves non pastores, & sic requiritur unus supremus Pastor, qui discordantes pastores particulares, & dissidentes Ecclesias conciliet. Deinde, multæ controversiæ circa Fidem oriuntur, vixque diversi homines à se sejuncti eadem sentire possunt, nisi unius authoritati acquiescere teneantur; unde Jeremias c. 12. multitudinem Pastorum nemini obedire volentium vituperat, dicens *Pastores multi demoliti sunt vineam meam*, &c. Tandem correctio Episcoporum, & supplementum eorum negligentiæ arguit necessitatem supremi Monarchæ in Ecclesia, qui contineat Episcopos in suo officio, & subditos aliquando Episcopis rebelles ad obedientiam revocet; unde Gregor. Indict one 13. Epist. 52. *Unumquodque tunc salubriter completur officium, cùm fuerit unus ad quem possit recurri: unus inquam, qui cæteris invigilet, cæterosque hortetur, & corripiat.*

Probatur 3. ex doctoribus Parisiensibus, quorum aliqui reverà ponunt supremam Ecclesiæ authoritatem in Concilio; alii tamen ipsam constituunt in Summo Pontifice. Primò Alliacensis in Collegio Navaræ Archidiacalcalus Cardinalis, & Cameracensis Archiepiscopus Tract. de origine Eccles. potest. concluf. 2. sic habet. *Ideò Dominus providens schisma, & dissentionem, contulit Petro, & successoribus suis authoritatem disponendi Ministros Ecclesiæ, & determinandi eorum jurisdictionem dicens. Pasce oves meas: sis Pastor, & Prælatus generalis, ad quem pertinet regimen regale ovium, & ovilis.* Secundò Joannes Gerlonius Cancell. parisiens. lib. de Auferibil. Papæ Considerat. 8. sic habet, *Nullam aliam Politiam in Ecclesia instituit Christus præter Monarchicam, & quodammodo regalem: &*

oppositum sentientes, quod videlicet fas est dicere; plures Papas, aut quod quilibet Episcopus in sua Diœcesi est Papa, vel pastor supremus, æqualis Papæ Romano, errat in fide, & unitate Ecclesiæ, contra articulum hunc; Et unam sanctam Ecclesiam: & si pertinaces maneant, judicandi sunt Hæretici, sicut Marsilius de Padua, & quidam alii. Tertiò Almainus de Suprema potest. Ecclesiastica c. 1. ita loquitur: *Christus fuit sapientissimus, quia plenus sapientia, & quod instituerit optimam politiam, sed optima politia debet regi regimine regali, ut dicit Arist. in polic. ita ut unus sit, qui in quemque habeat potestatem, et nemo in eum;* ergo verisimile est, quod in spiritualibus Christus instituerit superiorem, qui habeat quemlibet coercere, & nullus eum. Sufficiant hi tres illustris notæ, & magnæ authoritatis pro omnibus aliis Doctoribus, qui adduci possent in hujus propositionis confirmationem.

Obicies 1. *Christus est caput Ecclesiæ*, ad Ephes. 4. & sic faceret injuriam Christo, qui admitteret aliud caput in Ecclesia. Negatur consequentia, quia non admittitur aliud caput, cum Christo, sed sub Christo ut ejus Minister, & Vicarius; sicut Regi non fit injuria, si admittatur Prorex sub Rege. Quod si Ecclesia nusquam dicta fuerit corpus Petri, sed Christi, hoc est, quia solus Christus est caput principale, & perpetuum ejus: sic regnum non dicitur esse proregis, sed regis. Dices: Solus Deus per potentiam suam posset Ecclesiam regere, si esset Monarchica. Resp. revera quòd unus simplex homo hoc non possit per se: bene autem per alios, & maximè si sit adiutus speciali assistentia Spiritus sancti. Quòd si æqualiter mittat Apostolos Joann. vigesimo,

Ecce

Ecce ego mitto vos, per hunc textum Petrus reverà non præponitur aliis, bene autem per aliòs, ut cùm dicitur, *Pasce oves meas*, & *Super hanc petram ædificabo*, &c. & in hoc est Monarcha.

Obicies 2. Paulus describens Hierarchiam Ecclesiasticam, quam Christus reliquit, multis tradit regimen Ecclesiæ: & mentionem non facit unius capitis, ad Ephesios 4. *Dedit quosdam Apostolos, quosdam Prophetas, alios Evangelistas, alios autem Doctores, & Pastores*. Resp. summam authoritatem datam fuisse omnibus Apostolis, ut celeriùs in toto orbe terrarum Fides disseminaretur: in solo autem Petro remansit illa, mortuis omnibus Apostolis Dices, Luc. 22. facta commentione inter Apostolos, quisnam esset major, respondit Christus, *Reges gentium dominantur eorum, vos autem non sic*: Arcet ergo Christus ab Ecclesia regimen Regale, & Monarchicum. Resp. Christum per hoc tantùm velle regimen Ecclesiæ non esse talle, quale est inter Reges, ita quòd velit quidem unum aliis præesse, sed cùm humilitate, & absq; libidine dominandi, ut faciunt Reges, qui sæpius sunt tyranni, imperant subjectis ut servis, & omnia referunt in bonum privatum: ubi vult Christus suum Vicarium præesse Ecclesiæ, non proprium honorem, sed ovium commodum quærendo, ad exemplum ipsius Christi, qui imodò dicit, *Non veni ministrari, sed ministrare*, & modo vult vocari *magister*, & *dominus*.

QUÆSTIO III.

Utrùm gubernatio Ecclesiastica sit Aristocratia temperata.

NEgant absolutè Hæretici statum Monarchicum in Ecclesia, ut diximus; Vigorius autem, qui illum admittere cogitur, negat ipsum esse absolutè Monarchicum, vult. que esse Aristocratia temperatum: ità quòd Princeps Ecclesiæ nihil agere possit, nisi de consilio, & consensu Episcoporum, qui sunt Ecclesiæ principes: quasi verò tribus primis sæculi, ubi nullum habitum fuit concilium, Supremus Pontifex multos Hæresiarchas non comdemnaverit, quales fuerunt Cerdon dam. natus ab Higinio, Marcion ab Eleutherio, Theodorus Coriarius à Victore: Pelagiani, Valentiniani, Novatiani, Appelliani, & multi alii Pontif. & illicò Ecclesia universalis horum omnium hæreses tanquam sufficienter damnatas tenuit. Hoc confirmat August. contra Pelagium, & Sectarios, Concilium Generale prætendentes ad examinandam suam doctrinam jam in duobus Conciliis Africanis damnatam confirmatis ab Innocentio; & Zozimo: Sic loquitur Aug. l. 4. contra duas Epistolas Pelagianorum, in fine libri. *Aut verò congregatione Synodi opus erat, ut aperta pernicies damnaretur, quasi nulla hæresis aliquando, nisi congregatione Synodi damnata sit, cùm potiùs rarissimè inveniantur, propter quas damnandas talis necessitas extiterit.* Cùm ergo tribus primis trecentis annis Ecclesiæ, Summus Pontifex sine convocatione Conciliis, & congregatione Optimatum Ecclesiasticorum determinavurit de rebus Fidei, assignanda est jure nostra.

C. O. N.

CONCLUSIO.

MOnarchia Eccleſiæ non eſt Ariſtocratia permixta, quaſi in actibus ſuis dependeat abſolutè ab aliis, licèt ſæpè ſæpius admittat optimates Eccleſiæ ad ſuum regimen in ſuis Conciliis. Hoc patet, quia Pontifex poteſt ex ſe ſolo præcipere, prohibere, punire, compenſare, & de rebus Fidei determinare, ut mox dicebamus; unde Sorbona recepit libenter Bullas Apoſtolicas Innocentii X; & Alexandri VII. quibus hi Pontifices declarabant opiniones novas, hæreticas, & hoc ſine Concilio, & convocatione generali Optimatum Eccleſiæ. Hoc clare habetur in Concil. Florentino, ubi in diſputatione contra Rhodanenſem Archiepiſcopum, qui non poterat ferre, quod Papa cum Latinis Epiſcopis aliquid mutaſſet in Concilio: Archiepiſcopus Florentinus authoritate Concilii ſic terminavit Seſſionem ſeptimam: *Quoties de fide oritur aliqua dubitatio, Romanus Pontifex debet, ac tenetur illam explicare, atque illo docente omnes Synodi, atque Eccleſia univerſalis debet hujuſmodi veritatem ſequi*; & hoc dicit Epiſtola recitata, ſcilicet Agathonis, approbata in ſexta Synodo.

Confirmatur hoc ab Eccleſia canente, *Simon Petre, antequam de navi vocarem te, novi te; & ſuper plebem meam principem te conſtitui*: quod autem canit Eccleſia; id credendum eſt, ex Chryſoſt. *quia legem credendi facit lex prædicandi*. De Apoſtolis omnibus etiam dicitur Pſ. 44. *Conſtitues eos principes ſuper omnem terram*, & de Petro canitur, *Tu es Paſtor ovium, princeps Apoſtolorum*: Si autem

eſt

est Princeps Apostolorum, illis imperat; & sic Episcopi, qui dicuntur texere locum Apostolorum, non habent summam potestatem in Ecclesia Universali, licèt jurisdictionem habeant in solidum in suis Diœcesibus. Dicendum ergo est, Regimen Ecclesiæ esse simile, non quidem illis regnis, quæ absque consensu procerum non possunt leges condere, nec tributa exigere, ut est regnum Angliæ, quod est Monarchicum. Aristocratia, & Democratica temperatum quia Rex nil agit nisi dependenter à classe Nobilium, & ea, quæ est Plebejorum; sed est simile illis regnis, quæ hæc, & cætera faciunt independenter à Comitiis Generalibus, & à consensu Optimatuum, ut in Regno Galliæ, in quo si aliquando Comitia Generalia convocantur, hoc est ad melius esse, & non necessariò. Adde, quòd quidquid determinaverint illa Comitia, semper liberum est Principi, aut illud confirmare, aut reiicere unde si Edicta Regis soleant à supremo Senatu verificari, hoc non est ex necessitate, sed est conditio; ut voluntas Regis constet populo,

Obiicies. Si Monarchia Ecclesiæ non sit temperata, & aliquo modo limitata, poterit Pontifex dispensare super jus naturale, & divinum, quod falsum est, Resp. dici non temperatam, & limitatam, quia ab alio non dependet; est tamen limitata, quia omnia absolute non potest facere; nil enim potest contra jus Naturale, cùm non possit ullo modo ea immutare, quæ ex natura sua bona sunt, aut mala, nec contra Jus Divinum, nec contra Scripturam, aut Traditionem; licèt possit explicare Jus Divinum, & Naturale, declarando ipsa jure obligare, vel non; sed non potest super ipsa dispensare. Quòd si Apostoli

statuerint multa, super ipsa dispensat Ecclesia, ordinando Bigamos, Homicidas, &c. contra D. Paulum 1. ad Timoth. 3. & usum permittat sanguinis, & suffocatorum, contra Act. 15. Resp hæc omnia esset tantum Juris Ecclesiastici, quia ea non statuerunt Apostoli, tanquam Evangelii promulgatores, sed tanquam Pastores, & Episcopi. Quantum ad Jus Ecclesiasticum, potest quidem in illo dispensare, etiam in toto, ut volunt plurimi, modò hoc non cedat scandalo, nec Status Ecclesiasticus videatur everti; quod fieret, si v. g. Pontifex puerum promoveret ad Ordines sacros, si conferret alicui viginti beneficia, si ritus generales in Ecclesia inveteratos aboleret, &c.

Obiicies 2. Quando Rex est verè Monarcha sine limitatione, potest disponere de omnibus Officiariis regni, & ipsos deponere; prout voluerit; quod non potest facere Papa circa Episcopos, qui non sunt Vicarii Papæ, sed in solidum partem Ecclesiæ regunt Resp. hoc non requiri: in Gallia enim, cujus Princeps est absolutè Monarcha, Cancellarius. Comes stabuli, & alii similes non possunt deponi, bene autem privari exercitio officii. Deinde, licèt ad libitum non possint deponi, quia gradus Episcopalis est ex Jure Divino; attamen, suppositio crimine, deponi possunt. Et revera S. Stephanus Papa Helenum Episcopum Tracensem, & Firmilianum Archiepiscopum Cæsariensem in Cappadocia excommunicavit cum aliis, qui docebant rebaptizandos esse hæreticos, dum ad fidem redirent, & hoc in 3. sæculo. In 4. D. Athanasius à S. Damaso deprecatur, ut Auxentium excommunicet, & eiiciat è sede Mediolanensi, in Epist. ad Episcopos Africæ,

quæ

quæ incipit, *sufficiunt quidem scripta*. & re-
vera hoc fecit Damasus. In quinto sæculo
expulso Chrysostomo ab Ecclesia Constanti-
nopolitana, adversarii ejus loco instaurarunt
Ursacium, cui Innocentius I. communio-
nem suam negavit, expunxitque ex nume-
ro Episcoporum ex Epist. Damas. ad Impe-
ratorem Arcadium. In 6. Agapetus depo-
suit Anthimum à sede Patriarchali Constan-
tinopolitana. Hoc idem verificari posset
per multa exempla, quæ longius esset re-
texere.

Obiicies 3. ex S. Anacleto, *Cæteri Apostoli cum Petro pari consortio honorem, & potestatem acceperunt, & ipsis decedentibus in locum eorum successerunt Episcopi*, Cap. *in novo Testamento*. Dist 21. Resp. ad primum cum Cardinali Petronio, Dominis Duval. de Raconis, & Mauclero, Apostolos esse æquales Petro, quantum ad Apostolatus dignitatem, & functiones illi annexas; quia à Christo immediatè missi erant ad annuntiandum Evangelium in toto mundo: Non verò erant æquales in jurisdictione ut Episcopi, & Pastores juxta dictum Maucleri p. 2. de Monarch. Eccles. lib. 1. *Sanctus Petrus æqualis fuit Apostolis ratione Apostolatus, superior tamen ratione Episcopatus, & Pastoralis dignitatis*. Quando ergo Christus mittit Apostolos ad prædicandum Evangelium dicit omnibus. *Sicut misit me vivens Pater, & Ego mitto vos*: dum verò agitur de constituendo Pastore super universam Ecclesiam, soli Petro dixit; *Pasce oves meas*. Ad secundum ubi habetur in objectione, quod Apostolis succedant Episcopi; Resp. quòd succedant illis in Episcopali ordine, ratione cujus Sacerdotes consecrant, Chrisma conficiunt, super Fideles manus

nus

mis imponunt in Confirmatione, &c. non verò propriè ſuccedunt Apoſtolis in Authoritate, aliàs omnes Epiſcopi per totum mundum Evangelium prædicare poſſent; Unde Sorbona damnavit hanc propoſitionem Antonii de Dominis Spalatenſis Archiepiſcopi, *Epiſcopi dicuntur Apoſtolorum ſucceſſores*, &c. Ratio autem quare D. Petrus ſucceſſores habuit: eſt, quia D. Petrus erat Paſtor ordinarius; cui uti morienti debuit alius ſuccedere. Apoſtoli verò erant extraordinarii Miniſtri; & hoc eſt, quod dicit cum Duvalio Tract. de Romani Pontificis poteſt. part. 1. q. 3. Bellarminus to. 1. de Rom. Pont. lib. 4. c. 5. *Apoſtoli enim erant quaſi delegati Paſtores.*

QUÆSTIO IV.

In quo reſideat poteſtas Eccleſiæ.

CHriſtus apud homines viſibiliter degens, ſuam Sponſam Eccleſiam, tanquam ſupremus Monarcha regebat, admittens ſecum Apoſtolos, non quidem in partem poteſtatis ſuæ, aliàs non diceret ipſe Matt. 28. *Data mihi eſt omnis poteſtas in cœlo, & in terra*; ſed ut Miniſtros ſuos, qui ubique prædicarent Evangelium: Poſtquam autem opus noſtræ Redemptionis complevit, antequam ad Patrem reverteretur, providere voluit de Paſtore Eccleſiæ, qui eam regeret, quo loco Petrum inſtituit tanquam ſui Vicarium, ut poſt aſcenſionem idem Regimen Monarchicum remaneret in Eccleſia, quod ante illam inſtituere voluerat tanquam nobilius Ariſtocratico, & Democratico ut inquit Ariſtot. l. 5. Politicorum c. 11. *Quantò pauciorum eſt poteſtas omnis, tantò majori tempore neceſſe eſt eam durare.*

dware : Sic Gennadius Patriarcha Conſtantinop. in expoſit. Concil. Florent. Titulo 5. Capitis Sec. 2. *Chriſtus in terris erat Dominus, Pater, & Paſtor Diſcipulorum, ſic cùm decreviſſet ad Paternum thronum, aſcendere, Petrum præfectum ipſis conſtituit, & Magiſtrum, & ut uno verbo dicam, ſuum Vicarium, ac ſucceſſorem.* Ex quo clarè patet, quòd ſicut in Chriſto vigebat ſuprema authoritas, ſic eam Petro tranſmiſit. Quia tamen quædam controverſia inter Catholicos, & Hæreticos remanſit, præſertim inter Antonium de Dominis, & nuper Authorem libri de duobus capitibus Eccleſiæ; ideo hæc quæſtio longius protrahenda eſt.

CONCLUSIO.

SUprema Eccleſiæ poteſtas in Petro reſidet, tanquam in capite Eccleſiæ Chriſti Vicario. Licet hęc veritas ſit manifeſta curioſis Evangelium ſcientibus, ex S. Gregorio Papa, attamen illam probare conabimur ex Scriptura, Conciliis, & Patribus.

Probatur ergo primò ex Scriptura, Matth. 16. *Tu es Petrus, & ſuper hanc Petram ædificabo Eccleſiam meam, & tibi dabo claves regni Cœlorum, & quodcumque ligaveris ſuper terram, erit ligatum & in cœlis, & quodcumque ſolveris ſuper terram, erit ſolutum & in cœlis.* Habetur etiam Joan. ult *Paſce agnos meos, paſce oves meas*, Ubi D. Hieronymus ait; *Soli Petro pœnitenti poteſtatem Paſtoris Dominus communicavit.* Super hos textus hæc reflexio fieri poteſt; Vel Chriſtus non potuit dare Petro illam poteſtatem, quam ut Monarcha poſſidebat, vel non voluit: Primum eſt falſum, quia cùm poteſtas Chriſti fuerit ordinaria, illi

com-

competens ratione Unionis Hypoſtaticæ, eam alteri potuit communicare. Secundum eſt contrarium verbis Chriſti allegatis, quomodo enim clariùs potuiſſet ſuam mentem de Petro eligendo in Vicarium ſuum aperire, quàm dicendo, *Tues Petrus*, &c. *tibi dabo claves regni cœlorum*, &, *paſce oves meas?* Hæc verba in pravum ſenſum detorquere prætendentes hæretici, dicunt per Petram non intelligi Petrum, ſed Chriſtum? Sic Calvinus lib. 4. Inſtit. cap. 6. §. 6. Lutherus vult intelligi Fidem, ſeu Fidei Confeſſionem lib. de poteſtate Papæ, Eraſmus Petram explicat de quolibet Fideli; ſed longè melius Catholici communiter per Petram intelligunt perſonam Petri, quam alloquebatur Chriſtus. Hoc patet clarè per pronomen *hanc* cùm dicitur, & *ſuper hanc Petram*; illud enim pronomen deſignat aliquam Petram, de qua Dominus ante locutus fuerat; luquutus verò fuerat de Petro, quem vocaverat Petram: Hoc confirmat Concilium Calcedonenſe Act. 3. appellans Petrum, *Petram, & crepidinem Eccleſiæ Catholicæ*; & Omnes Patres, tum Græci, tum Latini, ut videre eſt apud Bellarmi. mum lib. 1. de Rom. Pontif. c. 10.

Verba etiam Matth. 16. allata, *Tibi dabo claves regni cœlorum*; prætendunt hæretici, Calvinus, Lutherus, & Magdeburgenſes, pertinere ad totam Eccleſiam, cujus Petrus perſonam gerebant, & nihil ſpectare ad perſonam privatam Petri: ſed circumſtantiæ comitantes verba Chriſti ſatis indicant perſonam particularem Petri. Primò, per vocem, *tibi*, quæ eſt pronomen ſingulare; Secundo explicat nomen inditum in Nativitate, *Beatus es Simon*: Tertio, addit nomen patris, *Bar-Iona*, id eſt filius Jonæ: Deinde illi dictum eſt,

est, *tibi dabo claves*, qui dixerat, *tu es Christus Filius Dei*, illicò enim subjunxit; *& ego dico tibi*: sed Petrus illa verba protulit; Ergo ista ad personam Petri pertinent, sicque *confessio mercedem accepit*, ait Hieronymus. Tandem illi dictum est: *tibi dabo claves, &c.* cui paulò post dixit Christus; *Vade post me, Sathana! scandalum enim mihi es*; sed iste fuit Petrus, non in persona Ecclesiæ, sed privata, ut patet ex Evangel. & ex Hilario l. 6. & 10. de Trin. Theophilacto, Hieron. Chrysostomo c. 16. Matt. & ex August. l. 2. contra duas Epistolas Gaudentii c. 23. ergo etiam Petrus fuit ille, cui dixit Christus, *tibi dabo claves*. Quod si dicatur, Petrum respondisse: *Tu es Christus Filius Dei vivi*; nomine omnium Apostolorum, ut habetur ex Chrysostomo, *Petrus fuit os Apostolorum*: ex Hieronym. *Petrus pro omnibus est loquutus*, & ex August. *Unus pro omnibus respondit*. Serm. 13. de Verbis Domini Ad hoc dico Petrum non respondisse, tanquam ab aliis commissionem habentem; sed dicitur respondisse nomine omnium, *quia erat omnium caput, & Princeps*, ut habet Cyrill. l. 12. in Jo. c. 64. Hoc non impedit tamen, quin confessio sit propria Petro, licèt dicatur communis: quia omnes illam silentio suo approbarunt. Hoc confirmat Hilarius in hunc locum. *Petrus primus judicatus est dignus*, *qui quòd in Christo esset*, *primus cognosceret* si primus cognovit, ergo illi primo revelatio facta est: & sic singulariter fecit hanc confessionem. Sic August. Serm. 124. de Temp. *Hic est Petrus, qui divina revelatione primus omnium veritatem meruit confiteri*, dicens, *Tu es Christus*, *&c.* Sic etiam D. Leo Sermone 11. Passione Domini: *Petrus omnium ora celerrimè*

pre-

nveniens, inquit, Tu es Christus Filius Dei.

Probatur secundò ex Conciliis tum Orien. iis, tum Occidentis. Primò ex Concilio Ni. æno, l. 3. Can. 39. versu, *Consideret Patri rca Petrus, cui data est potestas in omnes Prin. ipes Christianos, & omnes populos, ut qui sit icarius Domini nostri Jesu Christi.* Ex Conc. Ephesin. *Beatissimus Petrus Apostolorum Prin. eps, & caput, fideiq; columna. Ecclesiæ Ca. holicæ fundamentum, à Domino nostro Jesu Christo claves regni accepit* P. 2. Art. 3. non rgo jurisdictio Petri est humana, ut vo. uerunt aliqui Concil. Constantinop. princi. atum Petri his verbis fatetur: *Beatus Pe. rus Apostolorum Princeps nos commonet*; E. iist. quæ incipit, *Consideranti mihi*; ad Im. eratorem, Concil. Basileense oratione fa. lla coram omnibus Patribus, quæ incipit, *Humanissimam, & sanctissimam*, sic habet *Præsulatus potestas, & authoritas Petro tribu a fuit non ab hominibus, sed à Christo Sal. atore*. Idem patet secundò, ex Concil. Oc. identalibus, præsertim ex Florent. *B. Pe. rus Apostolorum Princeps, verus Christi Vica. ius, totiusque Ecclesiæ caput, & omnium Christianorum Pater, & Doctor*. Et ex Tri. ent. sess. 6 c. 11. ubi Petrus Apostolorum rinceps vocatur; Lugdunense, Viennen. e, Lateranense, & alia idem penitus as. erunt.

Probatur tertiò ex Patribus Orientalibus, & Occidentalibus, qui unamini consensu tulerunt. Petrum fuisse præpositum aliis Discipulis. Inter Orientales Basilius sic ha. bet: *Aliis omnibus Discipulis antepositus fuit* Serm. de Judic. Dei D Athanasius Respons. 12. ad Antiochum, *Petrus Apostolorum pri. marius*. Gregor. Nazianz. *Petrus Ecclesiæ colu-*

columen. Chryſoſtomus. Homil. 55. in c. 16. Matth. *Petrus Paſtor, & caput Eccleſiæ*. Epiphanius ſcribens contra hæreſim. 51. nu. 17. *Petrus Apoſtolorum Princeps à Chriſto electus*: ergo non ab hominibus. Damaſcenus *Petrum cæleſtis regni clavicularium inſtituit*, Orat. de Transfigur. Theophylactus ſuper Evang. Joann. cap. ult. *Paſces agnos meos; paſce oves meas, qualis Paſtor fuit, talis & tu ſis.* Sic cæteri, quos omitto, ut ad Patres Occidentales tranſeamus. S. Clemens Epiſt. 2. *Quoniam*, ad D. Jacobum Apoſtolum; *Petrus omnium Apoſtolorum pater.* Si autem Jacobus unus ex Apoſtolis nullam reprehenſionem fecerit Papæ, ſignum eſt, quòd hanc ipſe veritatem agnoſceret. Chryſoſtomus Homil. 87. in Joan. *Si quis à me percontaretur, quomodo Jacobus Fidem Hieroſolymitanam accepit; reſponderem ego, Petrum totius orbis Magiſtrum illum præpoſuiſſe*: Unde Mauclerus de Monarch. Eccleſ. P. 2. l. 1. c. 9. *Petrus Spiritui ſancto inſpiranti, unicuique Apoſtolorum ſuas terras, veluti Diœceſes aſſignavit*: Hoc autem non feciſſet, ſi ſupremam in Apoſtolos non habuiſſet authoritatem. Cyprianus Epiſt. 40. *Fratres chariſſimi! Deus unus eſt, & Chriſtus unus, & Eccleſia una, & cathedra una, ſupra Petrum, Domini voce fundata.* Per Cathedram intelligitur authoritas. Hieronymus l. 1. c. 14. contra Jovinianum, *inter duodecim unus eligitur, ut capite conſtituto, ſchiſmatis tollatur occaſio*. Optatus Milevitanus l. 7. contra Parmenianum, *Stant Apoſtoli innocentes, & peccator accipit claves* Ambroſ. in c. 12. 2. ad Corinth. *Prior ſequutus eſt Andreas Salvatorem, attamen primatum non accepit, ſed Petrus*. Hieronymus Epiſt. 53. ad Euſtochium, *Sapiſſimè rogatus*, ait,

ait, *soli Pastoris potestatem post resurrectionem suam Petro pœnitenti Dominus commisit, & quam solus habuit, Petro tribuit*. Sic Arnobius in Ps. 136. Augustinus denique vocat Petrum *Saxum immobile, operis Christiani molem continens*, in Matth c. 16. Unde clemens Alexandrinus ait apud Sophronium, in Prato c. 73. quòd Christus solum Petrum baptizaverit, Petrus autem Andream, Jacobum, & Joannem, & hi alios. Videat ergo Antonius de dominis, si meritò dixerit, quòd disparitas potestatis inter Apostolos sit humanum inventum: videant alii, si jure reponant duo Capita in Ecclesia; videant denique reliqui, quam ineptè asserant, Papam successorem Petri esse tantumodò primum inter æquales, sicut Cicero est primus inter Oratores, & Aristoteles primus inter Philosophos.

Obiicies primo, Jacobum majorem fuisse Petro, qui fuit Episcopus Hierosolymæ, ubi Christus instituit Ecclesiam, & proinde fuit ejus Vicarius. Resp. Jacobum fuisse Episcopum unius Ecclesiæ particularis, & Petrum omnium Ecclesiarum; immò fuit ipsemet Petrus, qui Jacobum Episcopum Hierosolymitanum instituit ex Chrysost. præcitato in 3. probat. Unde Bernardus in l. 2. de Consider. *Jacobus una Hierosolyma contentus, universalitatem Petro cedit*. Si dicatur quòd Hierosolyma sit mater omnium Ecclesiarum, hoc verum est de jure antiquitatis, non potestatis Si Petrus non sederit Hierosolymis hoc est, quia congruum erat, ut locus Summi Sacerdotis mutaretur, quoniam mutata est lex, & Sacerdotium per adventum Christi. Dices, Paulum, qui vocatur Apostolus per Antonomasiam, debere potiùs esse caput Apostolorum. Resp. dici talem quia fuit

doctior, & sapientior cæteris, qui plus scripsit, & plantavit fidem in pluribus locis, quod est munus Apostoli 1. Corinth. 15. de se ait: *Plus omnibus laboravi*. Quia cæteri missi sunt ad certas provincias, Paulus ad omnes Gentes: Petrus autem excelluit quantum ad authoritatem, & sic ab Ecclesia canitur *Princeps Apostolorum*. Hæc solutio est August. lib. 3. ad Bonifac. cap. 3. Quod si in antiquis sigillis, quibus diplomata obsignabantur, imago Pauli erat à dextris, & Petri à sinistris, non satis constat, an eo tempore dextera esset nobilior sinistra: deinde, sicut in diplomatibus, Paulus obtinet dexteram, sic Petrus illam tenet in numismatibus, & forte id fecit Ecclesia, ut significaretur, hos Apostolos aliquid habere, in quo unus alteri præcellat, nimirum Petrus in authoritate, & Paulus in sapientia: unde dicit S. Maximus Sermon. ult. de sanctis Petro, & Paulo, *Clavem potestatis Petro, & Clavem scientiæ Paulo datam esse*. Adhuc, quòd si nominandi sunt Apostoli, primus nominatur Petrus Matt. 10. *Duodecim autem Apostolorum nomina sunt hæc, primus Simon, qui dicitur Petrus*. Sic Marci 3. Luc. 6. Act. 1. Si invocentur in Litaniis, præcedit Petrus, si festa de illis agantur, primò celebratur memoria Petri.

Obiicies secundò, Ecclesia omnibus æquè commendata est, *Euntes docete omnes Gentes: sicut misit me Pater vivens, &c.* Ref. ab omnibus commendatam fuisse, non æqualiter; soli enim Petro dixit, *Pasce oves meas*, Dices ex Cypriano, *hoc erant cæteri, Apostoli, quod fuit Petrus, pari consortio præditi & honoris, & potestatis, sed exordium ab unitate proficiscitur, ut Ecclesia una monstretur.*

sur. Resp. ante electionem capitis fuisse æquales, sed ex æqualibus in potestates post Resurrectionem, Petrum elegit Christus in caput aliorum, & supremam authoritatem illi tribuit, dum dixit, *Pasce oves meas*, ut status Monarchicus, quem ipse in Ecclesia constituit, conservaretur; sic intelligendi sunt alii Patres. Sicut Aug. lib. de Agone Christiano c. 36. *datas fuisse claves omnibus, cùm data sunt Petro, qui Ecclesiæ personam sustinebant, & omnibus dictum fuisse, Pasce oves meas, cùm hoc Petro dictum est*, Resp. hoc dictum fuisse omnibus mediatè, quia mediante authoritate concessa Petro, ipsemet Petrus illam communicavit Apostolis post Ascensionem, ipsos mittendo in diversas Provincias. Si dicatur, quòd Petrus non exerçuerit Primatum, quia etiam alii Apostoli misserunt primos Diaconos Act. 6. quia Apostoli miserunt Petrum, & Joannem in Samariam Act. 8. quia denique Paulus, & Barnabas quæstionem de Circumcisione tulerant ad omnes Apostolos? Resp. Licèt in institutione Diaconorum non exercuerit Principatum, in aliis tamen exercuit. 2. Apostoli miserunt Petrum non ex authoritate, & imperio, sed de consensu ejus, & de consilio. 3. Illam controversiam delatam fuisse ad omnes Apostolos, quibus præsidebat Petrus, ut decisio fieret cum majori partium satisfactione. Hoc tamen non impedit Primatum Petri, sicut nec quando affertur causa civilis Senatui coram Rege. Dices Gal. 2. Paulus restitit Petro: ergo non agnoscebant Principatum Petri, vel erat arrogans, corrigendo Superiorem. Resp. aliam esse correctionem ex Justitia, quæ fit per inflictionem pœnæ, & hæc competit tantùm Superiori, aliam ex Charitate, per fraternam correctio-

nem. Hanc adhibuit Paulus, videns Petrum errasse, non in fide, sed in facto; quia incautè simulabat Judaismum: Unde August. Epist. 19. ad Hieron. *Ipse Petrus, quod à Paulo fiebat utiliter libertate charitatis, sancta, & benigna humilitatis pietate accepit.*

Obiic. 3. Antonius de Dominis falsus Archiepiscopus Spalatensis in Dalmatia, Primatum Petri repetit ex ejus primaria vocatione, non ex authoritate particulari. Resp. quòd licèt Petrus esset primò vocatus, hoc non esset contra nos, quia potuisset Christus eum primò vocare, ut ipsum caput Ecclesiæ faceret: non tamen fuit primò vocatus. Primò enim admissi sunt ad Christum Andreas, Petrus, Philippus, & Nathanael, non ut cum illo manerent, sed ut audirent illum & tunc Andreas præcessit Petrum, Jo. 1. Secundò, vocati sunt propriè à Christo ut cum illo manerent, Petrus, & Andreas, sed simul & eodem tempore, Matt. 4. Tertiò, omnes vocati sunt ex Discipulatu ad Apostolatum, sed simul, & eodem tempore, ut patet ex Luc. 6. non ergo Petrus fuit primus vocatione. Dices ex eodem Antonio, Primatum Petri procedere ex antiquitate ætatis, ob quam multa dixit, & fecit ac si esset primus. Resp. quòd non satis constet, an fuerit senior Andreas; contrarium enim docent Epiphanius Hæresi 51. Baron. Tom. 1. Annal. an. 31. § 23. Lorinus, Serarius, & plurimi; Licet alii dicant contrarium, ut Cassianus, Crisost. &c. sed esto hoc verum esset, nonne potuit Christus antiquiori dare principatum super Apostolos: Porrò ipse Spalatensis reponit Primatum Petri in fervore; sed quis judicare poterit, an Petrus plus dilexerit Christum, quàm Joannes discipulus dilectus, aut Paulus, qui dixit se non pos-

se

se separari à Charitate Christi. Dices denique. Non est verisimile, quòd ille, qui atrocius peccaverat principatum super alios obtineret: sed hoc factum est, ut majorem compassionem haberet de peccatoribus, qui ad ipsum recurrerent.

QUÆSTIO V.

Utrùm suprema Petri potestas transmissa sit ad Pontifices Romanos.

CUm jus successionis Romanorum Pontificum fundetur in hoc, quòd Petrus, jubente Christo, sedem suam ibi collocaverit, quatuor nobis essent examinanda, antequam præponeretur illa quæstio, an scilicet Petrus Romæ fuerit, an Romæ mortuus sit, an Romæ Episcopus extiterit, an denique usque ad mortem fuerit Romæ Episcopus; sed quia hoc soli Hæretici negant, ideò de his omnibus paucissima referam.

Dico primò, Petrum fuisse Romæ, ubi Romanam Ecclesiam fundavit: ipsemet enim in fine prioris Epistolæ dicit. *Salutat vos Ecclesia in Babylone collecta, & Marcus filius meus.* Per Babylonem autem intelligitur Roma, dum Imperatores Romani in ea regnabant ex Eusebio l. 1. Hist. c. 15. & ex Hieron. l. de Viris Illustribus, *Petrus, in Epist. 1. nomine Babylonis Romam intelligit.* Quod autem Eccl. Romanam fundaverit Petrus, testatur Leo Papa Serm. 3. de Natali Apostolorum Petri, & Pauli *Cùm Apostoli imbuendum Evangelio mundum suscepissent, Petrus Princeps Apostolici ordinis ad arcem Romani, destinatur imperii*, Sic etiam cum Teodosio Imp. codice *De Summa Trin. & Fide Catholica*,

reperiri non poſſit ; credendum eſt mortuum fuiſſe, dum regeret illam, & illi ſucceſſit Lino Linus Anacletus, & iſti Clemens ex Irenæo l. 3. c. 3. texente Catalogum Romanorum Epiſcoporum. Poſito ergo, quòd Petrus Romam venerit, quòd ibi Epiſcopos fuerit uſque ad mortem, quòd Pontifices Romanos habuerit pro ſucceſſoribus ; quæritur, utrum ſucceſſerint Petro in authoritate Monarchica, & ſuprema poteſtate, quæ conceſſa eſt Principi Apoſtolorum.

CONCLUSIO.

SUprema, & Monarchica Eccleſiæ poteſtas Summo Pontifici competit, & hoc Jure Divino ; quoniam Chriſtus voluit, ut idem regimen in Eccleſia maneret poſt mortem ſuam, conſequenter voluit, ut quemadmodum Petrus fuit ſuus ſucceſſor, ut Petrus ſucceſſores Eccleſiæ Monarchas ſupremam authoritatem poſſidentes haberet. An autem ſupremus Pontificatus ſit ita annexus Epiſcopus Romano, ut non poſſit Pontifex Romanum Epiſcopatum deſerere, & in alio ſedere, hoc non eſt ita in confeſſo apud omnes Catholicos, quin Scotus in 4. diſt. 24. q. 2. art. 5 dicat, ſupremum Pontificatum non eſſe jure D. annexum Epiſcopatui Romano, ſed tantùm ex facto Petri, qui cùm à Chriſto primatum accepiſſet, Antiochenam Eccleſiam reliquit, & fixit ſuam ſedem Romę. His poſitis :

Probatur primò Concluſio noſtra, contra Nilum Epiſcopum Theſſalon. in lib. adverſùs primatum Petri dicentem, quòd Papa reverà ſuccedat Petro, ut erat Epiſcopus Romanus, non verò ut erat caput Eccleſiæ ; ſed ex Conciliorum decretis ſtatutum eſſe, ut primus eſſe Epiſcoporum, primus ſederet, primus ſententiam ferret, non verò aliis

imperare, quod est dicere, Petrum esse primum inter Episcopos æquales. Quod autem hoc falsum sit, quia Christus in Ecclesia instituit regimen Monarchicum immutabile; sicut ergo Christus fuit caput Ecclesiæ ex jure D. sic Petrus, qui illi successit, fuit etiam caput Ecclesiæ ex jure D. & illi Pontifices, qui Petro succedunt, eodem jure talem jurisdictionem possident.

Probatur, inquam, Conclusio nostra ex conciliis Orientalibus, & occidentalibus. Inter Orientalia, Concil. Nicæn. apud Alphonsum Pisanum l. 3. Can. 39. §. *Sitq; præst.* sic habet. *Qui tenent sedem Romanam, caput est, & Princeps omnium Patriarcharum quandoquidem ipse est primus, sicut Petrus, ut qui sit Vicarius Christi super cunctos populos, & cunctam Ecclesiam Christianam: qui contradixerit, à Synodo excommunicatur.* Ubi Nota, quòd si Pontifex sit primus, sicut & Petrus, ejus primatus est ex institutione Christi, qui voluit conservare Monarchiam in Ecclesia, ita quòd ex voluntate Christi eodem instanti, quo creatur Pontifex, in jura Petri ingrediatur. Nota etiam, quòd si est Vicarius Christi super Ecclesiam non sit tantum primus in Ecclesia, sed super omnia membra Ecclesiæ, ut sunt Patriarchæ, Primates, & Episcopi, qui illi parere debent, sicut Christo. Nota denique, quod Papa non sit Vicarius concilii generalis, nec suam ab eo potestatem hauriat, sed à Christo, Matt. 16. & Joan. 20. concil. Sardicense an. 549. sub Julio I. determinavit *Episcopum non posse judicari à suis Coepiscopis, si remitti postulet ad Episcopum Romanum* Can. 5. & hoc insertum est in antiquis legibus Galliæ; quod denotat, in nullo esse jurisdictionem supremam, nisi in Summo Pontifice.

fice. Ex Conc. Ephes. p. 2. Act. 3. *In omnibus seculis notum est, quòd sanctus Petrus Apostolorum Princeps à Christo Claves regni accepit, qui ad hoc usque tempus, & semper in suis successoribus vivit, & judicium exercet*. In Conc. Chalced. p. 5. Ep. ad Leonem Papam, quæ incipit, *repletum est gaudio os nostrum*, omnes Episcopi, numero plusquam quingenti subo. mittunt D. Leoni Papæ omnia Conc. decreta, *Omnem nobis gestorum vim insinuavimus ad comprobationem nostræ sinceritatis, & ad eorum, quæ à nobis gesta sunt, firmitatem*. In Concil. Constantin. Epist. ad Agatonem in Episcopum Senioris Romæ, quæ incipit, *Sanctum, & universale Concilium*. Patres his verbis Papæ loquuntur, *Tibi, ut primæ sedis Antistiti universalis Ecclesiæ, quid g. rendum sit, relinquimus*. Idem docent Concilia Occidentalia, utpote Lateranense 4. sub Innocentio III. cap. 5. Titulo *de dignitate Patriarcharum*. Viennense sub Clemente V. Epist. ad Philippum Regem Franciæ, quæ incipit *Regnans in cœlis*. Constantiense durante schismate condemnat Joannem Hus dicentem art. 9. dignitatem Papæ ros esse de jure D. sed Imperatorum authoritate, & art. 10. Episcopum Romanum non esse caput Ecclesiæ Romanæ. Concilium Basileense p. 1. in Appendice. *Constat, Episcopum almæ urbis esse Petri successorem*. Trid. Sess. 24. c. 1. in Decreto de Reform. *Beatissimus Romanus Pontifex sollicitudinem universæ Ecclesiæ ex numeris sui officio habet*. In expositione Concilii Florentini sub Eugenio IV. Gennadius Patriarcha Constantinop. Tit. 5. Capitis Sect. 2. sic habet, *Decrevimus, Apostolicam sedem, & Romanum Pontificem in universum orbem primatum, obtinere, eumque esse Beati Petri Apostolo-*

lorum Principis successorem, Christi Vicarium, & omnium Christianorum magistrum: & profectò nescio quomodo quis insiciari possit. Attulissemus verba omnium Conciliorum Latinorum nisi obstitisset nostra brevitas.

Probatur 2. ex Summis Pontificibus, qui extiterunt initio nascentis Ecclesiæ, & ex jure Canonico Anacletus an. 104. *Episcoporum judicia, aut si difficiliores ortæ fuerint quæstiones, ad sedem Apostolicam deferantur, quoniam Apostoli hoc statuerunt jussione Salvatoris.* Hoc ostendit potestatem esse in Pontificibus Jure Divino. Evaristus Anacleti successor jubet Ecclesiis quibusdam, quæ Episcopos deposuerant; ut illos in sede sua restituant Epist. 2. *Unum nos fratres sentire oportet*, quæ pro titulo habet, *De Episcopis electis.* Alex. Evaristi successor Epist. quæ incipit. *Cogitationibus nobis*, dicit. *Relatum est ad hujus S. Sedis apicem, cui summarum dispositio causarum, & omnia Ecclesiarum negotia ab ipso Domino tradita sunt, dicente Petro, Tu es Petrus, &c. Quòd emuli quidam Christi, & ejus Ecclesiæ Sacerdotes Dei ad judices accusare præsumant &c.* & inferius illos excommunicat. Ex quibus verbis patet, potestatem Pontificum esse à Christo, Sixtus, Telesphorus, Higinus, Pius, Anicetus, Victor, Pontianus, Anterus, S. Sebastianus, Marcellus-Marcus, & pene omnes alii idem prædicarunt. Quantùm ad Jus Canonicum, hoc confirmantur sexcentis in locis, duo tantùm afferemus, & primò id quorum habetur, *omnem humanam creaturam subesse Romano Pontifici, est de necessitate salutis.* Extra. *Unam sanctam de majo. & obed.* Hoc habetur etiam titulo de Elect. & Elect. potest. in 6. *Plenæ libertate potitur, nec uli subest homini, quia ora divina cunctis præfertur.*

Probatur tertiò ex Patribus Græcis, Latinis, & ex illustrioribus Theologis quorum omnium ob brevitatem aliquos tantum afferemus. Quoad primos, D. Basilius statum deplorandum Ecclesiæ Orientalis videns suadet Athanasio; ut postulet à Papa, *Quod viros doctos, ac sapientes sua authoritatem mittat, qui reprimant pacis Ecclesiasticæ perturbatores, & possint acta conciliabuli Arimīnensis declarare nulla*: quod fecit Athanasius, Marco Pontifici scribens; hoc autem non feciſſet uterque, si non agnoviſſent supremam authoritatem in Papa Epistola Basilii est 52. quæ incipit. *Quam de dignitate tua*, & Epistola Athanasii ad Pontif. quæ incipit, *Ad vos perveniſſe non dubitamus*. S. Chrysostomus expulsus per Theophilum Patriarch. Alexandr. & per Episcopos factionis Eudoxiæ, ad Romam recurrit, mittens ad Papam quatuor Episcopos cum litteris quadraginta Episcoporum, & totius populi Constantinop. deprecabanturque hi omnes, ut Papa Chrysostomum in suam sedem restitueret; & in hoc potestatem Papæ agnoscebant. Sic legitur in Epistola, *Etiam antequam*, quæ reperitur inter Epist. Innocentii Papæ. Quoad Latinos, D. Augustinus cum cæteris Episcopis in conc. Milevit. existentibus, Innocentium primum exorat, ut pro sua authoritate succurat Ecclesiæ, quæ maximè opprimebatur per Hesim Pelagianum, Epist. 62. inter Augustinianas, & incipit; *Quia te, Domine*; Deinde: cum in duobus conciliis provincialibus Africanis damnati essent Pelagiani, & Papa illa confirmasset, nihilominus expeterent concilium generale, ad examinandam denuò illorum doctrinam: Resp. Augustinus, *Jam de hac causa duo concilia missa sunt ad Sedem.*

dem Apoſtolicæ, inde etiam reſcripta venerunt, cauſa finita eſt, error utinam finiatur. Serm. 2. de verbis Apoſtoli contra Pelagium hæc duo concilia fuerunt, Carthaginenſe, & Milevitanum. Optatus Milevitan. Epiſcopus, hanc ſolam rationem affert, contra Donatiſtas, *Judicium Melchiadis Papæ ſententia clauſum eſt*, Libr. 2. contra Parmenium. Hieronymus ad Damaſum dicit, *ſe eſſe conjunctum ſuæ communioni*. Ep. ad Damaſum, quæ eſt 25. & incipit, *Quoniam vetuſto*; non dicit verò, ſe eſſe conjunctum communioni Patriarcharum Conſtantinop. Antiocheni, Alexandrini, & Hieroſolymitani. Ambroſius in 1. Timot. c. 3. *Eccleſia domus Dei dicitur, cujus hodie rector eſt Damaſus*.

Quantùm denique ad Theologos, Albertus Magnus Epiſc. Ratisbon. ſic loquitur. *Papa poteſtatis habet plenitudinem, eſtque Ordinarius omnium hominum, quia vir Dei eſt in terris*. Tract. 24. q. 141. membr. 3. D. Thom. contra errores Græc. c. 23. Verſu, *Similis autem error*, ait. *Similis autem eſt error dicentium Chriſti Vicarium Romanæ Eccleſiæ Pontificem non habere univerſalis Eccleſiæ primatum erroneè dicentium Spiritum S. à Filio non procedere*. D. Bonaventura, Serm. 22. in Hexameron, Titulo de Statu Eccleſiæ militantis, *Etſi alia quatuor ſedes plenam authoritatem habeant ſuper Eccleſiis particularibus ſolâ tamen Romana univerſaliter, ſicut ſol inter Planetas, habet plenitudinem poteſtatis ſuper omnes*. Joannes Gerſonius Tract. de Statibus Eccleſiæ, titulo, *Pro ſummi Pontifices*, Conſiderat. 1. *Status Papalis inſtitutus à Chriſto immediatè, tanquam primatum habens Monarchicum in Eccleſiaſtica Hierarchia: quem ſtatum, qui impugnare, vel diminuere, aut*

alios

alii statui. Ecclesiastico particulari coaquare & præsumit, si hoc pertinaciter faciat, hæreticus est, schismaticus, impius, & sacrilegus. Ad hoc attendat sedis Romanæ adversarii. Lib. etiam de Origine Juris, & legum Concluſ. 2. apud Mauclerum de Monarc. Eccles. 1. p. 2. c. 6. Ss. 1. idem Gersonius sic habet, *Plenitudo legis Ecclesiasticæ non potest esse de lege ordinaria, nisi in uno Summo Pontifice, formaliter, & subjectivè, alioquin Ecclesia habere posset multiplex caput, quod est hæreticum.* ... Videatur in hac materia D. Andreas Duval, qui Tract. de *Suprema Pontificis Romani authoritate*, docet adversùs Antonium de Dominis Vigonium Jurisconsultum, & Richerium, ex Scrip. conciliis, & Patribus nostram conclusionem.

Objicies ex Anacleto Epist. 2. *Apostoli cum Petro pari consortio authoritatem habuerunt, & ipsum principem suum esse voluerunt.* Resp. primum intelligi de tempore, quo nondum Petrus primatum acceperat: & secundum de voluntate consentiente, & approbante, non instituente: contrarium enim docet Epist. 3; Dices: Ex Can. *ego Ludovicus*, Dist. 63; Papa dicitur Vicarius Petri; ergo à Petro habet jurisdictionem, non à Christo. Resp. sexcentis in locis vocari Vicarium Christi, deinde Vicarius, i. Successor. Dices, Pontifex fit à Cardinalibus, non à Christo, Resp. Cardinales designare quidem, seu eligere personam, quæ debet Pontificatum gerere; sed est ipsemet Christus, qui facit conjunctionem Pontificatus, & authoritatis supremæ cum persona electa. Porrò Cardinales intelligi possunt, vel ut Clerici Ecclesiæ Romanæ, vel ut Procuratores omnium Ecclesiarum, & isto modo eligunt Pontificem.

Si dicatur, quod Phocas Imperator sanctionem fecerit declarantem, Ecclesiam Romanam esse caput omnium Ecclesiarum. Resp. id sanxisse, non instituendo, sed declarando, ob superbiam Patriarcharum Constantinop. qui se primos esse omnium Episcoporum jactabant. Dices, Paulus non minus fundavit Ecclesiam Romanam, quam Petrus, ergo Papa non est potiùs successor Petri, quàm Pauli: Negatur antecedens, quia Petrus primò Evangelium prædicavit Romæ, & Episcopatum hujus urbis tenuit, non Paulus, ut diximus in annotatione.

QUÆSTIO VI.

Utrùm Papa possit dici Episcopus universalis.

EX dictis in præcedenti quæstione constat, Episcopum Romanum habere authoritatem supremam super omnes Ecclesias, quod multimodè probavimus :: hìc superadditas censuras Sorbonæ adversùs contrarium sentientes: Dum enim An. 1120. Marsilius de Padua sustinuit, Petrum non majorem aliis Apostolis habere potestatem, & proinde Pontificem non debere agnosci ut Christi Vicarium super omnem Ecclesiam, illico Universitas Parisiensis hunc errorem tanquam Hæreticum reprobavit, Censura hæc juxta Mauclerum inserta est lib. 1. Conclusionum Facultatis. Dum etiam Episcopus Spalatensis multas erroneas propositiones in lucem edidit contra Papam, quarum una erat, *Monarchia forma non fuit immediatè in Ecclesia à Christo.*; hæc propositio declarata fuit *Hæretica, Schismaticha, & Ordinis Hierarchici subversiva.* Alia erat, *Planum est*

Papa

Papatum esse totum fictitium, commentum hominum, à Christi institutione remotissimum.

Hanc propositionem ut hereticam damnavit Theologia Parisiensis, sicut & alias ejusdem farinæ, ut habetur apud Duvalium tract. de Supr. Pontif. authoritate p. 1. q. 2. Hoc posito, quod nemo post tot argumenta possit dubitare de potestate universali Papæ; quæritur, utrùm pollit dici Episcopus universalis.

CONCLUSIO.

POtest meritò Summus Pontifex vocari Universalis Episcopus. Concilium enim Chalcedonense hoc titulo appellabat Leonem Pontif. in Epistol. Theodori Diaconi Alexandrini, quæ incipit, *Qua à Reverendissimo*, & inserta est Act. 3. concilii, ubi habetur, *Universali Archiepiscopo, & Patriarcha Magna Roma Leoni* In Lateranen. concilio Episcopus Cesenensis apud Ravennates Papam Martinum universalem Episcopum nominat: *Beatissimo, & toto orbe Apostolico universali Pontifici Martino Papæ.* Tom. 2. conc. par. 2. In conc. Constantinop. 4. Patres Adriano. II. scribentes, sic loquuntur, *Summo Sacerdoti, ac universali Papæ, Sancta, & universalis Synodus Constantinopoli congregata, salutem in Domino.* Act. 10. & habetur to. 3. conc. Sect. 2. Eminentissimus Cardinalis de Alaco Doctor Navarricus apud Mauclerum part. 4. lib. 8. c. 5. explicat sic hæc verba, *Pasce oves meas*, hoc est, *sis Pastor, & Prælatus generalis ad quem pertinet dispositio, & regimen ovium, & ovilis.* Tract. de origine potestatis Ecclesiast. loco cit.

Hoc cõfirmari potest ex cõciliis & Patribus alle-

assentibus Papam esse Episcopum universalis Ecclesiæ; si enim Ecclesia, cui præest, est universalis, ipse dici debet Episcopus universalis. Quòd autem illud sit verum, patet ex Pontiano Pontifice, & Martyre, qui an. 232. ad omnes Christianos scribit his terminis. *Pontianus sanctæ, & universalis Ecclesiæ Episcopus*. Atanasius Epist. quæ incipit, *Domino sancto*, scribat, *Beatissimo Marco universalis Ecclesiæ Papæ*. Hanc dignitatem assumebat Epist. 2. *Sixtus Ecclesiæ universalis Ecclesiæ Episcopus*. Victor Pontifex factus ann. 194. se nominabat Archiepiscopum Ecclesiæ Romanæ, & universalis. In Conc. Remensis an. 1049. sub Papa Leone IX. declaratum est, quòd solus Romanæ Sedis Pontifex universalis Ecclesiæ primus esset.

Idem sentiunt Doctores Parisini, teste decreto, quod 1. Dec. an. 1554. emiserunt in Collegio Sorbonæ, ubi examinantes Bullam Pauli III. datam an. 1543. & Julii tertii datam 1550. in favorem Societatis Jesu: sic pronunciant, *Omnes, & singuli Magistri nostri palam apertoque ore professi sunt, nihil se adversùs summorum Pontificum authoritatem aut decernere, aut moliri*. Et Infrà: *Ipsum Romanum Pontificem, ut summum, & universalem Jesu Christi Vicarium, & universalem Ecclesiæ Pastorem, cui plenitudo potestatis à Christo data sit*, &c. *fideliter, & libenter agnoscunt, ac confitentur*. Apud Mauclerum de Monarchia Ecclesiastica Par. 3. l. 8. c. 6.

Obiicies, Joannem Patriarcham Constantinopolitanum olim damnatum fuisse, quia utebatur illo vocabulo Episcopi universalis: unde D. Greg. Epist. 2. ad Mauritium Augustum, quæ incipit, *Pissimus*, ait, *Omnium Sacerdotum honor adimitur, dum ab uno sibimet da-*

dementer arrogatus ubi Gregorius insinuare prætendit, quod si unus Episcopus se Episcopum Universalem dicat; omnes alii non sunt Episcopi, sed Episcoporum Vicarii. Resp. ut hæc intelligantur duo esse advertenda: Primum, quòd Ecclesia Constantinopolitana in ortu suo erat tantùm simplex parochia in Diœcesi Heracleæ, 2. notat Scipio Duplex, in vita Clotarii II. loquendo de statu Ecclesiæ an. 590. posteà in Episcopatum erecta, tandem facta est Ecclesia Patriarchalis secunda, ut urbs illa, in qua residebant Imperatores magis honoraretur. In Const. conc. an. 381. absentibus Legatis canonem tertium inseruerunt Græci, qui habebat: *Constantinopolitanæ civitatis Episcopus habet honorem primatus post Romanum Episcopum*, ut faverent huic Patriarchæ in præjudicium Patriarcharum Alexandriæ, & Antiochiæ; Sed hæc nova dignitas semper illi contestata fuit: usque post annum quingentesimum, quo tempore Summus Pontifex ei concessit secundi Patriarchatus eminentiam, ad supplicationem Justiniani Imperatoris. Tandem hac parochia Patriarchali facta, Patriarcharum ambitio eo devenit, ut Joannes Joinnator dictus, sub Pontificatu Pelagii secundi præsumpserit, in consulto Papa. Concilium congregare ex omnibus Episcopis Orientalibus, in quo voluit nominari *Episcopus universalis*. In illum ergo agit D. Gregorius, dum lib. 4. Epist. 38. *Eo tempore*, dicit, *quo indignum te esse fatebaris, ut Episcopus dici debuisses, ad hoc quandoque perductus: ut eis, despectis fratribus, Episcopus appetas solus vocari*: Ex quo patet, nomen *Episcopi universalis* interdici tantùm illi Patriarchæ, non verò Summo Pontifici.

Notandum secundò, nomen *Oecumenici* duplicem habere significationem ut notat Eminentissimus Cardinalis Petronius in Replica ad Regem majoris Britanniæ lib. 1 c. 34. In significatione grammaticali, idem est, se *solus*, ita quòd dicere, Papam esse Episcopum Universalem, seu Oecumenicum (hæc enim duo verba idem sonant) asserere sit, Papam esse solùm Episcopum, quòd falsissimum est: Unde D. Gregorius in hoc sensu nolebat vocari Episcopus Universalis, & dicebat Eulogio Patriarchæ Alexandriæ, qui eum Episcopum Universalem vocabat, *Sanctitas vestra me Episcopum universalem nominet, negat se esse Episcopum* lib. 7. Epist. 30. quæ incipit: *Communis filius*. Rationem addit libro 4. Epist. 36. *Deum prædicatur. Si unus sit Episcopus Universalis, omnes alii sunt Episcopi*. In isto sensu ergo non dicimus, Papa esse Universalem Episcopum; sed nomen œcumenici, & Universalis ex præcitato Petronio habet alium sensum, translatum, & metaphoricum, per quem significat Episcopum super alios intendentem, & sic quia Papa authoritatem super alios habet Episcopos, & super omnes Ecclesias, pro quibus potest leges condere, Episcopos illam delinquentes deponere, ipsos restituere, & similes actus authoritatis exercere, consequenter cum Patribus citatis, & conciliis allegatis in probatione nostræ conclusionis, possumus non immeritò vocare Papam, Episcopum universalem: & hoc solum, ni fallor, debet opiniones conciliare. Nec dicatur consequenter Episcopos esse tantùm Vicarios Papæ: hoc enim falsum est, quia Episcopi tales sunt insolidum in sua Diœcesi, ut Papa in tota Ecclesia, sed

tan-

tantùm inferri potest, quòd Papa sit superioris ordinis.

Quæres primo, utrùm Summus Pontifex possit deponere Episcopos, dum se sui muneris indignos reddunt. Hæc quæstiuncula, sicut & sequentes, confirmabunt authoritatem Papæ super omnes Episcopos, Resp. ergo ad eùm affirmativè, si enim status Ecclesiæ sit Monarchicus, ipsius Monarcha debet habere universalem authoritatem super omnia membra ejus, sive sint Patriarchæ, sive Primates, aut Episcopi, & sic potest illos corrigere, si delinquant, & nisi resipiscant, illos deponere. Quod confirmatur ex eo, quòd Nicolaus I. in Epistola ad Michaelem, commemorat octo Patriarchas Constantinopolitanos, quos Romani Pontifices deposuerunt, inter quos fuit Anthimus, quem Agapetus Papa deposuit, non obstantibus minis Imperatricis, & loco ejus Menam instituit; sic Liberatus scribit in Breviario c. 21. & Zonaras in Vita Justiniani. Damasus etiam Papa deposuit Flavianum Patriarcham Antiochenum, contra voluntatem Theodosii Imperat. sic Theodoretus lib. 5. Hist. cap. 23. Sixtus I. Polychronium Patriarcham Jerosolymit. deposuit, mediante S. Leone Archidiacono, qui fuit postea Summus Pontifex, & quem ob misit Papa Hierosolymam Hoc habetur in actis Sixti III. quæ habentur Tomo 1. Conciliorum. D. Leo denique Papa creatus, per suos Legatos Paschasium, Lucentium, Bonifacium, & Dioscorum Alexandrino Patriarchatu privavit. Ex quo infertur, quòd si Pontifices detruserint sua sede Patriarchas, à fortiori idem facere possunt respectu aliorum Prælatorum, ut videre est in objectione 2. 3.

Quæres

Quæres 2. Utrùm Summus Pontifex poſ. ſit in ſuas dignitates reſtituere Epiſcopos anteà depoſitos. Affirmativam reſponſionem ſuſtat ratio, & confirmat uſus. Ex ratione ſiquidem colligitur, quòd ſi Papa deponere valeat Epiſcopos, poteſt etiam illos in ſua jura reſtituere, quæ poteſtas non per Eccleſiam data eſt Pontifici, ſed per Chriſtum, ex S. Anacleto, *Epiſcoporum, vel majorum judicia, ad ſedem Apoſtolicam, ſi appellatum fuerit, referantur; quoniam Apoſtoli hoc ſtatuerunt juſſu Salvatoris* Hoc habetur Ep. 1. *Anacletus ſervus Chriſti Jeſu.* Hoc comprobat uſus, nam Julius I. Athanaſium, Alexandrinum, Paulum Conſtantinop. & Marcellum Ancyranum Epiſcopos à Synodo Orientali depoſitos reſtituit, ex Gelaſio in Epiſt. ad Epiſcopos Dardaniæ, & Sozomeno lib. 3 cap. 7. Theodoretus etiam à 2 Synodo Epheſina ejectus per Leonem reſtituitur, ut habetur in Concilio Chalcedonenſi Act. 1. *Ingrediatur & Reverendiſſimus Epiſcopus Theodoretus, ut ſit particeps Synodi, quia reſtituit ei Epiſcopatum Sanctiſſimus Archiepiſcopus Leo.* Cùm D. Joannes Chryſoſtomus damnatus fuiſſet in Concilio 56. Epiſcoporum Chalcedone congregatorum, præſide Theophilo Alexandrino Patriarcha, & Chryſoſtomi adverſario, ad Innocentium I. appellavit, à quo in ſuam ſedem Conſtantinopol. reſtitutus eſt, ſic Sozomenus lib. 8. c 26. qui ſi dicat Chryſoſtomum appellaſſe ad Concilium generale, antequam appellaſſet ad Pontificem, hoc volebat facere, non ut judicaret de ſua cauſa Concilium definitivè, ſed ut ſuam innocentiam coram tota Eccleſia manifeſtaret, & confunderet Theophilum Alexandrinum ſuum adverſarium. S. Leo Celidonium in ſua

ſede,

ſede, à qua ejectus ſuerat per Archiepiſcopum Arelatenſem, reſtituit; ſic etiam permiſit Epiſcopis Africæ, ut in ſua jura Donatum, qui hæreſim Novatianorum abjuraverat, reſtituerent, modo ſuam fidei confeſſionem mitteret. Concilium Trecenſe in noſtra Gallia ſub Joanne VIII. celebratum Anno 878. ſic Pontificem, qui excommunicaverat Formoſum Epiſcopum Portuenſem, & aliquos alios, alloquitur. *Quos excommunicatis, excommunicatos tenemus, quos ab Eccleſia ejeciſtis, eiicimus, & quos regulariter facientes veſtra authoritas receperit, recipimus*, apud Aimonium lib. 5. c. 37. Obiiciunt Adverſarii concilium Milevitanum, ubi Can 23. Presbyteris, & Clericis inhibetur, ne Romam appellent, ſed ad ſuos Epiſcopos, & concilia Africæ recurrant. Reſp. hoc concilium ideò tantùm determinaſſe, ad impediendos abuſus appellationum ad Summum Pontificem; pro minimula enim pœna à ſuis Epiſcopis inflicta Clerici ad Romam appellabant: Mens verò concilii non fuit, impedire abſolutè tales appellationes; aliàs quare concilia Milevitanum, & Carthaginenſe Romam remiſiſſent Pelagium, & Celeſtium inferiores Clericos, hæreſi notatos? Quare Summum Pontificem rogaverunt, ut ſua decreta, confirmaret; Quare etiam mortuo Innocentio, ad ſucceſſorem ſuum Zoſimum miſerunt ſua decreta, ut illa confirmaret, ſi prohibitum erat cauſas evocare ad Roman. Pontificem? Dicendum ergo eſt, in Conciliis Milevitano, & Carchaginenſi damnatos fuiſſe abuſus appellationum, non appellationes in ſe, quæ ſemper fuerunt in uſu. Per omnia ſupradicta ſolutio affirmativa traditur illis, qui quærunt an Epiſ-

copi

copi gravati possint appellare ad Summum Pontificem.

Quæres 3. an Pontifex habeat authoritatem condendi leges, dispensandi, & puniendi per censuras. Quandoquidem hæc omnia sunt actus jurisdictionis supremæ, quam habet Summus Pontifex super omnia membra Ecclesiæ, ut probavimus, consequenter affirmativa est responsio nostra; unde dico primò, Summum Pontificem revera condere leges q ę totam Ecclesiam obligant; nam postquam S. Leo Epistolam primam scripsit ad Episcopos Campaniæ, Piceni, Tusciæ, & universas Provincias, tandem Epist. ultima ita loquitur: *Hæc admonitio nostra denunciat, quod si quis Fratrum contra hæc constituta venerit, vel venire tentaverit, & prohibita ausus fuerit admittere, à suo se noveris officio semovendum.* Hilarium Papam in concilio Romano præsidentem citat Bellarminus, sic loquentem, *Nulli fas sit sine statûs sui periculo, Apostolicæ sedis decreta temerare.* Resp. 2. cum eodem Bellarmino, Summum Pontificem posse in jure Canonico dispensare, modò absit scandalum, ut diximus in objectione 1. q. 3. Sic Gelasius Papa in Epist. 1. *Necessaria rerum dispositione, & sanctæ Sedis moderamine convenimur, sit Canonum paternorum decreta librare, & prædecessorum nostrorum præcepta metiri: ut quæ præsentium temporum necessitas relaxanda deposcit: adhibita consideratione diligenti, quantum potest fieri, modere-mur*, & ibi revera in multis dispensat. Gregorius etiam lib. 12. Epistol. 31. dicit Felici Episcopo Siciliæ se dispensare cum Angelis in gradibus matrimonii prohibitis, & ipsemet dispensat cum Episcopis Siciliæ, ut semel tantùm in anno concilium celebrent,

brent, contra Canonem 5. Concilii primi generalis. Resp 3. quòd nedum Papæ sibi aliquos casus reservent, de quibus non possunt ordinariè absolvere Episcopi, & quasdam censuras; sed etiam ipsimet in toto Orbe Catholico quoslibet personas, sive Ecclesiasticas, sive Laicas ligare possint censuris: salvæ tamen, & incolumes maneant immunitates Ecclesiæ Gallicanæ. Leo Imperator Græcus à Greg. 3. excommunicatus est ex Zonara in vita Leonis Isauri, Nicolaus I. excommunicatus Episcopos Colonienſem, & Trevirenſem ex Sigeberto, in Chronico Anno 872 Cùm denique Pius primus decrevisset, ut Pascha non celebraretur cum Judæis decima quarta Martii, sed Dominica sequente, & Asiani acquiescere nollent, Victor primus Papa illos excommunicavit Anno Domini 390. sic Eusebius lib. 5. hist c. 34.

Quæres 4. Utrùm Summus Pontifex possit mittere suos legatos ad exercendam jurisdictionem Papalem in totum orbem Christianum. Resp. hoc satis in usu esse, ut constet ad hoc se extendere authoritatem Papæ: Liberius enim ab elapsis mille trecentis annis in Orientem misit pro legatis Episcopos Vercellenſem, & Clarienſem, ut in suam sedem aliquos Orientales Episcopos restituerent, & in sua legatione Concilia celebrarunt, reconciliarunt Episcopos pœnitentes, & alios jurisdictionis exercuerunt actus, ut refert Baronius an. 362. D. Leo legatum misit Lucianum Episcopum Constantinopolim, ut ipse scribit ad Pulcheriam Augustam. Epist. 55 *Sanctis, & Deo placitis*. Papa Simplicius audiens Acacium Constantinopolitanum fortiter restitisse Imperatori Basilio in hæresim Eutychianam lapso, illum constituit

ſuum Legatum, ut ad pæni entiam reciperet Epiſcopos Aſianos, qui l.tteris Imperatoris conſenſerant, Epiſt. 17. *Moramur pariter, & dolemus*, Papa Symmachus poteſtatem con. ceſſit circiter annum 496. ſancto Cæſario Arelatenſi Archiepiſcopo Pallium ferendi, & ipſum ſuum legatu n inſtituit ſuper omnes Gal iæ Eccleſias; Epiſt. 6. *Dilectiſſimo fratri Cæſario*. Pelagius etiam primus Epiſt. 6. *Majorum noſtrorum*. Sabaudium Are'a'enſem Epiſcopum, ſuum Vicarium inſtituit ſuper univerſam Galliam, his verbis. *Fraternitati tua curas injungimus, ut ſedis noſtr e Vica. rius inſtitutus, ad inſtar noſtrorum in Gallia. rum partibus primi Sacerdotis locum obtineas; & quidquid gubernationem, vel diſpenſatio. nem Eccleſiaſtici ſtatus concernit, ſervatis Pa. trum regulis, diſpenſes*: Quis ergo dicere auſus fuerit Papam non poſſe per ſe, aut per alios, actus juriſdictionis exercere in Diœceſibus ſingulis, maximè, cùm à duobus annis legatum habuerimus in Gallia Eminen. tiſſimum Cardinalem Ducem Vindocinenſem, & aliquot præcedentibus annis Eminentiſſimum Cardinalem Chigi, quorum authoritas ſese extendebat ad viſitanda; ſive per ſe ſive per viros probatos virtute, & ſufficientia Ecclleſias Primatiales, Metropolitanas, Cathedrales, Collegiatas, Parochiales, & alias, ſicut continetur pag. 3. de poteſtatibus hujuſce Legati. Pariſiis, apud Alexandrum Lueſſe *in* 11. Julii anno 1664. Ratio noſtræ conclusionis deſumi poteſt ex Conc. Romanan. ſub Gregorio VII. *contra ſimoniacos*, cap. 23. *liquidò enim demonſtratur, quod quis habet Epiſcopus non habet ſuper gregem ſibi com. miſſum tantam poteſtatem, quantam Præſul Apoſtolicus*. Sic Almainus Theologus Pariſienſis

Tract. de Supr. potest. Eccles. His addi potest, quòd sicut Episcopi jurisdictionem suam exercere valent in Ecclesiis Parochialibus, sive per se, sive per deputatos, instituendo in illis Prædicatores, & Confessores, etiam inconsultis Parochis; quia scilicet subsunt jurisdictioni Præsuli; ob hanc rationem Summus Pontifex, supremam habens authoritatem in omnes orbis Christiani Ecclesias, ad quamlibet potest Legatos mittere, quoslibet actus jurisdictionis exercere valentes, juxta tenorem legationis suæ.

QUÆSTIO VII.

Utrùm à Summo Pontifice derivetur immediatè potestas Episcoporum.

DE potestate Ordinis non est controversia, quia consistit in Caractere, & Caracter habetur per Sacramentum Ordinationis; Sacramentum verò est à Christo, & proinde potestas Ordinis est ab illo. Quæstio ergo tantùm est de authoritate jurisdictionis, à quo communicetur immediatè in Episcopos, apud quos actu residet, utrùm scilicet à Papa sit, qui illam communicet immediatè Episcopis; an verò à Christo illis immediatè conferatur; ita quod Christus instituens statum Episcopalem, qui est de Jure divino, jusserit Petro, & successoribus consecrare tot Episcopos, quos necessarii viderentur ad gubernandos Fideles, & pro tunc ipsis consecratis, transiret ad illos Episcopalis jurisdictio ex Christi institutione: Hanc quæstionem positivè resolvere non intendimus, ob maximam controversiam, quæ est inter antiquos Doctores Facultatis Parisiensis, & recen-

tentiores, qui censura notarunt defensorem authoritatis Apostolicæ, nomine Vernantium, dum dicit pagina 49. Episcopos suam jurisdictionem à Summo Pontifice recipere, ubi antiquiores Theologi, & multi ex recentioribus contrarium sustinent; clavem scilicet Ordinis esse in Episcopis à Deo, clavem verò jurisdictionis esse à Christo mediatè, & immediatè à Summo Pontifice: Opinionem utramque cum suis fundamentis afferre conabimur: sed ut melius unusquisque ad alterutram opinionem se determinet.

Notandum primò, potestatem Ecclesiasticam tùm Ordinis, tùm jurisdictionis in se consideratam, & ut abstrahit à subjecto, esse à Deo immediatè: nam utraque potestas est supernaturalis, & nihil supernaturale ab homine esse potest. Not. 2 Statum Episcopalem à Christo Domino esse institutum, ut patet ex 2. ad Ephes. & 1. ad Cor. 12. ubi dicitur. Deum Pastores, & Doctores Ecclesiæ suæ providisse usque ad consummationem sæculorum; quod intelligitur maximè de Episcopis; unde etiam Act. 20. habetur: *Spiritus sanctus posuit Episcopos regere Ecclesiam*. Not. 3. Christum non solùm Petrum elegisse, & alios Apostolos, quibus potestatem dedit prædicandi, baptizandi ligandique, & solvendi, tum ante Passionem suam, tùm post illam. Not. 4. illius Apostolicæ potestatis limites nullos esse à Christo præscriptos, sed in universum orbem fuisse extensam; Matth. ult. *Docete omnes gentes*: & Marci ultimo, *Prædicate Evangelium omni creaturæ*. Unde in qualibet orbis parte Ecclesias erigere poterant, & illis præficere Pastores. Hoc utique necessarium erat, quia ad unum non faciliter recurritur,

& Evangelii prædicatio retardata fuiſſet, ſi ex omnibus provinciis ubi erant Eccleſiæ erigendæ, & Paſtores inſtituendi, recurri debuiſſet ad Petrum. Not. 5. hanc poteſtatem in Petro fuiſſe ordinariam, poſtquam inſtitutus fuit in caput Eccleſiæ, Domino illi dicente, *Paſce oves meas* paulò ante Aſcenſionem. Joan. 21. tranſiit conſequenter ad ſucceſſores; in cæteris verò Apoſtolis fuit extraordinaria, unde ſucceſſores non habuerunt, aliter iſti haberent juriſdictionem in univerſam Eccleſiam, ut Apoſtoli, quod falſum eſt, poſſent ſcribere libros Canonicos, haberent donum linguarum, & miraculorum, mittere valerent prædicatores ad miſſionem infidelium, &c.

Notandum 2. quòd conſtituta Eccleſiæ forma, Apoſtoli non paſſim uſi fuerint ſua authoritate extraordinaria; immò remanſit ſolum ordinaria in Petro, maximè poſt Aſcenſionem Chriſti, & cæteri Apoſtoli cæperunt habere authoritatem Epiſcopalem limitatam ad Eccleſias, ſive omnes fuerint ordinati ante Aſcenſionem Chriſti, per ipſum ſcilicet; ſive tantùm aliqui, & alii per Petrum, ſive omnes denique à Petro, & nullus à Chriſto, inſtituti fuerint, ut vult Joannes Antonius Cardinalis Alexandrinus, ſuper caput *in nono* diſt 21. *Petrus factus fuit ſolus Epiſcopus à Chriſto ante Aſcenſionem, & Petrus ſolus Epiſcopus fecit Joannem Epiſcopum; deinde Petrus cum Joanne conſecrante Epiſcopo, Jacobum Zebedei Epiſcopum fecit.* Hoc idem Cardinalis à Turrecremata ſuſtinet tanquam opinionibus lib. 2. ſuæ Summæ Eccleſiaſticæ c. 22 ubi poſtquam numeravit præfatas Ordinationes, addit. *Tunc Petrus ordinavit, quòd deinceps non ordinaretur Epiſcopus, niſi à tri-*

à tribus Episcopis. Mauclerus cum suis octo approbatoribus, quorum nomina recensebuntur in qu. 9. sequenti idem sentit p. 4. l. 4. c. 10. Hìc Mauclerus dicit. Patres illos benignè esse explicandos, dum asserunt, omnes Episcopos fuisse à Christo ordinatos; hoc est non immediatè, sed per Petrum cui commisit Christus talem ordinationem ob necessitatem Ecclesiæ, ibidem.

CONCLUSIO PRIMA.

Dico, probabilem esse opinionem eorum, qui dicunt potestatem Episcopalem esse à Christo immediatè, & Papam conferre tantùm designationem personæ, & materiæ, hoc est, talem personam designari tanquam Episcopum ad talem Ecclesiam, & ad illos, & illos populos; & statim atque aliquis sic designatus est à Pontifice, illicò communicatur ipsi authoritas, quam Christus voluit annecti ordini Episcopali per se.

Probatur primò, quia sunt ministri Christi 2. Corinth. 3. non autem Summi Pontificis: Ergo à Christo debent habere potestatem. 2. Quia ordo Monarchicus Ecclesiæ exigit, ut sicut Monarcha Ecclesiæ habet jurisdictionem à Christo, sic etiam Episcopi, qui sunt illi subordinati, & Parochi, illam debent habere. 3. Quia hoc exigere videtur dignitas Episcopalis, quæ cùm sit à Christo, ita & ejus authoritas ab illa esse debet. 4. Quia censuram dixit Vernantio Facultas Parisiensis, eo quòd diceret, jurisdictionem Episcoporum esse immediatè à Summo Pontif. 5. Quia objectiones contrariæ huic assertioni possunt solvi faciliter, respondendo ad Doctores, qui dicerent v. g. jurisdictionem Episcoporum esse,

se, immediatè à Papa, hoc esse verum, quantùm ad designationem personæ, quæ eligitur à Papa in Episcopum, & quantùm ad designationem loci, idest Diœcesis v. g. Parisiensis, aut Lugdunensis, quæ etiam designatio est à Papa.

CONCLUSIO SECUNDA.

DIco 2. contrariam opinionem, quæ dicitur omnem jurisdictionem esse quidem mediatè à Christo, & immediatè à Summo Pontifice, esse etiam probabilem, maximè cùm nitatur authoritati Patrum & Doctorum Illustrissimorum, & antiquissimorum. Tertullianus enim in Scorp. contra Gnosticos, *adhuc Cælum puras clausum, memento claves Dominus Petro, & per Petrum Ecclesia reliquisse*. Optatus Milevit. contra Parmenianum, *Beatus Petrus claves regni cœlorum communicandas cæteris solus accepit*. Lib. 7. Notetur hoc verbum, *Solus*. Gregorius Nissenus, *Nihil falsi, aut mendacii scriptum est in Evangeliis, per Petrum Episcopis dedit claves cælestium bonorum*. Innocentius primus ad Episcopos Africæ in 3. conc. Carthagin. congregatos an. 404. sic scribit. *A Petro ipse Episcopatus, & tota hujus nominis authoritas emersit*. Epist. 24. *in requirendo*, & Epist. 91. inter Epist. Aug. ubi notandum est, quòd Papa Episcopos alloquens, huic Epistolæ non restiterint. D. Leo Serm. 3. de Assumptione sua, *Gaudeo dilectissimi*, ait, *magnum, & mirabile Petro consortium sua potentia tribuit divina dignatio: & si quid cum eo commune cæteris voluit esse principibus nunquam nisi per ipsum dedit, quidquid aliis non negavit*. Conc. Rom. sub Greg. 7 c. 5. *Licèt præsul*

præsul Apostolicus curam suam in singulos Episcopos diviserit. Hæc omnia confirmant verba, quibus utitur Pontifex in creandis Episcopis, *Providemus Ecclesiæ tali de tali persona, & præficimus eum in patrem, & Pastorem, & Episcopum talis Ecclesiæ, committentes ei administrationem in temporalibus, & spiritualibus, in nomine Patris, & Filii, & & Spiritus sancti Amen.*

Accedunt testimonia Doctorum D. Thomas l. 4. contra Gentes c. 76 *Dominus soli Petro promisit claves regni cœlorum, ut ostenderet, quòd potestas clavium erat per eum ad alios derivanda*. Gersonius Tract. de potest. Ecclesiast. consider. 10. *potestas Apostolica est formaliter, & subjectivè in solo Summo Pontifice?* Si est ergo formaliter in solo Summo Pontifice, potestas Episcoporum ab illo derivatur. Ipsemet libro de Statibus Ecclesiast. Titulo *de statu Prælatorum*. Consider. 3. *Status Episcopalis Prælationis habuit in Apostolis, & in successoribus usum suæ Prælationis sub Papa Petro, & successoribus ejus, tanquam sub habente, vel habentibus plenitudinem formalem authoritatis*. In hoc apparet, quòd sicut Apostoli post Ascensionem Christi immediatè subjecti fuerunt Petro, ut conservaretur Monarchia Ecclesiæ, ita ut sine commissione ejus actus Hierarchicos non potuerint exercere, ut habet excellentissimus Doctor Henricus Kalteisen: *Apostoli post gloriosam Christi Ascensionem, in prædicando, baptizando, & absolvendo fuerunt Summo Pontifici Petro immediatè subjecti*; ita etiam nunc Episcopi immediatè subiiciuntur Papæ, in quo est formalis potestas Episcopalis authoritatis, ut habet Gerson. Mauclerus cum approbatione octo Doctor. Paris. opinionem contrariam

non æstimat turam in fide, p. 2. l. 4. c. 8. lib. etiam 5. c. 1. dicit Patriarchas, Primates, Archiepiscopos, & Episcopos non differre ordine, *sed jurisdictione à Romano Pontifice immediatè procedente*; Dom. Gamacheus post. quam dixit Tract. de Sacramento Ordinis c. 8. in margine. *Jurisdictio Episcopis non competit ratione characteris, sed beneficii*, quod confertur immediatè à Papa, addit; *Clarissimi Theologi sustinent, Episcopos habere potestatem characteris immediatè à Christo non tamen potestatem jurisdictionis, sed eam habent à Summo Pontifice*. Non est ergo hæc mens solius Gamachæi Professoris regii in Sorbona, & multorum Doctorum magistri, sed & plurium clarissimorum Theologorum. Duvallius Tract. de sup. Roman. Pontif. potest. p. 1. q. 3. *Petrus accepit claves Ecclesiæ*. Et infrà, *quia ab illo in reliquos Ecclesiæ Pastores tanquam è fonte, capite, & radice erant derivanda*, Mirabiliter hoc dicit Illustrissimus Dominus de Raconis, licet Episcopus, Tract. de Summ. authorit. Petri c. 5. Ratiocinat. 2. §. 6. Sic & Cornelius Jansenius Episcopus Gandavensis cap. 66. super Evangelia.

Sectatoribus hujus opinionis non desunt rationes. Prima desumitur ex Num 11. ubi cùm solus Moyses non posset totum regere populum, Deus jussit adesse septuaginta seniores, & *auferens de spiritu Moysis: dedit illis, ut unà cum Moyse populum regerent*; ubi per istam ablationem spiritus à Moyse non intelligitur ex August. q. 18. in librum Numer. diminutio spiritus Moyses, sed derivatio virtutis seniorum à virtute Moysis. Secunda accipitur ex statu Monarchico Ecclesiæ, ubi omnis authoritas est in uno, à quo in alios derivatur. Tertiam allegant ex Cypriano

lib.

lib. de unitate Ecclesiæ, ubi sedem Petri comparat radici, capiti, fonti, soli, à quibus derivantur fructus spiritus, rivuli, & radii. Ad primam rationem contrariæ sententiæ respondent, quòd Prælati non minùs sint ministri Christi, a quo habent clavem Ordinis immediatè, & jurisdictionis mediatè. Ad secundum dicunt melius conservari statum Monarchicum in hanc opinionem, ubi omnis potestas est à principe. Tertiam solvunt, dicendo, non derogari dignitati Sacerdotii, cùm Christus sit author illius tùm secundum caracterem immediate: tùm secundùm jurisdictionem mediatè: quod Deus sic voluit, ut sicut ipse tanquam Monarcha authoritatem dedit Apostolis, sic & Petrus tanquam caput Christo succedens daret eam Prælatis. Quantùm deniq; ad censuram doctrinalem Universitatis Parisiensis: respondent illam esse revocatam per Breve Alexandri VII. Summi Pontificis. Quòd si concilium Constantiense dicat Concil. generale habere immediatam à Deo potestatem. Respondet Duvallius: hoc esse verum tempore Schismatis ubi Papa est dubius: deinde, hoc proprie non definit, cùm non faciat de eo canonem.

QUÆSTIO VIII.

Utrùm in rebus fidei definiendis, & morum, Papa sit infallibilis.

IN duplici statu considerari potest Summus Pontifex; vel ut Doctor particularis, vel ut ex cathedra pronuntians. Dicitur autem pronuntiare ex cathedra, quando adhibito cœtu solito Consiliariorum, precibus præmissis, & implorata Spiritus sancti gratia, ut

ſucceſſor Petri, & Chriſti Vicarius aliquod dogma credendum, vel præceptum aliquod obſervandum præcipit toti Eccleſiæ. Dicitur verò agere, ut Doctor particularis; quando in propria, & privata ſua perſona aliquid proponit, ut quando Bonifacius VIII. ſextum Decretalium edidit. Albertus Pighius contendit, Papam infallibiliter pronunciare, etiam ut eſt Doctor particularis; quia ſuccedit Petro, qui nunquam erravit poſt Chriſti orationem tam pro illo factam, quam pro ſucceſſoribus, Luc. 21. *Oravi pro te, Petre, ut non deficiat fides tua*: ſed quia non eſt neceſſe, ut Pontifex fruatur omnibus Petri privilegiis, quoniam non habet impeccabilitatem, Chariſmatum plenitudinem, & donum Linguarum: ideò Doctores Catholici ſentiunt communiter, Pontificem perſonaliter conſideratum errare poſſe, ex ignorantia ſcilicet, teſte Joanne XXII. qui ex Gerſonio, & Adriano VI. q. de confirmatione ſub finem, & aliis doctoribus cenſuit animas Beatorum non videre eſſentiam D. ante Reſurrectionem corporum in finali judicio. Non loquimur ergo de Papa, ut eſt primatus Doctor, ſed ut ex Cathedra pronuntiat. At

Notandum eſt primò, Pontificem ut Pontificem, etiam cum concilio generali, poſſe errare in Quæſtionibus Facti particularibus, quæ ad paucos pertinent, & quæ dependent à relatione hominum v. g. an talis ſit promovendus ad Epiſcopatum, an talis ſit deponendus, an talis ſit bene Ordinatus. Unde aliquando excommunicantur, qui non debent excommunicari, & abſolvuntur qui abſolvi non debent, & ideò Pontifex quidam dicebat: *Nos ſi incompetenter aliquid egimus, & in ſubditis juſta legis tramitem non*

non conservavimus vestro, ac vestrorum judicio cuncta volumus emendari. In quæstionibus autem Facti universalibus, quæ totam Ecclesiam respiciunt, ut sunt canonizatio Sanctorum, Religionum approbatio, &c. errare non potest, non enim est probabile, Spiritum sanctum, qui jugiter assistit Ecclesiæ, sinere Pontificem in errorem labi, qui in totam Ecclesiam redundaret, si damnatos in inferis canonizaret aliquando, ut vult Vvicleffus Anglus Sacerdos, qui sustinet, Augustinum, Benedictum, & Bernardum propter suos institutos Ordines damnatos esse: Ipsum damnavit Constantiense Concilium sess. 8.

Notandum 2. quòd In confesso sit apud omnes, Pontificem cum Concilio generali errare non posse: quia tunc, tota Ecclesia congregatur, quæ in errorem non potest labi, juxta dictum Christi, *Super hanc Petram ædificabo Ecclesiam meam, & portæ inferi non prævalebunt adversùs eam*. Certum est etiam, Pontificem ex Cathedra loquentem sine Concilio, semper esse reverenter audiendum, eique parendum, sive errare possit, sive non, ut volunt Almainus, & Gersonius: dicentes, quòd licèt aliquando errare possit, non est tamen dogmatizandum contra ipsius definitiones, nisi error illius esset omninò manifestus: Sed nostra difficultas est, an Summo Pontifici ex Cathedra loquenti ita sit annexa infallibilitas, ut nunquam errare possit, dum aliquid præcipit credendum, aut faciendum toti Ecclesiæ. Alii dicunt, non posse errare, modò pronunciet de consilio aliquorum saltem Prelatorum: alii respondent reverà errare non posse, etiamsi solus definias. Fa-

cile tamen conciliandi ſunt, quia negare nolunt iſti, quin teneatur Pontifex maturè procedere, & proinde ex conſilio Doctorum, & Epiſcoporum; ſed volunt infallibilitatem non procedere ex Conſiliariis, ſed ex ſolo Pontifice. Dum autem quæritur, an Pontifex erraret, ſi temerè definiret; utique authores reſpondent, hoc non poſſe fieri: Deus enim, qui promiſit finem, nullo modo poteſt negare media, & ſic perperam proponitur illa quæſtio.

CONCLUSIO.

PRobabile eſt, Summum Pontificem eſſe in decretis fidei, & morum infallibilem modò ex cathedra loquatur: non quòd ullum Articulum Fidei facere valeat, ſed quia infallibiliter determinare poteſt aliquid eſſe de Fide, vel non; aliquid eſſe faciendum, vel vitandum. Dixi, hoc probabile eſſe, nè poſt tot rumores inter excellentiſſimos viros, immò & Facultates integras exortos, temeritatis accuſari videret, ſi aſſertivè pronuntiare attentaret ingenii mei tenuitas. Dixi etiam, modo pronuntiet ex Cathedra, quam diſtinctionem negant adverſarii: quaſi non eſſet maxima differentia inter præſidem Senatus ſupremi inter familiares de aliqua re colloquentem, & ipſummet throno judiciali aſſidentem, cùm ſententiam ultimam dicit. Sic dicimus, multùm differre Papam, cùm loquitur, ut Doctor privatus nomine ſuo, & cùm loquitur nomine Chriſti, proponentes aliquid Eccleſiæ, ut caput ejus. Primo modo conſideratus, nullam, ut diximus, infallibilitatem habet, benè autem ſecundo, nam Spiritus S. illi jugiter

giter præsto est, impediens, ne Vicarius Christi in errorem labatur, & nè Ecclesia decipi possit.

Probatur primò ex Analogia Novi Testamenti cum Antiquo, ubi legimus, Summum Pontificem errare non potuisse; aliàs nimirum crudelis fuisset punitio lata, Deut. 17. ubi habetur, *Qui autem superioris nolens audire Sacerdotis imperio, qui eo tempore ministrat, morietur homo ille.* Deinde legimus, Caipham perditum hominem, non obstante rabie, qua in Christum furebat, prophetasse; Joan. enim 11. dixit: *Nescitis quicquam, oportet, ut unus homo moriatur pro populo, & non tota gens pereat: hoc autem à semetipso non dixit, sed cùm esset Pontifex anni illius prophetavit, quòd Jesus moriturus erat pro gente.* Quòd si atrocissimum crimen machinanti assistit Deus, à fortiori Summo Pontifici Ecclesiæ Romanæ in arduis rebus, quæ fidelium salutem concernunt, declarandis, non minùs assisturum credendum est.

Probatur secundò ex Matth. 16. *Tu es Petrus, & super hanc Petram ædificabo Ecclesiam meam, &c.* Si portæ inferi non possunt prævalere, nec in errorem inducere Ecclesiam, quæ fundatur super Petrum: Ergo nec ipse Petrus errare potest. Lucæ etiam 22. *Simon, Simon! ecce Sathanas expetivit vos, ut cribraret sicut triticum: ego autem rogavi pro te, Petre! ut non deficiat fides tua, & tu aliquando conversus confirma fratres tuos.* Quatuor expositiones huic textui afferuntur. Primò dicitur, quòd Christus hic oraverit pro tota Ecclesia, orando pro ejus capite, & non pro persona privata: sic Allienſis, Gerson, Almainus, & aliqui Doctores Parisini. Alii dicunt, Christum orasse tantùm pro Petro, ut perseveraret in gratia. Tertii asserunt

per

per contextus citatos Petrum esse quidem infallibilem ; non verò hoc colligi de successoribus ejus , de quibus non fit mentio . Quarti denique per hunc textum volunt concessum fuisse , ut nunquam caderet in fide , & nunquam ut Pontifex posset aliquid docere contra fidem . Et hæc est opinio , quam in conclusione diximus esse probabilem , & quæ talis patebit ex refutatione primarum expositionum .

Primò ergo verba Christi non intelliguntur , nisi de Persona Petri ; loquitur enim Christus de nomine proprio Petri , quod repetit dicens , *Simon* , *Simon* ; Deinde , semper utitur Christus pronomine secundæ personæ , *pro te* , *fides tua* , *& tu* , *fratres tuos* . Quod significat Christum impetrasse aliquid pro Petro . Tandem Dominus , qui cœperat loqui in plurali , *ecce Sathanas expetivit vos* . quare non eodem numero dixisset *pro vobis* ; si loquutus fuisset de tota Ecclesia per Apostolos repræsentata ? Porrò cum dicitur , *Tu aliquando conversus confirma fratres tuos ?* hoc non potest intelligi , nisi de Petro ; cui ex officio competit confirmare Apostolos , & Episcopos , qui sunt fratres Petri , quorum illi scandalizati erant , dum à Christo in Cœna didicerunt unum ipsorum traditurum esse Christum , unde Cœna facta , hæc verba protulit .

Secunda explicatio horum verborum non est recipienda : quia loquitur Christus in oratione sua pro fide Petri , & non pro perseverantia in gratia , *Oravi* , *ut non deficiat fides tua* . Deinde : si orasset Christus pro perseverantia Petri in gratia , non multum profuisset oratio Christi , quoniam illicò Petrus Christum negando peccavit . Quantùm ad tertiam explicationem qua dicunt aliqui infallibilitatem

litatem fuiſſe quidem in Petro, ſed non tranſiſſe ad ſucceſſores, contrarium docebimus in ſequenti probatione, nunc tantùm aſſerentes verba Cyrilli Alexand. apud S. Th. contra errores Græcorum Opuſc. 1. cap. 32, Tit. de Rom. Pontif. *Sicut Chriſtus accepit à Patre ſceptrum Eccleſiæ, & pleniſſimam poteſtatem, ſic Petro, & ſucceſſoribus pleniſſimè commiſit*. Remanet ergo tantùm, quod quarta explicatio ſit vera, qua dicimus, orationem Chriſti impetraſſe Petro, ut non poſſet errare in Fide: nec proponere Eccleſiæ, cujus erat caput, aliquid credendum contra fidem. Quòd ſi dicatur, poſt orationem Chriſti Petrum negaſſe ipſum tempore Paſſionis, ſic non pro Petro ſed pro Eccleſia oraſſe Chriſtum: Reſp. Petrum pro tunc Fidem non perdidiſſe, neque ſecundùm habitum, quo inclinamur ad credendum ea, quæ ſunt revelata, neque ſecundùm actum internum, quo revelatis aſſenſum præbemus: nihil enim contra fidem credidit Petrus in mente ſua; ſed perdidit tantum actum exteriorem, & ſecundarium Fidei, quia ſcilicet non profeſſus eſt ore Fidem, quam in corde habebat. Unde licèt graviter peccaverit, & actum exterioris infidelitatis exercuerit propriè tamen non erravit in Fide; cùm error in fide ſit actus intellectus, quo quis ſibi falſum perſuadet. Hanc diſtinctionem aſſerunt Patres Chryſoſtomus enim hom. 83. in Matth. ait, *Non dixit, non negabis, ſed ut non deficiat fides tua: cura enim ipſius factum eſt, ne omninò fides Petri evaneſceret*. Theophylactus etiam in c. 22. Lucæ inquit: *Quamvis brevi tempore concutiendus ſis, habes recondita ſemina Fidei: etiam ſi folia abjeceris: Spiritus invadentis, radix tamen vivet, & non*

deficiet fides tua. Unde diximus per orationem Christi Petrus habuisse duo privilegia, primum, quo non possit ipsa errare; aliud, quo non posset aliquid contra fidem proponere. Utrumque probat Bellarminus, primum ex Chrys. & Theophilacto citatis, quibus additur Augustinus lib. de Corrept. & gratia c. 8. *Quando rogavit, ut non deficeret fides ejus, rogavit, ut haberet in fide liberrimam, fortissimam perseverantissimam voluntatem*. Secundum probant testimonia Bulgariæ Archiepiscopi Theophilacti, dum dicit in cap. 22. Lucæ. *Quia te habeo ut principem discipulorum, confirma cæteros: hoc enim te decet, qui post me Petra es Ecclesia, & fundamentum*: non confirmare: autem, si proponeret aliquid contra fidem; & Leonis Serm. 3. de Assumptione sua. *Firmitas, quæ per Christum Petro tribuitur, per ipsum cæteris Apostolis confertur*.

Probatur tertiò infallibilitas Pontificum; quia requiritur infallibilitas in illo, qui determinat aliquid esse de fide, & aliquid esse hæreticum, aliàs fidei posset falsum subesse; atqui Pontifices Romani sine Concilio damnarunt multas hæreses, & contrarium proinde determinarunt esse de Fide; nam ante Concilium Nicænum, quod fuit primum generale, celebratum ann. 325. multæ hæreses damnatæ fuerunt à solis Summis Pontificibus, & illicò tota Ecclesia illas respuere cœpit, quòd denotat, à primitiva Ecclesia Papam fuisse æstimatum infallibilem; si enim opiniones à Papa damnatæ non essent infallibiliter damnatæ, donec accederet determinatio Concilii, ante Conc. Nicænum licitum fuisset assentiri opinionibus hæreticorum à Papa damnatorum, quales

fue-

fuerunt Cerdon, Marcion, Valentinus, Ophitæ, Cajani, & reliqui; tot enim hæreſes à ſolis Summis Pontificibus damnatæ ſunt, ut Auguſt. lib. 3. contra duas Epiſtolas Pelagianorum dicat in fine libri contra Pelagium, & ſectarios Concilium expetentes, *quaſi nulla hereſis aliquando niſi Synodi congregatione damnata ſit, cùm potiùs rariſſima inveniantur, propter quas damnandas talis neceſſitas extiterit*. Idem Auguſtinus volens indicare, Papam eſſe judicem ſupremum, & infallibilem in materia fidei, loquens de Hæreſi Pelagiana ſic loquitur, *Jam de hac cauſa duo Concilia miſſa ſunt ad Sedem Apoſtolicam inde etiam reſcripta venerunt, cauſa finita eſt, utinam error finiatur*. Sic Optatus Mileviten. convincit Donatiſtas hac ratione, *Judicium Melchiadis Papæ ſententia clauſum eſt*: Non eſſet autem clauſum, ſi infallibiliter non pronuntiaret Papa, Gelaſius videns Epiſcopum Conſtant. Euphemium, nolentem delere Acacium prædeceſſorem ſuum è tabulis ſacris, quia damnatus non fuerat à Concilio, ſed tantùm à Felice III. ſcribit Epiſtolam ad Epiſcopos Dardaniæ, ubi rationibus probat, ad Papam pertinere hæreſeon, & hæreticorum condemnationem; *Nec prætermittimus, quod Apoſtolica ſedes, nulla exiſtente Synodo, habuerit facultatem damnandi, quos oportuit*. Epiſtola incipit, *Valde mirati ſumus*.

Probatur 4. ex Conciliis; Nicænum enim poſtquam Arium damnavit, petit à S. Silveſtro, ut ſuum judicium confirmet, Epiſt. *Quoniam omnis corroborata*. In Conc. Chalc. S. Leo Epiſt. ad Flavianum, *lectis dilectionis tuæ litteris*, decernit, quæ credenda ſunt contra doctrinam Eutychetis, quam condemniat, & illicò omnes Patres pluſquam quingenti

Probatur ultimò ex Doctoribus Parisiensibus, ex quorum multitudine quatuor assumemus tantùm. Mauclerus in primis lib. 4. de Monarchia Ecclesiast. Cap. 4. titulum integrum proponit, ubi probat, quòd Romano Pontifici supremum judicium determinandi ea quæ sunt de Fide debetur. Et infrà. *Quòd si in condemnatione hæreticorum sententia generalis Concilii esset semper expectanda, nec Romani Pontificis judicio in eorum reprobatione; & multa sisteretur, hæc expectatio non tantùm inanis, sed sæpissimè perniciosa Ecclesiæ foret.* Approbatio octo Doctorum Parisiensium, qui huic libro subscripserunt, opinionem Maucleri probabilissimam efficiunt. Illi sunt Domini *De Saussay*; nunc Tullensis Episcopus, Isambertus Professor Regius, Frogerius sancti Nicolai de Cardineto Parochus, Ægidius à sancto Amore apud Patres Dominicanos Prior, Chaironius *Houssier* S. Mederici rector, *Gilbaud* apud eosdem Dominicanos regens, & *Bandel* Dominus Andreas *Dunal* Tract. de Rom. Pontif. infallibilitate p. 2. q. 1. sic loquitur fol. 85. *Absolute certum est: Papam, neque Fide, neque in moribus ex cathedra decernendis errare posse, statimque à sua electione canonica infallibilitatis privilegio à Christo donari.* Dominus *Beil* Propœnitentiarius Parisiensis tom. 1. Conciliorum Tract de Tripl. Verbo Dei, dum quærit, *An extra Concilia generalia nulla sit certa definitio in rebus fidei*: respondet, *cùm prima sæcula sine conciliis extiterint*. Et infrà, *propterea melius censent alii à Christo provisum esse Ecclesiæ dum asserunt, Summum Pontificem loquentem de rebus Fidei ex cathedra nec falli nec fallere.* Dominus *de Raconis* dum esset adhuc Baccalaureus, prælo mandavit librum respon-

den.

dentem Epistolæ quatuor Ministrorum Cha. rentonensium, per duos doctores Universita. tis approbatum ; Lambertum scilicet, & Hoppem, quo Ministris probat Christum soli Petro, & non Ecclesiæ loquutum fuisse, dum diceret, *Rogavi pro te, Petre, Ut non deficiat fides tua*. His addi potest D. Th. 2. 2. art. 10. *Ad Summum Pontificem pertinet finaliter determinare ea, quæ sunt Fidei, ut ab omnibus inconcussa fide teneantur*.

Obijcies primò ex 1. ad Timot. 3. *Omnis Pontifex ex hominibus assumptus circumdatus est infirmitate*. Ergo infallibilitate non gaudet. Resp. ut homo, & privata persona, circumdatus est infirmitate, sicque falli, & fallere potest ; non verò quatenùs perpetua Spiritus S.. assistentia munitur. Dices, ex Can. *si Papa*, dist. 40. Papam non posse judicari, nisi ut hæreticus : ergo potest in hæresim labi, & sic non est infallibilis. Resp. Canones loqui de Papa ut summo Pontifice, sed de Papa ut privata persona, & adhuc non dicunt, quod possit esset hæreticus (hoc enim non est omnino certum) ideò utuntur cautela, volentes non posse judicare, nisi fieret hæreticus, non decidendo, an possit esse, nec ne ; sed de hoc posteà. Dices. Ergo inutilia sunt Concilia, si Papa sine Concilio est infallibilis. Aliquando multas utilitates Concilio. rum afferemus, dicturi tantum in præsenti Concillia esse necessaria, ut finis controversiis imponatur, & ut decreta fidei meliùs observentur, quilibet enim Episcoporum pro tunc fortiùs curat de illorum observatione. Dices ; Ergo sunt Hæretici, vel saltem graviter peccant, qui deretis Papæ resistunt, ut fecit D. Cyprian. resistens pertinaciter Stephano definienti Hæreticos non esse rebaptizandos. Resp. illos Hereti-

cos

Concilii Scribam, qui initio propugnavit Concil. esse legitimum, & posteà cum calore nimio ab hac opinione resiliit: Quid mirum ergo, si contra Papam cuncta determinaverit illud Concil. utpotè ad ipsum non spectare definitionem rerum Fidei, & Concil. subesse? Quòd si dicatur, Eugenium à Basileensibus supplicatum, confirmasse hoc Concil. Resp. confirmasse quidem Concilium in genere, non verò cuncta ejus decreta: quod tamen necessarium perhibetur ex Leone, qui approbavit quidem Concil. Ephesinum in genere, non tamen singula decreta, unde aliqua illorum abrogata fuerunt in Concil. Chalcedonensi. Sic in proposito, cùm multi quærerent ab Eugenio in Conc. Florent. An Basileæ Decreta approbasset, respondit, *Nos quidem Concilii progressum approbavimus, non tamen ejus decreta approbavimus, aut approbamus*, & sic Decreta hujus Concilii sunt nullius momenti.

Obiicies 4. Ex argumentis antecedentibus patet quidem, Papam esse infallibilem in Decretis Fidei: sed nullum eorum probat, in moribus decernendis ipsum habere infallibilitatem. Respond. hoc tamen esse certissimum, scilicet Pontificem in condendis legibus circa virtutes, & vitia ad statum universalem Ecclesiæ pertinentibus, & ad salutem necessariis, errare non posse; licèt ipse non sit impeccabilis in privata persona, & possit condere leges inutiles, & superfluas, quæ non sunt necessariæ ad salutem. Probatur hoc, quia si in Decretis morum erraret Papa, præcipiendo v. g. usuram, aut prohibendo restitutionem: Deus contra suavitatem suæ Providentiæ illi deesset, & non deberet præcipere, ut Fideles Papam ut Legis-

gilatorem perpetuò audirent, si posset errare in moribus decernendis. Deinde, si in hoc errare posset, hoc fieret præcipiendo vitium, & prohibendo virtutem; sed tunc iret contra Fidem, quæ docet vitium esse de se malum, & virtutem bonam; sicque; illud non potest præcipere, nec prohibere istud.

QUÆSTIO XI.

Utrùm Papa tanquam privata persona possit esse Hæreticus.

BEllarminus c. 6. de Rom. Pontif. l. 4. asserit probabile esse, Pontificem, ut personam privatam non posse Hæreticum fieri, nec aliquid contra Fidem pertinaciter credere, cùm Christus dixerit Petro, *ora-vi pro te, Petre, ut non deficiat fides tua*; quæ oratio duplex privilegium Petro impetravit, ut nec ipse Personaliter errare posset in Fide, nec ut Pontifex proponeret Ecclesiæ aliquid contra Fidem, sicut diximus in probatione 2. præcedentis Conclusionis: quia tamen contraria longè est communior, ideò erit.

CONCLUSIO.

PRobabilius est, Pontificem personaliter in Fide posse deficere. Unde ad rationem Bellarmini dicendum est: Infallibilitatem personalem fuisse quidem communicatam Petro, sed non transiisse in successores; non est enim necesse, quòd omnia privilegia Petro concessa communicentur illius successoribus; sed sufficit, si habeant ea, quæ ad generalem Ecclesiæ gubernationem necessaria sunt scilicet infallibilitatem, dum pronunciant

ex Cathedra, ideſt dum aliquid proponunt, & præcipiunt toti Eccleſiæ credendum, aut faciendum : non verò neceſſarium eſt, quòd habeant Chariſmatum dona, Linguarum, & miraculorum, quæ habuit Petrus, maximè poſt deſcenſum Spiritus ſancti, &c.

Probatur hæc concluſio ex Joanne XXII. qui ex Gerſonio, & Adriano VI. de Con. firm. & aliis Doctoribus plurimis, cenſuit animas electorum Eſſentiam divinam ante diem judicii, & corporum reſurrectionem non videre ; quòd cum vellet proponere Eccleſiæ, per providentiam divinam morte correptus eſt ; pridie tamen, quàm moreretur, ſuam opinionem retractavit.

Probatur 2. intellectus Pontificis, ut privatus perſonæ, per ſuam electionem non apparet magis illuſtratus quàm ante, nec voluntas ejus magis confirmata in bono : poteſt ergo voluntas Papæ eſſe malè affecta erga Dogmata quædam Fidei, & ſic imperare intellectui, ut eliciat actum contrarium illis ; aſſenſus enim Fidei pendet ab intellectu tanquam à cauſa imperante.

Probatur 3. Qui Honorium ab errore vindicant, dicunt eum fuiſſe accuſatum in 6. & 8. Synodo, per falſos teſtes ; ſi autem horum Conciliorum Patres credidiſſent, Pontificem nuſquam poſſe fieri Hæreticum, nullam contra eum recepiſſent accuſationem ; quod denotat illos fuiſſe in noſtra opinione. Adde quòd peccata ad naufragium in fide conducunt, ex Cypriano, non *error peccatum gignit*, cùm ergo Papa peccare poſſit, proinde poteſt fieri Hæreticus.

Obiic. Si Papa ut ſingularis perſona poſſet errare, Eccleſia magno periculo exponeretur ; poſſet enim ſuum errorem definire, & Ec-

Eccleſiæ proponere, aut certè grande miraculum eſſet : ſi unum ſentiret in mente, & contrarium definiret : Reſp. Deum per ſuam ſpecialem Providentiam impedire, quominùs Papa erret in definiendo pro tota Eccleſia, quæ maximè labefactaretur ; non verò Deus cavet, nè ut privata perſona erret, quia hoc non eſt majori præjudicio, quam ſi alius doctor erraret. Deinde, non majus eſſet miraculum, ſi Papa ut perſona privata unum ſentiat, & aliud definiat, quàm videre Caipham, qui prophetando ut Pontifex, ſententiam tulit pro Religione, quam in mente ſua oppugnabat. Denique ſi non poſſet errare, quia eſt infallibilis in definiendo ex Cathedra circa fidem, pari jure non poſſet peccare, qui eſt infallibilis circa mores.

Obiic. 2. Papam graviter peccare, ſi unum haberet in mente, & aliud definiret. Negatur : Confeſſarius enim non peccat, ſi judicium pœnitentis, innixum Doctoribus, ſuo præferat : ita nec Papa, ſi poſt conſultationem Doctorum, & Prælatorum unum definiat, cujus contrarium ſentit. Dices : Unius propoſitionis non poſſunt eſſe oppoſita judicia. Reſp. quòd ſicut ſcientia, & opinio, dum habentur ex diverſis meritis, non ſunt oppoſita ; ſic nec judicium Papæ dum habetur ex medio extrinſeco, nempe ex reſolutione Prælatorum, opponitur judicio, quod trahit ex mente propria. Dices Doctores vindicare conantur Pontifices ab erroribus, quod denotat eos non credere quod poſſint deficere à Fide. Reſp. velle tantùm probare ; quod non erraverint Pontifices, ſicut prætendunt Hæretici. Porrò licet Bellarminus dicat opinionem contrariam piè credi. Libro tamen 2. Rom. Pontif. c. 30. §. *reſpondeo* dicit non eſſe communem.

ex Cathedra, ideſt dum aliquid proponunt, & præcipiunt toti Eccleſiæ credendum, aut faciendum : non verò neceſſarium eſt, quòd habeant Chariſmatum dona, Linguarum, & miraculorum, quæ habuit Petrus, maximè poſt deſcenſum Spiritus ſancti, &c.

Probatur hæc concluſio ex Joanne XXII. qui ex Gerſonio, & Adriano VI. de Con. firm. & aliis Doctoribus plurimis, cenſuit animas electorum Eſſentiam divinam ante diem judicii, & corporum reſurrectionem non videre ; quòd cum vellet proponere Eccleſiæ, per providentiam divinam morte correptus eſt ; pridie tamen, quàm moreretur, ſuam opinionem retractavit.

Probatur 2. intellectus Pontificis, ut privatus perſonæ, per ſuam electionem non apparet magis illuſtratus quàm ante, nec voluntas ejus magis confirmata in bono : poteſt ergo voluntas Papæ eſſe malè affecta erga Dogmata quædam Fidei, & ſic imperare intellectui, ut eliciat actum contrarium illis ; aſſenſus enim Fidei pendet ab intellectu tanquam à cauſa imperante.

Probatur 3. Qui Honorium ab errore vindicant, dicunt eum fuiſſe accuſatum in 6. & 8. Synodo, per falſos teſtes ; ſi autem horum Conciliorum Patres credidiſſent, Pontificem nuſquam poſſe fieri Hæreticum, nullam contra eum recepiſſent accuſationem ; quod denotat illos fuiſſe in noſtra opinione. Adde quòd peccata ad naufragium in fide conducunt, ex Cypriano, non *error peccatum gignit*, cùm ergo Papa peccare poſſit, proinde poteſt fieri Hæreticus.

Obiic. Si Papa ut ſingularis perſona poſſet errare, Eccleſia magno periculo exponeretur ; poſſet enim ſuum errorem definire, & Ec-

Eccleſiæ proponere, aut certè grande miraculum eſſet : ſi unum ſentiret in mente, & contrarium definiret : Reſp. Deum per ſuam ſpecialem Providentiam impedire, quominùs Papa erret in definiendo pro tota Eccleſia, quæ maximè labefactaretur ; non verò Deus cavet, nè ut privata perſona erret, quia hoc non eſt majori præjudicio, quam ſi alius doctor erraret. Deinde, non majus eſſet miraculum, ſi Papa ut perſona privata unum ſentiat, & aliud definiat, quàm videre Caipham, qui prophetando ut Pontifex, ſententiam tulit pro Religione, quam in mente ſua oppugnabat. Denique ſi non poſſet errare, quia eſt infallibilis in definiendo ex Cathedra circa fidem, pari jure non poſſet peccare, qui eſt infallibilis circa mores.

Obiic. 2. Papam graviter peccare, ſi unum haberet in mente, & aliud definiret. Negatur : Confeſſarius enim non peccat, ſi judicium pœnitentis, innixum Doctoribus, ſuo præferat : ita nec Papa, ſi poſt conſultationem Doctorum, & Prælatorum unum definiat, cujus contrarium ſentit. Dices : Unius propoſitionis non poſſunt eſſe oppoſita judicia. Reſp. quòd ſicut ſcientia, & opinio, dum habentur ex diverſis meritis, non ſunt oppoſita ; ſic nec judicium Papæ dum habetur ex medio extrinſeco, nempe ex reſolutione Prælatorum, opponitur judicio, quod trahit ex mente propria. Dices Doctores vindicare conantur Pontifices ab erroribus, quod denotat eos non credere quod poſſint deficere à Fide. Reſp. velle tantùm probare ; quod non erraverint Pontifices, ſicut prætendunt Hæretici. Porrò licet Bellarminus dicat opinionem contrariam piè credi. Libro tamen 2. Rom. Pontif. c. 30. §. *reſpondeo* dicit non eſſe communem.

QUÆSTIO X.

Utrùm Papa Hæreticus deponi possit.

ALbertus Pighius, & alii, qui tenent, Papam non posse fieri Hæreticum hanc quæstionem non proponunt; nos verò illius solutione indigemus ob diversas opiniones, quę circa eam reperiuntur. Joannes de Turrecremata vult, Papam in hæresim solùm interiorem lapsum esse extra Ecclesiam & censeri à Deo depositum. Aliqui ex opposito tenuerunt Papam nec propter Hæresim occultam, aut manifestam deponi posse, quia suprema Sedes à nemine judicatur. Cajetanus Tract. de authoritate Papæ, & Concilii c. 20. & 21. sustinet, Papam Hæreticum manifestum non esse ipso facto depositum, sed ab Ecclesia deponendum: diversa ab his opinionibus erit nostra.

CONCLUSIO.

PApa ab eo ipso, quò est hæreticus manifestus, à dignitate excidit, ita quòd Ecclesia non necesse habeat ipsum deponere, sed tantùm ipsum depositum declarare. Dixi, eo ipso, quò est manifestus Hæreticus, per hæresim enim internam, & occultam Hæretici non censentur esse extra Ecclesiam.

Probatur conclusio, quia Pontifex manifestè Hæreticus non est amplius Ecclesiæ membrum; non enim cohæret Ecclesiæ, nec conjunctione interna, per Fidem scilicet, nec coniunctione externa, per professionem Fidei (quomodo adhærent Hæretici occulti) ergo non potest esse Papa cùm non possit esse

Ca-

Caput illius corporis, cujus non est membrum: quoniam Caput est membrum corporis nobilius: Deinde qui non est verè Christianus, non potest esse caput Christianorum: manifestus autem Hæreticus non est ampliùs Christianus, ex Cypriano lib. 4. Epist. 2. Atanasio Serm. 3. contra Arianos, & Augusti lib. de Gratia Christi cap. 20. ergo eo instanti, quo Papa in Heresim manifestam lapsus, est, ita ut nulla ratione possit excusari, non tantùm deponi potest ab Ecclesia, ut patet Dist. 40. Can. *si Papa*; sed est ipso facto depositus. Per hoc ruit opinio Cajetani, & à fortiori opinio illorum; qui dicunt, Papam non posse deponi nec per Hæresim internam, nec per externam; miserrima enim esset conditio Ecclesiæ, si lupum manifestè grassantem pro Pastore agnoscere teneretur.

Quæres, utrùm propter solam Hæresim deponi possit Summus Pontifex. Resp. propter Schisma Papam etiam esse deponendum. Sic Cyprianus lib. 4. Epist. 2. ubi asserit, Novatianum se dicentem Summum Pontificem à Pontificatu esse amotum; etiamsi esset verus Pontifex; quia se ab unitate Ecclesiæ separabat, & nolebat communione conjungi cum aliis Episcopis Catholicis, qui lapsos ad pœnitentiam recipiebant. Ratio hujus est, quia Schismaticus ab Ecclesia saparatus non est ampliùs Ecclesiæ membrum; ergo caput illius esse non potest. Sed, inquies, quoniam Schisma est separatio à capite Ecclesiæ, quomodo Papa erit Schismaticus? Hoc fiet primò, si se à communione totius Ecclesiæ, & Prælatorum ob causam injustam separet, & cum quibusdam tantùm sibi adhærentibus communicare velit, ut faciebat Novatianus, quem Schismaticum Cyprianus vo-

vocat loco præcitato. Secundò, fiet Schismaticus, si se desituat libenter Papatu, nec tamen submitti velit successori, tertiò, si antiquos ritus Ecclesiæ ex traditione Apostolica emanantes velit immutare, & ob se separet à Prælatorum cœtu.

Quæres num etiam propter alia crimina deponi possint Pontifices. Affirmativè respondet Vigorius Summo Pontifici semper insensissimus; nos verò dicamus, verum, & indubitatum Pontificem pro nullo crimine, exceptis Schismate, & Hæresi, esse deponendum; quamdiù enim benè docent Prælati, semper audiendi sunt, Matth. 23. *Super Cathedram Moysi sederunt Scribæ & Pharisæi: quæcumque dixerint facite, opera autem eorum nolite facere.* Unde Marcellinus Pontifex, qui cum maximo Ecclesiæ scandalo tormentorum metu Idolis adoleverat, non fuit judicatus à Concilio Sinuessano; ubi se contulerat, ut judicaretur à Patribus: immò Patres responderunt, Primam Sedem à nemine posse judicari, ex Nicolao 1. Epist 8. ad Michaelem Imperatorem. Hoc etiam determinavit S. Sylvester in Conc. Roman. Quòd si Concilium Basileense teneat, Papam deponi posse pro aliis criminibus Hæresi: Resp. hoc Concilium non esse Canonicum, quia indictum, & congregatum fuerat sub prætextu reformandi mores; tamen Rex Aragoniæ illud sollicitaverat, ut multa privilegia Ecclesiæ Romanæ tollerentur: & ob hoc cogebat Prælatos, ut suam sequerentur mentem: Si nil mirum, si in hoc Conc. pro variis criminibus deponi posse Pontifex determinatum fuerit, & Papam subiici Concilio, ob quam rationem Eugenius suum Legatum Cardinalem Julianum revocavit. De hoc loquuti fuimus.

fuimus in ob ect. 3. q. præcedenti. Quòd si ob peccata diversa à Schismate, & Hæresi aliqui Pontifices fuerint destituti, hoc factum est ex violentia, non ex jure.

QUÆSTIO XI.

De Pontificibus, quos in errorem lapsos esse dicunt Hæretici.

HÆretici semper Sedis Apostolicæ irati, nedum Pontificem Romanum Antichristum esse protestantur, quæ propositio refutatur de se, cùm Antichristus sit persona quædam particularis in fine sæculorum ventura ad Fidelium subversionem, ubi sunt, & fuerunt multi Pontifices, sed insuper plurimos eorum erroribus onerant, dicentes v.g. Marcellinum thus Idolis adolevisse Liberium consensisse Arianis Anastasium 2. favisse Nestorianis, & Honorium Monothelitis, &c. Ad eos respondetur vulgò, potuisse reverà Pontifices errare, immò & in Hæresim incidere, ut sunt personæ singulares, non verò posse, ut sunt Pontifices, Hæresim ullam tradere credendam Ecclesiæ: Quia tamen per hos errores Ecclesiam labefactare prædunt Hæretici, in multis nos ipsis ex justificare prætendimus, nõ quidem loquendo de omnibus illis Pontificibus, quibus imponunt, præsertim Magdburgenses, sed tantùm, ea quæ sunt magis notatu digna attingemus; tum qui tantam prolixitatem non patitur nobis affectata brevitas, tum etiam, quia hæc habentur apud Bellarminum, lib. 4. de Summo Pontif. cap. 8.

Dicunt ergo primò, Petrum bis erravisse circa Fidem negando scilicet Christum, &

Gentes Judaizare cogendo; ad Gal. 2. Zephirinum in errorem Montani incidisse, Marcellinum Idolis sacrificasse, & Liberium Ariana hæresi fuisse infectum.

Respondeo primò, Petrum non fuisse Pontificem, dum Christum negavit; sed cùm post resurrectionem Christus illi dixit, Joan. ultimò. *Pasces oves meas*. Quantùm verò ad Judaizationem; non illam præcepit; immò contrarium docuit Act. 19. sed hoc fecit bono animo, nè offenderet Judæos de novo conversos. Quoad Zephirinum, longè semper ab errore Montani fuit; sed deceptus est à Montanistis, qui illi persuaserunt opinionem suam esse opinionem Romanæ Ecclesiæ: & ob hoc ad communionem suam ipsos revocavit. Quòd si Tertullianus in lib. contra Praxeam scribat, Pontificem Romanum agnoscere Prophetias Montani: non est ille credendus, quia Montanista erat, & sub hoc prætextu alios in eundem errorem volebat adducere. Quantùm ad Marcellinum: verum est, ipsum metu tormentorum Diocletiani thus adolevisse Idolis: sed cùm semper Fidem in mente retinuerit, actu tantùm externo erravit, nihilque contra Fidem definit. Quoad Liberium denique à principio Pontificatus usque ad exilium fuit semper acerrimus Fidei Propugnator, post exilium fuit semper Orthodoxus: quippe, qui cum in Sede restitutus fuisset à Clero Romano post mortem Felicis, noluit recipere Macedonianos in Ecclesiam, nisi publicè suam Hæresim detestarentur: unde à Basilio, Ambrosio & Epiphanio vir beatissimus appellatur: Durante tandem exilio, Sulpitius Socrates Sozomenus, & Nicephorus asserunt, ipsum fuisse semper constantem in Fide. Athanasius

tamen, Hilarius & Hieronymus dicunt, eum tædio exilii affectum voluntati Imperatorres acquievisse, Athanasium condemnasse, & in concilio Sirmiensi convenisse cum Ursacio, & Valente Arianis: sed ad extremum ipsius error fuit tantùm personalis, cùm nihil contra Fidem definierit: imò Hæreticus dici non debet, quoniam peccavit tantùm actu externo, mentaliterque Fidem semper retinuit, & usque ad mortem crimen suum infidelitatis externæ lachrymatus est: De hoc adhuc in Disput. de conciliis: dum agemus de concilio Nicæno.

Dicunt 2. Felicem II. Arianum fuisse sed hoc falsum est, licèt cum Arianis communicaverit, eo tempore, quo verus Papa nondum erat. Ut hoc clarè concipiatur sciendum quòd Liberio in exilium misso à Constantio Imp. Clerus Romanus juravit se, vivo Liberio, nullum in Pontificem electurum. sed opere Arianorum, & præsertim Cæsarensis Episcopi, Felix Diaconus Romanus in locum Liberii suffici tur, qui Felix obcollatum ab Arianis beneficium cum illis communicabat, licet Arianus mente non esset. Post biennium advenit lapsus Liberii, unde tunc clerus Romanus, ipsum Liberium à Sede abrogavit: & hoc jure, quia præsumebatur Hæreticus, quamvis homines non possint corda scrutari; & loco illius Felicem, quem Catholicum sciebat, suffecit; tùm Felix verus Papa factus Deo inspirante, ad conservandam Ecclesiam recessit à conversatione Arianorum, & coacto Concilio condemnavit Imper. Constantium, & Episcopos Ursacium, & Valentem; ob quod Liberium, cum quo pacem fecerant, ad urbem, & ad Sedem revocarunt, ejeceruntque Felicem, is

qui non diù posteà , sive morte violenta , sive ærumnis, mortuus est Mortuo Felice , Liberius sibi conciliavit Clerum Romanum à quo in Pontificem Catholicum de novo electus est . His positis , patet , Felicem nunquam fuisse Arianum , licèt cum Arianis communicaverit , dum non esset verus Papa vivente Liberio , quòd si dicant Hæretici ex Heronymo in Cathalogo Sanctorum , Acacium tantam authoritatem habuisse , ut Felicem loco Liberii Arianum Episcopum constituerit : Resp. vocem illam *Arianum* irrepsisse , nec reperiri in manuscriptis : ut notat Marinus Victorinus .

Dicunt 3. Vigilium in Hæresim Eutychetis lapsum fuisse ; cùm in Epistola quam scripsit ad Theodoram Imperatricem , & alios hac Hæresi infectos confirmaverit Hæresim ipsorum , & anathematizaverit contra dicentes . Resp. si Vigilius damnaverit Catholicam Fidem in hac Epist. saltem extrinseca professione , nil ad nos ; quia hoc fecit dum esset falsus Papa , vivente scilicet Silverio : quod ita factum est : Cùm Papa Agapetus deposuisset è Sede Constantinop. Anthemium Hæreticum , Imperatrix à Silverio successore petiit , ut illum restitueret ; quo reluctante , Vigilius Archidiaconus promisit Theodoræ , se revocaturum Anthemium , si Pontifex fieri posset ; tunc Imperatrix Sede expellere fecit Silverium , & in exilium mitti cujus loco positus est Vigilius ; & tunc , cum esset Pseudo-Papa , nil mirum , si Hæreticus tunc potuerit esse saltem extrinsecè , cum hoc fecerit tantùm animo Papatum obtinendi : Mortuo autem Silverio , Vigilium , quem in mente Catholicum faciebat Clerus Romanus , eligit verum Pontificem , ab illo tem-

tempore nil contra Fidem egit : immò noluit Anthemium reſtituere , ſed Imperatrici hoc ſollicitanti reſpondit , ſe hoc temerè promiſiſſe , graviterque in promittendo peccaſſe , unde in exilium miſſus eſt, & multis miſeriis vexatus uſque ad mortem . Hæc habentur in Pontificali apud Paulum Diaconum in vita Juſtiniani , & Aimonium lib.2.cap.23. de geſtis Francorum .

Dicunt 4. Honorium primum in Monothelitatum errorem incidiſſe , qui dicebant eſſe tantum in Chriſto unam voluntatem ; unde in 5. Synodo Honorius ut Hæreticus damnatur , & ejus epiſtolæ combuſtæ ſunt: in ſeptima verò Synodo act. ultim. Concilium dicit Anathema Honorio , Sergio , Cyro , & aliis Monothelitis . Reſp. nunquam , Honorium Monothelitis faviſſe , ſed prudentiſſimo conſilio ad Sergium Conſtantinop. ſcripſiſſe , ob pacem Eccleſiæ , cùm nondum res eſſet definita ; de una, aut duabus operationibus in Chriſto , tacendum eſſe, ne qui dicerent unam in Chriſto operationem , Eutycheti unam naturam admitti favere viderentur : qui verò duas aſſererent , Neſtorium viderentur ſequi, qui duas in Chriſto perſonas admittebat . Hoc clariſſimis verbis patet in utraque Epiſtola Honorii ad Sergium . Quòd ſi dixerit, *Unam voluntatem fatemur Domini noſtri* , tunc loquebatur de voluntate humana Chriſti, in quo voluit aſſerere, non fuiſſe duas voluntates repugnantes , ſicut in nobis, ubi *Caro concupiſcit contra animam* .

Quantùm ad ea , quæ objiciuntur ; Dico exemplaria quintæ , & ſextæ Synodi corrupta per Græcos , & opera Theodori Conſtantinop. Monothelitæ depravata fuiſſe ; qui cum damnatus fuiſſet à 6. Synodo , loco Theo-

dori, in exemplaribus posuit nomen Honorii, & super talia exemplaria falsificata, qui successerunt, damnarunt Honorium. Deinde Patres horum Conciliorum damnare de Hæresi Honorium non potuerunt, nisi contradicant Epistolæ 1. Agathonis, quæ in sexta Synodo lecta est Sess. 4 in qua Imperatorem certum facit omnes prædecessores suos, quorum unus erat Honorius, Hæresibus semper restitisse, suosque fratres in Fide confirmasse. Tandem Agatho numerans Monothelitas, loquitur tantùm de Cyro, Sergio, Pyrro, Paulo, Petro & Theodoro, Orthodoxamque Fidem in Ecclesia Catholica perseverasse asserit. Hæc Epistola à toto Concilio probata est, Act. 8. & 18. ubi Patres dicunt, non tam Agathonem quàm D. Petrum Agathonis ore loquutum. Quomodo ergo hoc Concilium condemnasset Honorium, dum Agatonem laudat, qui asserit nullum prædecessorum suorum erasse?

Dicunt 5. Joannem XXII. credidisse animas electorum non frui beatitudine, nisi post corporum resurrectionem, Joannem XXIII. accusatum fuisse in Conc. Constant. quòd non crederet vitam æternam. Item Bonifacium VIII. determinasse in Extravaganti *unam sanctam*, omnia subesse Pontifici, quod determinavit, non ut Doctor, sed ut Papa, cum dixerit, *Declaramus, definimus, & pronunciamus*. De primo, quem vulgus falsò nominat vigesimum secundum, qui est tantùm 20. dico, hanc opinionem habuisse reverà, cùm nulla erat circa eam Ecclesiæ definitio; cùm tamen voluit illam definire, & esset in consultationibus, mortuus est, ut refert Benedictus XII. ejus Successor: sed paulò ante mortem,

tem, illam opinionem retractavit, ex Guillelmo Ochamo aliàs Joanni infentissimo, cum his verbis, *Nunquam mea intentionis fuit, dicere aliquid contra Fidem : & si aliquid diximus, totum ex tunc revocamus* : Unde Doctores Parisienses coram Rege Philippo Valesio dixerunt, se audivisse à fide dignis, hoc nunquam assertivè dictum fuisse à Papa, quod testimonium instrumento publico munierunt an. 1333. ut videre est apud Dominum *Coessteau* pag. 1040. & 1041. suæ resp onsionis ad mysterium iniquitatis ; De secundo, qui potius est 21. quam 23. dicendum, quòd nullam consequentiam faciat : erat enim incertus Papa, quoniam duo alii, nempe Benedictus XIII & Gregorius XII. se Pontifices dicebant, De tertio denique constant, quòd ex odio contra Gallos fecit Constitutionem, qua determinavit temporalia, & spiritualia subesse Romano Pontifici, sed in definitione, & conclusione constitutionis, ad quam solum attendendum est, cùm sola obligationem inducat, pronuntiat tantùm in genere, dicens omnem creaturam subesse Romano Pontifici : quod Clemens V. ex Gallia oriundus intelligit de subjectione in Spiritualibus : non vero in Temporalibus : Innocentius enim III. Regem Galliæ in temporalibus superiorem non agnoscere dicit : nullius enim dignitatis, nec etiam Papalis Rex Galliæ est feudatarius, & vassallus. Quam plurima mala dicunt Hæretici de Grego. VII. quæ pura sunt mendacia. Primò quòd per vim militarem Pontificatum invaserit, contrarium docet S. Anselmus Leodiensis Episcopus. Dicunt 2. quod Innocentem Henricum IV. Imperat. excommunicaverit : sed crimina ejus Stephanus Episcopus Halber-

stat-

ſatenſis vir utiq; ſanctus, in Epiſt. ad Uvalramum Epiſcopum commemorat. Dicunt 3. ipſum Berengarium fuiſſe; ſeu negaſſe realitatem corporis Chriſti, immò ipſe tanquam. Legatus Summ. Pontif. confutavit Berengarium; ex Guitmundo l. 3. de Euchar. Addunt 4 fuiſſe Simoniacum, adulterum, homicidam, & omnium peſſimum: quæ ſunt pura mendacia adinventa à Benno Cardinali facto à Clemente III. quem imperator creavit Antipapam in odium Gregorii cùm ergo eſſet creatura Pſeudo Papæ; in omnibus calumniabatur verum.

Dicunt 6. veram mulierem meretricem in ſede Pont. exaltatam fuiſſe, quæ vocata fuit Joannes VIII. & vulgò Joanna Papiſſa nuncupatur. Sed hoc eſſe puram fabulam probat Onuphrius, in Additione ad Platinam ex Græcis, & Latinis, ſingulariter ex Anaſtaſio Bibliothecario, qui vixit eo tempore, quo fingunt illam Papiſſam. Dicunt 1. illum Joannes octavum fuiſſe inter Leonem IV. & Benedictum III. & vixiſſe in Pontificatu duobus annis, & quinque menſibus, circa annum 850. Attamen inter utrumque Pontificem ſedes vacavit tantùm per ſpatium 15 dierum, ex Onuphrio Sic etiam Ado Epiſcopus Viennenſis, qui eodem vixit tempore: & ſic loquitur in Chronico Anni 861. *Pontifex Romanus moritur, ejus loco ordinatur Sergius, illo defuncto ſuccedit Leo, quo obeunte Benedictus ſubſtituitur*. Sic & omnes Hiſtorici uſque ad Martinum Polonum qui finxit hunc Joannem VIII. quadringentis annis poſteà contra fidem omnium antiquorum & hunc ſequuti fuerunt recentiores Pontificum adverſarii. Ut pateat magis falſitas hujus fictionis, attendatur varietas opinionum. Dicit

cit 2. Martinus, illam fœminam esse Angelicam ex Moguntia; sed quia Moguntia non est in Anglia, Platina dicit fuisse conceptam in Anglia, & natam Moguntiæ; Magdeburgenses è contra, & Theodorus Bibliander sustinent, natam fuisse Moguntiæ, & educatam in Anglia. Dicit 3. fluduisse Athenis, sed pro tunc Athenis remansit solum nomen Academiæ, inquit Synesius. Dicunt Magdeburgenses, ipsam peperisse in itinere, cùm ex Vaticano invisere vellet Ecclesiam Lateranensem; at Pontifices non manserunt in Vaticano, sed in Palatio Lateran. nisi ad tempora Bonifacii IV. hoc est usque ad An. 1390. ex Onuphrio lib. 7 de Ecclesiis Dei; inde non est verisimile, quòd mulier voluerit procedere ad publicam processionem, ut vult Martinus, se tot mensium gravidam videns. Dicunt 5. vestigia hujus rei usque ad hoc tempus remansit, nimirum ex hoc quòd remansit cathedra perforata ad explorandum cujus sexus essent Pontifices futuri: ex statua etiam mulieris cum puero, quæ remansit in loco, ubi Papissa peperit; denique ex hoc, quòd Pontifices ex Vaticano ad Lateranum pergentes, declinent hanc viam, ubi partus factus est. Sed hæc omnia ridicula sunt: nam cur servaretur hæc cathedra, & conservaretur statua, quæ in dedecus Romanæ Sedi cederent. Quòd si etiam hæc via declinetur, hoc est ob ejus angustiam.

Dicunt 3. adversarii infallibilitatem Pontificis eludere volentes, non posse concipi, quomodo illam donetur. Resp. 1. Infallibilitatem non competere Pontifici, quasi illi fiat revelatio definiendorum; Sunt enim tantùm quatuor Revelationum genera, nempe sensibilis, cum Deus, vel Angelus in specie exter-

na apparet; ſecunda eſt vocalis, qua aliquid audit..r : tertia eſt imaginaria, qua Deus aliquid inſinuat per phantaſmata, quæ effor-mat Deus in phantaſia, ſive in ſomno, ſive in vigilia; quarta denique eſt intellectualis, cùm Deus producit ſpecies intelligibiles in intellectu; ſic Toſtatus qu. 2. in cap. 63. Regum. Neutro autem horum modorum illuminatur Pontifex; quia nulla fit illi apparitio, nec vox ulla inſuſurratur, nec phantaſmata producit Deus, nec ſpeciem intelligibilem; quoniam omnia hæc miraculoſa ſunt, & perſonalia: Infallibilitas verò eſt communis cuilibet Pontifici; ergo infallibilis non eſt Pontifex per revelationem: Unde Reſp. 2. Infallibilitatem procedere ex natura, diſquiſitione, & examinatione definiendorum, quæ fit inter Doctores, qua poſita, Spiritus ſanctus ita adeſt Pontifici, ut ſine errore definiat. Sed quid reſpondebitur de Pontifice, qui pro vero Pontifice creditur, attamen propter inhabilitatem occultam non eſſet verus? dicerem, quòd ille non eſſet infallibilis, quia non eſt Papa, attamen falſum definire non poſſet, quia cùm non ſit Pontifex propter ſe, ſed propter Eccleſiam, nunquam Deus ipſum errare ſineret, ex Mat. 16. *Et portæ inferi non prævalebunt adversùs eam.* Vel licèt aliquid falſum proponeret, nuſquam reciperetur ab Eccleſia, quæ Infallibilitate paſſiva gaudet. Quid etiam dicetur de Infallibilitate Pontificis, ſi quæſtionem, quam vult definire, non proponat examinandam Cardinalibus Prælatis, & Doctoribus? Reſpondetur, Deum, qui vult finem, nempè Pontificem non errare, nunquam permiſſurum omiſſionem mediorum nec conſequenter Papam aliquid determinaturum

turum inconsultis Prælatis. Quòd si per impossibile hoc fieret: alii dicunt signum esse quòd non intendat definire ex Cathedra, alii quòd non posset in hoc errare: sed maximè peccaret.

APPENDIX QUÆSTIUNCULARUM,

Quæ adhuc ad Summum Pontificem spectant.

QUæstiones præcedentes satis prolixæ ea explicant sufficienter, quæ ad Summum Pontificem concernunt: ne tamen aliquid indictum remaneat, alias quasdam paucis verbis explicandas quasi transcurrendo subjungi perneccessarium mihi visum fuit, nè stylinostri brevitas rebus cognoscendis officiat.

Quæres ergo primò, an jus habeat Summus Pontifex recipiendi, & judicandi appellationes totius Ecclesiæ. Sicut hoc jam asseveravimus in transcursu, sic etiam & affirmamus. Sic concilium Sardicense, quod generale, & semper in Ecclesia receptum fuit. Can. enim 4. quem alii vocant 3. hoc habetur expressè & Can. 7. qui canones hanc potestatem non conferunt Pontificibus, sed tantùm asserunt esse in illis; sicut enim Christus dedit illis potestatem supremam in tota Ecclesia, sic etiam ab ipso Christo, & proinde à jure Divino habent, quòd recipiant appellationes: Unde Papa Anterus in Epist. ad Episcopos Bœticæ, & Toletanæ Provinciæ scribit. *Facta subditorum judicantur à nobis nostra verò judicat Deus*, Sic Gelasius Papa in Epist. ad Episcopos Dardaniæ, *De qualibet mundi parte ad illam sedem canones appellari voluerunt, ab illa autem nemo est appellare permissus*. Hoc confirmant exempla nam Mar-

cion

cien ab Episcopo suo excommunicatus in Ponto, venit Romam, ut absolveretur, inquit, Epiphanius Hæres. 42. sic an. 341. ex Baronio to. 3. Annal. Athanasius ab Orientalibus depositus venit ad Julium, primum, ut restitueretur, quòd illicò factum est. Chrysostomus etiam An. 400. depositus à Theophilo Alexandrino ad Innocentium primum provocavit. D. Gregorius denique privat Joannem Episcopum Græcum, quòd judicasset Episcopum Thebanum, qui ad Apostolicam sedem provocaverat Quod si Patres aliqui, ut Cyprianus, appellationes reiiciant; hoc est quando aliquis de crimine convincitur; ideò enim recurritur ad provocationem ut declinetur justitia.

Quæres 2. an Pontifex possit condere leges obligantes in conscientia. Waldenses, Wiclessus, Joannes Hus, & Lutherus, hoc absolutè negant, & volunt Prælatos solùm exhortari posse ad observanda mandata Dei. Lutherus lib. de captivitate Babylonica c. de Baptismo ait, *Quo jure Papa super nos leges constituit? quis ei dedit potestatem captivandæ libertatis per baptismum nobis donatæ? cùm neque Papa, neque Episcopus, neque ullus hominum habeat jus constituendæ syllabæ super Christianum hominem, nisi fiat ejus consensu.* Unde Lutherus An. 1520. totum corpus juris Canonici publicè combussit. Vigorius sicuo Calvino authoritatem condendi leges, canones Pontifici quidem tribuit, sed tùm in Synodo generali Episcoporum. Contra illos Respondeo, quòd licèt Papa in ciliis multas leges condiderit, tamen similis condere potest, viros pios, & doctconsilium adhibendo. Non multùm immbimur in hac materia, cùm eam soli hç

mtur. Ex Deuteron. 7. concluſiopa-
mi ſuperbierit : nolens obedire Sacerdoti
qui eo tempore miniſtrat Domino, ex
judicis morietur: hoc a fortiori verum
Summo Pontif. ex Matth. 16 *Quæcum-*
queveris, &c. ligare autem eſt legem im-
ne. Matt. 23. *Alligant onera importabi-*
Et ad Rom. 13. *Omnis anima poteſtati-*
ſublimioribus ſubdita ſit : non eſt enim po-
teſtas niſi à Deo : itaq; qui poteſtati reſiſtit,
ordinationi reſiſtit ; qui autem reſiſtunt ipſi
damnationem acquirunt : Et poſteà, *Ideo-*
neceſſitate ſubditi eſtote, non ſolum propter
ram, ſed & propter conſcientiam. Paulus 1.
imoth. 3. ſtatuit, ne bigami ordinentur, &
opterea concilium Carthag. 4. Can. 69 pri
at contradicentes jure ordinandi. 1. Corint
11. *Laudo vos, quòd præcepta mea tenetis* ;
Et ibidem, *Qui hæc ſpernit, non hominem*
ſed Deum ſpernit. Hoc confirmat Gratianus.
Alia : inquit, *ſunt decreta Pontificum, alia*
ſtatuta Conciliorum : alia ſunt Univerſalia, a-
lia ſunt Provincialia, &c. Diſt. 3. Ratio no-
ſtra petitur ex poteſtate, quam habent Re-
ges condendi leges coactivas pro ſubditis ; li-
cèt enim omnes homines ſciant ſe debere a-
ctiones ſuas conformare rectæ rationi, quia
tamen ex ſpiritu componuntur, & carne ;
caro concupiſcit adverſus animam, & alli-
cit communiter ad actiones, quæ deviant à
ratione ; ideò ut tollatur talis perverſitas,
Principes leges condere ſolent, Sic licèt
Chriſtiani habeant legem Evangelii, quia ta-
men eſt nimium univerſalis, non ſufficit
ad dirigendas actiones noſtra, niſi per de-
terminationes Prælatorum, immo contra-
venirent Evangelio communiter, niſi eſſent
leges, quæ obligant in conſcientia ; licèt e-
nim

nim vulgo clamitent Hæretici, Christianum Baptismo liberum esse: hoc verum est de libertate à peccato, non à concupiscentia. Quod si Deuter. 12. Dicat Deus, *Quod præcipio tibi, hoc facito tantùm non adas quicquam, neque minuas*: hoc est non addas quicquam legibus meis contrarium: Deus enim alio loco dicit, *Qui vos audit, me audit*. Si reprehendat Deus Marci 7. Traditiones, & mandata hominum: hoc est, quia irritum faciebant mandatum Dei propter traditiones suas. Adde, quòd Traditiones Pharisæorum erant purè humanæ: licèt autem præcepta Papæ, & Prelatorum non sint à Deo immediatè, sunt tamen ab illo mediatè, *Qui vos audit, me audit*: unde sunt aliquo modo divina, Dum Calvinus obiicit Paulum non permittere conscientias Fidelium subdi hominibus. 1. Cor. 7. *Pretio empti estis, nolite fieri servi hominum*; hoc est, ne serviamus hominibus, propter homines, sed propter Deum, ut explicat ad Ephes. 6. *Servi obedite dominis carnalibus*, &c. *Non ut hominibus placentes, sed ut facientes voluntatem Dei*.

Quæres 3. An Papa sit Antichristus. Eò dementiæ venerunt Hæretici, ut credant Papam esse Antichrist. quasi hoc ita verum sit, ac Deum esse Creatorem visibilium, & invisibilium: & proinde Antich. qui in Script. homo peccati, & filius perditionis nominatur, jam advenisse prædicent. Sed in hac materia tanta est hæreticorum diversitas, ut exinde faciliter illorum malitia sine ulla veritate esse cognoscatur: Si enim quæritur ab illis, quando venit Antichristus? Tempore Apostolorum, ex Junio, & Beza. Venit post annum Christi 600. tempore Phocæ Imperato,

toris ex Luthero. Denit An. Chriſt. 863.
x Bullingero Venit an. 1210. poſt tempora
D. Bernardi, ex Uvolfendo. Natus eſt tem-
or e Apoſtolorum, cæpit regnare tempore
hocę Imper. revelatus eſt tempore Luthe-
ii, ſine mundi deſtruetur, ex Podello. Con-
ceptus eſt an. 400. formatus, & nutritus in
ttero matris circa an. 500. natus an. 600. cir-
ca tempora Phocæ Imp. ex aliis. Quærendo
einde ab illis, ſi Pontifex eſt Antichriſtus, qui
orum cepit eſſe talis? Gregorius Magnus
omo peſſimus, dicent Centuriatores. Non
ſt ita inquit Lutherus, Gregorius enim
uit vir ſanctus, & bonus. Si quæratur 3.
uis ſit Antichriſtus propriè dictus, quem
poſtolus vocat hominem peccati, & filium
erditionis: Non eſt homo ſingularis inqui-
unt Centuriatores cum Povello, ſed regnum
liquod, ſeu Princeps alicujus regni, qui re-
gno Chriſti omninò adverſatur: immo eſt per-
ona unica, & ſingularis, ait Junius. De-
inique ſi quæratur, quem caracterem impri-
net ſubditis? Unctionem Chriſmatis in fron-
e, ex Henrico Bullingero: non, ſed pro-
eſſionem Rom. Fidei, inquit Bibliander.

Quæres 4. Quid nomine Antichriſti propriè
intelligatur. Sicut nomen Chriſti dupliciter
ſumitur, propriè ſcilicet, pro Verbo D.
incarnato, & analogicè pro illis: qui habent
aliquam cum eo ſimilitudinem, ut ſunt Pro-
phetæ. Prælati, Reges, &c. de quibus di-
citur, *Nolite tangere Chriſtos meos*: ſic etiam
nomen Antichriſti ſumitur proprie, pro quo-
dam homine eximio Chriſti adverſario, qui
naſcetur in fine ſæculorum, & quem D. Paulus
2. ad Theſſal. 2. vocat *hominem peccati, & Fi-
lium perditionis*; Analogice verò ſumitur pro
omnibus, qui quodam modo Chriſtum oppu-
gnant

gnant 1. Jo. 2. *Audistis, quia Antichristus vè nit, & nunc multi Antichristi sunt.* Hoc sensu Irenæus vocat Valentinianos, & Marcionistas Antichristos: Hilarius, Arianos: Cyprianus, Novatianos, Hieronymus in cap. 2. Prophetæ Nahum ait, *Tot sunt Antichristi, quot dogmata falsa*; Hoc posito, licèt Calvinus dicat, per Antichristum propriè sumptum non intelligi propriam personam; quia ex D. Paulo 2. Thessal. 2. jam suo tempore in mundo versari Antichristi: attamen Respondeo, Antichristum esse singularem personam: Joan. enim 5. cap. accipiebat Antichristus à Judæis pro Messia. Per Messiam autem intelligunt ipsi certum, & singularem hominem: Paulus etiam 2. ad Thess. 1. *Nisi venerit discessio primùm, & revelatus fuerit homo peccati, filius perditionis, &c.* Et infrà. *Et tunc revelabitur ille iniquus, quem Dominus Jesus interficiet spiritu oris sui.* Daniel denique 7. 10. & 11. non vocat Antichristum regnum, sed regnum unum, qui ex decem regibus, quos in mundo inveniet, tres omnino tollet è medio, & septem alios sibi subjiciet. Apocal. denique 1. & 17. prædicitur regnum Antichristi, esse duraturum tribus annis cum medio.

Quæres 5. Quid dicendum sit de generatione Antichristi, quòd probabit ipsum non esse Papam. Rabanus sub nomine Augustini in fine Tomi 9. dicit, Antichristum nasciturum de Virgine opera diaboli, ut Christus opera Spiritus sancti, sed hoc est effectus solius omnipotentiæ, nisi admittatur opinio de incubis dæmonibus, quos tamen Medici dicunt non posse generare. Hypolitus Mart. Orat. de Consum. mundi docet esse diabulum, qu de falsa Virgine falsam carnem assumet; sed

ſed 1. Theſal. 2. vocatur *homo peccati*. Alii qui crediderunt, eſſe diabolum humanatum per Incarnationem; ſed hoc non poteſt fieri naturaliter, ut probavimus tract. de Incarnat. Alii ſentiunt, eſſe Neronem reſurrectum, vel reſervatum alicubi, ad novam perſecutionem fidelium; ſed hanc ſententiam, quæ eſt Sulpitii lib. 2. ſacræ Hiſt. miram præſumptionem vocant alii. Damaſcenus dicit, ipſum naſciturum de fornicaria muliere. Communiùs reſpondebitur, quidquid ſit de opinione tantùm probabili Damaſceni, Antichriſtum naſciturum eſſe de Tribu Dan ex Irenæo, Ambroſ. Auguſt. Proſpero Theodoreto, Greg. Beda, Ruperto, Anſelmo, &c. Quod probatur ex hoc, quòd Apocal. 7. ubi ſignantur duodecim millia ex omni Tribu filiorum Iſrael, non fit mentio de Tribu Dan: quod ex odio Antichriſti ex ea naſcituri factum eſſe creditur. Antichriſtus autem venturus eſt præcipuè propter Judæos, à quibus, ut Meſſias expectatur Theſſal. 2. *Eo quòd claritatem veritatis non receperunt, ut ſalvi fiant; ideò mittet illis Dominus ſpiritum erroris, ut credant mendacio.* Hoc intelligit Hieronymus de Antichriſto, & Judæis q. 11. ad Algaſiam. Ex hoc patet Antichriſtum fore Judæum, & Circumciſum: non reciperent enim Judæi pro Meſſia Incircumciſum. Ex quo jam patet, Papã Antichriſtũ non eſſe, quod mox prolixiùs ſumus probaturi.

Quæres 7. Quid dicendum ſit de Sede, Doctrina & miraculis Antichriſti. Ad primum Reſpondent hæretici, ſeſſurum in Cathedra Romani Pontificis, quia 2. Theſſal. 2. dicitur ſeſſurus in templo Dei: & in urbe Roma, quoniam Joannes Apocal. 17. dicit ſedem Antichriſti fore urbem magnam,

quæ

quę ſedet ſuper ſeptem colles. Catholici autem reſpondent, ſedem Antichriſti fore templum Salomonis, & urbem Jeruſalem: Apocal. enim 11. Joannes aſſerit Enoch, & Heliam pugnaturos cum Antichriſto in Jeruſalem, & ibi occidendos ab Antichr. *Corporaque*, inquit, *eorum jacebunt in plateis civitatis magnæ, ubi Dominus eorum crucifixus eſt*. Unde Areta in hunc locum ait, *Corpora eorum inſepulta proiiciet in plateis Jeruſalem, in ea enim regnabit tanquam Rex Judæorum*. Hieronymus etiam, & Theodoretus ex Daniel. 11. colligunt Antichriſtum fixurum tentoria in regione Hieroſolymorum, & occidendum in monte Oliveti: & propterea Lactantius lib. 6. cap. 15. docet, eo tempore ſummum regnum fore in Aſia, & Occidentem ſervitutorum Orienti: pro tuncque, dicunt alii, reſtituetur templum Salomonis, dictum templum Dei, quia in gloriam Dei erectum eſt. Tandem cùm Antichriſtus futurus ſit Judæus, probabile eſt, ipſum ibi regnaturum. Dum dicunt ergo Hæretici, per Eccleſiam intelligi, Romam, ubi ſedet Papa: per hoc convincuntur, ipſos non eſſe in Eccleſia Dei cum ſint extra Eccleſiam Romanam. Cùm dicitur, urbem illam ſe extendere ſuper omnes montes: hoc eſt ſupra univerſitatem ſuperborũ.

Ad ſecundùm Reſp. quòd inter alia docebit, Jeſum non fuiſſe verum Meſſiam, ſed ſeductorem, & proinde noſtra Sacramenta eſſe purè fictitia, nec Circumciſionem ceſſaſſe. Afferet deinde ſe eſſe verum Deum, & Meſſiam tot ſæculis expectatum à Judæis. Poſteà affirmabit ſe eſſe Deum & pro vero Deo coli volet; ita ut in templo Dei ſedeat, oſtendens ſe tanquam ſit Deus. Denique, ſe non ſolùm Deum dicet, ſed & unicum Deum:

Daniel 11. *Et Deum Patrum ſuorum non reputabit , nec quemquam Deorum curabit , quia adversùs universa conſurget* . Quòd ſi Daniel 11 dicitur , quòd colet Deum Maozim . Reſpond. ipſum fore magum , clamque adoraturum dæmonem , cujus ope mirabilia faciet : Maozim autem idem eſt ac fortiſſimus .

Quantum ad miracula, Reſpondeo nullum eſſe facturum , quia miracula ad ſolam Dei omnipotentiam ſpectant : ſed mirabilia portenta , 1. res inſòlitas faciet, quæ apparebunt tanquam miracula. Matth. 24 *Dabunt ſigna , & prodigia magna , ita ut in errorem inducantur , ſi fieri poſſet , etiam electi* ; ubi loquitur Evangel. de Antichriſto , & miniſtris ejus . Inter mirabilia : tria faciet ſollemniora , nempe ignem de cœlo deſcendere , imaginem beſtiæ loqui , & ſeipſum mori , & reſurgere , ex Apoc. 13. Quod autem, hæc omnia non ſint vera miracula teſtatur Paulus 2. Theſſal. 2. *In omni virtute , ſignis , & prodigiis mendacibus* . Porrò , Antichriſtus ex humillimo loco prodibit . Dan. 11. & dolo regnum Judæorum invadet . Pugnabit deinde eum tribus regibus , Ægypti, Libyæ, & Æthiopiæ , quorum regna occupabit, Dan 11. Poſteà ſubjugabit ſeptem alios reges , qui ſupererunt , ſicque totius mundi Monarcha evaſurus eſt ; unde Chryſoſtomus in c. 2. Theſſalon. aſſerit Antichriſtum ſucceſſurum Romanis, ſicut Romani Græcis, Græci Perſis, & Perſæ Aſſyriis . Tandem cum copioſiſſimo exercitu Chriſtianos perſequetur, & hoc eſt prælium Gog , & Magog, multi enim per Gog intelligunt Antichriſtum , & per Magog, exercitum ejus. De hoc Joannes Apoc. 20. Licet autem Antichriſtus cum

ſuo exercitu ſit Eccleſiam perſequuturus ; non tamen abſolutè deficiet fides , *Portæ* enim *inferi non prævalebunt adversùs eam* . quis enim crederet , Antichriſtum reportaturum victoriam ſupra Chriſtum , Diabolum vincere Deum , & Infernum ſubjugare Paradiſum ? & ſic opinio Dominici à Soto non eſt ſuſtinenda, illam tradit in 4. diſt. 49. q 1. art. 1.

Quæres 7. an venerit Antichriſtus . Hæretici contendentes Papam eſſe Antichriſtum , ipſum proinde jam à longo tempore veniſſe clamitant ; nos verò dicimus. Antichriſtum impropriè ſumptum pro Chriſti adverſariis adveniſſe , quidem non verò illum Antichriſtum de quo loquitur Paulus 2. ad Theſſal. 2. & de quo mentio fit in Apoc. Probatur iſtud , qui Antichriſtus proprie ſumptus non veniet , niſi poſt everſum Imperium Romanum : ſed nondum everſum eſt : ergo , major probatur ex Patribus Græcis , & Latinis , Cyrillus enim Catecheſi 15. *Veniet prædictus Antichriſtus , cùm impleta fuerint tempora Romani Imperii* , Chryſoſtomus enim in 2. 3. ad Theſſal. *Quando e medio ſublatum fuerit Imperium Romanum , tunc veniet Antichriſtus . Quando autem deſolabitur Imperium Romanum , dividetur in Reges decem , & tunc undecimus parvulus naſcturus eſt , qui illos ſubjugabit , in quo habitaturus ſit totus Sathanas corporaliter , qui erit homo peccati , filius perditionis , ita ut templo Dei ſedere audeat , faciens ſe quaſi Deum .* Sic Hieronymus q. 11. ad Algaziam . Minor probatur etiam , quia licet fuerit facta declinatio Imperii Rom. 1. quando Roma capta eſt à Gothis 2. quando Imperium defecit in Occidente , quando reſtaurato in Occidente per Carolum Magnum , deſtructum eſt

in

in Oriente per Turcas attamen nunquam facta fuit subversio integra Imperii, nec amissum est nomen, aut dignitas Imperatoris Romanorum: ergo nondum venit Antichristus. Adde, quòd nondum venerunt Helias, & Enoch, qui venturi sunt tempore Antichristi; & sic nondum venit. Quòd si textus aliquis Scripturæ asserat venisse Antichristum, ut 1. Ioan. 2. *Filioli, novissima hora est, quia Antichristus venit*, ibi fit mentio de Antichristo communiter sumpto, pro illo genere virorum, qui sunt contra Christum, unde additur, *& sunt Antichristi multi.*

Quæres octavò, an Papa sit Antichristus. Jam proposuimus illam quæstionem, & in transcursu eorum, quæ diximus de Antichristo, illam aliquo modo solvimus, utpote dicendo, Antichristum non venturum nisi post eversionem Romani Imperii, Antichristum occisurum duos illos Prophetas, de quibus anteà, denique ipsum tantùm regnaturum per tres annos cum dimidio, ex Daniel. 7. *Sermones contra excelsum loquetur, & Sanctos Altissimi conteret, & tradentur in manu ejus usque ad tempus, & tempore, & dimidium temporis*; Ubi per tempus intelligitur unus annus, per tempora duo anni, & per dimidium temporis semiannus, ex veteribus Patribus, quorum opinio confirmatur ex Apoc. 11. ubi Joannes dicit, Antichristum regnaturum mensibus 42. & deinde, asserit illos Prophetas, qui regnanti Antichristo se opponent, prædicaturos diebus 1260. qui numeri faciunt tres annos cum dimidio. Licèt, inquam, ex triplici illa conditione pateat, Summum Pontificem non esse Antichristum, hoc fortiùs probandum est, ostendendo decem notas Antichristi, quas dicunt

Hæretici reperiri in Papa, nullo modo illi convenire, unde.

Quæres nonò, utrùm notæ quas attribuit Scriptura Antichriſto, reperiantur in Papa, ut volunt Hæretici, dicentes, has decem notas illi rectè adaptari, nempè 1. Deficeret à fide, 2. Theſſal. 2. 2. Sedere in templo Dei, ibid. 3. Se oſtendere ut Deum, ibid. 4. Extollere ſe ſupra omnem Deum, 5. Negare Chriſtum 1. Joan. 229. Idola colere Daniel. 11. 7. Facere prodigia, & miracula falſa. 8. Imprimere ſubditis Characterem, Apoc. 13. 9 Blaſphemum eſſe. Dan. 7 10 Sanctos Dei perſequi, ut Huſſium, Lutherum, Calvinum. Ad hæc omnia reſpondendum eſt, & oſtendendum nullo modo convenire Papæ Igitur.

Dico primò Papam non defeciſſe à fide; Hæretici enim, qui hoc prætendunt, non poſſunt dicere, quando defecit, nec in quo defecit, nec an remanſerit Eccleſia viſibilis in illa defectione: ſi enim remanſit, ex quibus componebatur, & ubinam fuit? ſi non remanſit, Chriſtus fuit ſine ſponſa. Ad primam quæſtionem, alii dicunt ſe ignorare tempus; alii definiunt aliquod tempus, alii aliud; alii denique dicunt non maximè curandum eſſe de tempore, cùm conſtet de veritate rei. Ad ſecundam. Primi dicunt, Papam defeciſſe à Fide, aſſerendo nullum eſſe Deum, nullum Chriſtum, nullamque Reſurrectionem, aut vitam æternam. Secundi aſſerunt, deſeciſſe aſtruendo Purgatorium, invocationem Sanctorum, & Indulgentias. Tertii tenent illum defeciſſe in libero Arbitrio, juſtificatione, Euchariſtia, & Traditionibus, Nonne talis diverſitas de falſitate arguit?

Dico ſecundò, Antichriſtum feſſurum eſſe in templo Dei, ex 2. ad Theſſal. 2. ſed

non

non in templo Romano, ut hæretici volunt; & probavimus in Quæstiuncula 6. immò in Templo Jerusalem, ut notant antiqui Patres; Damascenus l. 4. c. 24. *In Templo, non nostro, sed veteri Judaico:* Et Cyrillus Cath. 15. *In templo, quod reliquum est Judæorum, absit enim, ut in hoc id fiat, in quo nos sumus.*

Dico tertiò, quòd reverà Antichristus se tanquam Deum ostendat 2. Thessal. 2. sed hoc non facit Papa, qui nec sibi nomen Dei vindicat, neque honorem, neque potestatem ejus. Non vindicat sibi nomen Dei, quia non se vocat Deum honorem Dei, sed servum servorum Dei nuncupatur. Non sibi assumit honorem Dei, sed se illius tantùm Vicarium proclamat. Non denique sibi arrogat potentiam Dei, quia indiget milite, ut conservetur, & medico ut sanetur, quæ duo, sicut alia, redolent infirmitatem.

Dico 4. quòd reverà Antichristus *extollatur supra omne, quod dicitur Deus, aut quod creditur.* 2. Thes. 2. Sed hoc nullo modo convenit Papæ, qui se vocat servum servorum Dei, & sic cùm se subiiciat in famulatum servorum Dei, tantùm abest, ut se extollat supra omne, quod dicitur Deus.

Dico 5. quòd licèt ex 1. Joan. 2. Antichristus debeat negare Christum. *Quis est mendax, nisi is, qui negat, quoniam Jesus est Christus? hic est Antichristus.* Sed quis audebit asserere Papam, qui est Christi Vicarius, negare Christum, neque dicto, neque facto corrumpendo doctrinam ejus, cùm sit ipse, qui confirmat subditos suos in Christi Confessione, *Et tu aliquando conversus confirma fratres tuos*, & qui doctrinam Christi commendat.

Dico 6. unam ex notis Antichristi esse cultum idolorum, Dan. 11. *Deum autem Maozim*

in suo loco venerabitur, & *Deum*, *quem ignoraverunt partes ejus*, *colet auro*, & *argento*. Sed nonne mendaciſſimus eſt, qui hoc Papæ imputat: qui è contra mittit quotidiè prædicatores in partes infidelium, ut ſimulachra idolorum deſtruat? Nec dicatur adorare panem, & imagines; quia non panem, ſed Chriſtum ſub ſpecie panis adorat: nec colit abſolutè imagines; ſed tantùm reſpectivè, honorando id, quod per illas repræſentatur.

Dico 7. ex Matth. 7. Antichriſt. & ejus miniſtri *dabunt ſigna magna*, & *prodigia ita*, *ut in errorem inducantur*, *ſi fieri poteſt*, *electi*. Quod falſiſſimum eſt de Papa: nam Antichriſtus Apoc. 13. faciet deſcendere ignem de cœlo, quod nuſquam facere attentavit Papa: ſicut nec facere loqui beſtiam, ut faciet Antichriſtus Apoc. 13. Licèt autem Papæ non faciant falſa miracula, hoc tamen non impedit; quin Deus multis eorum gratiam miraculorum dederit, ſicut regibus noſtris poteſtatem curandi Strumas. Primum negabunt hæretici, ſed ſecundum ob evidentiam ſuam fateri cogentur.

Dico 8. ex Apoc. 13. Imprimet Antichriſtus ſuis ſubditis Characterem in manu, vel fronte, quod facit Papa, inquiunt hæretici; qui quidem Character juxta illos eſt Unctio Chriſmatis in Confirmatione, vel profeſſio Fidei Romanæ, aut Fidelitas promiſſa Summo Pontifici. Sed quòd hæc omnia non ſint Character Antichriſti, patet, quia hæretici volunt Gregorium Magnum fuiſſe primum Antichriſtum, aut unum ex ſucceſſoribus ejus, hæc omnia autem uſitata fuerunt ante ipſum Gregorium, ut conſtat, ergo non ſunt Character Antichriſti, aliàs Character Antichriſti fuiſſet ante ipſum Antichriſtum.

Dico,

Dico 9. Antichriſtum fore Blaſphemum, Daniel 6. & 11. Apoc. 13. Dicunt pariter Papam blaſphemum eſſe, 1. quia Deum pingit in forma humana, ſed Daniel fuit ne blaſphemus, dum dicit ſe Deum vidiſſe in tali forma? ſi viderit, quare non licet pinguere? 2. quia fingit Chriſtum eſſe Legislatorem, ſed nunquid blaſphemus Iſaias dicens, *Dominus legiſer noſter ipſe ſalvabit nos*? 3. quia dum aſſerit merita, & ſatisfactiones Sanctorum, facit Chriſtum non perfectum Redemptorem; ſed cur Apoſtolus non dicitur blaſphemus, dum 1. Corinth. 3. dicit, *Unuſquiſque propriam mercedem accipiet juxta laborem ſuum*?

Dico ultimò, quòd Antichriſtus perſequetur Sanctos, Daniel 7. & Apoc. 11. Id facit Papa, ajunt adverſarii, dum perſequitur Vvaldenſes, Albigenſes, Huſſitas, Calviniſtas, Lutheranos. Sed proh Deus! quales ſancti illi omnes, quorum vita improbiſſima, mors deplorabilis, & actiones conſpirarunt in ſolam deſtructionem, & corruptionem Chriſti ſponſæ! Ex his omnibus liquet, mendaciſſimos, & inſolentiſſimos eſſe hæreticos; dum pro ſua malitiam Papam Antichriſtum faciunt, ubi nulla notarum, quas Antichriſto attribuit Scriptura, Papæ conveniat. Ex quo videre eſt, quæ fronte potuerit dicere Povelus Calviniſta: *Deum teſtor, me tam certò ſcire, Pontificem Romanum eſſe magnum illum Antichriſtum, quàm Deum ipſum eſſe in cœlo, eſſe creatorem viſibilium, & inviſibilium, & Jeſum Chriſtum eſſe verum Meſſiam.*

Quæres decimò, quid dicendum ſit de electione Miniſtrorum Eccleſiæ, & præſertim majorum, quales ſunt Epiſcopi. Dico

primò, quòd nullus eligendi modus sit juris divini, nullum enim præscribit Scriptura, nec habetur per Traditionem divinam, quod enim dicitur Act. 14. *Cùm constituissent* Paulus, & Barnabas *per singulas Ecclesias Presbyteros* : & Act. 13. *Tunc jejunnates, & orantes imposuerunt illis manus*, & 1. ad Timoth. 4 *Noli negligere gratiam, quæ tibi data est, per impositionem manuũ Presbyterii*, non sonat præceptum divinum de eligendis ministris Ecclesiæ per Clericos majores, sed tantùm quid factum sit describitur. Cùm verò dicitur, electionem Ministrorum Ecclesiæ per Clericos esse de traditione Apostolica, quæ est paris momenti ac sacra Scriptura ex Sess. 4. Concil. Tridentini: Respondendum est; duplicem esse traditionem Apostolicam, aliam divinam, quam à Christo acceptam tradiderunt Apostoli, de qua Paulus, *Ego enim accepi à Domino, quod & tradidi vobis*, aliam purè Apostolicam, quam Apostoli, ut Pastores Ecclesiæ constituerunt authoritate propria, ut institutio Quadrageſimæ, & Quatuor Temporum, & aliæ quas denotat Paulus 1. Cor. 7. *Præcipio ego, & non Dominus*. Et postea, *Dico ego, non Dominus*. Primæ sunt Juris D. non secundæ. Institutio ergo Episcoporum per Clericorum electionem est tantùm de Traditione Apostolica secundo modo sumpta, & sic potuit illam immutare Summus Pontifex, & ideò aliquando soli Clerici eligebant, aliquando in electione vox populi est admissa, & nunc in Gallia Papa contulit Regi jus nominandi Episcopos, & Abbates, & solùm retinuit jus conferendi minora Beneficia, & hoc à tempore Concordatorum Leonis X. & Francisci I.

Dico secundò, populum nec habere, nec habuisse unquam ullum jus ad eligendos

dos Miniſtros Eccleſiæ, quia talium Miniſtrorum poteſtas eſt merè ſpiritualis, populus verò nullam habet poteſtatem, niſi humanam, & civilem: ergo, cùm non poſſit dare id, quod non habet, non poteſt eligere Eccleſiæ Miniſtrum. Deinde illa electio, requirit maximam ſcientiam, & prudentiam in eligente, ut cognoſcatur capacitas eligendi: populus autem omninò ignarus eſt, demens, & præcipitis judicii: ergo, &c. Quòd ſi aliàs admiſſus fuerit ad hoc populus. Reſp. 2. admiſſum fuiſſe ex Cypriano lib. 1. Epiſt. 1. ut plebe præſente, vel detegerentur malorum crimina, vel bonorum merita prædicarentur, unde Concilium Carthaginenſe Can. 22. ad electionem duo requirit: Epiſcoporum examen, & Populi teſtimonium. Reſp. 2. quòd aliquando expectabatur etiam conſenſus Populi, ſolius politicæ cauſa, ut populi Epiſcopum, in cujus electionem conſenſiſent, ardentiùs diligerent, & promptiùs ei obedirent. Ille tamen conſenſus populi non fuit abſolutè neceſsarius. *Epiſcopus enim, reluctante plebe, Ordinatus honorem Epiſcopalem retinere jubetur.*

Dico 3. Quòd ſi Imperatores, & Reges aliquando jus eligendi Epiſcopos habuerunt, & nunc etiam habent in Gallia; illud non habuerunt vi Regiæ, & imperatoriæ authoritatis, ſed ex indulto Summi Pontificis, aut Eccleſiæ, quæ v. g. in gratiam beneficiorum à Carolo Magno acceptorum ſtatuit, ne ullus in Pontificem eligeretur, niſi de ejus conſenſu. Idem privilegium contulit Leo VIII. Othoni primo Can. in Syno. do diſt. 63. & etiam conceſsum fuit Græcis Imperatoribus longè ante Carolum Magnum, ut diſt. 23. habetur cap. *Agatho*, & regibus

Hispaniæ, ibidem, cap. *Non longè*. At hoc semper est de consensu Ecclesiæ, quia illorum authoritas requirebatur ad canonicam electionem Pontificum: Sicque Leo X. dedit Galliæ Regibus jus nominandi ad majora Beneficia; quod tamen revocari non potest, quia non est gratuitum, sed per modum transactionis; unde vocatur concordatum.

Dico 4. quantum ad electionem Summorum Pontificum, non decet, ut sibi invicem succedant per carnalem generationem, et in Testamento Veteri: cùm enim nostrum sacerdotium sit longe perfectius, & purè Spirituale, justum est, ut Pontificum propagatio fiat per electionem, quæ spiritualis est, aliàs pueri, ignari, dementes, & incapaces sæpiùs tenerent Petri Cathedram. Non est etiam committenda sortibus electio Pontificis, hoc enim prohibitum est ab Ecclesia, extra, *De sortilegiis*, c. *in Ecclesia*, & in hoc tentaretur Deus. Non expedit denique ut prædecessor eligat successorem; posset enim quilibet eligere Nepotem, & Consanguineum: atque ideò dici posset, *Hæreditate possideamus Sanctuarium Dei*. Quòd si Petrus nominaverit Clementem, hoc non urget; agebat enim, ut plurimum, inspirationem D. & hoc non consideravit Ecclesia, quæ elegit Linum, & Cletum ante Clementem; & Armacanus dicit, Petrum non elegisse Clementem, sed tantùm dixisse Christianis, quid de eo sentiret. Porrò, licèt Pontifex, non possit eligere sibi successorem, potest tamen condere formam illum eligendi: sic Alexander III. Can. *licet*, extra *de electione* decrevit in Conc. Lateran. ut Papa per solos Cardinales eligeretur, duplici parte illorum suffragante in electionem.

nem: non quòd per hoc Cardinales habeant potestatem in electum, sed tantùm in electionem. Licèt enim Cardinales designent Papam, non tamen illi authoritatem conferunt, sed solus Christus, ut patet hoc exemplo. Si ex mandato Regis uni pauperi inter plures per procuratorem electo concederetur summa pecuniæ, iste Pauper haberet quidem electionem à Procuratore, sed pecuniam à Rege.

AD DISPUTATIONEM TERTIAM.

De Conciliis prælibatio.

ORdo naturalis postulavit, ut in hoc tractatu, qui est de Ecclesia, loqueremur primò de illa in se considerata: secundò, de ipsius supremo capite, qui est Summus Pontifex: tertiò denique de Conciliis, quæ sunt congregationes quædam à Summo Pontifice convocatæ, cùm aliquid determinandum est, spectans ad fidem, vel ad mores, vel ad aliam necessitatem Ecclesiæ. Cùm ergo hactenus duas primas Disputationes attigerimus, aggredi debemus & tertiam; sed aliquid anteà prælibandum de Verbo Dei: non quidem de Verbo Personali, quod mirabiliter unitum est nostræ naturæ, ut pretium nostræ redemptionis offerret Patri per mortem, & nos docuit media, quibus vitam æternam consequi valeremus: sed de Verbo accidentali nobis concesso ad instructionem Fidelium. Verbum illud triplex est: Scriptum scilicet, quod consistit in Scriptura: non Scriptum, quod est Traditio; & Definitum, seu explicatum per Ecclesiam, sive extra Concilia, nimirum à Summo Pontifice, sive extra Conciliis, ut cum majori facilitate:

quiescant hæretici, & fideles determinationi factæ ab universali Prælulum Ecclesiæ consensu. Antequàm igitur de verbo Dei explicato per Concilia, seu de Conciliis agamus, quædam nobis dicenda sunt de Verbo Dei scripto, & non scripto, seu de Scriptura, & Traditionibus.

De Verbo Dei scripto, seu de Scriptura.

SCriptura, quæ nihil est aliud, quàm Verbum Dei litteris consignatum per scriptores ab Ecclesia approbatos, dividitur in Vetus, & Novum Testamentum. Vetus Testamentum est collectio librorum, quæ promittunt Messiam, & præcepta legis antiquæ continent; ubi Novum est collectio librorum, qui præsentem exhibent Christum, & tradunt præcepta legis novæ. Utrumque vocatur jure Testamentum: quia sicut Testamentum est codex, quo declaratur ultima voluntas hominis, sic in libris sacris continetur voluntas Dei, & lex, quam voluit Deus servari ab hominibus, ut possideant hæreditatem æternam. Librorum veteris Testamenti, alii sunt legales, ut Geneseis, Exodi, Levitici, Numerorum, & Deuteronomii, qui sunt quinque Libri Moysis. Alii sunt Historiales, ut Josue, Judich, Ruth, Regum quatuor, Paralipomenon duo, Esdræ tres, cum quarto, qui inter apocrypha scribitur & Tobias, Judith, Esther, Job, Machabæorum duo, & Psalmorum, qui sunt diversi generis. Alii sunt, Sapientiales, ut Proverbia, Ecclesiastes, Canticum Canticorum, Sapientia, Ecclesiasticus. Alii denique libri sunt Prophetales, quatuor scilicet Majorum Prophetarum, qui sunt Isaias, Jere-

mias,

mias, Ezechiel, & Daniel, & duodecim Minorum qui sunt Oseas Joel, Amos, Michæas, Abdias, Jonas, Nahum, Abacuch, Sophonias, Aggæus, Zacharias, & Malachias. Et sic in Veteri Testam. sunt quadraginta duo libri. Ad libros autem Novi Testamenti spectant quatuor Evangelia, nimirum Matthæi cum viginti octo capitibus, Marci cum sexdecim, Lucæ cum viginti quatuor, & Joannis cum viginti uno; Acta Apostolorum; quatuordecim Epistolæ D. Pauli, una D. Jacobi, duæ D. Petri, tres D. Joannis una Judæ, & denique Apocalypsis. Evangelia Novi Testam. correspondent libris Legalibus Moysis; Acta Apostolorum, Historialibus; Epistolæ Pauli, & aliorum Sapientialibus; & Apocalypsis Prophetalibus. Porro omnes illi libri Canonici sunt, quia sunt scripta ex speciali instinctu Spiritus S. ut testatur Ecclesia, quæ continua successione ab initio nativitatis suæ usque ad tempora nostra pro canonicis semper habuit hos libros.

Libri isti dicuntur Canonici, quia relati sunt in Canone, seu in Catalogo Librorum sacrorum à Deo inspiratorum Scriptoribus. Hic Canon habetur in conc. Trid. Sess. 4. Patres hujus concilii illum acceperunt ab Eugenio Papa in conc. Florent. ex Bartholomeo Carranza in Summa conciliorum, Eugenius illum accepit à Gelasio Papa in conc. Romano, Gelasius ab August. l. 2. de doctrina Christ. c. 8. August. à conc. Carthaginensi 3. quod alii quintum, aut sextum vocant, & Patres hujus concilii ab Innocentio I. Ep. 3. ad Exuperium c. 7. Innocentius autem vixit Ann. 402. Unde per continuam traditionem à primitiva Ecclesia ad nos usque pervenit il-

se canon. Quòd si Calviniſtæ expungunt Tobiam, Judith, Sapientiam, Eccleſiaſticum, & Machabæos, & præter hos libros reiiciunt Epiſtolam ad Hebreos, B. Jacobi, B. Judæ, & Apocalypſim: nil mirum eſt, quia imitantur in hoc Manichæos, de quibus Auguſt. l. de bono Perſeverantiæ ſcripſit, *Scripturas ſic accipiunt, ut ſuo quodnam privilegio immò ſacrilegio, quod volunt, ſumant; quod nolunt, reiiciant.* Quòd ſi Tobias, Judith, Sapientia, Eccleſiaſticus, & Machab. non fuerint in Canone Judæorum, hoc non neceſſarium eſt, quòd ſoli libri habeantur Canonici apud Chriſtianos, qui tales erant apud Judæos, *Eccleſia* enim, *non Judæi, pro canonicis habet illos*, ex Auguſt. l. 18. de Civ. Dei c. 36. Sic & Iſidorus in proœmio de libris Veteris, & Novi Teſtamenti. Si denique aliqui Patres, qui ſcripſerunt ante Innocent. IV. & Auguſt. excluſerint hos libros à Canone; hoc eſt, quia licèt extarent multi codices, in quibus hi omnes libri pro canonicis habebantur, attamen ille numerus quem tenet Eccleſia, nondum ab eo determinatè definitus fuerat: ſed primus, qui illum determinavit, fuit Innocentius, cujus definitionem ſecutus eſt Auguſt. cum aliis Epiſcopis Africæ in Conc. Carthag. Exuperius cum Epiſcopis Galliæ, Gelaſius in Conc. Rom. totus denique orbis, exceptis Luthero, & Calvino. Porrò, quoad Machabæos, nil mirum, ſi non reperiantur in Can. Judæorum: quia cùm conſignatus fuerit ab Eſdra, vel ejus tempore, nondum erant ſcripti libri Machabæorum.

Quantùm ad verſionem Scripturæ, quę eſt multiplex: nempè Hebraica, Chaldaica, Syriaca, Græca, & Vulgata, quam Italam vocat Auguſtinus; hanc ultimam eſſe retinendam

cum

cum ſuis partibus, decrevit Conc. Tridentinum; quia ſcilicet textus originales puri non remanſerunt, ſed corrupti ſunt partim per malitiam Judæorum, & Hæreticorum, partim per errores aliorum. Vulgata autem ex his textibus nondum corruptis, & depravatis deprompta fuit, & ſic remanſit purior. Quantùm ad ſenſum Scripturæ, duplex eſt, nempè litteralis, ſeu Hiſtoricus, & Moralis, ſeu Miſticus: Litteralis eſt ille, qui immediatè ſignificatur per verba, ut cùm dicit Paulus, 1. Corinth. 10. *Patres noſtri ſub nube fuerunt, & omnes mare tranſierunt, & omnes eandem eſcam ſpiritalem manducaverunt, & omnes eundem ſpiritalem potum biberunt*, hæc verba litteraliter explicata ſignificant id, quòd immediatè denotatur per verba, nempe filios Iſrael tranſiiſſe mare rubrum, ambulaſſe ſub nube, comediſſe Manna in deſerto, & bibiſſe aquam de Petra. Senſus Moralis, ſeu Myſticus ille eſt, qui non ſignificatur immediatè per verba, ſed per res ſignificatas verbis, ut in textu allegato, ubi per exitum Iſraelitarum ex captivitate ſignificatur exitus à ſervitute peccati per Chriſtum: per mare rubrum baptiſmus, per manna corpus Chriſti, & per aquam ſanguis ejus.

Senſus Myſticus, ſeu moralis triplex eſt, nempe Allegoricus, Anagogicus, & Tropologicus; quorum Allegoricus reſpondet Fidei, Anagogicus Spei, & Tropologicus, ſeu Moralis, Charitati, juxta hos duos verſus:

Littera geſta docet, quid credas Allegoria,
Moralis quid agas, quos tendas Anagogia.

Hoc eſt; ſenſus Allegoricus eſt, quando verba præter ſenſum litteralem, quem habent, ſignificant aliquid; quod ſpectat ad Fidem: ut quando dicitur Abraham habuiſſe duos

filios,

filios, unum de ancilla, alium de libera hæc verba præter ea, quæ significant litteraliter significant Allegoricè Deum, qui habet duos populos, Judaicum ex ancilla, quia remansit sub captivitate peccati; & Christianum ex libera, quia fuit sub libertate legis gratiæ. Sensus Moralis est, cùm verba Scripturæ, præter sensum litteralem, significant aliquid, quod pertinet ad Charitatem, ut cùm dicitur Deuteron. 25. *Non alligabis os bovi trituranti*, hoc interpretatur moraliter de sustentatione Prædicatorum. Sensus denique Anagogicus est, quando præter sensum Litteralem significatur aliquid concernens gloriam Dei, Ps. 94. *Quibus juravi in ira mea, si introibunt in requiem meam*. Litteraliter hoc intelligitur de terra promissionis, & Anagogicè de vita æterna. Porrò unus, & idem Scripturæ textus multiplicem habet sensum: omnia v. g. dicta, & facta à Christo sunt intelligenda litteraliter, sed præseferunt sensum spiritualem, ita quòd, si cæcos illuminet, claudos erigat, &c. hoc denotet spiritualiter mirabiles operationes quas circa peccatores habet.

Novum Testamentum, quod sic denominatur, quia novos affectus, novosque ardores circa Deum excitat, pro nobiliori parte habet quatuor Evangelia, qui vitam Christi continet, & sunt veluti quadrigæ, quibus Filius Dei incarnatus per orbem vectus subegit populos. Illi quatuor Evangelistæ inter se concordant, ita quòd ab uno non negetur, quod affirmatur ab alio, ut probat Aug. lib. de consensu Evangelist. licèt aliquid dicatur ab uno brevius, ab alio prolixiùs, vel diverso ordine, vel ab uno omittatur, quod alius scribit. Factum est ex suggestu

Spi-

Spiritus S. quòd plures sint Evangelii scriptores, ut magis confirmaretur ejus veritas. Matthæus, qui Hebraicè scripsit, exorditur ab humanitate Christi, cujus generationem narrat; ideò repræsentatur sub forma Hominis; Marcus, quasi abbreviator Matthæi, incipit à prædicatione Joannis, quem ut Leonem rugientem, ac peccatores voce sua terrentem exhibet; unde insignitus figura Leonis: Lucas initium sumpsit à sacrificio Zachariæ Sacerdotis, unde figuratur Bove quod est animal sacrificio destinatum: Joannes denique; super alios se efferens, à divinitate Christi incipit, & ob hoc per Aquilam designatur Quantùm ad librum Actuum Apostolorum, author ipsius est Lucas, qui in illo describit gesta Apostolorum in infantia Ecclesiæ, & promulgatione Evangelii.

De Verbo Dei scripto, seu de Traditionibus.

SAcra Scriptura pro sua altitudine multis, & diversis sensibus accipitur, unde aliter illam interpretatur Arius, aliter Nestorius, aliter Eunomius, Photinus, Eutyches, Donatus, Macedonius, Pelagius, & alii hæretici, ideò multùm necesse est propter tot, & tantos errorum anfractus, Apostolicum, & Ecclesiasticum sensum exquirere, qui haberi potest partim in Traditionibus, quæ in Patrum scriptis continentur; partim verò in definitionibus Ecclesiæ, Papa, vel à concilio generali procedentibus: Unde, postquam diximus aliquid de Scriptura, de Traditionibus aliqua addenda sunt, ut posteà ex professo agamus de conciliis.

Traditio in se est doctrina viva voce ac-

cepta, continua succeſſione ab authoribus in poſteros derivata, firmata conſuetudine, licet in libris canonicis non reperta, ſed conſignata in ſanctorum Patrum codicibus. De Patribus Auguſt. loquitur lib. 2. contra Julianum, *Quod invenerunt in Eccleſia, tenuerunt; quod didicerunt, docuerunt: quod à Patribus acceperunt, hoc filiis tradiderunt*, &c. *Talibus poſt Apoſtolos Plantatoribus, Rigatoribus, & Paſtoribus crevit Eccleſia*. Traditionum aliæ Veteris Teſtamenti, aliæ Novi. Veteris Teſtamenti aliæ Moſaicæ, & ad ſalutem neceſſariæ: Aliæ Phariſaicæ, quas Chriſtus arguit; non quod omnes eſſent malæ, ſed aliquæ erant bonæ, & aliquæ indifferentes; ſed ideò illas Chriſtus reprehendit, quia ex illarum obſervatione intumeſcebant, affectabant opinionem ſanctitatis, & eas obſervando, quæ non erant neceſſariæ, præcepta legis negligebant. Traditiones Moſaicæ erant verbi gratia quòd omnes, & ſinguli libri, qui in Canone Judæorum conſignabantur, erant Canonici: quod ſemellæ habebant remedium contra Peccatum Originale qualecumque fuerit; quòd cruenta eorum Sacrificia, ſignificaverunt mortem Chriſti. Saltem Doctorres, & Legis Periti, qui tenebantur alios docere, hoc ſcire debebant. Traditionis Phariſeorum erant: quòd ante ſumptionem cibi lavandæ eſſent manus, & multoties in refectione repetenda hæc lotio Matth. 15. *Quòd venientes à foro loti eſſe debebant ante ſumptionem cibi*, Marc. 7. *Quòd cum peccantibus non eſſet ſumendus cibus*, Matth. 9. *Quòd non permitterent ab illis tangi*. Luc. 7. *Quòd rerum minuciſſimarum decimæ eſſent offerendæ*, Matth. 23. &c.

Tra-

Traditiones Novi Testamenti, aliæ sunt divinæ, quæ doctrinam exhibent ab ipso ore Christi manentem, nec in Scriptura nec in Apostolis expressam, ut doctrinam spectans ad Materiam, & Formam Sacramentorum: Aliæ sunt Apostolicæ, quæ ex instinctus Spiritus sancti traditæ sunt, & institutæ ab Apostolis voce tantùm, ut jejunium Quadragesimæ, & 4. Tem. ut scribit D. Leo. Serm. de Quadragesima: Aliæ sunt Ecclesiasticæ, quæ sunt consuetudines quædam introductæ à Conciliis, vel Patribus, aut viris sanctis, quæ paulatim tacito populorum consensu vim legis obtinuerunt. Aliæ sunt universales pro tota Ecclesia. Aliæ particulares pro particularibus Ecclesiis. Aliæ sunt Perpetuæ, aliæ ad tempus, ut abstinentia à suffocato, & sanguine, & Apost. decreta in Conc. Hierosolymit. Act. 15. Aliæ sunt necessariæ, quæ dantur in forma præcepti ut observatio diei Dominicæ, & jejunium Quadragesimæ. Aliæ sunt de consilio, ut quædam consuetudines in Ecclesia inductæ sine alia lege. Porro, Traditiones divinæ, quas Apostoli acceperunt ab ore Christi, parem habent authoritatem ac Scriptura, non verò illæ, quas ipsi instituerunt ex propria authoritate Pastorali. Quoad justificationem Traditionum, & solutionem argumentorum, quæ proponunt adversarii adversùs illas, hæc habentur in Disp. de Fide.

DISPUTATIO TERTIA.

De Conciliis.

QUod sunt comitia in Regno, hoc sunt concilia in Ecclesia, nam & sicut cùm

oriun-

oriuntur controverſiæ in Repub. in unum conveniunt Rex, & triplex ſtatus regni, ſcilicet Clericorum, Nobilium, & Plebejorum: ſic, quando in Eccleſia reperitur aliqua difficultas circa Fidem, vel circa Mores, vel circa aliam rem, convocantur à Summo Pontifice Eccleſ. Præſules, qui examinatis ad amuſſim rebus propoſitis, determinant, quid factus opus ſit; & hoc vocatur concilium, cujus determinationes dicuntur Verbum Dei definitum, ſicut Scriptura nuncupatur Verbum Dei Scriptum, & Traditionis Verbum Traditum. Quid dicendum ſit de conciliis, videbitur in quadruplici Capite; in primo quorum agetur de conciliis in genere; In ſecundo de Conciliis generalibus cujuslibet ſæculi, In tertio de conciliis particularibus, ſaltem illuſtrioribus, quæ cælebrata fuere; in quarto denique habebitur quædam accurata, & brevis Summorum Pontificum Chronologia.

CAPUT PRIMUM.

De Conciliis in genere.

UT cuncta cum ordine diſpenſetur, videndum eſt primò, quæ ſpectant ad Concilia in communi, ut poſteà facilius cognoſcatur, quid de conciliis in particulari ſentiat Eccleſia.

QUÆSTIO PRIMA.

Quanam ſit Origo Conciliorum.

COncilium in genere nihil eſt aliud quàm Congregatio, & Conventus hominum pru-

prudentum, publica authoritate convocatorum ad tractandum de commodis, sive necessariis Reipublicæ. Aliud est sæculare, pro temporalibus congregatum: Aliud Ecclesiasticum, pro spiritualibus concernentibus Ecclesiam.

CONCLUSIO.

LIcèt hæretici contendant, concilia esse humanæ inventionis, probabilius tamen est, Conciliorum originem esse divinam ex traditione scilicet: nam de illis legitur in Veteri Testamento num. 16. *Viri proceres Synagogæ, qui tempore concilii per nomina vocabantur*. Et in Novo Testamento probabile est Apostolos, non nisi afflante Spiritu sancto primum Concilium congregasse; quoniam in determinatione sua ipsi dixerunt Act. 15. *Visum est Spiritui sancto, & nobis*. Unde concilium Chalcedonense in Epist. ad Leonem, Celestinus Papa in Ep. ad concil. Ephesinum, & conc. Tolet. 3 docent Concilia esse demonstrata verbis Matth. 28. *Ubi fuerint duo, vel tres congregati in nomine meo, in medio eorum sum*.

Primum conciliorum legis novæ, fuit concilium Hierosolym. sub Petr. an. Christi 44. fuerunt tamen anteriora absolutè, in Synagoga scilicet, ubi multæ Synodi sunt congregatæ, prout necessitas temporum postulabat, Primum celebratum est an. mundi 1709. in Sichem sub Eleazaro Pontifice, Josue, & Senioribus assidentibus, ad prohibendum societatem cum Gentibus, auferendum Deos alienos, & sepeliendum ossa Joseph, Josue 24. Secundum fuit Hierosolymis, sub Summis Pontif. Sadoch, & Abiathar, regnante. Davide, anno 3020. pro distri-

buen-

buendis Levitis in varias classes ad ministerium templi, & reperti sunt numero 38000. 2. Paralip. 29. Tertium fuit etiam Hierosol. sub Azaria Sum. Pontif. & Rege, pro restituenda religione, templo, ceremoniis, & re divina juxta dispositionem, & canones David. Habitum est anno 3309. Mentio fit de illo 2. Paralip. 29. Quantum fuit Hierosolymis an. 3412. suo Rege Josia, & Pontif. Helcia pro restituenda religione sub impiis Regibus pessumdata, pro repurgando Templo, Paschate celebrando juxta majorum ritus, & Ariolis expellendis, 3. Reg. 23. & 2 Paralip 34. Quintum fuit Hierosol. sub Eleazaro Pontif. & Nehemia duce anno 3609. pro restituendo codice, & canone sacrarum scripturarum; major enim pars librorum Veteris Testamenti perierat in captivitate Babylonica, quando civitas, & templum eversa fuit, ita ut Esdras, Spiritu sancto dictante, libros deperditos ex memoria depromptos conscripserit, & alios collegerit ex personis privatis, quæ aliquos eorum servaverant. Sic Suidas, & Chrysost. Homil. 8. in Epist. ad Hebræos, Sextum adhuc Hierosol. an. 3793. sub Eleazaro Pontif. pro mittendis in Ægyptum 72. interpretibus. Voluit enim Rex Ægypti Ptolomæus Philadelphus, ut Eleazarus Pontifex ad se mitteret libros, quos divinos esse audierat, & homines doctos, qui ex Hebræis illos redderent Græcos. Unde Pontifex Concilium coegit, quo conclusum est, nominandos esse septuaginta duos seniores, sex de qualibet Tribu, qui in Ægyptum se conferrent, sacrumque codicem ex Arca sanctuarii extractum illi offerrent. Re sic acta, Prolomeus sapientes illos in insulam Pharos & in singullas cellas reclu-

gêcluſit, ut verſioni horum librorum operam darent, & tam admirabilis inter illos viſus eſt conſenſus, ut nec in verbis, nec in verborum ordine, nec in ſenſu ulla reperta fuerit diverſitas, inquit Auguſtinus, lib. 19. de Civit. Dei cap. 42. Septimum fuit Alexandrinum ſub Jonatha Pontifice, & Ptolomço Philadelpho Rege Ægypti. Vel potiùs diſputatio fuit inter judæos, & Samaritanos pro ſua religione; Judæi enim contendebant pro Templo Hieroſolymitano, quod ſolum dicebant legitimum, & Samaritani pro templo Gariſitano. Cauſa audita eſt coram Rege, & judicatum Templum Hieroſolymi. eſſe legitimum. An. 3859. & hoc tantùm propter continuam ſucceſſionem Pontificum, quam non habebant Samaritani, qui erant hæretici, & noſtris in hoc ſimiles. Vide Joſephum lib. 13. cap. 6 exemplaris Græci. Octavum fuit ſub Juda Machab. contra Saducæos hçreticos, non admittentes Reſurrectionem, neque Angelum, neque Spiritum ex Matth. 22. Nonum fuit Hieroſolymitan. ſub Herode Rege, & Mataithia Sum. Sacerdote. Anno 4051. de quæſtione, ubi Chriſtus naſceretur. Matth. 2. Decimum eſt Hieroſolymitanum ſub Caipha Pontif. & Tiberio Imperat. quod fuit celebratum propter miracula Chriſti an. ejus 33. ubi reſpondit Caiphas, *Expedit, ut unus homo moriatur pro populo, & non tota gens pereat, hoc autem à ſeemetipſo non dixit, ſed cùm eſſet Pontifex anni illius*, ex Jo. 11. Ex his ultimis verbis patet, Caiphan non loquutum fuiſſe ex inſtinctu Spiritus maligni ipſum obſidentis; ſed ex inſtinctu ſpiritus ſancti, qui etiam malos in dignitate conſtitutos movet ad vera dicenda, maximè dum agitur de utilitate

ſub.

ſubditorum. Ultimum fuit Hieroſol. ſub eodem Caipha, & Tiberio Imper: dum captus eſſet Jeſus ex Matth. 26. in quo concilio Caiphas cupidus mortis Jeſu, memorque prioris ſententiæ, Jeſum captiosè alloquitur dicens, *Adjuro te per Deum vivum, ut dicas nobis, ſi tu es Chriſtus filius Dei*. Quòd ſi hoc concilium erravit, & Pontifex, dicendo, Chriſtum eſſe reum mortis, nil mirum quia cùm Chriſtus incipiebat mori, Synagoga incipiebat deficere, & carere aſſiſtentia Spiritus ſancti, quæ Pontifices reddebat infallibiles.

Porrò apud Judæos duplex erat Tribunal ſeu concilium ad dirimendas controverſias; horum unum erat minus, quod conſtituit Moyſes in ſingulis civitatibus ex conſilio ſoceri ſui Jetro, ut habetur Exodi 18. Aliud erat majus, inſtitutum ex mandato Dei ex Num. 11. Inter illa fuit hoc diſcrimen: Primò, majus erat in Hieruſalem, minus erat in civitatibus ſingulis. 2. in majori judicabantur majores contròverſiæ, in minori faciliores. 3. in majori præſidebat Pontifex, in minori non item. 4. à minori licebat appellare ad majus, non è contra. 5. in majori erant ſeptuaginta perſonæ præter Pontificem, in minori erat tantùm viginti tres. 6. majus vocabatur *Sanedrim.*, vel *Sinedrim*, de minori non item.

QUÆSTIO II.

Utrùm Concilium generale neceſſarium ſit?

VIgorius ſuſtinet, concilia generalia eſſe abſolutè neceſſaria, quia nulla ab antiquis reperta eſt expeditior ratio ad confir-

firmandam pacem in tota Ecclesia, quàm ea quæ à Christo trádita est, sive ad hæreses extirpandas, sive ad schismata tollenda, sive ad Ecclesiam reformandam in capite, & in membris. Nos verò dicimus quidem concilia esse necessaria secundùm quid, id est, maximè utilia, quia reverà hæretici facilius ab errore resipiscunt, & schismate facilius tolluntur, dum vident se ab universali consensu Prælatorum condemnari, quàm si solus Pontifex illos condemnaret, licèt ex cathedra.

CONCLUSIO PRIMA.

COncilia Generalia non sunt absolutè necessaria. Quia non sunt primò necessaria ad extirpandas hæreses, quoniam primis trecentis Ecclesiæ annis, in quibus non fuit ullum concilium generale, multæ, & variæ hæreses extinctæ sunt, vel à Romanis Pontificibus, *quibus* ex Cypriano lib. 1. Epist. 3. *obedire debet fraternitas universa*; vel à Conciliis Provincialibus, vel denique ab Episcopis particularibus: Immò paucæ sunt hæreses damnatæ à conciliis, ex Augustino citato in Disp. præcedenti. Secundò non sunt congreganda Concilia ad Schismata tollenda: nam si Schisma ortum tempore Sigismundi Imp. & Caroli VI. Regis Francorum extinctum fuerit per concilium Constantiense, ubi loco Benedicti XIII. Gregorii XII. & Joannis XIII. qui se prætendebant Pontifices, substitutus est Martinus quintus: plusquam viginti quinque Schismata sopita sunt sine conciliis generalibus, ut Novati cum Cornelio, Ursini cum Damaso, Laurentii cum Simmacho, Anacleti cum Innocentio II. Caroli cum Alexandro, Græcorii cum Urbano

IV. &c. & hoc per Cardinales, ad quos jure, vel consuetudine devolvitur judicium Pontificiæ potestatis. Quare ergo non potuisset sic terminari Schisma istud: nempe vel per Cardinales vel per Clerum Romanum, vel per Episcopos Comprovinciales, maximè cùm sit summa difficultas in Congregatione concilii generalis. Tertiò, non sunt congreganda concilia generalia, ut resistatur communi hosti Ecclesiæ, nimirum Turcæ, quia pollet bellum indici sine concilio; & Deus, qui Ecclesiam conservavit contra Neronem, Diocletianum, & Domitianum, & alios tyrannos crudeles, poterit illam conservare contra Turcas. Quartò, concilia generalia non sunt absolutè necessaria ad reformandos abusus Ecclesiæ; hoc enim fieri potest in membris per leges Summi Pontificis, & conciliorum provincialium decreta; in capite verò per admonitionem charitativam proborum virorum, & etiam per increpationem reverentialem Prælatorum.

Obiicies posse dubitari de electione Pontificis, vel oriri suspicio aliqua de hæresi in illo. Resp, in hoc consulendos esse Cardinales, qui cùm Pontificem elegerint, noverunt, an electio sit legitima, nec ne; unde ob hoc nulla concilia convocata fuere; sicut nec ob aliud inconveniens; quandiu enim verè est Pontifex, non potest judicari, nisi suam concilio cedat authoritatem, quam potest etiam concilio provinciali cedere; & sic, si Hæreticus censeatur, novum creabunt Cardinales; si Fidelis, remanebit.

CON.

CONCLUSIO SECUNDA.

LIcèt Concilia generalia non ſint abſolutè neceſſaria, ſunt tamen ſummè utilia & proinde neceſſaria ſecundùm quid. Auguſtinus enim Epiſt. ad Januarium ait, ſalutberrimam eſſe in Eccleſia Conciliorum authoritatem; & Gregorius Cap. *ſicut Sancti*, quatuor prima Concilia, tanquam Evangelia veneratur. Deinde, Apoſtoli, qui omnium chariſmatum, & proinde infallibilitatem in die Pentecoſtes receperant, & poterant ſinguli ſeorſim definire controverſiam de ceſſatione Legalium, maluerunt eligere medium ordinarium, nempe congregationem concilii, ad relinquendum exemplum poſteris, ut in dubiis de fide recurrerent ad concilia, Tertiò, maxima commoda in Eccleſiam redeunt ex conciliis, quia conſervatur per hoc meliùs unitas Fidei, dum ſubſcribunt Epiſcopi articulis, quos in ſuis ſubditis ſe declaraturos promittunt; & magis confunduntur Hæretici, cum omnium Prælatorum judicium illis opponitur. Adde quod non omnes Catholici conveniunt de fallibilitate Pontificis, ubi nullus dubitat de conciliorum infallibilitate; ergo Concilia ſunt maximè utilia.

Non minus tamen immeritò dicit Vigerius, nullam expeditiorem viam reliquiſſe Eccleſiæ, ad extirpandas hæreſes, &c. Cùm enim concilia generalia ſine maximis laboribus, & expenſis: magnis difficultatibus, & longo tempore non poſſit convocari, peſſimè conſuluiſſet Eccleſiæ, ſi medium facilius non illi reliquiſſet: nimirum Summum Pontificem ex Cathedra loquentem; maximè

quando urget neceſſitas Eccleſiæ.

QUÆSTIO III.

Quotuplex ſit Concilium?

QUoniam loqui nobis tantùm convenit de conciliis quæ congregantur in Eccleſia, nolumus dividere concilium in genere, quatenus convenit ſæculari, & Eccleſiaſtico; ſed de hoc ultimò tantùm loquemur, de quo erit.

CONCLUSIO PRIMA.

QUadruplex eſt conciliorum genus; alia enim ſunt concilia generalia, alia Nationalia, quædam Provincialia, & quædam Diæceſana, ſeu Synodalia. Concilium generale eſt congregatio majorum Prælatorum Eccleſiæ de toto orbe Chriſtiano, nullo excluſo authoritate Pontificis convocata, ad aliquod negotium Eccleſiam concernens tractandum communi intentione; ipſo Summo Pontifice præſidente, vel aliquo Legato gerente ſuas vices. Concilium Nationale eſt illud, quod componitur ex Patriarcha, vel Primates, & Archiepiſcopi; & Epiſcopis alicujus nationis. Modò dicitur Generale per comparationem ad Provinciale, & Diœceſanum; & modò Particulare per reſpectum ad Generale. Provinciale eſt illud, quod celebratur ab Archiepiſcopo, & coaleſcit ex congregatione Epiſcoporum ſuffraganeorum. Tandem Diœceſanum; ſeu Synodale eſt illud, in quo conveniunt tantùm Paſtores unius Diœceſis cum ſuo Epiſcopo.

CON.

CONCLUSIO SECUNDA.

ALiam divisionem affert Bellarminus omnino notatu dignam, & ad cognitionem conciliorum conducentem, quòd in causa fuit, ut illam tradere conveniens omnino judicaverim. Conciliorum ergo, ait Bellarminus, lib. 1. de conciliis cap. 5. alia sunt omnino approbata; recepta ab Ecclesia; alia sunt omnino approbata; alia tandem partim approbata, & partim reprobata.

Concilia generalia totaliter approbata sunt decem, & octo, nimirum, Nicænum primum Constantinopolitanum 1. Ephesinum. 1. Chalcedonense, Constantinop. 2. Constantinop. 3. Nicænum 2. Constant. 4. Lateranense 1. Lateran. 2. Lateran. 3. Lateran. 4. Lugdunens. primum, Lugdunense 2. Viennense, Florentinum, Lateranense 5. & Tridentinum. De singulis horum conciliis agemus posteà.

Concilia generalia totaliter, reprobata, sunt concilium Anthiochenum an. 354. sub Constantio, in quo damnatus est Athanasius, & via aperta ad destructionem concilii Nicæni. Mediolanense Anno 354. tempore adhuc Constantii, qui Arianis favebat. Arimi. nense an. 363. in quo ablatum est de Symbolo nomen ὁμοούσιος, & in quo Patres subsignaverunt confessionem, quæ Orthodoxa videbatur, attamen erat Ariana; unde Hieronymus dicebat, quòd miraretur universus Orbis, se Arianum videre. Initio tamen concilii condemnaverunt Arianos, sed tandem corrupti sunt ab Arianis. Ephesinum quartum sub Theodosio juniore an. 449. reprobatum est, in eo occisus fuit S. Flavianus Episcopus Constantinop. Legati Papæ fugati sunt, &

Hæresis Eutychiana confirmata fuit. Quintum est Constantinop. sub Leone Isauro an. 730. contra sacras Imagines; in illo nullus Patriarcharum convenit, præter S. Germanum, qui ejectus est è sede Constant. quia concilio restitit. Sextum est Constant. an. 755. sub Constantino Copronymo, in quo abolitæ sunt Imagines: nullus Patriarcharum adfuit, excepto Pseudo Episcopo Constant. Septimum fuit Pisanum an. 1511. sub Imp. & Rege Galliæ, & aliquot Cardinalibus contra Julium II. cui opponitur concilium Lateranense.

Concilia generalia partim approbata, partim reprobata sunt: primò concilium Sardicense, ubi Orientalem Fidem. Arianam subscripserunt, & Occidentales & retinuerunt Catholicam, an. 311. Secundò, concilium Sirmiense an. 356. initio Patres fecerunt confessionem Orthodoxam, & ideò partim approbatum est; & posteà aliam omnino Arianam, & ideò reprobatum Osius Cordubensis Episcopus illustrissimus Fidei defensor subscripsit Arianæ confessioni ætate centum annorum: multùm tamen posteà ipsum penituit. In hoc conc. damnata est Hæresis Photini. Tertio, Quinisextum, sic dictum quia non est Synodus quinta nec sexta, sed addidit Canones quintæ, & sextæ, qui nulli erant in illis: & quia tempore Justiniani illi Canones fuerunt facti Constantinop. in Palatio, quod dicitur Trullum, dicti sunt illi Canones n. 102. Trullani, & Concilium in Trullo. Quia non interfuit Papa, nec Legati illi concilio, partim reprobatum est à Sergio Papa, & quia aliqui Canones approbati sunt, ut 28. de imaginibus pinguendis, partim approbatum dicitur. Quartò concilium Francofordiense est partim approbatum, in hoc

in hoc ſcilicet, quòd definierit. Chriſtum non eſſe Filium Dei adoptivuum; & partim reprobatum, quia damnavit ſextam Synodum Quintò, Conſtantienſe fuit tale etiam primæ enim Seſſiones, ubi definitum eſt. Papam ſubdi concilio, reprobatæ ſunt ex Bellarmino in conc. Florent. & Lateran. ult. Aliæ verò, quas Martinus V. approbavit, ab omnibus recipiuntur An. 1414. inchoatum eſt ſub Joanne XXIII. & finitum ſub Martino V. an. 1418 Baſileenſe tandem nihil habet ratum, & ſic potius eſt inter abſolutè reprobata.

QUÆSTIO IV.

Ad quem ſpectet convocatio Conciliorum?

LUtherus, Brentius, Magdeburgenſes, Calvinus, & Vigorius hoc ſpectare ad Imperatorem ſentiunt: Juriſconſultus Pariſienſis Moliænus, aſſerit concilium Trid. non eſſe recipiendum, quia à Papa, non ab Imperatore indictum eſt. Et eſt ratio, quam allegant Proteſtantes in ſuo libello, propter quam non comparuerint in illo concilio. Contrarium tenent Catholici, Imperatorem ſcilicet non poſſe convocare concilium, niſi per viam exorthationis: hortando ſcilicet pro bono pacis in Eccleſia, ut Prælati conveniant ſimul pro concilio celebrando; aut niſi per modum authoritatis executoriæ, cogendo ſcilicet tanquam legum Eccleſiaſticarum executor eſſet, omnes Prælatos, ut ad concilium veniat; præceptivè tamen, & ex authoritate propria concilium indicere non poſſet.

CONCLUSIO.

A Solo Romano Pontif. concilium convocari potest. Primò, quia ille solus indicere potest concilium, qui habet jus cogendi omnes Prælatos universi orbis: ut Imperator non habeat talem potestatem nequidem civilem, super omnes Episcopos, cùm non dominetur orbi Christiano, sed tantùm Pontifex: ergo hoc non spectat ad Imp. sed ad Pontif. Rom. Secundò, quia Calvinus lib. 4 Inst. c. 7. sect. 8. & alii, fatentur concilia Nationalia, Provincialia, & Synodalia convocari à Patriarcha, vel Primate, ab Archiepiscopo, & ab Episcopo: ergo etiam Summus Pontifex potest congregare generalia, quia non minorem habent authoritatem Rex, aut Dux Provinciæ super suos subditos quàm Imperator circa suos; unde si Imperator jus habeat convocandi concilium generale, & Reges, & Princeps congregare poterunt Nationalia. Tertiò, quia Valentinianus Imperator requisitus à quibusdam Episcopis: ut illis permitteret concilium celebrare, respondit inquit Soxomenus, lib. 9. c. 7. *Sum. quidem in sorte plebis, fas non est talia curiosius perscrutari. Sacerdotes, quibus ista cura sunt; quocumque voluerint loco, conveniant.* Quartò, quia Imperator est ovis, Papa est Pastor nonnè ergo potius competit Pastori congregare oves, quam ovi congregare Pastores.

Confirmatur hæc conclusio authoritate, Marcellus enim primus Epist. ad Episcopos Provinciæ Antiochenæ, an. 296. vel 397. de Apostolis loquens ait, *Iidem inspirante Domino constituerunt, ut nulla Synodus fieret præter authoritatem Summi Pontificis*, Hoc determinavit

navit concilium Nicænum posteà ; ut patet ex Epist. Julii ad Episcopos Antiochenos, & ex Sozomeno lib. 3. c. 9. & ex Innocentio I. arguente Episcopos Orientales, quòd celebraverint Synodum Antiochiæ, inconsulto Pontifice, contra prohibitionem concilii Nicæni, *Sancti Patres unanimiter in Nicæna Synodo statuerunt, ut Synodus suo tempore Apostolicæ authoritate convocetur*. In Synodo Chalcedonensi, quæ est 4. generalis, Dioscorus Patriarcha Alexandrinus privatus fuit loco, quem in concilio tenebat, & coactus in medio concilii respondere coram Legatis de temeritate, qua convocaverit concilium Ephesi sine licentia Papæ S. Leonis, ex conc. Chalcéd. act. 1. versu. *Petro religiosissimo*. Athanasius apud Gregorium 7. in Apologetico super decreta concilii Romani contra Simoniacos, *Scimus in Nicæna magna Synodo 318. Episc. ab omnibus concorditer esse roboratum, non debere absque Pontif. Rom. sententia, Concilia celebrari* : Porrò, quòd hoc jus pertineat ad Sum. Pont. ex Traditione Apostol. patet ex Greg. 7. Epist. *Gaudeamus, dilectissimi* i tit. *Dictus Papa* in concil. Roman. præcitato pronuntiat, *Ipsi Apostoli, & eorum successores, Domino inspirante, constituerunt, ut nulla fieret Synodus prater Romanæ Sedis authoritatem*, Leo decimus in conc. Lateran. ult. sess. ult. Const. *Pastor æternus*, definivit concilia absque authoritate Pontif. congregata, nulla esse, quia ex Socrate prohibent Canones, Legis fieri pro tota Ecclesia, sine licentia Pontif. lib. 2. cap. 5. & 13.

Obiicies. Constantinus Imperator convocavit, Nicænam Synodum : Theodosius Constantinopolitanam : Constantius Sardi-

centem : Theodosius junior Ephesinam Martinus Chalcedonensem ; & sic de multis aliis. Resp. solam Papæ authoritatem reddere concilium legitimum in foro interiori : Principum tamen authoritas necessaria est in foro exteriori, ut scilicet decisiones ejus executioni mandentur per brachium sæculare. Sic Eminentiss. Cardinal. Petronius in replicat ad Angliæ Regem lib. 1. c. 42. propterea Patres curabant, ut in fronte concilii apponerentur hæc verba, *Sacrosanctum, & Oecumenicum Concilium authoritate Imperatoris congregatum*, Ob hoc Constantinus ad Patres Synodi Nicænæ dicebat, *Vos intra Ecclesiam, ego extra Ecclesiam à Deo Episcopus constitutus sum* : Eusebius in vita Constant lib. 4. c. 24. Quod si aliqua convocata fuerint ab Imp. contradicente Pontifice nulla fuerunt : ut Ephesinum 2. à Theodosio juniore, quòd propterea dictum est *Latrocinium*, Constantinopolitanum, congregatum à Constantio Copronymo contra imagines, & cæt. Quòd si Sinvestanus, invito Marcellino, congregatum fuerit, tamen, pro legitimo habitum congregatum fuit à Clero Romano eo tempore, quo Marcellinus, quia thus adoleverat idolis, exciderat à Summo Pontificatu : & pro tunc ipsi Clero habebat authoritatem Cardinalium, jus concilia convocandi devolvebatur. Quantùm denique ad concilium Pisanum : nil mirum si convocatum fuerit Gregorio XII. & Benedicto XIII. dissentientibus : nam tunc erat Schisma, & incertum erat, uter eorum esset Pontifex : & cùm incertum, ex regula juris, habeatur pro nullo, Cardinales utriusque partis concilium coegerunt.

QUÆ.

QUÆSTIO V.

Quinam sint ad Concilium convocandi.

ECclesia Universalis diversa hominum genera continet, alii enim sunt Clerici, alii Laici. Clericorum alii sunt Prælati, alii non Prælati: Prælati verò, vel sunt Summus Pontifex, vel Patriarchæ, aut Primates aut Archiepiscopi, aut Episcopi, aut Abbates: nam quoad Cardinales, non sunt Prælati, ut sic, sed tantùm quatenus aliqui eorum sunt Episcopi.

Quantùm ad Patriarchas; hinc transcursu dicam, Ecclesias Patriarchales esse illas quas Dom. Petrus fundavit: & sic initio Ecclesiæ fuerunt tantùm tres Ecclesiæ Patriarchales, nimirum Romana, Alexandrina, & Antiochena. Sic conc. Nicen. ex concil. Chalced. Act. 16. Ecclesia Hierosolymitana annis ferè quingentis titulo solo Patriarchalis gaudebat: nullis enim præerat Archiepiscopis, aut Episcopis, sicut aliæ, immò illius Patriarcha subjectus erat Archiepiscopo Cæsariensi, quoad jurisdictionem; sedebat tamen quarto loco, sicut Romanus primo, Alexandrinus II. & Antiochenus III.

Causa sola numeri Ecclesiarum Patriarchalium fuit dignitas Petri; nam illæ solæ habitæ sunt Patriarchales, in quibus tanquam Episcopus sedit, vel per se, ut in Romana, & Antiochena; vel per alium, quem ad eam misit suo nomine, ut in Alexandrina, ubi suum discipulum Marcum delegavit Episcopum. Sic D. Greg. lib. 6. Epist. 17. ad Eulogium, ubi hæc omnia declarat. Sed dices, cur Ecclesia Alexandrina præfertur An-

BIBLIOTECA O. F. M. (C) MONTEFUSCO (Av)

tiochenæ, cùm hæc sit antiquior, & in illa per se sederit Petrus, in alia verò per discipulum? Resp. quia Alexandrinam rexit B. Marcus Evangelista & Antiochenam Evodius, qui Marco cedere debet. Anacletus Epist. 3. hunc ordinem assignat inter Ecclesias Patriarchales: Instabis, cur ergo Ephesina, quam fundavit Paulus, & Joanne usq; ad mortem rexit, non est Patriarchalis? D. Gregorius præcitatus hoc attribuit privilegio, quod habuit Petrus sublimandi sedes suas, ratione sui Principatus super universam Ecclesiam, & omnes Apostolos.

Quantùm ad Ecclesiam Hierosolymitanam titulo, & honore Patriarchalis gavisa est per annos penè quingentos, sub jurisdictione sui Metropolitani Cæsariensis, sic concil. Nicænum can. 7. *Quoniam mos antiquus obtinuit, & vetusta traditio, ut Ælia, idest Hierosolyma, Episcopo honor deferatur, habeatque consequenter honorem suum, manente tamen Metropolitana civitatis dignitate propria.* In concilio autem Chalcedon. an. 451. Ecclesia illa evecta est ad dignitatem Patriarchalem, illique fuerunt assignatæ post multas contestationes tres Palestinæ, quæ anteà erant sub Patriarcha Antiocheno.

His denique accessit Patriarcha Constantinopolitanus, cujus Ecclesia ab initio erat tantùm Parochialis in Diœcesi Heracleæ, deinde facta est Episcopalis, & denique Patriarchalis, ut in honore illa urbs haberetur, in qua sedebant Imperatores. In primo conc. Constant. cæpit Episcopus hujusce urbis usurpare nomen Patriarchæ, & secundùm locum inter Patriarchas; hoc est, primum locum post Patriarcham antiquæ Romæ, & de hoc fecit Canon. 3. *Constantinopolitanæ*,

qui

qui fabricatur fuit in abſentia Legatorum : Sed hæc præeminentia fuit ſemper illi conteſtata , uſque poſt annum quingenteſimum; quo tempore hanc dignitatem conceſſit Pontifex , nullo reclamante , Epiſcopo Conſtant. ad ſupplicationem Juſtiniani Imperatoris.

His ſuppoſitis , quærimus , quinam ſint convocandi ad Concilia : aliter enim Hæretici, & aliter Catholici ſentiunt ; nam illi volunt ex omni genere hominum debere adeſſe eruditos , etiam ut judices , & habere ſuffragium deciſivum, etiamſi Laici ſint . Unde Proteſtantes inter cauſas non aſſerunt Concilio Tridentino , hanc afferunt , quòd ſcilicet viri docti etiam Laici ſuffragium in illo non habuerint. Contraria eſt Catholicorum.

CONCLUSIO.

PRælati Majores convocandi ſunt ad Concilia ex jure , nimirum Patriarchæ , Primates , Archiepiſcopi , Epiſcopi : Cardinales verò , Abbates , Generales Ordinum ex privilegio , & conſuetudine vocandi ſunt. Ex viris doctis aliqui etiam appellari ſolent; ſed tantùm ad conſultationem , & examen eorum , quæ in Concilio pertractantur ; non autem ad ferendam ſententiam deciſivam : non ſunt enim Principes Eccleſiæ , Principes denique ibi vocantur , ut protegant Patres Concilii , & Deciſiones ejus faciant obſervare. Hæc omnia patent ex communi uſu Eccleſiæ : ideò ſupereſt tantùm , ut reſpondeamus Hæreticis , qui volunt admittere Laicos ad Concilium cum voce deciſiva , & Vigorio , qui prætendit , Presbyteros curam animarum habentes æquali poteſtate gaudere cum Epiſcopis.

Obji-

Fideles Ad eos etiam non pertinet morum regulas facere in Conc. immò potiùs tenentur obſervare, quas Epiſcopi ſtatuunt. Nec tertiò poſſunt eſſe in Conc. Epiſcoporum judices; alias ſuperior ab inferiori damnaretur; Ergo non habent jus ad Concilia, in quibus præſertim illa tria pertractantur:

QUÆSTIO VI.

Cujus ſit præſidere in Concilio Generalis.

ALiter ratiocinantur Catholici de requiſitis ad Concilium, & aliter Hæretici. Illi aſſerunt ſufficere, quòd convocatio ſit generalis, ita ut perveniat ad majores Orbis Chriſtiani Provincias; deinde, quòd nullus Epiſcopus excludatur, modò non ſit excommunicatus; Tertiò, ut adſint, ſaltem per Legatos Patriarchæ, hoc tamen eſt tantùm ad melius eſſe: Quartò denique ſi Concilium celebretur in Oriente, requiritur, ut major pars Orientalium adſit, & ſaltem aliqui ex Occidentalibus, & vice verſa. Lutherani alias conditiones exigunt. 1. Ut ante Concilium novum irritetur Tridentinum. 2. Ut fiat in Germania, ubi lites exortæ ſunt. 3. Ut Papa, nec Concilium judicet, nec ei præſit, cùm ſit pars adverſa Hæretici. 4. Ut ex ſola Scriptura judicium feratur, non ex Canonibus, aut Traditione. 5. Ut Papa abſolvat omnes Prælatos à juramento fidelitatis, quo ei aſtringuntur. 6. Ut non attendatur ad pluralitatem ſuffragiorum, ſed ad Scripturam, quæ allegatur. 7. Ut Theologi Principum, & præſertim illorum, qui ſequuntur confeſſionem Auguſtanam, gaudeant ſuffragiis, ſicut Epiſcopi. Ut ab Imperatore detur ſalvus conductus,

ctus, nedum perſonis, ſed & cauſæ principali, ita ut non poſſit condemnari opinio v. g. Lutheranorum, ſi illam non poſſint tueri.

CONCLUSIO.

SUmmi Pontificis eſt, tanquam ſupremo in Eccleſia Monarchæ, præſidere Concilio generali, vel per ſe, vel per Legatos, ſicut Rex Galliæ ſummus Imperii ſui Princeps ſuis comitiis civilibus præſt, ſive per ſe, ſive per Commiſſarios. Contra Lutherum, Calvinum, & Vigorium, volentes, Imperatorem Concilio generali præeſſe, & ipſum ſua authoritate confirmare.

Probatur primò Concluſio ex ſumma authoritate, quam dedit Petro Chriſtus, & ſucceſſoribus, qui eandem poſſident, ut probavimus diſp. de Sum. Pontif. non dixit enim Imperatori, *Paſce oves meas*, ſed Petro: per quæ verba authoritati Pontificiæ Chriſtus ſubjiciet nedum Patriarchas, Archiepiſcopos & Epiſcopos, ſed etiam Reges, & Imperatores. Idem enim eſt, ac ſi dixiſſet Chriſtus Petro ex Chryſoſt. in hunc locum. *Eſto propoſitus loco mei, & caput fratrum tuorum*. Unde, ſicut Chriſtus in medio ſedet eorum, qui congregantur in nomine ſuo, quibus obſcura legis explicat, ſic etiam ſedere debet Summus Pontifex in medio Epiſcoporum tanquam judex ſupremus: *Chriſtus* enim *pleniſſimam poteſtatem Petro, & ſucceſſoribus ejus pleniſſimè commiſit*. S. Cyrillus Alex. apud S. Thom. contra errores Græcorum, Opuſcul. 1. cap. 32. tit. de Roman. Pontif. S. ergo habeat pleniſſimam poteſtatem, non tantùm convocare poteſt Prælatos ad Concilium, ſed inſuper illis præſidere debet, tan-

tanquam ſupremus Princeps, ſive per ſe, ſive per Legatos: Imperator autem dicitur præſidere Conciliis, ut ſua authoritate pacem teneant, omniaque felicem exitum ſortiantur.

Probatur 2. ex eo quòd in primis Conciliis celebratis apud Orientales, ſemper Papæ miſerunt ſuos Legatos tanquam Præſides: ubi ipſemet in propria perſona noluerint præeſſe, hoc fuit, ne oriretur difficultas inter Papam, & Imperatorem, qui licèt non præeſſet concilio, ut judex, tamen præſidebat materialiter, primum locum tenendo. In primo ergo concilio, Nicæno ſcilicet, an. 325. Oſius Epiſcopus Cordubenſis Legatus miſſus eſt à S. Sylveſtro, ſicut in Sardicenſis cum Archidamo, & Philexene à Julio primo. In Conc. Conſtant. nec Papa, nec Legati ejus præfuerunt, quia eodem tempore convocavit Papa Romæ concilium, ad quod evocavit Orientales, qui cùm non poſſent huc accedere intra tempus præfixum, ſe excuſaverunt, & eorum excuſationem acceptavit S. Damaſus; & ſic concilium Conſtantinop. fuit celebratum ſub Nectario ibidem Patriarcha, & illi, qui non potuerunt uniri præſentia corporali, uniti ſunt mente. In concilio Epheſino, tanquam Vicarii Celeſtini præſederunt D. Cyrillus Ep. Patriarcha Alex. Arcadius, & Projectus Epiſcopi, cum Philippo presbytero, Eccl. Rom. in concil. Calcedonenſi Legati Vice Leonis Papæ fuerunt Paſchaſinus, & Lucentius Epiſcopi, cum Bonifacio presb. Hujus concil. Patres num. 500. ſic ſcribunt. Summ. Pontif. *Nobis omnibus, ſicut membris præeras in iis, qui tuum tenebant ordinem*, Epiſtol. *Repletum eſt gaudio os noſtrum*, & habetur 3. p. Eutychius Conſtantinop. Epiſcopus fuit

Lega-

Legatus Papæ Vigilii in Conc. Conſtantinop. 2 ſed agnoſcit antiquioris Romæ Antiſtii. Iſtiem ibi præſidere ſua authoritate, *Præſidente nobis veſtra beatitudine*. Epiſt. *Scientes quantum bonorum*, quæ eſt penultima in Collat. 1. Pro Concil. Conſtantinop. 3. audiendus eſt Longobardus Imperator, *Agatho ſanctus, nuper Ordinatus Papa, noſtros pios ſuſpiciens apices, deſtinavit in præſenti* (Concilio) *propriam ejus indutus perſonam Theodorum, & Gregorium Deo amabiles, Presbyteros, & Joannem Deo amabilem Diaconum*. Sic ſcribit Imperator Georgio Patriarchæ Conſtantinop. Epiſt. *Quamquam ſollicitudinibus*, in Præamb. Conc. Nicæno 2. Petrus Archipresbyter Eccleſiæ Rom. & Petrus ſancti Sabæ Abbas Legati fuerunt Adriani Papæ I. in octavo denique Conc. Conſtantinop. 4. præſederunt ut Legati Adriani H. Donatus, & Stephanus Epiſcopi cum Marino Diacono. Iſtorum primus in fine Concil. ita ſubſcripſit. *Ego Donatus Dei gratia Epiſcopus Hoſtienſis; locum obtinens Domini mei Adriani, univerſalis Papæ; huic ſanctæ, & univerſali Synodo præſidens, omnia quæ ſuperius leguntur, promulgavi, & manu propria ſubſcripſi*. Ex hoc ſequitur, quòd ſi jus præſidendi Conciliis non pertinere ad Pontif. Rom. Patriarchæ Conſtantinop. nunquam cedere voluiſſent ſuam authoritatem, ut ea induerent Legatos Papæ, qui ſæpiùs erant tantùm Epiſcopi, aliquando ſimplices Presbyteri, & aliquando ſolùm Diaconi.

Objiciunt Hæretici, multos Imperatore in Conciliis præfuiſſe, ut Conſtantinum in Concil. Nicæn Marcianum in Chalcedonenſi, Theodoſium 2. in Epheſino, ſaltem per comitem Candidianum, & ſic de multis aliis.

aliis. Resp. Imperatores dici quodammodo Conciliis præfuisse; sed hoc factum est tantùm ad multitudinem Episcoporum in pace conservandam, & ut omnia recto ordine, & sine tumultu peragerentur; non verò præfuerunt ad merè Ecclesiastica negotia, qualia sunt fidei, & morum decreta: Unde Ambrosius Epist. 32. dicit Constantinum non se fecisse judicem, sed liberum dedisse judicium Sacerdotibus; & Athanasius in Epist. ad solitariam vitam agentes, arguit Constantium, qui volebat primas tenere in Conciliis, dicens: *Si judicium Episcoporum est, quid cum eo commune habet Imperator!* Hoc est conforme Scripturæ, nam 2. Paralipom 19. *Amasias Sacerdos, & Pontifex, in omnibus quæ ad Deum pertinent, præsidebit. Porrò, Zabadias, qui est Dux in domo Juda, super ea opera erit, quæ ad Regis officium pertinent.*

Porrò, Pontifex præest Concilio, non tantùm, ut primus judicium ferat; sed ut supremum proferat judicium; sicque rejecta opinione majori cùm minori sententiam proferre potest, non tanquam præses Concilii, sed ut supremus Ecclesiæ Princeps, qui judicat tanquam ex Cathedra, ex impulsu scilicet Spiritus sancti. Hoc fecit Damasus, qui irritavit acta Concilii Ariminensis, quibus major pars Episcoporum consenserat, & Leo, qui irritavit quoddam decretum Chalcedonensis, cui etiam major pars consenserat, ut ipse testatur Epist. 53. 54. & 55. Nunquam tamen, vel rarissimè eveniet, ut minorem partem sequatur Pontifex, exclusa fraude, quæ advenit in illis duobus Conciliis.

QUÆ-

QUÆSTTIO VII.

Utrùm necessaria sit Conciliorum confirmatio à Summo Pontifice.

UT intelligatur quæstio, Notandum est, Pontificem aliquando mittere suos Legatos cum instructione de his, quæ sunt in Concilio facienda, ut misit ad prima Concilia: ubi cum tantùm esset unicum negotium tractandum, poterant de facili instrui de mente Pontificis Legati ipsius; aliquando etiam mittuntur sine instructione, quando maximè de multis rebus agendum est in Concilio, ut v. g. in Tridentino. Constat quidem decreta Conciliorum generalium sancta ex voce unanimi Patrum sequentium ad amussim intentionem Pontificis, non indigere confirmatione ipsius: tunc enim Ecclesia cum suo capite in unum, & idem consentit. Sed difficultas est, etiam inter Catholicos, utrùm Decisiones Conciliorum generalium factæ à Patribus unanimiter cum Legatis non informatis particulariter de intentione Pontificis, sint de se infallibiles ante confirmationem Pontificis. Bellarminus opinativè respondet, tale Concilium non esse infallibile ante confirmationem Pontificis. Alii cum Antonio Cordubensi, Soto, & D. Andrea Duval contrarium sentiunt.

CONCLUSIO.

PRobabilius est, decreta Conciliorum generalium de se esse infallibilia, & nulla indigere confirmatione, si unanimi Prælatorum, & Legatorum consensu prodierint,

rint , quamvis Legati nullam habeant in-ſtructionem à Papa , modò nullus Patrum refragetur , nec contraveniant Legati inſtru-ctioni Pontificis, nec Papa præceperit Lega-tis , ut ipſum conſulant ante definitionem . Si enim major pars Decretis conſentiat , & minor repugnet , pro majori parte confir-matio Pontificis neceſſaria eſt . Probatur concluſio primò , quia tale concilium per-fectè Eccleſiam repræſentant ; Legati ca-put , & Prælati Eccleſias particulares diffu-ſas per totum orbem . Ergo pro tunc eſt in-fallibilis , cùm portæ inferi non poſſint præva-lere adversùs eam . Secundò , quia tale conci-lium non poteſt dici Acephalum , quoniam ca-put eſſentiale adeſt , & præeſt per Legatos . Tertiò, quia Papa mittit Legatos cum poteſtate definiendi, & ſine reſtrictione fruſtra autem eſt illa poteſtas , quæ non reducitur ad actum .

Obijcies , multa Concilia recepta non eſſe, quia non fuerunt confirmata à Sum Pontif. ut Ariminenſe , Epheſinum , 2. Trullanum , ſeu in Trullo , & alia quædam . Reſp. non fuiſſe illegitima ob defectum confirmationis , ſed quia Ariminenſe à Conſtantio convoca-tum fuit , & ablata libertas Patrum minis , & terroribus , in Epheſino 2. Eutiches , & Dioſcorus in Eccleſiæ communionem recepti ſunt opera Theodoſii Imp. Flavianus Patriar-cha damnatus , & vulneratus fuit reclama-runtque publicè Legati. Trullanum celebra-tum fuit in Palatio Juſtiniani 2 Imper. vocatum Trullum , ſub authoritate Patriarchæ hujus urbis Callinico , inconſulto Pontifice ; & hujus concilii confirmationem multoties petiit Impe-rator , tum à Sergio , tum à Joanne VII. Sergii ſucceſſore, quam tamen obtinere non potuit . Dices, ergo ſunt duę Cathedræ infallibiles Pon-

tifex

ſex & concilium. Reſ. non eſſe duas, ſed unam tantum, quæ conſtat ex Pontifice per Legatos, & ex Prælatis Eccleſiarum particularium. Deinde, quid repugnat admittere duas infallibilitates, quam in Summo Pontifice perſonaliter ſumpto, aliam in concilio ubi Legati præſunt? Dices, ergo Papa non debet obedire concilio, ſed veritati per Spiritum ſanctum revelatæ.

Obiici multa concilia petiiſſe confirmationem à Pontificibus, ut Nicænum à S. Sylveſtro; Chalcedonenſe à D. Leone, & alia ab aliis. Reſp. hoc ideò factum fuiſſe, quia concilium Oecumenicum ante confirmationem Papæ habet ſolùm vim directivam, non verò coactivam; hoc eſt, oſtendit veritatem infallibiliter amplectendam; ſed non poteſt ſtatuere pœnas, nec impellere cenſuris Fideles, ut illam amplectantur: Sicque, qui poſt definitionem concilii, ante confirmationem Papæ, non vellet credere ejus decretis, non eſſet Hæreticus, nec Eccleſiæ rebellis, niſi Papa dediſſet Legatis facultatem publicandi concilium ante ſuam confirmationem. Ratio eſt, quia eſt ſtatus Monarchicus; & Fidelium obligatio poſitiva credendi non poteſt oriri niſi à Monarcha: ſicut nec in Regno poſſunt ſtatui pœnæ contra infractores Legum, niſi leges à Rege confirmentur. Et hæc eſt ratio, cur concilia generalia expetierint confirmationem Papæ, prævidentes Decreta ſua, quamvis aliàs infallibilia, non poſſe aliter promulgari, nec Fideles cogi ad illa credenda ſub Cenſuris. Unde ſi Patres in conc. generali pœnam Anathematis ſoleant decernere contra non credentes; hoc eſt ſemper ſub conditione confirmationis futuræ.

Quæ.

Quæres, utrùm concilia generalia à Pontifice approbata possint errare. Resp. negativè, & hoc ex fide est, Matth. 28. *Ubi sunt duo, vel tres congregati, &c.* Idest, ex conc. Chalced. in Epist. ad Leonem post finem Act. *Si duo, vel tres congregati in nomine meo, meam assistentiam accipiunt quanto magis congregatio tota Prælatorum cum Capite suo?* Unde August. in Epist. 162. dicit, *ultimum judicium esse Concilium generale.* Ratio est, quia si de hoc posset dubitari in dubium revocaretur Hæresum condemnatio; at Arius diceret errasse concilium Nicænum, Macedonius Constantin. Nestorius Ephesinum, &c.

Quæres 2. utrùm concilia generalia ante approbationem Papæ errare possint. Resp. si Patres illorum definierint contra consensum Legatorum, pro tunc errare possunt concilia. Resp. 2. si Patres consentiant cum Legatis, & ipsi Legati agant contra instructionem Pontificis, errare adhuc possunt: & talia concilia censentur reprobata. Resp. 3. si Prælati cum Legatis consentiant: & nullam isti habeant instructionem à Pontifice in particulari; tunc infallibile est concilium ut mox probavimus. Resp. 4. quòd à forticri, infallibilitate gaudebit concilium, in quo Legati conveniunt cum Patribus, & sequuntur instructionem à Pontifice acceptam.

Quæres 3. utrùm concilia particularia errare possint. Resp. probabilius esse ipsa non posse errare, si sint à Pontif. confirmata, licèt hoc aliqui Catholicorum negent, quia si Pontifex est infallibilis, ut verisimile est non poterit errare, in confirmatione concilii particularis: Dinde dubium adhuc esset, an concilia particularia errassent in condemnatio.

condemnatione Priſcilianiſtarum, Pelagianorum, Joviniani, & aliorum: Reſp. 2. Concilia particularia non confirmata poſſe errare, licèt temerarium ſit eis non acquieſcere; Patres enim 7. Synodi, & 8. dicunt ſe venerari, & recipere etiam Conciliorum localium decreta: Aſſertio noſtra ſumitur ex 5. Synodo Roman. ſub Symmacho, ubi habetur, Concilia particularia, quia præſentiam Papæ non habent, perdidiſſe validitatem. Deinde, Concil. nationale Carthag. ſub Cypriano erravit, dum definivit Hæreticos eſſe rebaptizandos. Tertiò denique, Cur Concilium generale ſit infallibile, eſt, quia Deus promiſit infallibilitatem Eccleſiæ, contra quam portæ inferi, non prævalebunt; quæ Eccleſia non repræſentatur perfectè in Concil. particulari. Adde quòd in generali præſidet Papa, qui eſt infallibilis. Quòd ſi Concilia particularia poſſint damnare Hæreſes, quod fecit Concil. Antioch. contra Paulum Samoſathenum: hoc verum eſt, quando hoc eſt facile; tunc enim citiùs currendum eſt ad lupum graſſantem.

QUÆSTIO VIII.

Utrùm Papa ſit ſupra Concilium.

HÆretici ſuſtinentes Papam non eſſe caput totius Eccleſiæ, ſed tantùm Epiſcopum ſuæ Eccleſiæ particularis, vel ad ſummum Occidentis Patriarcham, tenent ipſum non poſſe eſſe ſupra Concilium generale, quod univerſalem Eccleſiam repræſentat. Cardinales verò Cameracenſis, Gerſonius, Almainus, & aliqui alii, contra Hæ-

reticos ſentiunt, Papam eſſe quidem ſupremum caput ſingulorum Fidelium, Eccleſiarum, & Præſulum, ſeorſim ſumptorum, non autem totius Eccleſiæ congregatæ in Concilio, ubi Eccleſiam formam corporis inducit, & tota poteſtas ſimul unitur, quæ antea erat diviſa: ita quòd ſi comparetur Papa cum quolibet Chriſtiano; ipſe ſi major, cùm hoc ſit comparare membrum nobiliſſimum cum minùs nobili: Si verò comparetur cum tota Eccleſia unita in Concilio, tunc Papa eſt quid minus; quia comparatur totum corpus cum uno membro; & ſic ſtatuunt illi authores cum Richerio, & Vigor o Concilium eſſe ſupra Papam, cùm totum ſit majus ſua parte. Alii tandem, & in majori certè numero, volunt Papam ita eſſe ſupra Concilium, ut non poſſit ſubjici ſententiæ ipſius coactivæ; immò poteſt Concilium non indicere, ipſum revocare, illiuſque Deciſiones irritare; quia eſt abſolutum caput totius Eccleſiæ, etiam ſimul collectæ in Concilio. Sic Albertus, D. Thomas, D. Bonaventura, Richardus, Paludanus, Cardinalis de Turrecremata, Mauclerus cum ſuis approbatoribus, D. Andreas Duval, D. de Raconis, D. Bail, & alii plurimi.

Occaſio hujus controverſiæ deſumpta fuit præcipuè ex Concilio Conſtantienſi tempore Schiſmatis, in quo erant tres Pontifices; Benedictus XIII. nimirùm, ſedens Avenioni; Gregorius XII. Arimini, & Joannes XXIII. Bononiæ. Solus Joannes XXIII. ad Concilium acceſſerat, à quo cùm diſceſſiſſet clam poſteà, & remanſiſſet Concil. ſine capite proponere cœperunt Patres, an Concil. poſſet judicare, & deponere invitum Pontificem, & revera ſtatuerunt Patres, Ec.

Ecclesiam à Christo immediatè habere potestatem, cui omnes, cujuscumque Status, & Dignitatis sint, etiam Papalis, tenentur obedire in his, quæ pertinent ad fidem, & extirpationem dicti Schismatis, Sess. 4. & 5. Sed hęc controversia, quæ inceperat anno 1409. in Conc. Pisano, nec approbato manifestè, nec reprobato, quod deposuerat Benedictum XIII. & Gregorium XII & continuaverat tempore Conc. Const. ann. 1414. maximè crevit in Conc. Basileensi anno 1431. ubi cùm Eugenius IV. Concil. inchoatum dissolvere vellet, & ejus progressum impedire, quærere cęperunt Patres, an tenerentur obedire Pontifici, qui eos convocaverat, an potiùs teneretur Pontifex obedire generali Concilio; quod ultimum plurimi Patrum determinaverunt, & proinde Concilium esse supra Papam. Propter has, inquam, occasiones controversia inter Doctores citatos nata est tam acriter, ut illi dixerint de fide esse, Concilium esse supra Papam, & hoc propter determinationem Conc. Constant. & Basileensis; isti verò contra sustinuerunt deesse, quòd Papa sit supra Concilium, & hoc propter definitionem Concilii Florentini, ubi statuerunt, Summum Pontificem esse totius Ecclesiæ caput, & ipsi in beato Petro regendi, pascendi, & gubernandi universam Ecclesiam à D. Jesu Christo plenam potestatem traditam esse; Ubi quando determinatur, quòd sit *totius Ecclesiæ caput*, & quod *regat universam Ecclesiam*: hoc non potest intelligi de Ecclesia dispersa, sed etiam congregata in Concilio. Hoc adhuc clariùs habetur Sess. 11. Concilii Lateranensis, in qua statuitur, Papam esse supra omnia Concilia, illumque habere ple-

num jus ad illa indicenda, transferenda, & dissolvenda. Hæc diversa Conciliorum decreta in causa fuerunt, ut quælibet pars Doctorum prætendat suam sententiam esse de fide; quod faciliter non crediderim, quia Gersonius, & Almainus non fuerunt hæretici de Hæresi notati, sicut nec Doctores alterius partis; quandoquidem decreta Conciliorum Constant. & Basileens. intelliguntur tantùm de potestate, quam habet Concilium deponendi Papam, durante schismate pro tunc enim revera fatemur quòd, cùm nesciatur, quis sit verus Pontif. ubi & *dubius*, *ibi nullius*, tunc Concilium habet immediatam à Christo potestatem judicium ferendi super illos, qui se Pontifices dixerint. Illa verò Concilia non determinarunt Papam, qui est verè, & notoriè Papa, subiici absolute eorum authoritati, ut videre est in illorum Decreto, *Quicunque cujuscumque Status, vel Dignitatis, etiamsi Papali existat, qui præcepti hujus Synodi, & cujuscumque alterius Concilii generalis legitimè congregati super præmissis, vel ad ea pertinentibus obedire pertinaciter contempserit, debitè puniatur*: Ubi quando Concilium loquitur *de præmissis*, intendit loqui de Schismate, ut videtur ex verbis, quæ præcedunt. Ex quibus patet, nullam harum opinionum esse de fide. Sed videndum est quænam sit probabilior, relinquendo cuilibet libertatem alterutram eligendi, donec accesserit Ecclesiæ determinatio.

CONCLUSIO.

PRobabilius est, Papam esse supra Concilium, licèt appositum probabilitate non careat, cùm eruditissimi Doctores illud sustineant.

ſſineant ; & ſic contra illos deciſivam conclusionem afferre non intendimus, ne detemmeritate maxima damnemur. Probabilitas noſtræ aſſertionis.

Probatur primò ex hoc, quòd Papa ſit ſupremus Monarcha Eccleſiæ, & caput ejuſdem : Supremus autem regni Monarcha eminet ſuper omnes regni Duces non ſolùm diviſos, ſed etiam in unum congregatos : Quis enim dicere auderet, quod in Gallia Imperator noſter Chriſtianiſſimus non ſit ſupra Comitia generalia Regni ſui ? ſicque, nonne dici poteſt, quòd Sum. Pontifex, qui eſt regni ſpiritualis Eccleſiæ ſupremus Monarcha, ut ſat probavimus initio Diſputat. præced. ſit ſupra Concilium generale, quod Comitiis generalibus Regnorum æquipollet? Cùm etiam Papa ſit caput univerſalis Eccleſiæ, quis dicet caput dependere à corpore, & Paſtorem à Grege ? Immò nonne contrarium probabiliſſimum videtur ? Ad hoc reſpondent, Papam eſſe caput Eccleſiæ, ut diviſa eſt ; quia major eſt quilibet Prælato : non verò quatenus eſt congregata in Concilio : Sed nonne verum eſt, quod qui loquitur de Eccleſia, loquitur de Eccleſia congregata : cùm Eccleſia non ſit ille Fidelis, aut ille, ille Epiſcopus, aut ille, ſed congregatio omnium Fidelium ? Cùm ergo Chriſtus dixit Petro, Matth. 16. *Tu es Petrus, & ſuper hanc Petram ædificabo Eccleſiam meam*, intelligitur, quod debeat eſſe fundamentum totius Eccleſiæ, & cùm à fundamento pendeat tota domus, & ſic & à Pontifice, in quo poteſtas Petri relucet, dependet univerſa Eccleſia, quæ ſemper eſt congregata formaliter, cùm ſit unum Regnum, & unum Ovile, licèt ſit diſperſa quoad locum. Confirmatur noſtra

num jus ad illa indicenda, transferenda, & dissolvenda. Hæc diversa Conciliorum decreta in causa fuerunt, ut quælibet pars Doctorum prætendat suam sententiam esse de fide; quod faciliter non crediderim, quia Gersonius, & Almainus non fuerunt hactenus de Hæresi notati, sicut nec Doctores alterius partis; quandoquidem decreta Conciliorum Constant. & Basileens. intelliguntur tantùm de potestate, quam habet Concilium deponendi Papam, durante schismate pro tunc enim revera fatemur quòd, cùm nesciatur, quis sit verus Pontif. ubi & *dubius*, *ibi nullius*, tunc Concilium habet immediatam à Christo potestatem judicium ferendi super illos, qui se Pontifices dixerint. Illa verò Concilia non determinarunt Papam, qui est verè, & notoriè Papa, subiici absolute eorum authoritati, ut videre est in illorum Decreto, *Quicumque cujuscumque Status, vel Dignitatis, etiamsi Papali existat, qui præcepti hujus Synodi, & cujuscumque alterius Concilii generalis legitimè congregati super præmissis, vel ad ea pertinentibus obedire pertinaciter contempserit, debitè puniatur*: Ubi quando Concilium loquitur *de præmissis*, intendit loqui de Schismate, ut videtur ex verbis, quæ præcedunt. Ex quibus patet, nullam harum opinionum esse de fide. Sed videndum est quænam sit probabilior, relinquendo cuilibet libertatem alterutram eligendi, donec accesserit Ecclesiæ determinatio.

CONCLUSIO.

PRobabilius est, Papam esse supra Concilium, licèt appositum probabilitate non careat, cùm eruditissimi Doctores illud sustineant.

ſſtineant ; & ſic contra illos deciſivam conc:luſionem afferre non intendimus, ne de temmeritate maxima damnemur . Probabilitas moſtræ aſſertionis.

Probatur primò ex hoc, quòd Papa ſit ſupremus Monarcha Eccleſiæ, & caput ejuſdiem : Supremus autem regni Monarcha eminet ſuper omnes regni Duces non ſolùm diviſos, ſed etiam in unum congregatos : Quis enim dicere auderet, quod in Gallia Imperator noſter Chriſtianiſſimus non ſit ſupora Comitia generalia Regni ſui ? ſicque, nonne dici poteſt, quòd Sum. Pontifex, qui eſt regni ſpiritualis Eccleſiæ ſupremus Momarcha, ut ſat probavimus initio Diſputat. præced. ſit ſupra Concilium generale, quod Comitiis generalibus Regnorum æquipollet? Cùm etiam Papa ſit caput univerſalis Eccleſiæ, quis dicet caput dependere à corpore, & Paſtorem à Grege ? Immò nonne contrarium probabiliſſimum videtur ? Ad hoc reſpondent, Papam eſſe caput Eccleſiæ, ut diviſa eſt ; quia major eſt quilibet Prælato : non verò quatenus eſt congregata in Concilio : Sed nonne verum eſt, quod qui loquitur de Eccleſia, loquitur de Eccleſia congregata : cùm Eccleſia non ſit ille Fidelis, aut ille, ille Epiſcopus, aut ille, ſed congregatio omnium Fidelium ? Cùm ergo Chriſtus dixit Petro, Matth. 16. *Tu es Petrus, & ſuper hanc Petram ædificabo Eccleſiam meam*, intelligitur, quod debeat eſſe fundamentum totius Eccleſiæ, & cùm à fundamento pendeat tota domus, & ſic & à Pontifice, in quo poteſtas Petri relucet, dependet univerſa Eccleſia, quæ ſemper eſt congregata formaliter, cùm ſit unum Regnum, & unum Ovile, licèt ſit diſperſa quoad locum. Confirmatur noſtra

responsio ratione, quia Papa est caput corporis Ecclesiæ: at Ecclesiæ particulares non sunt unum corpus, sed membra unius corporis: Ergo est caput non Ecclesiarum divisarum, sed Ecclesiæ etiam unitæ. Deinde, Papa est caput majus qualibet Ecclesia seorsim sumpta, & quolibet Episcopo in particulari: ergo est major omnibus Ecclesiis, & omnibus Prælatis congregatis in unum; cùm pro tunc major non sit in illis potestas. Unde Concil. Chalcedonense in Epist. ad Leonem expressè tenetur, D. Leonem fuisse caput totius Concilii, ubi tota Ecclesia congregatur. *Quibus*, inquit, *tu quidem ut Caput præeras*.

Probatur 2. Papam esse supra Concilium, cui à Christo nulla est data authoritas Ecclesiæ, nec proinde Concilio Ecclesiam repræsentanti, nisi Episcopalis, Archiepisc. aut Patriarch. prout sunt personæ, quæ Concilio conveniunt. Sic Cardinalis Panormitanus, in cap. *Super quibusdam*, de verborum significatione. *Concilium generale habet jura Principis*; & inferius, *nam etsi Concilium generale habet hanc potestatem: ergo & à Papa; quia Concilia accipiunt Potestatem, & robur à Papa*. Cardinalis etiam à Turrecremata in Summa de Ecclesia, l. 3. c. 28. *Si quis superius dicta de Romani Pontificis primatu*, &c. *consideret, luce clariùs percipiet, quod universaliter Conciliorum authoritas à Romano Pontifice emanet*. Multas insuper hujus veritatis adducit probationes D. Andreas Duval p. 4. q. 9. de comparatione Concilii cum Papa. *Supponendum est, quod prima parte demonstravimus, Ecclesiæ universali, aut si mavis, communitati, nullam à Christo potestatem esse traditam*. Mauclerus cum suis octo Ap. probatoribus Doctoribus Parisiensibus quos nomi-

nominavimus Disp. præcedenti , docet ob hoc authoritatem Papæ , cum sit immediatè à Deo , nullis Oecumenicorum Conciliorum legibus coarctari , part. 2. lib. 3. c. 16. undehabet c. 10. & infrà , *Provocantes à Pontificii Monarchæ judicio ad futurum Concilium excommunicantur* . Posteà refert edictum Papæ in Epist. ad Episcopos Bæticæ, & Toletanæ Provinciæ , *Facta subditorum judicantur à nobis , nostra verò judicat Deus* . Idem sentit D. Duval. cum Mauclero Tract. de Rom. Pont. p. 4. q. postrema , *Sit ergo primæ conclusio . Qui à sententia Summi Pontif. ad futurum Concilium provocant , excommunicationem incurrunt* . Ratio non deest ad probandum potestatem non esse in Concilio , sed in Summo Pontif. ut probavimus Disp. præced. Quia Ecclesia non habet illam authoritatem à se , nec ab alio . Non à se , quia licèt in regno terreno potestas sit in populo suppletivè, quia ipse instituit Reges , cum populi sint ex se naturaliter liberi , & proinde in ipsis remaneat radicaliter talis potestas ; non tamen sic in Ecclesia , ubi potestas Papæ collata fuit à Christo , non ab Ecclesia . Non etiam Ecclesia , aut Concilium habet potestatem ab alio , quia Christus illam dedit , non Ecclesiæ , sed suppositæ Ecclesiæ : cum dederit claves Ecclesiæ Petro , Matth. 16 & potestatem prædicandi , baptizandi , & absolvendi singulis Apostolis , qui ea uti possunt sine congregatione aliorum . Cum ergo Ecclesia , seu Concilium non habeat potestatem à se , nec ab alio , nullam propterea habet; & cum nullam habeat , immò tota resideat formaliter , & subjectivè in Pontif. à quo illam accipit Concilium , juxta Cardinalem à Turrecremata in Summa de Eccl. l. 5. cap. 28.

Probat.2. ubi concludit: *Ergo tota potestas universalis Concilii pendet à Romano Pontif. sicut à Capite, & Pastore totius Ecclesiæ*, & juxta ea, quæ diximus in Disp. præced. proinde probabile est, Papa esse supra Concilium. Quòd si Concilium Constantiense Sess. 4. contrarium definierit, dicens Concilium habere immediatam à Deo potestatem loquitur: Concilium de tempore Schismatis, ut diximus in hujus quæstionis Præludio. Deinde verba Concilii Canonem non redolent, aut definitionem, cum non adsit verbum pronuntians Anathema, nec verbum, *definimus* aut *mandamus ab omnibus teneri*.

Probatur 3. ex hoc, quòd Papa confirmet Concilia, antequam publicentur, de illorum decisionibus dispensel; & quòd Concilia non dispensent de Censuris à Papa inflictis. Primum patet ex Conc. Nicæno, cujus Patres Epist. *Quoniam omnia*, precantur S. Silvestrum, ut confirmet proprio ore, quod constituerant: Quod revera fecit ipse Pontifex Epistol. *Gaudeo promptam*, & adhuc firmius in Concil. Roman. Deinde Concilium Constantinop. fuit confirmatum à Damaso Pontifice Concilium Chalcedonense suorum decretorum confirmationem postulat, & obtinet à D. Leone, &c. inde in Concil. Lateran. 5. sub Leone 10. sess. 11. Constit. 4. *Pastor eternus*, habetur *Consuxerunt antiquorum Patres Concilium pro eorum, quæ in suis Concil. gesta fuerunt, corroboratione, à Rom. Pontif. subscriptionem, approbationemque humiliter petere, & obtinere, prout ex Nicæna, Ephesina*, &c. *manifestè colligitur*. Si autem Concilia essent supra Papam, ab illo non peteretur confirmatio: major enim non dependeat à minori, immò è contra; unde Concil. Basileen.

Eleenſe : *Quidquid in ſacris ſtatuitur Conciliis , Papæ auctoritate ſtatuitur* : Et infrà , *Dum enim ipſe præſens eſt , ipſe concludit , ipſe ſtatuit , & ſub nomine ſuo , ac perſona omnia decernuntur : Dum abeſt , ſui Præſidentes , qui ejus vice funguntur , locumque Apoſtolicum tenent , per ſacrum Concilium deliberata concludunt* . Quæ verba Concil. omnino adverſantis Papæ denotant ipſum eſſe ſupra Concil. in reſponſione Synodali data à Præſidentibus , *Hodie in noſtra Generali Congregatione* . Secundum probatur , quòd poſſit Pontifex de Conciliorum Decretis diſpenſare , ex Concil. Baſileenſ. citato , *Statuta per Concilium in nullo derogant ſuæ poteſtati* (loquitur de Eugenio Pontifice , cui Concilium opponebatur , & qui ab eo fugerat Ferrariam cum quibuſdam Cardin. ubi congregavit aliud Concilium generale , poſteà translatum , & perfectum Florentiæ) *quin pro tempore , loco , cauſis , & perſonis , utilitate , vel neceſſitate ſuadente : moderari diſpenſarique poſſit , atque uti Summi Principis epikeja , quæ ab eo auferri nequit* . Hoc praxis confirmat in Concilium enim Nic. Can. 15. Antioch. 1. Can. 21. & Sardicenſi cap. 1. ſtatuitur , *Nè cui liceat Epiſcopo de Civitate ſua ad aliam tranſire* : Sixtus tamen III. in hoc diſpenſavit cum Probo , qui de Ciſigua Civit. tranſivit ad Conſtantinop. Socrates lib. 3. cap. 39. & Baron. ann. 434. Concilio Conſtantinopolit. Act. 10. Can. 25. ſtatuit , ne qui Photio adhæreſcunt , reſtituantur in Sedibus ſuis : Imperator tamen Baſilius , & Ignatius Patriarcha rogavere Adrianum Papam , ut cum aliquibus diſpenſaret . Alii ſupplicaverunt Stephanum VI. ut diſpenſatum faceret Fratrem Imperatoris Baſilium , qui ordinem

Diaconatus à Photio receperat. Stephanus Juvenis nominatus, ad Sedem Antiochenam elevatus contra Canones concilii Nicæni, dispensatus fuit à Simplicio ex Epist. sua ad Zenonem Imper. *De Ecclesia Christiana*. Ex quibus omnibus patet, semper creditum fuisse Papam posse dispensare de Canonibus Conciliorum. Tertium deniq; constat, quòd scilicet concilia non possunt dispensare de Pontificum Decretis, quoniam Synodus 8. universalis Constantin. rogat Pontificem, ut dispenset cum illis, qui Photio communicaverunt, quod denotat, ipsos non potuisse dispensare. Ex quibus omnibus liquet, Papam esse supra Concilium.

Probatur 4. ex collectione multarum rationum. Primò, Concilium vel est Pastor, vel Ovile: non Pastor, soli enim Petro dictum est, *Pasce oves meas*: Ergo est Ovile, & cùm Ovile agnoscat supra se Pastorem, Concilium debet agnoscere Papam supra se. 2. Papa est supra omnes Prælatos dispersos: ergo etiam est supra illos collectos in unum: illa enim unio non auget Jus Prælatorum; maximè cùm potestas Ecclesiastica immediatè sit à Deo, & communicetur Papæ immediatè: & mediante Papa Ecclesiæ, & Prælatis, ut probavimus in Disp. præcedenti. 3. Quilibet Episcopus est caput nedum singulorum Diœcesanorum, sed etiam collectionis eorum: ergo Papa est caput nedum omnium Christianorum in particulari, sed etiam Ecclesiæ totius: Et cùm caput emineat supra corpus, ut diximus in prima probat. ideò Papa eminet super Ecclesiam: & sic est supra concilium, quod est Ecclesia unita. 4. Si concilium esset supra Papam, Papa non esset Vicarius Christi, quod est falsum, quoniam

niam eſt Vicarius Chriſti, quem ſolum agnoſcit ſupra ſe, unde Can. *Nemo* 9. q. 3. Nemo judicabit primam Sedem : neque enim ab Auguſto, nec ab omni Clero, nec à Regibus, neque à Populo Judex judicabitur. Per omnem autem Clerum Gloſſa intelligit concilium. 5. In fine concilii Sinueſſani ſub Marcellino, *Suprema Sedes à nemine judicatur*. In Rom. ſub Sylveſtro Can. ult. *Nemo judicabit primam Sedem*. 6. Ex appellationibus concilii ad Papam ſequitur : Papam eſſe majorem, cùm appellatio ſemper fiat à minori ad majorem. Gelaſius autem Papa in Epiſtola ad Epiſcopos Dardaniæ ait, *Ad Sedem Apoſtolicam de qualibet mundi parte appellandum eſt : ab illa autem nemo eſt appellare permiſſus*. Quòd intelligatur etiam de appellatione à concilio, ipſe enim ſubdit, Romanos Pontifices ſæpè abſolviſſe ; quos ligaverant concilia.

Obiic. Vigorius, Papam eſſe filium Eccleſiæ : ergo non eſt ſupra illam. Reſp. eſſe Patrem, & Filium diverſo reſpectu : ut baptizatus enim eſt filius, & ut Papa eſt pater. Deinde nil repugnat, ſi in moralibus, & ſpiritualibus filius ſuperet patrem ratione authoritatis, ſicut Salomon ſuperavit Bethſabee. Dicit, non eſſe ver ſimile, ut Chriſtus ſuam ſponſam Eccleſiam alteri ſubjecerit : cur non ut ejus pudicitiam, & caſtitatem conſervet contra Hæreſes, Schiſmata, & pravos mores : ſicut amicus certus de ſui amici probitate, ſponſam conſervandam tradit illi, dum peregre proficiſci cogitur ? Inſtat, dicendo Papam Schiſmaticum, & Hæreticum poſſe deponi à concilio. Hoc fatemur, quia eo ipſo, quòd eſt Hæreticus, aut Schiſmaticus, indignus eſt, qui Eccleſia gubern &

hoc enim tantum ſcandalum adduceret, ut hinc ſequeretur ruina animarum. Addit, quòd ex appellationibus à Papa ad Concilium, appareat Concilium eſſe ſupra Papam. Reſp. hoc eſſe illicitum, ut habetur in 2. probat: Ratio noſtra eſt, quia in cauſa appellationis appellans à poteſtate, & juriſdictione ejus, à quo appellat, eximitur: & ſic non eſſet ampliùs in ovili Papæ, & proinde eſſet extra Eccleſiam, & non Chriſtianus. Deindè, ſicut non licet à Rege appellare, quia eſt Monarcha, & Monarchico modo ideſt extremo judicio judicat; ſic, cùm Papa ſit ſuprémus in Eccleſia Monarcha, igitur extremo judicio ſic terminabit cauſas, ut fas amplius non ſit ad aliud provocare. Unde Auguſt. Ser. 2. de verbis Apoſt. contra Pelagianos, ait, *Jam de hac cauſa duo Concilia miſſa ſunt ad Sedem Apoſtolic. inde etiam reſcripta venerunt, cauſa finita eſt, utinam error finiatur.* Si cauſa finita ſit poſt judicium Papæ, non eſt ampliùs locus appellationi ad futurum Conc. quod poſtulabant Pelagiani. Sic etiam Optatus Milevitanus contra Donatiſtas, *Judicium Melchiadis Papæ ſententia clauſum eſt.* Lib. 1. contra Parmen.

Obiic. 2. cauſam Donatiſtarum: quam damnaverat Melchiades Papa, iterum judicavit Epiſcopus Arelatenſis in Concilio, teſte Aug. Ep. 162. Ad Glorium, & Eleuſium, ubi addit, *Ecce putemus, illos Epiſcopos, qui Romæ judicaverunt non bonos fuiſſe judices: reſtabat adhuc univerſa Eccleſia Concilium, &c.* Ergo Concilium generale eſt ſupra definitionem Papæ. Reſp. ex Auguſt. ideò Epiſcop. Arelat. judicaſſet, non quidem, qui neceſſarium erat, ſed ſic voluit Imperator, ut acquieſceret Donatiſtis hoc poſtulantibus, &

videret, si post duplex judicium sanarentur. Resp. 2. ad verba Augustini, quòd non comparet Papam sine Concilio cum Concilio sine Papa, quod non ipsi facimus, sed Concilium particulare, cui præest Papa, cum Concilio universali cui etiam præst, & tunc dicit, quòd ea, quæ gesta sunt in particulari, possint aduc judicari in generali; maximè in quæstionibus facti particularis, ubi & Papa, & Concilium particulare, & generale errare possunt: cum definitio dependeat ex informationibus, ut in quæstione Donatistarum, qui credebant miracula facta in sua secta, esse vera miracula. Dices, ex Matth. 18. *Si peccaverit in te frater tuus, Dic Ecclesiæ*. Resp. idest, dic Pastori Ecclesiæ: si est persona privata v. gr. quæ peccavit, dic Episcopo; si est Episcopus, dic Archiepiscopo: si est Archiepiscopus, dic Papæ; si est Papa, dic ipsimet charitativè; si non se corrigat, judicium Deo reservandum est: summa enim sedes à nemine judicatur. Si hoc dictum fuerit Petro: nondum erat caput Ecclesiæ.

Obiic. 3. In Conc. Constantiensi sess. 4. definitur Concilium esse suprà Papam, nemine reclamante. Resp. 1. hoc intelligi tempore Schismatis, quo scilicet quilibet Papa dubius est, ut in tempore hujus Concilii, quo erant tres Papæ, Joannes XXIII. Gregorius XII. & Benedictus XIII. non verò loquutum est Concilium de illo tempore, quo Papa est indubitatus, de quo tamen non est nostra quæstio. Resp. 2. Hoc Concilium non fuisse absolutè generale, quia aderat tantùm tertia pars Ecclesiæ, nimirum Prælati, qui obedierunt Joanni, aberant verò Gregorius, & Benedictus, & eorum

Præ-

Prælati. Quòd si dicatur Martinum V. hoc decretum confirmasse, hoc falsum est quia ipse dixit, se confirmare tantum ea decreta, quæ conciliariter, id est prævio maturo examine, facta fuerant: illud verò factum est sine ullo examine, & nullo reclamante revera quia cum Ecclesia laboraret horrendo Schismate, & nullum tunc posset afferri remedium contra malum tam grave, nisi determinando concil. esse supra Papam, omnes illicò sine reflexione hoc statuerunt. Dices, concil. Basileense hoc approbasse Decretum. Resp. hoc concilium fuisse legitimè inchoatum, sed illegitimè terminatum, ob violentias factas contra fautores Eugenii IV. de quibus in Disput. præced. Deinde, quæ decrevit hoc concil. contra Pontif. nullus approbavit. Adde, quòd, ut diximus, hæc revocata sunt in concil. Flor. & Lateran. ut diximus in præludiō quæstionis.

Quæres, an sit major authoritas concilii, quàm Scripturæ. Hæretici nobis imponunt, quòd subiiciamus Scripturam conciliis, & Traditionibus: sed hoc esset blasphemiam proferre: Scriptura enim est verbum immediatè revelatum à Deo, in quantùm Evangelistæ scribebant, quæ sibi revelabantur, vel saltem impellebantur à Spiritu S. ad scribendum ea, quæ audierant, & viderant; unde non laborabant in suis libris edendis: concilia verò non scribunt immediatè à Deo revelata, sed tantùm declarant, quodnam sit verbum Dei scriptum, vel traditum, & Patres in conciliis tenentur conclusiones scrutari cogitando, legendo, & disputando: Act. 15. legitur in conc. 1. magnam controversiam fuisse factam.

Quæ-

Quæres, an ſit major authoritas Concilii, vel Papæ. Reſp. ſi Concilium ſit legitimum, ut v. g. Concil. Conſtantinop. 1. quod permiſit Papa celebrari, licèt non fuerit in illo, nec per ſe, nec per Legatos, quia tunc celebrabat aliud Concil. Romæ : in eo caſu decreta eſſet æqualis authoritatis, cùm ſint æquè infallibilia : & ſic Pontifex non poteſt determinare unum, & Concilium oppoſitum ejus. Reſp. 2. Quòd ſi Concilium celebretur ſine conſenſu Papæ, tunc hæc quæſtio non eſt proponenda, quia Concilium nullum eſt : Si verò ad illud miſerit Legatos, quibus diſſentientibus Patres determinarunt : alii reſpondent talia decreta eſſe nulla ante confirmationem Pontificis : alii dicunt, hoc nunquam viſum fuiſſe, quando abfuit fraus, & dolus, ut in Concil. Epheſino 2. ubi reclamantibus Legatis, approbata eſt Dioſcori ſententia pro Eutychianis, ſed vi, & metu. Alii dicunt, quòd ſi hoc fieret, & Legati habuiſſent inſtructionem à Papa, tunc Concil. adhærendum eſſet, ex Hieronymo, Auguſt. &c. ſi verò non habuiſſent inſtructionem, ſtandum eſſet adhuc cum Concilio ; donec Papa ex cathedra pronunciaret. Reſp. 3. Quòd ſi in Conc. Legati cum minori parte Patrum determinarent aliquid, à parte illorum eſſet ſtandum; cùm conſtet vi orationis Chriſti, Papam, & ejus Legatos eſſe infallibiles, non ita de majori parte Concilii ſine Legatis. Unde Canus lib. 5. de Locis c. 5. *Ubi de fide quæſtio eſt, non ita oportet plurimorum ſequi judicium, nec in Conciliis ſententiam ex numero ſuffragiorum metiri, ſed potius ex gravitate, & pondere eorumdem ; uſu enim frequenter evenit, ut major pars vincat meliorem.*

CA-

Prælati. Quòd si dicatur Martinum V. hoc decretum confirmasse, hoc falsum est quia ipse dixit, se confirmare tantum ea decreta, quæ conciliariter, id est prævio maturo examine, facta fuerant: illud verò factum est sine ullo examine, & nullo reclamante revera quia cum Ecclesia laboraret horrendo Schismate, & nullum tunc posset afferri remedium contra malum tam grave, nisi determinando concil. esse supra Papam, omnes illicò sine reflexione hoc statuerunt. Dices, concil. Basileense hoc approbasse Decretum. Resp. hoc concilium fuisse legitimè inchoatum, sed illegitimè terminatum, ob violentias factas contra fautores Eugenii IV. de quibus in Disput. præced. Deinde, quæ decrevit hoc concil. contra Pontif. nullus approbavit. Adde, quòd, ut diximus, hæc revocata sunt in concil. Flor. & Lateran. ut diximus in præludiō quæstionis.

Quæres, an sit major authoritas concilii, quàm Scripturæ. Hæretici nobis imponunt, quòd subiiciamus Scripturam conciliis, & Traditionibus: sed hoc esset blasphemiam proferre: Scriptura enim est verbum immediatè revelatum à Deo, in quantùm Evangelistæ scribebant, quæ sibi revelabantur, vel saltem impellebantur à Spiritu S. ad scribendum ea, quæ audierant, & viderant; unde non laborabant in suis libris edendis: concilia verò non scribunt immediatè à Deo revelata, sed tantùm declarant, quodnam sit verbum Dei scriptum, vel traditum, & Patres in conciliis tenentur conclusiones scrutari cogitando, legendo, & disputando: Act. 15. legitur in conc. 1. magnam controversiam fuisse factam.

Quæ-

Quæres, an ſit major authoritas Concilii, vel Papæ. Reſp. ſi Concilium ſit legitimum, ut v. g. Concil. Conſtantinop. 1. quod permiſit Papa celebrari, licèt non fuerit in illo, nec per ſe, nec per Legatos, quia tunc celebrabat aliud Concil. Romæ : in eo caſu decreta eſſet æqualis authoritatis, cùm ſint æquè infallibilia : & ſic Pontifex non poteſt determinare unum, & Concilium oppoſitum ejus. Reſp. 2. Quòd ſi Concilium celebretur ſine conſenſu Papæ, tunc hæc quæſtio non eſt proponenda, quia Concilium nullum eſt : Si verò ad illud miſerit Legatos, quibus diſſentientibus Patres determinarunt : alii reſpondent talia decreta eſſe nulla ante confirmationem Pontificis : alii dicunt, hoc nunquam viſum fuiſſe, quando abfuit fraus, & dolus, ut in Concil. Epheſino 2. ubi reclamantibus Legatis, approbata eſt Dioſcori ſententia pro Eutychianis, ſed vi, & metu. Alii dicunt, quòd ſi hoc fieret, & Legati habuiſſent inſtructionem à Papa, tunc Concil. adhærendum eſſet, ex Hieronymo, Auguſt. &c. ſi verò non habuiſſent inſtructionem, ſtandum eſſet adhuc cum Concilio ; donec Papa ex cathedra pronunciaret. Reſp. 3. Quòd ſi in Conc. Legati cum minori parte Patrum determinarent aliquid, à parte illorum eſſet ſtandum; cùm conſtet vi orationis Chriſti, Papam, & ejus Legatos eſſe infallibiles, non ita de majori parte Concilii ſine Legatis. Unde Canus lib. 5. de Locis c. 5. *Ubi de fide quæſtio eſt, non ita oportet plurimorum ſequi judicium, nec in Conciliis ſententiam ex numero ſuffragiorum metiri, ſed potius ex gravitate, & ponderе eorumdem ; uſu enim frequenter evenit, ut major pars vincat meliorem.*

CA-

CAPUT II.

De Conciliis in particulari.

EA, quæ ſpectant ad naturam, diviſionem, & conditiones Concilii legitimi, explicuimus in præcedenti Diſput. Aliquid nobis ſupereſt dicendum de conciliis in particulari; non quidem de omnibus, quia hoc prolixius extenderetur; ſed de ſolis Generalibus, & hoc fiet in præſenti cap. ſi priùs prælibaverimus aliqua de Conciliis Apoſtolorum.

De Conciliis Apoſtolorum.

APoſtolos poſt Aſcenſionem Chriſti multas habuiſſe congregationes pro neceſſitatibus Eccleſiæ naſcentis, certum eſt ex Actibus Apoſt. quatuor tamen præcipuæ numerantur 16. 15. & 21. c. Harum prima fuit poſt Aſcenſionem Dom. Hieroſolymis celebrata ad eligendum aliquem loco Judæ Proditoris, cui ſuffectus eſt Mathias, ut habetur Act. 1. Secunda habita eſt etiam Hieroſolymis, an. primo poſt Aſcenſionem Chriſti, ante Pauli converſionem, quæ contigit eodem anno ad eligendum ſeptem Diaconos, & ſatisfaciendum poſtulationi Gentilium adversùs Judæos, quòd viduæ eorum non honorarentur in miniſterio, dum eleemoſynæ diſtribuerentur, ſicut viduæ Judæorum, Act. 6. Tertia fuit habita Hieroſolymis ann. 14. poſt Chriſti Reſurrectionem, in qua agitata fuit quæſtio, an Gentiles converſi deberent recipere Circumſionem cum Baptiſmo, Act. 15. in qua convenerunt quatuor Apoſtoli, Petrus, Paulus, Jacobus, & Barnabas, qui voca-

vocati ſunt in Hyeruſalem ſpeciali revelatione ad dirimendam hanc litem. In hoc Concilio Petrus, ut primus Apoſtolorum, definivit controverſiam, dicens, *Viri fratres, quid tentatis Deum imponere jugum ſuper cervices Diſcipulorum*; &c. poſteà Paulus, & Barnabas narraverunt, quanta Deus feciſſet ſigna, & prodigia per eos in Gentibus, denique Jacobus, ut Paſtor Urbis Hieroſol. narravit iterùm populo eadem, quæ ante loquutus fuerat Petrus: dicens Viſum eſt Spiritui ſancto, & nobis, nihil imponere vobis oneris, quam hæc neceſſaria, *ut abſtineatis vos ab immolatis ſimulachrorum, & ſanguine, & ſuffocato, & fornicatione*. Quantùm ad qualitatem hujus Concilii, aliqui tenent fuiſſe generale, alii particulare: ego verò dicerem eſſe generale ratione materiæ, quia agebatur cauſa fidei toti Eccleſiæ proponenda: ratione verò Congregationis eſſe particulare, quia aderant tantum quatuor Apoſtoli cum Senioribus; niſi dicere velimus, quòd illi quatuor Apóſtoli æquivalebant omnibus, propter abundantiam Chariſmatum, & erant ita infallibiles, ac ſi omnes convenìſſent. Quarta Congregatio deſumitur ex act. 21. propter contentionem de legis obſervatione Judæis ad tempus permiſſa; ut cum honore Synagoga ſepeliretur, in qua ſolus Jacobus convenit cum Paulo, & hoc in Hieruſalem, ubi Paulus ſe purificavit cum aliis.

Præter has Apoſtolorum Congregationes ex Scrip. deſumptas, aliæ habentur ex Hiſtoriis authenticis, utpote illa, quæ fuit in obitu B. Mariæ Virginis, in qua convenerunt omnes Apoſtoli, ex Nicephoro & pluribus aliis: ſicut & illas, in qua omnes Apoſtoli con-

venientes, Symbolum composuerunt : Dispergendi enim Apostoli ad fidem ubique prædicandam priùs in Concilium conveniunt : & nè ulla diversitas vera, aut apparens inter eos videretur, composuerunt duodecim Canones, seu Articulos, quos Ecclesia vocat Symbolum Apostolorum, de quo loquuti fuimus c. de Fide. Hoc denique Concilium pro generali haberi potest, cum omnis Ecclesia congregata fuerit : & sic Concilium Nicænum non debet dici absolutè primum Concilium Generale sed primum inter ea quæ post tempora Apostolorum congregata sunt.

De Concilio Nicæno primo.

OMnium Generalium Conciliorum primum fuit Nicænum in Bithyniâ, quod incœpit an. Dom. 327. & completum est an. 330. an. 15. Pontificatus S. Silvestri Papæ, & 20 Constantini Imp. in quo 318. Patres convenerunt, tum ut determinaretur, quo tempore deberet celebrari Pascha : tum ut procederetur contra Arium negantem divinitatem Christi.

Arius erat Præsbyter Alexandrinus elati animi, qui cùm non posset ad dignitatem, quam ambiebat, pervenire, more Hæreticorum, insolens introducere dogma conatus est contra divinitatem Christi, negans ipsius substantialitatem cum Patre. De hoc certior factus Alexander Alexandriæ Episcopus, eum pluries admonuit, ut à prava opinione resipisceret : sed ex hoc impudentior factus, cœpit apertè suo Episcopo adversari, quòd audiens Imperator Constantinus, de consensu Pontificis convocavit Concilium Nicææ in Bithynia, in quo statutum est tempus

Pas-

Paſchatis celebrandi, & damnatus eſt Arius ab univerſo cętu, exceptis ſeptemdecim Epiſcopis, qui ab Imper. in exilium dejecti ſunt: ſed ex illis, undecim voce tenus ſuam ſententiam revocaverunt: unde Arius cum ſolis ſex relegatus eſt. Multi Canones hujus Concilii ſupereſſi ſunt ab Arianis, de quibus fidem faciunt Concilium Alexandrinum, & Lateranenſe. Ad hoc Concilium Papa pro Legatis miſit Oſium Epiſcop. Cordub. quem jam Alexandriam miſerat D. Silveſter ad pacificandam controverſiam, & cum illo miſſi ſunt duo Presbyteri Romani, Victor, & Vincentius, qui tres primò ſubſcripſerunt condemnationi Arianorum, & poſteà S. Silveſter convocavit Concilium Romæ, ubi Nicænum confirmatum eſt.

Ariani Epiſcopi ſimulantes ſe ſubiici Conc. Nicæno, maximas perſecutiones D. Athanaſio Catholicæ Fidei Propugnatori intrepido intulerunt: & mortuo Conſtantino, eò devenerunt inſolentiæ, ut poſſidentes favorem Conſtantii filii ſucceſſoris ejus, nihil omiſerint, ut eluderent decreta Concilii Nicæni: ideò Concilium fecerunt Antiochiæ, ubi damnatus fuit Athanaſius ſuper falſas accuſationes, à quibus tamen abſolutus fuit in Conc. Sardic. Sed poſteà, cùm ſolus Imperii moderator manſiſſet Conſtantius per mortem fratrum ſuorum Conſtantini, & Conſtantis, ipſius mentem perturbarunt Ariani, ut Concilium Generale Mediolani indixerit, ſub prætextù pacificationis: in quo ſe adeò fautorem Arianorum demonſtravit, quòd in duriſſimum plures ex Epiſcopis ſibi contradicentibus miſerit exilium: immò & Liberium Papam, qui acriter ſuſtinebat doctrinam Con. Nic. cujus loco inſtitutus eſt Felix,

Felix, invito populo, & Clero Romano. Intereà, dum eſſet Conſtantius Sirmii, ibi Concilium coegit, ad quod evocatus Oſius per violentiam Imperatoris ſubſcripſit, non primæ Patrum confeſſioni, quæ Catholica erat, ſed ſecundæ, quam corruperant, & quæ erat Heretica: ex quo facto maximam egit pœnitentiam ſenex ille centum annorum, qui ſemper pro fide pugnaverat.

Papa Liberius poſtea à tædio exilii fatigatus, condemnationi Athanaſii ſubſcripſit; rediitque Romam, ubi eum Clerus Romanus noluit recipere, ſed agnovit pro Papa legitimo Felicem, qui ſe verè Catholicum oſtendit, ob quod paulo poſt martyrio coronatus eſt, & ejus loco Liberius de novo conſtituitur, poſtquam deteſtatus eſt crimen ſuum. Quo poſito, Conſtantius videns res ſuas non multum proficere, Concilium congregavit, & diviſit Prælatos, ita quod quadringenti convenerunt in urbe Ariminenſi, & ducenti Seleuciæ; iſti pro Arianis ſteterunt, illi vero quæ acta erant in Concilio Sirmienſi, condemnarunt; & ideò multas illis intulit perſecutiones Conſtantius, quibus durantibus; illos corruperunt Ariani, & induxerunt ad ſubſcriptionem Confeſſionis, quę Catholica videbatur, & reverà Ariana erat: & ob hoc dicit Hieronymus, quod mirabatur Universùs Orbis, ſe plane Arianum videre.

Sub Liberio Pontif. Urſacius, & Valens hæretici Concilium fecere in Nicæa Civitate Thraciæ, ubi ſtatuentes ſua dogmata, inſinuare voluerunt hanc eſſe fidem in Concil. General. Nicæno congregatam, ſed nihil profuit illis tale commentum: deriſi ſunt enim ab omnibus.

De Concilio Constantinopolitano primo, quod est Concilium 2. Generale.

INter Concilium Nicænum, & constantinopolitanum, aliud generale celebratum est; nempe Sardicense; Julius enim primus videns Arianos non acquiescere Symbolo Nicæno, immò gravissimam persecutionem commovere in Catholico, & nolle ad Concilia Romana convenire, aliam viam tentat Concilii Oecumenici ad res componendas: ideo misit Episcopus ad Constantem Occidentis Imp. tunc Mediolani agentem, ut scribat ad Constantium fratrem suum in Oriente ad convocandum Episcopos Orientales; quod utrumque factum est, & trecenti circiter Episcopi Occidentales in Urbe Sardicensi convenerunt cum solis 76. Orientalibus, qui adhuc continuò discessierunt à Concilio: nec quicquam dicere voluerunt, donec fautores D. Athanasii excluderentur à Concilio, quod Occidentales passi non sunt: Unde quia in hoc Conc. Orientales suam fidem Arianam retinuêre, & Occidentales Catholicam: hoc Concilium censetur communiter partim approbatum, partim reprobatum, & sic non numeratur inter Concilia generalia. In eo non potuerunt impedire Ariani, quin D. Athanasius Sedi suæ Alexandrinæ restitueretur. Celebratum est sub Constantio, & Julio I. Osio Cordubensi Episcopo, & Philoxeno, & Archidamo præsidibus. Cùm ergo hoc Concilium non sit omnimodè probatum, loquendum est de 3. generali, quod fuit.

Constantinopolitanum primum an. 338. sub Theodosio Juniore, & Damaso Pontif. con.

contra Macedonium Constantinopolitanum Episcopum, qui negabat divinitatem Spiritus sancti, in quo convenerunt ex diversis Orientis partibus 150. Patres, & nullus ex Occidente: quia eodem tempore Damasus celebrabat Concilium Romæ, ad quod vocaverat Orientales, qui se excusaverunt ob diversa obstacula: unde celebrarunt suum Concilium Constant. ad quod Legatos non misit Damasus, se uniens illis tantùm mente, cùm non posset corpore: Unde semper hoc Concilium ut legitimum habitum est in Ecclesia: tum quia confirmavit illud Damasus: tum quia propter unionem mentalem Orientalium, & Occidentalium, duplex illud Concilium, ut unum acceptum est. In eo quatuor Patriarchæ adfuerunt, nimirum Nestarius Constantin. Timotheus Alexandrinus, Meletius Antiochenus, & Cyrillus Hierosoly-mitanus.

Error Macedonii profluxit ex errore Arianorum; opinio enim Arii fuit, quòd Spiritus S. esset creatura, scilicet Filii, licèt totum certamen concilii Nic. esset de divinitate Verbi, quam Arius negabat, quia hæc controversia diluenda erat, antequam de divinitate Spiritus S. moveretur quæstio. Unde dicendum est, quòd Hæresis Ariana in tres partes divisa fuerit: nam illi, qui relegati sunt in Ægyptum, & qui suum errorem non simularunt, noluerunt postea communicare cum Arianis: immò sustinebant Filium per omnia esse dissimilem Patri. Ariani tenebant Filium non esse consubstantialem Patri, sed ipsi similem, non proprietate naturæ, sed largitate gratiæ. Macedoniani denique dicunt, Spiritum sanctum nihil habere commune cum Patre, & Filio, sed esse purè crea-

creaturam ; Verbi scilicet , quoniam *Omnia per ipsum facta sunt* , & proinde Spiritus anctus . Contra hos congregatum est Con, ilium istud , quod confirmavit ea , quæ atuta sunt in Concilio Nicæno , & Symbo- m composuit omnino simile , nisi quòd , i Concilium Nicænum habebat simplici- : *Credo in Spiritum Sanctum* , illud ad- it , *Dominum* , & *Vivificantem* , *qui ex re procedit* , non expressa persona Filii . rò , triginta annis , vel circiter , post Concilium , celebrata sunt Concilia par- ria , Milevitanum , & Carthaginense a Pelagianos , ubi se acerrimum Gra, Protectorem ostendit Augustinus .

ncilio Ephesino primo , Generalium tertio.

Concilium tertium inter generalia , celebratum Ephesi sub Theodosio Imperat. & Celestino I. Pontifice contra Nestorium , qui admittebat Christo personas , unam Divinam , manam : & ob hoc dicebat , D. esse quidem matrem Christi , non m Dei : Unde condemnatus fuit Mortibus à consensu ducentorum esi congregatorum , inter quos rchæ , Cyrillus Alexandrinus, Legatus, Joannes Antiochenus, ilio , cum Cyrillo aliquam dif. uit , eo quòd decretum fuerit uam adventasset ; & Juvena- tianus.

» Presbyter Antiochiæ, Ec- Stea Præsul. Constantinopo. reticorum se ostendit ini- æresim introduceret. Primò

fecit,

fecit, ut quidam Presbyter Constantinop. existens, qui Nestorio charus erat, prædicaret publicè contra Maternitatem B. Mariæ. Secundo introduxit quemdam Episcopum, Dorotheum nomine, qui in concione proclamavit coram Nestorio spe lucri sordidi Anathema omnibus, qui Deiparæ vocem usurpabant. Attollitur clamor populi, ex quo magis furit Nestorius, qui Publica voce dicit, *Eum, qui spatio mensium adolevit, Deum non appellaturo*: negabat enim etiam divinitatem Filii; *Ne glorieris; o Judæe! Deum non crucifixisti: quomodo Maria antiquiorem se peperit?* &c. Cyrillus Alexandrinus cujus fama, & authoritas tunc erat celebris, scribit ad Nestorium, qui inde fit insolentior. De his certior factus Pontifex, numerum Episcoporum colligit, qui Nestorium condemnant. Imperator pacem Ecclesiæ reddere peroptans, Concilium Ephesi indicit, accersitque illic Augustinum; sed paulo anteà decesserat è vivis. Congregatis ergo Patribus ducentis, condemnatur Nestorius confirmatur Concilium Nicænum pro divinitate Filii, & pro Maternitate Virginis. Composita est oratio à Patribus Concilii, quæ adjungitur salutationi Angelicæ, *Sancta Maria Mater Dei*, &c.

De Concilio Chalcedonensi, quod est quartum generale.

DAmnata Hæresi Nestorii in Conc. Ephes. alia omnino illi opposita nata est, nempe Eutychetis Archimandritæ, idest præcipui Pastoris Monachorum, qui Constantinopoli, & in adiacentibus locis magis contra Ne-

Nestorium efferbuerant. Videns ergo Eutyches, quòd Nestorius divisisset Christum, duas personas in illo admittens, ipse ex adverso volebat tantùm unam in Christo naturam: Nicephorus enim lib. 18. cap. 25. ait, *Duas quidem ante unionem naturas dixit, deinde unitas fuisse: & post unionem, eas in unam naturam abiisse*. Antequam Concilio Chalcedonense esset coactum ad illam Hæresim extirpandam, duo concilia facta fuerant in Oriente, unum Constantinopoli, quod fuit legitimum, sub Flaviano ejusdem urbis Episcopo; in quo post multas tergiversationes comparuit Eutyches, & damnatus fuit. Aliud fuit congregatum Ephesi, authoritate Theodosii Junioris Imperatoris, quem Eunuchus Chrisaphius in favorem Eutychetis adduxerat. In hoc concil. præsidebat Dioscorus Patriarcha Alexandrinus; qui ut faveret Eutycheti, locum Romani Pontif. usurpavit ex nominatione Imperatoris, & absolvit Eutycherem. Ad illud Concilium deputavit Pontifex Leo I. Legatos, ut resisterent Dioscoro, inter quos erat Flavianus Patriarcha Constantinopolit. qui tulit concilio Epistolam Leonis, cujus lecturam non permisit Dioscorus, immò introducta armatorum multitudine cum catenis, coegit Episcopos ad subscribendum, tantummodo Legatis resistentibus; inter quos Flavianus Romam appellans, tot plagis afficitur, universis Monachis clamantibus, *Occide*; ut ipse moreretur infra tres dies, & anno sequenti Imperator privatus est vita, & Imperio, in punitionem criminis commissi ab eo, cùm ausus fuerit convocare Concilium invito, Pontifice, & in eo Legatum Hæreticum Eutychianum constituere. Hoc

Concilium Epheſinum II. vocatum fuit Synodus Prædatoria ; quia Dioſcorus , & ei faventes , Prædonum inſtar , Imperatoris armis fulti , nullo jure ſervato , omnia egerunt.

Mortuo autem Theodoſio , Pulcheria Imperatrix ex votis omnium , Marcianum elegit Imperatorem , quem litteris excitavit Leo Pontifex , ut pacem redderet Eccleſiæ , cogendo concilium Oecumenicum , quod reverà indixit Chalcedone , in Eccleſia ſanctæ Martyris Euphemiæ , ad quod convenerunt 630. patres ex Oriente , & Occidente ; & inter illos quatuor Patriarchæ , Dioſcorus Alexandrinus , Maximus Antiochenus , Anatholius Conſtantinop. & Juvenalis Hieroſolymitanus ; præſidentibus Pontificis Legatis Paſchaſiano , & Lucenſio Epiſcopis , & Bonifacio Presbytero , qui in prima actione Synodi petierunt , ut Dioſcorus non ſederet in concilio , eo quòd authoritatem judicandi ſurrepſerit , Synodum juſſerit fieri ſine authoritate Sedis Apoſtolicæ , & Flavianum Legatum Pontificis trucidandum conſenſerit , quod juſtum judicaverunt Patres ; Unde ejectus eſt ex ſententia Prælatorum : Synodus Nicæna 2. judicata fuit Acephala , Eutyches condemnatus , & Theodoretus Epiſcopus Cyrenenſis Act. 8. coactus anathematizare , nedum doctrinam , ſed & perſonam Neſtorii . Et hæc ſunt quatuor prima concilia , quibus cenſuit Gregorius lib. 1. epiſt. 24. tantam adhiberi debere reverentiam , quanta defertur Evangelio.

De Concilio Conſtantinopol. 2. quinto Generali.

HOc concilium celebratum eſt ſub Imperatore Juſtiniano , & Vigilio Pontifice

Lioce ann. 553. vel 556. ut alii dicunt, & in eo convenerunt 288. Episcopi. Vigilius nec per se, nec per Legatos voluit illi concilio adesse, licèt ibidem versaretur, timens, ne aliquid definiretur contra Decreta Concilii Chalcedonensis; fuit tamen pro legitimo habitum, quia ex ejus consensu fuerat congregatum, & confirmatum posteà. In eo condemnatus est Origenes, cum Petro, Anthimo, Severo, & Zoara Hæreticis. Renovata sunt Anathema fulminata in Conc. Ephesino contra Nestorianos. Theodorus Mopsuestanus Episcopus Ybas Episc. Edessenus, & Theodoretus Episcop. Cyrrhensis qui Nestorio favèrant, posteà in Sedibus suis restaurati fuerunt, pronuntiato Anathemate contra Nestorium: Sed quia remanserant eorum scripta, quibus multi inficiebantur, ideò in parte congregatum est hoc concilium ad condemnationem illorum scriptorum, quæ dicta fuerunt tria capitula.

Origenes Manetì, Sabellio, Ario, Eunomio, Nestorio ac reliquo Hæreticorum choro se conjunxit. Tenebat 1. inter alia, Deum habere vim certis finibus terminatam. 2. Filium minorem Patre asserebat, Spiritum sanctum Filio inferiorem, Filium creaturam ac germen patris, eumdemque purè hominem, & creaturam. 3. Asserebat animas fuisse antè corpora creatas in cœlo, ubi peccata commisere. 4. Volebat, Solem, Lunam, Stellas, & Aquas, quæ super cælos sunt, esse animatas, & rationales Virtutes. 5. Quòd in resurrectione corpora hominum rotunda excitabuntur. 6. Quòd impiorum hominum, & etiam dæmonum tormenta finem acceptura sint. 7. Post hoc sæculum pro dæmonibus crucifixum iri Christum, &c.

Concilium Epheſinum II. vocatum fuit Synodus Prædatoria ; quia Dioſcorus , & ei faventes , Prædonum inſtar , Imperatoris armis fulti , nullo jure ſervato , omnia egerunt.

Mortuo autem Theodoſio , Pulcheria Imperatrix ex votis omnium , Marcianum elegit Imperatorem , quem litteris excitavit Leo Pontifex , ut pacem redderet Eccleſiæ , cogendo concilium Oecumenicum , quod revera indixit Chalcedone , in Eccleſia ſanctæ Martyris Euphemiæ , ad quod convenerunt 630. patres ex Oriente , & Occidente ; & inter illos quatuor Patriarchæ , Dioſcorus Alexandrinus , Maximus Antiochenus , Anatholius Conſtantinop. & Juvenalis Hieroſolymitanus ; præſidentibus Pontificis Legatis Paſchaſiano , & Lucenſio Epiſcopis , & Bonifacio Presbytero , qui in prima actione Synodi petierunt , ut Dioſcorus non ſederet in concilio , eo quòd authoritatem judicandi ſurrepſerit , Synodum juſſerit fieri ſine authoritate Sedis Apoſtolicæ , & Flavianum Legatum Pontificis trucidandum conſenſerit , quod juſtum judicaverunt Patres ; Unde ejectus eſt ex ſententia Prælatorum : Synodus Nicæna 2. judicata fuit Acephala , Eutyches condemnatus , & Theodoretus Epiſcopus Cyrenenſis Act. 8. coactus anathematizare , nedum doctrinam , ſed & perſonam Neſtorii . Et hæc ſunt quatuor prima concilia , quibus cenſuit Gregorius lib. 1. epiſt. 24. tantam adhiberi deberе reverentiam , quanta defertur Evangelio.

De Concilio Conſtantinopol. 2. quinto Generali.

HOc concilium celebratum eſt ſub Imperatore Juſtiniano , & Vigilio Pontifice

fice ann. 553. vel 556. ut alii dicunt, & in eo convenerunt 283. Episcopi. Vigilius nec per se, nec per Legatos voluit illi concilio adesse, licèt ibidem versaretur, timens, ne aliquid definiretur contra Decreta Concilii Chalcedonensis; fuit tamen pro legitimo habitum, quia ex ejus consensu fuerat congregatum, & confirmatum posteà. In eo condemnatus est Origenes, cum Petro, Anthimo, Severo, & Zoara Hæreticis. Renovata sunt Anathema fulminata in Conc. Ephesino contra Nestorianos. Theodorus Mopsuestanus Episcopus Ybas Episc. Edessenus, & Theodoretus Episcop. Cyrrhensis qui Nestorio faverant, posteà in Sedibus suis restaurati fuerunt, pronuntiato Anathemate contra Nestorium: Sed quia remanserant eorum scripta, quibus multi inficiebantur, ideò in parte congregatum est hoc concilium ad condemnationem illorum scriptorum, quæ dicta fuerunt tria capitula.

Origenes Manetti, Sabellio, Ario, Eunomio, Nestorio ac reliquo Hæreticorum choro se conjunxit. Tenebat 1. inter alia, Deum habere rem certis finibus terminatam. 2. Filium minorem Patre asserebat, Spiritum sanctum Filio inferiorem, Filium creaturam ac germen patris, eumdemque purè hominem, & creaturam. 3. Asserebat animas fuisse ante corpora creatas in cœlo, ubi peccata commisere. 4. Volebat, Solem, Lunam, Stellas, & Aquas, quæ super cœlos sunt, esse animatas, & rationales Virtutes. 5. Quòd in resurrectione corpora hominum rotunda excitabuntur. 6. Quòd impiorum hominum, & etiam dæmonum tormenta finem acceptura sint. 7. Post hoc sæculum pro dæmonibus crucifixum iri Christum, &c.

Licèt Origenes in hoc concilio damnatus fuit tanquam Hæreticus, quod concilium dicit se venerari Gregorius Magnus lib. 1. Regiſtri, epiſt. 24. ad Joannem Conſtantin., non defuerunt tamen plurimi ipſum juſtificantes, inter quos Picus Mirandulæ, in theſibus ſuis poſuit, Rationalius eſt credere Origenem eſſe ſalvum, quam damnatum. Unde in Apologia diſcutit primò, an Origenes Hereticum aliquid ſcripſerit, vel crediderit; Hieronymus affirmat, negat Ruffinus; unde maxima contentio orta eſt inter illos, ex Auguſt. Ratio Ruffini eſt, quia Orig. lib. 4. habet Epiſtolam, ubi queritur, quòd corrupti fuerint ſui libri ab Hæreticis; ſi hoc autem factum eſt ipſo vivente, quantò magis ipſo mortuo? 2. quærit, utrum poſito, quòd aliquid hæreticum ſcripſerit, ſcripſerit dogmaticè, & adhæſivè, an verò tantùm inquiſitivè? quòd magis probat Picus. 3. quærit an ſuppoſito, quòd ſcripſerit aliquid hæreticum adhæſivè, in hoc peccaverit; quia potuit ſcribere aliquid erroneum de rebus non determinatis; & illud ſubmittere Eccleſiæ. 4. quærit, poſito quod peccaverit, utrùm numquam pœnituerit; quod affirmat Hieronym. in Epiſt. ad Fabianum Rom. urbis Epiſcop. ipſum pœnituiſſe. 5. quærit, an dubio manente de ejus pœnitentia, credendum ſit, ipſum eſſe damnatum, quod negat: quia Adverſariorum eſſet probare ejus impœnitentiam. 6. concludit Mirandulanus, quòd, in ſua opinio ſit vera, Patres hujus Concilii nihil aliud voluerint, niſi quòd damnatus fuerit Origenes in ſua doctrina, quidquid ſit de perſona. Præclara addit Vincentius Lirinenſis de Origene.

De

De Concilio Constantinopolitano 3. quod est sextum generale.

HOc concilium celebratum est an. 681. tempore Constantini IV. dicti Pogonati inchoatum sub Agathone, & finitum sub Leone II. ubi adfuerunt 289. Patres, qui condemnaverunt errorem Monotelitarum, in Christo unam tantùm voluntatem admittentium: cujus concilii Legati horum Pontificum Præsides fuerunt. Ut cognoscatur hujus Concilii historia.

Sciendum est, Cyrum Patriarcham Alexandrinum, volentem renovare Hæresim Eutychetis, damnatam in Conc. Chalcedonens. si, docuisse palam, in Christo unam esse tantùm voluntatem, & unicam operationem voluntatis, quod acriter refutavit Sophronius Episcop. Hierosol. Sergius autem Episcopus Constantinop. qui mente Monothelita erat, res Ecclesiæ pacificare simulans, ajebat non utendum esse voce unius, aut duarum voluntatum, & fidem sufficere de una tantùm in Christo persona. Hoc rescripsit Honorio Summo Pontifici, illi persuadens totam difficultatem in hoc consistere, quod aliqui tenerent esse in Christo duas voluntates contrarias, ex quo concludi poterat Christum posse peccare. Mentem Sergii, quam sinceram credebat, approbavit Honorius, & replicans illi cum expressa mentione duarum voluntatum in Christo (ut notatur in Epistola ejus, de qua fuimus loquuti, cùm egimus de erroribus, quos Hæretici attribuunt Summis Pontificibus) & perfecta conformitate unius ad alteram, statuit congruum esse, ut juxta sententiam Sergii,

gii, nulla fieret mentio unius, aut plurium voluntatum. Mortuo autem Honorio, perfidus ille Sergius, litteras Pontificis omnibus manifestans, persuadere voluit, Honorium stare pro Monothelitis; quorum partes ipse publicè tenere cepit. Cùm hæc ergo omnia multum rumorem in populo, & scandalum in Ecclesia excitarent, hoc celebratum est concilium adversus Monothelitas, quin in illo condemnati sunt; sed in eo multa addita fuerunt, quæ concernunt condemnationem Honorii, quæ non sunt Catholica: unde caute legendum est hoc concilium, sicut & præcedens, quod jam annotavimus loco superius citato.

De Concilio Nicæno 2. Generalium septimo.

QUod celebratum est contra Iconomachos anno 787. sub Adriano primo Pontif. Constantino IV. Imperat. & Irene ejus Matre, in quo convenerunt 377 Episcopi, Petro Archiepiscopo Romanæ Ecclesiæ, & Petro Monacho Legatis. In tanto pretio habita est hæc Synodus apud Græcos, ut festum diem singulis annis, in die quo absolutum est, agant, scripserintque in Menologio, *Die 12. Octob. Sancta septimæ Synodi trecentorum sexaginta septem Patrum commemoratio.*

Orientales præcipuè maximam revera de felici exitu hujus Concil. lætitiam concipere debuerunt: quippe qui gravem persecutionem passi fuerint à suis Imperatoribus, Imaginum cultui, & picturæ adversantibus. Inter quos fuerunt Leo Isaurus, Leo Armenius, & Copronymus, qui in prognosticum futuræ vitæ, dum baptizaretur, fœdavit pu-

puros Eccleſiæ fontes. Huic ſucceſſit Leo IV. etiam Imaginum inſectator, qui brevi mortuus eſt. Irene ejus uxor pietate clariſſima cum filio ſuo minori ætate Conſtantino regnare cæpit, religionemque reſtaurare percupiens, Taraſium excellentiſſimum Prælulem in Patriarcham Conſtantinopolitanum reſtituit, qua Sede privatus fuerat ab Iconoclaſtis. Illicò Taraſius ille cum Imperatore ſcribit ad Adrianum, ut Concilium indicat, & mittat Legatos; quo nuntio lætius nunquam receperat Pontifex: Unde celebratum eſt hoc concilium Niceæ Bithyniæ, ob majeſtatem primi concilii contra Hæreticos celebrati.

Hoc tempore Carolus Magnus in eundem finem petiit ab Adriano Pontifice ut in Occidente convocaret concilium contra Elipandum, & Felicem Iconomachos: Conſenſit Pontifex, Legatoſque miſit ad Civitatem Francofordienſem, ubi congregati erant Epiſcopi Franciæ, Italiæ, Germaniæ, & Angliæ: Sed quia patres hujus concilii crediderunt, concilium Nicænum non fuiſſe approbatum à Papa, & non explicaſſe, qui cultus imaginibus deberetur, an abſolutus, vel relativus, ipſum improbarunt aliquo modo; ideò iſtius concilii decreta non fuerunt à Pontifice confirmata.

De Concilio Conſtantinopolitano 4. Generalium octavo.

ISTud celebratum eſt ſub Adriano II. & Baſilio Imper. an. 869. aut 870. in quo adfuerunt 383. Epiſcopi, præſidentibus ex Pontif. Donato, & Stephano Epiſcopis, & Marino Apoſtolicæ Sedis Diacono. Hoc

concilium totum consistit in depositione Photii falso Antistite Constantin. & restitutione Ignatii ejusdem Patriarchatus Præsulis.

Ignatius, abdicato Joanne Patriarcha Constantin. ob Hæresim Iconomachorum è Monasterio ad illum Patriarchatum evectus omnium votis, exceptis paucis Episcopis, quorum Ordinationi in Presbyteros restiterat ob crimina illorum. Illis favebat Photius Secretarius Michaelis Imperator. qui Patriarchatum affectabat: unde suasit cum alio, nomine Barda, Imperatori, quod in ejus vitam conspiraret; quibus Imperator nimium credulus, Ignatium è Sede expulit, & relegavit in exilium: tantisque à Barda affectus est plagis, ut post dentium confractionem se à Patriarchatu demittere coactus fuerit, ejusque loco suffectus est Photius contra Canones, prohibentes, ne quis ex sæculari statu ad Prælaturam elevetur.

Clamare cæperunt pro Ignatio populus, Clerici, & Antistites: unde fit, ut Imperatoris jussu congregati fuerint aliquot Episcopi, qui ex sententia Ignatium deposuerunt; ardentiùs tamen exquisitus est Photius à Clero, & Laicis; unde ad Nicolaum Prædecessorem Adriani requirit Photius, ut confirmetur: sed Pontifex agnoscens illius malitiam, mittit Constantinopolim litteras pro Ignatio restituendo, quæ corruptæ sunt à Græcis, & in favorem Photii versæ; unde Conciliabula fecerunt, & de novo indignum Sede declararunt Ignatium. Hoc sciens Nicolaus in punitionem tantæ temeritatis, Photium excommunicat, Sede privat, Anathema in consortes pronuntiat, & Censuræ non obediens Photius ab omnibus deseritur: ex quo furens ille contumax, favore

vore Michaelis Imperat. tuguria Eremitarum in Monte Olimpo degentium incendit: congregatque Conciliabulum sub Imperatoris præsidio, in quo Nicolaum Pontificem excommunicat, per subornationem Orientalium, quod dedit initium divisioni Græcorum à Romanis.

Moritur intereà Imperator, cui succedit Basilius, & ille investigans, quid fecerit Photius, & quid Pontifex decreverit contra illum. Photium throno decedere jubet, & Ignatium restitui: quod ille facere renuit, nisi accedat judicium Pontificis: Unde Imperator ad Adrianum II. successorem Nicolai mittit, ut definiat causam inter Photium, & Ignatium, moxque aliquos convocat Prælatos Pontifex, qui illicò Photium condemnant, & ipse, Missis Legatis cum authoritate Apostolica, jussit Constantinopoli congregari hoc concilium, in quo & Photius, & Iconomachi, qui rumorem de novo excitabant, condemnati sunt.

De Concilio Lateranensi primo, & nono inter Oecumenica.

HOc concilium fuit primum inter illa, quæ celebrata sunt in Occidente propter defectionem Græcorum à fide, & perversitatem Schismatis eorum. Celebratum fuit istud concilium An. D. 1122. an: 1123. contra Saracenos pro recuperanda Terra sancta, & pro concordia inter Sedem Romanam, & Henricum V. Imperatorem qui jura Ecclesiæ usurpabat, sub ipso Henrico Imperatore, & Calixto II. Pontif. Locus illius fuit urbs Roma in Palatio S. Joannis Lateranensis, & ob hoc dicitur concilium

Lateranense, in quo convenerunt ad minus trecenti Episcopi, plusquam quadrigenti Abbates, plurimi Conventuales Priores, Legati Græci, & Romani Imperii, Regum Hierusalem, Franciæ, Hispaniæ, Angliæ, & Cypri Oratores, Summique Pontificis Legati. Causa hujus Concilii fuit hæc.

Cùm beneficia Ecclesiæ pinguiora essent, maximè in Germania, Imperatorum aviditas in illis conferendis inhiavit, renitentibus Pontificibus Romanis, præsertim Gregorio libertatis Ecclesiæ propugnatore acerrimo, qui Henricum IV. sacris privavit quia investituras, seu jus eligendi Episcopos usurpabat cum traditione Annuli, & Baculi Pastoralis. Alii Pontificum in hoc efferbuerunt, alii vi, & metu toleraverunt, ut Paschalis II; qui ab Henrico V. in carcerem conjectus est, donec idem jus illi concederet. Calixtus tandem II. confirmata in Henricum V. excommunicatione, Adalbertum Moguntinum Archiepiscopum suum Legatum in Germania constituit, qui Episcopos, Abbates, Principes & Populum commovens, pro libertate Ecclesiæ tuenda, ingentem exercitum comparavit, ex alia verò parte celerius accedebat Imperator, non cum minoribus militum copiis, ita quòd, cruento certamine lis videretur dirimenda; sed Abbas Ulspergensis pacem reddere Ecclesiæ tentans, à Pontifice, & Imperatore obtinuit, ut contentio deferretur duodecim Principibus ex utraq; parte electis; tandemque res est composita. Imperator Pontifici obedientiam reddidit, & Pontifex, jure electionum sibi reservato, contulit Imperatori regalia, idest jus conferendi Episcopis, & Abbatibus bona temporalia: & ut hæc conven.

ventio rata haberetur, habitum est Concilium Lateranense primum, in quo remisit Imperator Pontifici jus, quod prætendebat in investituras Prælatorum per Baculum, & Annulum, & Pontifex concessit illi regalia, quod utrumque factum est an. 1122. nono Kalendas Octob.

In hoc concilio, præter initum fœdus inter Imperat. & Pontif. multa adhuc facta sunt; condemnatus enim fuit Abbas Joachim, qui scripserat in Petrum Lombardum, quem vocabat Hæreticum, quòd doceret Patrem, Filium, & Spiritum S. esse unam summam rem, quæ nec generaret, nec generaretur, dicens in hoc Abbas Joachim, Magistrum Sentent. admittere quantitatem in divinis. Convenerunt insuper Imperator, & Pontifex de bello inferendo contra Saracenos. Determinarunt denique Patres de Sede Patriarcharum, ut scilicet post Romanum Pontif. primus esset Constantin. 2. Alexandr. 3. Antioch. & 4. Hierosolimitanus. Canonem vigesimum fecerunt de confessione facienda saltem in anno proprio Sacerdoti, vel alteri ex ejus licentia: quinquagesimum, quo prohibetur Matrimonium intra quartum gradum inter affines, & consanguineos, & sexagesimum tertium, quo declaratur, simoniam committere Moniales, dum aliquid recipiunt (paupertatis prætextu): pro ingredientibus Monasterium, & jubentur excludi tam recipiens, quàm recepta de suo Monasterio in locum arctioris Regulæ, ad agendam ibi perpetuam pœnitentiam, sine spe reversionis.

De Concilio Lateranensi secundo decimo Generali.

ILlud celebratum fuit an. 1139. sub Innocentio II. & Conrado III. Hujus Synodi convocatæ hæc fuit causa. Mortuo Honorio II. à majori parte Card. electus est Innocentius II. aliqui tamen Petrum Leonis filium potentissimi Civis Romani, pseudo Pontificem sub Anacleti II. nomine creaverunt, qui propinquorum viribus innixus omnes Basilicas invasit, coegitque Innocentium cum Cardinalibus Galliam accedere; ubi à Rege Galliæ, Imperatore, Rege Angliæ, & multis aliis Principibus, & omnibus Episcopis horum Regnorum agnitus est in legitimum Pontificem; *Illum* enim *meritò recipit Ecclesia, cujus electio sanior inventa est, eligentium numero vincens, & merito* inquit D. Bernardus Ep. 125. Cùm autem nollet Innocentius in Italiam reversus esset, Pseudo Pontifice mortuo, alium sub Victoris nomine suffecerunt Schismatici, qui libero motu se contulit ad Pontificem, Pontificalibus vestibus depositis.

Ipse verò legitimus Papa mox ut Romam rediit, concilium congregavit universale in Ecclesia Lateranensi, ubi mille circiter Patres accessere. In eo rescinduntur acta Schismaticorum; pristina disciplina in Ecclesia restituitur; inhibetur sub excommunicationis pœna, nè manus violentiæ iniiciantur in Clericum; condemnaruntque Petrum de Bruis, qui tenebat, infantes non debere baptizari ante rationis usum, nec alienam fidem prodesse illis, qui non possunt uti propria. Asserebat 2. non debere extrui Templa, & constructa demolienda esse. Negabat

bat 3. Crucem esse pingendam, quia fuerat Christo in deducus; unde ipsius species dehonestandæ erant, non venerandæ. Negabat 4. Sacrificium Missæ, & nullum Deo offerendum volebat. Tandem eleemosynas, oblationes, & reliqua bona, quæ fiebant pro mortuis irridenda. In quibus apparet, ipsum Petrum de Bruis esse omnium parentem Hæreticorum, qui post ipsum vixerunt.

De Concilio Lateranensi tertio, & generaliun undecimo.

ANno Domini 1179. hoc concilium indixit Alexander III. sub Imperio Friderici I. contra Albigenses, & Vvaldenses, nomine Catharos. Albigenses in Aquitania renovare volentes errores Manichæorum, negando liberum Arbitrium, composuerunt exercitum ex centum millibus Militum, qui miraculosè in fugam, & destructionem positus est per Montisfortis ducem, qui mille quingentos habebat tantùm Milites; ipsi verò Hæretici in hoc concilio, damnati sunt. Vvaldenses autem, aliàs Pauperes de Lugduno, quia omnia dabant pauperibus ad exemplum cujusdam Civis Lugdunensis inter alios prædivitis, contra Papam, Indulgentias, Purgatorium, & alias Catholicas veritates insurgentes, illicò damnati fuere in concil. Lateranensi.

Non solùm extirpandæ Hæreses dederunt locum huic Synodo, sed etiam Antipapæ, quibus favebat Fridericus Imperat. Cùm enim Adrianus Pontifex discessisset è vivis, duo Pontifices creati sunt, Rolandus Senensis scilicet, dictus Alexander III. viginti, & uno suffragiis Cardinalium: &

Octavianus Romanus, qui sub nomine Victoris IV. tantùm à tribus electus est: Ex hoc grave ortum est Schisma; Impetatoris enim opera, Germania, & una pars Italiæ non tantùm Victorem Papam coluerunt, sed ipso etiam mortuo, Guidonem Cremensem, & Joannem Victoris successores in legitimos Pontifices agnoverunt, Ex alia tamen parte, Gallia, Anglia, Hispania, pars Italiæ, cæteræque Provinciæ, Alexandri partes semper susceperunt. Cùm autem bellum grave suscitatum fuisset Friderico, in quo & debellatus est, cæpit resipiscere, ad pedes Alexandri se subjecit, firmam cum illo stabilivit pacem, & Schisma, quod duodeviginti annis duraverat, cessare fecit. Ipse verò Alexander se pacificum videns: Concilium generale convocavit in Lateranensi Basilica, in quo statuit, ad evitanda Schismata futura, nè deinceps quis in legitimum Pontificem haberi posset, nisi à duabus partibus Cardinalium eligeretur.

De Concilio Lateranensi quarto, inter generalia duodecimo.

AD hoc concilium convenerunt Romam plusquam quadrigenti Episcopi, & plusquam octingenti Abbates, & viri in Ecclesia illustrissimi, & hoc sub Innocent. III. & Friderico II. Imperat. an. 1215. Hoc concilium celebratum est pro Hæresibus extirpandis, moribus Ecclesiæ reformandis, & bello ineundo contra Turcas, qui Terram Sanctam invaserant. In hoc concil. adfuerunt Patriarchæ Constantinop. & Hierosolym. Antiochenus morbo correptus adesse non potuit, nisi per Legatum; nec Alexandri.

drinus nisi per Diaconum suum Germanum ; quia ipse erat sub dominio Saracenorum . Legatorum denique fuit ingens multitudo , utpote Romani, & Constantinopolitani Imperatorum , Regum Franciæ , Angliæ , Hungariæ, Hierosolymorum, Cypri, Arragoniæ, aliorumque Principum , & Magnatum, sicut & Civitatum : sic Abbas Ulpergensis: qui hoc tempore floruit . Ibi etiam de reunione Græcorum , & Latinorum actum est. Post orationem Papæ habitam in eo c. ad omnes Prælatos , & Legatos Principum, citissimè trecenta millia undique militum congregata sunt, sub diversorum ductu ; & hi omnes cruce accincti sunt , ut patereat ipsos bellum inire pro Christo : Primò Antiochiam , deinde finitimas regiones invaserunt, & postremò Hierusalem ceperunt obsidione , in qua urbe omnium Principum consensu , electus est in Regem Hierosolymorum strenuissimus Dux Gothofredus Bullonius , qui in Urbem primus irruperat . Regnaverunt ibi Fideles per nonaginta circiter annos; quo tempore elapso, sub Pontificatu Urbani VIII. & Guidone rege, capta à Saracenis Hierosolyma occupata fuit.

De Concilio Lugdunensi primo , tertio decimo Generalium .

DE hoc concilio à solo Pontifice Innocentio IV. congregato , propter litigium inter ipsum , & Imperatorem Fridericum II. nihil ex me dicam , sed audiendus est Matthæus Paris , fusiùs scribens acta hujus Concilii.

Anno Dom. 1245. cùm Dominus Papa Innocentius IV. propter multa pericula quæ immi-

imminebant Ecclesiæ, in Galliam se transtuliſſet, conciliuni convocavit apud Lugdunum, ad Vigiliam D. Petri, in majori scilicet Ecclesia. Locum ascendit eminentiorem habens Imperatorem Constantinop. à dextris, & alios Principes à sinistris. Ex opposito tres Patriarchæ Ordinati fuerunt. Constantinopol. Antiochenus, & Aquilejensis, cujus sessioni esse oppoſuerunt alii, dicentes ejus Sedem esse destructam: hoc tamen compoſuit Papa. In Navi Ecclesiæ ad dexteram, & in eminentioribus locis sederunt Episcopi Cardinales, ex altera Cardinales Presbyteri, Archiepiſcopi, & Episcopi poſt eos, & deinde Abbates, Procuratores Capitulorum, Nuntii Regum, & Legati Imperatoris Friderici. Poſt preces de solito factas orationem habuit Pontifex super verba Prophetæ, *Secundùm multitudinem dolorum meorum, in corde meo consolationes tuæ*: ubi oſtendit dolorem ſuum esse multiplicem propter diſformitatem Prælatorum, insolentiam Saracenorum, sævitiam Tartarorum, Schiſma Græcorum, & perſecutionem Ecclesiæ à Friderico Imperat. Posteà oſtendit concordatum factum ab Imperat. munitum Aurea Bulla, conceſſum prædeceſſori suo Honorio, in quo per juramentum promiserat fidelitatem Pontif. tanquam vaſſallus domino: fatetur Regnum Siciliæ, & Apuliæ esse Patrimonium D. Petri, & ab eo teneri in feudum Ecclesiæ, agnoſcit Marchiam Anconitanam, Ducatum Spoleti, Exarchatum Ravennæ, & alias terras esse de temporali dominio Ecclesiæ. Quibus dictis, Judex Thadæus Imperatoris nuntius respondit ad omnia allegata cum eloquentia tali, ut grata fuerit omnibus ipſius reſponſio; ad quam

quam Papa replicans, convicit omnes de vera perſecutione Imper. in Eccleſiam. Prælati poſtea inſurrexerunt contra Imperatorem, probantes, ipſum velle Eccleſiam reducere ad paupertatem primitivæ Eccleſiæ, ut ipſe gauderet bonis illius; Unde Pontifex, poſt inſtitutionem Octavæ Nativitatis B. Mariæ, poſt quædam decreta pro Terra ſancta recuperanda, poſt condemnationem Hæreſis Albigenſium, & Valdenſium, primò oretenùs pronuntiavit excommunicationem in Imperat. quam confirmavit ſcripto, quod legerunt Patres in Synodo, non obſtante appellatione Thaddæi ad futurum Papam, & Concil. Poſt excommunicationem illam, privavit Papa Imperatorem ſuo dominio, & Henricus Lantgravius accepit Imperium precibus Papæ, inquit Albertus Sardenſis, Porrò lecta ſententia excommunicationis, ſurrexit Pontifex, incepit, *Te Deum laudamus*, diſſolutumque eſt Concilium. In Concil. determinatum eſt, quòd Cardinales Pileo Rubro uterentur ad deſignandam eorum conſtantiam in Fide ſuſtinenda.

De Concilio Lugdunenſi ſecundo, quarto decimo Generalium.

GRegorius Decimus, ſub Imperio Rodulphi convocavit hoc Concilium, anno Domini 1274. in quo pluſquam mille Patres, & inter eos, pluſquam ſeptingenti ad minus convenerunt Epiſcopi, inter quos fuit Domino Bonaventura, qui multum contulit cum aliis Minoritis ad unionem Græcorum cum Latinis D. Thomas autem in itinere morbo correptus, mortuus eſt. Hujus

Concil.

Concil. Hiſtoria habetur ex Luca Vvadingo.

Injuncto primùm jejunio trium dierum à Pontif. tum Epiſcopis, tum Cappellanis ſuis, primo die poſt Kalendas Maii 1274. ſedibus præparatis in majori Eccleſia S. Joannis, & omnibus ſuum locum tenentibus. Pontifex in prima ſeſſ. triplicem cauſam hujus Concilii declaravit; nimirum ſubſidium Terræ ſanctæ, unionem Græcorum, & morum reformationem. Pro Græcorum unione miſit Pontifex quatuor Minoritas ad Michaelem Imperatorem Conſtantinopolitanum, & Andronicum filium ejus, ut teſtatur ipſemet Imperator in Epiſtola, quam ſcripſit ad Georgium X. ſub Sigillo Aureo, in qua ſe Fidem Romanam profiteri teſtatur in mediatione horum Fratrum Minoritarum.

Ante tertiam Seſſionem hujus Concilii, litteras accepit Pontifex à Minoritis de ſuo adventu cum Legatis Græcorum, ad quas ſummè gaviſus eſt Papa: unde fecit convocari omnes Prælatos, & coram ipſis sermonem habuit Cardinalis Bonaventura, aſſumpto pro themate, *Exurge Hieruſalem, ſta in excelſo, & circumſpice ad Orientem, & inde collige filios tuos ab Oriente uſque ad Occidentem*. Baruch. 5 & concione habita, lectæ ſunt prædictæ litteræ Minoritarum, aſſerentium ſe prope eſſe. Et revera paulò poſt advenerunt illi Fratres cum Nuntiis Imperatoris Michaelis Paleologi, & filii ejus Andronici, necnon & Prælatorum univerſæ Græciæ, quibus obviam fuerunt omnes Prælati Concilii; Vicecancellarius Papæ, & totà Cardinalium familia, qui omnes conduxerunt Græcos ad Palatium Pontificis: Papa verò ſtans in aula Palatii cum ſuo comitatu, illos benignè ad oſculum pacis recepit.

cepit, & Græci significaverunt in omnium conspectu, se venisse ad omnimodam obedientiam suæ sanctitati præstandam, profitendum Ecclesiæ Romanæ Primatum, & porrigendum Imperatoris diploma, in quo Fidem Catholicam se profiteri testatur, juxta instructionem, quam illi dederant Pontificis Legati; Minoritæ scilicet.

Misit cum sua Epistola Imperator confessionem suæ Fidei ad Concilium, juxta instructionem, quam ad illum misit Summus Pontifex, & cum litteris Imperatoris alias præsentaverunt Legati, à Prælatis Græciæ, inter quos viginti sex Metropolitani Fidei Romanæ Ecclesiæ subscripserunt, & unioni cum illa: Non potuit tamen induci Josephus Patriarcha Constantinopol. ut aliis consentiret, contendens suam Sedem esse primam: sed Prælati Græciæ promiserunt in suis litteris quòd si immobiliter se haberet, tunc ipsum à Sede ejicerent. Post quædam colloquia, proposita est Nunciis, Græcorum norma Fidei Romanæ, quam profiteri debebant suo, & illorum nomine, quorum gerebant vices, quod libenter acceptarunt; unde in die Apostolorum Petri, & Pauli solemne sacrum fecit Pontifex, & D. Bonaventura egregium habuit sermonem de pace ineunda & puritate Romanæ Fidei; & statim cantatum est Symbolum Fidei Constantinop. & dum ventum est ad articulum de Spiritu Sancto Græci cum Latinis lento cantu pronuntiaverunt, *qui ex Patre, Filioque procedit*. Quo facto Germanus olim Patriarcha Constantin. Nuntius, & consanguineus Imperatoris, Archiepiscopi, & alii Græci, gratias egerunt D. Papæ, qui statim Missam prosequutus est.

Fra-

Fratres Minoritæ prędicti, ſcilicet F. Hieronymus de Aſculo, F. Remundus Berengar. F Bonagratia, & F. Bonaventura de Mugello, induxerunt Tartaros ad idem fœdus iueundum cum Eccleſia Romana; unde ad Concilium adduxerunt eorum Legatos, quibus obviam fuerunt Cardinales, deductique ad Aulam Pontificiam, ubi agebant Prælati de rebus Concilii; ſummo cum honore recepti ſunt. Interim cum dolore omnium moritur D. Bonaventura, quem Sixtus IV. & V. Pont. dicunt fuiſſe Præſidem in Concilio illo; quod tamen verum eſſe non poteſt, cùm ſemper adfuerit Gregorius; ſed in privatis colloquiis, quæ fieri ſolebant tanquam præparatoria, nè res indiſcuſſæ proponerentur in Concilio, ſemper primas tenuit. Tanta autem in hac Synodo præſtitit Eccleſiæ, ut omnium ſibi conciliaverit animos: præſertim Græcorum, qui ipſi dederunt nomen Eutychii, quod eſt eruditionis, & ſapientię elogium: ipſi enim profectò debetur pacificatio inter Græcos, & Latinos, unde in Concilio præſenti Pontifex creaverat illum Cardinalem Epiſcopum Albanenſem, quod nunquam contigerat, ut quis fieret Cardinalis Epiſcopus antequam eſſet Cardinalis Presbyter. Omnes Prælati cum Papa illius funus decorarunt præſentia ſua, ſicut & Imperator Conſtantinopolitanus, quod vix unquam compertum eſt. In hoc Concilio multùm agitata fuit quæſtio inter Græcos, & Latinos de proceſſione Spiritus S. ubi mira egit, & dixit D. Bonaventura; tandemque determinatum eſt, ut diximus, ipſum eſſe à Patre, & Filio, tanquam unico principio.

De Concilo Viennenſi, generalium quintodecimo.

ANno 1311. celebratum eſt hoc Concilium Viennæ in Delphinatu, ſub Papa Clemente V. Philippo Pulchro Francorum Rege, & Henrico VII. Imper. De hoc Concil. loquens S Antonius 3. p. Hiſt. Tit. 12. c. 3. dicit, *Clementem, qui promotus fuerat ad inſtantiam Regis Gallia, promiſiſſe illi in ſua promotione, quòd deleret Bonifacium VIII. ex Pontificum numero, qui illum Regem excommunicaverat, & Regnum dederat primo occupanti: ubi Rex prætendebat oſtendere, Papam eſſe Hæreticum.* His nunquam aſſenturi voluit Concilium, immò declaravit, Bonifacium fuiſſe ſemper legitimum Pontificem: unde Papa, cùm non poſſet ſua promiſſa adimplere, declaravit decreto Concilii, omnes proceſſus, quos fecerat Bonifacius in Regem, fore nullos, nec intuitu illorum ullam unquam pœnam, aut detrimentum futurum, nec Regno, nec Regi, nec ejus filiis. In hoc Concil. pluſquam trecenti Epiſcopi undequaque adfuerunt.

Templariorum Ordo penitus deſtructus fuit in hac Synodo; conſtitutio facta pro celebrando feſto Corporis Chriſti Feria 5. poſt Octavam Pentecoſtes; & condemnati Fraticellorum, ſeu Begardorum, & Beguinarum errores, Virorum, & Mulierum Germaniæ, qui contumaciter aſſeverabant. 1. Quòd homo poſſet tantam perfectionem acquirere, ut fieret impeccabilis. 2. Quòd poſt talem perfectionem, non oporteret amplius homini orare, nec jejunare. 3. Quòd tales non ſint amplius ſubjecti obedientiæ, nec

Ec-

Ecclesiæ præceptis. 4. Quòd homo totalem beatitudinem possit sibi in hac vita comparare. 5. Quòd anima non indigeat lumine gloriæ ad Deum videndum. 6. Quòd exercere actus virtutum sit hominis imperfecti. 7. Quòd osculum mulieris sit peccatum, dum ad illum non inclinat natura: & quòd actus carnalis, seu simplex fornicatio non sit peccatum, dum ten atur exercens. 8. Quòd in elevatione Corporis Christi non debeat homo perfectus reverentiam exhibere, quia perfectioni suę detraheretur, si ob hoc ab altitudine contemplationis suæ descenderet.

Begardi, & Beguinę multis nominibus insigniti sunt, utpotè Fraticelli, Fratres de paupere vita, Bisochi, Fratres Ordinis Apostolorum, & Dulcinistæ, à quodam Dulcino Novariensi, quem sex millia hominum secuti sunt. Anno 1305. Bzovius pauperculæ S. Francisci Familiæ semper infensissimus eos dixit fuisse Fratres, & sorores Ordinis Tertii D. Francisci, sed de errore, & mendacio arguitur ab omnibus. Quantum ad ipsum Clementem V. qui hos Hæreticos condemnavit, agebat in Gallia, & jam inde ab hoc tempore, hoc est, Anno 1305. translata est Sedes Pontificia ab urbe Roma Avenionem Galliæ urbem, quam à Rege emit Clemens VI. & ipsa Sedes mansit Avenioni ad septuaginta, & quatuor annos Clementina Constitutiones Apostolicæ in jure Canonico insertæ ortum habuerunt ab illa Synodo.

De Conciliis Constantiensi, & Basilcensi partim approbatis, & partim reprobatis.

QUoniam in hac Disp. mens fuit tantùm agere de legitimis Conciliis totaliter ap-

pro

probatis, quæ sunt octodecim numero, ideò potuissemus abstinere à sermone horum, quæ partim approbarunt, & partim reprobarunt Pontifices: sed quia in illis aliquid consideratione dignum est, concernens superioritatem Concilii, vel ejus inferioritatem, respectu Papæ, ideò de illis mentionem aliquam facere debuimus, non obstantibus dictis nostris in q. 9. de Summi Pontif. infal. libilitate, & q. 7. disp. præced.

Concilium Constantiense, ubi trecenti Episcopi convenerunt, & plusquam septingenti Patres, inchoatum fuit anno 1414. sub Joanne XXIII & finitum ann. 1418. sub Martino V. Hoc Concil. in fuit generale, quia congregatum fuit ad tollendum Schisma; divisio enim Cardinalium tres instituit Pontifices, nimirum Joannem XXIII. Benedictum XIII. & Gregorium XII. Fuit partim approbatum, in condemnatione nimirum Vvicleffi, Joannis Hussii, & Hieronymi Pragensis; & partim reprobatum, in hoc scilicet, quòd in primis Sessionibus Papam inferiorem Concilio declara. runt. Unde, cùm dicitur, Martinum V. legitimum Pontificem, ejectis tribus illis Pontificibus, approbasse acta hujus Concilii: respondetur, approbasse quidem ea, quæ sunt *conciliariter* acta, idest, prævio, & maturo examine, quod factum non fuit in hac determinatione, ad quam omnes sine ulla perquisitione convenerunt, videntes nullum reperiri modum expeditiorem ad impediendа Schismata, nisi declarando Concilium esse supra Pontificem. Videantur, quæ diximus n. 9 de Summ. Pontif. & quæst. 7. disp. præced. Porrò, quæ facta sunt contra Pontif. in hoc Concilio, & in Basileensi, revoca-

ta

ta sunt in Concilus Florentinis, & Lateranensi.

Concil Basileense sub Martino V. & Eugenio IV. celebratum est, anno D. 1431. Inchoatum fuit Senis sub Juliano Cardinale S. Angeli, præside, & justis de causis Basileam translatum. Hoc Concilium fuit Oecumenicum, utpotè indictum à Sum. Pontif. qui ad illud delegavit. Talem Legationem approbavit Eugenius IV. post obitum Martini V. sicque inchoatum est Concilium Basileæ justu Eugenii, ad quod ex omni parte quamplurimi convenerant Episcopi. Cùm autem ipse videret, Patres suscitatos ab aliquibus Principibus, sub prætextu reformandæ Ecclesiæ, plurima Romanæ Ecclesiæ tollere privilegia, statim suum Legatum revocavit, Concilium dissolvi jussit; & Ferrariam transtulit. Interim licèt Episcoporum plurimi abierint cum Legato, proinde Concilium fuerit dissolutum; alii remanentes sub præsidio Cardinalis Arelatensis, qui sibi præsidendi munus assumpserat, deposuerunt Eugenium, loco ipsius substituentes Amadeum Eremitam, dudum Sabaudiæ Ducem, sub nomine Felicis IV. qui postea, mortuo Eugenio, suum Pontificatum, ad quem evectus fuerat invitus, cessit Nicolao V. successori Eugenii, ipse verò ad pristinum Eremum se contulit. Hoc Concil. nihil habet ratum, nec probatum, nisi quasdam constitutiones pro Beneficiis, quas, pacis causa, approbavit Nicolaus V. reliqua verò, quæ in aliis Conc. non sunt definita, reprobavit, juxta Prædecessoris sui sententiam; & sic in hac Synodo sancita, sunt contra Pontificem, nullum pondus habet.

De Concilio Florentino, quod fuit sextumdecimum inter Generalia.

DUm videret Eugenius IV. perversam intentionem aliquorum Concilii Basileensis Episcopos ab illa Synodo, & Legatum avocavit, præcipiendo ut Concilium dissolveretur. Videns autem ipsum continuari, anno 1439 congregavit aliud Concilium Ferrariæ oppositum Basileensi, quod Concilium posteà translatum est Florentiæ, & in illis actum est de unione Græcorum cum Latinis; ipsi enim suum Schisma renovarant ob Processionem Spiritus sancti à Filio, ob additionem factam hujus particulæ, *Filioque*: ob ignem Purgatorium, ob Principatum Papæ; ob azymum, vel fermentatum panem; ob transubstantiationem panis, &c. In omnibus controversiis convenerunt Græci cum Latinis in Concilio isto, in quo decantatum ex Symbolum ab utraque Gente, cum hac additione, *Filioque procedit*, quæ ter Græcè, ter Latinè repetita est. Quantum ad azymum: aut fermentatum panem, determinatum est in utroque consecrationem posse fieri, & sic servandum uniuscujusque Ecclesiæ usum.

In ultima Sess. Joseph. Patriarcha Constantinopolitanus morte subita obiit; sed antè mortem scripsit se agnoscere Pontificem Veteris Romæ habere jure merito Primatum Ecclesiæ totius; seque totaliter esse in Fide conformem Ecclesiæ Romanæ, quod scripsit 8. Junii anno 1430. in urbe Florentiæ: Intereà advenerunt paulò ante finem Concilii, Legati Patriarchæ Armeniorum, petentes suam Ecclesiam uniri cum

Romana, fidem ipsius, & Decreta Concilii Florentini piè, & sincerè amplecti volentes. Paulò post finem hujus Concilii ann. 1453. post diutinam obsidionem cepit Mahometes urbem Constantinopolim; ubi tantam exercuit crudelitatem, ut nulla oratione explicari valeat. In hoc Concilio actum est specialiter de materia, & forma Sacramentorum. Sessiones sexdecim hujus Concilii, primæ scilicet, celebratæ sunt Ferrariæ, cæteræ verò Florentiæ usque ad vigesimam quintam, quæ fuit ultima. His omnibus expletis, litteræ Unionis factæ sunt, quibus Joannes Paleologus Imperator, Patriarchæ, & alii Ecclesiarum Orientalium Prælati subscripserunt, sicut & Occidentales.

De Concilio Lateranense quinto, decimo-septimo Generalium.

INitium duxit hoc Concilium ann. 1512. sub Julio II. & Leone X. imperante Maximiliano: finitum est autem ann. 1517. Julius II. in sua electione promiserat se Concilium celebraturum pro reformanda Ecclesia, & pace componenda inter Principes Christianos juxta Conc. Constantinop. in quo determinatum fuerat, ut quolibet decennio convocaretur. Requisitus autem de hoc multoties, vel non potuit, vel non voluit illud convocare; unde quidam Cardinales Concilium celebrarunt apud Pisas, convocatis omnibus Episcopis, tanquam ad generale Concilium. Hoc videns Pontifex, indixit Concilium Romæ apud Lateranum contra Conciliabulum Pisanum, sicut Concilium Florentiæ fuit contra Basileense indictum. Primò rationem reddidit Pontifex

de

de Concilii dilatione, propter exercitum Julii II. & Imperatoris, & exercitum Ludovici Regis Francorum, qui prope Civitatem Ravennatem conflictum habuerunt. 2. Legitur Bulla, in qua Concilium Pisanum & Acta ejus irritata fuerunt 3. Moritur Julius II. post Sess. 5. 25. Febr. ann. 1513. & eodem anno Martii 11. electus est Cardinalis de Medicis sub Leonis X. nomine. Sub eo in Sess. 6. fit electio 24. Prælatorum, qui adsit Papæ cum Cardinalibus in negotiis pertractandis. 4. Leguntur litteræ subscriptæ à Cardinalibus, qui Concilium Pisanum congregaverant, in quibus abjurant Schisma, quod fecerunt, fatentur se malè egisse, veniam de hoc expetunt, & pristinæ dignitati restituuntur in Consistorio secreto, venientes ad Papam, tamquam simplicis Cler. 5. In sess 10. die 4. Maii an. 1515. præsidente Leone X. approbantur Montes pietatis.

De Concilio Tridentino, Generalium ultimo.

HOc Concilium, quod multas, & longas habuit interruptiones, inchoatum est ann. 1545. & finitum ann. 1563. temporibus Caroli V. & Ferdinandi primi, sub Pontificatu Pauli III. ejus Legati erant Joannes Maria Cardinalis Episcopus Prænestinus, Marcellus Cervinus Presbyter Cardinalis Tit. S. Crucis in Jerusalem, & Reginaldus S. Mariæ in Cosmedin Diaconus Cardinalis. Continuatum est Concilium suo Julio III. Pontifex cujus vices tenuerunt Marcellus Crescentius Presbyt. Cardinal. Sebastianus Pighinus Archiepiscop. Sipontinus, & Aloysius Lipomanus Episcop. Veronensis Denique consummatum est Concil. sub Piu.

IV. cujus nomine præſederunt Hercules Gonzaga Prçsb. Card. Hierõymus Seripãdus Prçsb. Card. Joãnes Moronus Card. Epiſc. Ludovicus Simoneta Præsb. Card. Marcus Sitiens Diac. Card. & Bernardus Navagerius Presb. Card.

Poſtquam multoties deſiderata fuit hæc Synodus, ad extirpandam Lutheranam Hæreſim in Germania maximè graſſantem, an. 1537. indicta tandem fuit Mantuæ à Paulo III. ſed quia Dux nimiam poſcebat pecuniam pro militari præſidio, ad tuendam urbem contra exteros, indictum eſt anno ſequenti Vicentiæ, quod acceptare noluerunt Veneti, quia nuper pace initia cum Solimano, timuerunt nè Solimanus præſumeret, Venetos omnes Chriſtianos Principes in hoc Conc. excitaturos contra ipſum. Tandem an. 1542. celebrari juſſum eſt Trid. ubi reverà initium duxit an. 1545. ſed an. 1547. translatum eſt Bononiam ob intemperiem aeris, & morbos graves; ubi interruptum fuit poſt 7. Seſſionem, per quadriennium, & deinde celebratæ ſunt poſteà adhuc tres aliæ Seſſiones ſub Paulo III. in illa urbe Bononia. Mortuo autem hoc Pontifice, reſumptum eſt Conc. Trid. ſub Julio III. ubi celebratæ ſunt ſex Seſſiones, à decima ſcilicet uſq; ad 16. incluſivè, & poſteà ſuſpenſum eſt Conc. ad ann. 1561. quo tempore ſub Pio IV. Julii III. ſucceſſore celebrari cæpit, ac deniq; ſequenti anno conſummatum eſt, & ſub hoc Pontif. factæ fuerunt 9. Seſſiones; in toto enim Concilio 25 celebratæ ſunt; 10. ſub Paulo III. ſex ſub Julio III. & 9. ſub Pio IV. De Luthero, Calvino, & aliis Hæreſiarchis jam dictum eſt.

CAPUT III.

De Conciliis particularibus.

ÆQuum eſt, ut à generalibus Conciliis ad particularia deſcendamus; non quòd de

de omnibus loqui mens noſtra ſit, ſed ut ſaltem de principalioribus dicamus aliqua. Per particularia Concilia illa intelligimus, quæ non ſunt Oecumenica, ſeu Generalia; ſed vel Nationalia, aut Provincialia dicuntur. Porrò, ut jam inſinuavimus, Concilia Nationalia ſunt illa, quæ induuntur à Patriarchis, ſeu Primatibus, & in quibus conveniunt Prælati illius Patriarchatus, vel Primatiæ. Provincialia verò ea ſunt, quæ ab Archiepiſcopis congregantur, & ex Epiſcopis componuntnr Suffraganeis.

De Conciliis particularibus primi ſæculi.

IN primo ſæculo multotie convenerunt Apoſtoli, ut diximus initio capitis: ſed conventio, quæ facta eſt ſub D. Petro an. Chriſti nati 15. contra Cerinthum, ſolemnior eſt inter alias: unde ab aliquibus vocatur Concilium generale; ab aliis ſaltem Nationale, aut Provinciale. Videantur, quæ jam dicta ſunt de illo Concilio.

Ideò celebratum eſt Concilium hoc Jeroſolymit. ob diſſenſionem ortam inter Chriſtianos Antiochiæ, quorum aliqui noviter de Judaiſmo converſi credebant obſervandam eſſe legem Moſaicam cum Chriſtiana, & hujus diſſenſionis Author fuit Cerinthus ex Epiphanio. Toſtat. in 17. Matth. q. 13. putat, Jacobum protuliſſe definitivam ſententiam, in quantùm erat Jeroſolymorum Epiſcopus, quod falſum eſt; fuit enim Petrus, qui pronuntiavit, ut probavimus in fronte cap. præced. Nam in quacumque Diæceſi reperiatur. Pontifex, præſidet, & ſubditos habet Epiſcopos. Porrò ut executioni demandaretnr Concilii hujus definitio, miſſi ſunt, qui eam deferrent, ac promulgarent Antiochiæ.

Fuit aliud Concilium in hoc sæculo Antiochiæ celebratum sub D. Petro anno 57. in quo præ cæteris determinatum est, ut homines credentes in Jesum Christum, quianteà vocabantur Discipuli, Christiani deinceps appellarentur. Multiplici autem ratione vocati sunt Christiani, à Christi nomine, non Jesuitæ à nomine Jesu; quia scilicet nomen Jesu est Hebraicum, & nomen Christi est Græcum: unde quia mutatio nominis Discipulorum in nomen Christianorum facta est in Græcia, & non in Judæa, nempe Antiochiæ, ideò potiùs dicti sunt Christiani, quàm Jesuitæ. Deindè, nomen Jesu respicit divinitatem, idem est enim Jesus, ac Salvator, & salvare ad Deum pertinet; nomen autem Christi est nomen humanitatis, nam Christus idem est, ac unctus (divinitate scilicet) unde cùm Christiani sint uncti unctione Baptismi & Confirmationis tanquam milites, ideò jure hoc nomine vocatur Christiani.

De Conciliis secundi sæculi.

TRia prima fuerunt, *Romanum* sub Victore Papa ann. 198. *Palæstinum* eodem anno, & *Ponticum* pariter. In illis determinatum fuit Pascha celebrandum esse, non quarta decima Lunæ Martii more Judæorum, sed die Dominica post illam quartamdecimam diem Lunæ, prout tradiderunt Apostoli. Ann. eodem Asiatici celebrarunt Concilium, vocatum *Asiaticum*, in quo determinatum celebrandum esse Pascha quarta decima die primi Mensis, etiam in Dominicam non incideret: sed per Victorem Papam hoc Concilium reprobatum est, & per Concilium Nicænum. Concilium *Gallicum* celebratum est sub Iræneo Lugdunensi Episco-

Episcopo tempore Victoris Papæ, in quo statuerunt Prælati die Dominica sequenti quartam decimam Lunæ Martii celebrari debere Pascha.

De Conciliis tertii sæculi.

CONcilium *Africanum* sub Zephirino celebratum est ann. 217. Tertullianus enim, dum adhuc verus esset Catholicus, volens omnia, quæ sunt hæreticorum, deiici ab Ecclesia, persuasit Agrippino Carthaginensis Ecclesiæ Episcopo, Baptismum ab hæreticis collatum esse invalidum, & reiterandum consequenter; unde Agrippinus Numidiæ, & Africæ Episcopos in Africam convocans, de consensu Patrum affirmavit iterandum esse Baptismum hæreticorum, sed hoc Concilium reprobatum est à Summo Pontifice Stephano I. Concilium *Africanum*, seu Carthaginense, convocatum fuit anno 258. à D. Cypriano, qui sicut Agrippinus, sentiebat rebaptizandos esse conversos ab hæreticis, & sic pleniorem conventum Episcoporum convocavit, nimirum 70. ubi statutum est, tale Baptisma esse iterandum; sed denuò hoc Concilium reprobavit Stephanus, quod audiens Cyprianus incunctanter majorem numerum Episcoporum congregavit ex Mauritania Africa, & Numida usque ad 85. qui recenter pronuntiaverunt nec verum Baptisma, nec veram remissionem peccatorum posse ab hæreticis conferri. Quod rursus in Concilio Romano reprobavit Pontifex Stephanus. Ab hac opinione resilierunt postèà, tum Cyprianus, tum alii Episcopi. Et in Concilio Nicæno Generali primo determinatum est, Baptizatus ab hæreticis rebaptizandos non esse. Concilium *Arabicum* celebratum fuit sub Fabiano Papa, an. 240.

hæreticos, animas hominum mortales esse affirmantes, cum corporibus extingui, & in novissimo die reluscitari cum illis. Doctissimè hos hæreticos expugnavit Origenes. Concilium aliud celebratum fuit Carthagine, anno 254. sub Cypriano Episcopo tempore Cornelii Papæ ob hæresim Novati Romanæ Ecclesiæ Presbyteri, qui docebat non recipiendos esse ad ablutionem Fideles, qui in persecutione fidem negaverant quantumvis essent pœnitentes. In hoc Concilio determinatum est, ut lapsi ad Pœnitentiam admitterentur, non verò ad Communionem, nisi post tempus pœnitentiæ peractum. Concilium *Romanum* primum celebratum, anno 254. tempore Cornelli Papæ præcedens Decretum confirmavit, addendo, quòd Sacerdotes lapsi, prævisa pœnitentia, & satisfactione, in Ecclesia recipiantur, sed ad Communionem reducantur laicam. Concilium Romanum secundum, an. 255 sub Cornelio Papa condemnavit Novatianum. Concilium Africanum an. 257. sub Stephano Papa excommunicavit Geminium post mortem; quia ex hac vita discedens Fortunatum Presbyterum testamento suo filiorum tutorem nominasset: sed potiùs dicendum est, quòd Concilium eum excommunicatum declaraverit, quia in hoc excommunicationem incurreret latam à præcedenti quodam Consilio Africano. Aliud Concilium *Africanum* celebratum est, anno 258. sub eodem Papa contrà Basilidem, & Martialem Episcopos, qui dejecti fuerant à suis sedibus propter abnegationem fidei, & in illis restitui prætendebant. Concilium aliud fuit celebratum *Romæ*, anno 293. sub Dionysio Papa, in quo alius Dionisius Alexa-

xandrinus Episcopus justificatus fuit de Sabellianismo, quod illi imputabant Pentapolitani. Concilium *Antiochenum* bis celebratum est contra Paulum Samosatenum, qui Christum purum hominem dicebat, anno scilicet 266. & 272. Concilium *Narbonense* celebratum fuit, an 230. in quo per miracula Paulus Episcopus Narbonensis probavit suam innocentiam contrà duos ex Diaconis suis, qui clanculùm calceamenta muliebria projecerant in ejus cubiculum. Concilium *Lugdunense* fuit celebratum anno 258. contrà Martianum Arelatensem Archiepiscopum, qui infectus erat errore Donatiani; unde Faustinus Archiepiscopus Lugdunensis metuens, ne tale venenum inficeret suas oves, Concilium hoc indixit; in quo scripserunt Prælati ad Summum Pontificem, ut Martianum eiiceret e throno.

De Conciliis quarti sæculi.

CConcilium *Romanum* sub Melchiade convocatum est contrà Donatistas; an. 313. ferre non valentes ordinationem Ceciliani ad Episcopatum Carthaginensem, cui præficere volebant Schismaticos. Concilium *Arelatense* celebratum est tempore Constantini, & Silvestri Papæ primi in causa Donatistarum, qui à Papa Melchiade ad hoc Concilium appellaverant; sed talis permissio illis data est, non ex rigore juris, sed ex indulgentia, volentibus per hoc Pontifice, & Imperatore videre an se converterent Donatistæ post tale judicium. Concilium *Ancyranum* celebratum tempore Silvestri Papæ I. anno Christi 314. determinavit idem ac præcedentia, quod scilicet non reciperentur ad Ecclesiæ communionem illi, qui in persecutione defecerant à fide, nisi prævia

pœnitentia. Concilium *Neocesarense* sub Silvestro, anno 314, determinavit Presbyterum convivio secundarum nuptiarum interesse non debere, cum secundis nuptiis imponatur pœnitentia: non quòd sint illicitæ, sed quòd incontinentiam manifestent. Concilium *Romanum* sub Sylvestro, an. 315, in quo præsente Constantino Imperatore, ac matre illius Helena, disputaverunt doctissimi Episcopi contra doctissimos Judæos, Scribas & Pharisæos, in qua disputatione victoria declarata est pro Christianis per Cratonem, & Zenophilum Philosophos ad id delegatos. Ob hoc in Christianos, & Imperatorem seditionem moverunt Judæi Concilium *Alexandrinum* primum contra Arium celebratum est, an. 314. sub Sylvestro, in quo damnatur ipse hæreticus, a communione eiicitur, & spoliatur Præsbyteratus Ordine. Ob eundem finem celebratum est aliud Concilium *Alexandria* an. 319. ad quod Sylvester Osium Episcopum misit Legatum. Concilium *Laodicenum* in Phrygia celebratum est sub Sylvestro an 320. pro reparanda disciplina. Concilium *Romanum* celebratum est sub Sylvestro an 324. coram Constantino, & ejus matre. In eo ordinati sunt gradus Ecclesiæ; determinando quot deberent esse Presbyteri Romæ, Diaconi, Subdiaconi, Acholythi, Exorcistæ, Notarii, &c. Concilium *Romanum* aliud celebratum est, an. 325. pro confirmatione Concilii Nicæni sub Sylvestro. Concilium *Gangrense* in minori Asia, Paphlagoniæ scilicet, congregatum est anno 324. sub eodem Sylvestro contra errores Eustatii Episcopi Sabastensis in Armenia, qui inter alios errores nuptias improbabat. Concilium *Alexandrinum*, an. 339, celebratum est;

& in hoc Ariani videntes Constantium Imperatorem Athanasium exulem restituisse suæ Ecclesiæ, novas calumnias excogitarunt, quibus non obstantibus, in sede confirmatur à Catholicis in hoc Concilio. In Concilio *Antiocheno* denuo Ariani Athanasium deposuerunt, & Gregorium Cappadocem substituerunt, anno 350 Plura alia celebrata sunt, tum contra Arianos, tum pro Arianis, quæ prolixius esset retexere.

De Conciliis quinti sæculi.

COncilium *Africanum* celebratum est sub Anastasio, anno 401. ut invenirentur media, quibus Donatistæ è Schismate suo possent redire ad Ecclesiam. Consilium *Milevitanum* primum sub Innocentio celebratum est, anno 402. contra Pelagium, Milevum, seu Milevum, est civitas Numidiæ in Africa. *Conciliabulum*, quod dicitur *ad Quercum* celebratum Fuit anno 402. In quo Theophilus Alexandrinus Patriarcha accusavit Chrysostomum, quod faveret Origenistis, iplanıq; Eudoxiam Imperatricem excitavit contra illum. Hæc Synodus habita est in loco *ad Quercum* dicto, qui fuit suburbium Chalcedonis. Aliud Concilium *Africanum* sub Innocentio pro Donatistis reconciliandis, celebratum est Carthagine, an 403. In Alio Concilio *Africano* habito Carthagine, anno 404. decreta fuit legatio ad Honorium Imperatorem contra Donatistas, qui non tantum communionem Catholicorum contemnebant, sed ipsos exagitabant armata manu. In *Toletano* Concilio decretum est, ne causidici, aulici, vel sæculari militiæ dediti ad Clericatum reciperentur. In Concilio *Africano*. Innocentius maxime commotus

est adversùs accusatores D Chrysostomi, prohibuitque, ne cum Theophilo, & Episcopis Orientalibus haberetur communicatio, anno 407. Collatio, quam alii vocant Concilium, Carthagine habita est inter Donatistas, & Catholicos per tres dies jussu Honorii Imperatoris anno 411. In illa affuit D. Augustinus. In Concilio Cirtensi convenerant Augustinus, & plures Episcopi cum Silvano Numidiæ Primate, ut remedium afferrent mendaciis Donatistarum, qui cum victi essent, calumniabantur Catholicos, quod corripuissent judicem; unde dignos exilio declarat illos Honorius, Synodus *Diospolitana* in Palestina sub præside Eulogio Cæsariensi, declaravit anno 425. Pelagium Monachum esse Catholicum. Ipsa reprobata fuit ab Innocentio I. Concilium Carthaginense Pelagium, & Celestium tanquam hæreticos damnavit, anno 416. Sicut & Concilium *Milevitanum* 2. & alia sequentia. Concilium *Romanum* celebratum est an. 430. sub Celestino contra Nestorium, qui favebat Pelagianis, & dicebat B. Mariam non esse Matrem Dei. Concilium *Arausicanum* 1. celebratum est sub Leone 1. anno 441. Concilium *Constantinopolitanum* generale Eutychem condemnavit sub Leone anno 448. Concilium *Ephesinum* reprobatum Eutychem absolvit. Concilium *Viennense*, an. 474. habitum est; in quo sub Simplicio Papa B. Mammertus Viennensis Episcopus decrevit jejunium in triduo præcedenti Ascensionem Domini propter plura prodigia, quæ in hac civitate visa sunt. Concilium *Arelatense* condemnavit Prædestinatianos, anno 445. Omitto cætera.

De Conciliis sexti sæculi.

CONcilium *Agathense*, an. 505. collapsam disciplinam in vigorem restituit. In Concilio *Gerundensi* decretum est ann. 517. Cathechumenos esse baptizandos solùm in Paschate, & Pentecoste. In Concilio Arelatensi, anno 524. decretum est, ut Diaconus non Ordinetur ante 25. annos, & Sacerdos ante 30. Concilium *Aransicanum* 2. Cesario Arelatensi tempore Felicis 4. congregatum est an. 529. contrà Pelagianos, Massilienses, ac Prædestinatianos de gratia, & libero arbitrio. In Concilio Romano Bonifacius II. Vigilium Diaconum sibi successorem delegit, quod ipsemet reprobavit in Concilio Romano 2. ann. 530. Concilium Constantinopol. an. 536. celebratum est contrà Antimum, & complices, qui adhærebant errori Eutychiano. Concilia plura habita sunt in hoc sæculo in civitate Aurelianensi, & Parisiensi, & aliis in locis.

De Conciliis septimi sæculi.

IN hoc sæculo, multa celebrata sunt Concilio Romæ, quorum primum fuit sub Gregorio I. joann. 601. In quo Pontifex consulere volens quieti Monachorum, quos perservebantur Episcopi, multa pro illis constitui. Septemdecim fuerunt congregata *Toleti*. Ad hæc adiicienda sunt Concilia, *Byzacenum* ann. 602. *Numidia* 604. *Tarraconense* 614. *Matiscomense*, 618. *Hispalense*, *Rhemense* 630. *Alexandrinum*, coactum sub Honorio à Cyro Monotelita, 633. *Aurelianense* 750. *Clipiacense* in territorio Parisiensi, Gallicè *Clichy* 662. *Cabilonense* 650. *Emeritense* in Lusitania 666. *Anglicanum* 672. *Ercatense* 676. *Mediolanense* 679. *Rothomagense*

gense 682. *Cæsarauguſtanum* 695. *Trajectenſe* 697. *Aquilejenſe* 698. & plura in Gallia.

De Conciliis octavi ſæculi.

PRæter concilia Romana, quæ multa fuerunt in hoc ſæculo, & in quorum primo prohibetur ſub Anathemate, ut nullus audeat presbyteram, aut Diaconam in conjugium ducere, fuerunt indicta plurima alia, ſed antea ſciendum eſt, quod per Presbyteram, & Diaconam intelligantur illæ fœminæ, quæ ex mutuo conſenſu à viris ad ſacros Ordines promotis relinquebantur, & caſtitatem tenebantur ſervare. Celebrata inquam, fuerunt, Concilium *Anglicanum* anno 705. Conciliabulum *Conſtantinopolitanum* à Joanne Monotelita 712. *Sueſſionenſe* 744. *Genuilacenſe* 767. *Vuormatienſe* 770. Aliud ibidem 772. *Bavaricum* 772. *Paderbonenſe* 777. *Lipienſe* 780. *Colonienſe* 782. *Forojulenſe* 791. *Ratisponenſe* 792. *Francofordienſe* 794. &c.

De Conciliis noni ſæculi.

HOc ſæculum vidit concilia, *Altinenſe* an. 802. *Conſtantinopolitanum* an. 805. & Conventum optimatum Galliæ, in quo Carolus Magnus Regum in tres filios diviſit 806. jubens præcipuè, ut tres illi Fratres defenſionem Papæ ſuſciperent. Fuerunt inſuper concilia *Aquisgranenſe* 800. *Arelatenſe* 813. *Turonenſe* 813. *Cabilonenſe* 813 *Moguntinum* 812. *Rhemenſe* 813. *Noviomenſe* 814. *Aquiſgranenſe* 816. *Attiniacenſe* 822. *Romanum* 826. *Pariſienſe* 829. *Compendianum* 833. *Metenſe* 835. *Lugdunenſe* 836. *Conſtantinopolitanum*, in quo damnatis Iconoclaſtis, ejectoque Joanne Patriarcha hæretico, Metthodius defenſor fidei Catholicæ ſubrogatus fuit, anno 842. *Bellovac.* &c.

tense, in quo depoſito Ebbone, *Hincmarus* datus eſt Eccleſiæ Rhenenſi 843. *Meldense* contra Laicos bona Eccleſiaſtica detinentes 845. *Turonenſe* 849. *Moguntinum* ſub Rabano Archiepiſcopo contra *Godeſcalcum* hæreticum. Presbyterum 848. *Sueſſionenſe* ſed poſtea reprobatum, *Romanum*, quod depoſuit 853. Anaſtaſium *Presbyterum* Cardinalem. *Cariſiacum* 866 *Tullenſe* 859. Conſtantinopolitana plura Conciliabula, ſeu Photiana. *Confluentinum* 860. in quo concordia ſancita eſt inter quinque Reges Galliæ. *Silvaneſtenſe* 863. Plura concilia Romana. *Sueſſionenſe*, *Trecenſe*, *Ever matienſe*, *Metenſe*, *Colonienſe*, *&c.*

De Conciliis decimi ſæculi.

IN fine ſæculi præcedentis Stephanus VII. exhumare facerat Formoſum Pontificem, & initio hujus ſæculi ſub Joanne IX. celebratum eſt Concilium *Romanum* anno 904. in quo improbantur facta à Stephano contra Formoſum. Eodem anno ob eandem cauſam Concilium *Ravennate* celebratum eſt. Concilium *Suiſſionenſe* celebratum fuit pro correctione morum, & diſciplina reſtituenda anno 909. concilio *Duiſburgenſi* 927. excommunicantur Metenſes, qui Epiſcopum ſuum Bennonem execcarant *Sueſſionenſe* 941. celebratum fuit in cauſa Hugonis, & Arnaldi, qui ſe Rhemenſes Archiepiſcopos profitebantur. Aliud ob eandem cauſam celebratum fuit *Virodani* 947. Tandem in concilio *Engilenheiſenſi* Arnaldus judicatur legitimus Epiſcopus, & damnatus Hugo tanquam invaſor. 948. *Trevirenſe* 948. in quo excommunicatur Hugo

Comes adversarius Ludovici Regis Gallorum. In Concilio *Meldensi*, anno 962. mortuo Arnaldo, Hugo se in Ecclesiam intrudere volens, ad hoc indignus judicatur. Plura Concilia celebrata sunt Romæ, inter quæ celebratum est unum 997. in quo constitutum fuit, ut Imperator à septem electoribus institueretur. Alia etiam plura habita sunt in totius orbis Christiani partibus.

De Conciliis undecimi sæculi.

CONcilium *Francofordiense* celebratum est, an. 1006 in quo Ecclesia Bambergensis in Episcopalem erecta est. *Bambergense* 1011. compositit controversias ortas inter Episcopos, qui convenerant ad consecrationem Ecclesiæ Bambergensis, *Salegustiadiense* 1022. propè Moguntinum habitum est. *Aquisgranense* 1022. *Moguntinum* 1033. *Lemovicense* 1031. *Pampilonense* 2032. *Triburiense* 1035. *Sutrinum* 1046. in quo se Pontificatu abdicavit Gregorius VI. Duo *Romana* contra Simonia suo 1047. *Romanum* aliud 1050. in quo damnatur Berengarius. *Vercellense* pro Lanfranco contrà Berengarium celebratum est 1055. *Lugdunense* 1055. in quo per Hildebrandum Cardinalem Subdiaconum Legatum Victoris Papæ, missum in Gallam, ut Simonia extirparetur, quæ vulgariter in Gallia, & Italia committebatur; damnatus est Archiepiscopus quidam de hoc crimine accusatus, & hoc miraculosè, non obstante correptione, quam fecerat circà illos, qui eum accusaverant: cùm enim illi præciperet Cardinalis, ut diceret, *Gloria Patri, & Filio, & Spiritui sancto*, ultima verba numquam pronuntiare potuit; Videns autem hos Archiepiscopus accusatus, procidit ad pedes Cardinalis, & se

confessus est Simoniacum ; undè postea depositus à Sacerdotali, & Episcopali officio, libera voce decantavit . *Gloria Patri , & Filio , & Spiritui sancto* . Quòd ità pertenuit Simoniaces , ut plures Episcopi illicò confessi fuerint , se hoc crimine esse maculatos : qui ideò sine alia accusatione suis sedibus renuntiarunt . Concilium *Romanum* 1059. in quo Berengarius post abjuratam tertiò suam hæresim , Fidem Romanam confessus est . Multa alia omittimus in hoc sæculo celebrata , quæ prolixiùs esset retexere.

De Conciliis duodecimi seculi.

COncilium *Londinense* celebratum est anno 1102. in quo incontinentes Clerici depositi sunt . *Trecense* 1804. in quo justificatur Episcopus Silvanectensis de Simonia per columniam accusatus . *Moguntinum* 1105. quo Henricus Quartus Rex Germaniæ, & tertius Imperator à Clemente III. Pseudo-Papa coronatus , Imperio privatur . *Medinense* 1103. pro investitura non accipienda à Laicis . *Pictaviense* 1109. *Rhemense* 1109. *Lateranense* 1112. in quo revocatur privilegium vi extortum ab Henrico V. à Paschali Papa , pro concedendis beneficiorum investituris ; & ipse Imperator excommunicatus est , sicut in Viennensi, an. 1112. Multa in hoc sæculo celebrata sunt Concilia ob eandem rem , Concil. *Trecense* 1127. Templariis militibus habitum album assignavit . In Concilio *Claromotensi* Anacletus Antipapa , & invasor Sedis Apostolicæ condemnatur 1130. authoritate Innocentii Papæ , sicut in Stampensi, Rhemensi & Placentino sequentibus. *Suession.* 1139. damnavit Abailard. malè

de

de SS. Trinitate sentientem, sicut & *Senonense* 1140. *Hierosolymitanum* 1143. damnavit errores Armeniorum, *Vesselinum* in Burgundia 1145. Cruciatam assignavit contra Turcas. *Parisiense* contra Guilbertum Porretanum Pictaviensem Episcopum 1247. sicut & *Rhemense* 1148. *Bavlaconse* ob causam distortii inter Ludovicum Regem Galliæ, & Eleonoram Filiam Ducis Aquitaniæ 1151. *Turonense*, quo Victor Antipapa; ejusque fautores judicio octodecim Cardinalium, & 124. Episcoporum excommunicati fuerunt. 1193. *Arbrincense*, quo Henricus Rex Angliæ à sacrilega nece S. Thomæ Cantuariensis secundo absolvitur. anno 1172. &c.

De Conciliis duodecimi sæculi.

COncilium *Romanum* celebratum fuit in hoc sæculo anno 1213. in quo per Papam Innocentium III. Otho Imperator IV. privatus est Imperio. *Melodunense* in Gallia 1216. propter excommunicationem ab Innocentio IV. contra Philippum Augustum latam. In Concilio apud *Montem Pessulanum*, Simoni Montfortiano Tolosanus Commitatus, ex quo ejecerat Albigenses, datus fuit 1215. *Tolosanum* contra Albigenses tempore S. Ludovici 1228. Multa fuerunt celebrata *Sanquintini* pro libertatibus Ecclesiæ *Parisiense* sub D. Ludovico contra Balsphematores. *Oxoniense* in Anglia pro reformatione morum 1222. *Tarraconense* ob Valdenses Hæreticos 1242. *Salisburgense* pro Hospitariorum, Templariorum, & Teutonicorum Ordinibus conjungendis, 1291. *Londinense* pro electione Judæorum, anno 1297. quo inhibetur Principibus, nè Sacerdotibus imponant vectigalia. Multa alia celebrata sunt, præsertim in Gallia.

De

De Conciliis quarti decimi seculi.

COncilium *Romanum* An. 1302. tempore Bonifacii VIII. excommunicavit Philippum Regem Francorum. *Moguntinum*, in quo tractata est causa Templariorum 1310. tempore Clementis V. *Compendiense* 1301. pro immunitate Ecclesiastica tempore Bonifacii VIII. & Philippi Pulchri. Nationale apud *Parisios* propter dissidia inter hunc Regem, & Pontificem 1302. Tria Concilia *Ravennatensia*. *Toletanum* 1514. tempore Joannis XX. vulgo XXII. *Avenionense* contra Nicolaum V. Antipapam eodem tempore. *Parisiense* 1329. pro tuenda Ecclesiæ Jurisdictione. *Lavaurense* 1368. *Parisiense* tempore Schismatis inter Bonifacium IX. & Benedictum XIII. Plura alia omittere cogit brevitas nostra.

De Conciliis quinti decimi seculi.

AQuilejense fuit celebratum in Austria à Gregorio duodecimo anno 1409. ad tollendum Schisma. *Pisanum* celebratum est ob eundem finem: Cardinales enim Gregorii XII. & Benedicti XIII. videntes utrumque Pontificem contra præcedens jusjurandum molle se à Papatu abdicare, Pisas petiere; & cum maximo Prælatorum conventu damnarunt hos Pontifices tanquam perjuros, Schismaticos, & pacis Ecclesiæ inimicos, an. 1409. eorumque loco præfecerunt Presbyterum Cardinalem Basilicæ sanctorum Apostolorum Petri, & Pauli Ordinis minorum, qui Alexander V. vocatus est. Aliqui hoc concilium illegitimum reputant, quia fuit sine authoritate Rom. Pont. indictum; sed alii dicunt, fuisse canonicum, quia Gregorius XII. illud non recusabat, sed tantùm nolebat congregari Pisis. Deinde,

Deinde, congregatum est, non ad res fidei definiendas, sed ad tollendum schisma, dum illi Pontifices erant dubii, & incerti; & ideò jure poterant Cardinales indicere, & celebrare hoc Concilium, cùm nulla alia via pateret ad reddendam Ecclesiæ pacem. Porrò inter generalia reponitur hoc Concilium, *Salisburgense* aliud celebratum est, An. 1420. *Turonense* An. 1448. pro reformandis moribus Ecclesiæ. *Lugdunense* pro schismate tollendo inter Nicolaum, & Felicem; & illi cessit iste, Ann. 1449. *Toletanum* 1472. ad Clerum, & populum reformandos.

De Conciliis sexti decimi sæculi.

PArisiense indictum sub Antonio à Prato Senonensi Archiepiscopo contra insurgentes Lutheranos, Anno 1528. *Colonienſe* sub Hermano Archipræsule, qui factus est posteà Hæreticus, Anno 1536. *Moguntinum* Anno 1549. *Mediolanense* sub S. Carolo Borromæo sanctæ Praxedis Cardinali, An. 1565. quinque alia posteà sub eodem Præsule ibidem celebrata sunt. *Aquilejense* celebratum est, Ann. 1596. Concilium *Tolosanum* sub Francisco de Joyosa Cardinali, Archiepiscopo Tolosano, tempore Henrici III. & Sixti V. celebratum est Anno 1590.

De Conciliis decimi septimi sæculi.

MUlta Concilia in nostro præsenti sæculo celebrata sunt; sed de illis tantum pauca referemus, quæ habita sunt in Gallia. Primas tenet Collatio *Fontanobliana* *densis*, Anno 1600. inter Cardinalem Perronium, & Philippum Plessium Mornæum, Normanum nobilem, & Calvinistam, in ampliſſimo Regis Christianissimi Henrici IV. Episcoporum Principumque conſessu. Prædictus Mornæus, Salmuri præfectus, li-

brum

brum ediderat Gallico idiomate. *De Missæ abusibus, & antiquo sacra historiæ usu* : qui cùm perveniſſet ad manus Epiſcopi Ebroicenſis Jacobi *Davi*, iſte pluſquam quingenta Patrum, & Scholaſticorum loca truncata, vel falſa, ſe demonſtraturum pollicebatur in præfato libro : Quod cùm audiviſſet Pleſſius, petiit à Rege, ut à ſua majeſtate delegati deſignarentur, quibus præſentibus ſuæ doctrinæ comprobaretur veritas : Rex conſenſit, ſicut & Nuntius Pontificis ; conditionemque accepit Perronius; & in illa altercatione, quæ fiebat coram Rege, Epiſcopis, Miniſtris, & deputatis, tanta confuſione percuſſus eſt Philippus, ut poſt prandium, inſalutato Rege, abire voluerit, nunquam in arenam deſcenſurus, agnoſcens ſuos Miniſtros illi falsò ſuggeſſiſſe tot loca, quæ vel corrupta, vel falſa, vel malè interpretata comprobata fuerant. Habitum fuit poſteà Concilium *Narbonenſe*, præſide Archiepiſcopo, & Primate, Anno 1609. Concilium *Senonenſe* ſub Jacobo Davio Perronio Archiepiſcopo Senonenſi celebratum eſt Pariſiis ſub Ludovico XIII. propter librum anonymum de Eccleſiaſtica, & politica poteſtate An. 1612. Concilium *Aquenſe* eodem anno indictum eſt, & propter eandem rationem, Concilium *Burdigalenſe* ſub ſuo Archiepiſcopo Franciſco *de Sourdis* Cardinali, & Primate Aquitaniæ celebratum eſt 1624. Multoties denique factus eſt totius Regni Galliæ Prælatorum conventus, quorum ultimus actualiter celebratur Pontiſaræ in conventu noſtro ſtrictioris Obſervantiæ, hoc Anno ſcilicet 1670.

Qui plura de Conciliis Generalibus, & particularibus habere voluerit, videat Franciſcum

cisçum Loverium, Baronium, Galterum, Binium, Carranzam, Corrolianum, & Dominum Bail, & alios, qui lusè hanc doctri. nam tractarunt.

CAPUT QUARTUM.

Brevem Summorum Pontificum Chronologiam continens.

TAndem aliquando ad ultimum Caput nostra est, breviter successionem Pontificum texere, tempulque annotare, quo in cathedra D. Petri sederunt. Quod ut clariùs, & distinctiùs fiat, hanc Chronologiam distinguemus per sæcula exordium sumpturi à tempore, quo Christus cœlum conscendens D. Petrum successorem suum universæ Ecclesiæ, tanquam suum Vicarium, præfecit.

De Pontificibus primi sæculi.

SAnctus Petrus Apostolorum Princeps; ex vico Bethsaida apud Galilæam, filius Joannis, frater Andreæ, Antiochiæ fuit primò Episcopus septem annis; posteà Romæ, sedit an. 25. mens. 2. dieb. 3. deinde Martyrio coronatus est cum D. Paulo anno post Passio. nem Dom. 38. & hoc sub Nerone Imperatore.

S. Linus, Italus natione, è regione Tusciæ, sedit ann. 11. mensibus 3. diebus 12, Martyrio coronatus est temporibus Neronis à Saturnino consule. Ordinavit, ne sine velo mulieres Ecclesiam ingrederentur. Ejus tempore Josephus vixit, qui edidit multa de Judæorum antiquitatibus, bello, & captivitate: ipsum Romam adduxerunt Titus,

Titus, & Vespasianus ex Judæorum debel.
tione redeuntes.
S. Cletus Romanus, sedit an. 12. mense
o, diebus 12. & Martyrium subiit sub Do.
iano, temporibus Titi, & Vespasiani.
sione D. Clementis Pontificatum accepit,
um onus anteà recusans. Ejus tempore
Lucas professione Medicus, Antioche.
atione, sociusque Pauli in multiplici pe.
atione Evangelium scripsit cum Acti.
postolorum.
lemens Romanus è regione cælii mon.
m D. Petrus destinaverat in succes.
um, ut patet ex Epistola, quam
ens ad Jacobum scripsit, sedit an. 9.
& 10. diebus. Ipsius modestia, &
ercerunt, ut ante eum Pontificatum
inus, & Cletus. In mare Cle.
n' ancora jussit proiici Trajanus;
rojectum est corpus ipsius, quo
culosus scaturire cœpit.
rificibus secundi seculi.
letus, anno Christi 104. Græ.
, Atheniensis scilicet, sedit
is 2. diebus 10. Multa edidit
im, ne barbam; & capil.
rent Clerici; ne consecra.
ne tribus Coepiscopis; &
entur, præterquàm ab
umis viris.
me Græcus; & patre
de civitate Bethleem,
s 10. diebus 2. Titu.
sbyteris; ordinavit ut
nt prædicanti Episco.
pulus in accusatione
ur.
. sedit an. 10. mens. 7.
die.

diebus 2. ordinavit, ut in Missa ante consecrationem diceretur, *Qui pridie*, *quàm pateretur*, *&c.* Modum faciendi aquam benedictam docuit, voluitque illam in domibus privatis reservari ad expellendos dæmones, & malas cogitationes repellendas. Mixtionem aquæ cum vino in sacrificio Missæ instituit, panemque azymum admitti tantùm debere.

S. Sixtus Romanus sedit an. 10. mens. 3. diebus 2. Prohibuit laicis, & fœminis ne vasa sacra tangerent, decerevitque, ut in Missa diceretur, *Sanctus*, *Sanctus*, *Sanctus*, *&c.*

S. Telesphorus Græcus Anachoreta factus Pontifex, sedit an. 11. mens. 3. diebus 22. Renovavit observationem Quadragesimæ temporibus Apostolorum institutæ, quæ penè extincta fuerat causa persecutionum in Ecclesiam grassantium. Permisit celebrationem Missæ media nocte Nativitatis Domini: aliis verò temporibus celebrationem Missarum prohibuit ante nonam qua hora Christus mortuus est, & Spiritus sanctus descendit super Apostolos.

S. Hyginus Græcus civis Athenien sis filius, sedit annis 4. mensibus 3. diebus 4. patrinum, & matrinam voluit adesse, dum baptismus fieret.

S. Pius Italus ex Aquileia, sed annis 9. ex Eusebio, & aliis, 10. mens. & diebus 4. Familiariter conversabatur cum Hermete, qui illi libellum Pastorale nominatum dedicavit: in quo refert, quòd Angelus Domini illi præceperit, cùm veniret ad eum in habitu Pastoris, ut Pascha Die Dominica post Lunam Martii celebraretur.

S. Anicetus Syrus, sedit annis 4. juxta Platinam, mensibus 4. diebus 3. Confirmavit, quòd Clerici barbam, & capillos non nutrirent; sed caput desuper in modum sphæ-

ræ

tæ raderent, ut Laicis essent exemplo pudi-
citiæ, & honestatis.

S. Soter natione Campanus ex Fundis: sedit an. 9 mensibus 3. diebus 21. Statuit ut fœminæ etiam Deo sacratæ vasa sacra non tangerent: ut sacrificans secum saltem unum Sacerdotem sibi coadjutorem haberet: ut nullus post cibum, aut potum etiam minimum sacrificaret: ut nullus se abstineret ab Eucharistiæ susceptione die Jovis in Cœna Domini.

S. Eleutherius natione Græcus, sedit annis 15. mensis 3. diebus 2. Epistolam ad Provincias Galliæ scripsit, in qua edocet nullas escas esse vitandas: quia universas tribuit Dominus in cibos Fidelium.

S. Victor ex Africa, sedit an. 10. mens. 3. diebus 10. Sub eo multa Concilia de tempore Paschatis celebrandi congregata sunt, in quibus fuit definitum hoc festum celebrari debere Dominica sequente quartam decimam lunam Martii.

De Pontificibus tertii sæculi.

SAnctus Zephirinus Romanus, mortuo Victore, qui Pontificatum inchoavit anno 194. & decessit an. 204. sedit an. 18. mens. 7 diebus 10. Sanguinem Christi in vaso vitreo consecrandum voluit, quod postea abrogatum fuit, & determinatum sola vasa aurea argentea, vel stannea ad hoc esse apta.

S. Calixtus Romanus sedit an 5. vel 6. mens. 10. & totidem diebus. Præcepit jejunium quatuor temporum, quod ex traditione Apostolica jejunabatur; voluitque in illis fieri Ordinationes, quæ fiebant semel tantum in anno, mense Decembri scilicet.

S. Urbanus Romanus sedit an. 4. aut 6. mens. 10. diebus 12. ex Platina, Multos hic con-

convertit ad fidem, inter quos illuſtriores fuerunt Tiburtius, & Valerianus ſponſus S. Ceciliæ.

S. Pontianus Romanus ſedit an. 9 menſ. 5. diebus 2. In Sardiniam inſulam relegatus à Maximino, ibi poſteà mactatus eſt.

S. Antherus ex Græcis Pontificatum tenuit; ſed quot annis ſederit, plane incertum eſt. Platina aſſerente, ipſum ſediſſe an. 11. menſe uno, diebus 12. & Galtero dicente, intra menſem primum ſui Pontificatus martyrio coronatum fuiſſe; eo quòd Notarios inſtituerit, qui geſta Martyrum deſcriberent. Declaravit Epiſcopum de Diœceſi in Diœceſim tranſire poſſe, ſed ſola neceſſitatis, non utilitatis propriæ cauſa.

S. Fabianus Romanus ſedit an. 14. menſ. 11. diebus 11. Dum ageretur de Pontificis electione, columba ſuper illum apparuit, quæ ſuæ electionis fuit cauſa. Privatum hæreticum excommunicavit, & ſanctum Chriſma ſingulis annis confici voluit die Jovis ſancta.

S. Cornelius ſedit an. 2. menſ. 2. dieb. 3. ſub eo primum ſchiſma advenit; cùm enim Novatianus Romanus vidiſſet Cornelium ad ſedem Petri promotum eſſe, ex ea ipſum deiicere voluit, & clandeſtina trium Epiſcoporum electione ſe intruſit in Pontificatum, opera Novatiani, qui Romam acceſſerat, ut Eccleſia perturbaret; unde multa crimina contra Cornelium adinvenit, ut ab eo Epiſcopi alienarentur. Hoc tempore duæ contrariæ hæreſes, obortæ ſunt; Novatianus nullum admitti volebat in Eccleſiam, qui anteà à fide defeciſſet, quacumque pœnitentia præmiſſa: Feliciſſimus verò prætendebat, etiam ante pœnitentiam

riam factam, omnes illicò admitti de-
lbere.

S. Lucius Romanus sedit annis 3. mens. 3. dieb. 3. Præcepit, ut duo Presbyteri, & tres Diaconi in omni loco, & tempore Episcopum comitarentur, propter testimonium probatæ vitæ, & ad vitandas hæreticorum impostúras.

S. Stephanus I. Romanus sedit an. 5. men. 5. diebus 2. Decrevi, hæreticos non esse rebaptizandos; ad templum Martis ductus, templum oratione subverti fecit fulgure, & tempestate, postea verò sacrificans inventus decollatus est.

S. Sixtus II. Græcus sedit an. 2. mens. 10. dieb. 23. Ex Athenis in Græcia eratoriundus. Martyrii palma coronatus est, & tertia die post ipsius mortem ejus Diaconus Laurentius martyrium subiit.

S. Dionysius ex Monacho Papa factus regnavit annis 6. mens. 2. dieb. Presbyteris Ecclesias divisit, Parochiasque constituit, & Diœceses.

S. Felix Romanus sedit annis 4. mens. 3. dieb. 5. Ordinavit, ut in sacro loco semper sacrificaretur, nisi gravi instanti necessitate.

S. Eutichianus Tuscus, sedit annis 8. & juxta alios uno tantùm, uno die, & uno mense. Propria manu 342. Martyres sepelivit, ordinavitque benedictionem fructuum, & specialiter racemorum, in condemnationem Manichæorum, qui eos ex malo principio ortos prædicabant.

S. Cajus Dalmata sedit annis 11. mens. 4. dieb. 12. Hic distinxit Ordines per gradus, incipiendo ab Ostia ritu usque ad Episcopatum; prohibuitque, ne quis ad Episcopatum ascenderet, nisi anteà his omnibus insignitetur;

S. Marcellinus Romanus sedit an. 6. mens. 2. dieb 16. à Diocletiano coactus idolis sacrificare, tanto commotus postea dolore, ut in Concilio Sinuessano, cinere conspersus, & cilicio circonvolutus, condignam à Patribus pœnitentiam petierit; ipsum tamen renuit Concilium condemnare. Ipse posteà ad Diocletianum audacter accessit, obiicieus illi sua crimina; unde ab illo ad mortem damnatus fuit.

De Summis Pontificibus quarti sæculi.

SAnctus Marcellus Romanus sedit annis 5. mens. 6. 21. anno scilicet Christi 304. Hujus suasione Lucina sancta mulier Roma. na viginti quinque titulares erexit Ecclesias; quod audiens Maxentius Imperat. Lucinam relegavit in exilium, Marcellum verò ad mortem damnavit.

S. Eusebius Græcus sedit annis 6. uno mense, & 13. diebus. Sub eo Crux Christi inventa est, & festum de ejus Inventione institutum.

S. Melchiades Afer sedit an. 3. mens. 7. die. bus 9. iussu Maximiani martyrio addictus fuit.

Hic notandum est, omnes præcedentes Pontifices cum isto, qui fuit vigesimus tertius subiisse martyrium, posteà verò Ecclesiæ persecutio cessavit post mortem Diocletiani, & Maximiani, quibus successit Constantinus primus Imperator Christianus.

S. Sylvester Romanus sedit an. 23. mens. 10. dieb. 11. latuit aliquo tempore in montem Soractem Imperatoris adhuc Pagani persecutionem fugiens; ex quo rediens posteà ba. ptizavit Constantinum, & eius authoritate Concilium indixit Nicææ Bithyniæ; in quo Arius, Photinus, & Sabellius damnati fuerunt.

S. Marcus Romanus, quem alii dicunt sedis.

se uno

sie uno tantum anno, & alii duobus, mens. 8. diebus 20 Ordinavit, non quòd Episcopus Ostiensis consecraret Pontifices, hoc enim multò antiquius erat, sed ut pallio insigniretur; pallium verò maximæ authoritatis signum erat soli Summo Pontifici proprium, sed ipsum pro libito confert, maxime Archiepiscopis. Statuit etiam Symbolum Concilii Nicæni post Evangelium decantandum esse in Missis solemnioribus.

S. Julius Romanus sedit an. 15. mens. 2. diebus 6. aut 10. Celebrari fecit Romæ Concilium 116. Episcoporum contra Arium, & eius discipulos, qui non obstante Concilii Nicæni damnatione, Athanasium relegaverant; fulti authoritate Constantii Imper. Arriani.

S. Liberius Romanus sedit an. 6. mens. 3. dieb. 4. ex Platina, sub Constantio Constantini filio, à quo ejectus est in exilium, eo quòd hæresi Arianæ subscribere nollet; quo durante exilio, Sacerdotes elegerunt Felicem, qui damnavit Ursacium, & Valentem Arianos Presbyteros: sed de hoc alibi sufficienter dictum est.

S. Felix II. Romanus sedit vivente Liberio an. 1 mens. 3. dieb. 23. Postquam infregit omne commercium cum Arianis, ab illi occisus est. Videantur, quæ diximus agendo de Summo Pontifice.

S. Damasus Lusitanus sedit an. 19. mens. 2. diebus 11. Ordinavit, ut decantarentur Psalmi in Ecclesia cum *Gloria Patri* in singulorum fine. Huius tempore aliqua Schismatis species oborta est; nam Ursinus, seu Ursicinus potuit fieri Pontifex, collecta seditiosorum turba: unde alterutrum defendentibus populis, humano sanguine multa loca,

etiam ſacra, repleta fuerunt, nihilominus tamen ejectus eſt Urſinus, & Damaſus remanſit, qui primus verſioni Hieronymi dedit authoritatem, cùm anteà ſola Septuaginta interpretum verſio in pretio eſſet.

S. Syricius Romanus ſedit an. 15. menſ. 11. diebus 25. Hujus tempore extitit D. Hilarius Pictavienſis Epiſcopus, qui 12. libros adverſus Arianos conſcripſit. Statuit Syricius, ut baptiſmus non celebraretur, niſi in Paſchate, & Pentecoſte.

S. Anaſtaſius Romanus ſedit an. 3. dieb. 10. Condemnavit errores Origenis; Statuit quòd aſſiſtentes Miſſæ ſtarent, dum legeretur Evangelium: prohibuitque, ne extranei admitterentur ad Ordines propter Manichæos, qui ſuos ad Ordinationes Chriſtianorum admittebant, ut fidem eorum corrumperent.

De Pontificibus, qui in quinto ſæculo regnaverunt.

S. Anctus Innocentius Albanus ſedem tenuit an. 15. menſ. 2. dieb. 15. Arcadium, & ſponſam ſuam Eudoxiam D. Chriſoſtomum perſequentes excommunicavit, pœnitentes verò poſteà abſolvit. Urſaicum Chryſoſtomo ſuffectum damnavit cum ſibi adhærentibus Epiſcopis, Pelagianumque Monachum, & Cæleſtium, qui in detrimentum gratiæ libero arbitrio fovebant.

S. Zozymus Græcus ſedit an. 1. menſ. 3. diebus 12. ſub eo Alaricus Gothorum Rex Romam invaſit. Prohibuit, ne ex illegitimo concubitu procreati Ordinaretur, Cereum Paſchalem ſacravit, & tabernas prohibuit Sacerdotibus.

S. Bonifacius Romanus ſedit an. 3. menſ. 8. dieb. 7. Hujus tempore moritur D. Hieronymus,

mymus in Bethleem ætat. 91. insurrexitque iin Ecclesiam Julianus Pelagianus, qui duas epistolas conscripsit, qua ad Augustinum misit Bonifacius, ut illi responderet; quod ffecit illicò Augustinus per libros contra Julianum Bonifacio dedicatos.

S. Cælestinus Romanus sedit an. 8. mens. 10. dieb. 18. Hujus tempore celebratum est Concilium Ephesinum contra Nestorium, etiamque contra Pelagium. A pueritia educatus fuit in Monasterio, invitusque Ordinatus fuit in Episcopum. Dum esse autem Pontifex, in Angliam, ubi se receperat Pelagius, misit D. Germanum Altisiodorensem, D. Lupum Trecensem, & D. Severum Trewirensem, ut huic hæretico resisterent.

S. Sixtus III. Romanns sedit an. 8. dieb. 29. Accusatus fuit ab Anicio Basso, cujus accusationis judicium devolvit sponte ad Concilium, à quo mox justificatus fuit, & Bassus condemnatus.

S. Leo Tuscus sedit an. 21. uno mense, & dieb. 13. Doctrina, & Virtute eximius fuit, & ob hoc Magnus cognominatus. Ejustempore contra Eutychetem congregatum est Concilium Chalcedonense, in quo duæ in Christo naturæ proclamatæ sunt, & Manichęorum libri combusti. Ecclesiam ab hæreticis penè discerptam restituit; reverentiam Sanctorum imaginibus decrevit sub Anathemate; secretæque Missæ addidit hæc verba, *sanctum sacrificium*, *immaculatam hostiam*.

S. Hilarius Sardus sedit an. 6. mens 3. dieb. 10. Tres universales Synodos, Nicenam, Ephesinam, & Calcedonensem confirmavit, Eutychem damnavit, & Nestorium; Principatum sanctæ Ecclesiæ Romanæ approbavit, cogitque Anathema Imperatorem, ut impedi-

rent conventicula, quæ Romæ Manichæi congregare prætendebant.

S. Simplicius Tiburtinus sedit an. 15. mense uno, diebus 7. Romam in quinque Ecclesias distribuit, scilicet D. Petri, D. Pauli, D. Laurentii, D. Joanni Lateranens. & S. Mariæ Maioris. Primatum Ecclesiæ Romanæ confirmavit.

S. Felix III. sedit annis 8. mens. 11. diebus 17. Audiens Acatium Constantin. fraude ab exilio revocasse Petrum Eutychianum, utrumque damnavit.

S. Gelasius Afer, sedit an. 4. mens. 8. diebus 17. Romam à fame imminente præservavit; Hymnos composuit; Anastasium Imperatorem Constantinop. Hæreticis favente excommunicavit, sicut & Vvandalorum Regem, qui partes Arianorum tenebat. Multa insuper fecit decreta, præsertim super sacram Scripturam, Scriptores Ecclesiasticos, & Concilia, quorum aliqua approbavit, reprobavit alia.

Anastasius II. Romanus, sedit an. 1. mens. 10. dieb. 24. Hic misit Legatos ad Anastasium Imperatorem, ut nomen Acatii abolere; cui semper favens Imperator, & cum Photino complice communicans, excommunicatus est. Cùm denique Pontifici semper resisteret, punitione divina viscerum effusione mortuus est.

S. Symmachus Sardo, qui sedit ann. Christi 498. Pontificatum tenuit, annis 15. mensibus 6. diebus 22. Cùm contentione magna fuit ordinatus; alii enim Symmachum elegerunt in Lateranensi Ecclesia, alii alium, nomine Laurentium, in Basilica B. Mariæ. Ob hoc apud Ravennates congregatum fuit Concilium, in quo Symmachi electio confirma-

firmatur, Theodorico Rege præsente. Fertur, Symmachum, Eugenium Episcopum Carthaginensem cum 220. Episcopis sustentle in Sardinia proscriptos à Trasamundo Vandalorum Rege.

De Pontificibus sexti sæculi.

S Anctus Hormisdas Campanus an. Christ. 514 sedit an. 9. dieb. 18. Regibus fuit charus; hæreticis exosus, & in Ecclesiam magnificus. Præcepit Joanni Episcopo Constantinop. ut ab hæresi Eutychianorum desisteret; quod facere recusavit Joannes, quia ipsi prorsus favebat Anastasius Imperator, qui ob hoc fulmine percussus interit.

S. Joannes Tuscus sedit. ann. 2. mens. 8. dieb. 8. Ex omni parte expellebat Arianos, quorum Ecclesias veris Christianis restituebat; quod ægrè ferens Theodoricus Rex Italorum, coegit Joannem adire Imperatorem Justinianum Constantinop. sedentem; misitque cum eo duos oratores, qui suaderent Imperatori restitutionem Ecclesiarum, quæ ablatæ fuerant Arianis, quod facere recusavit Imperator, unde rediens Pontifex, in carcerem conjicitur apud Ravennam jussu Theodorici, ubi fame, & fœtore interiit.

S. Felix IV. Samnius sedit an. 4. mens. 2. dieb. 13. per spatium 58. dierum dilata fuit ejus confirmatio, quia tyrannicè illius nominationem usurpaverat Theodoricus.

Bonifacius II. Romanus sedit annis 2 diebus 2. Ordinatus est cum Dioscoro; unde ex divisione Cleri, schisma fuit inter utramq; per spatium 29. dierum, quo tempore mortuus est Dioscorus, & quievit seditio.

Joannes II. sedit ann. 2. mens. 6. dieb. 6. Excommunicavit Contumeliosum Episcopum in Gallia, & ejus diœcesim D.

Cæsario Arelatensi Episc. commendavit. Anathemate etiam percussit Antonium Constantinop. Episcopum, hæresim Arii profitentem.

S. Agapetus sedit mens. 11. & 20. diebus. Ipsum misit Theodatus Gothorum Rex ad Imperatorem Justinianum, ut cum illo reconciliaretur Rex, qui jusserat in exilium mitti Amalasunthem Atalantis Regis matrem jussisseq; illam occidi: Hoc facile impetravit ab Imperatore Pontifex, sicut & resipiscentiam suam ab hæresi Eutychetis.

S. Silverius Campanus sedit uno an. mens. 5. & diebus 12. Legitimo matrimonio ex Hormisda ante Ordinationem procreatus, in sedem intrusus fuit authoritate Theodati Regis; & ob hoc à Clero Romano reprobatus demum tamen approbatus fuit ad vitandam schisma.

Vigilius Romanus sedit an. 18. mens. 6. dieb. 26. Factione Theodoræ Imperatricis hæreticæ ad sedem evectus est, vivente Silverio, à quo excommunicatus fuit; sed post mortem Vigilii, à Clero Romano legitimè creatus est Pontifex, cùm vitam omnino immutasset: & postquam ad Pontificatum pervenit, fortiter se opposuit hæreticis, non obstantibus comminationibus Belisarii, & Theodoræ.

Pelagius Roman. sedit ann. 11. mens. 10 dieb. 18. ordinavit, quòd hæretici, & Schismatici, à sæcularibus judicibus condemnari possent.

Joannes III. Roman. sedit an. 12. mens. 11. dieb. 16. Sanctorum cæmeteria reparavit: Ædem Apostolorum Jacobi, & Philippi à Vigilio inchoatam absolvit.

Benedictus Rom. sedit an. 4. mens. 1. dieb. 26. post decem menses sedis vacantis bellorum causa promotus est, & deinde dolore moritur, videns Longobardos Italiam cum Roma invasisse.

Pela-

Pelagius II. Rom. sedit an. 18. mens. dieb. 10. sine approbatione Imperatoris, quæ necessaria pro tunc habebatur, creatus fuit: unde postea misit Constantinopolim S. Gregorium, quasi ut veniam peteret, & ipsius electionem illicò ratam habuit Imperator.

S. Gregorius Magnus Rom. Ex sæculari factus Monachus, ex Cardinali sit Pontifex cum summo gaudio populi, & Cleri electis; consecratus tamen non fuit, nisi post sex menses; dum advenit confirmatio Imperat. Hæreticos fortiter expugnavit; honorem voluit deferri quatuor primis Conciliis ut Evangelio; & superbiam repressit Joannis Constantinop. qui se Oecumenicum Episcopum, seu Universalem vocabat; ubi ipse Gregorius nominari voluit Servus servorum Dei, Regnavit ann. 13. mens. 6. diebus 10.

De Pontificibus septimi sæculi.

POst D. Gregorium, qui promotus fuit an. 594. creatus fuit Pontifex Sabinianus Tuscus an. 604. Iste sedit ann. 1. mens. 12. dieb. 26. Tantam invidiam conceperat in D. Gregorium, ut libros ipsius incendio voluerit destinare.

Bonifacius III. Rom. post vacantiam uniusfere anni, ascendit Sedem Apostol. quanto verò tempore sederit, controvertuntur Doctores, Platina tenente, ipsum regnasse mens. 9. aliis aliter sustinentibus. A Phoca Imperat. obtinuit, quòd sedes Romana prima omnium diceretur, quem titulum usurpaverat Constantinop. malis Imperatoribus sustinentibus, eo loco primam sedem esse debere, ubi caput erat Imperii.

S. Bonifacius IV. ex urbe Valeria apud Marsos natus, sedit annis 6. mens. 8. dieb. 13. Obtinuit à Phoda templum, Pantheon an-

tea vocatum, quòd mutavit in Ecclesiam B. Mariæ, & omnium Martyrum.

S. Deusdedit, sive Theodatus Rom. sedit an. 3. dieb. 23. Fuit vir tantæ virtutis, ut leprosum deosculando, ipsum sanaverit.

Bonifacius V. Neapolitanus, qui anno quinto sui Pontificatus mortuus est, ad Ecclesias confugientes immunitate donavit. Sub illius Pontificatu Mahumetus Arabs ex patre pagano, & matre Judæa magnum incendium excitavit in Christianos.

Honorius Campanus sedit an. 12. mens. 11. dieb. 17. Fortunatum Patriarcham hæreticum expulit, cui Primogenitum substituit. Basilicam D. Petri reparavit, eamque ex ære cooperire fecit.

Severinus Rom. sedit mens. 13. & dieb. aliquot. Ab Exarcha Italiæ confirmatur fuit: populi enim, & Cleri electio rata non habebatur, nisi accederet confirmatio Imper. aut Exarcharum.

Joannes IV. Dalmata sedit an. 1. mens. 9. dieb. 11. Romæ Concilium coegit, in quo damnata fuit Expositio, quam Sergius hæreticus Episc. Constantin. publicare faciebat sub Imperatoris nomine.

Theodorus Græcus sedit an. 6. mens. 5. dieb. 18. Ad eum inter fluctus Ecclesiæ, Orientales Epistolas Synodales miserunt quibus ipsum Patrem Patrum, & Papam universalem nominabant.

S. Martinus Tuscus sedit an. 6. mens. 1. dieb. 26. A Constantio Imperat. requisitus, ut subscriberet edicto cuidam faventi Monothelitis, hoc fortiter recusavit; immò congregavit Romæ 120. Episcopos, & cum illis damnavit Theodorum. Tyrum, Sergium, Pyrrhum, & Paulum Monothelitas.

Hoc

Hoc audens Imperator Romam misit ducem Olympium, ut ex parte Imperatoris cogeret Papam ad subscriptionem edicti, vel illum carceri manciparet, ad hoc, ut durante ejus captivitate, alii prælati reciperent jussa principis. Cùm autem non potuisset Olympius separare caput à membris jussit alteri, ut vi Martinum trucidaret, ab illo S. Eucharistiam recipiendo in templo B. Mariæ ad præsede; quod exequi non voluit ob subitam excæcationem. Postea tamen ductus est Constantinopolim, ubi exilio, fame, & ærumnis consummatus martyrium finivit.

S. Eug. I. Ro. sedit an. 2. mens. 9. dieb. 24. Hic fuit benignitate illustris, sed pietate illustrior.

S. Vitalianus Signiensis in Campania sedit an. 14. mens. 6. Sub eo Constantinopolim accessit, inscio marito, Cæsarea Persarum regina cum aliquo numero Christianorum, ubi baptizata fuit, & ad maritum redire recusavit, nisi antea Christianus fieret: unde ut. eorem imitando, ad eumdem locum acces. it cum ingenti Primatuum copia, ubi omnes baptizati sunt: sicque Persarum regnum dem recepit.

Adeodatus Roman. sedit an. 4. mens. 1. eb. 5. ex Monacho Papa factus. Multum. mpliavit Monasterium D. Hieronymi, in. uo. educatus fuerat. Omnibus propter man. etudinem charus erat.

Donus sed Domnus, vel Domnion Rom. dit uno an. 5. mens. 10. dieb. 20. sub illo con. cata fuit Synodus Constantinopolitana sub. gathone cœpta, finita verò sub Leone II. octrina, & sanctitate Ecclesiam Ravenna. n à longo tempore segregatam à Romana unionem reduxit.

S. Agatho Monachus ex Sicilia, sedit 2. an. 6. mens.

menſ. 15. Inchoavit, diximus, concilium Conſtantinopolit. contra Monothelitas. Virtute tanta donatus fuit, ut Leproſum ſanaverit oſculo.

S. Leo *junior*, ſeu ſecundus, Siculus, menſibus decem ſedit. Condemnavit in conc. Conſtant. quod abſolvit, cum Cyro, Sergio, Pyrrho, Paulo, & aliis, Macharium, Stephanum, Polichronium, &c. qui ab hæreſi reddere nolentes in diverſa Monaſteria detruſi ſunt.

S. Benedict. II. Roman. ſedit menſ. 19. dieb. 12. Illi Conſtantinus Imperatores decretum miſit, ut quem Clerus, & Populus elegiſſent, illicò haberetur in Pontificem, nulla expectata authoritate Imperatoris, aut Exarchæ, quæ requirebatur anteà.

Joannes V. Antiochenus in Syria, ſedit an. uno, tempore, quo mortuus eſt Conſtantius.

Canon ex Thracia, ſedit ann. 11. menſ. 3. Illo mortuo Paſchalis Archipresbyter, & Papæ Theſaurarius copioſam pecuniæ ſummam dedit Platinæ Exarchæ, ut eligeretur in Pontificem; quod tamen non fecit Platina, licèt argentum receperit.

S. Sergius Antioch. ſedit an. 13. menſ. 8. dieb. 24. His cùm eſſet de aliqua turpitudine accuſatus, miraculosè juſtificatus fuit voce infantuli ipſum innocentem dicentis. Cùm ante ipſius electionem Populus, & Clerus maximè diviſi eſſet, una parte poſtulante Paſchalem, & alia Theodorum, omnes convenerunt, ut utroque excluſo, eligeretur Sergius ad vitandum ſchiſma.

De Pontificibus octavi ſæculi.

JOannes VI. Græcus, ann. 701. ſucceſſit S. Sergio, qui electus fuerat ann. 687. Hic ſedit ann. 3. menſ. 3. Ejus tempore vixit

Beda,

eda, ob ſanctitatem, & modeſtiam dictus, enerabilis.

Joannes VII. Græcus, ſedit an. 2. menſ. 7. eb. 17. Hic creatus eſt eo tempore, quo ſtinianus recuperavit imperium, ex quo =pulſus fuerat à Tiberio, & Leontio.

Siſinius Syrus, viginti tantùm vixit die. =s; ita podagra, & chiragra laboravit, ut -que pedibus, neque manibus uteretur; =i tamen ſemper adfuit patientia incredi. =is.

Conſtantius Syrus ſedit ann. 7. diebus 20. atuit, quòd ſanctorum patrum imagines, æ antea ablatæ fuerant è templo S. Sophiæ llocarentur in porticu D. Petri; & quòd mina Imperatorum hæreticorum in inſtru. entis publicis non inſcriberentur.

S. Gregorius II. Rom. ſedit an. 19 menſ. 9. lbus 5. Hic miſit ad Germanos Bonifacium iiſcopum, qui illos ad fidem convertit: re. iit fortiter. Imperat. Leoni Iſaurico, qui nomacus nominatus fuit: & ſub ejus Pon. catu. Carolus Martellus Palatii Magiſter Gallia dimicavit contra Saracenos prope eem. Turonem, quorum trecenta ſeptua. ta quinque millia occiſa ſunt, ubi ex par. Francorum vix mille, & centum reman. int in prælio.

S. Gregorius III. Syrus natione, ſedit an. menſ. 3. diebus 24. Hic præcepit in qua. mi Synodo, ne inter conſanguineos contra. rentur matrimonia, qualiter nunc in jure ttum eſt.

S. Zacharias Græcus, ſedit ann. 10. menſ. diieb. 14. Totam Italiam, quam bellorum nimotione turbatam invenerat, pacavit. nggobardus Ducem Spoleti perſequentes ſua. dieſtia, & humilitate ſedavit, regnumque

Gal-

BIBLIOTECA D. E. MONTEFUSCO (Av)

Galliæ devolvit Pipinio propter auxilia, quæ præbuerat Martellus Ecclesiæ.

Stephanus II Romanus tertio, vel quarto die sui Pontificatus à vivis discessit; unde ab aliquibus à Pontificum Rom. seriem dimittitur.

Stephanus III. Rom. sedit annos 5. mense uno, vel circiter. Occasione Longobardorum Italiam persequentium Galliam accessit, ubi Pipini duos baptizavit filios, Carolum, & Carolomanum.

S. Paulus Ro frater Stephani II sedem tenuit ann. 10. mense uno. Nocte qualibet cum familiaribus suis cubicula ægrotantium, & pauperum visitabat, sicut & carceres, cohortans unumquemque verbis, & eleemosynis, ut paupertatem, morbos, & captivitatem patienter sustinerent.

Stephanus IV. Siculus, quem alii vocant Tertium ratione prædicta loquendo de Stephano II. sedit ann. 4. mens. 5. diebus 24. Mortuo Paulo Constantinus creatus fuit Papa illegitimè, & consecratus ab Episcopo Prænestino, cujus manus aridæ manserunt illicò, quòd indignum consecravisset. Ipso Constantino Pontificatu spoliato, electus est Stephanus IV.

Adrianus Rom sedit an. 23. mens. 10. dieb. 17. Desiderio rege Longobardorum Italiam invadente, & territorium Ecclesiasticum, ac Romam vi, & armis occupare tentante, Carolus Magnus in favorem Adriani, exercitum paravit, accessit Italiam, Desiderium que fugavit omnino. Hujus Pontificis tempore celebratum est Concilium 11. Nicænum contra Iconomachos.

Leo III. Romanus sedit ann. 20. mens. 5. dieb. 17. Maximè vexatus fuit à Romanis, qui ipsum

ipsum, licèt verè pium, & sanctum. Pontificatu spoliaverunt, & conjecerunt in carcerem catenis ferreis oneratum: Cùm exisset autem è carcere, industria Albini cubicularii sui Carolum Magnum adivit, qui ipsi restituit Papatum: postea verò Papa Carolum Magnum coronavit Imperatorem, à quo tempore devolutum est imperium ad Germanos.

De Pontificibus noni saculi.

STephanus V. Roman. successit Leoni III. an. 816. & sedit mens. 7. d eb. 3. Hic Galliam accedens benignissimè ab Imperat. Ludovico I. acceptus fuit; quippè qui ter se coram illo, toto corpore prostravit, dicens, *Benedictus, qui venit in nomine Domini*, cui respondit Pontifex, *Benedictus Dominus, qui oculis nostris alterum Davidem concessit*; Postea ipsum coronavit Pontifex Imperatorem.

Paschalis Rom. Monachus, virtute plenus, & scientia, sedit annis 7. mense 3. diebus 17. summa populi acclamatione, sed cum resistentia propria creatus est.

Eugenius I. Rom. sedit annis 3. mense 2 diebus 23 Cùm ad Ludovicum Galliæ Regem, & Imperatorem Germaniæ misisset legatos, Michaelem Imperatorem Constantinop. Concilium petens ut examinaretur, an restituendæ essent imagines, nec nè, prædictos Legatos misit Romam Lodovicus ad Eugenium, cujus intererat.

Valentinus Romanus vir sanctitate plenus, vixit tantum per 40 dies. Post ipsum electus est

Gregorius IV. Rom. qui sedit per annos 16. Sedem occupare noluit nisi antea ab Imperatore Ludovico confirmatus esset. Festum omnium Sanctorum instante Imperat. Ludov. instituit.

Sergius II. Roman. annis 3. sedit. Sergius

Sergius III. similiter Rom. sedit 7 annis mense 4 diebus 16 Hic è Monasterio Christophorum egredi jussit, non causa libertatis illi dandæ; sed ut illico in carcerem conjiceretur.

Anastasius III. Rom. sedit 2. annis & 2 mense Ipsi successit

Laudo Sabinus, qui sedit 6 mensibus, & diebus 11 Cujus tempore Itali, Germani, & Galli multa inter se bella inierunt, quia Formosus Pontifex Imperium à Gallis ad alios transtulerat.

Joannes X. Ravennas: sedit annis 13 mense 2. 3 diebus, Hic maximè in bellum propendebat, in quo à militibus Guidonis Comitis comprehensus, & in carcerem detrusus suffocater. Usurpavit pro tunc sedem Joannes quidam, ex qua illicò ejectus est; unde Joanni X. canonice successit.

Leo VI. Rom. qui regnavit tantùm mense 7. & diebus 15 Semper pacificare conatus est Populum Romanum multis factionibus agitatum, per ignorantiam, & pravam gubernationem præcedentium Pontificum.

Stephanus VIII. Roman. sedit annis 2 mense 1. diebus 12.

Joannes XI. sedit annis 2 mense 10. dieb. 15 Hujus tempore erupit fons sanguineus prope Genuam, qui signum fuit futuræ calamitatis.

Leo VII Roman sedit annis 3. mense 6. diebus 10. cujus successor fuit

Stephanus IX. Germanus Hic sedit 4 annis mense 4 diebus 13. Ab initio Pontificatus tantam persecutionem sustulit propter seditiones Romanorum, quòd ipsius memoria ære digna sit.

Martinus III. Rom. sedit 3. annis mense 6. dieb. 10. Ubi Pontificatum tenuit, illico defe-

cuit

ruit bellum, ut se totum Orationi daret.

Agapetus II. Rom. sedit 9. an. 7. mens. o. dieb. Hujus tempore mortuus est Odo Abbas Cluniacensis.

Joannes XII. Rom. sedit an 9 ?. mens. dieb. 5. Corruptæ, & praværitæ fuit, de quo admonitus ab Imperatore Othone, fu- it, in nemoribus detulit, & cum non com- pareret, Clerus, & Imperator in Pontifi- em elegerunt Leonem, qui dictus fuit VIII. cèt Antipapa, unde absente Imperatore, oannes restituitur.

Benedictus V. Rom. sedit 6 annis, & 5 iebus. Hic creatus fuit ab amicis Joannis, summè vexatus à Leone VIII. Immò mperator Otho, qui præferebat Leonem anni, totam Romæ viciniam vastavit, Be- dictum ejecit, & Leonem restituit.

Joannes XIII. Rom. sedit 6 annis mense idiebus 5

Domnus; vel Donus II. Rom. sedit tri- tantùm mensibus, ipsique successit

Benedictus VI. etiam Rom. qui sedit annis mense 3 In carcere strangulatus fuit jussu ilfacii, qui tyrannicè sedem invadens no- ari voluit Bonifacius VII.

Benedictus VII. Rom. sedit annis 10. sie 6 Hunc graviter persecutus est Bo- ius, & ipsi successit.

annes XIV. Patavienſis Episcopus sedit inse qui jussu Bonifaci VII. in carcerem ffus moritur. Hoc tempore idem Boni- sedem adhuc tenuit 3 mense & ipso is sublato successit

nnes XV. Rom. qui sedit 8 tantùm & postea mortuus est permissione di- eò quòd Ecclesiam negligens, & os condemnans, Thesauris Eccleſia-

sticis

ûlicis proximos ſuos carnales ditaret.

Joannes XVI. Rom. ſedit 20. an. 6. menſ. & 10. dieb. Hic à Baronio omittitur ; ſed hoc loco annumeratur ob conformitatem cum aliis Annaliſtis.

Gregorius V. è Saxonia, ſedit 2. ann. 7. menſ. & dieb. aliquot, Fuit creatus autho. ritate Imperatoris Othonis, cujus erat affi. nis.

Sylveſter II. ex Aquitania in Gallia natus, ſedem tenuit 4. an. menſ. 1. dieb. 10. Mo. nachus erat in Monaſterio S. Benedicti Flo. ridi, prope civitatem Aurelianenſem. Inter hunc Pontificem, & Gregorium V. aliqui numerant Joannem XVII. Græcum, qui per 10. menſes ſedem uſurpaverat, à qua fuit ex. pulſus per Imperatorem Othonem, qui illi oculos effodi juſſit.

De Summis Pontificibus undecimi ſæculi.

MOrtuo Sylveſtro II. ann. 1103. eodem anno ſucceſſit illi Joannes XVII. quem alii vocant XVIII. Hic ſedit ſpatio quatuor menſium, & dierum viginti.

Joannes XVIII. ſepe nominatus XIX. et iam Rom. ſedit 4. an. & 4. menſ. nec fecit aliquid memoria dignum.

Sergius IV. Rom. ſedit an. 2. diebus 15. Hic ante Pontificatum, & in Pontificatu ſanctiſſimæ vitæ fuit.

Benedictus VIII. Tuſculanus, ſedit an. 11. menſ. 1. dieb. 14. Hujus tempore invaſerunt Turcæ urbem Jeruſalem, mortuo Impera. tore Henrico, qui multùm Benedicto fave. bat : alium in Pontificatu admiſerunt Roma. ni, nomine Gregorium, qui paulo poſt eje. ctus eſt, & Benedictus eſt reſtitutus.

Joannes XIX. Tuſculanus, quem alii vo. cant XX. ſedit an. 11. menſ. 1. dieb. 9. Aliqui

dicunt

dicunt hunc fuiſſe Epiſcopum Portuenſem, dum creatus fuit Pontifex; alii verò nullo Ordine ſacro initiatum aſſerunt.

Benedictus IX. etiam Tuſculanus ſedem occupavit per diverſa intervalla 10. an. menſ. 4. & 9. dieb. Hunc ejecerunt Romani tanquàm omnibus ingratum, & nullius æſtimationis, ejuſque loco ſubſtituerunt Joannem Sabinæ Epiſcopum, ſub nomine Sylveſtri III. Ille poſteà reſtitutus eſt, & Sylveſter ejectus, Benedictus autem prævidens, quòd iterùm poſſet dejici, Pontificatui ceſſit, qui devolutus eſt Gregorius VI.

Gregorius VI. Rom. ſedit 2. an 9. aut 8. menſ. *Hic ab aliquibus dicitur Pontificatum* emiſſe è Benedicto IX. unde Henricus III. Synodum celebrare fecit, in qua Benedictos, qui vendiderat, Gregorius qui emerat, & Sylveſter, qui ſe intruſerat, condemnati ſunt, & ſedi renuntiare coacti.

Clemens II. Hermanus è Saxonia, ſedit tantùm 1. an. vel circiter, & ſummè vexatus fuit à Benedicto IX. ſedem recuperare prætendente.

Damaſus II. ex Bavaria ſedem tenuit tantùm diebus 23. quam vi, & ſine conſenſu Cleri, & populi Romani occupaverat.

S. Leo VIII. ex Germania ſedit ann. 5. menſ. 1. dieb. 6. Primus condemnavit hæreſim Berengarii. Qui hunc vocant Leonem IX. non attendunt, quòd Leo VIII. quem collocant in præcedenti ſæculo, erat verè Antipapa.

Victor II. ex Suevia ſedit 2. an. menſ. 3. dieb. 14. Synodum coegit Florentiæ, in qua multos Epiſcopos dignitate ſua privavit, cau. ſa fornicationis, & ſimoniæ.

Stephanus X. Lotharingius ſedit 7. menſ. dieb.

dieb. 8. Hunc aliqui vocant Stephanum IX. illi ſucceſſit non Benedictus, X. Antipapa, ut volunt aliqui, ſed

Nicolaus II. Sabaudus, qui ſedit an. 2. menſ. 6. Hic habito Concilio apud Laterannum, ſtatuit, ut ſi quis pecunia, aut gratia humana, aut populari, vel militari tumultu ſine canonica electione Cardinalium fuerit in ſede collocatus, is non Apoſtolicus, ſed Apoſtaticus dicatur.

Alexander II. Mediolanenſis ſedit an. 11. menſe 6 dieb. 22. Aliqui cùm Imperatore in Pontificem habere volebant Gilbertum Parmenſem, virum potentiſſimum: at Agnes Imperatoris uxor non alium voluit quàm Alexandrum anteà lectum.

S. Gregorius VII. Tuſcus ſedit an. 12. menſ. 1. dieb. 3. Hic Henricum IV. Imperatorem, qui multis injuriis Eccleſiam affecerat, omni regia adminiſtratione privavit, anathematizavit, nec eum abſolvi permiſit, donec depoſito ornatu regio in aſpera hyeme nudis pedibus ad Pontificem accedent, veniam peteret.

Victor III. Beneventanus ſedit an. 1. Anteà erat Abbas Montis Caſſini; hunc dicunt aliqui fuiſſe necatum veneno in Calicem injecto opera Henrici, cui non permittebat Pontifex, ut Beneficia venderet argento. Urbanus II. Gallus ex Diœceſi Rhemenſi, ſedit an. 12 Hic Ciſtercienſium Ordinem ſua authoritate confirmavit; Ejus etiam tempore ortum duxerunt Carthuſiani.

Paſchalis II. Tuſcus, ſedit 18. an. 6. menſ. 7 dieb. Hìc latitans, & nolens eligitur à Clero: Sub ejus tempore floruerunt D. Anſelmus, D. Bernardus.

De Summis Pontificibus duodecimi ſæculi.

GElaſius II. Capuanus ſedit anno 1. dieb. 4. Roma fugit, ſe in Galliam ſubducens, ubi moritur in Monaſterio Cluniacenſi.

Calixtus II. Burgundus ſedit annis 5. menſ. 10. dieb. 12. Hic electus eſt in Monaſterio Cluniacenſi, in quo obierat Gelaſius, & ubi multi Cardinales congregati erant; ſtatimque audivit ſe confirmari ab illis, qui erant Romæ.

Honorius II. Bononienſis, Cluniacenſis Monachus ſedit an. 2. menſ. 1. dieb. 17. Sub eo floruit Hugo à S. Victore.

Innocentius II. Romanus ſedit an. 14. menſ. 7. dieb. 13. Competitorem habuit, nempe Petrum Romanum, civem Romanum, Anacletum vocatum, quem Romani, abſente Innocentio, crearunt; & quem poſt dies aliquot Lotharius Imperator expulit, ut Innocentium reſtitueret. Sub hoc Pontifice congregatum eſt primum Concilium Interamnenſe ex mille Patribus compoſitum contra Antipapas, pro recuperanda Terra Sancta, & propter alias rationes.

Cœleſtinus II. Tuſcus ſedit menſ. 5. dieb. 13. Hic omnium conſenſu creatus eſt Pontifex ſub Conrado Suevo Imperatore Germanorum.

Lucius II. Bononienſis, ſedit menſ. 11. dieb. 14.

Eugenius II. Piſanus, ſedit 8. an. 4. menſ. 20. dieb. Hunc induerat Monachum Clarevallenſem D. Bernardus, qui ad illum ſcripſit libros de Conſideratione.

Anaſtaſius IV. Rom. ſedit an. 1. menſ. 4. dieb. 24. Hujus tempore florebat Richardus à S. Victore.

Adrianus IV. Anglus, ſedit an. 4. menſ. 10. Ipſum fecit Cardinalem Albanenſem Eugenius,

genius, & Legatum misit in Norvegiam; ubi tam efficaciter hujus regni populos admonuit, ut fidem Christi susceperint.

Alexander III. Senensis, sedit an. 21. dieb. 9. Sub hoc facta est seditio inter Guelphos, & Gibellinos, quæ totam penè Italiam subuertit. Guelphi authoritatem Papæ tuebantur: Gibellini partes tenebant Imperatoris contra Papam. Sub eo factum est concilium Lateranense pro reformatione Ecclesiæ. Contra hunc tres Cardinales Octavium civem Rom. Papam fecerunt, & incæpit Schisma, quod per viginti annos duravit.

Lucius III. Lucensis, sedit ann. 4. mens. 2. dieb. 27. Ex urbe ejectus fuit, quia Consulum nomen abolere nitebatur; Multa suæ urbi nativæ contulit privilegia. Ejus tempore vixit Petrus Comestor.

Urbanus III. Mediolanensis, sedit an. 1. mens. 10. dieb. 25. quo tempore occupata à Saladino urbs Hierusalem, Crux sancta ablata, & plurimi Christiani occisi an 1186.

Gregorius VIII. Beneventanus, sedit mens. 1. dieb. 27. qui amplissimam Epistolam ad omnes Principes Christianos scripsit, ut ad recuperationem urbis Hierosolymitanæ excitarentur; sed interea moritur Pisis.

Clemens III. Rom. sedit annis 3. mens. 5. Hic omnes Principes urget, ut contra Sarracenos insurgant: & ad hoc conveniunt Imperator Fridericus, Philippus Rex Galliæ, Richardus Rex Angliæ, Odo Dux Burgundiæ, Veneti, & aliis cum multis Prælatis hæcque omnia sub Guillelmo Rege Siciliæ.

Cælestinus III. Rom. sedit an. 6. mens. 7. dieb. 11. qui nihil in sua vita prætermisit, quo terra Sancta recuperaretur.

Innocentius III. ex Anagnia, sedit an. 18. mens.

mens. 7. dieb. 13. Hujus tempore mota est hæresis Albigensium apud Tholosam, quam procurante Pontifice, B. Dominicus, adjuvante Comite Montisfortis, mira celeritate compescuit: Sub eo celebratum est Concilium generale Lateranense IV. initio sequentis sæculi an. sc. 1215.

De Summis Pontificibus tertii-decimi sæculi.

HOnorius III. Rom. qui sedit 10. an 8. mens. primum locum tenuit inter hujus sæculi Pontifices an. 1216. Hic Ordines BB. Dominici, & Francisci confirmavit, Fridericum 2. anathemate notatum privavit Imperii dignitate.

Gregorius IV. ex Anagnia, sedit an. 4. mens. 4. dieb. 26. Hic retulit inter Sanctos B. Dominicum, & B. Franciscum.

Cælestinus IV. Mediolanensis, sedit tantum dieb. 18. & sedes vacavit postea uno, & viginti mens. quia plures Cardinales in carcere detinebat Fridericus Imperator.

Innocentius IV. Genuensis sedit ann. 21. mens. 6. dieb. 21. Hic statuit, ut Cardinalies Galero rubeo uterentur ad honestandam eorum dignitatem: vesle ejusdem coloris, ut monerentur, se semper debere esse paratos ad effusionem sanguinis pro Religione Christiana. Sub eo volumen Decretalium editum est, & conc. generale habitum Lugduni contra Fridericum; qui personaliter comparere renuens, authoritate totius concilii Imperio, & Regno Siciliæ Privatus fuit.

Alexander IV. ex Anagnia sedit an. 6. mens. 5. dieb. 13. Hic retulit in numerum SS.

B. Claram virginem, libroſque Guillelmi à S. Amore contra paupertatem conſcriptos condemnavit.

Urbanus IV. Trecenſis in Gallia, ſedit an. 3. dieb. 14. Feſtum Corporis Chriſti inſtituit.

Clemens IV. Narbonenſis, ſedit an. 3. dieb. 21. Hic erat in juribus famoſiſſimus, Mortua uxore factus eſt Epiſcopus, deinde Cardinalis; & tandem abſens electus eſt in Papam; Cùm haberet duas filias ex uxore mortua, uni in Monaſterio collocatæ triginta tantùm libras dedit; alteri pro dote maritali, trecentas libras numeravit, ſub ea conditione, ut nihil unquam peterent: Voluit ut ſuus nepos Clericus tres Præbendas habens ex illis unam tantùm retineret.

Gregorius II. Placentinus, ſedit 5. an. 2. menſ. dieb. 10. Hic creatus eſt Pontifex dum eſſet in Aſia, exercitum Chriſtianorum ducens contra Infideles, ſub eo celebratum eſt Concilium 11. univerſale Lugduni, cui adfuerunt mille Patres pro recuperatione Terræ ſanctæ, & contra hæreſim Græcorum. In eo definitum eſt, Spiritum ſanctum procedere æternaliter ex Patre, & Filio, non tanquam ex duobus principiis, ſed tanquam ex uno; nec duabus ſpirationibus, ſed unica.

Innocentius V. Tarantuſianus ſedit menſ. 6. dieb. 2. Hic ex ordine Prædicatorum aſſumptus eſt in Pontificem.

Adrianus V. Genuenſis ſedit diebus 40.

Joannes XX. Luſitanus, quem alii vocant XXI. ſedit menſ. 8. Definivit contra eos, qui dicunt Chriſtum, & ejus Diſcipulos nihil habuiſſe, & in his quæ habuit, nullum illi fuiſſe jus: declaravit, inquam contra eos,

hoc

ioc esse hæreticum. Damnati sunt sub eo er-
ores Joannis de Poliaco Doct. Paris. qui te-
ebat confessos Fratribus habentibus licen-
iam generalem, teneri adhuc proprio Sa-
erdoti confiteri, quòd Papa, posito canone
utriusque sexus, non possit dare talem gene-
alem potestatem: immò nec Deus, quin
onfessus teneatur adhuc confiteri peccata
ua proprio Sacerdoti, quem dicebat esse pro-
rium Curatum.

Nicolaus III. Rom. sedit an. 3. mens. 8.
ieb. 15. Hic ex ordine S. Francisci assumptus
uit, cujus regulæ explicuit ambiguitates.

Martinus IV. Turonensis sedit an. 4 mens.
. dieb. 7. Cùm electus fuerit in urbe Viter-
iensi *noluit in ea coronari, nec consecrari*;
imens nè hæc civitas interdicta esset pro-
ter excessus, & atroces injurias Cardinali-
us in illa factas; unde urbem Orvietensem
eo fine petiit.

Honorius IV. Rom. sedit an. 2. die 1. &
ostea vacavit sedes mens. 10. Cùm senim
llùres Cardinales in conclavi congregati es-
ent in Ecclesia S. Sabinæ, multi subito mor-
o correpti, mortui sunt; unde electio ad
iiud tempus dilata fuit.

Nicolaus IV. Tusculanus, sedit an. 4. mens.
. dieb. 8. Assumptus est ex Ordine Mino-
um; Romam propter seditiones deseruit,
t urbem Reatinam petiit; ubi Cardinales
reavit ex omnibus Religiosis Ordinibus
os æqualiter diligebat.

Celestinus V. Italus, sedit ferè mens. 6.
rat Abbas ex Ordine S. Benedicti, Petrus
Coronus dictus. Ante illum sedes vacave-
t per biennium, & tres menses propter dis-
ordiam Cardinalium. Cùm ab eremitica vi-
quàm priùs ducebat, non declinaret, via-

ſus eſt parum idoneus ad regendam Eccleſiam; quod agnoſcens ipſe Cæleſtinus ad privatam vitam remeavit, poteſtatemque dedit Cardinalibus, ut alium eligerent Pontificem.

Bonifacius VIII. ex Anagnia ſedit an. 8. menſ. 9. dieb. 7. Hunc dicunt aliqui aſtutiis decepiſſe Cæleſtianam, ut Pontificatui renunciaret. Excommunicavit Gallorum Regem Philippum Pulchrum, & titulum Regni Gallici dedit Alberto primo Imperatori domus Auſtriacæ, ut hac occaſione ſemper inter ſe conflictarentur hi Principes. Anagniæ captus eſt Pontifex per Nogaretum, & in carcerem detruſus, ubi miſerè periit; unde de eo dictum eſt, *Intravit ut vulpes, regnavit ut leo mortuus eſt ut canis.*

De Summis Pontificibus quarti decimi ſæculi.

BEnedictus XI. Tarviſinus, ſedit menſ. 8. dieb 17. Ab aliis dicitur IX. ab aliis XI. Ex ordine Dominicanorum aſſumptus fuit; abſolvitque Philippum Pulchrum Regem Galliæ ab excommunicatione fulminata à Bonifacio VIII. Inter Beatos meritò numeratur.

Clemens V Burdigalenſis, ſedit ann. 8. menſ. 10. dieb. 1. Tranſtulit ſedem ex urbe Roma Avenionem, ubi ipſe, & ſucceſſores manſerunt annis 70. Sub eo Concilium Oecumenicum Viennenſe celebratum eſt contra Saracenos, Templarios, & mores corruptos Eccleſiaſticorum.

Joannes XXI. Gallus ab aliis XXII. ab aliis XXIII. dictus, ſedit an. 19. menſ. 4. Ex Cancellario Galliæ factus Papa, Conſtitutiones Extravagantes edidit, ſicut præcedens Pontifex Clementinas.

Benedictus XI. Toloſanus Monachus Ciſtercienſis, ſedit an. 7. menſ. 3. dieb. 17 Hic Cenſuras

uras Ecclesiasticas confirmavit, quas anteà Joannes fulminaverat contrà Ducem Bavariæ Imperium Romanum invadere conantem.

Clemens VI. Lemovicensis, sedit an. 10. mens. dieb. 18. Hic emisse fertur Avenionem à Rege Franciæ, quam urbem transtulit in sus Pontificium.

Innocentius VI. etiam Lemovicensis, sedit an. 9. mens. 10. diebus 6. Præbendas Ecclesiasticas non nisi probatissimis Sacerdotibus vita, & doctrina dedit; jussitque, ut omnes Prælati ad Ecclesias suas proficiscerentur.

Urbanus V. adhuc Lemovicensis, sedit an. 8. mens. 4. Absens electus est, dum esset in Italia, legatione fungens versus Vicecomites, Abbas erat S. Victoris Massiliæ.

Gregorius XI. adhùc Lemovicensis, sedit an. 7. 2. mens. dieb. 27. Hic sedem Pontificiam Romam retulit, quæ anteà erat Avenione, & ab hoc tempore Gallorum nullus factus est Pontifex, nè iterùm sedes mutaretur.

Urbanus VI. Neapolitanus, sedit an. 21. mens. 8. Sub hoc ingens Schisma in Ecclesia obortum est: Urbanum enim hunc creavunt Itali, mansitque Romæ, Galli verò illegerunt Pontificem in Italia sub nomine Clementis VI. qui se Avenionem recepit: alter in alterum censuris sæviebat, duravitque Schisma usque ad Concilium Constantiense.

Bonifacius IX. Neapolitanus, sedit an 14. mens. 9. Triginta tantùm annorum erat, cum elevatus fuit ad Pontificatum, Huic Cardinalatarum creatio attribuitur. Mortuo Clemente VII. illegitimo Pontifice Petrus de Luna, Benedictus XII. dictus, Avenione sufficitur.

De Summis Pontificibus quinti-decimi ſæculi.

INocentius VII. Sulmonenſis, ſedit 2. an. 1. dieb. 23. Sub eo Tamerlanes cum ingentibus copiis Bajazetum devicit: iram Dei ſe dicebat.

Gregorius XII. Venetus, ſedit 2. an. 7. menſ. dieb. 5. Promiſit ſe dimiſſurum Pontificatum, ſi Benedictus idem faceret; ſed Benedicto fugiente in Cataloniam revocavit promiſſum Gregorius; undè uterque in Concilium Piſis habito à Cardinalibus deponitur, & tertius ſuffícitur, nimirum:

Alexander V. Cretenſis, qui ſedit menſ. 10. dieb. 3. Hic ex Ordine Minorum aſſumptus fuit.

Joannes XXIII. ab aliis XXIV. Neapolitanus, ſedit 2. an. 15. diebus. Sub eo incæpit concilium Conſtantienſe, & tunc erant tres Pontifices: Joannes, qui degebat Bononiæ, Gregorius Arimini, & Benedictus in Hiſpania. Hi tres ſede privati ſunt à concilio; & illis ſuffícitur.

Martinus V. Rom. qui ſedit an. 14. menſ. 3. Ab aliis vocatur Martinus III. Sanctiſſimæ vitæ erat & doctiſſimus. Ipſius pedes deoſculatus eſt Sigiſmundus Imperator.

Eugenius IV. Venetus, ſedit an. 15. menſ. 11. 21. diebus. Sub eo congregatum eſt concilium Baſileenſe, in quo factionibus depoſitus fuit, & ejus loco intruſus eſt Dux Sabaudiæ. Hic poſteà ceſſit Pontificatui, & eo depoſito, Eugenius concil. Ferrariæ congregavit, quod cauſa peſtis, Florentiam translatum eſt, in quo Eccleſia Græca unita eſt Romanæ. Pragmatica Sanctio inſtituitur.

Nicolaus V. ex urbe Lunæ in Italia natus, ſedit an. 8. dieb. 19. Sub eo Mahumetus II. urbem Conſtantinopolitanam invaſit, in qua crudelitates exercuit incredibiles: Tunc ceſſarunt Schiſmata Eccleſiæ.

Calixtus.

Calixtus II. ex Valentia apud Iberos, sedit 3. an. 3. mens. dieb. 17. Hic B. Vincentium Ordinis Prædicatorum inter Sanctos retulit.

Pius II. Senensis, sedit an. 6 demptis aliquot diebus Anteà vocabatur Æneas Sylvius, & hic B. Cathar. Senens. annumeravit inter Sanctas.

Paulus II. Venetus, sedit an. 6. mens. 10. dieb 26. Illius tempore omnia beneficia Romæ venalia erant.

Sixtus IV. Savonensis, sedit an. 13. dieb. 15. Hic Bonaventura Sanctum pronuntiavit. Ejus commissione speciali Alphonsus Carillus Archiepiscopus Toletanus multos Compluti aggregavit Doctores Theologiæ, qui condemnavit Petrum Oxonienſem Sacræ Theologiæ Professorem Salmantinum, qui tenebat, peccata mortalia deleri per solam contritionem sine ordine ad Claves: Confessionem de peccatis in specie, non esse de jure divino, sed ex statuto universalis Ecclesiæ; Pravas cogitationes sola displicentia sine confessione deleri: Confessionem debere esse secretam, id est de peccatis secretis, non de manifestis: Papam non posse dispensare in statutis universalis Ecclesiæ. Has; & similes propositiones, postquàm accepit opiniones Doctorum, qui eas sigillatim examinaverant, Reverendus Archiepiscopus sedens pro tribunali damnavit ut hæreticas, librumque, ex quo depromptæ fuerant, comburendum judicavit; quod illicò factum.

Innocentius VIII Genuensis sedit ann. 7. mens. 10. dieb. 27. Hic cùm esset summæ pacis amator, multùm doluit, dum se vidit coactum ad bellum faciendum contra Regem Ferdinandum, qui tributum nolebat reddere Ecclesiæ Rom. debitum, ratione Regni Siciliæ.

Alexander VI. Hispanus sedit an. 11. mens. 8. ex

8. ex genere Borgia oriundus erat.

De Summis Pontificibus sextæ decimæ sæculi.

PIus III. Senensis mens. 1. sedit : Sobrius, castus, & humilis erat ; sed exemplum sequens sui avunculi Pii II. intentionem habebat expellendi Gallos ex Italia ; de quo multùm irati sunt Romani, & affines ipsius Pontificis.

Julius II. Genuensis sedit an. 10. Sub eo incepit Conc. Later. sub sequenti Pont. perfectum.

Leo X. Florentinus sedit an. 8. mens. 8. diebus 21. Erat ex illustri familia de Medicis. Pragmaticam Sanctionem abolevit, & Concordatum iniit cum Francisco I. Rege. Cruciatam publicavit per totum orbem Christianum. Hujus tempore Martinus Lutherus suas hæreses insinuare cœpit.

Adrianus V. ex Flandria, sedit an. 1. mens. 8. dieb. 6. vir tanta dignitate planè dignus.

Clemens VII. Florentinus ex familia de Medicis, sedit an. 10. dieb. 8. Hic excommunicavit Henricus VIII. Angliæ Regem, quod causa fuit, cur ipse Princeps se in Ecclesiæ Anglicanæ caput erexerit, Pontificem agnoscere renuens.

Paulus III. Rom. ex Farnesiorum familia, sedit an. 15. dieb. 19. Hic contra hæreses Lutheri Concil. Generale indixit ; Primò Mantuæ : Secundò Vincentiæ : Tertiò Tridenti ; sed in his locis nihil factum est : unde quartò rursus Tridenti inchoatum fuit an. 1545.

Julius III. Aretinus, sedit an. 5. mens. 1. dieb. 21. Sub eo continuatum est Concil. Trid.

Marcellus II. Etruscus Pontificatum tantùm tenuit 21. vel 22. diebus.

Paulus IV. Neapolitanus, sedit an. 4 mens. 2. dieb. 27. Post eum sedes vacavit 4. mens. Erat ex illustrissima Caraffarum familia.

Pius IV. Mediolanensis, sedit 5. an. mens. 11. 8.

r. 8. dieb. Sub eo finitum eſt Concil. Trident.
B. Pius V. Inſuper, ſedit an. 6. menſ 3.
eb. 19. Ex Prædicatorum Ordine fuit aſ-
mptus. Vir erat, ſanctiſſimus, qui omnes
hriſtianos, tùm Perſas, tùm Muſcovitas,
im. Abyſſinos armavit contra Turcas. Sub
initum eſt prælium, quod vocatur Lepan-
im, in quo Infideles à Chriſtianis devicti
nt.

Gregorius XIII. Bononienſis, ſedit an 12.
enſ. 11. Hic Kalendarium reformavit per
ractionem 10. dierum in menſe Octobr.
n. 1572 & transferens Æquinoctium ver-
le ab 11. ad 21. diem Martii.

Sixtus V. anteà vocatus Felix Perettus,
x Marcha Anchonitana oriundus, & ex
linorum Ordine aſſumptus, ſedit 5. an. 4.
ienſ. 12. diebus. Hic purgavit Italiam Ban-
tis, qui infinitas exercebant immanitates.
dmiranda Romæ conſtrui fecit ædificia.
aureto, nomen civitatis, & Sedem Epiſco-
llem contulit, retulitque D. Didacum in
r Sanctos.

Urbanus VII. Rom. ſedit tantùm 15 dieb.
ll circiter. In Juribus Civili, & Canonico
rfatiſſimus erat. Cum ſummo omnium do-
re mortuus eſt.

Gregorius XIV. Mediolanenſis, ſedit 10.
enſ. 10. diebus. Erat anteà Epiſcopus Cre-
nenſis, & ex Sfondrati familia.

Innocentius IX. Bononienſ. ſedit tantùm
menſibus, & mortuus eſt veneno, ut di-
nt; eò quòd non tam faveret Hiſpanis, ut
ætendebant in ipſius electione.

Clemens VIII. Florentinus ex Aldobran-
orum familia, ſedit an. 13. 1. menſ. 5. dieb.
rtuoſiſſimus fuit, omnes qualitates Ponti-
i debitas perfectiſſimè poſſidens.

De

De Summis Pontificibus decimi septimi saculi.

LEo XI. à Baronio pro decimo tantùm habitus, Florentinus, sedit tantùm 27. dieb. vocabatur anteà Alexander *De Medicis* Archiepiscopus Florentinus Cardinalis, qui Legationem fungens in Gallia, Franciæ, & Hispaniæ pacem dedit apud Vervinum an. 1598.

Paulus V. Rom. ex Burghesiorum familia, sedit an. mens. 8. dieb. 13. Semper piè vixit, summamque adhibuit diligentiam, ut commotiones hæreticorum Germaniæ, & Bohemiæ pacificaret. Nomen dedit Christianissimo Regi Ludovico XIII.

Gregor. XV. Bononiensis, sedit an. 2. mens. 5. Quieti Ecclesiæ, & totius orbis Christiani maximè invigilavit. Admirabili prudentia revocavit Antonium *de Dominis* Archiepiscopum Spalatensem in Dalmatia ab hæresibus, quas evomuerat contrà sacram Hierarchiam, & Monarchiam Ecclesiæ.

Urbanus VIII. Florentinus, anteà Cardinalis Barberinus, sedit an. 21. De tota Christianitate semper benè meritus fuit. Apud Henricum Magnum Legatione functus est, totasque vires adhibuit, ut litigia Principum componerentur, vel pax conservaretur inter illos.

His nuperrimis annis in Pontifices habuimus Innoc. X. Alexand. VII Clem. IX & Clem. X. feliciter hodie regnantem; cujus conservationi invigilare debet totus orbis Christianus pro admirabili ipsius virtute, & ardentissimo zelo, quem quotidie ingubernanda Ecclesia adhibet.

Hic animadvertendum est, quòd alii plures Pontifices, alii pauciores admittant; cujus causa est, quod aliqui aliquos recensent illegitimos; alii pro canonicis illos habent; vel aliqui non adscribunt numerum Pontificum illos, qui parum in Pontificatu vixere.

FINIS.

3470
BIBLIOTECA O.F.M.
MONTEFUSCO (Av)

BIBLIOTECA C. F. M. P.
MONTEFUSCO
(Av)

Kodak Color Control Patches

© Kodak, 2007 T

lue Cyan Green Yellow Red Magenta White 3/Color B

dak Gray Scale
C
Y
M
© Kodak, 2007 TM: Ko
1 2 3 4 5 6 M 8 9 10 11 12 13 14 15 B 17 18 1